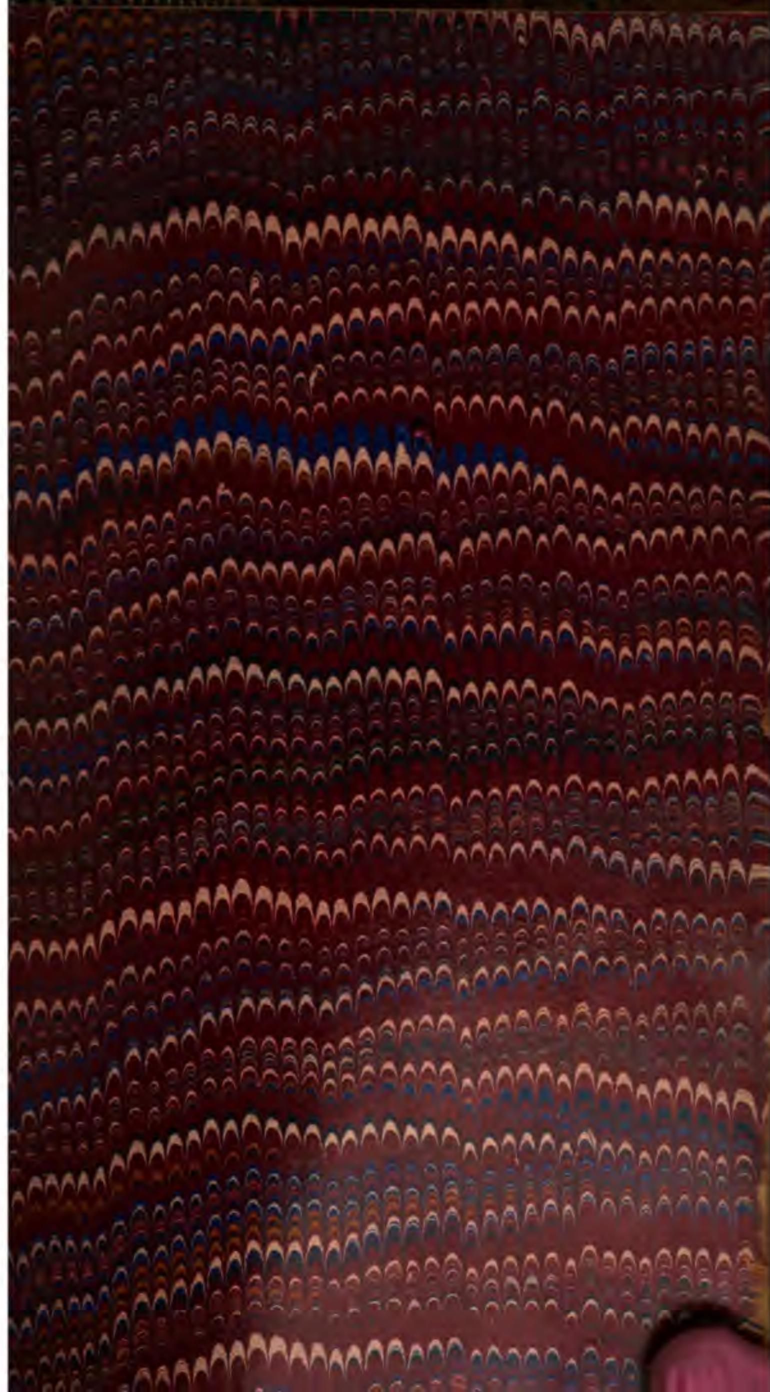




KALEVALA.

EFTER ANDRA ORIGINAL-UPPLAGAN

ÖFVERSATT

af

K. Collan.

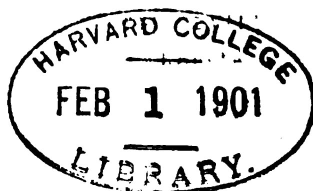
Lyssna till den granens susning.
Vid hvars rot ditt bo är fästadt!
Finskt Ordspråk.

I.

HELSINGFORS,

Theodor Sederholms boktryckeri.

1864.



Imprimatur: *Carl von Schoultz.*

KALEVALA.

Förra delen.

Ur Utgifvarens Företal

till andra original-upplagan.

1. *Om Kalevala-sångernas ordnande.* Denna bok om våra förfäders tillstånd, lefnadssätt och bedrifter i fordna tider framträder nu vida fullständigare än den var i sin första upplaga och kommer sannolikt att för framtiden bibehålla sitt nuvarande skick, då ouppteckuade sånger af detta slag icke vidare torde finnas, sedan numera alla de trakter, der man i ringaste mån kunnat förmoda att sånger ännu sjungas, redan flera gånger och af flere runosamlare blifvit genomvandrade och undersökta i olika riktningar. Väl ihågkommande, att de skola utgöra det äldsta egendomliga minnesmärke för Finlands folk och språk, så länge de finnas till i verlden, har man sökt att med all möjlig omsorg och noggrannhet ordna och sammanställa dem vid hvarandra så väl som görligt varit, samt att i dem uppsamla allt hvad runorna bevarat till vår kunskap rörande dåtidens lif, plägseder och händelser. Vid redaktionen af sångerna har dock mycken frihet egt rum, då icke ens af de bäste sångare särdeles många runor erhållits i ett sammanhang, och dessa icke heller alltid varit af samma slag, hvarföre det ofta nog varit nödvändigt att lägga sjelfva ämnets inre kraf till grund för uppställningen och, utan afseende på ordningsföljden i den äldre Kalevala-editionen, då och då afvika också derifrån. Sannolikt torde derföre äfven redaktionsarbetet icke lyckats så, att det kunde tillfredsställa en hvar, och att ej ett och annat återstode att derom anmärka.

2. *Om särskilda namn i sångerna.* Icke allenast hvad ordnings följden beträffar, utan äfven i fråga om namn afvika de af olika sångare och från olika orter erhållna runorna nog ofta från hvarandra. Den ene sjunger om *Wäinämöinen* hvad den andre tillägger *Ilmarinen* och den tredje *Lemminkäinen;* en om *Lemminkäinen* detsamma som en annan om *Kullervo* eller om *Joukahainen.* I stället för *Kullervo,* i berättelsen om hans skattebetalningsfärd (*35.* 69—358) förekommer hos andra *Tuiretuinen*, *Tuurikkinen, Lemminkäinen* eller *gamle Wäinös son.* — Samma otillförlitlighet röjer sig äfven i fråga om ortsnamn. Gång efter annan förblandas namnen *Kalevala, Wäinölä, Luotola, Luotela, Päivöla, Päivilä, Jumaliset, Wuojela, Joukola, Saarela, Sariola, Saraoja, Saraja, Pohjola, Lappi, Ruija*

med hvarandra, och förvexlingen såväl af dessa som af förstanförda namn är isynnerhet vanlig i mindre vigtiga fall, i hufvudsaker deremot mera sällan förekommande. Vid alla dylika namnförblandningar har dock god hjelp och vägledning stått att vinna såväl af sjelfva innehållet, som öfverhufvud af de sånger, hvilka erhållits från de bästa runotrakterna.

3. *Kalevala-sångernas nuvarande hembygd.* Det bästa och rikaste runo-hem är i hvarje händelse *Wuokkiniemi* socken i Arkangelska guvernementet. Derifrån österut, i *Jyskyjärvi* och *Paanajärvi*, eller mot norr i *Tuoppajärvi* och *Pääjärvi* aftager runosången allt mer och mer. Bättre har den bibehållit sig söderut, till en början i *Repola* och *Himola* i Olonetska guvernementet och, då man derifrån skrider öfver gränsen in på finskt område, i *Ilomants*, *Suojärvi*, *Suistamo*, *Impilaks*, *Sortavala*, samt långsmed Ladogas vestra strand ända ner till *Ingermanland*, i hvilken sistnämnda trakt likaledes åtskilliga Kalevala-sånger, om ock bristfälligt, ännu ihågkommas.

4. *Om de första hänvisningar till Kalevala-sångernas hembygd samt till deras sammanställning.* Til framlidne provinciallåkaren doktor *Zachris Topelii* heder må nämnas, att han i femte häftet af sina åren 1822—1831 utgifna runosamlingar: *Suomen Kansan Vanhoja Runoja ynnä myös Nykyisempiä Lauluja* („Finska folkets Gamla Runor jemte Nyare Sånger") till först angifvit dessa sångers egentliga hemort. Redan dessförinnan hade dåvarande akademie-adjunkten, sedermera professorn *Reinhold von Becker* samlat från Österbotten några sånger om Wäinämöinen samt i *Turun Wiikko-Sanomat* 1820 sammanställt dem i en viss inbördes ordningsföljd, hvilket var det första försöket af detta slag. Utan dessa tvenne män vore Kalevala-sångerna måhända ännu i dag lika undangömda som förr. Ty hvem hade väl utan hänvisning af Topelius väckts på tanken att uppsöka dem i det ryska Karelen, och i hvems hufvud hade väl idén att sammanväfva dem till ett helt kunnat plötsligen uppstå, om ej v. Beckers försök lemnat en vägledning i detta afseende?

5. *Kalevala-sångernas ursprunglighet.* Åtskilliga stycken af de i Kalevala upptagna sångerna sjunges äfven särskildt för sig. Sådana äro *Jernets ursprung* (sång 9), *Skogsmanna-sångerna* (s. 14), *Boskaps-sångerna* (s. 32), *Eldens ursprung* (s. 47) samt öfriga trollrunor, *Bröllops-sångerna* (s. 21—25), *Björn-sångerna* (s. 46). Efter Kalevala-sångarnes egen anvisning hvilka, då de kommit till dylika ställen, ofta lemna dem osjungna, sägande: "härifrån går det vidare såsom vanligt i sången om *Jernets ursprung*"; eller: "härefter äro bröllopssångerna att sjungas, och de fås af qvinnorna", hafva de blifvit ordnade och kompletterade med gemensam tillhjelp af alla dylika runor, utan afseende på om de sjungits i ett sammanhang med Kalevala-sångerna eller skildt från dem. Sådana runor begagnas ännu i våra dagar, då tillfället så erfordrar, öfverallt i Ka-

relen, såväl på finska som ryska sidan om gränsen, likaså i Ingermanlan samt delvis i Savolaks och Österbotten, och churu under tidernas lopp såväl i dem som i öfriga runor nya ord och föreställningar här och der inmängt sig, är det likväl svårt, till och med omöjligt att skilja dem från de ursprungliga forntida Kalevala-sångerna. Bättre är att afstå från en sådan noggrannare utmönstring och hellre anse de ursprungliga sångerna blott såsom frön, utsådda i diktens jordmån, ur hvilka den närvarande sångrikedomen under loppet af århundraden, kanske årtusenden, uppskjutit och utvecklat sig.

Med sångernas ursprunglighet går det ungefär på följande sätt. Vid bröllopstillfällen eller andra samqväm hör någon en ny sång och försöker lägga den på minnet. Då han sedermera sjelf vid något annat tillfälle sjunger den för nya åhörare, ihågkommer han bättre sjelfva innehållet än berättelsens lydelse ord för ord i hvarje vändning. De ställen, dem han ej erinrar sig med fullkomligt samma ord, berättar han med sina egna, ofta till och med bättre än han hört dem föredragas, och om härvid någon mindre väsendtlig omständighet blifvit utlemnad ur sammanhanget, så kan möjligen någon annan dylik ur sångarens eget hufvud träda i stället. På samma sätt behandlas sången sedermera af en annan och en tredje åhörare och förändras derigenom efterhand, dock mera i enskilda uttryck och vändningar än till sjelfva innehållet. Vid sidan af detta slags poetiska tradition går dock äfven en annan, som bättre bibehåller sången i dess gamla uttryck och skrufgångor, nemligen den som från slägte till slägte fortplantas af fader till son. Men på samma gång som denna hindrar sin medsyster att aflägsna sig alltför långt, är den sjelf å andra sidan nödsakad att följa henne åt, för att ej blifva alltför långt efter.

6. *Om de gamla runornas befarade försvinnande.* Af den omständighet att i ryska Karelen de gamla sångerna och deras sångare ända till våra dagar åtnjutit högt anseende, kunde man sluta till att sångarne ej förglömt sina runor utan hellre genom förbättringar och förskönigar skänkt dem deras nuvarande gestalt i mångfaldiga varianter. För några århundraden tillbaka torde de dock ej kunnat påträffas i sådan mängd, churu de väl alla redan då hade uppspirat och voro stadda i sin utveckling. Numera börja de deremot snarare att aftaga, än tillvexa genom nya bidrag, ty då en hvar, som det behagar, kan få dem i handen såsom en färdig bok och fullständigare än någon enskilds minne kunnat bevara dem, så förlorar konsten att sjunga ur minnet sitt fordna anseende, och med anseendet aftager äfven sjelfva konsten. Det går på samma sätt som med de olika dialekterna i ett språk, när ett gemensamt skriftspråk hunnit stadga sig. Dessförinnan aflägsna sig de särskilda munarterna mer och mer från hvarandra, och stundom uppstå till och med nya; men sedan ett skriftspråk kommit till stånd, börja de åter alla att förena sig kring detsamma.

7. *Om fremmande ord i runorna.* Af det ofvanantydda sätt, hvarpå sångerna fortplantats och bevarats, kan lätteligen förklaras huruledes i dem från olika håll inkommit ord, som sannolikt först under senare tider blifvit upptagna i språket, och häraf kan således ingalunda slutas till att sjelfva runorna icke äro af högre ålder. Orden och språket i sångerna äro i sjelfva verket intet annat än traditionens yttre drägt, som omgestaltat sig i öfverensstämmelse med tidens kraf. Också torde många i de gamla runorna förekommande ord af svenskt eller ryskt ursprung redan under perioden för Bjarmernas välde inkommit i språket, då enligt fornhistoriens vittnesbörd Bjarmerna stodo i handelsförbindelse såväl med Isländare och Norrmän som med Ryssar, och de folk som idka handel alltid erhålla på köpet nya ord i sitt språk. Många sådana ord af svenskt ursprung, hvilka man vanligtvis anser först senare, efter Finlands förening med Sverige, vara öfverkomna från detta land, anträffas äfven på andra sidan om gränsen i Ryssland uti Olonetska guvernementet och ryska Karelen. Att de derstädes förekomma kan svårligen på annat vis förklaras än sålunda, att de varit kända redan innan Finnarne blefvo åtskilda under svenskt och ryskt välde.

8. *Om tiden för runornas uppkomst och om deras ursprungliga hem.* Många gissningar hafva blifvit uppkastade rörande tiden och stället för dessa sångers första uppkomst. Sannolikare än öfriga hypoteser synes den, enligt hvilken de uppstått under det Bjarmiska väldets tider vid Hvita hafvets sydöstliga kuster eller i trakterna af de stora sjöar, Woikojärvi, Onega och Ladoga, som sträcka sig i en båge mellan Onega-viken af Hvita hafvet på den ena, och Finska vikens östra hörn på den andra sidan. De Finnar i ryska Karelen, hos hvilka dessa sånger bibehållit sig århundraden igenom, förefalla såsom vore de direkta afkomlingar af det fordna Bjarmalands rika, mäktiga och berömda folk. Man finner hos dem, framom öfriga Finnar, en viss yttre civilisation såsom arf ifrån fordna dagar, egendomliga spår af ett visst samhällslif, en medfödd fallenhet för köpenskap, som förstår att kringgå alla hinder och förbud, en raskhet såväl i kroppens rörelser som i andlig uppfattning vid allt hvad de företaga, hvilket allt i likhet med deras nuvarande hemvist, deras runo-hågkomster, de ord af svenskt ursprung, som förekomma i deras språk, qvinnfolkets egendomliga prydnader o. s. v., erhåller sin bästa förklaring af de fordna tiderna i Bjarmaland. I kroppens rörlighet, i liflig och snabb uppfattning äfvensom i böjelse för handel äro inom Finland Österbottningarne och Karelarne deras närmaste fränder, de sistnämnde i likhet med Ingrerna äfven i runokunskap.

9. *Om Pohjolas inbyggare.* Det finnes visserligen anledning till den förmodan att med Pohjolas eller Pohjas folk i dessa sånger menas Lappar, men antagligare synes dock, att i Pohjola icke bott Lappar, utan någon särskild stam af Finnarne. Väl benämnes Pohjola då och då i parallelverser Lappland *(Lappi)*, men detta tyckes endast hafva utgjort ett smäde-

namn i likhet med *Pimentola* (den mörka nejden), *Untamola* (sömnens hem) *Kylmä kylä* (den kulna byn), *Miesten syöjä sia* (den ort som slukar män) o. s. v. Endast på ett ställe (*12.* 199, 200) framhålles att i Pohjola talades ett fremmande språk, men detta ställe kan förklaras äfven sålunda att Lemminkäinens moder, då hon afrådde sin son att resa till Pohjola och bland öfriga skäl, som borde afhålla honom från denna färd, yttrade: „Turja-språket ej du känner, Kan på Lapplands språk ej qväda", med detta språk ej menade sjelfva tungomålet utan den för Pohjola egendomliga besvärjelse-konsten. Också hafva dessa verser kunnat senare inkomma i sången eller inblandas deri ur någon ursprungligen annan runo. Huru härmed än må förhålla sig, är detta ställe af ringa betydelse i jemnbredd med de mångfaldiga andra ställen som intyga att Pohjolas och Kalevalas inbyggare med lätthet förstodo hvarandras språk. För öfrigt är hela lefnadssättet i Pohjola mycket olikt såväl det nuvarande som sannolikt äfven det forntida lefnadssättet i Lappland, och i hela förra delen af Kalevala skildras Pohjolas inbyggare såsom ett vida mäktigare folk, än hvad någonsin varit tillämpligt på Lapparne. Lemminkäinen erinrar (*27.* 109—114) om det korn, som icke blott han utan äfven andra bragt till Pohjola, hvarmed väl icke kan syftas på annat än skattespannmål och skattskyldighet, och härpå häntydes äfven på ett annat ställe (*35.* 65—74); men när skulle väl något annat folk i verlden varit skattskyldigt under Lapparne? Om sitt fordna öfverválde erinrar äfven Pohjolas värdinna i sångerna *42.* 335, 336 och *43.* 371—374. Antagligast är derföre att i Pohjola bott någon finsk folkstam, till hvilken i tiden skatt erlades från Kalevala, ända tills Wäinämöinen, Ilmarinen och Lemminkäinen gjorde slut på detta beroende. Just deruti ligger äfven Kalevala-sångernas gemensamma samband eller enhet, att de framställa, huruledes Kalevala småningom höjde sig i makt i jemnbredd med Pohjola och slutligen tillkämpade sig öfvervigten deröfver.

10. *Språkidiomet i dessa sånger* är den i Karelen vanliga Finskan och icke mycket afvikande från tungomålet i Finlands öfriga landskap, hvarföre äfven en Finne från hvilken trakt som helst lätteligen med någon vana kan förstå dem. —

12. *Om samlingar och samlare af Kalevala-sånger.* Under de fjorton år som förflutit sedan den första Kalevala-upplagan år 1835 utgafs i tryck, hafva flere nya runosamlingar blifvit gjorda. Deras uppteeknare hafva varit hrr *J. Fr. Cajan*, *M. A. Castrén*, *D. E. D. Europaeus*, *A. E. Ahlqvist*, *Fr. Polén*, *Z. Sirelius*, *H. A. Reinholm* äfvensom utgifvaren af denna upplaga, bland hvilka den förstnämnde på egen bekostnad, de öfrige med understöd af Finska Litteratursällskapet anstält vandringar för uppsamlande af sånger. Isynnerhet lyckades det Europaeus att under åren 1845, 1846 och 1848 uppteckna en mängd såväl nya sånger som varianter

till äldre. Genom dessa af honom och andra i dagen bragta stora runosamlingar, hvilka numera jemte de tidigare uppteckningarne förvaras af Finska Litteratursällskapet i Helsingfors, har den närvarande upplagan af Kalevala vuxit till nära dubbelt större och vidlyftigare än den föregående. Huruvida den eljest, hvad sångernas uppställning och sjelfva innehållet för öfrigt beträffar, kan anses bättre än den första upplagan, öfverlemnas till hvarje läsares eget bedömande.

— — — — — — — — — — — — — — — — —

Laukko den 17 April 1849.

E. L.

Inledning.

De tidigaste upplysningar om våra förfäders mythiska traditioner från fordna dagar torde stå att sökas i det bekanta rimmade poem, som af biskop M. Agricola bifogades såsom företal till hans finska öfversättning af Davids Psalmer, tryckt i Stockholm 1551. I detta versifierade förord uppräknas nemligen ett antal hedniska gudomligheter som af finska folkets tvenne hufvudstammar, Tavaster och Karelare, dyrkades i äldre tider, och bland hvilka de flesta ännu kunna återfinnas i den finska eller estniska mythologin, sådan den genom senare tiders forskningar numera gestaltat sig. Ehuru föga mer än ett torftigt register öfver delvis vanställda gudanamn, med korta dertill fogade förklaringar, eger detta Agricolas qväde ännu för vår tid åtminstone historiskt intresse såsom ett trehundraårigt vittnesbörd om tillvaron af en hednisk gudatro, hvilken först under våra dagar i Kalevala-sångerna trädt fram ur dunklet i hela sin öfverraskande storhet.

Länge utgjorde detta Agricolas poem den enda kunskapskälla i finsk mythologi man visste sig ega, och det befinnes äfven flitigt åberopadt af de få författare, som före medlet af 1700-talet egnade ämnet någon uppmärksamhet.[1]) Att ur folkets egen mun upphemta dess ännu gängse traditioner samt granska och ordna dem, synes icke fallit någon in; det öfverensstämde icke heller med andan af dåtidens forskning. De äldste finske grammatici, Petræus och hans trägne plagiator Matth. Martinius, omnämna visserligen tillvaron af en „finsk poesi" och egna språkets prosodi ett särskildt kapitel, men hafva i hufvudsak få eller inga verkliga upplysningar att derom meddela. En mera direkt hänvisning till den qvarlefvande folkpoesin gaf biskop Petr. Bång i sin *Historia ecclesiastica Sveo-Gothorum* (Åbo 1675), der icke blott Agricolas ofvannämnda register anföres och kommenteras, utan äfven särskildt omtalas de gamla runor, som ännu vid denna tid ihågkommos af äldre personer bland allmogen i det inre landet, „*in paludibus Rovesiensibus et Savolaxensibus*". Om beskaffenheten af denna poesi säger sig väl författaren sakna närmare kännedom, men såsom

[1]) Bland andra *Mich. Wexionius*, Epitome Descriptionis Regni Sueciae. Aboæ 1650. Lib. X. Cap. II., samt *Gabr. Arctopolitanus*, De origine ac religione Fennonum (præs. G. Törner). Upsaliæ 1728 pag. 35 ff.

profstycke anför han en s. k. „Björnsång", jemte rimmad svensk öfversättning, och detta runofragment befinnes sedermera på flera håll reproduceradt efter Bång; bland annat bekantgjordes det redan 1682 för tyske läsare såsom ett poetiskt kuriosum från norden, genom en öfversättning af den kände polyhistorn Dan. G. Morhof.[1]) — Föga mer utförligt, ehuru med synbarligen större sakkännedom uttalar sig den lärde biskop D. Juslenius i inledningen till sitt „Finska Ordaboks-Försök" (Stockholm 1745) om beskaffenheten af vår folkpoesi, ett ämne som af honom också vid andra tillfällen[2]) beröres, men hvilket han dock, oaktadt sin varma ifver för undersökningen af landets språk och kulturförhållanden, skänker endast förbigående uppmärksamhet.

En blick på dessa torftiga meddelanden, så godt som de enda under loppet af två sekler, är tillräcklig att belysa vigten af hvad Porthan och hans tvenne lärjungar, Lencqvist och Ganander verkade för uppdagandet af nationens poetiska och mythiska qvarlefvor. Vid samma tid, då Percy i England, Macpherson i Skottland, Herder och Goethe i Tyskland gåfvo intresset för folkens genuina poesi de första väckelserna, riktade äfven Porthan „under inflytelsen af en osynlig gemensam ande", såsom en hans biograf yttrat, sitt forskande öga på hemlandets fornsånger, förskaffade sig en icke obetydlig samling deraf och påbörjade år 1766 uti sin afhandling *De poesi Fennica* en redogörelse för deras beskaffenhet, vid sidan af landets nyare diktkonst. Ehuru detta för sin tid utmärkta och ovanliga arbete tyvärr med femte häftet afbröts år 1778, hann dock Porthan deri lemna en karakteristik åtminstone af den lyriska folkdiktningen, dess formella egendomligheter och poetiska halt, dess fortplantning och runoskaldernas sångsätt, belysande denna framställning med flera profstycken i original och öfversättning. Sånger af rent episkt innehåll synas icke varit honom bekanta; åtminstone säger han sig icke känna till äldre dylika än från reformationens tidehvarf, men hoppas det oaktadt att från tillgängliga mythiska och magiska runor kunna upphemta något stoff till belysning af nationens forntida lif. Med en redogörelse för de sistnämndas beskaffenhet och användning afstannade emellertid afhandlingen tvärt, men lyckligtvis återupptogos kort derefter Porthans undersökningar åt detta håll af en annan hand under hans eget inseende. År 1782 gaf nemligen Chr. E. Lencqvist i sin dissertation *De superstitione veterum Fennorum theoretica et practica* den första sammanhängande framställning i finsk mythologi och riktade derigenom den inhemska litteraturen med ett arbete som ända till våra dagar bibehållit ett

---

[1]) I hans „Unterricht von der Teutschen Sprache und Poesie". Kiel.

[2]) I Juslenii „Aboa vetus et nova (præs. J. B. Munster). Åbo 1700 pag. 91 ff., samt i orationen "De convenientia ling. Fenn. cum Hebræa" (i Nettelbladt's Schwedische Bibliothec. 1 Stück. pag. 163 ff.

visst värde såsom materialsamling för kännedomen af nationens hedniska öfvertro. Mindre tillförlitlig och användbar är Christfr. Ganandens *Mythologia Fennica* (Åbo 1789), som visserligen eger förtjensten att innehålla ett betydligt antal upplysande runofragmenter, hemtade enligt författarens uppgift ur Porthans egna samlingar, men derjemte upptager ett från allehanda fremmande områden sammangyttradt och utan strängare kritik begagnadt material. Med dessa trenne arbeten afstannade väl forskningarne åt detta håll för en tid, dock var genom dem den första skymt af en verklig dager kastad öfver den inhemska folkpoesins dittills dunkla gebit; beklagas måste blott att de dervid begagnade runosamlingarne icke i sin helhet offentliggjordes, utan sannolikt gått förlorade, hvarigenom utan tvifvel ett icke obetydligt poetiskt och mythologiskt stoff blifvit undanryckt forskningen.

Med begagnade af de nu vunna resultaterna kunde emellertid den tyske historikern Fr. Rühs i sitt 1809 i Leipzig utgifna arbete „*Finland und seine Bewohner*“ meddela en för sin tid icke otillfredsställande redogörelse för landets genuina folkpoesi. Likaså upphemtade äfven H. R. v. Schröter den största delen af sin samling *Finnische Runen, finnisch und deutsch* (Upsala 1819), ur Porthans och Ganandens arbeten; endast ett mindre antal sånger hade blifvit honom meddeladt af i Sverige samtidigt studerande finnar, hvilkas biträde äfven möjliggjorde hans öfversättningsarbete. Också i hemlandet riktades uppmärksamheten småningom åter åt detta håll. 1816 utgaf Jac. Judén i Wiborg sina välmenta „Anmärkningar om Finska Skaldekonsten“; tre år senare meddelade G. Renvall i „Mnemosyne“ ett utförligt „Försök till finsk prosodi“, och då Reinh. v. Becker 1820 påbörjat utgifvandet af „*Turun Wiikko-Sanomat*“ (Åbo Veckoblad), hänvisade han deri särskilda gånger till de gamla episka runorna, bland annat i den uppsats rörande Wäinämöinen, hvari den första vink framkastades rörande möjligheten att till ett helt kombinera de ännu tillgängliga sångerna om denne hjelte (se ofvan pag. II).

Ännu utgjorde dock de rika sångförråder, som i Karelens och norra Österbottens aflägsna skogsbygder qvarlefde i folkets hågkomst, en undangömd skatt, som måhända för alltid hade gått förlorad utan de outtröttliga, af upplyst fosterlandskärlek lifvade bemödanden, hvilka förnämligast af Elias Lönnrot, och före honom äfven af Z. Topelius d. ä., egnades deras upptecknande.

„Topelii stora förtjenst“, yttrar Lönnrot i en vacker minnesteckning öfver denne sin föregångare [1]), „var att bland alla han var den förste [2]), som

[1]) I "*Finlands Minnesvärde Män*". Band 2. Häft. 3. Helsingfors 1857.

[2]) Åren 1819 och 1821 utgaf visserligen redan C. A. Gottlund i Upsala tvenne små häften finska runor af icke värdelös beskaffenhet under titel: *Pieniä Runoja Suomen poijille ratoxi*, men utan redogörelse för deras ursprung eller i hvad mån de kunde anses för verkliga alster af folkpoesi.

tillerkände vårt folks fornsånger det värde, att de äfven i och för sig förtjente samlas och utgifvas, utan särskildt afseende på de tillfälliga upplysningar, mythologin, fornhistorien, språkkunskapen o. s. v. af dem kunde förvänta, ty äfven Dr. Schröters några år förut utgifna samling kan ej gerna betraktas annorlunda än som en för hans landsmän béräknad bokhandelsnovitet". — De vidsträckta embetsresor Topelius [1]) sedan 1803 särskilda gånger verkställde i landets nordligaste bygder, bragte honom i nära beröring med allmogen och gåfvo honom tillfälle att ur dess egen mun uppteckna en mängd äldre och nyare sånger. Andra meddelades honom efterhand af för saken intresserade vänner från särskilda delar af landet. Ehuru under de elfva senaste åren af sin lefnad fjettrad vid sjuksängen fortfor han med oafbruten ifver att öka och för trycket redigera dessa samlingar, hvaraf första häftet utgafs 1822, men det femte och sista först några månader efter hans död hann lemna pressen. Topelii samling upptager, utom nyare sånger, öfver 80 gamla episka runofragmenter, trollsånger och lyriska stycken. En del af dem härrör från norra Österbotten, Savolaks och Karelen inom eget land, men det värderikaste innehållet utgöres af sånger från Wuokkiniemi socken i ryska Karelen, ett område som Topelius väl aldrig sjelf hade beträdt, men med hvars befolkning han på annat sätt fann tillfälle att träda i gemenskap. „Från det sångrika Wuokkiniemi", anmärker Lönnrot, [2]) „utvandra årligen flere hundrade karlar om hösten för att under vintern idka gårdfarihandel i Finland. Åtskillige af desse äro, likasom folket på deras hemort öfverhufvudtaget, sångkunnige, och dem lät Topelius, så snart han hörde, att några funnos i staden eller dess närhet, samlas omkring sig och upptecknade, hvad de för honom sjöngo. Blef han af dem underrättad att några ännu bättre sångare, än de sjelfve, funnos antingen på färder annorstädes i landet eller i hemlandet, så skickade han med dem af deras landsmän, hvilka han för tillfället hade hos sig, bud till de förre med anhållan, att de så skulle inrätta sina färder, att de derunder kunde besöka honom". Sålunda lyckades Topelius att efter sångare från Wuokkiniemi uppteckna t. ex. de i samlingen förekommande fragmenterna om verldens upphof af ett ägg, om Wäinämöinens och Joukahainens möte, om den förstnämndes besök hos Wipunen, om Ilmarinens friarefärd till Pohjola, om Lemminkäinens äfventyr dersammastädes såsom objuden bröllopsgäst, om Sampos bortröfvande, m. fl. vigtiga fragmenter, hvilka alla, ehuru i vida fullständigare skick, numera ingå såsom integrerande delar i Kalevala.

---

[1]) *Zachris Topelius* var född i Uleåborg 1781, idkade medicinska studier i Upsala och Stockholm och blef medicine doktor 1813; förestod sedan 1803 särskilda läkarebefattningar dels i Sverige, dels i Finland; blef 1811 stadsläkare och året derpå provinciallläkare i Nykarleby, der han efter en mångårig svår sjukdom afled 1831.

[2]) I ofvannämnda minnesteckning, pag. 353 ff.

Redan i „företalet till sitt andra häfte nämner Topelius uttryckligen Wuokkiniemi såsom de gamla runornas egentliga hemvist, och i det sista häftet uttalar han sig derom ännu utförligare på följande sätt: „Sällan och nästan alls icke påträffas numera inom Finlands gränsor de gamla sångerna i deras ursprungliga helhet och renhet. En ny lära och ny upplysning hafva förskingrat den dunkla skymning, i hvilken de bäst trifdes. Hvad man af dem ännu här och der finner, är ej annat än fragmentariska qvarlefvor från forntiden, och äfven dessa äro uppblandade med en nyare tids ord och föreställningar. En enda trakt, och äfven den utom Finland, eller några socknar i Arkangelska guvernementet, bland dem i synnerhet Wuokkiniemi socken, har ännu bevarat sina gamla seder och den fordna hjeltestammens traditioner rena och oförfalskade. Der sjunger ännu den gamle Wäinämöinen, der hör man ännu Kantele och Sampo[1]), och just derifrån har jag med mycken möda förskaffat mig de bästa runorna i min samling".

Till dessa sångens hemtrakter, så afsides belägna från civilisationens vanliga stråtvägar, styrde Lönnrot[2]) för första gången sin färd år 1832, dåförtiden redan nära förtrogen med den finska folkpoesin, för hvars uppdagande och samlande äfven han på sitt håll under flera föregående år varit oförtrutet verksam. — Redan under sin studietid i Åbo hade han i en akademisk afhandling *De Wäinämöine priscorum Fennorum numine* egnat de dittills kända sångerna om denna mythiska personlighet en särskild undersökning, hvaraf förra delen utgafs under R. v. Beckers presidium 1827, men den senare, redan färdigtryckt, „tyvärr gick förlorad vid Åbo brand i September samma år. Under följande sommar 1828 gjorde Lönnrot sin första vandring genom norra Savolaks och Karelen för uppsamlande af sånger och öfriga folktraditioner; 1831 företog han i samma ändamål en ny färd genom Savolaks till trakterna norr om Kajana, derifrån han redan stod i begrepp att öfverskrida gränsen till det ryska Karelen, då han genom ett förordnande till koleraläkare fann sig nödsakad att för denna gång återvända. Resultaterna af dessa resor äro samlade och offentliggjorda uti hans *Kantele*[3]) hvars fyra häften innehålla såväl nyare som äldre sånger,

---

[1]) Enligt Topelii åsigt utgjorde Sampo ett af jern förfärdigadt stränginstrument, till sin form likt Kantele.

[2]) *Elias Lönnrot* föddes den 9 April 1802 i Sammatti kapell af Karislojo socken i Nyland, blef 1822 student i Åbo, promoverades till medicine doktor i Helsingfors 1832 och blef följande år utnämnd till provincial- och slottsläkare i Kajana. Efter Castréns frånfälle fästades han 1853 vid det finska universitetet såsom professor i finska språket och litteraturen, hvilken vigtiga plats han beklädde ända till 1862, då han såsom professor emeritus på begäran erhöll afsked. Sedan denna tid är Lönnrot bosatt i sin födelsebygd Sammatti, fortfarande äfven derstädes att med oförminskad ifver och arbetskraft verka i den fosterländska litteraturens och språkforskningens tjenst..

[3]) *Kantele, taikka Suomen Kansan, sekä vanhoja että nykyisempiä Runoja ja Lauluja.* 1—4 Osa. Helsingissä 1829—1831.

bland de sistnämnda isynnerhet trollrunor, bröllopsqväden och andra lyriska sånger af stort värde. — År 1832 hade Lönnrot derjemte i Helsingfors utgifvit afhandlingen *Om Finnarnes magiska medicin*, en sammanställning af de iakttagelser han under mångårig beröring med allmogen på åtskilliga orter i Finland och ur dittills bekanta trollsånger varit i tillfälle att anställa rörande qvarlefvorna af folkets forntida trollkonst.

Sålunda i dubbel mening väl bevandrad på den inhemska folkpoesins gebit, påbörjade Lönnrot nu sina resor i det Arkangelska guvernementet, bland hvars enkla, fredliga och gästfria befolkning han, sjelf en äkta folkets man, öfverallt fann ett välvilligt och för ändamålet gynnsamt emottagande. Kort härefter anställd såsom läkare i Kajana, förnyade han under de närmast följande åren fyra gånger sina besök i det finska och ryska Karelens gränssocknar, för hvarje gång under flera veckor. Från dessa färder, stundom förknippade med icke ringa besvärligheter och verkställda än till häst, än till fots genom ödemarker och kärr, eller till sjös i någon bräcklig farkost, än åter på mera banade stigar, der beqvämligare fortskaffningsmedel stodo till buds, har Lönnrot i sina „Reseminnen,“ införda i Helsingfors Morgonblad 1833—1835, meddelat skattbara upplysningar om befolkningens plägseder, lefnadssätt, och bildningsståndpunkt, samt särskildt om dess sångkunnighet och den framgång hvarmed hans forskningar och uppteckningar i olika nejder kröntes. Ur dessa intressanta anteckningar vilja vi här anföra hans skildring af sitt besök hos en af de berömdaste runosångarne i Wuokkiniemi, den gamle gårdshusbonden *Arhippa* i Latvajärvi by.[1]) — „Gubben var vid denna tid nära 80 år gammal, men hade till en beundransvärd grad bibehållit sitt minne. I fulla två dagars tid sysselsatte han mig med runors afskrifning, och något på den tredje. Runorna sjöng han i god ordning, utan några märkbara luckor och de flesta af dem sådana, som jag ej förut af andra kunnat få, och jag tviflar, huruvida de annorstädes numera stode att erhållas. Mycket belåten var jag derföre med mitt beslut att besöka honom. Hvem vet om jag härnäst mera hade träffat gubben vid lif, och hade han hunnit bortdö, så hade äfven med honom en god del af våra urgamla runor gått i grafven. Gubben blef hänryckt, när han emellanåt kom att tala om sin barndomstid och om sin för flera herrans år sedan aflidne fader, af hvilken han i arf hade sina runor. „När vi då“, sade han, „vid Lapukka stranden under notdrägtstiden hvilade vid stockeldsbrasan, se der hade ni bort vara! Vi hade då en hjelpkarl från Lapukka, äfven han en god sångare, dock icke jemngod med min aflidne fader. Hela nätterna igenom sjöngo de ofta hand i hand vid brasan, och aldrig sjöngs en runo två gånger. Jag var då en liten gosse och hörde uppå, hvarigenom jag småningom lärde de förnämsta

---

[1]) I Helsingfors Morgonblad 1835 n:o 59.

sångerna. Men mycket af dem har jag redan glömt. Af mina söner blifver efter min död ingen sångare, såsom jag efter min fader. Man tycker ej mera så mycket om de gamla sångerna, som i min barndom, då de voro det förnämsta, så vid arbete, som när man ledig samlades i byn. Väl hör man vid sammankomster ännu en och annan sjunga dem, i synnerhet sedan de druckit något, men sällan sådana som vore af något värde. I stället har ungfolket nu sina egna oanständiga visor, hvarmed jag ej ens ville orena mina läppar. Ack om då någon, såsom ni nu, hade sökt runor, hade han på två veckor ej hunnit skrifva ens det som min fader ensam kunde". Gubben blef under detta tal så rörd, att han bragtes nära till tårar; äfven jag hade svårt, att med likgiltighet höra hans berättelser om de gamla, goda tiderna, ehuru, såsom vanligt vid sådana tillfällen, mycket af det beröm, han tilldelade dem, endast egde sin grund i gubbens inbillning. Icke heller är det ännu (1835) så fattigt på de gamla runorna som han föreställde sig, om ock det är sannt, att de småningom torde alltmer försvinna. Ännu äro de icke så föraktade, utan hör både ung och gammal gerna på dem, när de sjungas." [1])

De storartade resultaterna af dessa resor öfverträffade alla de förhoppningar som derpå kunnat ställas, och Lönnrot kunde omsider skrida till utförandet af den älsklingsplan som redan i många år föresväfvat honom, att af de mythiskt-episka traditionerna framställa ett sammanhängande helt. I Februari 1835 öfversände han till det Finska Litteratursällskapet i Helsingfors sitt manuskript till *Kalevala*, som ännu före årets utgång på

[1]) Om en annan runosångare i Wuokkiniemi, benämnd *Waassila* och bosatt i byn Wuoninen, berättar Lönnrot följande: „Denne Waassila, mest hemmastadd i besvärjningsrunor, var en gammal gubbe. Hans minne hade dock på senare tider så aftagit, att han icke mer ihågkom hvad han förut skulle hafva kunnat. Om Wäinämöinen och några andra mythologiska personer berättade han dock åtskilligt som jag förut ej vetat. Och då det hände att han bortglömt någon sak som jag förut kände, frågade jag honom derom. Då påminde han sig det åter och sålunda fick jag alla Wäinämöinens bedrifter i ett sammanhang, hvarefter jag sedan ordnat de om honom kända runor." — I samma by påträffades en annan man, som 5 à 6 år tidigare i Finland, der han då varit stadd på renselhandel, hade sjungit runor för Lönnrot en hel natt på egendomen Laukko i Wesilaks socken. — Under en senare färd genom samma nejder, då L. rastade öfver en natt i Tsenaniemi by, upptecknade han efter bonden *Jyrki Kettunen* en mängd runor långt in på aftonen och fortsatte ännu om morgonen derpå samma arbete; denne Jyrki hade förut i Nykarleby för dr. Topelius sjungit, som han sade, i hela tre dagars tid. — I Uhtuva by, den förmögnaste på orten och bestående af 80 till större delen välbyggda hemman, af hvilka hälften hör till Paanajärvi och andra hälften till Wuokkiniemi socken, dröjde L. 1834 en half vecka, till det mesta ifrigt sysselsatt med afskrifvandet af runor och sånger, som byns både män och qvinnor sjöngo. „En enda, kallad *Matro*, utmärkte sig framför andra. Sedan hon i halfannan dag med sin strumpstickan i handen sjungit, aflöstes hon af andra, hvilka sjöngo dels variationer af hvad hon nyss förut kunnat, dels andra nya sånger."

sällskapets bekostnad utkom af trycket i tvenne delar, försedda med ett långt förord, hvari Lönnrot redogjorde för sitt förfarande vid sångernas sammanställning och meddelade sin åsigt rörande deras uppkomst, fortplantning och möjliga historiska grund, bifogande dertill en utförlig framställning af den finska versläran samt en ansenlig samling varianter.

Det vore öfverflödigt att här närmare skärskåda betydelsen af den vändpunkt i hela den fosterländska kulturens historia, som med Kalevalas framträdande var uppnådd, eller att redogöra för det lifgifvande inflytande detta nationalepos, med sina dyrbara forntidsminnen, sin djupa fond af lefnadsvishet och fantasirik verldsåskådning, sin rikedom på poetiska gestalter och skildringar, sina dittills okända språkskatter, utöfvat på den inhemska litteraturen och genom denna på det nationella bildningsarbetet i sin helhet. Klart insågs detta genast i början af mången fosterlandsvän, och de förhoppningar som dermed vaknade funno redan vid Litteratursällskapets närmast följande årsdag den 16 Mars 1836 ett värdigt uttryck i dessa af dess dåvarande ordförande yttrade ord: „Denna skatt af finska fornsånger är af den stora vigt, att den inhemska litteraturen derigenom icke blott blifvit oändligt riktad, utan hardt när vunnit en europeisk betydelse. Ja, man kan utan förmätenhet säga, att den nu först lemnat sin vagga. Finland, i besittning af dessa episka dikter, skall med upplyftande sjelfkänsla lära sig att rätt förstå sin forntid och med den äfven sin forntida ande-utveckling. Det skall kunna säga till sig sjelft: äfven jag har en historia! — — Om Porthan, ty hans namn bör i dag icke bli onämndt — om han, de finska häfdernas fader, ännu lefde, huru skulle han icke välsigna denna fosterbygdens oväntade vinning! — — En framtid, och den som jag hoppas icke aflägsen, skall afgöra hvad uppmärksamhet bör skänkas dessa sånger, och derjemte hvad rättighet till ett i finska litteraturhistorien odödligt namn den man förvärfvat sig, hvilkens möda och insigt vi ha att tacka för deras uppteckande och ordnande".

Dock var Lönnrots stora värf, grundläggandet af en sjelfständig finsk litteratur, härmed endast påbörjadt. Från hans många färder återstodo andra betydande samlingar af lyriska sånger, episka fragmenter, ordspråk och gåtor, dem han efterhand blef i tillfälle att ytterligare föröka genom nya uppteckningar, isynnerhet under en 1836—1837 på Litteratursällskapets anmodan verkställd resa, som för språkliga forskningar utsträcktes från det finsk-ryska gränsgebitet ända till de närgränsande lappmarkerna. Småningom blef äfven detta rika material, redigeradt af samlarens hand, synligt i tryck. 1840 utgaf Lönnrot sin stora sångsamlig *Kanteletar,* hvaraf de tvenne första delarne upptogo närmare 600 smärre lyriska sånger, den tredje åter äldre och nyare runor af något större omfång och öfvervägande episkt eller historiskt innehåll. I företalet till detta arbete meddelade Lönnrot derjemte en utförlig karakteristik af den finska folkpoesin, utan tvifvel den mest sak-

rika och upplysande framställning af detta ämne, man ännu för närvarande eger.[1] Tvenne år senare utkommo *Suomen Kansan Sanalaskuja*, en samling af öfver 7000 finska ordstäf, och 1844 följde *Suomen Kansan Arvoituksia*, upptagande nära 1700 ur folkets mun upptecknade gåtor.

Lifvade af Lönnrots föredöme hade emellertid flere yngre landsmän i hans fotspår tid efter annan för Litteratursällskapets räkning genomvandrat och undersökt de sångrika nejderna.[2] Af vigt var isynnerhet den resa som för detta ändamål år 1839 företogs af M. A. Castrén, ty ehuruväl den runoskörd han från denna sin färd medbragte, hufvudsakligen inskränkte sig till en mängd trollsånger, förvärfvade han derunder, genom besök hos den gamle Arhippa och andra goda runosångare i ryska Karelen, en förtrolig bekantskap med folkpoesin i dess ännu qvarlefvande genuina form, en omständighet som innan kort beredde den inhemska litteraturen en särskild vinning. Med stöd deraf kunde nemligen Castrén redan två år derefter fullända och i allmänhetens händer öfverlemna sin utmärkta öfversättning af Kalevala, samt i företalet dertill bifoga en skarpsinnig kritisk framställning af sångernas poetiska och mythologiska innehåll. Mängden af nya episka tillägg och varianter till Kalevala hade emellertid genom bidrag af ofvannämnde samlare tillvuxit i den proportion, att en genomgripande omredigering deraf befanns icke blott önskvärd utan ock af ämnets egen vigt naturligen förestafvad. Detta mödosamma och sannolikt för hvarje annan hand outförbara arbete verkställdes slutligen af Lönnrot sjelf med all den omfattande och öfverlägsna sakkännedom han under mer än tjuguåriga forskningar på detta område förvärfvat, och den 5 December 1849 utkom Kalevala i ny förstorad upplaga, helsad med glädje och nyväckt intresse af den fosterländska litteraturens vänner. Den första editionens 32 sånger, hvilka sammanräknade innehållit inemot 12,100 verser, hade nu tillvuxit till ett antal af 50, med närmare 22,800 verser; en hvar af de äldre sångerna hade derigenom blifvit ansenligt utvidgad och en och annan af dem var nu i sin nya form fördelad på två eller flere. Dessutom ingingo i den nya bearbetningen några fullkomligt nya runor, bland dem t. ex. den elfte sången, eller skildringen om Lemminkäinens och Kyllikkis äfventyr, hvaraf icke mer än tretton verser återfinnas i den gamla upplagan (*18*. 222—235). Likaså var den märkvärdiga Kullervo-episoden (sång *31—36*) till största delen ny, då deraf i första editionen hade ingått endast det bristfälliga fragment som bildar dess nittonde sång. Hvad dikten genom dessa och många andra tillökningar vunnit, är lätt i ögonen fallande; isynnerhet

---

[1] Större delen af detta förord är i svensk öfversättning införd i *Fosterländskt Album*, 3 häftet. Helsingfors 1847.

[2] Se närmare härom ofvanföre pag. V.

gäller detta de herrliga sångerna om Kullervo, om de ock i sitt nuvarande skick bära alltför tydliga spår af tidens förstörande tand, för att någonsin mer kunna gestaltas till ett samstämmigt poetiskt helt. Endast om en del bröllopssånger samt några andra lyriska partier synes oss den anmärkning kunna göras, att de genom öfverflödande utförlighet samt här och der genom upprepningar åstadkomma alltför långa digressioner och derigenom verka störande för det hela. — Hvad sångernas inbördes ordningsföljd beträffar hade Lönnrot äfven verkställt flere väsendtliga förändringar hvilka, så vidt vi förmå inse, i de flesta fall utfallit till synnerlig fromma för dikten; angående de vigtigaste åtgärderna i detta afseende skola vi i det närmast följande blifva i tillfälle att anföra utgifvarens egna ord. Den åsigt torde emellertid kunna anses lika allmän som berättigad, att denna senare bearbetning af Kalevala, ehvad derom i detaljer kan anmärkas, dock i enhet och inre sammanhang, lika mycket som i fullständighet och rikedom på enskilda poetiska skönheter vida öfverträffar den äldre editionen.

Sin redogörelse för sjelfva redaktionsarbetet och dermed sammanhängande omständigheter har Lönnrot i korthet afgifvit i det på värdefulla upplysningar rika förord, hvaraf vi ofvanföre meddelat en öfversättning, med uteslutande endast af den del, som specielt rör arbetets språkliga sida. Vida utförligare har han likväl uttalat sig rörande den nya bearbetningen i de *„Anmärkningar till den nya Kalevala-upplagan"*, hvilka af honom offentliggjordes i „Litteraturblad för allmän medborgerlig bildning" 1849 no. 1., innan arbetet ännu hade erhållit den sista fulländningen af hans hand. Då denna redogörelse är af största vigt för det rätta bedömandet af utgifvarens förfaringssätt och den samvetsgrannhet som, i förening med djup insigt, äfven i detaljer utgjort ledtråden derför, tro vi oss här böra meddela följande längre utdrag ur denna numera mindre allmänt tillgängliga uppsats:

"Man har ansett de i flere runor återkommande magiska elementerna verka störande för berättelsens lugna gång, och derföre uttryckt den önskan, att de vid en blifvande ny upplaga skulle sparsammare begagnas. Jag har noga betänkt denna sak och tyckt mig finna, att den störande inverkan af dem mera härrör af den olikhet, som finnes mellan den nuvarande och fordna verldsåsigten, än den vore grundad i sjelfva saken. Den fordna åsigten var fast förknippad med öfvertygelsen om magins verklighet, och, hvad den inverkade på händelsernas gång, ansågs då så litet ovanligt, att icke all frånvaro deraf varit en mycket ovanligare företeelse. Då nu det fordna föreställningssättet, sådant det i runorna finnes förvaradt, måste återgifvas i dess helhet och så troget som möjligt, utan all inverkan af närvarande tiders meningar, så har jag ej trott det vara skäl att göra någon märkbarare inskränkning i de magiska elementernas upptagande, undantagande der de någongång förekommit utan allt närmare samband med

de öfriga händelserna i dikten, eller ock till formen varit för mycket ordrika. Med denna sednare inskränkning har likväl den önskade fullständigheten ofta råkat i strid.

„Alla anmärkningar mot ordningen mellan de särskilda runorna i den förra upplagan äro, der det kunnat ske, vid den nya observerade och begagnade densamma till godo. Så har den 29:de runon i den förra upplagan kommit att uppflyttas enligt förslaget i *Fosterländskt Album* Häft. 1, sid. 155.[1]) Deremot har den 28:de runon[2]) ej kunnat omflyttas så, som nämnda skrift s. 151 föreslår, och det af skäl, att deri beskrifves Kalevalas seger öfver en af de plågor, hvarmed Pohjola-värdinnan sednare hemsökte orten. Till sakkunniges bepröfvande hänskjuter jag föröfrigt, om diktens enhet verkligen vinner något derpå, att den 29:de runon, som beskrifver huru Wäinämöinen förgäfves sökte sin förlorade Kantele och derefter gjorde en ny, kommer att anföras omedelbart efter Sampo-färden, eller om det ej vore mera skäl att låta den stå på sitt nuvarande ställe, så att Wäinämöinen först vid det tillfälle, då han genom att hafva befriat solen och månen ur deras fängelse hade öfvervunnit äfven den sista af Pohjolas stämplingar, kände behofvet af att med kantelespelet yttra sin utomordentliga glädje. Sålunda skulle denna runo komma att sluta den egentliga dikten med beskrifningen om den verkan, Wäinämöinens spel utöfvade så hos den lefvande som liflösa naturen; derefter skulle blott runon om Wäinämöinens hädanfärd, hvilken i alla fall blifver ett slags appendix, tillkomma. Jag anser det vara en bisak, om Wäinämöinens Kantele låg en längre eller kortare tid på hafsbotten, helst den ändock blef der; hufvudsaken blifver, att placera runon, hvarest behofvet af en lifligare glädjeyttring gör dess tillkomst förklarlig.

„Hvad dr. Castrén i sin öfversättning af Kalevala, Förord, s. XXIII, anmärker om den då lefvande, numera aflidne, utmärkte runosångaren *Arhippa* äfvensom s. V. om de flesta runosångare, att de sjungit *Sampo-runorna* i ett sammanhang, eger visserligen sin riktighet; dock synes han ej ogilla den method i Kalevala blifvit följd, att interpolera Sampo-runorna med frieri- och bröllops-runorna, emedan eljest innehållet af Kalevala sönderfölle i flera af hvarandra oberoende runocykler. Den ordning, i hvilken runosångarne sjelfva sjunga sina runor, är väl ej alldeles att förbise, om jag ock ej vill fästa alltför stor vigt dervid, såvida de deruti mycket afvika från hvarandra. Just denna olikhet, hvarigenom ordningen mellan särskilda runor hos den ene sångaren ofta kom att korsa den andres, och sedan efter mångfaldiga uppteckningar af samma runor hos särskilda sångare högst få

---

[1]) I *Rob. Tengströms* utmärkta estetiska granskning af innehållet i den äldre Kalevala.

[2]) Sången om björnens dödande och den med anledning deraf firade festen.

återstodo, som ej af den ene eller den andre sjungits i något slags sammanhang med en eller flere andra, styrkte mig i den redan förut fattade meningen, att alla runor af detta slag möjligtvis kunde bringas i samband med hvarandra. Jag kunde ej anse den ene sångarens ordning mer än den andres för ursprunglig, utan förklarade så den ena som den andra ur det hos menniskan naturliga begäret, att bringa sina kunskaper i någon ordning, hvilket efter sångarenas individuela föreställningssätt skapat olikheten. Slutligen, när ingen af sångarena enskildt mera kunde mäta sig med mig i anseende till massan af runor, dem jag samlat, trodde jag mig ega samma rätt, som jag var öfvertygad om, att de fleste af sångarena tillerkände sig, att nemligen ordna runorna, eftersom de bäst passade till hvarandra, eller med runons ord: *itse loime loitsijaksi, laikahtime laulajaksi,* d. v. s. jag ansåg mig för en sångare, likagod som de sjelfva.

„Med samma sångarrätt har jag vid den nya upplagan trott mig kunna göra de nämnda förändringarne i runo-ordningen och andra ännu vigtigare. Sednare runovarianter hafva styrkt den förmodan, som jag redan vid förra upplagan (*esipuhe* s. VII) uttalade, att *Joukahainen* och den *„glosögde Lappen,“* som sköt på Wäinämöinen, voro en och samma person. Derigenom hafva den 30:de och 31:sta runon i den förra upplagan, hvilka förr stodo alldeles för sig sjelfva, numera fått ett mycket nära och naturligt samband med de öfriga sålunda, att de flyttats tillbaka framför berättelsen om Wäinämöinens äfventyr med Lappen, en anordning, som för dess naturlighet troligen af alla måste godkännas. Äfven har större delen af den förra 24:de runon (vv. 9—215) kommit att omflyttas så, att den nu befinner sig på ett vida lämpligare ställe (se 2 runon). Vv. 394—461 af den förra upplagans 15:de runo[1]) hafva i denna flyttats lägre ner till Ilmarinens andra friarefärd till Pohjola; andra smärre förändringar att förtiga. Den största förändring har dock skett i början af dikten, i det *Veen emonen* (Vattnets moder) fått öfvertaga den roll vid verldens skapelse, som i den förra upplagan tillskrefs Wäinämöinen. Det ojemförligt större flertalet af runovarianter tillskrifver denna akt ännu, som då, Wäinämöinen; hvarföre jag ej utan mycket vigtiga skäl vågat göra denna förändring. Dessa skäl hafva utgjorts af de många uppenbara motsägelser, som runon i sitt förra skick framställer, af den muntliga traditionen och af den lätthet, hvarigenom en namnförvexling mellan *Veen emonen* (eller *Weinemoinen*) och *Wäinämöinen* kunnat uppstå (jfr Kalev. öfvers. af M. A. Castrén, s. VIII, IX och Mehiläinen 1839 Joulukuulta). För en namnförvexling, och den ej särdeles gammal, talar äfven den omständigheten, att D. Juslenius i sitt *Suomal. Sana-lugun Coetus,* tryckt i Stockholm år 1745, s. 422 öfversätter namnet „Wäinämöinen“ med *„Nereis — hafz fru,“* af hvilken

[1]) Om Ilmarinens hemfärd med sin senare maka, den yngre Pohjola-dottren.

öfversättning man måste draga den slutsats, att han menat *Veen emonen*, så förvånande det å andra sidan är, att han, som både gjort trägna resor i landet och äfven haft någon ej ringa kännedom om våra runor, ända till den grad varit okunnig om Wäinämöinen och hans bragder. Blott hans presterliga embete, för hvilket runorna då lära hafva skyggat, kan till någon del förklara denna okunnighet.

„Angående den första runons närvarande skick har jag i ett privatbref nyligen fått följande anmärkning mig välvilligt meddelad: „Den 1:sta sången af Kalevala, som varit införd i *Suometar*, tyckes mig," säger anmärkaren, „vara hopsatt af flere stycken och komponerad i senare tider, så framt den någonstädes ännu sjunges i sin helhet, sådan den finnes införd i nämnde tidning, ty deri förekomma tydliga spår af den christna läran, som haft sitt inflytande på kompositören. Månne den således kan vara egnad att stå i början af Kalevala-sångcykeln?"

„Denna anmärkning torde ej af någon, som intresserar sig för ämnet, anses likgiltig, hvarföre jag ej annat kan, än utbedja mig att få höra äfven andras omdöme i saken, antingen i någon tidningsartikel eller annorlunda. Min egen åsigt är ännu, att samma runo ej förråder mer hopsättning af flera stycken, än äfven många andra runor, tillföljd af deras hopfogning ur ofta tio till tjugu och flera varianter, torde göra det. Under det dubbla bemödandet att ej genom upptagande af allt, som varianterna innehålla, göra runon oformlig, och dock ej lemna något vigtigt, kunna så lätt fel begås i synnerhet uti förra afseendet. Många sådana fel i den förra upplagan har jag i den närvarande bjudit till att afhjelpa, men i deras ställe hafva andra kunnat uppstå. Hvad som dock mer än allt eget bemödande för saken ger mig hopp, att den närvarande upplagan äfven i afseende på dess form skall blifva vida öfver dess föregångare, är den omsorgsfulla granskning, som den före tryckningen kommer att undergå hos Litteratursällskaperna i Helsingfors och Wiborg, då deremot den förra upplagan aftrycktes ord för ord sådan, som jag inlemnat manuskriptet dertill.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — —

„Jag är långt ifrån att anse Kalevala-runorna än i denna dag vara sådana, som de i början sjöngos; icke heller är jag numera af samma tanke med dem, som tro, att om någon företagit sig att samla dem några sekler tidigare, skörden då blifvit vida rikare. Det är väl ej blott möjligt, men äfven troligt, att några runor med tiden försvunnit; men å andra sidan måste den, som närmare känner förhållandet, medgifva, att i stället andra, såsom man plägar säga, vuxit till sig. Sångarena, som från slägte till slägte genom sekler fortplantat dessa runor, voro visserligen ej så nogräknade, att icke mången af dem, när det eljest föll honom in någon lyckligare idé, något bättre uttryck, som han trodde lända till sångens förskönande, då äfven begagnade sig af detsamma. Läser man för en god sån-

gare upp en runo, den han ej förut hört, och ber honom derpå återsjunga den, så skall det sällan inträffa, att han skulle svara, det den ej ännu fastnat i hans minne, utan han sjunger den verkeligen, dock icke alla ställen ord för ord, utan med bortlemnande af några, med tillsats eller förändring af andra. Upptecknar man nu sången, sådan han ur sitt minne återgifvit den, läser den för en annan sångare och anmodar så åter denne att sjunga den, så får man den ytterligare förändrad. Fortsätter man arbetet vidare sålunda, att man alltid läser den sista reproduktionen för en ny sångare, och sedan jemförer, hvad man af den tionde sångaren fått, med den ursprungliga sången, så skall man finna, att äfven i den tionde återgifningen sången till sin grund är densamma, som den ursprungliga, men att många uttryck deri äro annorlunda, somliga bättre, andra sämre, och att ett och annat mindre väsendtligt stycke kunnat bortfalla, hvaremot något annat tillkommit. Den, som vill hafva en rätt åskådlig bild häraf, hänvisar jag till *Paavo Korhosen viisikymmentä runoa ja kuusi laulua*, hvarest i *alkulause* ss. 24—27 finnes införd en sång först sådan den af författaren (folkskalden Paavo Korhonen) i våra dagar blifvit diktad, och omedelbart derefter sådan den upptecknades i ryska Karelen omkr. 50 mil derifrån. Förvandlar jag nu de nyssomtalte tio sångare till de tio sekler, genom hvilkas mun Kalevala-sångerna kunna hafva kommit till oss, så torde jag ej behöfva tillägga något ytterligare, för att tillkännagifva min tanke om deras närvarande beskaffenhet i förhållande till den ursprungliga. Det lefvande ordet är ett andligt frö, som kastas ut i tiden, vexer, der det finner en tjenlig jordmån, och förgås slutligen liksom allt annat lefvande, sedan det framalstrat något nytt och bättre. Den tjenliga jordmånen för Kalevala-sångerna har hittills varit det ryska Karelen, der folkets ringa bildning gjort sinnet tillgängligare så för den enkla episka beskrifningen som för det underbara, mystiska i magin. Den dag torde ej vara långt borta, då de äfven der underhållit sinnet i tillräckligt lång tid och gjort det beredt och moget för mottagandet af nya begrepp i lifvets åtskilliga förhållanden, och då dö de med allone undan hos folket, lefvande blott ett slags *vita posthuma* i skriften.

„Skulle de, hvilka skrifvit om de homeriska sångernas uppkomst, haft den erfarenhet om traditionens behandling af sången, som jag beträffande de finska sångerna vunnit, så tror jag, att aldrig någon tvist kunnat uppstå om sättet för deras uppkomst. De skulle då allmänt hafva funnit, att någon med händelserna samtidig skald först besjungit dem kortare, och att traditionen sedan utvidgat sångerna samt framställt dem i många variationer. Den som sedan hopsamlat varianterna, hade för sig ett ungefär dylikt arbete, som Kalevala-sångernas ordnande och hopfogningen af deras många varianter gifvit mig, hvilket jag ber, ingen dock må misstyda derhän, som ville jag ställa min förmåga eller ens ämnet för behandlingen i jemnbredd

med hans. Redan de åtskilliga, ofta förekommande olika dialektformerna i de homeriska sångerna göra det omöjligt, att tänka sig en gemensam författare för de samma, eller ock en tradition af dem, utan många varianter. För den, som ordnar och hopfogar sådana till en sångcykel hörande stycken, blifver det emellanåt nödvändigt att tillsätta någon sammanlänkningsvers, och jag tviflar ej på, att sådana finnas äfven i de homeriska sångerna, om man noga letar efter dem. Äfven i Kalevala-runorna måste understundom någon dylik sammanlänkningsvers insereras, hvars särskilda utpekande för hvarje gång dock säkert af mången annan jemte mig skulle anses för pedantiskt och så mycket mer obehöfligt, som en sådan ej det ringaste vidrör sjelfva saken, utan vanligtvis består i orden: *Sanan virkkoi, noin nimesi* — *Siitä tuon sanoiksi virkki* — det är: „Yttrade ett ord och sade“, eller: „Derpå tog han så till orda,“ o. a. d.“

De notiser och utdrag vi ofvanföre meddelat erbjuda föga eller intet nytt för läsare, som med någon uppmärksamhet följt den inhemska litteraturens utveckling under de senaste 40 åren. De beröra till största delen kända förhållanden, och kunna med skäl af mången anses här öfverflödiga. Väl medveten deraf har öfversättaren dock trott att en kort öfversigt af Kalevala-sångernas successiva framträdande, samt några authentiska vittnesbörd af deras upptecknare kunde ega sitt intresse för en och annan läsare, isynnerhet då hithörande uppgifter hittills legat spridda i flere särskilda, till en del mindre tillgängliga arbeten. Möjligen kunna de ock i någon mån bidraga till skingrande af de villfarelser som ännu här och der utom Finland visat sig råda i frågan om dessa sångers rätta upphof och derpå grundade anspråk på att få gälla för hvad de äro: oförfalskade alster af en genuin folkpoesi.

Det återstår att tillägga några ord om den öfversättning som härmed afslutas, nitton år efter det originalet framträdde i dagen. Dess möjliga förtjenster kan undertecknad endast till en ringa del räkna sig till godo; de tillhöra i väsendtlig mån de föregångare, hvilkas tidigare tillgöranden underlättat arbetet och undanrödjat de största svårigheterna dervid. I främsta rummet gäller detta Castréns förträffliga tolkning af den äldre Kalevala, hvarigenom redan närmare hälften af den senare upplagans innehåll kan anses iklädd svensk drägt. Ett annat vigtigt stöd har stått till buds i de öfversättningar [1]), hvilka lektor Carl Gust. Borg med lika stor skicklighet som sakkännedom verkställt ur den andra editionen, och som sammanräk-

---

[1]) *Kullervo.* Helsingfors 1850; — *Lemminkäinen*, en sångcykel ur Kalevala. H:fors 1852; — samt dessutom *42 Sången*, i tidskriften Suomi 1851.

nade omfatta närmare 17 hela sånger. Herr A. Schiefners fullständiga tyska öfversättning[1]) har likaledes erbjudit tillfälle till mången vigtig jemförelse. Men dessutom har öfversättaren haft förmånen att af prof. E. Lönnrot samt prof. Aug. Ahlqvist få inhemta en mängd upplysningar rörande tolkningen af svårtydda ställen, för hvilkas välvilliga meddelande han anhåller att här få uttrycka sin stora erkänsla.

De första försvenskningar ur Kalevala verkställdes på originalets meter af Lönnrot redan år 1835 och offentliggjordes af honom i Helsingfors Morgonblad under detta och några följande år. Den okonstlade, enkla ton han deri anslog och det osmyckade uttryckssätt han begagnade, adopterades efter honom af Castrén och har sedermera, mer eller mindre igenkänligt, återljudat i alla de talrika öfversättningar från finskan, som i vårt land sett dagen, såväl i tidningar som många enskilda arbeten. Man kan säga att derigenom utbildat sig ett eget poetiskt ordasätt, ett särskildt slag af diktion, som slutligen erhållit sin fulländning genom Runebergs och Topelii sköna öfversättningar eller efterbildningar i den finska poesins anda, med hvilka en egen lyrisk genre kan anses vunnit burskap inom vår poesi på svenska språket.

Mången har dock ansett det olämpligt och fruktlöst att i denna redan häfdvunna stil försvenska Kalevala, och yrkat på att någon mera omvexlande och tacksam versform borde för ändamålet väljas eller tillskapas. Man har med skäl klagat öfver den orimmade trokeiska versen, genom hvars tröttande enformighet och släpighet för ett svenskt öra det poetiska innehållet måste blifva mer eller mindre onjutbart. Af vigt i frågan härom är isynnerhet en uppsats af prof. Ahlqvist i tidskriften „Suomi“ 1858, hvari flere grundade skäl för denna åsigt framhållas. Såsom prof på en motsatt method har hr A. bifogat en i friare versform eller s. k. blankvers utförd försvenskning af 36 sången ur Kalevala, hvars kraftfulla rytmer onekligen förläna dikten en karakter af liflighet och omvexling, som den i sin jemna takt fortlöpande trokeiska versen i sjelfva verket saknar. — Undertecknad står i denna fråga måhända under inflytelsen af en traditionel fördom, men kan ej frångå den åsigt, att en efterbildning af runometern, så vidt en sådan i svenskan är möjlig, dock är enda rätta vägen, samt att originalets poetiska skönheter åtminstone i någon mån kunna återgifvas och göras anslående äfven under den enkla, okonstlade form, hvars grundton till först angafs af Lönnrot och Castrén. Deremot anser öfv., att andra försvenskningsmethoder, eller åtminstone de metriska omskapningsförsök, som hittills

---

[1]) *Kalevala*, das National-Epos der Finnen, nach der zweiten Ausgabe ins Deutsche übertragen von *Anton Schiefner*. Helsingfors 1852. — På fransyska har M. Léouzon Le Duc lemnat en öfversättning i obunden stil af första upplagan, i sitt arbete: *La Finlande*, *son histoire*, *sa mythologie etc.* I—II. Paris 1845, samt af andra editionen i: *Le Kalevala. Épopée nationale de la Finlande* etc. I—II. Paris 1868.

blifvit gjorda, förläna dikten en väsendtligen fremmande prägel, under hvars påtryckning många egendomliga drag, om ej utplånas, dock för mycket undanskymmas. Det skulle leda oss för långt att här utlägga de många orsakerna dertill: hufvudorsaken är den episka diktens objektiva skaplynne, hvarur den yttre formen, metern, rytmen framsprungit genom en slags naturnödvändighet, hvarföre den icke tål att godtyckligt omskapas eller förändras, medan deremot, då fråga är om lyrisk poesi, en öfversättare kan förfara mera sjelfständigt och bör ega rättigheten att gestalta sin tolkning i närmare öfverensstämmelse med sin egen uppfattning af originalet. För sin del har undertecknad sjelf engång i „Suomi“ 1856 vågat ett försök att på rimmad vers återgifva ett stycke, ett af de mest lyriska, ur Kalevala, men deraf endast funnit, huru störande en sådan innovation verkar på frändskapen med originalets anda och på troheten i det enskilda uttrycket.

Af dessa och ofvannämnda skäl är föreliggande öfversättning verkställd på den gamla, enkla, orimmade runometern, äfven med fara att den derigenom af mången skall anses alltför enformig och möjligen onjutbar. Att undertecknad dervid troget följt sina föregångare i spåren, att enskilda uttryck och stundom hela verser oförändrade blifvit upptagna ur Castréns och Borgs öfversättningar, skall befinnas naturligt af den som besinnar huru likformigt äfven originalets ordasätt gestaltar sig hela dikten igenom, huru många stående epitheter, uttryck och vändningar ständigt i Kalevala återkomma, och huru litet svångrum och tillfälle till omvexling i ordalagen en öfversättare finner inom den trånga ramen af en åttastafvig vers, som stundom ej får inrymma mer än ett par tre ord. Ty såsom bekant tillåter den finska poesin sällan eller aldrig hvad man kallat ett *enjambement*, eller öfversteg från den ena versen till den andra, hvarigenom en icke ringa frihet vore en öfversättare förunnad.

De mångfaldiga formella prydnader och skönheter, hvarpå den finska poesin öfverflödar, måste emellertid i en öfversättningsform, sådan som den närvarande, helt och hållet eller till största delen gå förlorade. Redan det obeskrifliga behag ett finskt öra finner af accentens ständiga strid med och förtrampande under qvantiteten utgör i runometern ett egendomligt drag, som i den svenska versen saknar all motsvarighet. Den rika, nästan i hvarje vers återkommande alliterationen kan ock vid en öfverflyttning till ett fremmande språk endast svagt och aldrig konseqvent efterbildas; åtminstone har undertecknad icke funnit det möjligt att vidare än då och då åstadkomma en lindrig anklang deraf. Likaså är det finska språkets outtömliga onomatopoesi en sida, som en öfversättare redan från början måste uppgifva alla förhoppningar på att kunna återgifva i ett af reflexionen så genomsiktadt språk som svenskan, hvilken längesedan förlorat den primitiva förmågan att i musikaliska ordbildningar efterlikna och återgifva naturljud och andra sinliga företeelser. — Stundom begagnar sig den finska versen

äfven af rimmet; här och der sker detta visserligen för större eftertrycks skull, men i de flesta fall är denna prydnad tillfällig och afsigtslös. Några dylika ställen äro äfven i öfversättningen behörigen observerade (så t. ex. i sång. *24*. 504—508; *27*. 161—162; *29*. 469—472; *31*. 273—274 m. fl.) utan att öfv. dock i allmänhet kunnat anse en efterbildning i dylika fall vara af någon synnerlig vigt.

En formel omständighet må här ännu beröras. I svenskan förekommer en mängd ord, hvilka i metriskt afseende äro så godt som oanvändbara i trokeisk vers, men dock icke kunna umbäras i en öfversättning af Kalevala. Sådana äro t. ex. *svärdotter, förstuga, badstuga, jernhagel, ekorre, knytkafle* m. fl. Lätt torde de svårigheter inses, som varit förknippade med dylika ords begagnande eller utbytande mot andra. Likaså impraktikabla äro de trestafviga finska namnen *Kaleva, Pohjola, Osmola, Hiitola, Wellamo* och andra dylika. I alla föregående öfversättningar hafva de erhållit tonvigt på andra stafvelsen, hvilket är fullkomligt stridande mot deras rätta uttal. I stället för att skrifva Kaléva, Pohjóla, Wellámo o. s. v., har öfv. i de flesta fall bibehållit den ursprungliga betoningen, och tillåtit sig att begagna dessa ord som daktyler. Flera öfvermetriska verser hafva väl derigenom blifvit tillskapade, dock är denna olägenhet mindre, och för öfrigt tillåter sig äfven originalet på många ställen en frihet i detta afseende. Verser med nio och tio stafvelser förekomma deri icke sällan, exempelvis sång. *3*. 199, 207; *20*. 1; *43*. 307; *45*. 23. m. fl., såsom äfven af öfversättningen framlyser.

I det följande äro några rättelser bifogade, hvilka torde benäget uppmärksammas före arbetets begagnande. För några af dem hafva vi att tacka en anonym recensent, som i Helsingfors Tidningar 1865 no. 265—267 underkastat förra delen en utförlig granskning hvari, bland åtskilligt annat, äfven några befogade anmärkningar förekomma. Oblandad vore denna tacksamhet från öfversättarens sida, om han kunde förutsätta, att sagda granskning blifvit företagen af rent intresse för sjelfva saken, utan inverkan af andra, för densamma fremmande motiver. Tyvärr synes dock detta icke varit fallet. Men derom förtjenar ej att här spilla många ord.[1])

Enkelhet och trohet äro de tvenne hufvudvilkor öfversättaren uppställt för detta sitt arbete. Att dock den senare af dessa fordringar endast

---

[1]) I förbigående må dock följande omständighet här beröras, för den anonyme granskarens speciella räkning. Onödigtvis har han nemligen formaliserat sig öfver en af mig begången inadvertens vid tolkningen af sång. *22*. v. 436. Om recensenten kunnat sin Kalevala så bra, och genomläst öfversättningen så noga, som man med skäl kunde fordra, hade han ock funnit, att samma vers på ett annat ställe (*22*. 86) blifvit af mig fullkomligt ordagrannt och riktigt återgifven, samt att hela misstaget således endast kunnat bero af en *lapsus calami*, lätteligen framkallad genom reminiscensen af en nära beslägtad parallelvers (*22*. 88).

till en viss grad kunnat uppfyllas, har till en del legat i sakens natur, hvilket af insigtsfulle läsare lätteligen skall inses. För de många ofullkomligheter och brister som berott af öfversättarens eget förvållande, måste han deremot anhålla om välvilligt öfverseende, i den förhoppning att arbetet dem oaktadt skall kunna lemna svenske läsare någon vägledning till en närmare bekantskap med den herrliga nationaldikten och blifva dem ett medel att på sitt håll

„Lyssna till den granens susning,
Vid hvars rot vårt bo är fästadt.“

Helsingfors i December 1868.

K. C.

Rättelser.

I sång. *2.* 246. bör läsas: Sommarekorrns
„ *3.* 180. „ „ Karelen;
„ *3.* 181—182. „ Ingen har mot Wuoksi uppgått.
Ingen Imatra besegrat.“
„ *3.* 209. bör läsas: Furans rot den första bostad:
„ *3.* 340. „ „ han bär
„ *7.* 67. „ „ Luoto-viken,
„ *7.* 190. „ „ hans käkar.
„ *9.* 257. „ „ Sedan han det ryckt ur elden.
„ *9.* 258. „ „ Tagit det
„ *9.* 555. „ „ Mera oskadt
„ *10.* 283. „ „ Frågar
„ *11.* 392. „ „ strålande
„ *14.* 312. „ „ länder!“
„ *14.* 422. „ „ Här i
„ *16.* 62, 111, 113; *35.* 31, 37. m. fl. ställen bör läsas: vränger.
„ *16.* 140. bör läsas: ekorrns
„ *16* 389. „ „ Gud
„ *17.* 575. „ „ Då han
„ *18.* 100. „ „ evärdelige
„ *18.* 263—264. „ Uti båtens gyllne bakstam.
Lutad mot dess koppar-roder,
„ *18.* 286. „ „ Slaggen, samlad
„ *18.* 330. „ „ Stiger okännbar
„ *18.* 594, 617. „ Lempi-viken
„ *19.* 160. „ „ något hand-nät
„ *19.* 462. „ „ ekorrn
„ *20.* 31. „ „ Sommarekorrn
„ *22.* 111. „ „ Har du
„ *22.* 435—436. „ Tanklöst barn har inga sorger,
Ej det ringaste bekymmer!
„ *24.* 40. bör läsas: ekorrns
„ *26.* 599. „ „ finns
„ *27.* 238. „ „ ekorn
„ *30.* 281. „ „ ugnshärd,
„ *31.* 163. „ „ ut att se det:
„ *32.* 469. „ „ Oskodd
„ *34.* 200. „ „ Snart de begge äldsta barnen.
„ *50.* 358. „ „ Denna vackra silfverstängel.
„ *50.* 363. „ „ Slår mot träd
I Senare Delen sid. 382. rad. 10. står *4.* 5.. läs: *4* –5.

Första Sången.

Begynnelse-sång. v. 1—102.

Nu mig lyster uti hågen,
I mitt hufvud bor en tanke:
Lust jag har att börja sjunga,
Att till runosång mig reda,
Att en stam-sång påbegynna,
Stämma upp ett ätte-qväde.
Orden smälta mig i munnen,
Tränga tätt uppå hvarandra,
Skynda fram uppå min tunga,
Träda öfver mina tänder.

Du min egen, gode broder,
Vän som vuxit vid min sida!
Red dig nu med mig att sjunga,
Att med mig till orda taga.
Då engång vi sammankommit,
Mött från tvenne håll hvarandra.
Sällan händer att vi råkas,
Att hvarandra mer vi möta
Här i dessa öde trakter,
Dessa nordens sorgsna nejder.

Sång. 1.

Hand i hand vi då må taga.
Våra fingrar sammanfoga.
För att sjunga goda qväden.
Fram de bästa sånger lägga.
Att de ädle här må höra,
Våra vänner må förnimma —
Bland den ungdom, som nu vexer.
Bland det slägte, som här uppgår —
Dessa sångens ord, som tagits,
Dessa qväden, dem man hemtat
Från den gamle Wäinös bälte,
Ifrån Ilmarinens ässja,
Ifrån Kaukomielis svärdsudd,
Ifrån Joukahainens båge,
Ifrån Pohjas fjerran åkrar,
Och från Kalevalas moar.
Dessa sjöng min fader fordom,
Då han slöjdade sitt yxskaft.
Dessa lärde mig min moder
Under det hon vred sin slända.
Medan jag, ett barn, på golfvet
Tumlade vid hennes fötter
Klen och svag, ännu ett mjölkskägg,
Blott en dregelmun, helt liten.
Ord om Sampo då ej tröto,
Trolldomsformler ej om Louhi:
Sampo gammal blef i sagan,
Louhi omkom under trollord,
Wipunen förgicks vid sånger,
Under lekar Lemminkäinen.

Äfven andra ord det finnes.
Snärje-ord, dem förr jag lärt mig.
Dem jag upp vid vägen plockat.
Dem jag brutit mig från ljungen,
Dem jag ryckt från skogens ruskor.
Dragit från de späda skotten.
Slitit af från gräsens toppar.
Rifvit lös vid stigens kanter,
Då som barn jag gick att valla.
Följde hjorden ut på marken
Öfver honungsrika tufvor.
Öfver fältets gyllne kullar.
Efter Muurikki, den svarta.
Den med fläckar märkta Kimmo.
Äfven kölden gaf mig sånger.
Runor bragtes mig af regnet:
Andra buros fram af vinden.
Hemtades af hafvets vågor:
Ord af foglarne mig skänktes.
Talesätt af trädens toppar.
I en bundt jag band dem alla.
Sammanknöt dem till ett nystan.
Lade nystanet på kälken.
Bundten på min lilla släde.
Hem jag förde dem på kälken.
I min släde fram till rian.
Upp på bodens loft dem lade.
I en kopparask dem gömde.
Länge låg min sång i kölden.
Dvaldes länge i det dolda;

Skall jag sången nu ur kylan.
Runorna ur kölden rycka,
Bära in min ask i stugan,
Skrinet fram till bänkens ända.
Under vida frejdad takås,
Under dessa sköna sparrar?
Skall jag öppna sångarskrinet.
Uppslå asken, full af sägner.
Taga upp mitt nystans ända.
Lösa knuten uppå bundten?
 Så en vacker sång jag sjunger.
Låter goda runor ljuda.
Sen med rågbröd mig jag mättat
Och förplägat mig med korn-öl.
Men om öl man ej mig hemtar,
Om ej spisöl ens mig bjudes,
Sjunger jag mer torr om munnen.
Qväder vid en droppe vatten
För vårt nöje nu i afton,
Denna sköna dag till ära,
Kanske inpå nästa morgon,
Till vår fröjd vid dagens gryning.

 Så jag fordom hörde sägas.
Hörde sången förr begynnas:
Ensam kommer till oss natten.
En i sender ljusnar dagen,
Ensam föddes Wäinämöinen.
Bars i ljuset gamle sångarn.

Af sin höga fostrarinna,
Utaf Ilmatar, sin moder.
Det var luftens sköna jungfru,
En ibland naturens döttrar:
Länge lefde hon i kyskhet,
I jungfrulighet beständigt
Uti luftens vida gårdar,
Fästets vidtutsträckta rymder.
Dock hon tröttnade omsider,
Ledsnade vid denna lefnad,
Att beständigt ensam vara,
Att som mö allena lefva
Uti luftens vida gårdar,
På dess tomma, öde slätter.
Lägre ner hon då sig sänker,
Stiger slutligt ner i vattnet,
Ute på det vida hafvet,
På dess breda, öppna yta;
Väldig kommer då en vindstöt,
Stark en stormil ifrån öster,
Som i skum uppdrifver hafvet,
Jagar böljan upp i fradga.
Vinden vaggar luftens jungfru,
Hafvets vågor drifva tärnan
Af och an kring blåa fjärdar
Mellan skumbetäckta böljor:
Vinden henne här befruktar,
Hafvande hon blir af hafvet.
Och hon bar sitt tyngda sköte,
Bar den mödosamma bördan

Väl sjuhundra år igenom.
Under nio menskoåldrar.
Men ej föddes något foster.
Icke afgick hennes lifsfrukt.
Kring hon drefs, en vattnets moder.
Sam mot öster, sam mot vester.
Emot norr och emot söder.
Emot alla himlens kanter
Under pinsam födslovånda.
Svåra smärtor i sitt sköte:
Kunde dock ej fostret föda.
Icke bringa fram sin lifsfrukt.
Ut i sakta gråt hon brister.
Yttrar slutligen och säger:
„Ve mig, ve min lefnads dagar.
Ve min irrfärd här, jag arma!
Illa nu jag ut har råkat:
Under himlen hit för evigt,
Att af stormen ständigt vaggas,
Att af hafvets vågor vräkas
Öfver dessa vida vatten,
Här bland dessa breda böljor.
Vida bättre hade varit
Att som luftens jungfru lefva.
Än att nu i alla tider
Irra kring som vattnets moder!
Kyligt är det här att vara,
Mödosamt är här att dväljas.
Att bland böljor bo beständigt,
Att omkring i vattnet irra!

"O du Ukko, högst bland gudar.
Du som hela himlen uppbär,
Kom hit ner, der du behöfves.
Närma dig, då hit du kallas,
Lindra här en tärnas plågor.
Lös en qvinnas vedermöda,
Skynda straxt, o kom nu genast:
Mer än snart du här behöfves!"
När en liten stund förlidit.
Någon ringa tid förflutit,
Kom i säker flygt en hafs-and,
Flaxande med korta vingslag,
Sökte för sitt bo ett ställe,
Plats att bygga sig ett hemvist.
Flög mot öster, flög mot vester,
Flög mot norr och emot söder,
Fann ej något sådant ställe,
Ej den allra sämsta plats ens,
Der sitt bo hon kunnat bygga,
Sig en hvilostad bereda.
Långsamt af och an hon sväfvar,
Eftersinnar, öfverlägger:
"Bygger jag mitt bo i vinden,
Reder jag mitt hem på vågen,
Skall för vinden stugan störta,
Boet bort af böljor föras."
Men då höjer vattnets moder,
Vattnets moder, luftens jungfru,
Höjer upp sitt knä ur hafvet,
Skulderbladet upp ur böljan

Till en plats för andens bostad,
För den goda fogelns hemvist.
Anden då, den vackra fogeln,
Flyger långsamt fram och åter,
Märker hennes knä omsider
Ute på det blåa hafvet,
Tar det för en gräsrik tufva,
För en torfva, än i grönska.
Långsamt af och an hon flyger,
Uppå knät hon ner sig sänker,
Deruppå sitt bo hon bygger,
Lägger gyllne ägg i boet:
Sex af äggen äro gyllne,
Men det sjunde är ett jernägg.
Anden börjar nu att ligga,
Börjar värma knäets ända,
Ligger en dag, ligger tvenne,
Ligger inpå tredje dagen.
Men då kände vattnets moder,
Vattnets moder, luftens tärna,
Kände i sitt knä en hetta,
Rönte ren en brand i huden,
Trodde då sitt knä förbrännas,
Alla sina ådror smälta.
Hastigt på sitt knä hon knyckte,
Skakade på sina lemmar:
Äggen rulla då i vattnet,
Sjunka ner i hafvets vågor;
Uti spillror krossas äggen,
Sönderfalla uti stycken.

Ej i dyn förkommo äggen,
Deras bitar ej i vattnet;
Skönt förbyttes äggens spillror,
Vackert blef hvar bit förvandlad:
Nedra delen utaf ägget
Blef den låga modren jorden:
Öfra delen utaf ägget
Blef det höga himlafästet.
Men af öfra deln det gula
Blef den sol som lyser dagen,
Och af öfra deln det hvita
Blef till nattens klara måne,
Men hvad brokigt fanns i ägget,
Blef förbytt till himlens stjernor,
Och af äggets svarta delar
Blefvo skyarne i luften.

Tider åter framåt ledo,
År allt vidare förgingo
Vid den nya solens strålar,
Vid den nya månens skimmer;
Ständigt flyter vattnets moder,
Vattnets moder, luftens jungfru,
Uppå hafvets lugna vatten,
På dess töckenhöljda vågor,
Ser det våta haf framför sig,
Öfver sig den klara himlen.

När då nio år förflutit,
Tio somrar hunnit skrida,
Höjer jungfrun upp sitt hufvud,
Reser hjessan upp ur vågen,

Började sina verk att skapa,
Påbegynner tingens daning.
Ute på det öppna hafvet,
På dess vidtutsträckta yta.
Der sin hand hon framåt sträckte.
Der anordnade hon uddar;
Der hon bottnade med foten,
Gräfde hon för fiskar gropar:
Der hon eljest ned sig sänkte,
Djup hon danade i hafvet;
Der med sidan land hon nådde,
Åstadkom hon jemna stränder;
Der sin fot mot land hon sträckte,
Bildades för laxfångst ställen;
Der mot land hon vände hufvu't,
Der uppstodo breda bugter.
Ut från land hon sedan simmar,
Stannar ute uppå fjärden,
Danar klippor uti hafvet,
Låter dolda grund sig bilda,
Ställen, hvarest fartyg stranda,
Ref, der sjömän mista lifvet.
Redan hade öar bildats,
Klippor uti hafvet uppstått.
Resta voro luftens stolpar,
Jord och marker frambesvurna.
Brokigt randad hvarje stenart.
Refflor ristade i bergen;
Men ännu ej föddes Wäinö,
Den evärdelige sångarn.

Gamle trygge Wäinämöinen
Vandrar i sin moders sköte.
Dväljes der i tretti somrar.
Uti vintrar lika många.
Uppå hafvets lugna vatten.
På dess dimomhöljda vågor.
Eftersinnar och betänker
Hur det föll sig här att lefva,
Uti denna mörka gömma.
Denna alltför trånga boning,
Der han ej fick månen skåda.
Icke solens ljus betrakta.
Höjer då sin röst omsider,
Yttrar dessa ord och säger:
"Lös mig, måne! Sol, befria.
Och du Karlavagn, ledsaga
Mig från obekanta dörrar.
Ifrån portar, icke kända,
Ifrån detta trånga hemvist,
Denna bostad, föga rymlig!
Låt på jorden mannen träda,
Menskors ättling i det fria,
Att på himlen månen skåda,
Att åt solens ljus sig fröjda.
Att få se på Karlavagnen
Och betrakta himlens stjernor!"
Då ej månen honom löser,
Solen honom ej befriar.
Tyckes honom tungt att vara.
Alltför brydsamt här att lefva.

Och sitt fängsels port han öppnar
Med det ej benämnda fingret,
Läste upp det hårda låset
Med en tå på venstra foten,
Föll på händerna från tröskeln,
Ner på knä från farstudörren;
Sjönk i hafvet hufvudstupa,
I dess våg med öppna händer;
Qvar i vattnets våld förblef han,
Hjelten uti hafvets böljor.
  Här i fem års tid han kringdrefs,
Uti fem år, uti sex år,
Uti sju års tid, i åtta.
På en fjärd han stannar slutligt,
Stannar vid en namnlös udde,
På ett fastland, obevuxet.
  Här på knä han upp sig svängde,
Höjde sig på sina armar,
Uppsteg nu att månen skåda,
Att åt solens ljus sig fröjda,
Att betrakta Karlavagnen
Och beskåda himlens stjernor.
  Så blef Wäinö bragt till verlden,
Så den store sångarn föddes
Af sin höga fostrarinna,
Utaf Ilmatar, sin moder.

Andra Sången.

Wäinämöinen nu sig höjde
Upp i land med begge händer
Ute på en ö i hafvet,
På dess obevuxna marker.
Många år han sedan dröjde,
Lefde långa tider framåt
På den ej benämnda holmen.
På dess obevuxna marker.
Eftersinnar, öfverlägger,
Bär en tanke i sitt hufvud:
"Hvem, skall här befrukta jorden,
Frön utöfver fälten sprida?"
Pellervoinen, åkerns ättling,
Sampsa, han den unge gossen,
Kommer att befrukta jorden,
Sprider frön utöfver fälten.
Ut han strör sin sådd med ifver
Öfver fälten, öfver kärren,
Öfver öppna svedjemarker.
Öfver stenuppfyllda ställen.
Tallar sådde han på höjder.

Granar han på kullar sådde.
Ljung han sådde ut på hedar.
Löfträdstelningar i dälder.
Björkar uti sanka marker.
Alar sådde han i lös jord,
Häggar uti våta nejder.
Sälgar uti fuktig jordmån,
Rönnar uppå helga platser.
Videträn i mjuka mossar.
Uti stenig jordmån enar,
Ekar invid strömmars bräddar.

Träden började att vexa.
Telningar i höjden sköto.
Granar, blommande i toppen,
Och, med rika kronor, tallar:
Björkar uppå sanka marker.
Alar sköto upp ur lös jord.
Häggar uti våta nejder.
Uti stenig jordmån enar;
Sköna bär på enen vuxo.
Smaklig frukt på häggens grenar.

Gamle trygge Wäinämöinen
Nu sig ut begaf att skåda
Sampsas fröbeströdda ställen.
Pellervoinens såningsmarker:
Såg att träden börjat vexa,
Telningarne uppåt skjutit:
Endast eken vexte icke.
Gudaträdet slog ej rötter.

Lemnar då det onda trädet
I sin frihet, åt sitt öde,
Väntar än i trenne nätter,
Bidar lika många dagar,
Går till slut att se på trädet,
När en vecka hunnit skrida:
Eken har ännu ej vuxit,
Gudaträdet ej sig rotat.

Fyra tärnor nu han skådar,
Fem af vattnets unga jungfrur:
Gräs uppå en äng de meja,
Berga hö på gröna lindan,
På den dimomhöljda udden,
Spetsen af en töcknig holme.
Hvad de mejat, upp de räfsa,
Kasta höet upp i strängar.

Tursas då ur hafvet stiger,
Hjelten höjer sig ur vågen,
Tänder eld på gröna gräset,
Bringar det i ljusan låga,
Bränner gräset ner till aska,
Låter det i gnistor uppgå.
Qvar då blifver blott en stofthög,
Återstår en hop af aska:
Dit han lägger älskogsbladet,
Älskogsbladet, ekens ollon:
Skön en telning härur vexte,
Grön en stängel upp sig höjde,
Uppsköt, frodig som ett smultron,
Vexte upp i tvenne grenar.

Och den breder ut sin krona.
Vida sträcka sig dess grenar:
Toppen upp till himlen hinner.
Grenarne kring fästet spridas:
Molnen i sitt lopp de hindra.
Hämma skyarne i farten,
Undanskymma solens strålar
Och förtaga månens skimmer.
  Nu den gamle Wäinämöinen
Eftertänker och begrundar,
Hvem som kunde eken fälla,
Ned det sköna trädet hugga.
Menskor ledsnade att lefva,
Fiskar trifdes ej i vattnet,
När ej solen längre lyste,
När sitt skimmer månen mistat.
  Men ej fanns en sådan hjelte,
Ej en man med sådan styrka,
Att han kunnat eken fälla,
Trädet med dess hundra grenar.
  Nu den gamle Wäinämöinen
Tog till orda sjelf och sade:
„O min moder, som mig burit,
Du naturens höga dotter!
Sänd till bistånd vattnets makter.
Makter nog i vattnet finnas,
För att eken nederbryta,
Hugga af det onda trädet,
Som förtager solens strålar,
Undanskymmer månens skimmer!"

Upp då steg en man ur hafvet,
Hof en hjelte sig ur vågen,
Icke var han bland de största,
Icke bland de allra minsta:
Lång, som tummen är hos männer,
Högrest, som en spann hos qvinnor.
Kopparhatt hans hufvud täckte,
Klädd han var i kopparstöflar,
Kopparhandskar ock han hade,
Sirade med kopparränder.
Bar kring midjan koppargördel,
Kopparyxe uti gördeln:
Tumslångt skaftet var på yxen,
Af en nagels bredd var bladet.
Gamle trygge Wäinämöinen
Eftertänker, öfverlägger:
Manlig nog han synes vara,
Tycks nog eljest karlavulen,
Men har längden af en tumme,
Knappast höjden af en oxklöf!
Höjer då sin röst och säger,
Yttrar dessa ord omsider:
"Hvad slags karl är du, din pyssling,
Vill du ock för hjelte gälla?
Föga bättre än en liflös,
Lik en död du tycks mig vara!"
Mannen ifrån hafvet säger,
Vågens hjelte höres svara:
"Man jag är, så väl som andra:
Liten hjelte utur hafvet.

Kommen för att eken fälla,
Hugga ner det sköra trädet".
Gamle trygge Wäinämöinen
Yttrar då ett ord och säger:
"Icke lär du blifvit skapad,
Icke torde dig man ämnat
Att den stora eken fälla,
Det vidunderliga trädet".
Knappt han detta hunnit säga:
Då han åter ser på mannen,
Ser han hans gestalt förändrad,
Hjelten iklädd annan skepnad:
Fötterna på marken släpa,
Hufvudet till molnen hinner:
Skägget framtill når till knäna,
Håret baktill ner till hälen:
Ögat står en famn från ögat,
Famnsvid är hans smalbens omkrets
Och halfannan famn är knäets,
Men hans höfters tvenne famnar.
Yxen börjar han att slipa,
Hvässer nu det jemna bettet
Emot brynen, sex till talet,
Mot sju hårda slipstens-ändor.
Nu med snabba steg han stiger,
Vaggande han framåt skyndar
I sin vida benbeklädnad,
Yfvigt fladdrande för vinden:
Träder snabbt med första steget
Fram uppå den mjuka sanden.

Träder tungt med andra steget
På den lefverbruna marken:
Stiger stadigt med det tredje
Fram till sjelfva ekens rötter.
Mannen börjar nu att hugga.
Att slå till med jemna bettet:
Hugger engång, hugger tvenne.
Måttar ren det tredje hugget:
Gnistor spraka då ur yxen,
Eld ur eken fram sig tränger:
Eken redan ner sig böjer.
Lutar ner sin vida krona.

Med sitt tredje hugg omsider
Mäktar han att eken fälla.
Att det stora trädet nedslå.
Sänka ner dess hundra grenar:
Stammen fällde han mot öster.
Toppen han mot vester vände.
Men dess löfverk emot söder.
Grenarne mot norr han sträckte.

Den som tog en qvist från trädet.
Tog sig dermed evig lycka:
Den som trädets topp fick bryta,
Bröt ett evigt trolldomsmedel:
Den som skar ett löf från trädet.
Skar sig tjusningskraft för evigt.
Men de spånor hvilka flugit.
Splittrorna, som blifvit spridda
Öfver hafvets klara yta.
Ut uppå de vida vågor.

Vräktes af och an af vinden,
Sqvalpades af hafvets svallvåg
Såsom båtar öfver vattnet,
Öfver böljorna som fartyg.
Vinden dref dem fram till Pohja,
Der den unga Pohja-dottren
Stod och sköljde sina slöjor,
Tvättade vid stranden kläder
På en häll, besköljd af vågen,
Ytterst på en långsträckt udde.
Här hon såg ett spån på vågen,
Stack det i sin näfverrensel,
Medtog spånet hem i renseln,
I den lockförsedda väskan,
Att till trolldomspilar göras
Och till skjutredskap åt skyttar.
När då eken blifvit nedfälld,
När det onda trädet stupat,
Börjar solen åter lysa,
Månen att sin klarhet sprida:
Molnen åter framåt skrida,
Himlens båge upp sig hvälfver
Vid den dimbetäckta udden,
På den töckenhöljda holmen.
Skogar började att grönska,
Lunder vexte efter önskan,
Löf på träden, gräs på marken;
Foglar nu i träden sjöngo,
Trastar qvittrade på grenen,
Göken galade i toppen.

Bärens skaft ur jorden sköto.
Gyllne blommor täckte fälten.
Gräs af alla arter grodde.
Mångahanda örter vexte:
Endast kornet vexte icke:
Ej den goda sådden uppsköt.
  Nu den gamle Wäinämöinen
Vandrar fram och öfverlägger
Uppå stranden invid hafvet,
Vid det vida vattnets bräddar:
Sädesarter sex han finner,
Hittar sju olika fröslag
Uppå stranden invid hafvet.
I den fina, mjuka sanden;
Gömmer dem uti ett mårdskinn.
Sommarekorns benbeklädnad:
Går då ut att så på fälten,
Att med frön befrukta marken
Närmast invid Kalevas källa
Uppå Osmo-åkerns jordvall.
  Qvittrar då en fink på grenen:
"Osmos korn skall icke vexa.
Kalevas hafre icke frodas.
Om ej markens träd man fäller.
Om ej här en sved man hugger,
Och med eld förbränner sveden."
  Gamle trygge Wäinämöinen
Låter hvässa sig en yxe
Och en väldig sved han hugger.
Fäller ner en vidsträckt skogsmark.

Alla vackra träd han nedslår.
Blott en björk han oskadd lemnar.
Att sig foglar der må hvila.
Gökar i dess krona sjunga.
  Flög en örn igenom luften.
Nalkades från himlens rymder.
Kom att denna sak betrakta:
”Hvarför har man oskadd lemnat
Denna vackra björk allena.
Icke fällt det sköna trädet?”
  Sade gamle Wäinämöinen:
”Derför är den oskadd lemnad.
Att sig foglar der må hvila,
Luftens örn sig der må sätta.”
  Örnen, luftens fogel svarar:
”Välbetänkt af dig är detta.
Att du låtit björken vexa.
Sköna trädet orördt qvarstå
Till en hviloplats för foglar.
Der ock jag mig sjelf kan sätta!”
  Eld slår örnen, luftens fogel.
Låter lågor plötsligt tändas.
Nordanvinden bränner sveden.
Östanvinden den förhärjar.
Bränner träden ner till aska.
Låter dem i gnistor uppgå.
  Nu den gamle Wäinämöinen
Tager fram sex sädesarter.
Korn af sju olika fröslag.
Tager dem utur sitt mårdskinn.

Sommarekorns benbeklädnad.
Sommarhermelinens benling:
Går så ut att så på fälten,
Att med frön befrukta jorden,
Tar till orda sjelf och säger:

Såningsmanna-sång. v. 296–330.

"Säden sår jag här på marken
Genom skaparns öppna fingrar,
Ur hans allmakts egna händer,
Att på dessa åkrar vexa,
Skjuta upp ur dessa sveder!
"Gumma, du inunder jorden,
Markens moder och värdinna,
Gif åt torfvan kraft att drifva,
Alstringskraft åt feta marken!
Styrka saknar icke jorden,
Ej så länge tiden varar,
Om blott gifmildt den förunnas
Af naturens blida döttrar.
"Jord, stå upp ifrån din hvila,
Vakna upp, du skaparns gräsvall!
Låt hvar stängel ut sig veckla,
Stjelkarne i höjden skjuta,
Ax till tusental sig höja,
Grenar hundrafaldt sig breda
Ur min plöjning, ur min såning,
Ur den möda, här jag nedlagt.
"O du Ukko, högst bland gudar!
Fader i den höga himlen,
Du som skyarne beherrskar,
Öfver himlens strömoln råder!

Håll en sammankomst bland molnen.
Pläga råd i solens strålar:
Låt en sky gro upp i öster,
Höj ifrån nordvest en molnvägg,
Sänd en annan ifrån vester,
Slunga skyndsamt en från söder!
Låt från himlen vatten dugga,
Nedstänk honung ifrån molnen
Uppå brodden som sig höjer,
Som med fart ur jorden skjuter![7]
  Det var Ukko, högst bland gudar,
Fadren i den höga himlen:
Sammankomst han höll bland molnen.
Rådslog uti solens strålar,
Lät en sky gro upp i öster,
Höjde från nordvest en molnvägg,
Hof en annan ifrån vester,
Sände skyndsamt en från söder,
Sammanstötte molnens kanter,
Rand mot rand med dån han hopslog,
Lät från himlen regnet dugga,
Stänkte honung ned från molnen
På den brodd som redan vexte,
Sådden, som sköt upp ur jorden.
Axrik höjde nu sig brodden,
Vexte, stubben lik till färgen,
Ur den mjuka åkerjorden,
Rödjad upp af Wäinämöinen.
  Redan efter tvenne dagar,
Efter tvenne, trenne nätter,

När en vecka hunnit skrida,
Gamle trygge Wäinämöinen
Ut begaf sig för att skåda
På sin plöjning, på sin såning,
Sina händers verk betrakta.
Efter önskan vexte kornet:
Rader sex på axen funnos,
Leder tre på hvarje stängel.
  Derpå gamle Wäinämöinen
Vände sig och såg omkring sig:
Då kom göken, vårens fogel,
Såg den björk, som ensam vexte:
”Hvarför har man oskadd lemnat
Denna vackra björk allena?”
  Sade gamle Wäinämöinen:
”Derför har man oskadd lemnat
Denna björk att ensam vexa,
Att du sjunga må i trädet,
Ljufva gök, här må du sjunga,
Gala ur det bruna bröstet,
Sjunga med din silfverstämma,
Höja rösten, klar och klangrik!
Sjung här hvarje qväll och morgon,
Stundom äfven midt på dagen,
Att förljufva dessa nejder,
Att behag åt skogen skänka,
Rikedom åt dessa stränder,
Ymnighet åt dessa marker!”

Tredje Sången.

Gamle trygge Wäinämöinen
Lefver framåt uti tiden
Uppå Wäinö-hemmets sveder,
Uppå Kalevalas moar.
Sjunger sina goda sånger,
Qväder dem med konst och insigt:
Sjunger dagarne igenom,
Natt på natt förutan afbrott
Om förgångna tiders minnen,
Djupa ursprungsord från fordom,
Dem ej hvarje barn kan sjunga,
Icke hvarje hjelte fattar
Här i dessa onda dagar,
Detta tidehvarf som bortflyr.
Rykten vida kring förspordes,
Sägner spridde sig i fjerran
Om den gamle Wäinös sångkonst,
Om den höge hjeltens vishet:
Sägner spriddes långt mot söder,
Hunno ända upp till Pohja.

Det var unge Joukahainen.
Magre ynglingen från Lappland:
Ut i byn engång han vandrar.
Hör då underliga rykten,
Hör att sånger blifvit sjungna.
Vida bättre qväden ljudit
Uti Wäinöläs svedjelunder.
Uppå Kalevalas moar.
Än han sjelf förmådde sjunga,
Lärt sig qväda af sin fader.
Högt förtörnas han häröfver,
Afund väckes i hans sinne,
Då i sånger Wäinämöinen
Anses honom öfverlägsen.
In han träder till sin moder.
Kommer till den ålderstigna.
Säger nu sig vilja vandra.
Längta att sig bort begifva
Bort till Wäinö-hemmets stugor
Att med Wäinämöinen täfla.
Men hans far förbjuder honom
Och hans moder honom nekar
Att till Wäinölä sig begifva
Och med Wäinämöinen täfla:
”Der skall du med sång besvärjas
Och med trolldomsqväden drifvas
Djupt i snön, allt intill munnen,
Och med händerna i luften.
Att du ej en arm kan röra,
Icke mer en fot kan vända!”

Sade unge Joukahainen:
"God är väl min faders kunskap,
Ännu bättre är min moders,
Bäst är dock min egen insigt!
Om en täflan jag begynner,
Om bland män jag mig försöker:
Mina sångare jag sjunger,
Qväder dem som mig besvärja.
Sjunger sjelf den bäste sångarn
Till den sämste ibland alla,
Qväder sten-skor på hans fötter,
Trädbeklädnad kring hans länder,
På hans bröst en tyngd af stenar,
Öfver skuldrorna en stenklump,
Handskar utaf sten på handen,
Hjelm af sten uppå hans hjessa."
Ut han gick, och lydde icke,
Tog sin egen gode vallak,
Tog sin häst, som frustar lågor
Och hvars fötter gnistor sprida:
Hästen han i redet spände
För sin guldbeprydda släde:
Sjelf i släden sig han satte,
Tog sig plats uti sin skrinda,
Gaf sin häst ett slag med snärten,
Med den perlbesatta pisken:
Framåt hastar raske springarn
Ilar dädan, lätt i loppet.
Fram med mycket gny han färdas,
Åker en dag, åker tvenne,

Åker inpå tredje dagen:
Nalkas på den tredje dagen
Wäinö-hemmets svedjemarker.
Kalevalas vida moar.
Gamle trygge Wäinämöinen,
Den evärdelige siarn,
Färdas fram på sina vägar,
Lugn sin stråt tillryggalägger
Öfver Wäinöläs svedjemarker.
Öfver Kalevalas moar.
Joukahainen då sig närmar.
Möter honom uppå vägen:
Deras stänger sammanstöta,
Draglänk fastnar emot draglänk,
Rankorna tillhopa häfta,
Loka emot loka drifves.
Här de stanna uppå vägen.
Stanna och besinna saken:
Svett från deras lokor dryper,
Ånga står kring deras stänger.
Gamle Wäinämöinen frågar:
”Af hvad slägt är du väl fostrad,
Då så tanklöst här du kommer,
Oförsynt emot mig åker,
Söndrar mina böjda rankor,
Krossar lokan, gjord af ungträd,
Slår min släde uti stycken,
Arma skrindan uti spillror?”
Nu den unge Joukahainen
Yttrade ett ord och sade:

”Jag är unge Joukahainen.
Men säg du din börd och härkomst:
Af hvad stam är du då fostrad,
Född af hvilket uselt följe?”
Gamle trygge Wäinämöinen
Nämnde nu sitt namn för honom,
Yttrade derpå och sade:
”Är du unge Joukahainen,
Drag dig då en mån åt sidan,
Ty du är till åren yngre!”
Men den unge Joukahainen
Svarar dessa ord och säger:
”Här ej fråga är om ungdom,
Och om ålderdom ej heller!
Den i visdom öfverlägsne,
Den som eger högre insigt,
Han må stanna qvar på vägen,
Unnan må den andre vika!
Är du gamle Wäinämöinen,
Den evärdelige sångarn,
Må vi börja då att sjunga,
Må vi ordets makt försöka,
Må vi här hvarandra pröfva,
Man mot man i sång oss mäta!”
Gamle trygge Wäinämöinen
Yttrar då ett ord och säger:
”Hvad lär jag väl kunna duga
Uti sång och annan kunskap,
Jag, som all min tid har lefvat
Här på dessa öde sveder,

Och på hemmets åkerrenar
Hört allenast hemmets gökar?
Men likväl och det oaktadt:
Säg mig, låt mig få förnimma
Hvad du främst dig tror begripa.
Vet dig känna framför andra?"
 Sade unge Joukahainen:
"Kanske vet jag ett och annat!
Detta vet jag med bestämdhet,
Känner det fullkomligt säkert:
Nära taket är hvart rökfång.
Lågan icke långt från härden.
Lätt är lifvet för en sjöhund.
Skälen, som i sjön sig vältrar:
Lax han finner rundtomkring sig.
Slukar sik i egen närhet:
Släta äro sikens åkrar,
Taket jemnt i laxens boning:
Gäddan leker under kyla,
Slemmynt fisk i vinterväder:
Aborrn, skygg, med krokig nacke.
Simmar hösten om på djupet,
Leker mellan grund om sommarn,
Slår i vattnet invid stränder.
 "Om ej detta nog dig synes,
Vet jag ännu något annat,
Känner än en sak derjemte:
Uti Pohja plöjs med renar,
Men med häst i södern plöjes
Och med elg längst bort i Lappland:

Pisa-bergets träd jag känner.
Furorna på Hornas klippa:
Stora träd bär Pisa-berget,
Hornas klippa höga furor.
”Trenne svåra forsar finnas.
Trenne stora, vida sjöar,
Trenne höga berg derjemte
Under detta himlafäste:
Hälläpyörä uti Häme.
Kaatrakoski i Karelen
Ha ej Wuoksi öfverträffat,
Icke Imatra besegrat.”
Sade gamle Wäinämöinen:
”Barnakunskap, qvinnoinsigt,
Ej en skäggprydd hjeltes visdom,
Icke ens den gifte mannens!
Sjung mig djupa ursprungsqväden,
Om evärdeliga ämnen!”
Nu den unge Joukahainen
Yttrade ett ord och sade:
”Finkens ursprung väl jag känner.
Vet att finken är en fogel,
Och den gröna orm ett kräldjur,
Och en fisk i vattnet girsen;
Känner ock att jern är härdigt,
Att den svarta mull är bitter
Och det heta vatten plågsamt,
Samt att elden häftigt bränner.
”Vatten är äldst bland läkemedel,
Forsens skum bland trolldomssalvor:

Bland besvärjare är skaparn,
Gud bland läkare den äldste.
"Vattnets upphof är ur berget,
Elden sitt från himlen leder,
Jernet har af rost sitt ursprung,
Kopparn sitt ur hårda klippan.
"Våta tufvan är äldst bland marker,
Videt tidigast bland trädslag,
Furan första byggnadsvirket;
Stenen gaf den första gryta."
Gamle trygge Wäinämöinen
Tog till orda nu och sade:
"Vet du kanske ännu något,
Eller är ditt pladder slutadt?"
Sade unge Joukahainen:
"Än jag minnes något litet,
Minnes vissa flydda tider,
Då jag plöjde hafvets fåror,
Uthögg oceanens hålor,
Gräfde ut för fiskar gömslen,
Danade de dolda djupen,
Då jag sänkte insjövattnen,
Vältrade tillhopa kullar,
Sammanförde höga klippor.
"Var dessutom femte mannen,
Var den sjunde ibland hjeltar,
I att dana denna jorden,
I att luftens rymder bygga,
I att resa luftens poster,
I att bära himlabågen,

Leda månen på sin bana,
I att understödja solen,
Karlavagnens bana rikta,
Och på himlen utströ stjernor.”
Sade gamle Wäinämöinen:
”Detta ljuger du förvisso;
Ej du syntes dåförtiden,
När som hafvets fåror plöjdes,
Oceanens hålor höggos,
Gömslen gräfdes ut för fiskar,
När de dolda djupen gjordes,
Och när insjövattnen sänktes,
Kullar vältrades tillhopa,
Höga klippor sammanfördes.
”Icke heller såg man till dig,
Hörde af dig lika litet,
När som denna jord blef danad,
När man byggde luftens rymder,
Reste luftens höga poster,
När man uppbar himlabågen,
Ledde månen på sin bana,
Och när solen understöddes,
Riktning gafs åt Karlavagnen,
Stjernor uppå himlen ströddes.”
Men den unge Joukahainen
Svarade härtill och sade:
”Om hos mig ej visdom finnes,
Hos mitt svärd jag visdom söker.
O du gamle Wäinämöinen,
Sångare med breda munnen,

Låt oss våra klingor mäta,
Uti tvekamp svärden pröfva!"
Sade gamle Wäinämöinen:
"Icke särdeles jag rädes
Dina svärd och all din insigt,
Dina spjut och dina anslag,
Men likväl och det oaktadt
Vill mitt svärd jag icke pröfva
I en strid med dig, du arme,
Med dig, stackare, i tvekamp."
Nu den unge Joukahainen
Vred sin mun, sitt hufvud svängde
Och sitt svarta hår han slängde,
Yttrade ett ord och sade:
"Den som ej en tvekamp vågar,
Ej sitt svärd i strid vill pröfva,
Jag med sång till svin förvandlar,
Till ett djur med nedsänkt tryne;
Slike hjeltar jag besvärjer,
En åt ett håll, en åt annat,
Drifver dem uppå en dynghög,
Föser dem mot fähusknuten!"
Då förtörnas Wäinämöinen,
Grips af vrede och af blygsel:
Sjelf begynner han att qväda,
Företager sig att sjunga.
Ej hans sång är barnajoller,
Barnajoller, qvinnopladder:
Sången är en skäggprydd hjeltes;
Den ej hvarje barn kan sjunga,

Ej bland ynglingar ens hälften,
Ej bland fästmän tredjedelen,
Här i dessa onda dagar,
Detta tidehvarf som svinner.
Väldigt qväder Wäinämöinen,
Sjöar svalla, jorden skälfver,
Kopparbergen våldsamt skaka.
Fasta hällar höras dåna,
Klippor remna uti stycken,
Stenar rassla uppå stranden.
Öfver Joukahainens loka
Qvad han telningar af löfträd,
På hans rankor videbuskar,
På hans remtyg qvad han sälgar;
Qvad hans släde, guldutsirad,
Till en ruska ner i träsket
Och den perlbesatta pisken
Till ett strandens rö vid hafvet;
Qvad hans häst med bläs i pannan
Till en sten vid forsens strandbrädd.
Qvad hans svärd med gyllne handtag
Till en ljungeld uppå himlen,
Och hans brokigt prydda båge
Till regnbåge öfver vattnen;
Qvad hans fjäderprydda pilar
Att som snabba hökar segla,
Och hans hund med sneda käftar
Till en grundfast sten i jorden.
Joukahainens mössa qvad han
Till en molnspets, uppåt riktad,

Handskarne uppå hans händer
Till två neckrosblad i insjön,
Qvad derpå hans blåa mantel
Upp i fästets rymd, till strömoln,
Och det mjuka yllebältet
Till en stjerne-rad på himlen.
  Sjelfve Joukahainen qvad han
Intill midjan ner i kärret,
Intill höfterna i ängen
Och till armarne i sandmon.
  Nu den unge Joukahainen
Märkte väl och fann förvisso
Att han råkat rätta vägen,
Att han hunnit fram på färden,
Kommit sig i sångartäflan
Med den gamle Wäinämöinen.
  Ena fotens kraft han pröfvar,
Men förmår ej foten höja;
Vill försöka med den andra:
Sko af sten han bar på denna.
  Nu den unge Joukahainen
Känner sig af ångest gripen,
Råkar i allt större vånda,
Yttrar slutligen och säger:
„O du vise Wäinämöinen,
Du, en siare evärdlig!
Tag besvärjelsen tillbaka,
Återtag de helga orden,
Lös mig utur detta trångmål,
Rädda mig ur detta läge,

Jag utfäster god betalning,
Lofvar dig den högsta lösen!"
Sade gamle Wäinämöinen:
„Godt, hvad vill du då mig gifva
Om besvärjelsen jag bortta'r,
Återkallar mina qväden,
Löser dig ur detta trångmål,
Räddar dig ur detta läge?"
Unge Joukahainen svarar:
„Tvenne goda bågar har jag,
Tvenne ypperliga armborst:
En af dem slår till med styrka,
Och den andra skjuter säkert;
Du må välja den dig lyster!"
Sade gamle Wäinämöinen:
„Bryr jag mig om dina bågar,
Dina armborst, arme dåre!
Bågar har jag sjelf tillräckligt,
Radade kring alla väggar,
Hängande på alla knaggar:
Utan karl på jagt de vandra,
Ströfva kring i skogen sjelfmant."
Och han sjunger Joukahainen
Ännu djupare än dittills.
Sade unge Joukahainen:
„Tvenne goda båtar har jag,
Tvenne ypperliga fartyg;
Snabb i kapprodd är den ena,
Och den andra stor och rymlig;
Tag af dessa någondera!"

Gamle Wäinämöinen svarar:
”Dina båtar bry mig föga,
Väcka hos mig ingen åtrå:
Båtar har jag sjelf tillräckligt:
Hvarje rullstock fullbelastad,
Hvarje vikstrand täckt af båtar,
En del säkra uti stormar,
Andra gående i motvind.”
Och den unge Joukahainen
Ännu djupare han qväder.
Sade unge Joukahainen:
”Tvenne goda hingstar har jag,
Tvenne ypperliga fålar;
Snabb i loppet är den ena,
Och den andra rask i redet;
Välj bland dessa den dig lyster!”
Sade gamle Wäinämöinen:
”Dina hästar bry mig föga,
Dina schäckar ganska litet;
Hästar eger jag väl äfven,
Fullbesatt hvarenda spilta,
Hvarje skjul af hästar uppfyldt;
Klart på deras rygg syns vattnet,
Och en sjö af fett på gumpen.”
Och han qväder Joukahainen
Djupare ännu än dittills.
Sade unge Joukahainen:
”O du gamle Wäinämöinen!
Återtag de helga orden,
Tag besvärjelsen tillbaka,

Och en hjelm med guld jag ger dig,
Ger dig hatten full med silfver,
Vunnet af min far i kriget,
Hemtadt hem ur hårda strider!”
Gamle Wäinämöinen svarar:
”Ej jag bryr mig om ditt silfver,
Icke om ditt guld, du arme!
Sjelf jag har deraf tillräckligt,
Hvarje bod till trängsel uppfylld,
Alla kistor öfverfulla.
Gammalt guldet är som månen,
Silfret åldrigt såsom solen.”
Och han sjunger Joukahainen
Ännu längre ned i kärret.
Sade unge Joukahainen:
”O du gamle Wäinämöinen,
Hjelp mig nu ur detta trångmål,
Lös mig ur mitt svåra läge:
Mina sädesstackar ger jag,
Afstår alla mina åkrar
Som betalning för mitt hufvud,
Som min egen lösepenning!”
Gamle Wäinämöinen svarar:
”Dina stackar ej jag önskar,
Dina åkrar lika litet;
Sjelf jag har deraf tillräckligt,
Öfverallt jag åkrar eger,
Stackar uppå hvarje svedland,
Har betydligt bättre åkrar,
Vida herrligare stackar.”

Och den unge Joukahainen
Ständigt längre ned han qväder.
  Nu den unge Joukahainen
Slutligen af ångest gripes,
Då i dyn han står till hakan,
Intill skägget uti gyttjan:
Mossa ren hans mun berörer,
Trädens rötter nå hans tänder.
  Sade unge Joukahainen:
”O du vise Wäinämöinen,
Du, en siare evärdlig!
Tag tillbaka trolldomsorden,
Låt ännu mig arme lefva,
Släpp mig upp från detta ställe,
Vattnet neddrar mina fötter,
Sand berör mitt öga redan!
  ”Om besvärjelsen du löser,
Trolldomsorden återtager,
Ger jag dig min syster Aino,
Lofvar dig min moders dotter,
Att bli den din stuga städar,
Den som sopar golfvets tiljor,
Den som skurar dina mjölkkärl,
Den som dina mantlar tvättar,
Som dig väfver gyllne täcken
Och som honingsbröd dig bakar.”
  Nu den gamle Wäinämöinen
Fröjdade sig högeligen
Att få Joukahainens syster
Till ett stöd på gamla dagar;

Plats han tog på glädjestenen,
Satte sig på sångarhällen,
Sjöng en stund och sjöng en annan,
Sjöng en tredje stund derjemte:
Så besvärjelsen han löste,
Tog tillbaka trolldomsorden.
Men den unge Joukahainen
Kom nu upp ur dyn med hakan,
Höjde skägget utur gyttjan,
Och hans häst steg fram ur stenen.
Släden framstod utur ruskan,
Pisken ur ett rö vid stranden.
I sitt åkdon han sig satte,
Slängde sig uti sin släde,
Åkte bort med dystert sinne,
Med bekymmer i sitt hjerta,
Till sin gamla goda moder,
Hemåt, till den ålderstigna.
Fram med mycket brak han färdas,
Med ett sällsamt gny mot hemmet;
Släden krossar han mot rian,
Fimmerstängerna mot trappan.
Men hans moder anar oråd
Och hans fader honom frågar:
"Har med flit du krossat släden,
Fimmerstängerna med afsigt?
Säg, hvi far du fram så sällsamt,
Åker hem så oförståndigt?"
Nu den unge Joukahainen
Började att bittert gråta,

Sorgsen och med nedsänkt hufvud,
Med åt sidan lutad mössa,
Med af smärta stela läppar,
Näsan nedtryckt öfver munnen.
  Modren skyndar då att fråga,
Spörjer, då hon ser hans smärta:
”Hvarför gråter du, min gosse,
Unge son, säg hvi du sörjer,
Med af smärta stela läppar,
Näsan ner mot munnen sjunken?”
  Sade unge Joukahainen:
”O min moder, som mig burit!
Skäl sig nogsamt hafva yppat,
Svåra saker förefallit,
Orsak nog jag har att sörja,
Mångahanda skäl att klaga:
Derför all min tid jag gråter,
Sörjer hela lifvet genom,
Att jag Aino bort har gifvit,
Lofvat bort min moders dotter
Åt den gamle Wäinämöinen,
Åt en sångare till maka,
Till ett stöd åt skröplig gubbe,
Som i vrån beständigt sitter.”
  Modren gnuggar sina händer,
Begge händerna hon gnuggar,
Yttrar så ett ord och säger:
”Gråt ej, du min egen gosse!
Här är icke skäl att gråta,
Ingen orsak till bekymmer:

Se det har jag städse hoppats,
Önskat mig i alla tider
Att till frände få den höge.
Få en hjelte in i slägten,
Wäinämöinen till min svärson,
Till min måg den store sångarn!”
  Unge Joukahainens syster
Brister sjelf i bittra tårar,
Gråter en dag, gråter tvenne,
Sittande på hemmets trappa,
Gråter sorgsen i sitt sinne,
Full af tryckande bekymmer.
  Hennes moder då sig yttrar:
”Hvarför gråter du min Aino?
Se, en ansedd make får du,
Till en hög mans hem du kommer,
Der du kan vid fönstret sitta,
Jollra sysslolös på bänken.”
  Dottren svarar då och säger:
”O min moder, som mig burit!
Skäl jag har ju dock att sörja:
Jag mitt sköna hår begråter,
Dessa unga rika lockar,
Dessa mina mjuka flätor,
Dem jag redan måste täcka,
I min ungdom undangömma!
  ”Och i all min tid jag sörjer
Öfver solens ljufva klarhet,
Öfver månens milda skimmer,
Hela himlafästets fägring,

Dem jag nu får öfvergifva.
Dem som ung jag nödgas lemna
Hemma på min broders slöjdplats,
Utanför min faders fönster!”

Modren svarar då sin dotter,
Till sitt barn den gamla säger:
”Toka, gå med dina tårar,
Dumma barn, med dina sorger!
Här är intet skäl att sörja,
Ingen orsak till bekymmer.
Ty Guds sol ju skiner äfven
Annorstädes uti verlden,
Än invid din faders fönster
Eller vid din broders gårdsgrind:
Också vexa bär på kullar,
Smultron uti svedjelunder,
Dem du, stackars barn, kan plocka,
Äfven längre bort i verlden,
Än uti din faders lunder,
På din broders svedjemoar!”

Fjerde Sången.

Aino, unga, vackra jungfrun,
Unge Joukahainens syster,
Gick att bryta löf i skogen,
Löf till qvastar uti lunden;
Bröt en badqvast åt sin fader,
Bröt en annan åt sin moder,
Band ihop den tredje qvasten
Åt sin unge raske broder.
Ren begaf hon sig mot hemmet,
Skyndade sig bort ur skogen;
Då kom gamle Wäinämöinen,
Såg i lunden unga jungfrun,
Perlbeprydda mön på gräset,
Yttrade ett ord och sade:
”Ej för andra, unga jungfru,
Än för mig, du unga jungfru,
Må du dig med perlor pryda,
Gyllne kors på bröstet bära,
Lockarne i flätor linda,
Sidenband i håret binda.”

Jungfrun svarade och sade:
"Ej för dig och ej för andra
Vill jag kors på bröstet bära,
Sidenband i håret binda;
Granna kläder ej jag önskar,
Ej ditt hvetebröd mig lockar:
Hellre bär jag snäfva kläder,
Äter brödets torra kanter
Hemma hos min gode fader,
Vid min hulda moders sida."
Korset rycker hon från bröstet,
Gyllne ringarne från fingret,
Kastar perlorna från halsen,
Röda banden från sitt hufvud
Ner på marken, till dess nytta,
In i skogen, till dess fromma,
Skyndar sörjande till hemmet,
Stannar gråtande på gården.
Fadren spörjer då vid fönstret,
Der han slöjdar på sitt yxskaft:
Hvarför gråter du, min dotter,
Stackars flicka, unga jungfru?"
"Har jag icke skäl att gråta,
Sorger, som mitt sinne trycka?
Derför gråter jag, o fader,
Derför gråter jag och klagar:
Korset från mitt bröst jag tappat,
Mist en prydnad från min gördel,
Från mitt bröst det gyllne korset,
Kopparfransarne från bältet."

Brodren spörjer då vid ledet,
Der han täljer på sin loka:
”Hvarför gråter du, min syster,
Stackars syster, unga jungfru?”
”Har jag icke skäl att gråta.
Sorger som mitt sinne trycka?
Derför sörjer jag, o broder,
Derför gråter jag och klagar:
Ringen fallit från mitt finger,
Perlorna jag fällt från halsen,
Gyllne ringen från mitt finger,
Silfverperlorna från halsen.”
Systern spörjer ifrån stugan,
Der hon väfver gyllne gördlar:
”Hvarför gråter du, min syster,
Stackars syster, unga jungfru?”
”Har jag icke skäl att gråta,
Sorger, som mitt sinne trycka?
Derför sörjer jag, o syster,
Derför gråter jag och klagar:
Guldet fallit från mitt änne,
Silfversmyckena från håret,
Blåa banden från min panna
Röda snodderna från hjessan.”
Modren, som på bodens trappa
Skummar grädde, spörjer slutligt:
”Hvarför gråter du, min dotter,
Stackars dotter, unga jungfru?”
”O min moder, som mig burit,
Du min hulda fostrarinna,

Svåra skäl jag har att sörja, **Sång. 4.**
Tunga, tryckande bekymmer!
Derför, o min goda moder,
Derför gråter jag och klagar:
Ut jag gick att löf mig bryta,
Löf till qvastar uti lunden,
Bröt en badqvast åt min fader,
Bröt en annan åt min moder,
Band i hop den tredje qvasten
Åt min unge, raske broder,
Började att hemåt vandra,
Framgick genom svedjelunden,
Då kom Osmoinen från dälden,
Talade mig till på sveden:
””Ej för andra, stackars flicka,
Än för mig, du stackars flicka,
Må du dig med perlor pryda,
Gyllne kors på bröstet bära,
Lockarne i flätor linda,
Sidenband i håret binda.””
”Korset slet jag då från bröstet,
Ryckte perlorna från halsen,
Blåa banden från min panna
Röda banden från mitt hufvud,
Kastade dem ner på marken,
In i skogen, till dess nytta,
Talade ett ord och sade:
””Ej för dig och ej för andra
Vill jag kors på bröstet bära,
Sidenband i håret binda;

Sång. 4.

Granna kläder ej jag önskar,
Ej ditt hvetebröd mig lockar:
Hellre bär jag snäfva kläder,
Äter brödets hårda kanter
Hemma hos min gode fader,
Vid min hulda moders sida.””

Hennes moder tog till ordet,
Svarade sitt barn och sade:
”Gråt ej, du min unga dotter,
Frukt utaf din moder, sörj ej!
Smör du får ett år förtära
Och blir fagrare än andra;
Fläsk ett annat år dig gifves,
Och mer täck du blir än andra,
Tredje året gräddpiroger,
Och du blir mer skön än andra!

”Gå i boden der på kullen,
Öppna allra bästa boden,
Der står kista invid kista,
Ena skrinet på det andra,
Öppna allra bästa kistan,
Slå med klang upp granna locket:
Gyllne gördlar sex der finnas,
Blåa kjortlar, sju till talet,
Förr af månens dotter väfda,
Sömmade af solens dotter.

”En gång i min ungdoms dagar,
När som flicka upp jag vexte,
Gick jag ut att plocka hallon,
Bär vid bergets fot i skogen,

Hörde månens dotter väfva,
Solens sköna dotter spinna
Utanför den dunkla skogen
Vid en löfrik kulles sluttning.
"Närmare till dem jag trädde,
Fram jag steg till sjelfva stället,
Började att blygsamt bedja,
Yttrade ett ord och sade:
Gif utaf ditt guld, o Kuutar,
Päivätär, utaf ditt silfver
Åt en stackars, fattig flicka,
Åt mig arma barn, som beder!
"Kuutar gaf ett gyllne smycke,
Päivätär en silfverprydnad:
Silfret fäste jag i håret,
Invid tinningarne guldet,
Kom, en blomma lik, till hemmet,
Glädjen lik till fadrens gårdar.
"Gick så prydd i tvenne dagar,
Men uppå den tredje dagen
Tog jag guldet från min tinning,
Sköna silfret ifrån håret,
Förde smyckena i boden,
Under kistans lock dem lade,
Der de ända hittills legat,
Hela tiden obesedda.
"Bind nu sidenband kring pannan,
Goda guldet vid din tinning,
Klara perlorna kring halsen,
Gyllne korset fäst vid bröstet,

Kläd dig i det finsta linne,
Af det bästa lärft du finner,
Tag så yllekjorteln på dig,
Sidengördeln bind kring midjan,
Påkläd strumporna af silke,
Sirligt sydda läderkängor,
Uppfäst håret uti flätor,
Knyt dem till med band af siden,
Tag på fingren gyllne ringar,
Gyllne armband fäst vid handen.
»Så du kommer in från boden,
Stiger smyckad in i stugan
Till en fägnad för de dina,
Till förnöjelse för slägten,
Går, en blomma lik, på vägen,
Vandrar vacker som ett hallon,
Skönare än förr du varit,
Mer än någonsin beundrad.»
Så den hulda modren talte,
Så hon sade till sin dotter.
Dottren hörde henne icke,
Lydde ej sin moders maning.
Gråtande hon gick på gården,
Klagande på hemmets gårdsplan,
Höjde der sin röst och sade,
Talade med dessa orden:
»Huru är den sällas sinne,
Lynnet hos en lyckans gunstling?
Sådant är den sällas sinne,
Lynnet hos en lyckans gunstling,

Som en bölja, sakta krusad,
Eller som en våg i skålen.
Huru är den sorgsnas sinne,
Hågen hos en stackars fogel?
Sådant är den sorgsnas sinne,
Hågen hos en stackars fogel,
Som en drifva under taket,
Som den djupa brunnens vatten.
"Ofta nu, jag mulna flicka,
Ofta mina tunga tankar
Dväljas i det torra gräset,
Genom lundens snår sig släpa,
Smyga ångestfullt på ängen,
Vältra sig bland låga buskar;
Mörkt som tjäran är mitt sinne,
Hjertat svartare än sotet.
"Bättre hade det väl varit,
Vida bättre, om jag aldrig
Blifvit född till denna verlden,
Vuxit stor och hunnit lefva
Här till dessa svåra dagar,
Dessa glädjelösa tider!
Om jag dött på sjette natten,
På den åttonde fått bortgå,
Mycket hade då ej fordrats:
Blott ett litet stycke linne,
Blott en handsbredd jord på renen,
Några tårar af min moder,
Några färre af min fader,
Ej en enda af min broder."

Så hon gret en dag och tvenne;
Slutligt sporde hennes moder:
"Hvarför sörjer du min flicka,
Hvarför gråter du och klagar?"
"Derför gråter jag och klagar,
Sörjer evigt, stackars flicka,
Att du gifvit bort mig arma,
Att ditt eget barn du bortskänkt
Till ett stöd åt åldrig make,
Till en gubbes ögonfägnad,
Att en skröplig gubbe skydda,
Som i vrån beständigt vistas.
Hellre du mig bort befalla
Djupt inunder vida fjärdar,
För att sikens syster blifva,
Fiskens vän i vattnet vara!
Bättre är i vattnet vistas,
Bo inunder blåa böljor,
Att som sikens syster lefva,
Fiskens vän i vattnet vara,
Än att stöda skröplig make,
Vårda gammal gråhårsgubbe,
Som vid hvarje fotsteg faller,
Som mot hvarje stubbe stupar."
I sin bod hon går på kullen,
Träder in i bodens inre,
Öppnar allrabästa kistan,
Slår med klang upp granna locket,
Finner der sex gyllne gördlar,
Blåa kjortlar, sju till talet;

Aino börjar då sig kläda,
Tager på sig allt det bästa,
Fäster guld uppå sitt änne,
Silfverprydnader i håret,
Blåa sidenband kring pannan,
Röda snodder kring sitt hufvud.
Så från hemmet ut hon vandrar,
Bort från lund till lund hon irrar,
Öfver kärr och öfver moar,
Genom djupa ödemarker:
Sjunger för sig sjelf och säger,
Yttrar under det hon framgår:
”Tunga qval mitt sinne qvälja,
Sjukt af sorger är mitt hufvud;
Dock så tungt ej qvalen qvälja,
Sorgen ej så svårt mig plågar,
Att jag finge dö, jag arma,
Att jag usla fölle unnan,
Ginge bort från dessa sorger,
Dessa tryckande bekymmer.
”Tid för mig helt visst det vore
Att från denna verlden skiljas,
Tid till Manala att komma,
Ner till Tuonis dunkla boning:
Icke sörjde mig min fader,
Ej min moder skulle gråta,
Ej min systers kinder fuktas,
Ej min broder tårar fälla,
Om jag störtade i vattnet,
Om jag drunknade i hafvet,

Sjönke i de djupa vågor,
Ner till hafvets mörka botten.[7]
Så i tvenne dar hon vandrar;
Slutligen på tredje dagen
Kommer hon till vida hafvet,
Till den vassbevuxna stranden,
Öfverraskas der af natten,
Nödgas dröja der i dunklet.
Här hon gråter då i qvällen,
Klagar högljudt hela natten
Ensam på en sten vid stranden
Vid den vida vikens botten.
Andra morgonen helt tidigt
Bort mot uddens spets hon blickar,
Ser vid udden trenne jungfrur
Bada sig i hafvets böljor;
Aino blir den fjerde jungfrun,
Smärta stängeln blir den femte;
Lemnar linnet på en buske,
Kastar kjorteln på ett aspträd,
Strumporna på bara marken,
Skorna på en sten vid stranden,
Perlorna på hvita sanden,
Ringarne bland strandens stenar.
Brokig sten på fjärden syntes,
Skimrande en häll i hafvet,
Ditåt simmar unga jungfrun,
Söker att till klippan komma.
Slutligen, när fram hon hunnit,
Sätter hon sig ner att hvila

På den gråbesprängda klippan,
På den blanka hälln i hafvet;
Stenen störtar då i vattnet,
Kala klippan går till botten,
Jungfrun sjunker ner med henne,
Aino invid stenens sida.
Så förgicks den unga dufvan,
Så den arma tärnan omkom.
Än hon talte i sin dödsstund,
Sjunkande ännu hon sade:
»Ut begaf jag mig att bada,
Svalka mig i hafvets vågor,
Der förgicks jag, unga dufva,
Omkom vådligt, arma fogel.
Aldrig må min gode fader,
Aldrig i sin lefnadsdagar,
Draga not i dessa vatten,
Fånga fisk ur dessa fjärdar!
»Ut begaf jag mig att bada,
Gick till hafvets strand att simma,
Der förgicks jag, unga dufva,
Omkom vådligt, arma fogel;
Aldrig mera må min moder,
Ej så länge tiden varar,
Hemta vatten för sin bakning
Vid den vida vikens hemstrand!
»Ut begaf jag mig att bada,
Gick till hafvets strand att simma,
Der förgicks jag, unga dufva,
Omkom vådligt, arma fogel;

Aldrig må min unge broder,
Aldrig i sin lefnads dagar,
Vattna mer sin raska stridshäst
Här på denna strand vid hafvet!
"Ut begaf jag mig att bada,
Att i hafvets våg mig svalka,
Der förgicks jag, unga dufva,
Omkom vådligt, arma fogel:
Aldrig må min unga syster,
Ej så länge tiden varar,
Skölja mer sitt ljufva anlet
Invid hemmets vik på bryggan!
"Ty det vida hafvets vatten
Är ju blod ur mina ådror:
Ty det vida hafvets fiskar
Lifnärt sig utaf mig arma:
Ty hvar torkad qvist på stranden
Är ett refben ur min sida;
Ty det gräs, på stranden grönskar,
Är ur mina lockar slitet."
Det var unga jungfruns bane,
Så den vackra dufvan omkom.
Hvem skall tidningen förtälja,
Hvem skall mundtligt budskap bära
Hem till jungfruns höga boning,
Till den fagra flickans hemgård?
Björnen går att budskap bringa,
Går att tidningen förtälja:
Ej sitt budskap björnen frambär,
Störtar öfver boskapshjorden.

Hvem skall tidningen förtälja.
Hvem skall mundtligt budskap bära
Hem till Ainos höga boning.
Till den fagra flickans hemgård?
Vargen går att budskap bringa.
Går att tidningen förtälja:
Ej sitt budskap vargen frambär.
Störtar öfver fårahjorden.
Hvem skall tidningen förtälja.
Hvem skall mundtligt budskap bära
Hem till Ainos höga boning.
Till den fagra flickans hemgård?
Räfven går att budskap bringa.
Går att tidningen förtälja:
Ej sitt budskap räfven frambär.
Störtar öfver gårdens gåsflock.
Hvem skall tidningen förtälja.
Hvem skall mundtligt budskap bära
Hem till jungfruns höga boning.
Till den fagra flickans hemgård?
Haren går att budskap bringa.
Går att tidningen förtälja:
Med bestämdhet han försäkrar:
"Ej hos mig skall ordet stanna!"
Haren börjar då att springa.
Löper fram. med långa öron.
Trippar krokbent utmed vägen.
Skuttar korsmynt fram sin kosa.
Hem till jungfruns höga boning.
Till den fagra flickans hemgård.

Skyndar fram till badstudörren,
Hukar ned sig här vid tröskeln;
Badstun uppfylld var af tärnor,
Som med qvast i handen sporde:
”Snedfot, kommer du att kokas,
Eller stekas, du rundöga,
Åt vår värd till aftonmåltid,
Till en frukost åt värdinnan,
Till ett mellanmål åt dottren,
Till den unge sonens middag?”
Haren börjar då att orda,
Rullar ögonen och yttrar:
”Lempo lär väl här ha kommit
Att i edra grytor stekas!
Budskap bringar jag till eder,
Tidningar jag har att tälja:
Död är unga vackra jungfrun,
Svunnen bort den tennbriskprydda,
Unga mön med silfverspännet,
Med det kopparprydda bältet;
Ner hon gått i våta hafvet,
Djupt inunder vida fjärdar,
För att sikens syster blifva,
Fiskens vän i vattnet vara.”
Modren började att gråta,
Badade i strida tårar,
Yttrade till slut och sade,
Klagade, af sorg betagen:
”Aldrig må ni, arma mödrar,
Aldrig någonsin i verlden

Edra unga döttrar locka,
Edra egna barn beveka
Att emot sin vilja giftas,
Så som jag gjort, olycksfulla,
Så som jag min dotter lockat,
Fostrat upp min unga fogel!"
  Modren gret, och tårar flöto,
Vattnet rann i strida tårar
Ned ur hennes blåa ögon
På den jemmerfullas kinder.
  Tårar föllo, tårar flöto,
Vattnet rann i strida tårar
Från den arma modrens kinder
På det rikt beprydda bröstet.
  Tårar föllo, tårar flöto,
Vattnet rann i strida tårar
Öfver det beprydda bröstet
Ned på fina klädningsfållen.
  Tårar föllo, tårar flöto,
Vattnet rann i strida tårar
Öfver fina klädningsfållen
Ned på hennes röda strumpor.
  Tårar föllo, tårar flöto,
Vattnet rann i strida tårar
Öfver hennes röda strumpor
Ned på guldutsydda skorna.
  Tårar föllo, tårar flöto,
Vattnet rann i strida tårar
Öfver guldutsydda skorna
Ned inunder hennes fötter,

Rann på marken, till dess nytta,
Rann i vattnet, att det öka.
När till marken vattnet hunnit,
Flöt det fram i stora floder:
Trenne elfvar häraf blefvo.
Af de tårar, som hon gråtit,
Som på hennes kinder runnit,
Brustit fram ur hennes ögon,
Bildades i alla elfvar
Trenne eldigt strida forsar.
Och ur alla forsars brusning
Trenne klippor upp sig reste:
Invid kanten af hvar klippa
Höjde sig en gyllne kulle:
Högst på spetsen af hvar kulle
Vexte trenne unga björkar.
Och på hvarje björk i toppen
Gyllne gökar tre sig satte.
Gökarne begynte gala,
Kärlek, kärlek! gol den första,
Brudgum, brudgum! gol den andra,
Glädje, glädje! gol den tredje.
Den, som galar: kärlek, kärlek!
Galar så i trenne månar
För den kärlekslösa flickan,
Som i hafvets sköte slumrar.
Den, som galar: brudgum, brudgum!
Galar dubbelt flera månar
För den öfvergifne fästman,
Som i saknad blifvit lemnad.

Den, som galar: glädje. glädje!
Galar så i all sin lifstid
För den glädjelösa modren.
Som till lifvets slut skall sörja.
Men den arma modren sade,
När hon gökens stämma hörde:
”Ej en stackars moder länge
Lyssna må till gökens stämma!
När den gyllne göken galar,
Klappar hjertat hårdt i barmen,
Tårar brista fram ur ögat,
Strömma på den armas kinder,
Tårar, trindare än ärter,
Digrare än bönans kärna,
Och en aln tärs af dess lifstråd,
Vexten faller hop en handslängd,
Hela kroppen dignar kraftlös,
När hon gökens röst förnimmer!”

Femte Sången.

Kunskap redan vunnits hade.
Ryktet vida kringspridt blifvit
Om den unga jungfruns bortgång,
Om den vackra Ainos öde.
Gamle trygge Wäinämöinen
Häraf djupt bedröfvad blifver,
Gråter både qväll och morgon,
Gråter ännu mer om natten
Öfver fagra tärnans bortgång,
Unga jungfruns olycksöde.
Ainos död i våta hafvet,
Under böljorna de djupa.
Suckande han går och sorgsen,
Med bekymmer i sitt hjerta
Vid en strand af blåa hafvet,
Yttrar der ett ord och säger:
"Untamo, du lättjefulle!
Tälj nu för mig dina drömmar,
Säg hvar Ahto-skaran vistas,
Säg hvar Wellamos jungfrur hvila?"

Untamo, den lättjefulle,
Sina drömmar nu förtäljer:
”Ahto-skaran bor derborta,
Wellamos jungfrur der sig hvila:
Vid den dimbetäckta udden.
Spetsen af en töcknig holme,
Under böljorna de djupa,
Uppå bottnens mörka gyttja.
”Der bor hela Ahto-skaran,
Hvila Wellamos sköna jungfrur
I en ganska liten stuga,
I en föga rymlig boning,
Tätt invid en gråsprängd klippa,
I den tjocka hällns fördjupning.”
Derpå gamle Wäinämöinen
Till sin båtstrand sig begifver,
Här beser han sina refvar,
Mönstrar sina krokar noga,
Tar en metkrok uti väskan,
I sin påse hullingsjernet;
Långsamt ror han ut på vågen
Fram till spetsen af en holme,
Till den dimbetäckta udden,
Till den töckenhöljda holmen.
Här begynner han att meta,
Dröjer vid sin ref beständigt,
Drager af och an sin handnot,
Kastar ut sin krok i hafvet,
Metar ifrigt och försöker:
Koppar-metspöt häftigt darrar,

Silfver-refven höres hvina,
Gyllne snodden klingar högljudt.
Händer sig en dag omsider,
Fogar sig en vacker morgon,
Att en fisk på kroken nappar,
Fastnar på det krökta jernet.
Upp han drar den i sin farkost,
Bringar den på båtens botten.
Vänder och betraktar fisken,
Yttrar så ett ord och säger:
"Underbar är denna fisk dock,
Då jag honom icke känner!
Slätare han är än siken,
Blankare än laxforellen,
Mera gråsprängd än en gädda:
Är till moderfisk för fenlös,
För besynnerlig till menska,
Har, som jungfru, intet hårband,
Ej, som vattnets tärna, gördel,
Öron ej, som hemmets dufva;
Mest han likna tycks en hafs-lax,
Aborrn ute uppå djupet!"
Wäinö bar en knif i gördeln,
Silfverskaftadt bett i slidan,
Knifven tog han nu ur gördeln,
Drog ur slidan silfverskaftet
För att fisken sönderstycka,
Laxen uti bitar skära
Åt sig sjelf till morgonmåltid,
Till en munsbit vid sin frukost.

Till ett middagsmål för dagen,
Till en qvällsvard rik och rundlig.
  Börjar nu att laxen skära,
Fisken upp med knifven rista:
Laxen hoppar då i hafvet,
Granna fisken spritter plötsligt
Från den röda båtens botten,
Ut ur Wäinämöinens farkost.
  Upp den höjde nu sitt hufvud,
Lyfte högra skulderbladet
Vid den femte väderilen,
Närmast notens sjette flöte,
Höjde upp den högra handen,
Visade den venstra foten
Ofvanom den sjunde vågen,
På den nionde bland böljor.
  Derifrån den börjar tala,
Yttrar dessa ord och säger:
”O du gamle Wäinämöinen!
Icke var jag till dig kommen
Att som lax bli sönderstyckad,
Att som fisk i bitar skäras
Åt dig sjelf till morgonmåltid,
Till en munsbit vid din frukost,
Till ett middagsmål för dagen,
Till en qvällsvard rik och rundlig!”
  Sade gamle Wäinämöinen:
”Säg då, hvarför var du kommen?”
  ”Kommen var jag för att blifva
I din arm din egen dufva,

För att ständigt hos dig sitta,
Att för alltid bli din maka,
Att åt dig ditt läger reda,
Att anordna hufvudgärden,
Att din nätta stuga städa,
Sopa golfvets tiljor rena,
Eld i mörka stugan hemta,
Brasan tända uti spiseln,
Goda, tjocka bröd dig grädda
Och dig baka honingskakor,
Bära fram den fyllda kannan,
Maten fram på bordet lägga.
”Icke var jag någon hafs-lax,
Ej en aborre ur djupet:
Menniska jag var, en jungfru,
Unge Joukahainens syster,
Den du ständigt efterfikat,
Alla dina dar dig önskat.
”O du arme, gamle dåre,
Insigtslöse Wäinämöinen!
Du förstod ej att behålla
Wellamos våguppstigna jungfru,
Icke Ahtos enda dotter!”
Sade gamle Wäinämöinen,
Sorgsen och med nedsänkt hufvud:
”O, du Joukahainens syster,
Kom ännu en gång tillbaka!”
Men hon kom ej mer tillbaka,
Återvände aldrig mera,
Vek åt sidan, böjde unnan

Och försvann från vattnets yta
In uti en gråsprängd klippa,
I en remna, lefverfärgad.
Gamle trygge Wäinämöinen
Börjar nu att öfvertänka
Hvad som stode här att göras:
Och en silkesnot han hopknöt,
Drog den hit och dit i vattnet,
Längsmed sunden och tvärsöfver,
Drog den genom lugna vatten,
Af och an emellan laxgrund,
Öfverallt kring Wäinö-vattnen,
Utmed Kalevala-näsen,
Kring de dunkelblåa djupen,
Genom hafvets största hvirflar,
Längsmed Joukolas alla elfvar,
Kring hvar strand af Lapplands vikar.
Annan fisk han fick tillräckligt,
Fisk af alla slag ur hafvet,
Fick dock ej den sköna fisken,
Som han ständigt bar i hågen:
Wellamos våguppstigna jungfru,
Ahtos enda barn och dotter.
Derpå gamle Wäinämöinen
Sorgsen och med nedsänkt hufvud,
Med åt sidan lutad mössa
Yttrade ett ord och sade:
"Ve min fånighet, jag dåre,
Ve min ringa manna-insigt!
Äfven mig förstånd var gifvet,

Tankens kraft mig var förlänad,
Stort och högsint hjerta medfödt.
Så det var i fordna dagar,
Men numer, i dessa tider,
Under dessa svåra dagar,
Denna bristens knappa tidrymd,
Är mitt sinne ren förslöadt,
Tankekraften ganska ringa,
Hågen spridd och driften borta!
”Den jag all min tid mig önskat,
Sökt min halfva lifstid vinna,
Wellamos våguppstigna jungfru,
Vattnets allra yngsta dotter,
Till en lifstidsvän för evigt,
För beständigt till min maka,
Kom och nappade på kroken,
In uti min båt sig svängde,
Men jag visste ej behålla,
Ej till hemmet henne föra,
Släppte henne ned i vågen,
Ned i böljorna de djupa!”
Framåt skrider han ett stycke,
Suckande han går och sorgsen,
Vandrar långsamt hän mot hemmet,
Yttrar slutligen och säger:
”Fordom sjöngo mina foglar,
Golo mina glada gökar,
Golo både qväll och morgon,
Stundom äfven midt på dagen.
Hvad har tystat deras stämmor,

Nedstämt deras ljufva röster?
Sorgen deras stämmor tystat,
Nedstämt deras ljufva röster:
Derför sjunga de ej mera,
Gala ej vid solens nedgång,
Till min fröjd som förr om qvällen,
Till min glädje hvarje morgon!
”Icke heller vet jag mera,
Hur det nu skall bli att lefva,
Att i denna verlden dväljas,
Att på denna jorden vandra.
Om vid lif min moder vore,
Om hon ej i döden somnat,
Säkert skulle hon mig säga,
Hur jag kunde upprätt qvarstå
Utan att af sorg förkrossas,
Af bedröfvelse gå under
Här i dessa onda dagar,
Under dessa svåra sorger!”
I sin graf hans moder vaknar,
Utur böljans djup hon svarar:
”Ännu är vid lif din moder,
Vaken är ännu den gamla,
Och hon kan väl än dig säga,
Hur du upprätt bör dig hålla,
Utan att af sorg förkrossas,
Ej af smärta duka under,
Här i dessa onda dagar,
Under dessa svåra sorger:
Gå att skåda Pohjas tärnor!

Skönare dess tärnor äro,
Dubbelt vackrare dess döttrar,
Femfaldt, sexfaldt lifligare,
Raskare än Joukos lollor,
Lapplands tunga, tröga döttrar.
"Sök dig der, o son, en maka,
Välj dig Pohjas skönsta dotter,
Tag en mö med liflig uppsyn,
Med ett skönt, behagfullt anlet',
En som jemnt är flink på foten,
Alltid lika rask och rörlig!"

Sjette Sången.

Gamle trygge Wäinämöinen
Vill sig nu åstad begifva
Fjerran till de kulna bygder,
Bort till Pohjola det mörka.
Tar sin fåle, gul som halmen,
Tar sin ridhingst, ärtskaftfärgad,
Lägger betslet på sin älskling,
Grimman på den käre fålen,
Sjelf han på dess rygg sig sätter,
Gränsle sig på hästen kastar:
Rider så att luften susar,
Snabbt sin väg tillryggalägger
På sin fåle, gul som halmen,
På sin ridhingst, ärtskaftfärgad.
Genom Wäinöläs lunder red han,
Öfver Kalevalas moar,
Hästen sprang och färden framled,
Hemmet qvarblef, vägen aftog;
Redan kom han ut på hafvet,
På dess öppna, vida yta;

Men ej vättes hästens hofvar,
Ej dess fot i vattnet nedsjönk.
Det var unge Joukahainen,
Magre ynglingen från Lappland,
Som af gammalt ilska hyste,
Agg i långa tider närde
Mot den gamle Wäinämöinen,
Den evärdelige sångarn.
Eldig båge sig han reder,
Gör ett skönt och ståtligt armborst:
Bågen utaf jern han smider,
Ryggen gjuter han af koppar,
Dem med inlagdt guld han pryder,
Med sirater utaf silfver.
Hvadan fick han sjelfva snodden,
Hvadan strängen till sin båge?
Utaf Hiisi-elgens senor,
Utaf Lempos snodda linor.
Färdig fick han så sin båge,
Fick sitt armborst sammanfogadt.
Skön var bågen till att skåda,
Icke ringa var dess värde:
På dess rygg en häst var bildad,
Längsmed stocken lopp en fåle,
Uppå bågen sågs en qvinna,
Och en hare närmast trissan.
Täljde nu en skock af pilar,
Fjädrade på trenne sidor;
Skaften gjorde han af ekträd,
Spetsarne af kådigt virke;

Hvarje pil som färdig blifvit,
Den besatte han med fjädrar,
Medelst fjädrar af en svala,
Af en gråsparfs lätta vinge.
Pilarne han sedan härdar,
Skarpa gör han deras uddar
I en ormslås svarta etter,
Uti giftet af en huggorm.
Pilarne han fick i ordning,
Färdig bågen var att spännas;
Nu han väntar Wäinämöinen.
Bidar på Suvantolainen.
Väntar både qväll och morgon,
Väntar äfven midt på dagen.
Länge väntar han på Wäinö,
Bidar länge, tröttnar icke,
Sittande vid stugufönstren,
Stående på post vid skjulen,
Lyssnande på byavägen,
Vaktande vid åkergärdet
Med sitt koger uppå ryggen,
Goda bågen under armen.
Vaktar äfven längre borta,
Väntar bortom andra gårdar,
Ytterst på en eldfull udde,
Vid en landspets, höljd i lågor.
Invid fallet af en eldfors,
Vid den helga forsens hvirfvel.
Slutligen en dag det hände,
Tilldrog sig en morgon tidigt

Att han hof sin blick mot vester,
Vände hufvudet mot solen,
Såg då nå'nting svart på hafvet,
Såg en mörkblå punkt på vågen:
”Är det väl ett moln i öster,
Eller morgonsolens gryning?”
  Ej det var ett moln i öster,
Icke morgonsolens gryning:
Gamle Wäinämöinen var det,
Den evärdelige sångarn,
Stadd uppå sin färd till Pohja,
Ridande till Pimentola
På sin fåle, gul som halmen,
På sin ridhingst, ärtskaftfärgad.
  Nu den unge Joukahainen,
Magre ynglingen från Lappland,
Hastigt grep i eldsnabb båge,
Tog sitt ypperliga armborst
För att döda Wäinämöinen,
Skjuta ner Suvantolainen.
  Men hans gamla moder frågar,
Skyndar sig att honom spörja:
”Säg, mot hvem du bågen spänner,
Drager upp med skräll ditt armborst?”
  Det var unge Joukahainen,
Ordet nu han tog och sade:
”Jag mitt goda armborst spänner,
Bågen utaf jern jag uppdrar
För att döda Wäinämöinen,
Skjuta ner Suvantolainen;

Träffa vill jag Wäinämöinen,
Skjuta skall jag store sångarn
Genom lefvern, in i hjertat,
Ända genom axelbladet!”
 Men hans moder honom nekar,
Hon förbjuder honom skjuta:
”Skjut ej gamle Wäinämöinen,
Döda ej Kalevalainen!
Hög är Wäinös slägt, han är ju
Son utaf min svågers syster.
 ”Om du Wäinämöinen sköte,
Dödade Kalevalainen,
Skulle här all fröjd försvinna,
Sången bort från jorden vika;
Bättre glädjen trifs i ljuset,
Sången hellre uppå jorden,
Än i Manala, det mörka,
Uti Tuonis dunkla boning.”
 Nu den unge Joukahainen
Sig ett ögonblick besinnar,
Håller upp en liten stund blott;
Skjuta vill den ena handen,
Och den andra det förhindrar,
Men hans fingrar fresta honom.
 Slutligen han tog till orda,
Sjelf han yttrade och sade:
”Här må nu, fast tvenne gånger,
Allt, hvad glädje heter, vika,
Alla jordens sånger tystna,
Ty jag skjuter, rädes icke!”

Och sitt armborst upp han spände.
Drog dess hake utaf koppar
Upp emot det venstra knäet.
Höll i öglan högra foten:
Tog en fjädrad pil ur kogret.
Det med trenne skinn beklädda,
Tog den starkaste af pilar,
Valde ut det bästa skaftet.
Lade den i stockens ränna.
Tätt intill den snodda strängen.
Nu han stöder starka bågen
Mot sin ena, högra axel.
Gör sig redo till att skjuta.
Att sin pil mot Wäinö sända:
Yttrar härvid sjelf och säger:
"Nu slå till, du björkträdstrissa.
Rygg af tall, stöt väl tillbaka,
Snodda sträng, slå från med styrka!
I den mån sig handen sänker,
Må sig pilen uppåt höja:
I den mån som handen höjes,
Må sig pilen nedåt sänka!"
Ned han trycker bågens pinne,
Skjuter af den första pilen;
Alltför högt dock flyger denne.
Öfver hufvudet, mot himlen,
In bland fästets spridda skyar,
Bland dess vidtkringdrifna strömoln.
Sorglöst vidare han skjuter,
Lossar af den andra pilen:

Alltför lågt dock flyger denne,
Ned i låga moder-jorden:
Jorden vill till Mana sjunka.
Sönderbrista vill dess sandgrund.
  Nu sin tredje pil han skjuter,
Träffar slutligt med den tredje
I den blåa elgens mjelte:
Under gamle Wäinämöinen
Träffar han den gule hingsten,
Fålen, ärtskaftlik till färgen,
Genom köttet invid bogen,
Tvärs igenom venstra skuldran.
  Nu den gamle Wäinämöinen
Föll på fingrarne i vattnet,
Störtade i hafvet handlöst,
Damp med näfvarne i svallet
Ned ifrån den blåa elgen,
Från sin fåle, ärtskaftfärgad.
  Väldig då en storm sig höjde,
Hafvet steg i höga vågor,
Dref den gamle Wäinämöinen,
Längre bort från land beständigt
Ut uppå de vida vattnen,
Öfver hafvets öppna sträckor.
  Men den unge Joukahainen
Yttrar skrytsamt nu och säger:
”Ej, du gamle Wäinämöinen,
Aldrig i din lefnad mera,
Ej så länge tiden varar,
Medan gyllne månen lyser,

Skall du Wäinöläs fält beträda,
Kalevalas moar trampa!
"Simma nu omkring i sex år,
Drif i sju års tid på vågen,
Plaska af och an i åtta
Uppå dessa vida vatten.
Öfver dessa breda böljor,
Flyt i sex år som ett granträd,
Som en nedfälld tall i sju år,
Som ett trädblock uti åtta!"
Derpå han sig in begifver,
Men hans moder honom frågar:
"Har du skjutit Wäinämöinen,
Bragt om lifvet Kaleva-sonen?"
Det var unge Joukahainen,
Dessa ord till svar han yttrar:
Träffat har jag Wäinämöinen,
Ned jag skjutit Kaleva-sonen,
Att i hafvet vågen sopa,
Att de breda böljor feja.
Ned uti det våta hafvet,
Midtibland dess vida vågor
Föll på fingrarne den gamle,
Damp i sjön med öppna händer.
Krökte sedan sig åt sidan,
Lade sig på ryggen slutligt,
För att så kring vattnet drifvas,
Genom hafvets vågsvall styra."
Men hans moder tar till orda:
"Illa nu du gjort, du arme,

Då du skjutit Wäinämöinen, Sång. 6.
Då du fällt Kalevalainen,
Suvantolas store hjelte,
Kalevalas skönsta prydnad!"

Sjunde Sången.

Gamle trygge Wäinämöinen
Simmar kring de vida djupen,
Flyter som en granrisruska,
Som en murken furustubbe,
Under sex af sommarns dagar,
Under nätter lika många,
Med det våta haf framför sig,
Öfver sig den klara himlen.
Simmar än i tvenne nätter,
Två de allra längsta dagar:
Men den natt som derpå följde,
Sedan åtta dagar svunnit,
Råkar han till slut i vånda,
Börjar att af värk besväras:
Naglarne från tårna lossna,
Och hans fingerleder styfna.
Nu den gamle Wäinämöinen
Sjelf till orda tog och sade:
"Ve mig arme, olycksfulle,
Af elände nedertryckte,

Att från hemmet jag begaf mig,
Bort från fordna boningsplatser,
Under himlen hit, för evigt,
Att i år och dagar drifvas,
Att af stormen ständigt vaggas,
Att af hafvets vågor vräkas
Öfver dessa vida vatten,
Dessa hafvets öppna sträckor;
Kyligt är det här att vara.
Mödosamt är här att dväljas,
Att bland böljor bo beständigt,
Att på vattnets fjärdar vräkas.
"Och jag inser icke mera
Hur jag här mitt lif bör ställa
Under dessa svåra tider.
Invid lifvets gräns som viker:
Om jag skall min bostad bygga
Uti vattnet eller luften:
Bygger jag mitt hem i luften,
Intet stöd i luften finnes:
Timrar jag mitt hus i vattnet,
Bortför vattnet hvad jag timrat!"
Flög en fogel fram från Lappland,
Nalkades en örn från öster:
Ej han var ibland de största,
Ej ibland de minsta foglar:
Ena vingen vidrör vattnet
Och den andra himlen sopar,
Stjerten hafvets våg bestryker,
Näbben slår mot strandens klippor.

Långsamt hit och dit han flyger,
Skådar kring åt alla sidor.
Varseblifver Wäinämöinen
Ute på det blåa hafvet:
"Man, hvi dväljes du i vattnet,
Hjelte, hvarför här bland böljor?"
Gamle trygge Wäinämöinen
Yttrade ett ord och sade:
"Derför dväljes jag i vattnet,
Jag, en hjelte, här bland böljor:
Hän till Pohja jag begaf mig
Pimentolas mö att vinna;
Snabbt jag styrde fram min kosa
Längs det klara blåa hafvet.
Slutligen en dag det hände,
Tilldrog sig en morgon tidigt
Att jag kom till Louto-viken,
Nalkades till Jouko-elfven,
Der min goda häst blef skjuten,
Medan mig man ville träffa.
"Ner jag störtade i vattnet,
Föll på händerna i hafvet,
Att af stormen ständigt vräkas,
Af och an af vågor vaggas.
Från nordost der kom en vindstöt,
Stark en storm steg upp från öster,
Som mot fjerran ut mig förde,
Längre bort från land beständigt;
Många dagar här jag flutit,
Summit många långa nätter

Uppå dessa vida vatten,
Dessa hafvets öppna sträckor,
Men jag vet det icke mera,
Inser icke och förstår ej,
Hvilken död mig förr skall träffa,
Hvad som förr skall bli min bane:
Om jag skall förgås af hunger
Eller ner i vattnet digna."
Sade örnen, luftens fogel:
"Var för ingen del bekymrad!
Stig uppå min rygg allenast,
Träd på mina vingbensspetsar;
Jag skall dig ur hafvet bära,
Föra dig hvarthelst dig lyster;
Alltförväl den dag jag minnes,
Har ej glömt de goda tider,
Då du fällde Kaleva-sveden,
Osmolas öde skogar nedslog,
Ty då lät en björk du vexa,
Lät det vackra trädet qvarstå
Till en hviloplats för foglar,
För mig sjelf till hviloställe."
Derpå gamle Wäinämöinen
Höjer hufvudet ur vågen;
Upp ur hafvet mannen stiger,
Hjelten reser sig ur böljan,
Upp på fogelns rygg han träder,
Uppå örnens vingbensspetsar.
Örnen, luftens fogel, förde
Nu den gamle Wäinämöinen

Längsmed vindens väg i rymden.
Utmed stormens stråt i luften
Till det yttersta af Pohja.
Till det skumma Sariola:
Här han nedersänkte Wäinö.
Höjde sjelf sig upp i luften.
  Här i gråt brast Wäinämöinen.
Gret och upphof högljudd klagan,
Uppå stranden invid hafvet.
Som till namnet ej han kände:
Hundra sår han bar i sidan.
Tusen hugg af stormen gifna:
Till och med hans skägg var slitet.
Håret tofvigt på hans hufvud.
  Tvenne. trenne nätter gret han.
Gret i lika många dagar,
Visste ej en väg att vandra,
Såg, som fremling, ingen kosa
Att till hemmet återvända.
Att till kända nejder komma.
Till de trakter. der han föddes,
Sina fordna boningsplatser.
  Pohjas lilla tjensteflicka.
Den ljuslätta tärnan, hade
Kommit öfverens med solen,
Vidtalt både sol och måne,
Att stå upp på samma timme,
Att med dem på en gång vakna;
Sjelf hon hann dock förr än båda,
Förr än månen, förr än solen,

Innan hanen hunnit gala,
Innan någon kyckling qvittrat.
  Får hon klipper, fem till talet,
Ullen af sex lam hon afskär,
Samlar ullen till sin väfnad,
Att till ylletyg beredas,
Innan dagen hunnit uppgå.
Innan soln sig hunnit höja.
  Tvättar sen de långa borden,
Sopar golfvets breda tiljor,
Med en qvast af späda qvistar,
Med en frisk och löfrik sopqvast:
Öser sedan sina sopor
I en liten ask af koppar,
Bär dem ut igenom dörren
Öfver gården, bort, i hörnet
Af den längst aflägsna åkern.
Vid det lägsta gärdets öppning:
Der på soporna hon stannar,
Vänder hufvudet och lyssnar;
Gråt förnimmer hon från hafvet.
Hör en klagan öfver floden.
  Skyndar springande tillbaka,
Ilar åter in i stugan,
Yttrar der, då fram hon hunnit,
Börjar, anländ, att förtälja:
"Gråt från hafvet jag förnummit.
Hört en klagan öfver floden!"
  Louhi, Pohjolas värdinna,
Pohjolas tandglesa gumma.

Genast ut på gården hastar,
Skyndar fram till grindens öppning,
Der begynner hon att lyssna,
Yttrar slutligen och säger:
"Barna-gråt är denna gråt ej,
Jemmern ej en qvinnas jemmer,
Gråten är en skäggig hjeltes,
Är en mans med hårprydd haka!"
Ut på sjön hon sköt sin farkost,
Trebördsbåten ut på böljan.
Sjelf att ro hon nu begynte,
Rodde raskt och rodde hastigt,
Rodde fram till Wäinämöinen,
Till den sorgbetyngde hjelten.
Der gret gamle Wäinämöinen,
Upphof vattnets vän sin klagan
Vid en bäck i videsnåret,
I en tättuppvuxen häggskog:
Munnen rördes, skägget skälfde,
Men ej öppnades hans läppar.
Sade Pohjolas värdinna,
Yttrade och tog till orda:
"O, du arme, stackars gubbe,
Nu till fjerran land du kommit!"
Gamle trygge Wäinämöinen
Höjde härvid upp sitt hufvud,
Yttrade ett ord och sade:
"Alltförväl jag sjelf det känner,
Att till okändt land jag kommit,
Fremmande för mig fullkomligt;

Bättre var jag i mitt hemland,
Mera värd i egna bygder."
Louhi, Pohjolas värdinna,
Yttrade ett ord och sade:
"Finge jag måhända fråga,
Törs tilläfventyrs jag spörja,
Hvem du vara må bland männer,
Eller hvilken ibland hjeltar?"
Gamle, trygge Wäinämöinen
Yttrade ett ord och sade:
"Fordomdags jag omförmäldes,
Ansedd var jag tillförene
Som en glädjens tolk om qvällen,
En som sjöng i alla dalar,
Uti Wäinö-hemmets lunder,
Uppå Kalevalas moar —
Hvad jag arme nu må vara,
Knappast sjelf jag mera känner."
Louhi, Pohjolas värdinna,
Yttrade ett ord och sade:
"Man, stå upp från denna sumpmark,
Hjelte, stig på nya stigar,
Att din ofärd mig berätta,
Dina äfventyr förtälja!"
Mannens gråt hon härmed hämmar,
Gör ett slut på hjeltens jemmer,
Bringar honom i sin farkost,
I dess bakstam honom sätter,
Sjelf till årorna hon griper,
Rodden sjelf hon företager,

Fram hon ror till Pohja-gården,
Bringar fremlingen i stugan.
  Mat den hungrige hon bjuder,
Torkar af den genomvåte,
Gnider så hans frusna leder,
Gnider och uppvärmer honom,
Vederqvicker honom åter,
Gifver hjelten kraft och sundhet,
Tar till orda nu och frågar,
Yttrar sjelf och säger slutligt:
„Hvarför gret du, Wäinämöinen,
Hvarför, o Uvantolainen,
Der uppå det öde stället,
Uppå stranden invid hafvet?"
  Gamle, trygge Wäinämöinen
Yttrade ett ord och sade:
„Orsak nog jag har att gråta,
Svåra skäl jag har att sörja:
Länge jag i hafvet summit,
Af och an bland vågor plaskat,
Uppå dessa vida vatten,
Öfver dessa öppna sträckor.
  „Derför all min tid jag gråter,
Sörjer hela lifvet genom,
Att jag sam från egna länder,
Mig begaf från kända trakter
Hit till obekanta dörrar,
Portar dem jag icke känner.
Här hvartenda träd mig sårar,
Hvarje barr jag känner stinga,

Alla björkar här mig skrapa.
Alla alar svårt mig rifva:
Vinden ensam här jag känner,
Solen ensam förr jag skådat
Här i dessa fjerran länder,
Invid obekanta dörrar.”
  Louhi, Pohjolas värdinna,
Tog till orda då och sade:
  ”Gråt ej längre, Wäinämöinen,
Klaga ej, Uvantolainen,
Här ju är dig godt att lefva,
Herrligt att fördrifva tiden:
Lax dig bjudes till förtäring,
Fläsk skall här framför dig sättas!”
  Nu den gamle Wäinämöinen
Sjelf till orda tog och sade:
”Borta båtar maten föga,
Äfven i en gästfri boning:
Bättre i sitt hem är mannen,
Mera värd i egna bygder!
Gode Jumala deruppe,
Milde skapare, förunna
Att till eget land jag komme,
Bort till fordna boningsplatser!
Bättre uti hemmet smakar
Vatten ur en sko af näfver,
Än i obekanta nejder
Honing, drucken ur en guldskål!”
  Louhi, Pohjolas värdinna,
Yttrade ett ord och sade:

"Nå, hvad vill du då mig gifva
Om jag dig till hemmet bringar,
Bort till egna åker-ändor,
Till din egen stugas närhet?"
Sade gamle Wäinämöinen:
"Hvad vill du af mig begära,
Om du mig till hemmet bringar,
Bort till egna åker-ändor
Der min hembygds gökar gala,
Mina egna foglar sjunga?
Vill en hjelm med guld du taga,
Ha en hatt, med silfver uppfylld?"
Louhi, Pohjolas värdinna,
Yttrade ett ord och sade:
"O du vise Wäinämöinen,
Du, en siare evärdlig,
Icke jag ditt guld mig önskar,
Eftersträfvar ej ditt silfver:
Barnen här ha gyllne blommor,
Våra hästar silfverbjellror.
Om du kunde Sampo smida,
Kunde granna locket hamra
Af en svanefjäders ända,
Af en mjölktår från en gallko,
Af ett enda litet kornfrö,
Af en enda tackas ullstrå,
Vill jag dig min dotter gifva,
Lönar med en mö din möda,
Bringar dig till egna nejder,
Der ditt hemlands foglar sjunga

Der ditt hemlands hanar gala
Uppå egna åker-renar".
Gamle trygge Wäinämöinen
Yttrade ett ord och sade:
"Jag kan icke Sampo smida,
Sira ut det granna locket.
Bringa mig till hemmet åter,
Och jag sänder Ilmarinen,
Som åt dig skall Sampo smida,
Skall det granna locket hamra:
Han behaga skall din dotter,
Vinna fagra flickans sinne.
"Han är smed trots någon annan,
Hamrare med fyndigt sinne,
Han, som smidit har på himlen,
Luftens lock tillhopa hamrat;
Hvarken spår af hammarn synas,
Eller märken af hans tänger."
Louhi, Pohjolas värdinna
Yttrar då ett ord och säger:
Jag åt den min dotter gifver,
Lofvar bort mitt barn åt honom,
Som åt mig kan Sampo smida,
Sira ut det granna locket
Af en svanefjäders ända,
Af en mjölktår från en gallko,
Af ett enda litet kornfrö,
Af en enda tackas ullstrå."
Fålen hon i redet spände,
Brune springarn för en släde,

Bragte gamle Wäinämöinen,
Satte honom uti släden,
Derpå tog hon sjelf till orda,
Yttrade och sade slutligt:
"Lyfta icke upp ditt hufvud,
Höj din blick ej upp mot höjden
Förrän hästen hunnit tröttna,
Eller slutligt qvällen stundar!
Om ditt hufvud upp du lyfter,
Blicken upp mot höjden höjer,
Skall helt visst dig ofärd drabba,
En förderfvets dag dig hinna."
Derpå gamle Wäinämöinen
Slog på hästen, åkte dädan,
Fick dess hvita man att fladdra,
Medan fram med gny han åkte,
Bort från Pohjola, det mörka,
Från det skumma Sariola.

Åttonde Sången.

Det var Pohjas sköna tärna,
Landets pris och vattnets prydnad;
Högt hon satt på luftens loka,
Strålade på himla-bågen
I en drägt af största renhet,
Kläder, glänsande och hvita;
På sin gyllne väf hon väfde,
Silfvertyg hon sig beredde
Med en gyllne väf-skottspole,
Med en väfsked utaf silfver.
Skötteln hven i hennes händer,
Spolen flög i hennes fingrar,
Messings-skaften hördes gnissla,
Högljudt skrällde hennes väfsked,
Medan jungfrun väfven skötte,
Sysslade med silfvertyget.
Gamle trygge Wäinämöinen
Åker fram med brak och buller
Ifrån Pohjola, det mörka,
Från det skumma Sariola,

Färdas fram ett litet stycke,
Åker obetydligt framåt,
Hör då jungfruns spole hvina
Uppe, ofvanom sitt hufvud.
Upp han höjde då sitt hufvud,
Vände blicken emot himlen:
Skön en båge var på himlen,
Uppå bågens rand en jungfru,
Som en gyllne väfnad väfde,
Sig ett silfvertyg beredde.
Gamle trygge Wäinämöinen
Stannade sin fåle genast,
Hof sin röst och tog till orda,
Sjelf sig yttrade och sade:
"Kom o flicka i min släde,
Sänk dig ned uti min skrinda!"
Jungfrun tager då till orda,
Yttrar sjelf och gör en fråga:
"Hvarför skulle jag i släden,
Jag, en flicka, i din skrinda?"
Gamle trygge Wäinämöinen
Svarade och sade detta:
"Derför skulle du i släden,
Hit uti min skrinda, flicka:
Att mig baka honingskakor,
Att mitt öl med insigt brygga,
Att på hvarje bänk få sjunga,
Att vid stugans fönster glamma,
Borta uti Wäinö-hemmet,
Uti Kalevalas gårdar".

Jungfrun härvid tog till orda,
Sjelf hon talade och sade:
"Då jag gick på blomsterängen,
Sprang på mon bland gyllne blommor.
Ganska sent i går om qvällen,
Medan solen ned sig sänkte,
Sjöng en fogel uti lunden,
Qvittrade en ensam björktrast,
Sjöng om flickors sinnesstämning,
Och om unga hustrurs sinne.
"Jag begynte då att tala,
Sporde af den lilla fogeln:
"Björktrast, du min lilla fogel!
Sjung för mig, att jag må höra,
Säg mig, hvem som har det bättre,
Hvem som lyckligare lefver:
Dottren hemma hos sin fader,
Eller hustrun hos sin make?"
"Och besked mig gaf min björktrast,
Qvittrade sitt svar och sade:
"Ljus och klar är sommardagen,
Mera klart dock jungfruståndet;
Kallt är jernet uti kölden,
Mera kallt svärdotterståndet.
Så är mön i fadershemmet,
Som ett bär i bördig jordmån;
Så i mannens hem en hustru,
Som en hund uti sin kedja;
Slafven sällan kärlek röner,
En svärdotter aldrig nånsin!"

Gamle trygge Wäinämöinen
Sjelf till orda tog och sade:
”Tomma äro fogelns sånger,
Föga värdt är trastens qvitter;
Dottren är ett barn i hemmet,
Först som gift hon ansedd blifver.
Kom, o jungfru, i min släde,
Sänk dig ner uti min skrinda:
Ingen ringa man är jag dock,
Sämre ej än andra hjeltar!”
Flickan honom fyndigt svarar,
Yttrar dessa ord och säger:
”Då vill jag en man dig kalla,
Då först hålla dig för hjelte,
Om du kan ett tagel klyfva
Med en knif som udd ej eger;
Om ett ägg i knut du sloge
Utan att man knuten märkte!”
Gamle trygge Wäinämöinen
Klöf ett tagel då på längden
Med en knif som spets ej egde,
Som var utan udd fullkomligt,
Slog jemväl en knut på ägget
Utan att dess knut förmärktes;
Bjöd så jungfrun i sin släde,
Flickan i sin granna skrinda.
Jungfrun svarar honom fyndigt:
”Ej jag stiger i din släde,
Förrn från sten du skalar näfver,
Förrn af is du gärdsel hugger

Utan att en smula spjelkas,
Eller minsta splittra lossnar".
Gamle trygge Wäinämöinen
Blir ej mycket brydd af detta:
Näfver från en sten han skalar,
Gärdsel ur en is han hugger
Utan att en smula spjelkas,
Eller minsta splittra lossnar:
Kallar jungfrun i sin släde,
Flickan i sin granna skrinda.
Jungfrun svarar honom fyndigt,
Yttrar dessa ord och säger:
"Gerna jag till den vill komma,
Som en båt mig kunde timra
Utaf bitar af min slända,
Utaf stycken af mitt skäktträd,
Och på vattnet båten sköte,
Ut i sjön sin nya farkost,
Utan att ge fart med knäet,
Att med handen båten röra,
Att med armen honom vända,
Att med axeln honom rikta."
Derpå gamle Wäinämöinen
Sjelf till orda tog och sade:
"Finnas lär väl ej i verlden,
Under hela himlens hvälfning
Den likt mig en båt kan bygga,
Timra såsom jag en farkost".
Bitar tager han af sländan,
Väljer sig dess vridna stycken,

Vandrar att en farkost timra,
Båt af hundra bräder bygga,
På det ståluppfyllda berget,
Ofvanpå en jernrik klippa.

.Båten nu på skryt han bygger,
Timrar uppå trots en farkost,
Hugger en dag, hugger tvenne,
Hugger inpå tredje dagen:
Yxen träffar ej mot berget,
Ej dess blad mot klippan klingar.

Men uppå den tredje dagen
Hiisi skaftets ända vrider,
Lempo uppå bettet knycker,
Uppå yxens skaft den onde:
Yxen då i berget träffar,
Bettet emot klippan klingar;
Ifrån stenen slinter yxen,
Bettet halkar in i köttet,
Mot den arme mannens knäled,
Tån på gamle Wäinämöinen.
Lempo leder det i köttet,
Hiisi styr det mot hans ådror,
Blodet börjar nu att rinna,
Väller fram i strida forsar.

Gamle trygge Wäinämöinen,
Den evärdelige siarn,
Härvid nu till orda tager,
Yttrar dessa ord och säger:
"O du alltför bråda yxe,
Bila med det jemna bettet!

Trodde du i trä dig träffa,
Slå mot något furuvirke,
Eller taga uti tallved,
Bita i ett björkträdsstycke,
Då du slant mot sjelfva köttet,
Halkade mot mina ådror!"
Nu att trolla han begynner,
Sjelf han börjar att besvärja,
Läser ursprungsord grundenligt,
Trolldomsrunor uti ordning:
Några ord han dock ej minnes,
Stora ursprungsord om jernet,
För att nu en bom bereda,
Att ett lås tillvägabringa
För det sår som jernet skurit,
Som den blåa munnen bitit.
Redan blodet flöt i strömmar,
Brusade i strida forsar,
Öfverhöljde markens bärskaft,
Täckte ljungen uppå moar;
Icke fanns det någon tufva,
Som ej snart blef öfversvämmad
Af det alltför rika flödet,
Hvilket rykande sig trängde
Från den sanne hjeltens knäled,
Tån på gamle Wäinämöinen.
Gamle trygge Wäinämöinen
Laf ifrån en sten sig ryckte,
Sökte mossa ifrån kärret,
Gräs sig ref från markens tufvor,

Att det svåra såret täppa,
Att den onda porten stänga:
Ej det ringaste det båtar.
Dämmer ej det allra minsta.
  Ren af smärtan han besväras.
Svårare hans plågor blifva:
Gamle trygge Wäinämöinen
Börjar då att bittert gråta.
Spänner fålen uti redet,
Brune trafvaren för släden.
Sjelf i släden sig han slänger,
Sätter sig i granna skrindan.
  Slog sin raske häst med spöet,
Smällde till med perlesnärten:
Fålen sprang och färden framled,
Släden skrann och vägen aftog.
Slutligen en by sig närmar,
Tremne vägar honom möta.
  Gamle trygge Wäinämöinen
Åker längs den lägsta vägen,
Till den nedersta bland gårdar.
Der han spörjer öfver tröskeln:
”Finnes kanske här i gården
Den som jernets dåd besåge,
Som en hjeltes smärtor kände,
Som förmådde plågor stilla?”
  Satt ett barn på stugugolfvet,
Liten gosse närmast ugnen,
Denne svarar då och säger:
”Icke finnes här i gården

Den som jernets dåd besåge,
Som en hjeltes plågor kände,
Som hans värk tillfångatoge,
Som hans smärtor stilla kunde;
Men i nästa gård han finnes,
Styr till nästa gård din kosa!”
Gamle trygge Wäinämöinen
Slog sin raske häst med spöet,
Åkte fram med gny och buller,
Färdades ett litet stycke
Längs den väg som framgick mellerst,
Till den mellersta bland gårdar.
Der han sporde öfver tröskeln,
Frågade inunder gluggen:
”Månne här i gården funnes
Den som jernets dåd besåge,
Den som detta blodregn dämde,
Dessa ådrors flöden stämde?”
Under täcket låg en gumma,
Invid ugn' en pratsam käring;
Gumman svarar straxt och säger
Mellan sina trenne tänder:
”Här i gården finnes icke
Den som jernets dåd besåge,
Den som blodets ursprung kände,
Som tillfångatoge värken,
Men i nästa gård han finnes,
Styr till nästa gård din kosa!”
Gamle trygge Wäinämöinen
Slog sin raske häst med spöet,

Åkte fram med gny och buller,
Färdades ett litet stycke
Längs den väg som framgick öfverst,
Till den öfversta bland gårdar;
Här han sporde öfver tröskeln,
Bakom farstuqvistens stolpe:
„Månne här i gården funnes
Den som jernets dåd besåge,
Den som dessa flöden dämde
Och det mörka blodet stämde?"
Uppå ugnen låg en gubbe.
Under stugans ås ett gråskägg:
Gubben ropar ner från ugnen,
Ryter ur det gråa skägget:
„Värre flöden har man hämmat,
Vida svårare man rådt på,
Blott med trenne ord af skaparn,
Med de djupa ursprungsorden;
Floders mynning, sjöars utlopp,
Vilda forsars fall man uppdämt,
Vikar har man skiljt från vikar,
Smala näs med näs förenat!"

Nionde Sången.

Nu den gamle Wäinämöinen
Höjde sig utur sin släde;
Uppsteg utan att han lyftes,
Reste sig förutan bistånd,
Steg derefter in i stugan,
Trädde under takets resning.
Här ett silfverstop man bringar,
Hemtar fram en gyllne kanna:
Ej det ringaste den rymmer,
Drager icke minsta delen
Utaf blodet från den gamle,
Höge hjelten Wäinämöinen.
Gubben ropar då från ugnen,
Ryter ur det gråa skägget:
"Hvem bland männer kan du vara,
Hvilken ur de hjeltars skara?
Blod, som båtar sju kan fylla,
Hela åtta stora såar
Flutit från ditt knä, du arme,
Runnit ner på golfvet redan.

Sång. 9.

I den sanka mossens källsprång,
I en gungflys vattenåder
Uppå kärrets längsta sträcka,
På det vilda fjellets hjessa,
Hvarest svanor ägg ses lägga,
Vildgäss kläcka sina ungar.
”Jernet låg försänkt i kärret,
Vräkte sig i våta mossen,
Dolde sig ett år och tvenne,
Låg fördoldt ännu ett tredje,
Midt emellan tvenne stubbar,
Under trenne björkars rötter;
Kunde likväl ej sig rädda
Undan vilda eldens händer,
Nödgades för andra gången
Att till eldens stuga komma,
Att förfärdigas till vapen,
Att till skarpa klingor smidas.
”Vargen springer öfver kärret,
Björnen öfver mon sig skyndar:
Kärret sjönk för vargens fotsteg,
Mon inunder björnens ramar;
Rostigt jernet här sig höjde,
Tenar utaf stålet stego
Ur de fjät som vargen trampat,
Spåren utaf björnens hälar.
”Född var smeden Ilmarinen,
Född han var och upp han vexte:
På ett berg af kol han föddes,
Vexte upp på sotets moar,

Med en hammare af koppar
Och med tänger små i handen.
"Ilmarinen föds om natten,
Gör en smedja andra dagen.
För sin smedja plats han söker,
Rum att breda ut sin blåsbälg,
Ser ett kärr med sund och tufvor,
Ser en någorlunda sank mark;
Går att platsen undersöka,
Stället närmare beskåda;
Här han sänker ner sin blåsbälg
Här han reder sig sin ässja.
"Fram till vargens fjät han kommer,
Spåren utaf björnens hälar,
Ser den brodd som jernet skjutit,
Skådar klumparne af stålet
Uti vargens stora fotspår,
Fjäten utaf björnens ramar.
"Yttrar dessa ord och säger:
"Ve dig jern, du olycksfulla,
På en usel plats du råkat,
I en låg och ömklig boning,
Uti vargens fjät i kärret,
Ända uti björnens fotspår!"
"Eftertänker, öfverlägger:
Hvad månn' deraf kunde blifva
Om jag bragte det i elden,
I min ässja det försatte?
"Skräck betog det arma jernet,
Skräck betog det och förfäran

Då det hörde elden nämnas,
Hårda ord förnam om elden.
"Sade smeden Ilmarinen:
"Var häröfver ej bekymrad!
Elden ej sin frände bränner,
Gör sin slägting ingen skada!
När du nalkas eldens stugor,
Kommer in i lågans boning,
Vexer du och blifver vacker,
Skjuter upp och blir förträfflig,
Görs till goda svärd åt männer,
Och, för qvinno-band, till tofsar.
"Men alltsedan denna dagen
Jernet vaskades ur kärret
Sköljdes upp utur det våta,
Hemtades till smedens ässja.
"Smeden bringar det i elden,
Drifver det uti sin ässja;
Pustar en gång, pustar tvenne,
Pustar äfven tredje gången.
Jernet flyter som en välling,
Pöser upp, likt slagg, i blåsor,
Likt en hvetedeg det rinner,
Likt en blandning utaf rågmjöl,
Uti smedens stora låga,
Uti eldens starka hetta.
"Nu det arma jernet ropar:
"O du smed, o Ilmarinen,
Ryck mig utur detta läge,
Ur den röda eldens pina!"

"Sade smeden Ilmarinen:
"Om jag dig ur elden rycker,
Vexer du och blir förfärlig,
Börjar alltför vildt att rasa,
Hugger väl ännu din broder,
Spjelkar sonen af din moder!"
"Derpå svor det arma jernet,
Svor sin svåra ed omsider
Uti ässjan, uppå städet,
Under hammarn, under släggan,
Tog till orda nu och talte,
Yttrade och sade detta:
"Träd ju finns för mig att bita,
Stenens hjerta att förtära;
Ej min egen bror jag hugger,
Vill min moders son ej spjelka:
Bättre är det mig att vara,
Lyckligare är att lefva
Som kamrat åt vägakarlen,
Som ett handredskap för vandrarn,
Än förtära egna fränder,
Göra sjelfva slägten skada."
"Derpå smeden Ilmarinen
Den evärdelige hamrarn,
Ryckte jernet utur elden,
Lade det på smedjestädet,
Mjukt han gjorde det och böjligt,
Smidde deraf hvassa verktyg,
Smidde spjut och smidde yxor,
Smidde allehanda redskap.

"Än behöfves något litet,
Ännu något saknar jernet:
Jernets tunga fräser icke,
Stålets mun sig icke bildar,
Jernet blifver icke härdigt
Utan att i vattnet vätas.
"Derpå smeden Ilmarinen
Börjar att begrunda saken;
Något litet aska strör han,
Någon droppe lut han gjuter
Till beredningssaft för stålet,
Och till jernets härdnings-vatten.
"Pröfvar vätskan med sin tunga,
Smakar den med mycket nöje,
Yttrar dessa ord och säger:
"Tjenligt är ej detta vatten
Till beredningssaft för stålet,
Jernets bearbetningsvätska."
"Upp ett bi från marken flyger,
Blåbevingadt, från en tufva,
Flyger långsamt fram och åter
Rundt kring Ilmarinens smedja.
"Smeden yttrar då och säger:
"Mehiläinen, flinke gosse,
Hemta honing i din vinge,
Ljuflig saft uppå din tunga,
Tag den från sex blomstertoppar,
Från sju gröna grässtråns spetsar
Till det stål som här beredes,
Till det jern som nu skall smidas."

„Herhiläinen, Hiisis fogel,
Ser uppå och lyssnar noga,
Blickar ner från takets framkant,
Stirrar fram i skygd af näfret,
Medan jernet här beredes,
Stål tillverkas uti smedjan.
„Fram med sus och gny han flyger,
Utströr Hiisis alla fasor,
Frambär ormens skarpa etter,
Hemtar maskens svarta vätskor,
Myrans bittert sura safter,
Paddans dolda gift derjemte,
Till beredningssaft för stålet
Och till jernets härdningsvatten.
Sjelfve smeden Ilmarinen,
Den beständigt trägne hamrarn,
Han förmodar nu och menar
Att tillbaka biet kommit,
Att det honing med sig hemtat,
Burit fram den söta saften,
Yttrar då ett ord och säger:
„Se det här är godt och tjenligt
Till beredningssaft för stålet,
Jernets bearbetningsvätska."
„Nu deri han stålet sänker,
Väter dermed arma jernet,
Rycker det ur elden sedan,
Tager det utur sin ässja.
„Häraf härrör stålets ondska,
Häraf jernets vilda vanvett;

Uselt har sin ed det brutit,
Ätit, som en hund, sin heder,
Huggit i sin egen broder,
Bitit sina anförvandter,
Bragt det röda blod att flyta,
Att i strida strömmar frusta.»

Nu från ugnen gubben ryter,
Skägget sjunger, hufvu't skakar:
»Nu jag känner jernets ursprung,
Fattar stålets onda vanor.
»Ve dig jern, beklagansvärda,
Arma jern, du usla smidslagg,
Stål, som drabbats af förtrollning!
Är det deraf, som du alstrats,
Som du blifvit så förfärlig,
Vuxit upp så stor och väldig?»

Smäde-orden mot jernet. v. 271—342.

»Stor du icke var den tiden,
Icke stor och icke liten,
Icke heller alltför vacker,
Icke alltför tvär och vresig,
När du såsom mjölk låg stilla,
När ännu du flöt som ungmjölk
I de unga jungfrubrösten,
När i tärnans barm du vexte,
Vid det långa molnets framkant,
Under himlens jemna fäste.
»Icke var du stor då heller,
Icke stor och icke liten,

När ännu du låg som vätska,
När du stod så klar som vattnet
Uppå kärrets längsta sträcka,
På det vilda fjellets hjessa,
Der till grus du vardt förvandlad,
Blef förbytt till rostig myrmalm.
»Icke var du stor då heller,
Ej för stor och ej för liten,
När i flyn dig elgar nötte,
När du slets på mon af renar,
Trampades af vargens tassar,
Rördes om af björnens ramar.
»Icke var du stor då heller,
Icke stor och icke liten,
Då du vaskades ur kärret,
Gräfdes upp ur markens gyttja,
Fördes uti smedens smedja,
Under Ilmarinens ässja.
»Stor du icke var då heller,
Icke stor och icke liten,
När som smedjeslagg du fräste,
När du sjöd som kokhett vatten
I den vilda eldens bostad,
När du svor den svåra eden,
Uti ässjan, uppå städet,
Under hammarn, under släggan,
Uppå smedens arbetsplatser,
Vid hans eget smedjeställe.
»Har du vuxit nu till större,
Retats upp och blifvit vresig,

Brutit eden som du svurit,
Ätit, likt en hund, din heder,
Då du här din ätt har gnagat,
Och din slägt med munnen fattat?
"Hvem har dig till dådet drifvit,
Manat dig till usla bragden?
Månn' din fader eller moder,
Eller ock din äldste broder?
Månn' din allra yngsta syster,
Eller andra höga fränder?
Ej din fader, ej din moder,
Ej din äldste broder heller,
Ej din allra yngsta syster,
Icke andra höga fränder:
Sjelf du gjort det onda dådet,
Kalma-bragden sjelf föröfvat!
"Kom nu att ditt dåd beskåda,
Att ditt onda verk förbättra,
Förrn jag åt din mor det säger,
Hos den gamla mig beklagar:
Mera får en mor att göra,
Större blir den gamlas möda,
När en son begår hvad ondt är,
När ett barn sig illa skickar.

Ord att stilla blodet. v. 342—416.

"Stanna blod, hör upp att flyta,
Att i strida strömmar välla,
Att emot mitt hufvud stänka,
Att på mig mot bröstet brusa;
Stanna lik en vägg orörlig,
Stå likt gärdesgården stilla,

Såsom svärdet står i hafvet.
Såsom starrgräs uti mossan,
Som en häll på åkerrenen,
Klippan i den vilda forsen.
"Men om sinnet vill dig bjuda
Att med hastighet dig röra,
Må du röra dig i köttet
Samt igenomströmma benen:
Bättre är det dig derinne,
Skönare för dig att löpa
Under hullet genom ådror
Och att benen genomströmma,
Än att ner på marken rinna,
Ner i stoftet droppvis stänka.
"Skynda ej, o mjölk, på marken,
Ej, skuldlösa blod, på lindan,
Männers prydnad, ej på gräset,
Hjeltars guld, ej hit på kullen:
Uti hjertat är din boning,
Och din källare i lungan,
Drag dig skyndsamt dit tillbaka.
Ila dit med största snabbhet,
Ej du är en elf som flyter,
Ej en sjö som ut sig breder,
En källåder ej som porlar,
Ej en glesnad båt som läker.
"Upphör, dyra, då att drypa,
Låt, o röda blod dig hämma,
Eller ock må sjelf du stanna!
Sjelfva Tyrjäs fors ju dämdes,

Tuonis elf ju lät sig hämma.
Torrt blef hafvet, torr blef himlen
Då den stora hettan rådde,
Det okufliga eld-året.
"Om ej detta du vill akta,
Minnes jag väl äfven annat,
Finner nog på nya medel:
Kallar fram en Hiisis gryta,
Hvaruti man blodet kokar,
Hettar upp den röda vätskan,
Att ej mer en droppe spilles,
Ej det röda flödet rinner,
Ej på marken blodet flyter,
Ej i strömmar längre väller.
"Skulle man i mig ej finna,
Ej i Ukkos son en hjelte
Till att hejda detta flöde,
Till att åder-forsen dämma:
Finnes fadren uti himlen,
Jumala der ofvan molnen,
Som väl duger ibland männer,
Som bland hjeltar väl är vuxen
Att på blodet sluta munnen,
Att dess strida flöde hämma.
"Höge skapare, o Ukko!
Jumala, som bor i himlen!
Kom hit ner, der du behöfves,
Närma dig, då hit du kallas,
Foga handen, stor och fyllig,
Tryck din egen tjocka tumme

Till en dam för svåra såret.
Till den onda portens stängsel:
Bred deröfver älskogs-bladet,
Påtryck snabbt ett gyllne näckblad.
Till en bom på blodets bana,
Till ett stängsel, der det framgår,
Att ej på mitt skägg det stänker,
Gjuts på mina usla kläder!”

Blodets mun han härmed tillslöt,
Stängde vägen för dess flöde.
Sände sen sin son i smedjan,
För att smörjelse bereda
Utaf hylsor ifrån gräsen,
Utaf tusen blomsterknoppar,
Som till marken honing fälla,
Drypa ner sin ljufva blomsaft.

Gossen sig begaf i smedjan,
Gick att smörjelse bereda;
I hans väg en ek då träder,
Genast han af eken frågar:
”Finns i dina grenar honing,
Finnes lake under barken?”

Eken honom fyndigt svarar:
”Under loppet af gårdagen
Honing dröp på mina qvistar,
Nedföll på min topp med prassel,
Stänkte ner från himlens skyar,
Ifrån strömoln som sig löste.”

Spånor tager han från eken,
Splittror från det spröda trädet,

Goda gräs han äfven samlar,
Mångahanda skilda örter,
Som ej ses i dessa nejder,
Ej på alla ställen vexa,
Grytan ställer han på elden,
Bringar blandningen att koka,
Sammansatt af ekbarksstycken,
Örter, sköna till att skåda.

Högljudt höres grytan koka,
Fräser hela trenne nätter,
Hela trenne sommardagar;
Smörjelsen han då beskådar,
Ser om salvan ren är säker,
Läkemedlet tillförlitligt.

Än är salvan icke säker,
Smörjelsen ej tillförlitlig;
Gräs han lägger till i grytan,
Ännu flera skilda örter,
Som från andra nejder hemtats,
Bortom hundra vägalängder,
Utaf åtta visa trollmän,
Siare, till antal nio.

Trenne nätter än han kokar
Och med ens i nio nätter,
Lyftar grytan då från elden,
Undersöker nu sin salva,
Ser om smörjelsen är säker,
Läkemedlet tillförlitligt.

Fanns en asp, ovanligt grenig,
Som på åkerrenen vexte;

Våldet afbröt denna trädstam,
Skilde den i tvenne stycken:
Den bestryker han med salvan,
Smörjer den med trolldomsmedlet,
Yttrar dessa ord och säger:
”Om i denna salva finnes
Det som för ett sår sig egnar,
Som på skador kunde strykas,
Så må aspen åter helna,
Blifva starkare än nånsin!”
Aspen genast åter helnar,
Blifver starkare än nånsin,
Vexer upptill rik och vacker,
Och vid roten sund fullkomligt.
Derpå smörjelsen han pröfvar,
Trolldomssalvan han försöker,
Pröfvar den på stenars remnor,
Uppå sönderbrustna hällar:
Sten vid sten sig sammanhäftar,
Häll mot häll sig åter sluter.
Sonen kommer då ur smedjan,
Der sin smörjelse han tillredt,
Läkemedlet sammanblandat,
Bringar det i gubbens händer:
”Detta är en säker salva,
Tillförlitligt trolldomsmedel;
Om ock berg dermed beströkes,
Häll vid häll sig sammanslöte!”
Gubben smakade med tungan,
Pröfvade i munnen salvan:

Godt befann han läkemedlet,
Salvan säker, tillförlitlig.
  Smorde sedan Wäinämöinen,
Helade den illa farne,
Smorde nedan, smorde ofvan,
Stundom gned han ock på midten,
Höjde då sin röst och sade,
Talade med dessa orden:
  ”Ej jag rörs med egna muskler,
Med min skapares jag rör mig:
Ej med egen kraft jag framgår,
Af hans allmakts kraft jag drifves;
Ej med egen mun jag talar,
Med den högstes mun jag talar;
Om ock ljuflig röst jag egde,
Ljufvare är dock den högstes;
Om ock herrlig hand jag hade,
Herrligare dock är skaparns.”
  Nu när smörjelsen var pålagd,
Säkra läkemedlet insmordt,
Svimnar nästan Wäinämöinen,
Sammandrages utaf smärta:
Af och an sig Wäinö vrider,
Finner ingen ro för plågan.
  Gubben då förvisar värken,
Drifver bort de svåra smärtor,
Bort till Kipu-mäkis kulle,
Toppen utaf sjukdomsberget,
För att stenar smärta bringa,
Klipporna med värk besvära.

Griper nu en bundt af siden.
Skär den uti flere rimsor,
Rifver deraf skilda stycken
Och förfärdigar ett förband:
Med sitt siden han förbinder,
Lindar in med sköna tyget
Knäet på den arme mannen,
Tårna uppå Wäinämöinen.
Höjer nu sin röst och säger,
Yttrar dessa ord och talar:
"Förband blifve skaparns siden,
Skaparns mantelflik betäckning
Öfver denna goda knäled,
Dessa tår som äro fasta!
Sköne Jumala i himlen,
Starke skapare, förhindra,
Att vi här af lyten drabbas
Och till pris åt smärtor gifvas!"
Nu den gamle Wäinämöinen
Verklig hjelp häraf förspörde,
Botad innankort sig kände;
Köttet vexte och blef vackert,
Blef fullkomligt helnadt nertill,
Midtuppå från smärta friadt,
Blef på alla sidor felfritt,
Upptill utan ärr och märken,
Mera friskt än tillförene,
Bättre än förut det varit;
Ren han kan på foten stiga,
Knä't sig böjer obehindradt,

Utan smärta ens till namnet,
Utan skäl till minsta klagan.
Derpå gamle Wäinämöinen
Lyfter ögat upp mot höjden
Och en tacksam blick han sänder
Upp emot den höga himlen;
Höjande sin röst han säger
Och med dessa ord han talar:
"Dädan utgår nåden städse,
Dädan kommer kända stödet:
Uppifrån den höga himlen,
Från den makt som allting skapat!
"Dig, o Jumala, jag prisar,
Dig, o skapare, allena,
Att ditt bistånd mig du gifvit,
Mig ditt kända stöd förlänat
Uti dessa svåra plågor,
Bragta af det hvassa jernet!"
Derpå gamle Wäinämöinen
Yttrade ännu och sade:
"Icke må det framtidsslägte,
Som uppvexer hädanefter,
Uppå trots en farkost timra,
Uppå skryt ej ens ett vränge!
Gud utmäter vädjoloppet,
Skaparen bestämmer slutet,
Mannens kunskap gör det icke,
Ej den starke ens förmår det!"

Tionde Sången.

Gamle trygge Wäinämöinen
Tog sin fåle, brun till färgen,
Spände hingsten uti redet,
Brune springaren för släden,
Sjelf han sig i släden slängde,
I sin skrinda upp sig höjde.
Slog sin raske häst med spöet,
Smällde till med perle-snärten.
Fålen springer, färden lider,
Släden glider, vägen aftar.
Medarne af björkträd knaka,
Lokan, gjord af rönnträd, knarrar.

Fram med gny och brak han färdas,
Åker öfver kärr och marker,
Öfver vida svedjesträckor;
Färdas fram en dag och tvenne,
Men uppå den tredje dagen
Till den långa bron han kommer,
Fram till Kalevalas moar,
Hem till Osmos åker-renar.

Höjde då sin röst och sade,
Yttrade och tog till orda:
"Ulf, du drömmaren må sluka,
Sjukdom, döda vrånge Lappen,
Som har sagt att jag ej mera
Lefvande skall hemmet skåda,
Ej, så länge tiden varar,
Medan gyllne månen strålar,
Hinna Wäinö-hemmets sveder,
Uppnå Kalevalas moar!"
Derpå gamle Wäinämöinen
Sjöng och öfvade sin vishet;
Sjöng en gran med blommig krona,
Blommig krona, gyllne grenar;
Styrde toppen upp mot himlen,
Höjde den tvärs genom molnen,
Spridde grenarne i luften,
Under himlen ut dem bredde.
Sjunger och sin vishet öfvar,
Sjunger månen upp att lysa
Uti granens gyllne krona,
I dess grenar Karlavagnen.
Nu med gny åstad han åker,
Fram emot det gyllne hemmet,
Sorgsen och med nedsänkt hufvud.
Med åt sidan nedtryckt mössa,
Öfver att han Ilmarinen,
Den evärdelige hamrarn,
Lofvat bort för egen räddning,
Till en lösen för sitt hufvud,

Bort till Pohjola, det mörka,
Till det skumma Sariola.
Hingsten stannade vid ändan
Af den nya Osmo-åkern;
Derpå gamle Wäinämöinen
Höjde hufvudet ur släden,
Hörde då ett dån ur smedjan,
Hammarslag ur smedens kolhus.
Gamle trygge Wäinämöinen
Sjelf sig in i smedjan skyndar:
Der stod smeden Ilmarinen
Hurtigt smidande och högljudt;
Sade smeden Ilmarinen:
”O du gamle Wäinämöinen,
Hvar har du så länge varit,
Tillbragt hela denna tiden?”
Gamle trygge Wäinämöinen
Tog till orda sjelf och sade:
”Der jag varit har så länge,
Lefvat hela denna tiden,
Uti Pohjola, det mörka,
I det skumma Sariola,
Slunkit fram på Lapplands stigar,
Uti trolldomsmännens nejder!”
Derpå smeden Ilmarinen
Yttrade ett ord och sade:
”O du gamle Wäinämöinen,
Du, en siare evärdlig,
Säg hvad har du att förtälja
Från din färd, då hem du kommit?”

Sade gamle Wäinämöinen:
"Mycket har jag att förtälja:
Uti Pohja finns en tärna.
I den kulna byn en jungfru,
Som på friare ej aktar,
Som försmår de bäste männer:
Halfva Pohja prisar henne.
Ty hon är den skönsta tärna:
Månen sken på hennes panna,
Solen skimrade på bröstet,
Otava från hennes axlar,
Karlavagnen ifrån skuldran.
"Smed och broder Ilmarinen.
Du, en hamrare evärdlig,
Gå att denna tärna vinna,
Flickan med de fagra lockar!
Om du mäktar Sampo smida,
Sira ut det granna locket,
Får du flickan för din möda,
För ditt arbet' sköna jungfrun."
Sade smeden Ilmarinen:
"O du gamle Wäinämöinen.
Så har du då bort mig lofvat,
Bort till Pohjola, det mörka,
Som en lösen för din frihet,
Såsom priset för ditt hufvud?
Aldrig nånsin här i lifvet,
Ej så länge månen strålar,
Vill jag nalkas Pohjas gårdar,
Sariolas timmerstugor,

Nejderna der männer dräpas.
Hjeltar uti hafvet dränkas."
Derpå gamle Wäinämöinen
Sjelf till orda tog och sade:
"Ännu finns ett annat under,
Finns en gran med blomrik krona.
Blomrik krona, gyllne grenar,
Uppå Osmo-åkerns jordvall:
Månen i dess krona lyser,
Karlavagnen från dess grenar."
Sade smeden Ilmarinen:
"Detta ej för sannt jag håller,
Förrän sjelf jag går att se det,
Skådar det med egna ögon."
Sade gamle Wäinämöinen:
"Om du icke tror uppå det,
Må vi oss bege att skåda
Om det sannt är, eller osannt."
Ut de gingo att beskåda
Granen med sin blomsterkrona:
En var gamle Wäinämöinen
Och den andre Ilmarinen.
När de fram till stället kommit
Uppå Osmo-åkerns jordvall,
Smeden tätt invid sig ställde
Att den nya gran beundra,
Från hvars grenar Karlavagnen,
Från hvars krona månen lyste.
Derpå gamle Wäinämöinen
Sjelf till orda tog och sade:

”Nu, o smed, min egen broder,
Klättra upp att månen hemta,
Att nedtaga Karlavagnen
Ifrån granens gyllne krona!”
  Derpå smeden Ilmarinen
Stiger i det höga trädet,
Upp emot den höga himlen,
Klättrar upp att månen hemta,
Att nedtaga Karlavagnen
Ifrån granens gyllne krona.
  Granen med den sköna kronan,
Tallu, med yfvig blomtopp, talar:
”O du man förutan insigt,
Ytterst oerfarne hjelte!
Oförståndigt upp du stigit,
Lik ett barn uti min krona,
För att nedta månens skenbild,
För att fånga falska stjernor!”
  Nu den gamle Wäinämöinen
Började att sakta sjunga:
Sjunger vinden upp att hvirfla,
Luften att förbittrad rasa.
Derpå tager han till orda,
Brister ut och säger detta:
  ”Storm, tag honom med i båten,
Vind, för honom i din farkost,
Bringa honom skyndsamt hädan
Bort till Pohjola, det mörka!”
  Vildt begynner vinden hvirfla,
Luften börjar häftigt rasa.

Tager smeden Ilmarinen,
Bringar honom skyndsamt dädan,
Bort till Pohjola, det mörka,
Till det skumma Sariola.
Derpå smeden Ilmarinen
Färdades med största snabbhet
Längsmed vindens väg i rymden,
Längsmed stormens stråt i luften,
Öfver månen, under solen,
Utmed Karlavagnens skuldror:
Uppå Pohjas gård han stannar,
Uppå Sariolas badväg,
Obemärkt af gårdens hundar,
Af dess gläfsare ej varsnad.
Louhi, Pohjolas värdinna,
Gumman med de glesa tänder,
Råkar ut på gården träda:
Sjelf hon yttrar då och säger:
"Hvem kan du bland männer vara,
Hvilken, ur de hjeltars skara?
Hit på vindens stråt du kommit,
Uppå vårdags-stormens slädväg,
Och på dig ej hundar skälla,
Ingen ullsvans mot dig gläfsar."
Sade smeden Ilmarinen:
"Hit jag icke heller kommit
Att af bygdens hundar rifvas,
Mot mig reta någon ullsvans
Här, vid obekanta dörrar,
Portar, dem jag icke känner".

Derpå Pohjolas värdinna
Sporde af den komne gästen:
"Har måhända du lärt känna
Och förnummit eller sport om
Den der smeden Ilmarinen,
Den så konsterfarne hamrarn?
Redan länge är han väntad,
Ren i många tider saknad
Här vid Pohjas landamären,
Att den nya Sampo smida."
Det var smeden Ilmarinen,
Sjelf han yttrade och sade:
"Väl har jag mig lärt att känna
Den der smeden Ilmarinen,
Ty jag sjelf är Ilmarinen
Den så konsterfarne hamrarn."
Louhi, Pohjolas värdinna,
Gumman med de glesa tänder,
Skyndade sig in i stugan,
Yttrade och tog till orda:
"Du min egen yngsta dotter,
Du, bland mina barn mig kärast,
Tag nu på dig allt det bästa,
Välj den hvitaste af drägter,
Med de allra skönsta fållar,
Fäst det vackraste vid bröstet,
Kring din hals det prydligaste,
Det mest granna vid din tinning,
Att af rodnad kinden strålar,
Att ditt anlets fägring varsnas!

Nu har smeden Ilmarinen.
Den evärdelige hamrarn,
Kommit för att Sampo smida.
Sira ut det granna locket."
  Det var Pohjas sköna tärna,
Landets pris och vattnets prydnad,
Hon de bästa kläder valde,
Af den allra största renhet,
Uti femfald drägt sig klädde.
Fäste smycken på sitt hufvud.
Påtog spännen utaf koppar,
Prydde sig med gyllne gördlar.
  Trädde ur sin bod i stugan,
Smög sig sakta in från gården:
Lifligt hennes ögon lyste,
Hög var hennes öronprydnad.
Vackert hela hennes anlet.
Röda voro hennes kinder,
Rikligt guld hon bar på bröstet,
Silfversmycken på sitt hufvud.
  Sjelfva Pohjola-värdinnan
Förde smeden Ilmarinen
In i Pohja-gårdens pörten,
Sariolas timmerstugor;
Här med mat hon mannen mättar,
Och med dryck förplägar honom,
Fägnar honom på det bästa,
Derpå yttrar hon och säger:
  "Hör mig smed, o Ilmarinen,
Du, en hamrare evärdlig,

Om du mäktar Sampo smida,
Sira ut det granna locket
Af en svane-fjäders ända,
Af en mjölktår från en gallko,
Af ett enda litet kornfrö,
Af en sommar-tackas ullstrå,
Får du såsom lön min dotter,
Sköna jungfrun för din möda!”
Då tog smeden Ilmarinen
Sjelf till orda så och sade:
”Väl förmår jag Sampo smida,
Hamra hop det granna locket
Af en svane-fjäders ända,
Af en mjölktår från en gallko,
Af ett enda litet kornfrö,
Af en sommar-tackas ullstrå,
Jag som sjelf på himlen smidit,
Som på luftens lock har hamrat,
Då dess början ej var början,
Ej det minsta grand var färdigt.”
Nu han går att Sampo smida,
Att dess granna lock utsira.
Frågor efter ställets smedja,
Söker efter smedjeredskap:
Ingen smedja finns på stället,
Ingen smedja, ingen blåsbälg,
Ässja ej och städ ej heller,
Icke hammare, ej skaft ens.
Derpå smeden Ilmarinen
Yttrade ett ord och sade:

"Qvinnor gerna här må tveka.
Tölpar verket halfgjordt lemna,
Ej en man, om äfven sämre,
Om ock svagare han vore!"
Plats han söker för sin ässja,
Rum att breda ut sin blåsbälg,
Uppå markerna derborta
Invid Pohjas åker-ändor.
Söker en dag, söker tvenne,
Men uppå den tredje dagen
Finner han ett gråsprängdt stenblock,
Råkar på en hop af klippor,
Här sig smeden slutligt ställer,
Hamrarn hit sin eld förlägger:
En dag bälgarne han reder,
Bygger ässjan på den andra.
Derpå smeden Ilmarinen,
Den evärdelige hamrarn,
Drifver ämnena i elden,
Smedjestoffet i sin ässja,
Tager trälar till att pusta,
Män med half manskraft att fläkta.
Trälarne, de pusta ifrigt,
Draga bälgen oförtrutet,
Under trenne sommardagar,
Under trenne sommarnätter:
Stenar under deras hälar,
Klippor under tårna vexte.
Men uppå den nästa dagen
Sjelfve smeden Ilmarinen

Ned sig böjer för att skåda
Uti smideshärdens botten,
Hvad ur elden komma skulle,
Hvad som ginge fram ur lågan.
  Fram ur elden står en båge,
Tränger sig ett gyllne armborst,
Gylleue, med silfverspetsar,
Med ett brokigt skaft af koppar.
  Skön är bågen till att skåda,
Men den har dock onda vanor:
Fordrar hvarje dag ett hufvud,
Och de bästa dagar tvenne.
  Sjelfve smeden Ilmarinen
Gläds häråt ej alltför mycket,
Bryter bågen uti stycken,
Kastar den i elden åter,
Låter sina trälar pusta,
Svage männen bälgen draga.
  På den dag, som derpå följde,
Sjelfve smeden Ilmarinen
Ned sig böjde för att skåda
Uti smideshärdens botten:
Fram en båt ur elden trängde,
Röd en farkost steg ur hettan,
Guldutsirad var dess framstäf,
Tullarne af koppar gjutna.
  Skön är båten till att skåda,
Men den har dock onda vanor:
Utan skäl i krig den drager,
Ut i örlig utan orsak.

Det var smeden Ilmarinen,
Ej han glädes häråt heller,
Bryter båten uti stycken,
Kastar dem uti sin eldstad;
Låter sina trälar pusta,
Svage männen bälgen draga.
När den tredje dagen inföll,
Sjelfve smeden Ilmarinen
Ned sig böjde för att skåda
Uti bottnet af sin ässja:
Fram ur elden steg en qviga,
Guldbehornad, utur hettan,
Med sjustjernans blink på pannan,
Solens skifva på sitt hufvud.
Skön är qvigan till att skåda,
Men hon har dock onda vanor:
Ständigt sofver hon i skogen,
Stjelper mjölken ut på marken.
Det är smeden Ilmarinen,
Ej han glädes häråt heller,
Kon han hugger uti stycken,
Kastar dessa uti elden;
Låter sina trälar pusta,
Svage männen bälgen draga.
Nu uppå den fjerde dagen
Sjelfve smeden Ilmarinen
Ned sig böjde för att skåda
Uti smideshärdens botten;
Fram en plog ur elden trängde,
Steg, med bill af guld, ur hettan,

Bill af guld och skaft af koppar.
Och en silfverknopp på skaftet.
Skön är plogen till att skåda,
Men den har dock onda vanor:
Andras åkrar upp den plöjer.
Drager fåror öfver fälten.
Det är smeden Ilmarinen,
Ej han gläds åt detta heller,
Plogen bryter han i stycken,
Kastar dem uti sin ässja;
Tager vindarne att pusta,
Väderilarne att flåsa.
Vindarne, de pusta väldigt,
Östan pustar, vestan pustar,
Sunnanvinden ännu mera,
Nordan blåser på med styrka:
En dag pusta de, och tvenne,
Pusta inpå tredje dagen;
Lågan ut ur fönstret kastas,
Gnistor spraka ut ur dörren,
Dammet upp mot himlen flyger,
Röken tjock till molnen stiger.
Det var smeden Ilmarinen,
När nu trenne dar förlidit,
Ned han böjde sig att skåda
Uti djupet af sin ässja;
Såg att Sampo nu sig danat,
Att sig granna locket bildat.
Derpå smeden Ilmarinen,
Den evärdelige hamrarn,

Företager sig att smida,
Hamrar hurtigt med sin slägga,
Smider Sampo konsterfaret:
Vid dess ena kant en mjölqvarn,
Och en saltqvarn vid den andra,
Vid dess tredje kant en myntqvarn.
Nu begynte Sampo mala,
Granna locket snabbt sig svängde;
Mol en lår vid skymningstiden,
Mol en lår till hem-förtäring,
Mol en annan till försäljning
Och en tredje till förvaring.
Pohjas qvinna högt sig gläder,
Bringar nu den stora Sampo
In i Pohja-gårdens kulle,
Uti koppar-bergets inre,
Bakom nio lås och riglar:
Der hon fäster Sampos rötter
På ett djup af nio famnar,
En rot in i moder-jorden,
Invid vattnets rand en annan,
En i hemmets höga kulle.
Derpå smeden Ilmarinen
Träder fram att mön begära,
Yttrar dessa ord och säger:
"Vill du nu bli min, o jungfru,
Nu, då Sampo blifvit färdig,
Med det brokigt sköna locket?"
Det var Pohjas fagra jungfru,
Sjelf hon talade och sade:

"Hvem skall då i nästa sommar
Och det år som derpå följer
Bringa gökarne att gala,
Våra foglar få att sjunga,
Om jag sjelf mig bort begifver,
Jag, ett bär, till andra nejder?
"Om jag, dufva, här försvunne,
Om jag, vildgås, vilseginge,
Om min moders frukt förkomme,
Om jag, röda lingon, flydde,
Skulle gökarne försvinna,
Alla glädjens foglar flykta
Bort från dessa kullars toppar,
Bort från dessa åsars skuldror.
"Också lär jag aldrig hinna
Bli från jungfru-lifvet ledig,
Fri från än ej skötta sysslor,
Från min stora sommar-brådska:
Markens bär ej än jag plockat,
Har vid vikens strand ej sjungit,
Icke gått i svedjelunden,
Icke lekt uti min löfskog."
Derpå smeden Ilmarinen,
Den evärdelige hamrarn,
Sorgsen och med nedsänkt hufvud,
Med åt sidan lutad mössa,
Eftertänker och begrundar,
Öfverlägger i sitt sinne
Hur han kunde hemåt färdas,
Bort till kända nejder komma

Ifrån Pohjola, det mörka,
Från det skumma Sariola.
Sade Pohjola-värdinnan:
"Hör mig smed, o Ilmarinen,
Hvarför går du så bedröfvad
Med åt sidan lutad mössa?
Längtar du att återvända
Till den fordna fosterjorden?"
Smeden Ilmarinen svarar:
"Dit allena står min längtan,
För att dö i egen hembygd,
Att i fosterjorden gömmas!"
Derpå Pohjolas värdinna
Mat och dryck åt mannen gifver,
I en båt hon honom sätter,
I dess bakstam, invid styret,
Kallar vädren upp att blåsa,
Nordanvindarne att hvina.
Härmed smeden Ilmarinen,
Den evärdelige hamrarn,
Reste af till eget hemland
Öfver hafvets blåa böljor;
Färdades en dag och tvenne.
Men uppå den tredje dagen
Fram till hemmet smeden hinner,
Till de bygder der han föddes.
Sporde gamle Wäinämöinen
Utaf smeden Ilmarinen,
"Smed och broder Ilmarinen,
Du, en hamrare evärdlig,

Sång. 10.

Har du smidt den nya Sampo,
Sirat ut det granna locket?”
  Sade smeden Ilmarinen,
Sjelfve mästarn tog till orda:
”Ren den nya Sampo malat:
Snabbt sig svängde granna locket,
Mol en lår vid skymningstiden,
Mol en lår till hem-förtäring,
Mol en annan att försäljas,
Mol en tredje till förvaring.”

Elfte Sången.

Tid är att om Ahti orda,
Att om muntre sällen sjunga.
Unge Ahti, Saarelainen,
Han, den glade Lempi-sonen.
Vexte i det höga hemmet,
Lefde hos sin hulda moder
Vid den största vikens botten,
Invid Kaukoniemis krökning.
Kauko vexte upp vid fiskmat,
Närd med aborrar han uppsköt,
Blef en man ibland de bäste,
Frisk och röd om hyn han vexte,
Utmärkt för sitt goda hufvud,
Ståtlig till gestalt och hållning.
Men ett litet fel han egde,
En ej alltför lofvärd vana:
Ständigt han bland qvinnor lefde,
Gick på äfventyr om natten,
Sökte glada jungfru-gillen,
Lockomhöljda tärnors lekar.

Sång. 11.

Kylli, Saaris unga jungfru,
Saaris jungfru, Saaris blomma,
Vexte i det höga hemmet,
I dess goda hägn hon uppsköt,
Sittande i fadrens stugor
Midt på den förnämsta bänken.
Länge vidtberömd hon vexte:
Friare från fjerran kommo
Till den högt berömda gården,
Till den sköna jungfruns boning.
För sin son gör soln ett anbud:
Solens hem hon dock försmådde,
Ville ej hos solen skina
Under sommarns bråda tider.
För sin son gör månen anbud:
Månens hem hon dock försmådde,
Ville ej hos månen stråla,
Jemnt kring himlabågen vandra.
För sin son gör stjernan anbud,
Men hon stjernans hem försmådde,
Ville ej i natten tindra
På den kulna vinterhimmeln.
Friare från Estland kommo,
Kommo från de Ingrers nejder,
Ej med dem vill jungfrun följa,
Sjelf hon svarar så och säger:
”Fåfängt här ert guld förslöses,
Edert silfver spills förgäfves,
Ty till Estland går jag icke,
Går ej, vill ej bort mig lofva

Bort att ro på Estlands vatten,
Staka fram mig bland dess holmar,
Och att Estlands fisk förtära,
Att dess tunna soppmat sörpla.
”Icke heller vill jag följa
Till de Ingrers fält och hedar:
Brist på allt derborta råder,
Brist på träd och brist på pertor,
Brist på vatten, brist på hvete,
Brist derjemte uppå rågbröd.”
Det var muntre Lemminkäinen,
Kaukomieli sjelf, den sköne,
Han vill nu sig ut begifva
För att vinna Saaris blomma,
Mön, den oförlikneliga,
Jungfrun med det rika håret.
Modren söker det förhindra,
Så den gamla honom varnar:
”Gå ej, son, till dem derborta,
Som stå öfver dig i härkomst!
Dig skall man väl aldrig tåla
I den höga Saari-slägten!”
Sade muntre Lemminkäinen,
Kaukomieli sjelf, den sköne:
”Om mitt hem befinnes ringa
Och min slägt ej hög och ansedd,
Vill med min gestalt jag fria,
Med mitt yttre jungfrun vinna.”
Modren varnar dock beständigt
Lemminkäinen att ej draga

Till den stora Saari-slägten,
Till den höga ättens hemvist:
"Flickor skola der bele dig,
Alla qvinnor dig beskratta!"
  Detta bryr ej Lemminkäinen,
Sjelf han yttrar så och säger:
"Qvinnolöjen lätt jag hämmar,
Flickors flin jag nog skall tysta:
Skaffa skall jag dem en börda
Att inunder bröstet bäras:
Då skall hvarje löje tystna,
Till och med det värsta gyckel."
  Men hans moder tar till orda:
"Ve mig, ve min lefnads dagar!
Om du skymfar Saaris qvinnor,
Om dess kyska mör du kränker,
Skall du endast tvedrägt väcka,
Skall en blodig fejd begynna,
Skola Saaris alla svenner,
Hundra män med skarpa klingor,
Störta öfver dig, du arme,
Dig allena öfverfalla!"
  Lemminkäinen bryr sig föga
Om sin gamla moders varning,
Och sin goda hingst han tager,
Spänner fålen uti redet,
Åker ut med gny och buller,
Till det höga Saaris bygder,
Att till Saaris blomma fria,
Till den unga, sköna tärnan.

Alla Saaris qvinnor skratta,
Flickorna förhåna Ahti,
När han sällsamt in i tåget,
Högst befängdt på gården åker.
Ty omkull med släden kör han,
Stjelper om vid sjelfva porten.
Nu den muntre Lemminkäinen
Vred sin mun, sitt hufvud svängde,
Och sitt svarta hår han slängde,
Tog till orda sjelf och sade:
"Aldrig förr jag det har skådat,
Icke sett och ej förnummit,
Att af qvinnor jag beskrattats,
Och att flickor med mig gycklat!"
Ängslig är ej Lemminkäinen,
Yttrar dessa ord och säger:
"Finns på holmen något ställe,
Någon plats på Saaris marker,
Der jag kunde mig förlusta,
Lek och dans på fältet börja
Här med Saaris glada tärnor,
I de lockomhöljdas samqväm?"
Saaris tärnor taga ordet,
Uddens jungfrur honom svara:
"Ställe finnes nog på holmen,
Plats på Saaris mark tillräckligt,
Der du kunde dig förlusta,
Lek och dans på fältet börja,
Som vallpojke uppå sveden,
Herdegosse uti skogen;

Magra äro Saaris döttrar.
Feta våra hästars fålar!"
  Ängslig är ej Lemminkäinen.
Träder nu i tjenst som herde:
Ut i vall han går om dagen.
Nattetid i jungfru-gillen,
Söker glada tärnors samqväm.
Lockomhöljda flickors lekar.
  Så den muntre Lemminkäinen,
Kaukomieli sjelf, den sköne,
Qvinnoskrattet snart förqväfde.
Gjorde slut på jungfru-gycklet.
Ej det fanns en enda tärna,
Ej en enda blygsam jungfru,
Som han icke smekt och famnat,
Vid hvars sida ej han hvilat.
  Blott en tärna fanns bland alla
I den stora Saari-slägten,
Som ej aktade på fästmän,.
Som de bäste män försmådde:
Det var Kyllikki, den fagra,
Saaris allra skönsta blomma.
  Det var muntre Lemminkäinen
Kaukomieli sjelf, den sköne,
Hundra stöfvelpar han nötte,
Sönderbröt väl hundra åror
För att denna jungfru fånga,
För att Kyllikki sig vinna.
  Kyllikki, den fagra tärnan,
Hon till orda tog och sade:

”Usle, säg hvi här du vankar.
Ströfvar kring likt strandens snäppa,
Frågar efter våra flickor,
Nejdens mör med tennprydd gördel?
Jag för min del blir ej ledig,
Förrn jag malat opp min handqvarn,
Nött min mortelstöt till ändan,
Sönderstampat sjelfva morteln.
”Ej en stackare jag aktar,
Ej en skral och löslig sälle:
Jag en stadig man mig önskar,
Ty min egen håg är stadig;
Önskar en med ståtlig hållning,
Ty jag sjelf är stolt och ståtlig:
Önskar en med fagert yttre,
Ty jag sjelf är skön och fager!”
När en liten tid förlidit,
Knappast hälften af en månad,
Händer så en dag omsider,
Timar slutligen en afton
Att sig Saaris tärnor roa,
Att de sköna glädtigt dansa
Ute på den gröna stranden
Som låg närmast fasta landet:
Kyllikki var främst bland alla,
Allra skönast Saaris blomma.
Nalkas då den raske sällen,
Lemminkäinen sjelf, den muntre:
Med sin egen hingst han åker,
Med sin utsökt gode fåle.

In uppå de skönas lekplats.
Midt uti den glada dansen.
Slänger Kyllikki i släden,
Rycker jungfrun i sitt åkdon,
Sätter henne uppå fällen,
På sin slädes spjelverksmatta.
Ger sin häst ett slag med spöet,
Smäller till med snodda snärten,
Åker nu med snabbhet dädan,
Yttrar vid sin bortfärd detta:
"Aldrig här i tiden, flickor.
Mån j yppa och förråda
Att jag här på holmen varit
För att röfva mig en tärna!
"Om j ej häri mig lyden,
Skall det illa er bekomma:
Edra fästmän skall jag qväda
Ut i strid, till rof för svärdet,
Att om dem ej mer skall höras,
Att de aldrig här i tiden
Ses på dessa vägar vandra,
Åka fram på dessa sveder!"
Högljudt Kyllikki sig jemrar,
Saaris blomma bittert klagar:
"Släpp mig, släpp mig ur din släde,
Lemna mig uti min frihet,
Låt till hemmet barnet hasta,
Till sin gamla mor som gråter!
"Om du icke lös mig lemnar,
Ej mig låter hemåt hasta,

Har jag bröder fem derhemma.
Söner sju utaf min farbror.
Som nog spana harens fotspår.
Återfordra jungfruns hufvud.”
  Men då hon likväl ej undslapp.
Brast hon ut i bittra tårar.
Yttrade till slut och sade:
”Fåfängt är jag född till verlden.
Utan nytta upp jag vuxit.
Lefvat all min tid förgäfves.
Ty en usel man jag fått mig.
Kommit till en duglös make.
Fått till stöd en krigisk kämpe.
Ständigt böjd för vilda strider!”
  Sade muntre Lemminkäinen.
Kaukomieli sjelf, den sköne:
”Kyllikki, mitt hjertas älskling.
Du mitt eget vackra smultron.
Var för ingen del bekymrad!
Illa skall jag ej dig hålla:
Uti famnen, när jag äter,
Vid min hand, när ut jag vandrar,
Vid min sida, när jag stannar,
Och bredvid mig, när jag hvilar.
  ”Säg mig hvad du sörjer öfver,
Hvarför du så sorgsen suckar?
Sörjer du kanske deröfver.
Är det derföre du suckar.
Att du kor och bröd skall sakna,
Brist på allt i hemmet lida?

”Var för ingen del bekymrad!
Ganska många kor jag eger,
Hvilka riklig mjölk mig gifva:
En på kärret, Muurikkinen,
En på kullen, Mansikkinen,
Puolukka jemväl på sveden.
Skönt de frodas, utan foder,
Utan vård de äro vackra;
Ej om qvälln man nödgas binda
Och om morgonen dem lösa,
Icke jemnt med hö förse dem
Och med salt dem ständigt mata.
”Kanske sörjer du deröfver,
Kanske derföre du suckar,
Att min ätt ej är så frejdad,
Ej mitt hem nog stolt och ståtligt?
”Är min ätt ej vida frejdad,
Ej mitt hem nog stolt och ståtligt,
Eger jag en eldig klinga,
Bär ett svärd som blixtar ljungar;
Af en frejdad ätt är klingan,
Svärdet räknar höga anor,
Ty det slipadt är hos Hiisi
Och sin glans det fått af gudar.
Med mitt svärd min ätt jag höjer,
Storhet jag min slägt förlänar
Med min eldigt skarpa klinga,
Med mitt svärd som blixtar ljungar!”
Djupt den arma flickan suckar,
Yttrar dessa ord och säger:

"O du Ahti, son af Lempi,
Om du önskar mig till maka,
Till en lifstidsvän för evigt,
Till en dufva vid din sida,
Må en helig ed du svära
Att ej ut i striden draga,
Icke ens om guld du saknar,
Eller längtar efter silfver!"
Nu den muntre Lemminkäinen
Sjelf till orda tog och sade:
"Jag dig svär ett heligt löfte
Att ej ut i striden draga,
Icke ens om guld jag saknar,
Eller längtar efter silfver!
Men då måste sjelf du svära
Att i byn ej nånsin vandra,
Om ock dansens fröjd du saknar,
Längtar efter muntra lekar!"
Begge nu en ed de svuro,
Bytte sina dyra löften
Inför Gud, den uppenbare,
Inför hans, den högstes anlet,
Ahti att i krig ej draga,
Kylli att till byn ej vandra.
Nu den muntre Lemminkäinen
Slog sin raske häst med spöet,
Gaf sin hingst ett slag med tömmen,
Tog till orda sjelf och sade:
"Lefven väl, j Saaris lindor,
Granars rötter, furustubbar,

Dem jag under sommarn trampat,
Stigit på i flere vintrar,
Hemligt under mulna nätter,
Smygande i stormigt väder,
För att denna hjerpe fånga,
Denna alla efterjaga!”
 Lätt och snabbt han åker framåt,
Tills hans hem i fjerran synes.
Jungfrun tager då till orda,
Yttrar slutligen och säger:
”Der, i fjerran, syns en stuga,
Skymtar fram ett nödens näste;
Hvems är denna låga boning,
Hvilken uslings hem är stugan?”
 Men den muntre Lemminkäinen
Tar till orda då och säger:
”Bry dig icke här om stugan,
Sörj ej öfver denna bostad:
Andra stugor skola timras,
Vida bättre skola byggas
Af de gröfsta timmerstockar,
Af de allra bästa bjelkar.”
 Derpå muntre Lemminkäinen
Småningom sin hemgård nalkas,
Kommer till sin hulda moder,
Till den gamla, ålderstigna.
 Modern tager då till orda,
Yttrar så och säger detta:
”Du har länge dröjt, min gosse,
Länge dvalts i fjerran länder!”

Sade muntre Lemminkäinen,
Yttrade och tog till orda:
”Qvinnor har jag nödgats löna,
Kyska mör, med spe och gyckel,
För det hån af dem jag rönte,
För det gäckeri de drefvo:
Men den bästa tärnan tog jag,
Satte henne på min slädfäll,
Lyfte henne på mitt spjelverk,
Svängde henne under ryan;
Så jag lönat qvinnoskrattet,
Saaris flickors myckna löje.
”O min moder, som mig burit,
Du min egen fostrarinna!
Målet för min färd jag hunnit,
Hvad jag sökte, har jag funnit.
Bädda upp de bästa bolster,
De mest mjuka hufvudkuddar,
Att jag får i hemmet hvila
Vid min unga jungfrus sida!”
Modren tager då till orda,
Yttrar sjelf och säger detta:
”Dig, o Jumala, jag prisar,
Dig, o skapare, allena,
Att min son du skänkt en maka,
Som kan eld i stugan tända,
Som är skicklig i att väfva,
Som är händig i att spinna,
Rask och driftig vid sitt byke,
Kunnig i att kläder tvätta!

"Prisa sjelf, o son, din lycka,
Ty en god du fått och funnit.
God är hon, som skaparn lofvat,
Som han nådigt nu har skänkt dig!
Skön en snösparf är på drifvan,
Skönare din egen maka;
Hvitt är skummet uppå vågen,
Hvitare den vän du vunnit;
Smärt är allan uppå hafvet,
Smärtare den mö du skyddar:
Strålande är himlens stjerna,
Mera strålande din fästmö.

"Gör dig nu ett större stuggolf,
Vidga dessa fönstergluggar,
Uppres nya, högre väggar,
Ombygg hela stugan bättre,
Ställ vid stugan nya trösklar,
Vid hvar tröskel nya dörrar,
Då en tärna ung du vunnit,
Valt dig en så vacker maka,
En af vida högre härkomst
Än du sjelf och än de dina!"

Tolfte Sången.

Derpå Ahti Lemminkäinen,
Kaukolainen sjelf, den sköne.
Lefde framåt uti tiden
Vid den unga jungfruns sida:
Sjelf han ej drog ut i striden,
Kylli ej till byn begaf sig.
Slutligen en dag det händer,
Timar på en morgon tidigt
Att sig Ahti ut begifver
Till en strand der fisken lekte:
Ej till qvälln han återvände,
Hann ej hem den första natten;
Kylli då till byn begaf sig,
Gick att leka bland dess jungfrur.
Hvem skall nu förtälja saken,
Hvem är det, som härom sqvallrar?
Ainikki, hans egen syster,
Hon förtäljer hela saken,
Hon det är, som derom sqvallrar:
”Ahti, du min käre broder!

Kylli nu i byn har varit,
Inom andra gårdars grindar,
Uti glada jungfru-gillen,
Lockomhöljda tärnors lekar."
  Unge Ahti, ende sonen,
Sjelfve muntre Lemminkäinen,
Harmas härvid högeligen,
Gripes af en häftig vrede,
Sjelf han talar nu och säger:
"O min mor, du gamla qvinna,
Skölj min skjorta ofördröjligt
I den svarta ormens etter,
Torka den med samma snabbhet!
Ty i striden vill jag draga,
Bort till Pohjas söners härdar,
Till de fält der Lappar lefva.
Kyllikki i byn har varit,
Inom andra gårdars grindar,
Uti glada jungfru-gillen,
Lockomhöljda tärnors lekar!"
  Kylli tager då till orda,
Hustrun skyndar sig att säga:
"Du min egen dyre Ahti,
Icke må i strid du draga!
Nyss jag drömde under hvilan,
Såg en syn, då in jag slumrat:
Lågor stego som ur ässjan,
Flammor sköto upp mot höjden
Tätt inunder sjelfva fönstret,
Utanför den bakre väggen,

Bröto derifrån i stugan.
Likt en ström de här sig häfde,
Ifrån golfvet upp till taket,
Från ett fönster till ett annat."
Nu den muntre Lemminkäinen
Sjelf till orda tog och sade:
"Jag ej tror på qvinno-drömmar,
Tror ej hustrurs eder heller!
O min moder, som mig burit,
Hemta hit min pansarskjorta,
Bringa mig min goda rustning!
Ty det lyster mig i hågen
Att på stridens öl få smaka.
Krigets goda must få pröfva."
Men hans moder honom svarar:
"Ahti, du min egen gosse,
Icke må i strid du draga!
Öl i hemmet nog vi hafva,
Tappadt på en alträdstunna,
Innanför ett sprund af ekträd.
Dermed kan du dig förpläga
Hela dagen, om dig lyster."
Sade muntre Lemminkäinen:
"Jag på hemmets öl ej aktar,
Hemtar hellre upp ur elfven
Vatten med ett tjärigt årblad:
Sådan dryck mig bättre smakar
Än allt spisöl uti hemmet.
Hemta hit min pansarskjorta,
Bringa mig min goda rustning!

Jag till Pohjas stugor drager,
Till de fält der Lappar lefva.
För att guld af dem mig kräfva,
För att fordra deras silfver.”
  Sade Lemminkäinens moder:
”Ahti du min egen gosse!
Guld här hemma nog vi hafva,
Silfver i förvaringshusen;
Sist i går vid dagens gryning,
Då vår träl höll på att plöja
Ute, uppå huggorms-åkern,
Fältet, fullt af svarta ormar,
Lyfte plogen upp ett kistlock,
Bragte billn en skatt i dagen.
Mynt till hundratal der funnos,
Tusende i jorden sänkta:
Kistan förde jag i boden,
Ställde den längst bort på loftet.”
  Sade muntre Lemminkäinen:
”Hemmets håfvor ej jag aktar:
Om en mark i krig jag vinner,
Vida högre den jag skattar.
Än allt guld i hemmet finnes,
Än det silfver plogen lyftat.
Hemta hit min pansarskjorta,
Bringa mig min goda rustning,
Ut i strid jag går till Pohja,
Ut i fejd bland Lapplands söner!
  ”Ty mig lyster det i hågen,
I mitt hufvud bor en tanke,

Att med egna öron höra,
Att med dessa ögon skåda.
Om i Pohja finns en jungfru.
Finns en mö i Pimentola.
Som på friare ej aktar.
Som försmår de bäste männer."
Lemminkäinens moder svarar:
"O min son, min egen Ahti!
Kylli har du ju i hemmet:
Bäst är dock en egen maka.
Svårt det är, då tvenne hustrur
Dela samme makes läger."
Sade muntre Lemminkäinen:
"Ut i byarne går Kylli:
Må till hvarje dans hon löpa.
Vräka sig i hvarje stuga.
Uti byn bland glada tärnor.
I de lockomhöljdas lekar!"
Modren söker honom neka.
Så den gamla honom varnar:
"O min son, begif dig icke
Bort till Pohja-gårdens stugor!
Gå ej du, som vishet saknar.
Som är utan högre insigt,
Bort till Pohjas söners härdar.
Till de fält. der Lappar lefva!
Lappen kan dig der besvärja.
Turja-mannen dig kan drifva
In med hufvudet i leran.
Ner till armarne i glöden,

Och med händerna i askan,
Emot härdens heta hällar."
Sade muntre Lemminkäinen:
"Trollmän förr mig sökt besvärja.
Ormar nog mig sökt förhexa;
Trenne Lappske män försökte
Mig en sommarnatt besvärja,
Nakne, på ett jordfast stenblock,
Utan bälten, utan kläder,
Utan någon trolldoms-bindel;
Men ej mer af mig de vunno,
Mer de lede icke fingo,
Än från sten en yxe täljer,
Nafvaren från klippan löser,
Välten från den glatta isen,
Tuoni ur den tomma stugan.
"Hotat hade de med annat,
Annan blef dock sakens utgång:
Mig de hade ämnat lägga,
Hotat att mig tröttad sträcka
Som en spång på sanka kärret,
Som en planka öfver pölen,
Sänka mig i dyn till hakan,
Och med skägget uti smutsen.
Men jag var en man, om någon,
Blef ej mycket brydd af detta;
Sjelf jag började att trolla,
Företog mig att besvärja:
Hvarje trollkarl och hans pilar,
Hvarje skytt med sina vapen,

Hvarje spåman med sitt knifbett,
Siarne, med stål försedda,
Qvad jag in i Tuoni-forsen,
I det gräsligaste svalget,
Under högsta vattenfallet,
I den allra värsta hvirfveln.
Der må desse trollmän hvila,
Der må nu de ilskne sofva,
Tills att gräset börjar vexa
Genom hjessan, genom hjelmen,
Genom axlarne på trollkarln,
Genom sjelfva skulderbladen,
Uppå siaren, som slumrar,
På den ilskne, der han sofver."
Modren varnar dock beständigt
Lemminkäinen för att resa;
Modren så sin son förbjuder,
Hustrun så sin make varnar:
"O begif dig ej från hemmet
Till den kulna byn derborta,
Hän till Pohjola, det mörka!
Der skall dock förderfvet hinna
Dig, beklagansvärde gosse,
Ofärd Lemminkäinen drabba.
Talte du med tusen munnar,
Jag ändå det icke trodde:
Ej du kan i sångförmåga
Mäta dig med Pohjas söner;
Turja-språket ej du känner,
Kan på Lapplands språk ej qväda!"

Men den muntre Lemminkäinen,
Kaukomieli sjelf, den sköne,
Höll just på att håret kämma,
Och att borsta sina lockar;
Kastar då sin kam mot väggen,
Borsten bort mot ugnens stolpe,
Höjer nu sin röst och säger,
Yttrar dessa ord och talar:
"Då har Lemminkäinen fallit,
Arme gossen nått sin bane,
När ur borsten blod ses drypa,
Rinna röd ur kammens tinnar!"

Nu den muntre Lemminkäinen
Far till Pohjola, det mörka,
Tvärt emot sin moders vilja,
Mot sin gamla moders varning.
Tar sin rustning, tar sin gördel,
Kläder sig i jernsmidd brynja,
Spänner sig i stålsmidt bälte,
Yttrar dessa ord och säger:
"Mannen är mer trygg i harnesk,
Säkrare i jernsmidd brynja,
Starkare i stålsmidt bälte
Bland besvärjarne derborta;
Så han ej de svage fruktar,
Rädes icke ens de starke."
Och han tar sin egen klinga,
Griper nu det skarpa svärdet,

Som hos Hiisi hvässadt blifvit,
Som var skuradt blankt hos gudar,
Hänger svärdet vid sin sida,
Sticker det uti sin slida.
Hvar tar mannen sig till vara,
Värnar sig den starke hjelten?
Delvis tar han sig till vara,
Smått sig värnar ren den starke
Uti dörren, under sparren,
Närmast intill stugans dörrpost,
Uppå gården invid tåget,
Vid dess längst aflägsna leden.
Der tar mannen sig till vara,
Rustar sig mot qvinnors skara;
Dock är detta skydd ej säkert,
Detta värn ej tillförlitligt:
Derför tar han sig till vara,
Rustar sig ännu mot männer,
Der sig tvenne vägar skilja,
Uppe på den blåa klippan,
Vid en gungflys vattenåder,
Vid den lättupprörda källan,
Vid det stora vattenfallet,
Vid den vilda forsens hvirfvel.
Här den muntre Lemminkäinen
Yttrade ett ord och sade:
"Nu stån upp ur jorden, svärdsmän, *Skydds-ord*
Kämpar, åldrige som jorden, *vid afresan.*
Stigen, klingans män, ur brunnar, *v. 255—296.*
Upp ur elfvar, säkre skyttar!

Res dig, skog, med dina männer,
Ödemark med all din skara,
Bergets gubbe med din styrka,
Vesi-hiisi, rik på fasor,
Vattnets moder med ditt följe,
Vattnets äldste med din härsmakt,
Jungfrur, upp ur hvarje sumpdäld,
J, med fållen fin, ur källor,
Till en ensam kämpes bistånd,
Till en frejdad hjeltes följe,
Att ej trollkarlns pilar verka,
Siarns skarpa stål ej heller,
Icke någon spåmans knifbett,
Icke skyttens trolldomsvapen!
”Om ej detta är tillräckligt,
Mins jag än ett annat medel:
Högre upp min suck jag sänder,
Upp till Ukko uti himlen,
Han, som molnen uppehåller,
Herrskar öfver himlens strömoln.
”O du Ukko, högst bland gudar,
Gamle fader uti himlen,
Du som genom molnen talar,
Du hvars röst i rymden höres!
Hemta mig en eldig klinga,
Höljd uti en eldig slida,
Hvarmed jag kan hindren häfva,
Trolldomsskador undanrödja,
Fälla jordens afgrundsandar,
Vattnets trollmän öfvervinna,

Både framför mig i luften,
Och bakom mig likaledes,
Öfver hufvudet, vid sidan,
Och vid mina begge länder.
Vända trollkarln mot sin piludd,
Siarn mot sitt eget knifbett,
Mot sitt eget stål besvärjarn,
Emot eget svärd de ilskne!"
Derpå muntre Lemminkäinen,
Kaukomieli sjelf, den sköne,
Hvisslar fram en häst ur snåret,
En med gyllne man ur gräsvalln,
Spänner fålen för sin släde,
Röde springaren i redet,
Sjelf han sätter sig i släden,
Höjer sig uti sin skrinda:
Ger sin häst ett slag med spöet,
Med den knutförsedda snärten.
Fålen springer, färden lider,
Släden glider, vägen aftar,
Silfverhvita sanden gnisslar,
Högt den gyllne mon hörs dåna.
Färdas en dag, färdas tvenne,
Färdas inpå tredje dagen;
Men uppå den tredje dagen
Af en by till slut han mötes.
Nu den muntre Lemminkäinen
Åkte fram med brak och buller
På den väg som här var närmast,
Till den allra närmsta gården;

Så

Flere tiotal det finnes,
Hundrade, om så du önskar,
Som en skjuts dig kunna gifva,
Skaffa dig en häst till åkning,
Att du, usle, hem kan färdas,
Fly till eget land, du onde,
Till din husvärds boningsplatser,
Till din egen matmors stigar,
Till din egen broders grindar,
Till din egen systers stuggolf,
Innan dagen gått till ända,
Innan solen hunnit sjunka!"
  Ängslig är ej Lemminkäinen,
Yttrar dessa ord och säger:
"Skjutas borde denna gumma,
Klubbas, hon med sneda käken!"
  Bragte så sin häst att springa,
Åkte fram med dån och rassel
Längs den väg som framgick öfverst,
Till den öfversta bland gårdar.
  Derpå muntre Lemminkäinen,
När han nalkades till gården,
Tog till orda sjelf och talte,
Yttrade och sade detta:
"Tillslut, Hiisi, hundens käftar,
Lempo, gårdvarns gap som gläfsar,
Bilda för hans mun en rigel,
Skjut ett stängsel för hans tänder,
Att han icke hinner skälla
Innan jag förbi har färdats!"

Här han sporde öfver tröskeln,
Bakom förstug'qvistens stolpe:
”Finns måhända här i gården
Den min fåles bröstrem löste,
Mina fimmerstänger sänkte,
Lokan ur dess spänning toge?”
  Svarade ett barn på golfvet,
Liten pilt från trappan talte:
”Icke finnes här i gården
Den din fåles bröstrem löser,
Dina fimmerstänger sänker,
Lokan ur dess spänning tager.”
  Ängslig var ej Lemminkäinen,
Slog sin raske häst med spöet,
Med den perlbesatta snärten,
Åkte fram med gny och buller,
Längs den väg, som framgick mellerst,
Till den mellersta bland gårdar:
Här han sporde öfver tröskeln,
Frågade vid förstug'qvisten:
”Finnes kanske här i gården
Den som mina tömmar toge,
Den som hästens bröstrem löste
Och dess rede kunde öppna?”
  Invid härden skrek en gumma,
Närmast hälln, med trätsam tunga:
”Här nog finnes uti gården
Den som dina tömmar tager,
Den som hästens bröstrem löser,
Sänker dina fimmerstänger:

Flere tiotal det finnes.
Hundrade, om så du önskar,
Som en skjuts dig kunna gifva,
Skaffa dig en häst till åkning,
Att du, usle, hem kan färdas.
Fly till eget land, du onde.
Till din husvärds boningsplatser,
Till din egen matmors stigar.
Till din egen broders grindar.
Till din egen systers stuggolf,
Innan dagen gått till ända.
Innan solen hunnit sjunka!"
Ängslig är ej Lemminkäinen,
Yttrar dessa ord och säger:
"Skjutas borde denna gumma,
Klubbas, hon med sneda käken!"
Bragte så sin häst att springa.
Åkte fram med dån och rassel
Längs den väg som framgick öfverst,
Till den öfversta bland gårdar.
Derpå muntre Lemminkäinen,
När han nalkades till gården,
Tog till orda sjelf och talte.
Yttrade och sade detta:
"Tillslut, Hiisi, hundens käftar.
Lempo, gårdvarns gap som gläfsar,
Bilda för hans mun en rigel,
Skjut ett stängsel för hans tänder,
Att han icke hinner skälla
Innan jag förbi har färdats!"

När han kommit in på gården,
Slog han pisken emot marken;
Dam steg upp inunder pisken,
Och en liten man ur dammet:
Denne löste hästens bröstrem,
Fällde slädens fimmerstänger.
Nu den muntre Lemminkäinen
Lyssnade med egna öron,
Utan att af någon märkas,
Utaf ingen varseblifven:
Runor hörde han derinne,
Ord igenom mossfylld springa,
Spel förnam han genom väggen,
Sång igenom gluggens bräde.
Blickar sedan in i stugan,
Tittar in i största löndom:
Stugan var af trollmän uppfylld,
Sångare på bänkar sutto,
Spelmän invid sidoväggen,
Siare vid dörrens gafvel,
Spåmän på förnämsta bänken
Och besvärjare vid ugnen;
Lappska sånger sjöngo desse,
Hiisi-qväden fram de gnällde.
Nu den muntre Lemminkäinen
Vågar att förändra skepnad,
Djerfves att gestalt förbyta,
Går från knuten in i stugan,
In igenom hörnets fogning,
Tar till orda sjelf och säger:

"Bäst är sången när den slutats,
Vackrast äro korta visor;
Bättre är att vettet sparas,
Än att halfvägs ren det brister!"
Sjelfva Pohjola-värdinnan
Framgick öfver golfvets fogning,
Stadd i sysslor midt i stugan,
Tog till orda då och sade:
"Fordom fanns en hund i gården,
En likt jernet färgad racka:
Kött den åt och ben den bräckte,
Slukade det färska blodet;
Hvem bland männer kan du vara,
Hvilken ur de hjeltars skara,
Då du trädt i denna boning,
In i denna timmerstuga,
Utan att af hunden varsnas,
Att af gläfsaren förmärkas?"
Sade muntre Lemminkäinen:
"Hit jag icke heller kommit,
Utan vett och utan vishet,
Utan makt och utan insigt,
Trollkraft, af min fader gifven,
Skyddsvärn, af den gamle ärfda,
För att slukas utaf hundar,
Att af dina rackor rifvas.
"Mig min egen moder tvagit,
Mig som liten pilt hon tvättat
Gånger tre i sommarnatten,
Nio gånger på en höstnatt,

Till på alla vägar kunnig,
Hemmastadd i alla länder,
Till en sångare i hemmet,
Och till trollkarl utom hemmet.”

Derpå muntre Lemminkäinen,
Kaukomieli sjelf, den sköne,
Börjar att sin trollkonst öfva,
Att sin sångarkraft försöka;
Gnistor sköto pelsens fållar,
Ögonen af lågor brunno
Medan Ahti sjöng, den sköne,
Medan han sin trollsång qvädde.

Tvang bland sångarne de bäste
Att de sämsta sånger sjunga;
Stenar dref han in i munnen,
Flata hällar in i halsen
På de allra bäste trollmän,
De bland sångarne förnämste.

Så han qvad de store männen
Hit den ene, dit den andre,
Ut på kala svedjesträckor,
Bort på aldrig plöjda marker,
Ut på träsk, der fisk ej finnes,
Helt och hållet aborrlösa,
Till den vilda Rutja-forsen,
I dess glöduppfyllda hvirfvel,
Under forsens fall, till fradga,
Och till stenar midt i strömmen,
Att som eldens låga brinna,
Och att spraka såsom gnistor.

Dit den muntre Lemminkäinen
Männen qvad och deras klingor,
Hjeltarne och deras vapen:
Unge qvad han, gamle qvad han,
Medelåldersmän derjemte:
En allenast qvad han icke:
Boskapshjordens usle herde,
Gubben med det slutna ögat.

Herden med den våta hatten
Tog till orda då och sade:
"O du muntre son af Lempi,
Unge qvad du, gamle qvad du,
Qvad ock medelåldersmänner.
Hvarför qväder mig du icke?"

Sade muntre Lemminkäinen:
Derför vill jag dig ej röra,
Att din anblick ren är ömklig.
Usel nog, fast jag ej rört dig;
Dertill än, i yngre dagar,
Då du var en herde-slyngel,
Kränkte du din moders lifsfrukt,
Skändade din egen syster,
Skämde alla gårdens hästar,
Och förstörde föl för stoen,
Uppå kärr och uppå marker,
Der en slemmig äfja dallrar."

Herden med den våta hatten
Gripes då af harm och vrede;
Ut han skyndar genom dörren,
Öfver gården, ut på åkern,

Ilar bort till Tuoni-elfven,
Till den helga forsens hvirfvel,
Bidar der på Kaukomieli,
Väntar der att Lemminkäinen
Skall från Pohja återvända,
Till sin hembygd sig begifva.

Trettonde Sången.

Nu till Pohjola-värdinnan
Sade muntre Lemminkäinen:
”Gif mig nu, bland dina tärnor,
Hemta hit, af dina döttrar,
Den i hopen allra bästa,
Den i skaran ståtligaste!”
Det var Pohjolas värdinna,
Hon till orda tog och sade:
”Jag ej ger, dig någon tärna,
Skänker dig ej någon dotter,
Ej den bästa, ej den sämsta,
Ej den största, ej den minsta:
Ty du har en äktad maka,
En förut ren hemförd hustru.”
Sade muntre Lemminkäinen:
”Kylli jag i klafve binder
Uti byn vid andra trösklar,
Invid andra gårdars grindar:
Här jag får en bättre hustru.
Hemta genast hit din dotter,

Den som fagrast är bland alla,
Skönast bland de lockomhöljda!"
Pohjolas värdinna svarar:
"Jag min dotter icke gifver
Åt en man af intet värde,
Åt en obetydlig hjelte;
Förr må du ej mön begära,
Till den fagra flickan fria,
Än på skidor Hiisi-elgen
Bortom Hiisis fält du fångat."
Nu den muntre Lemminkäinen
Började att sko sitt jagtspjut,
Spände strängen på sin båge,
Bragte pilarne i ordning,
Tog till orda sen och sade:
"Nu mitt spjut är skodt och spetsadt,
Redo äro alla pilar,
Spänd är strängen på min båge,
Endast skidor, skinnbeklädda,
Saknas här ännu för färden."
Derpå muntre Lemminkäinen
Eftersinnar och begrundar,
Hvar han kunde få sig skidor,
Hur han dem sig skulle skaffa.
Bort till Kauppis gård han vandrar,
Hän till Lyylikki i smedjan:
"O du vise Wuojalainen,
Sköne Kauppi ifrån Lappland!
Slöjda mig två goda skidor,
Gör dem prydliga och vackra,

Att med dem jag Hiisi-elgen
Bortom Hiisis fält kan fånga!"
Lyylikki till orda tager,
Kauppi skyndar sig att svara:
"Fåfängt går du, Lemminkäinen,
Ut att Hiisi-elgen jaga!
Blott en murken trädbit får du,
Äfven den med största möda."
Ängslig är ej Lemminkäinen,
Han sig yttrar nu och säger:
"Gör mig endast tvenne skidor,
Som på snön med lätthet löpa!
Ut jag går att elgen jaga,
Bortom Hiisis åker-ändor."
Lyylikki som slöjdar skidor,
Kauppi som i trä arbetar,
Gör den venstra under hösten,
Under vintern högra skidan,
Täljer stafvens skaft på en dag,
Och dess trissa på en annan.
Färdig fick han venstra skidan,
Färdig äfvenväl den högra,
Stafvens skaft han fick i ordning,
Trissan fogad vid dess ända;
Värdt ett utterskinn var skaftet,
Värd ett räfskinn sjelfva trissan.
Skidorna med smör han smörjer
Och bestryker dem med ren-talg;
Börjar nu begrunda saken,
Yttrar dessa ord och säger:

"Månne här bland denna ungdom,
Detta slägte, som nu vexer,
Finnes den som kunde löpa
Uppå dessa tvenne skidor?"
Sade muntre Lemminkäinen,
Yttrade den raske sällen:
"Här finns nog bland denna ungdom,
Bland det slägte, som nu vexer,
Den som väl förstår att löpa
Uppå dessa tvenne skidor."
Band på ryggen nu sitt koger,
På sin axel nya bågen,
Fattade sin staf i handen,
Gled på venstra skidan framåt,
Ökte farten med den högra,
Yttrade ett ord och sade:
"Icke lär väl här i verlden,
Under himlens höga hvälfning,
Finnas någonting i skogen,
Något djur på fyra fötter,
Som ej nås med dessa skidor,
Som ej lätteligen hinnes
Uppå Kaleva-sonens skidor,
Lemminkäinens glatta skrinn-don!"
Detta höra Hiisis gastar,
Juutas' män förnimma detta,
Börja då en elg att dana,
Att ett rendjur sammansätta:
Gjorde hufvu't af ett träblock,
Hornen af ett grenigt sälgträd,

Fötter utaf strandens käppar,
Ben af stänger ifrån kärret,
Ryggen af en stör ur gärdet,
Senorna af torkad höstubb,
Ögonen af insjö-blommor,
Öronen af träskets näckblad,
Inre huden utaf granbark
Och af murkna stubbar köttet.
  Hiisi nu sin elg förmanar,
Talar dessa ord till djuret:
"Spring nu, Hiisis elg, med snabbhet,
Stolta kreatur, dig skynda
Bort till renars samlingsställen,
Till de fält, der Lappar lefva:
Låt skidlöparn svettig blifva,
Främst af alla Lemminkäinen!"
  Hiisis elg med snabbhet springer,
Renen löper oförtöfvadt,
Nedom Pohja-gårdens visthus,
Längs de fält, der Lappar lefva,
Sparkar ut en så ur kåtan,
Stjelper kittlarne på elden,
Vräker köttet uti askan,
Spiller soppan öfver härden.
  Nu ett häftigt larm begynner
På de fält, der Lappar lefva:
Lapplands hundar börja skälla,
Lapplands barn, de börja gråta,
Lapplands qvinnor börja skratta,
Alla öfriga att brumma.

Allt ännu var Lemminkäinen,
Muntre sällen, stadd på elgjagt,
Skidade på kärr och marker,
Öfver öppna svedjesträckor.
Eld sköt fram utur hans skidor,
Rök ifrån hans stafvars ändor,
Men till elgen såg han icke,
Såg ej, hörde icke till den.

Så han gled kring berg och slätter,
Öfver länder bortom hafvet,
Genom Hiisis alla skogar,
Långsmed Kalmas alla moar.
Surmas gap förbi han glider,
Bortom sjelfva Kalmas gårdar;
Surma redan gapet öppnar,
Kalma sträcker ut sitt hufvud
För att Lemminkäinen gripa,
För att hjelten nedersvälja;
Räcker honom likväl icke,
Hinner dock ej fånga honom.

Obesökt var än en enda
Liten vrå i ödemarken,
Allra längst vid Pohjas gränser,
I det vidtutbredda Lappland;
Äfven dit han slutligt skidar,
För att äfven den besöka.

När han till dess ända kommit,
Fick ett häftigt larm han höra
Allra längst från Pohjas gränser,
Från de fält, der Lappar lefva;

Hörde Lapplands hundar skälla,
Hörde Lapplands barn sig jemra,
Hörde Lapplands qvinnor skratta,
Alla andra Lappar brumma.
Nu den muntre Lemminkäinen
Skidar ditåt ofördröjligt,
Till de fält, der hundar skälla,
Och der Lapplands söner lefva.
Yttrar när han stället hunnit,
Gör en fråga vid sin ankomst:
”Hvarför höras qvinnor skratta,
Qvinnor skratta, barn sig jemra,
Gammalt folk sig högt beklaga,
Hvarför skälla edra hundar?”
”Derför höras qvinnor skratta,
Qvinnor skratta, barn sig jemra,
Gammalt folk sig högt beklaga,
Derför skälla våra hundar:
Hiisis elg förbi har sprungit,
Lopp förbi med släta klöfvar,
Sparkade en så ur kåtan,
Stjelpte kittlarne på elden,
Vände upp och ner på maten,
Vräkte vällingen i askan.”
Nu den oförvägne sällen,
Lemminkäinen sjelf, den muntre,
Sköt sin skida ut på drifvan,
Lik en snok i torra gräset,
Stötte framåt furu-donet,
Glatt och böjligt som en huggorm,

Sade, under det han framgled,
Yttrade, med staf i handen:
”Nu må alla Lapplands karlar
Komma för att elgen bära,
Nu må alla Lapplands qvinnor
Komma för att kitteln skura,
Nu må alla barn i Lappland
Skynda sig att spånor plocka,
Lapplands kittlar sig bereda
Att den stora elgen koka!”
All sin styrka nu han samlar,
Tager fart och jagar framåt,
Ilar ren med första taget
Bortom ögats längsta synvidd,
Och försvinner med det andra
Bortom örats hörsel-omfång,
Hinner med det tredje taget
Fram till Hiisi-elgens länder.
Tager nu en stör af lönnträd,
Gör en hank af björkträdsqvistar,
Binder dermed Hiisi-elgen
I en liten afstängd ekskog:
”Hiisis elg, här får du stanna,
Stå och stampa här på stället!”
Stryker elgen öfver ryggen,
Klappar djurets fäll och säger:
”Här mig vore godt att vara,
Här det vore värdt att hvila
Vid den fagra jungfruns sida,
Med den nyss fullvuxna dufvan!”

Häraf retas Hiisi-elgen.
Börjar nu att vredgad sparka,
Yttrar dessa ord och säger:
"Lempo må ditt läger reda,
Der du kan med tärnor hvila,
Lefva om med unga jungfrur!"
Knycker till med all sin styrka,
Söndersliter björkträdshanken,
Sönderbryter lönnträdsstolpen
Och förhärjar ställets ekar;
Derpå börjar elgen springa,
Löper nu med största snabbhet
Utåt kärr och utåt marker,
Öfver buskbevuxna kullar,
Bortom ögats längsta synvidd,
Bortom örats hörselomfång.
Men den oförvägne sällen
Harmas härvid högeligen,
Gripes af en häftig vrede,
Jagar genast efter elgen.
När han då ger fart med foten,
Bräcker han den venstra skidan
Invid remmen, under foten,
Och den högra under hälen,
Bryter spjutet, invid spetsen,
Stafven nertill, närmast doppskon:
Hiisi-elgen flyktar unnan,
Att ej ens dess hufvud synes.
Nu den muntre Lemminkäinen,
Sorgsen och med nedsänkt hufvud,

Begge skidorna betraktar,
Yttrar dessa ord och säger:
”Aldrig mera här i tiden
Må en ann' af våra männer
Gå på trots på jagt i skogen,
För att Hiisis elgar fånga,
Såsom jag, beklagansvärde,
Som förstört två goda skidor,
Och min vackra staf förlorat,
Brutit af mitt bästa jagtspjut!”

Fjortonde Sången.

Derpå muntre Lemminkäinen
Eftersinnar och begrundar
Hvad som borde företagas,
Hvilken väg som var att väljas:
Om han skulle elgen lemna
Och till hemmet åter styra,
Eller än en gång försöka,
Långsamt fram i skogen skida,
Söka skogsvärdinnans ynnest,
Blidka ödemarkens tärnor.
Höjer då sin röst och säger,
Och med dessa ord han talar:
„O du Ukko, högst bland gudar,
Gamle fader uti himlen!
Gör nu mig två raka skidor,
Tvenne lätta, glatta skrinn-don,
Att jag kan med snabbhet styra
Öfver kärr och öfver marker.
Bort till Hiisis länder ila,
Bort utöfver Pohjas moar,

Fram till Hiisi-elgens stigar,
Till de trakter renen trampar!
”Ensam jag af våra männer
Går till yttre värf i skogen
Långsmed Tapiolas vägar,
Genom skogsbeherrskarns gårdar.
Er jag helsar, berg och fjellar,
Helsar er, j mörka granar,
Helsar eder, gråa aspar,
Helsar den, som eder helsar!
”Skog var blid! var gynnsam, öken!
Tapio, var mig bevågen!
Led nu jägarn till den skogsmark,
Bringa honom till den kulle,
Der en fångst han kunde göra,
Der han kan ett byte vinna!
”Nyyrikki, du Tapios gosse,
Rene man i röda mössan!
Tälj nu prickar uti skogen,
Hugg i bergen vägamärken,
Att jag, obekante, hittar,
Finner vägen, fastän fremling,
Medan jag mitt byte söker,
Skogens gåfvor efterjagar!
”Mielikki, du skogsvärdinna,
Rena mor med fagert anlet!
Sänd nu ut ditt guld att vandra,
Låt ditt silfver framåt skrida
Mot den man som byte söker,
I hans väg, som derom beder!

Skogsm… sång r. 23

”Tag nu dina gyllne nycklar
Ifrån ringen vid din sida,
Öppna Tapios förrådskamrar,
Upplåt borgen uti skogen
På de dagar då jag jagar,
På den tid jag byte söker!
”Vill du ej dig sjelf beqväma,
Sänd då någon tjensteflicka,
En aflönad tjenarinna,
En som lyder din befallning!
Ty värdinna är du icke,
Om du ej har tjensteflickor,
Håller hundra tjenarinnor,
Tusen tärnor som dig lyda
Och som valla all din boskap,
Sköta om ditt myckna vildbråd.
”O du skogens lilla tärna,
Tapios mö med honingmunnen!
Blås nu på din honingspipa,
Låt nu honingröret ljuda
För den goda skogsfruns öra,
Den benägna skogsvärdinnans,
Att hon genast det må höra
Och stå upp ifrån sin hvila,
Då hon icke tyckes höra,
Sällan eller aldrig vakna,
Fast jag esomoftast beder,
Qväder med min gyllne tunga!”
Derpå muntre Lemminkäinen,
Hela tiden utan byte,

Skidar öfver kärr och marker,
Skidar genom vilda skogar,
Jumalas förbrända kullar,
Hiisis kolbetäckta moar.

Skidade en dag, och tvenne,
Men uppå den tredje dagen
Kom han till en högrest kulle,
Steg uppå ett väldigt klippblock,
Vände mot nordvest sitt öga,
Emot norr, utöfver kärren;
Tapios gårdar då sig visa,
Deras gyllne dörrar glimma
Norrifrån, utöfver kärret,
Under fjellet i en småskog.

Nu den muntre Lemminkäinen
Genast fram till stället skyndar,
Ofördröjligen sig närmar,
Träder under Tapios fönster,
Reser upp sig för att blicka
In igenom sjette fönstret:
Här bo de som bytet skänka,
Villebrådets gifvarinnor,
Klädda uti hvardagsdrägter,
Trasiga, utslitna kläder.

Sade muntre Lemminkäinen:
"Hvarför, skogens herrskarinna,
Är du klädd i hvardagskläder,
Arbetsplagg, fullkomligt slitna?
Hvarför är du svart i synen,
Hiskelig uti ditt anlet,

Vederstygglig öfver bröstet,
Ytterst ful till hela kroppen?
”Förr då jag gick ut i skogen,
Funnos trenne slott i skogen,
Ett af trä, af ben ett annat,
Och af sten det tredje slottet.
Gyllne fönster sex der voro
Uppå slottets alla väggar;
In jag såg igenom dessa,
Stående helt nära väggen:
Tapio, värden uti gården,
Tapiolas gårdsvärdinna,
Tellervo, dess unga tärna,
Jemte Tapios hela husfolk,
Alla uti guld de glänste,
Skimrade i silfverkläder;
Sjelfva skogens herrskarinna,
Tapios vänliga värdinna,
Hade på sig gyllne armband,
Gyllne ringar uppå fingren,
Gyllne smycken på sitt hufvud,
Gyllne lockar uti håret,
Gyllne hängen uti örat,
Sköna perlor uppå halsen.
”O var blid, du skogsvärdinna,
Metsolas honingsrika moder!
Aflägg dina begge hö-skor,
Dina näfver-skor från sveden,
Arbetslumporna från rian,
Kläd utaf ditt hvardags-lintyg,

"Mötes du af något gärde,
Bryt då gärdet ner mot marken,
Intill femte vidjebandet,
Intill sjunde gärdsgårdsstören!
"Om en elf dig skulle möta,
Om en bäck går öfver vägen,
Bygg en brygga då af siden,
Slå en spång af högrödt kläde,
Led den tvärs utöfver sunden,
Drag den öfver vida fjärdar,
Öfver elfven uti Pohja,
Öfver sjelfva forsens vågsvall!
"O du värd i Tapio-gården,
Tapiolas gårdsvärdinna!
Skogens gubbe, gamle gråskägg,
Gyllne konung uti skogen,
Mimerkki, du skogsvärdinna,
Skogens blida gåfvoqvinna,
Lundens gumma, blåbeslöjad,
Kärrets fru med röda strumpor!
Kom och tag mitt guld i byte,
Kom att vexla bort mitt silfver!
Gammalt är mitt guld som månen,
Silfret åldrigt såsom solen,
Uti krig det är förvärfvadt,
Modigt under hårda strider:
Nu det nöts i penningpungen,
Svartnar i min elddonspåse,
Då mitt guld ej någon byter,
Ingen vexla vill mitt silfver."

Så den muntre Lemminkäinen
Länge gled omkring på skidor,
Sjöng vid skogens rand ett qväde,
Sånger tre i ödemarken,
Blidkade dess herrskarinna.
Skogens herre likaledes,
Intog alla skogens tärnor,
Tjuste Tapios fagra jungfrur.
Nu i hastigt lopp de sände
Hiisis elg utur dess gömma
Bakom Tapiola-berget,
Ifrån Hiisi-borgens branter,
Fram till mannen, der han sökte,
I hans närhet, der han qvädde.
Sjelf den muntre Lemminkäinen
Låter nu sin snara falla
Öfver Hiisi-elgens skuldror,
Öfver halsen på kamelen,
Att ej mer den kunde sparka
Då han strök den öfver ryggen.
Nu den muntre Lemminkäinen
Sjelf till orda tog och sade:
„Skogens värd och markens herre,
Du som bor på mon, du sköne!
Mielikki, du skogsvärdinna,
Skogens blida gåfvo-moder!
Kom att guld utaf mig taga;
Kom att välja ut mitt silfver;
Bred nu ut ditt lärft på marken,
Lägg din linneduk, den vackra,

Under detta guld, som glimmar,
Under silfret här, som glänser,
Att det ej till marken faller,
Icke strös omkring i gruset!”
Bort begaf han sig till Pohja,
Yttrade, när dit han hunnit:
”Hiisis elg jag nu har fångat,
Invid Hiisis åker-ändor;
Gif mig, gumma, nu din dotter.
Skänk mig nu den unga bruden!”
Louhi, Pohjolas värdinna,
Svarar honom då och säger:
”Då först ger jag dig min dotter,
Skänker dig den unga bruden.
När du betslat stora springarn,
Tyglat bruna Hiisi-hingsten,
Hiisis häst, som fradga frustar,
Ytterst uppå Hiisis lindor.”
Nu den muntre Lemminkäinen
Fattade sitt gyllne betsel,
Tog sitt grimskaft utaf silfver,
Gick att söka Hiisi-hästen,
Fålen med den gula manen,
Ytterst uppå Hiisis lindor.
Fram med raska steg han styrde,
Vandrade åstad med snabbhet,
Till det gröna åkerfältet,
Till den helga åkerrenen;
Här han hästen efterspanar,
Fålen med den gula manen,

Bär vid bältet fålens tömmar,
Hingstens betseltyg på axeln.
Sökte en dag, sökte tvenne.
Men uppå den tredje dagen
Steg han på en högrest kulle,
Klef på ryggen af ett stenblock.
Uppslog ögat emot öster,
Vände hufvudet mot solen,
Såg då hästen uppå sanden
Fålens gula man bland granar:
Lågor sprakade ur manen,
Rök utur dess hår sig trängde.
Härvid säger Lemminkäinen:
"O du Ukko, högst bland gudar,
Ukko, du som uppbär molnen,
Som beherrskar himlens strömoln!
Låt nu himlahvalfvet öppnas,
Uppslå luftens rymd likt fönster,
Och låt jernhårdt hagel falla,
Sänd ett isigt kylningsmedel
Ned på hästen, öfver manen,
Öfver Hiisi-bläsens länder.
Ukko, skaparen deruppe,
Jumala derofvan molnen
Rifver fästet nu i stycken,
Himlens lock i tvenne delar,
Sänder isregn uti skurar,
Hagel, hårda såsom jernet,
Mindre än en fåles hufvud,
Större än ett menskohufvud,

Ned på hästen, öfver manen,
Uppå Hiisi-bläsens länder.
Derpå muntre Lemminkäinen
Gick att Hiisis häst betrakta,
Att på nära håll bese den,
Tog till orda sjelf och sade:
”Hiitolas ypperlige fåle,
Bergets häst, som fradga frustar!
Räck nu fram den gyllne nosen,
Stick nu in ditt silfverhufvud
Uti dessa gyllne betsel,
Detta remtyg utaf silfver!
Illa skall jag ej dig hålla,
Icke åka allt för mycket:
Blott en ringa väg jag färdas,
Blott ett obetydligt stycke,
Dit, till Pohja-gårdens stugor,
Till min stränga svärmors boning;
Ej jag vill dig slå med snärten,
Icke smälla till med spöet:
Slår dig sakta blott med silke,
Med en klädeslist allenast.”
Nu den brnna Hiisi-hingsten,
Hiisis häst, som fradga frustar,
Sträcker fram den gyllne nosen,
Tränger in sitt silfverhufvud
Uti Ahtis gyllne betsel,
I hans remtyg utaf silfver.
Så den muntre Lemminkäinen
Tyglade den store hästen,

Stack sitt betsel i dess guldmun.
Grimman på dess silfverhufvud.
Hoppade på ryggen sedan,
Satte sig på bläsens länder.
Slog sin raske häst med spöet,
Viftade ett tag med vidjan,
Färdades ett litet stycke,
Framred längs det höga fjellet,
Hän mot åsens norra sida,
Norr om toppen af ett snöberg,
Kom till Pohja-gårdens stugor,
Steg från gården in i pörtet,
Talade, när dit han kommit,
När till Pohja fram han hunnit:
”Nu jag betslat store hästen,
Tyglat Hiisis gode fåle
På det gröna åkerfältet,
På den helga åkerrenen,
Och på skidor Hiisi-elgen
Bortom Hiisis fält jag fångat;
Gif mig, gumma, nu din dotter,
Skänk mig nu den unga bruden!”
Louhi, Pohjolas värdinna,
Hon till orda tog och sade:
”Då först ger jag dig min dotter,
Skänker dig den unga bruden,
När du elfvens svan har skjutit,
Träffat strömmens sköna fogel,
På den svarta Tuoni-elfven,
I den helga strömmens hvirfvel;

En gång blott du får försöka,
Blott ett enda pilskott göra."
Nu den muntre Lemminkäinen,
Kaukomieli sjelf, den sköne,
Ut begaf sig för att söka
Svanen med den långa halsen
På den svarta Tuoni-elfven,
Djupt i Manala, det låga.
Fram med raska steg han skrider,
Styr med skyndsamhet sin kosa
Till den svarta Tuoni-elfven,
Till den helga strömmens hvirfvel,
Bär på axeln stora bågen,
Kogret, piluppfyldt, på ryggen.
Herden i den våta hatten,
Pohja-gårdens blinde gubbe,
Står ännu vid Tuoni-elfven,
Vid den helga flodens hvirfvel,
Ser omkring sig, spejar ständigt
Efter Lemminkäinens ankomst.
Slutligen en dag han skådar
Lemminkäinen sjelf, den muntre,
Ser hur han alltmer sig närmar
Till den svarta Tuoni-elfven,
Till den vilda forsens bräddar,
Till den helga strömmens hvirfvel.
Höjde då en orm ur vattnet,
Tog ett slutet rör ur vågen,
Rände det i mannens hjerta,
Genom Lemminkäinens lefver,

Ifrån venstra axelhålan
Ånda fram till högra skuldran.
Lemminkäinen sjelf, den muntre,
Kände nu sig illa sårad,
Tog till orda då och sade:
”Deri allra värst jag gjorde,
Att jag glömde bort att fråga
Af min moder, som mig burit,
Efter tvenne ord allenast,
Eller, till det högsta, trenne:
Hur man vara bör, och lefva,
Häri dessa onda dagar;
Ty jag känner icke orm-sår,
Ej det slutna rörets verkan.
”O min moder, som mig burit,
Som med plågor mig har fostrat,
Om du kände nu och visste,
Hvar din arme son nu finnes,
Säkert skulle hit du hasta,
Genast till mitt bistånd skynda,
Att din arme gosse rädda
Från att dö på dessa vägar,
Från att ren som ung gå hädan,
Falla i sin ålders blomma!”
Pohja-gårdens blinde gubbe,
Herden i den våta hatten,
Vräker derpå Lemminkäinen,
Störtar muntre Kaleva-sonen
I den svarta Tuoni-elfven,
I dess allra värsta hvirfvel;

Och den muntre Lemminkäinen
Flöt nu fram med dån i forsen,
Skymtande bland strömmens vågor,
Bort till Tuoni-gårdens stugor.
Tuonis son, den blodbestänkte,
Slår då honom med sin klinga,
Hugger genast till med svärdet,
Delar med ett hugg, som blixtrar,
Uti stycken fem den fallne,
Uti åtta skilda bitar,
Kastar dem i Tuoni-elfven,
Ned i Manas låga vatten:
”Ligg nu der evinnerligen,
Med din pil och med din båge,
Skjut nu svanorna på strömmen,
Foglarne från elfvens bräddar!”
Det var Lemminkäinens bane,
Oförtrutne friarns öde
I den svarta Tuoni-elfven,
Djupt i Manala, det låga.

Femtonde Sången.

Lemminkäinens gamla moder
Tänker ständigt uti hemmet:
"Hvar månn' Lemminkäinen hamnat,
Hvart månn' Kauko har försvunnit,
Då han icke ren hörs komma,
Från sin färd i vida verlden?"
Icke vet den arma modren,
Fostrarinnan kan ej ana,
Hvar sig hennes kött må röra,
Hennes eget blod må irra:
Om på kottbeströdda kullar.
Uppå ljungbevuxna hedar,
Eller ute uppå hafvet,
På de skumbetäckta böljor,
Eller i det stora kriget,
I det svåra stridstumultet,
Hvarest blodet går till vaden,
Stiger ända upp till knäna.
Kylikki, den fagra qvinnan,
Ser sig om åt alla sidor

Sång. 15. Uti Lemminkäinens boning,
Uti Kaukomielis hemgård,
Blickar hvarje qväll på borsten,
Mönstrar kammen hvarje morgon.
  Slutligen en dag det hände,
Tilldrog sig en morgon tidigt,
Att ur borsten blod sågs drypa,
Nedrann röd från kammens tinnar.
  Kyllikki, den fagra qvinnan,
Tog till orda då och sade:
"Död är nu helt visst min make,
Hädangången sköne Kauko,
Uppå obebodda vägar,
Uppå obekanta stigar,
Ty ur borsten bloden dryper,
Rinner röd ur kammens tinnar!"
  Derpå Lemminkäinens moder
Sjelf en blick på borsten kastar,
Och då brister hon i tårar:
"Ve mig arma! ve min lefnad,
Mina olyckssälla dagar!
Nu min egen arme gosse,
Nu min son, den olycksfulle,
Råkat ut för onda dagar;
Ofärd har den arme drabbat,
Död är muntre Lemminkäinen,
Ty ur borsten bloden dryper,
Rinner röd ur kammens tinnar!"
  Och hon lyfter sina fållar,
Bär dem upp med begge händer,

Hastar genast ut mot fjerran,
Springer snabbt och ilar skyndsamt.
Kullar dåna, der hon framgår,
Dälder höjas, berg sig sänka,
Höga marker blifva lägre,
Låga marker stiga högre.
Fram till Pohjola hon kommer,
Frågar efter Lemminkäinen,
Spörjer så och tar till orda:
”O, du Pohjolas värdinna,
Säg, hvar finnes Lemminkäinen?
Hvart har du gjort af min gosse?”
Louhi, Pohjolas värdinna,
Svarar henne då och säger:
”Icke vet jag af din gosse,
Vet ej hvart han har försvunnit:
Jag i släden honom satte,
Med en eldig hingst i redet:
Kanske han förgåtts i stöpet,
Stelnat uppå hafvets isar,
Råkat ut för vargens käftar,
Nått i björnens gap sin bane.”
Sade Lemminkäinens moder:
”Detta ljuger du förvisso!
Vargen rår ej på de mina,
Björnen ej på Lemminkäinen;
Med ett finger slår han vargar,
Björnarne med blotta handen;
Om du icke vill mig säga,
Hvart du bringat Lemminkäinen,

Skall din rias dörr jag bräcka,
Sampos gångjern sönderbryta.”
Sade Pohjolas värdinna:
”Mannen jag med mat har mättat,
Har med dryck undfägnat honom,
Tills han här blef nog förplägad;
Satte honom så i båten,
Till att styra utför forsar,
Och jag känner ej för öfrigt
Hvar den stackaren har hamnat,
Om i forsens vilda hvirflar,
Om i strömmens svall han sjunkit.”
Sade Lemminkäinens moder:
”Detta ljuger du förvisso;
Tala sanning, utan omsvep,
Kom till sist med dina lögner!
Säg mig, hvart du Kauko bringat,
Undanröjt Kalevalainen,
Eller skall förderf dig drabba,
Döden innankort dig hinna!”
Sade Pohjolas värdinna:
”Sanning må jag då dig säga:
Jag har honom sändt på elgjagt,
Ut att stolta renar fånga
Och att stora hästar tygla,
Fålar uti redet spänna;
Sänd han blef att svanen söka,
Att den helga fogeln fånga,
Men nu vet jag icke mera
Hvilken ofärd honom drabbat,

Hvilka hinder hunnit möta,
Då han icke ren hörs komma,
För att sig en brud begära,
För att här min dotter fordra."
 Modren nu den vilsne söker,
Letar efter den försvunne,
Springer som en varg på kärren,
Som en björn i djupa skogar,
Går i vattnet som en utter,
Som ett gräfsvin öfver fälten,
Som en igelkott längs uddar,
Långsmed sjöar som en hare,
Kastar alla stenar unnan,
Vänder stubbarne på snedden,
Skjuter unnan vägens ruskor,
Sammansparkar granris-spångar.
 Länge söker hon den vilsne,
Söker, finner honom icke;
Träden om sin son hon spörjer,
Frågar dem om den försvunne.
Trädet talar, furan suckar,
Eken henne fyndigt svarar:
"Sjelf jag har för många sorger,
Att mig om din son bekymra;
Till en oblid lott jag föddes,
Alstrades till svåra dagar,
Att till ved i trafven klyfvas,
Att till klabbar sönderhuggas,
Och att bränsle bli i rian,
Ner till svedjestockar fällas."

Sång. 15. Länge söker hon den vilsne,
Söker, finner honom icke;
Slutligt af en väg hon mötes,
Och för vägen hon sig bugar:
»O du väg, som Gud har skapat,
Har du icke sett min gosse,
Skådat här mitt gyllne äpple,
Varseblifvit silfverstafven?»
Vägen henne fyndigt svarar,
Yttrar dessa ord och säger:
»Sjelf jag har för många sorger
Att mig om din son bekymra:
Ty till oblid lott jag föddes,
Alstrades till hårda dagar:
Att af hvarje hund beträdas,
Att af ryttare befaras,
Att af styfva skodon stampas,
Att af hårda klackar trampas.»
Länge söker hon den vilsne,
Söker, finner honom icke.
Slutligt månen henne möter,
Och för månen hon sig bugar:
»Måne du, som Gud har skapat,
Har du icke sett min gosse,
Ej mitt gyllne äpple skådat,
Varseblifvit silfverstafven?»
Månen, som af Gud är skapad,
Svarar henne ganska fyndigt:
»Sjelf jag har för många sorger,
Att mig om din son bekymra;

Till en oblid lott jag föddes,
Alstrades till hårda dagar,
Att om natten ensam vandra,
Att i kölden ständigt lysa,
Att om vintern flitigt vaka,
Och om sommaren försvinna.”

Länge söker hon den vilsne,
Söker, finner honom icke;
Solen slutligt möter henne,
Och för solen hon sig bugar:
”O du sol, som Gud har skapat,
Har du icke sett min gosse,
Ej mitt gyllne äpple skådat,
Varseblifvit silfverstafven?”

Solen vet dock redan något,
Dagens sköna ljus förtäljer:
”Dödad är din son, du arma,
Dödad är han, bragt om lifvet
I den svarta Tuoni-elfven,
Manalas urgamla vatten;
Flutit har han nedför forsar,
Skymtande bland strömmens vågor,
Ända bort till Tuonis gårdar,
Ner till Manala, det låga.”

Derpå Lemminkäinens moder
Brister ut i bittra tårar,
Skyndar sig till smedens smedja:
”Hör mig smed, o Ilmarinen,
Förr du smidt, i går du smidde:
Smid nu ock på denna dagen!

Sång. 15.

Smid en räfsa, kopparskaftad,
Hamra utaf jern dess tenar,
Smid dem hundra famnar långa,
Hamra skaftet femfaldt längre!"
  Derpå smeden Ilmarinen,
Den evärdelige hamrarn,
Gör en räfsa, kopparskaftad,
Hamrar utaf jern dess tenar,
Gör dem hundra famnar långa,
Sjelfva skaftet femfaldt längre.
  Lemminkäinens gamla moder
Tar den jernbesmidda räfsan
Och till Tuonis elf hon flyger,
Men till solen så hon beder:
"O du sol, som Gud har danat,
Du vårt ljus, af skaparn alstradt!
Stråla nu en stund med värme,
Skina hett den andra stunden
Och med brännhet glöd en tredje,
Sänk i sömn den tvära skaran,
Trötta Manalas befolkning,
Insöf Tuonis hela härsmakt!"
  Solen, som af Gud är danad,
Dagens ljus, af skaparn alstradt,
På en krokig björk sig sänkte,
Nedflög i den krumpna alen,
Strålade en stund med värme,
Sken en annan stund med hetta
Och med brännhet glöd en tredje,
Söfde in den tvära skaran,

Sänkte Manas folk i slummer.
Unge män, mot svärden stödda,
Gubbar, lutade mot stafvar,
Medelålders män mot spjuten,
Derpå fladdrade hon åter
Mot det jemna himlafästet
Till sin fordna plats deruppe,
Till sitt förra hem tillbaka.
Derpå Lemminkäinens moder
Tar sin jernförsedda räfsa,
Räfsar dermed efter Kauko
Uti forsens vilda vågsvall,
I den strida strömmens vatten,
Räfsar, finner honom icke.
Längre ner hon nu sig drager,
Stiger ända ner i hafvet,
Uti öppna sjön till vaden,
Intill midjan ner i vattnet.
Här hon räfsar efter Kauko,
Längs den svarta Tuoni-elfven,
Drager räfsan uppför strömmen,
Drar en gång, och drar en annan,
Får så tag uti hans skjorta,
Till sin sorg, i skjortan endast;
Drager än en gång med räfsan,
Fångar strumporna och hatten,
Strumporna med sorg och smärta,
Hatten under största ångest.
Ännu lägre ner hon stiger,
Ner till Manas lägsta sänkning,

Räfsar en gång längsmed strömmen,
Drar ett annat tag tvärsöfver,
Drar ett tredje uppå snedden,
Men till slut, vid tredje taget,
Stannar då en sädeskärfve
I den jernbesmidda räfsan.
  Ej det var en sädeskärfve,
Det var muntre Lemminkäinen,
Kaukomieli sjelf, den sköne,
Som i räfsans tenar fastnat
Med det ej benämnda fingret,
Med en tå på venstra foten.
  Nu steg muntre Lemminkäinen,
Kaleva-sonen nu sig höjde
Uti räfsan utaf koppar
Fram till vattnets klara yta;
Likväl feltes ännu litet:
Ena handen, halfva hufvu't
Flere andra smärre bitar,
Dertill slutligt sjelfva lifvet.
  Modren detta öfverväger,
Under tårar så hon säger:
"Månn' häraf en karl kan blifva,
Vexa upp en nyfödd hjelte?"
  Detta råkar korpen höra,
Tar till orda då och svarar:
"Karl kan ej den döde blifva,
Ej en man den hädangångne:
Siken ren hans ögon ätit,
Gäddan klufvit skulderbladen;

Kasta karlen ner i hafvet,
Vräk i Tuonis elf den döde,
Kanske blir han der en vallross,
Vexer kanske der till hvalfisk."
Det var Lemminkäinens moder,
Ej sin gosse bort hon kastar:
Drager än ett tag i vattnet
Med sin räfsa utaf koppar
Längs den svarta Tuoni-elfven,
Längsmed strömmen, tvärs deröfver:
Uppdrar hufvudet och handen,
Hälften utaf ryggens knotor
Och den ena sidans refben,
Flere andra smärre bitar,
Sammansätter nu sin gosse,
Formar häraf Lemminkäinen.
Kött med kött hon sammanhäftar,
Ben vid ben hon åter fogar,
Led med led hon sammanbinder,
Brustna ådror hon förenar.
Ådrorna hon sjelf förbinder,
Sammanknyter deras ändor,
Räknar alla åderst rängar,
Yttrar dessa ord och säger:

Läknings-ord för ådrorna. v. 315—376.

"O du ådrornas gudinna,
Suonetar, du fagra qvinna,
Du som ådror skickligt spinner
Med den nätta, vackra tenen,
Med en slända utaf koppar,
Med ett hjul, af jern arbetadt,

Kom nu hit, der du behöfves,
Närma dig, då hit du kallas,
Tag en åder-bundt i famnen,
Tag en knippa hull på armen,
För att ådrorna förbinda,
Deras ändor sammanknyta,
I de stora öppna såren,
I de svårt upprifna hålen!
”Om ej detta är tillräckligt,
Finns en jungfru ofvan luften
I en farkost utaf koppar,
I en båt med högröd bakstam:
Kom, du jungfru, ner ur luften,
Kom, från himlens midt, o tärna,
Ro i ådrorna med båten,
Framglid här längs dessa leder,
Genom benens alla hålor,
Längsmed alla dessa ledbrott!
”Lägg hvar åder på sitt ställe,
Gif en hvar sitt rätta läge,
Sammanfoga större blodkärl,
Pulsar tätt intill hvarandra,
Hopknyt korsvis fina nerver,
Mindre ådror likaledes!
”Tag derpå den fina nålen,
Träd deri en tråd af silke,
Sömma sen med fina nålen,
Sy tillhopa med dess tenn-udd
Ändorna på alla ådror,
Knyt dem till med band af silke!

"Om ej detta är tillräckligt,
Spänn då, Gud, du uppenbare,
Dina fålar sjelf i redet,
Ställ i ordning dina hästar,
Åk uti din granna släde
Genom ben och brutna leder,
Längs det ännu lösa köttet,
Genom än ej fästa ådror,
Foga benen invid köttet,
Hopfäst ådror vid hvarandra,
Lägg i benens hålor silfver,
Guld, der någon åder brustit!
"Men der huden sönderslitits,
Låt på nytt en hud sig bilda;
Der en åder blifvit skadad,
Må du nya ådror knyta:
Och der bloden har förrunnit,
Må du blod ånyo gjuta,
Der ett ben är sönderkrossadt,
Må ett nytt du åter foga;
Der ett stycke kött har lossnat,
Må du kött ånyo fästa:
Signa allt uppå sitt ställe,
Gif åt allt sitt rätta läge,
Ben vid benet, kött vid köttet,
Ena leden vid den andra!"
Härmed Lemminkäinens moder
Bragte mannen, hjelpte hjelten
Till det lif han fordom egde,
Till hans förra form och skapnad.

Ådrorna med ord hon läkte,
Sammanfäste deras ändor,
Fick ej mannen dock att tala,
Ej sitt barn att tungan röra.
Derför tager hon till orda,
Höjer sjelf sin röst och säger:
”Hvar skall läkemedlet tagas,
Hvar en droppe honing hemtas
För att nu den svage smörja,
Och den illa farne bota,
Att han åter börjar tala,
Får igen sin sångförmåga?
”Du vår fogel, Mehiläinen,
Konung öfver skogens blommor,
Flyg åstad att honing hemta,
Att den ljufva saften bringa
Ifrån Metsola, det ljufva,
Från det trägna Tapiola,
Utur många blommors knoppar,
Utur många grässtråns hylsor,
Till en bot för dessa skador,
Till en läkedom för såren!”
Mehiläinen, snabbe fogeln,
Flyger dädan lätt och ledigt,
Bort till Metsola, det ljufva,
Till det trägna Tapiola,
Stinger blommorna på fältet,
Samlar honing på sin tunga
Ifrån sex små blommors toppar,
Ifrån hundra grässtråns hylsor;

Flyger surrande tillbaka,
Brummande han återvänder.
Med i honing vätta vingar,
Fjädrar, dränkta uti blom-saft.
  Derpå Lemminkäinens moder
Tager detta läkemedel,
Smörjer dermed nu den svage,
Söker så att honom bota;
Ingen hjelp dock häraf vinnes.
Mannen får hon ej att tala.
  Upp hon hof sin röst och sade:
”Mehiläinen, lilla fogel!
Flyg nu bort till andra trakter,
Öfver nio haf dig skynda,
Till en ö på öppna fjärden,
Till det honingsrika landet,
Fram till Tuuris nya stuga,
Palvonens ej täckta boning,
Der en ljuflig honing finnes,
Ett förträffligt läkemedel,
Som för ådror väl sig egnar,
Som är lämpeligt för ledbrott;
Hemta detta läkemedel,
Denna underbara salva,
Att af mig på såren bredas,
Öfver dessa skador smörjas!”
  Mehiläinen, flinke karlen,
Flög på snabba vingar åter,
Öfver alla nio hafven
Och ett tionde till hälften,

Flög en dag och flög en annan,
Flög på tredje dagen redan
Utan att i vassen hvila,
Att på något blad sig sätta,
Bort till ön på öppna fjärden,
Till det honingsrika landet,
Upp till fallet af en eldfors,
Till den helga strömmens hvirfvel.

Honing här som bäst man kokte,
Smörjelser man här beredde
Uti små och låga lerkärl,
Uti ganska vackra kittlar,
Hvilka rymde blott en tumme,
Fylldes af en fingerända:
Mehiläinen, flinke karlen,
Fick af dessa läkemedel.

När en liten tid förlidit,
Någon ringa stund förflutit,
Kommer biet under surrning,
Närmar sig med mycket väsen,
Bär i famnen sex små koppar,
Sju på axlarne och ryggen,
Alla fulla utaf balsam,
Fulla utaf goda salvor.

Lemminkäinens moder smörjer
Nu sin son med denna balsam,
Dessa nio läkemedel,
Åtta skilda trolldoms-salvor:
Ingen hjelp häraf förspordes,
Ingen båtnad ens af detta.

Sjelf hon tager då till orda,
Yttrar dessa ord och säger:
"Mehiläinen, luftens fogel,
Flyg ännu för tredje gången
Upp emot den höga rymden,
Öfver fästets nio himlar.
Honing finns der rikeligen,
Saft så mycket man kan önska.
Hvarmed skaparn sjelf har botat,
Jumala, den rene, signat,
Gud bestrukit sina söner,
Då dem våldets ondska skadat.
Vät din vinge der i honing,
Sänk den i den klara saften,
Hemta honing i din vinge
Bringa saft i din beklädnad,
Att på dessa skador smörjas,
Öfver sjuka ställen gjutas!"
Mehiläinen, kloke fogeln,
Tar till orda då och säger:
"Huru skall då dit jag komma,
Jag, en man med ringa krafter?"
"Lätteligen dit du kommer,
Skönt det blir för dig att flyga
Öfver månen, under solen,
Mellan himlens alla stjernor!
Svinga dig på första dagen
Upp till Kuutamoinens tinning;
Sväfva sedan på den andra
Fram till Karlavagnens skuldror;

Höj dig på den tredje dagen
Till sjustjernans rygg deruppe:
Derifrån är blott ett stycke,
Blott en obetydlig sträcka
Fram till Jumala, den höge,
Till den sälles himlasalar.*
 Mehiläinen steg från marken,
Lättbevingad, upp från tufvan,
Började med snabbhet flyga,
Sväfvade på fina vingar:
Månens ring han snart berörde,
Framflög längsmed solens fållar,
Utmed Karlavagnens skuldror,
Längs sjustjernans rygg deruppe,
Flög i skaparns egna källrar,
In uti allherrskarns kamrar:
Balsam här som bäst bereddes,
Salvor här man sammansatte
Uti kittlar utaf silfver,
Uti flere gyllne grytor.
Honing sjöd i kärlens inre,
Smör kring alla kanter fräste,
Sötma uppå södra sidan,
Fett uti den norra ändan:
Mehiläinen, luftens fogel,
Fick nu honing här tillräckligt,
Saft så mycket honom lyste.
 När en liten tid förlidit,
Surrar biet ren tillbaka,
Brummande det återkommer:

Hundra horn det bär i famnen,
Tusen andra smärre käril:
Dels med honing, dels med vatten,
Dels ock med den bästa balsam.
  Derpå Lemminkäinens moder
Smakar med sin mun på salvan,
Pröfvar medlet med sin tunga,
Smakar på med största nöje:
”Detta är af samma salva,
Samma allmakts-läkemedel,
Hvarmed Jumala bestrukit,
Skaparn botat sjuka ställen.”
  Derpå smorde hon den svage,
Botade den illa farne,
Smorde mellan alla knotor,
Smorde längsmed alla leder,
Smorde nertill, smorde upptill,
Gned på midten understundom,
Derpå tog hon sjelf till orda,
Yttrade och sade detta:
”Uppstig nu ifrån din hvila,
Res dig upp utur din slummer,
Ifrån dessa snöda ställen,
Från ditt hårda ödes läger!”
  Mannen uppsteg från sin hvila,
Vaknade utur sin slummer,
Kunde också redan tala,
Kunde sjelf sin tunga röra:
”Länge har jag arme sofvit,
Slumrat här i långa tider,

Sött i sömnens famn jag hvilat,
Djupt försjunken uti dvala!"
Derpå Lemminkäinens moder
Tog till orda sjelf och sade:
"Längre hade dock du sofvit,
Slumrat än, i flere tider,
Om din arma mor ej funnits,
Din osälla fostrarinna!
"Säg mig nu, min arme gosse,
Nämn för mig, att jag får höra,
Hvem som bragt dig ner till Mana,
Störtat dig i Tuoni-elfven?"
Sade muntre Lemminkäinen,
Svarade sin egen moder:
"Herden i den våta hatten,
Untamolas blinde gubbe,
Han har bragt mig ner till Mana,
Störtat mig i Tuoni-elfven;
Upp han tog en orm ur vattnet,
Höjde upp en snok ur vågen
Emot mig beklagansvärde;
Och jag kände derom intet,
Kände ingenting om orm-sår,
Om det slutna rörets verkan!"
Sade Lemminkäinens moder:
"O du insigtslöse dåre!
Trollmän ville du besvärja
Och med sång förhexa Lappar,
Och du känner dock ej orm-sår,
Ej det slutna rörets verkan!

Sång. 15.

Sjö-ormens ursprung.
v. 591 602.

”Ormens upphof är i vattnet.
Rörets ursprung är i vågen,
Uti allans goda hjerna,
Inuti hafssvalans hufvud.
”Syöjätär spottade i vattnet,
Afgaf slem som föll i vågen:
Vattnet drog det ut på längden,
Mjukt i solens sken blef slemmet,
Vaggades af vinden sedan,
Gungades af vattnets fläktar;
Vågor vräkte det mot stranden,
Bränningen i land det förde.”
Derpå Lemminkäinens moder
Vaggar den så välbekante
Till det lif han fordom egde,
Till hans förra form och skepnad,
Till och med till litet bättre,
Friskare än tillförene;
Spörjer sedan af sin gosse,
Huruvida något fattas.
Sade muntre Lemminkäinen:
”Ganska mycket än mig fattas:
Borta dröjer än mitt hjerta,
Borta dväljes håg och sinne
Hos de fagra mör i Pohja,
Hos de sköna, lockomhöljda.
Pohjas gumma, mögel-örat,
Ger mig likväl ej sin dotter,
Förrän jag har allan skjutit,
Förrän jag har svanen träffat

På den svarta Tuoni-elfven,
Vid den helga forsens hvirfvel!”
Sade Lemminkäinens moder,
Talade och gaf till gensvar:
”Lemna dina usla svanor,
Låt din alla bo och bygga
På den svarta Tuoni-elfven,
I dess glöduppfyllda hvirfvel,
Återvänd till hemmets nejder
Med din stackars gamla moder!
”Prisa dessutom din lycka,
Tacka Gud, den uppenbare,
Att en verklig hjelp han skänkt dig,
Att han väckt dig än till lifvet,
Ifrån Tuonis säkra vägar,
Manas mest aflägsna nejder.
Intet hade jag väl mäktat,
Ingenting af egna krafter,
Om ej Gud sin nåd förlänat,
Den sannfärdige mig bistått!”
Derpå muntre Lemminkäinen
Genast hemåt sig begifver
Med sin egen hulda moder,
Med sin gamla fostrarinna.
Här jag sluta vill om Kauko,
Här jag lemnar Lemminkäinen
Bort, för längre tid, ur sången,
Vänder hastigt nu mitt qväde,
Leder sången in på annat,
Styr med den på nya stigar.

Sextonde Sången.

Gamle trygge Wäinämöinen,
Den evärdelige siarn,
Timrade åt sig en farkost,
Byggde sig en båt ånyo
På den dimbetäckta udden,
På den töckenhöljda holmen;
Men han saknar nödigt virke,
Bräder tryta vid hans timring.
Hvem skall gå att virke söka,
Hvem skall leta efter ekträ
Till den båt som Wäinö bygger,
Till ett bottenträ åt sångarn?
Pellervoinen, åkerns ättling,
Sampsa, han, den lille gossen,
Vandrar ut att virke söka,
Går att leta efter ekträ
Till den båt som Wäinö bygger,
Till ett bottenträ åt sångarn.
Fram han vandrar längsmed vägen,
Skrider i nordostlig riktning

Sång. 16. Öfver en och tvenne kullar,
Träder slutligt på en tredje,
Bär på axeln gyllne yxen,
Med dess vackra skaft af koppar;
Af en asp till slut han mötes:
Tvenne famnar hög är aspen.
Denna asp han nu vill nedslå,
Vill med yxen fälla trädet;
Aspen yttrar då och säger,
Tar till orda sjelf och talar:
”Man, hvad vill du här utaf mig,
Säg mig, hvad af mig du önskar?”
Unge Sampsa Pellervoinen
Yttrar dessa ord och säger:
”Detta vill jag här utaf dig,
Detta söker och begär jag:
Trä till Wäinämöinens farkost,
Till den båt som sångarn bygger!”
Aspen svarar mycket sinnrikt,
Hundra-grenigt säger trädet:
”Gjord till farkost, skall jag läka,
Sjunka, om till båt jag timras;
Full af hål min stam har blifvit,
Ty i sommar trenne gånger
Masken ätit har mitt hjerta,
Hvilat öfver mina rötter!”
Unge Sampsa Pellervoinen
Styr nu vidare sin kosa,
Vandrar eftertänksam framåt,
Till mot norr belägna nejder.

Här en fura honom möter,
Af sex famnars höjd är furan;
Trädet slår han då med yxen,
Hugger till det med sin bila,
Spörjer dervid så och säger:
”Fura, skulle du väl duga
Till den båt som Wäinö bygger,
Till den gode sångarns farkost?”
Furan faller in och säger.
Höjer vresig sjelf sin stämma:
”Ej af mig en båt kan blifva,
Ej, med vrängen sex. en farkost;
Jag är full af svåra skador.
Ty i sommar trenne gånger
Korpen i min topp har skränat.
Kråkan i min krona kraxat!”
Unge Sampsa Pellervoinen
Styr allt vidare sin kosa,
Vandrar eftertänksam framåt,
Bort till nejderna mot söder;
Här ett ekträd honom möter,
Nio famnar tjock är eken.
Och han spörjer nu och säger:
”Ek, du kunde kanske blifva
Moder-trä uti en farkost,
Botten-trä uti en krigs-båt?”
Eken svarar honom fyndigt,
Fintligt detta frukträd säger:
”Jag helt visst till virke duger,
Till ett moder-trä i båten:

Ty min smärta stam är oskadd
Har ej hål uti sitt inre;
Trenne gånger denna sommar,
Denna långa varma årstid,
Solen kring min midt har rullat,
Månen från min topp har skinat,
Gökar i min krona sjungit,
Foglar mellan löfven hvilat!"

Unge Sampsa Pellervoinen
Tog sin yxe nu från skuldran,
Högg mot trädet med sin yxe,
Med dess jemna bett mot eken;
Innankort han eken fällde,
Nedhögg snart det sköna trädet.

Allraförst han afhögg toppen
Derpå klöf han sjelfva stammen,
Uthögg sedan botten-bräder,
En otrolig mängd af plankor,
Till den store sångarns farkost,
Till den båt som Wäinö byggde.

Derpå gamle Wäinämöinen,
Den evärdelige siarn,
Timrade sin båt med vishet,
Byggde sig med sång en farkost,
Af den ena ekens stycken,
Af det spröda trädets bitar.

Sjöng en sång och byggde bottnen,
Sjöng en annan, hopslöt sidan,
Sjöng en tredje sång derjemte
Under det han högg sig tullar,

Fastslog båtens vrängen upptill,
Lade brädkant öfver brädkant.
  När han fästat båtens vrängen,
Sammanfogat bordens kanter,
Trenne ord ännu han saknar
För att fästa sido-borden,
För att resa båtens förstäf,
För att sluta akterstäfven.
  Gamle trygge Wäinämöinen,
Den evärdelige siarn,
Yttrar då ett ord och säger:
"Ve mig arme, ve min lefnad!
Ej min båt på vattnet kommer,
Ej i sjön min nya farkost!"
  Eftertänker, öfverlägger,
Hvar han kunde orden finna,
Trolldomsorden sig förskaffa,
Om kanske från svalors hjessor,
Om från hufvuden af svanor,
Eller från en gås-flocks skuldror?
  Går att trollord sig förskaffa,
Dödar nu en mängd af svanor
Och af gäss en ymnig skara,
Dödar ändlöst många svalor:
Ej ett enda ord han finner,
Icke ens ett halft han vinner.
  Eftertänker, öfverlägger:
"Hundra ord helt visst det funnes
Under sommar-renens tunga,
På den hvita ekorns läppar."

Går att trollord sig förskaffa,
Går att snärje-ord sig hemta,
Öfverströr ett fält med renar,
Stugans sparre med ekorrar:
Många ord han härvid erhöll,
Alla likväl utan verkan.
Eftersinnar och begrundar:
”Hundra ord helt visst jag finner
Uti Tuonis eget hemvist,
Manalas urgamla boning.”
Går att söka ord hos Tuoni,
Vishets-språk i Manas boning;
Bort med raska steg han hastar,
Går en vecka genom småskog,
Går en annan genom häggskog,
Tredje veckan genom enskog:
Ser då Manas ö på afstånd,
Tuonis kulle fjerran skymta.
Gamle trygge Wäinämöinen
Höjer då sin röst och ropar
Vid den svarta Tuoni-elfven,
Uti Manala, det låga:
”Hemta båt, du Tuonis dotter,
Kom med färjan, Manas tärna,
Att jag kommer öfver sundet,
Att jag slipper öfver elfven!”
Det var Tuonis lilla dotter,
Manalas kortvexta tärna,
Kläder sköljde hon vid stranden,
Klappade som bäst sitt byke

Vid den svarta Tuoni-elfven.
Vid det låga Mana-vattnet;
Höjde nu sin röst och sade,
Yttrade och gaf till gensvar:
"Båt fås nog från detta ställe,
Om du kan den orsak nämna,
Som har bragt dig ner till Mana
Utan att dig sjukdom dödat.
Ofärd stor dig bragt om lifvet,
Eller annan död dig drabbat!"
Gamle trygge Wäinämöinen
Yttrade ett ord och sade:
"Sjelfve Tuoni mig har hitbragt.
Mana fört mig från mitt hemland."
Det var Tuonis lilla dotter.
Manalas kortvexta tärna,
Hon till orda tog och sade:
"Lätt en munvig man jag fångar!
Om dig Tuoni hade hitbragt,
Om dig Mana ryckt från jorden.
Skulle sjelf han med dig kommit.
Sjelf uppå sin färd dig medfört.
Tryckt uppå dig Tuoni-hatten,
Klädt dig uti Manas handskar;
Tala sanning, Wäinämöinen,
Hvad har bragt dig ner till Mana?"
Gamle trygge Wäinämöinen
Svarar dessa ord och säger:
"Jernet har mig bragt till Mana,
Stålet störtat mig till Tuoni."

Det var Tuonis lilla dotter,
Manalas kortvexta tärna,
Hon till orda tog och sade:
„Lätt en lögnare jag känner:
Om dig jernet bragt till Mana,
Om dig stålet fört till Tuoni,
Dröpe blod från dina kläder,
Uti strida röda strömmar;
Tala sanning, Wäinämöinen,
Svara mig härnäst hvad sannt är!"
Gamle trygge Wäinämöinen
Svarar sjelf och säger detta:
„Vattnet bragte mig till Mana
Böljorna mig fört till Tuoni."
Det var Tuonis lilla dotter,
Manalas kortvexta tärna,
Hon till orda tog och sade:
„Klart jag inser att du ljuger!
Om dig vattnet bragt till Mana,
Böljorna dig fört till Tuoni,
Skulle väl din klädnad drypa,
Runne vatten från dess fållar.
Tala engång verklig sanning:
Hvem har bragt dig ner till Mana?"
Nu den gamle Wäinämöinen
Ännu en gång osannt talar:
„Elden bragt mig ner till Tuoni,
Lågan har mig fört till Mana."
Det var Tuonis lilla dotter,
Manalas lågvexta tärna,

Hon till orda tog och sade:
"Lögnaren jag genomskådar!
Om dig elden bragt till Tuoni,
Om dig lågan fört till Mana,
Vore dina lockar svedda,
Illa brändt ditt skägg derjemte.
O du gamle Wäinämöinen,
Om en båt du här'från önskar,
Låt mig höra verklig sanning,
Kom till sist med dina lögner:
Huru kom du hit till Mana,
Då dig icke sjukdom dödat,
Ingen ofärd stor dig drabbat,
Eller annan död dig bortryckt?"
Sade gamle Wäinämöinen:
"Om jag talat litet osannt,
Om jag nyss med dig har gäckats,
Vill jag nu dock sanning tala:
Jag en båt med vishet byggde,
Timrade med sång en farkost,
Sjöng en dag och sjöng en annan,
Men uppå den tredje dagen,
Då gick sångens släde sönder,
Då brast meden under orden;
Efter borr jag gått till Tuoni,
Söker nafvare hos Mana,
För att släden sammanfoga,
Sångens skrinda åter laga;
Kom nu derför hit med båten,
Hemta färjan nu hitöfver,

Att jag slipper öfver sundet,
Att jag kommer öfver elfven!"
Tuonetar, hon träter högljudt.
Manas jungfru grälar häftigt:
"Ve dig dåre, ve din dårskap,
Ve din brist på vett och insigt!
Utan orsak hit du kommit,
Utan sjukdom ner till Mana!
Bättre hade det väl varit
Att till hemmet återvända:
Många ner till Tuoni kommit,
Ganska få ha vändt tillbaka."
Sade gamle Wäinämöinen:
"Vända om må gamla qvinnor,
Ej en man, ej ens den sämste,
Ej den dåligaste hjelte!
Kom med båt, du Tuonis dotter,
Med din färja, Manas tärna!"
Tuonis dotter kom med båten,
Och den gamle Wäinämöinen
Öfver sundet nu hon förde,
Bragte honom öfver elfven,
Yttrade dervid och sade:
"Ve dig, gamle Wäinämöinen,
Utan död du gått till Mana,
Lefvande till Tuonis boning!"
Tuonetar, den goda qvinnan,
Manalatar, hon, den gamla,
Frambar öl i dryckes-stopet,
I ett kärl med tvenne handtag.

Tog till orda sjelf och sade:
”Drick, du gamle Wäinämöinen!”
Gamle trygge Wäinämöinen
Blickar på sitt dryckeskäril:
Grodor leka i dess inre,
Maskar krypa kring dess kanter:
Och han yttrar då och säger:
”Jag alls icke hit har kommit
Att ur Manas skålar dricka,
Att på Tuoni-stopen läppja:
Ölet drinkaren berusar,
Störtar den som sköter kannan.”
Sade Tuonelas värdinna:
”O du gamle Wäinämöinen,
Hvarför kommer du till Mana,
Af hvad skäl till Tuonis stugor,
Innan Tuoni sjelf det önskat,
Förrn dig Mana ryckt från jorden?”
Gamle Wäinämöinen svarar:
”Medan jag en båt mig byggde,
Timrade min nya farkost,
Trenne trolldomsord mig brusto
Då jag afslöt båtens bakstam,
Då jag reste upp dess förstäf:
Nu, då orden ej jag funnit,
Icke fått dem uppå jorden,
Nödgas jag till Tuoni komma,
Nalkas dessa Manas stugor
För att dessa ord mig skaffa,
Dessa snärje-ord mig lära.”

Det var Tuonelas värdinna,
Hon till orda tog och sade:
"Tuoni ger dig inga trollord,
Inga språk dig Mana skänker;
Aldrig härifrån du slipper,
Kan ej mer i denna verlden
Till din hembygd återvända,
Styra till ditt land tillbaka."
Mannen nu i sömn hon sänker,
Lägger vandraren till hvila
Uppå Tuonis bädd af fällar;
Här i slummer mannen faller,
Hjelten här i sömn försjunker,
Sofver, men hans drägt är vaken.
Fanns i Tuonis gård en gumma,
Ålderstigen, sned om käken,
Kunnig i att jerntråd spinna,
Van att gjuta garn af koppar;
Spann en not af hundra famnar,
Tusen famnar lång den gjorde,
På en enda natt om sommarn,
På en enda sten i vattnet.
Fanns i Tuonis gård en gubbe,
Gammal, och med trenne fingrar,
Van att binda not af jerntråd,
Sammanknyta nät af koppar;
Band en not af hundra famnar,
Tusen famnar lång han knöt den
Under samma natt om sommarn,
Uppå samma sten i vattnet.

Tuonis son med krökta fingrar,
Jernbeslagna fingerändor,
Kastar nu den långa noten
Öfver svarta Tuoni-elfven,
Öfver elfven, längsmed elfven,
Och derjemte snedt deröfver,
Att ej Wäinö måtte slippa,
Ej Uvantolainen undfly,
Ej så länge tiden varar
Och den gyllne månen lyser,
Ifrån Tuonis boningsplatser,
Det evinnerliga hemmet.
Gamle trygge Wäinämöinen
Yttrade ett ord och sade:
”Ofärd tyckes här mig hota,
Nödens dag tycks nu sig närma
Här i dessa Tuoni-stugor,
Uti detta Manas hemvist!”
Hastigt nu han ändrar skepnad,
Skyndsamt han gestalt förbyter,
Går i hafvet, svart till färgen,
Som ett starrgräs ned i vassen,
Krälar undan som en jern-orm,
Slingrar sig som etter-ormen,
Tvärs igenom Tuoni-elfven,
Genom Tuonis nät i vattnet.
Tuonis son med krökta fingrar,
Jernbeslagna uppå ändan,
Vandrar ut vid dagens gryning
Att i floden nätet vittja:

Hundrade foreller fick han.
Flere tusental af småfisk.
Fick dock icke Wäinämöinen.
Icke Uvantolas gubbe.
Derpå gamle Wäinämöinen.
När från Tuonis hem han kommit.
Tog till orda sjelf och talte.
Fällde dessa ord och sade:
»Gode gud, låt aldrig hända.
Tillåt aldrig nånsin mera.
Att till Mana någon vandrar,
Sjelfmant ner till Tuoni stiger!
Många sig ditner begifvit.
Ganska få ha återkommit
Ifrån Tuoni-gudens boning.
Det evinnerliga hemmet.»
Yttermera så han sade,
Fällde dessa ord derjemte
För den ungdom, som då uppsköt.
För det slägte som då vexte:
Aldrig nånsin må en menniska,
Aldrig, medan tiden varar.
Bryta mot en skuldlös nästa.
Skada den, som sjelf är skuldfri:
Svår är lönen som betalas
Uti Tuonis hem dernere:
Plats der finns för alla onda.
Läger för hvarenda brottsling.
Bäddadt uppå heta stenar.
Uppå glöduppfyllda hällar:

Täcket flätadt är af ormar. **Sång. 16.**
Sammanväfdt af Tuonis maskar![7]

Sjuttonde Sången.

Gamle trygge Wäinämöinen,
När han icke orden funnit
Uti Tuoni-gudens boning,
Det evinnerliga hemmet,
Tänker ständigt i sitt sinne,
Öfverlägger i sitt hufvud,
Hvar han orden skulle finna,
Trolldoms-språken sig förskaffa.
Honom mötte då en herde,
Denne talade och sade:
”Hundra ord du kunde finna,
Tusen ämnen för att sjunga,
Der hos Antero Wipunen,
I den starke mannens mage,
Men en väg du måste färdas,
Måste längs en gångstig vandra,
Alltför god är ej den vägen,
Icke heller alltför dålig:
Först du springa får en sträcka
Öfver qvinno-nålars uddar,

Derpå bör du gå ett stycke
Öfver männers hvassa klingor,
Och till sist du måste löpa
Öfver bett af hjeltars yxor."
Gamle trygge Wäinämöinen,
Vill sig dock åstad begifva,
Träder in i smedens smedja,
Yttrar dessa ord och säger:
"Hör mig smed, o Ilmarinen!
Smida nu af jern mig skoplagg,
Gör af jern mig tvenne handskar,
Gör mig ock af jern en skjorta,
Smid dertill ännu en jern-stång,
Gör en stål-stör mot betalning,
Foga stål uti dess inre,
Hamra smidbart jern deröfver,
Ty jag går att ord mig hemta,
Går att snärje-ord mig skaffa
Ur den starke mannens mage,
Från den gamle Wipunens läppar."
Det var smeden Ilmarinen,
Han till orda tog och sade:
"Wipunen är död ren länge,
Länge Antero har hvilat
Från de fällor, dem han utlagt,
Från de snaror, dem han gillrat;
Inga ord du der kan finna,
Får ej ens ett halft af honom."
Gamle trygge Wäinämöinen
Gick likväl och lydde icke,

Steg på första dagen varsamt
Öfver qvinno-nålars uddar,
Skred med sorglös gång den andr
Öfver männers hvassa klingor,
Svängde sig på tredje dagen
Öfver bett af hjeltars yxor.
Wipunen, den sångförfarne,
Han, den gamle starke mannen,
Hvilade med sina sånger,
Slumrade med sina trollord;
Aspen vexte på hans skuldror,
Björken stod uppå hans tinning,
Alen från hans käk sig höjde,
Från hans skägg en videbuske,
Och en ekorr-gran från pannan,
Furan, barrklädd, från hans tände
Wäinämöinen nu sig närmar,
Blottar svärdet, drager stålet,
Ur dess slida, gjord af läder,
Buren vid det mjuka bältet,
Fäller aspen från hans skuldror,
Nedslår björken från hans tinning,
Från hans käk den stora alen,
Videbusken ifrån skägget,
Ekorr-granen från hans panna,
Furan, barrklädd från hans tänder.
Nu sin stör af jern han drifver
In i munnen på den starke,
In uti det öppna svalget
Mellan käkarne som gnissla,

Yttrar dessa ord och säger:
"Menskans träl, stå upp ur hvilan,
Ur din slummer under jorden,
Ur den långa sömn du sofvit!"
Wipunen, den sångförfarne,
Vaknar genast upp ur sömnen,
Känner att han hårdt är träffad,
Plågas af en häftig smärta,
Biter uti Wäinös jernstör,
I det öfra, mjuka jernet,
Kan dock icke stålet bita,
Icke äta jernets hjerta.
Härvid, medan Wäinämöinen
Tätt vid munnens rand har stannat,
Snafvar han med högra foten,
Slinter plötsligt med den venstra
In i gapet på den gamle,
Halkar ned uti hans käftar.
Wipunen, den sångförfarne,
Öppnar straxt sin mun än mera,
Vidgar sina begge käftar,
Slukar mannen och hans klinga,
Sväljer ner uti sin strupe
Gamle trygge Wäinämöinen.
Wipunen, den sångförfarne,
Tar till orda nu och säger:
"Mycket jag i tiden ätit,
Ätit får och ätit getter,
Ätit en och annan gallko,
Ätit mången galt derjemte,

Dylik spis jag dock ej smakat,
Aldrig än en sådan munsbit!”
Sjelf den gamle Wäinämöinen
Tog till orda nu och sade:
”Nu min ofärd tyckes stunda,
Nödens dag tycks nu sig närma
Uti denna Hiisis håla,
Uti denna Kalmas kätta!”
Eftertänkte, öfverlade,
Hur han här sig borde skicka;
Wäinö bar en knif i bältet,
Med ett brokigt skaft af masur,
Häraf gjorde han en farkost,
Skapade en båt, med vishet,
Rodde upp och ner med båten
Ifrån tarm till tarm beständigt;
Genom alla inre gångar,
Genom hvarje vrå han framgled.
Wipunen, den gamle sångarn,
Härom ej sig stort bekymrar,
Men den gamle Wäinämöinen
Reder sig att börja smida,
Företager sig att hamra:
Gör en smedja af sin skjorta,
Bälgar utaf skjortans ärmar,
Af sin pels en pust han bildar,
Bälgens rör af sina byxor,
Rörets mun af sina strumpor;
Knäet han till städ begagnar
Och till slägga armens båge.

Smider raskt och hamrar ifrigt,
Under klang och dån och rassel,
Utan att om natten hvila,
Utan uppehåll om dagen,
I den starke mannens mage,
I den kraftuppfylldes sköte.
Wipunen, den sångförfarne,
Sjelf till orda tog och sade:
”Hvem bland männer kan du vara,
Hvilken ur de hjeltars skara?
Hundra hjeltar har jag slukat,
Bragt om lifvet tusen männer,
Har dock ej din like slukat!
Kolen stiga mig i munnen,
Bränder träda på min tunga,
Jernets slagg uti min strupe.
”Fly, vidunder, vandra hädan,
Drag åstad, du landets plåga,
Innan jag din moder uppsökt,
Vändt mig till den ålderstigna!
Om jag åt din moder säger,
Yppar detta för den gamla,
Får din moder mer att göra,
Större blir den gamlas möda,
När sig sonen illa skickar,
Barnet skada förorsakar.
”Icke vet jag det med visshet,
Ej egentligen jag inser,
Hvadan du är hitslängd, Hiisi,
Hvadan du, förvägne, kommit

Sånger för aflägsnande af plågor: v. 157—504.

För att bita här och fräta,
För att gnaga, för att äta?
Är du en af skaparn alstrad,
En af Gud mig pålagd sjukdom,
Eller ock ett verk af menskor,
Frambragt, hitbragt af en annan,
Är för någon lön du tingad,
Vunnen kanske för betalning?
"Om du är af skaparn alstrad,
En af Gud mig pålagd sjukdom,
Anförtror jag mig åt skaparn,
Och på Gud jag mig förlitar:
Gud ej öfverger de goda,
Skaparn ej förgör de vackra.
"Om du är ett verk af menskor,
En af andra frambragt plåga,
Får jag nog ditt ursprung veta,
Stället, der engång du föddes!"
"Derifrån är plågan kommen,
Derifrån har smittan utgått:
Från de vise männens nejder,
Från de sångförfarnes trakter,
Från de onde andars hemvist,
Från de fält, der trollmän dväljas,
Långt från Kalmas öde moar,
Från den fasta jordens inre,
Från de döde männens boning,
Från de hädangångnes gårdar,
Från den mull, som pösig sväller,
Från den mark, som jemnt är upprörd,

Från det grus, som rörs i hvirflar,
Från den lösa sand, som gnisslar.
Från lågländta, sanka dälder,
Från de kärr, der mossa saknas.
Från den löst uppsvällda gungflyn,
Och från källor, hvilka sorla,
Ifrån Metsä-Hiisis håla,
Ifrån fem bergstoppars klyftor.
Ifrån kopparbergets hjessa,
Från det malmuppfyllda fjellet,
Ifrån granar, hvilka susa,
Furor, som för vinden brusa,
Från en murken martalls krona,
Från i toppen ruttna tallar,
Från den trakt, der räfvar skrika,
Från den mo, der elgar jagas,
Ifrån björnens stenrös-grotta,
Från dess håla mellan klippor,
Från det fjerran Pohjas gränser,
Från det vida Lapplands marker,
Ifrån sveder utan löfskott,
Från ännu ej plöjda marker,
Ifrån krigets vida sträckor,
Från de fält, der männer kämpa,
Från det vissna gräs som prasslar,
Från det varma blod, som ryker,
Från det vida hafvets fjärdar,
Från dess stora, öppna sträckor,
Från hafsbottnens svarta gyttja,
Från ett djup af tusen famnar,

Från de strida strömmars brusning,
Från de hvirflar, hvilka sjuda,
Från den vilda Rutja-forsen,
Från det starka vattenfallet,
Från den bakre deln af himmeln,
Från regnlösa skyars kanter,
Från vårvindens väg i rymden,
Från den plats, der stormen sofver.
»Har då derifrån du kommit,
Är det derifrån du fastnat
In uti ett skuldlöst hjerta.
In i ett obrottsligt sköte,
För att gnaga här och äta,
För att rista, för att fräta?
»Vik då hädan, Hiisis spårhund,
Digna ner, du Manas racka,
Fly, du lede, ur mitt sköte,
Bortgå, odjur, ur min lefver,
Upphör att mitt hjerta fräta,
Att min mjelte undergräfva,
Att min mage genombråka,
Att uppskaka mina lungor,
Att min nafle söndergnaga,
Att besvära mina sidor,
Att min ryggrad genomfara,
Att i mina höfter hugga!
»Om ej jag har mannakrafter,
Vill en starkare jag sända,
För att plågan undanrödja,
Den förfärliga förgöra!

"Jordens mödrar upp jag kallar,
Väcker åkerns äldste värdar,
Alla svärdsmän upp ur marken,
Alla ryttare ur sanden,
Till mitt stöd och till min styrka,
Till mitt värn och till mitt bistånd.
Under dessa svåra mödor,
Under dessa hårda plågor.
"Om du detta dock ej aktar,
Om för dessa ej du viker,
Kom då, skog, med dina kämpar,
Enris-snår, med dina skaror,
Res dig, tallskog, med ditt husfolk,
Insjö, med din barnaskara,
Kommen, hundra män med klingor,
Tusen jernbeklädde hjeltar,
För att denne Hiisi hugga,
För att denne Juutas krossa!
"Om ej detta ens du aktar,
Om du ej det minsta viker,
Stig då upp, du vattnets moder,
Höj din mössa blå ur vågen,
Höj din fina fåll ur källan,
Upp ur dyn ditt rena anlet,
Att mig svage hjelte värna,
Att mig klene man beskydda,
Att jag skuldfri ej förtäres,
Icke utan sjukdom dödas!
"Om ej detta ens du aktar,
Om du ej en hårsmån viker:

Sång. 17. Kom, naturens höga dotter,
Kom, du sköna, gyllne moder,
Som är äldst bland alla qvinnor,
Tidigast bland alla mödrar,
Kom att dessa smärtor skåda,
Att afvända nödens dagar,
Att afvältra denna börda,
Att aflägsna denna smitta!
„Och om detta ej du aktar,
Om du ej en hårsmån viker:
Kom, från himlens nafle, Ukko,
Kom från kanten af ditt åskmoln!
Skynda hit, der du behöfves,
Närma dig, då hit du kallas,
Att det onda undanjaga,
Trolldoms-skadorna fördrifva
Med din eldigt skarpa klinga,
Med ditt svärd, som blixtar ljungar!
„Fly, vidunder, vandra hädan,
Vik ifrån mig, landets plåga!
Här för dig en plats ej finnes,
Äfven om du plats behöfde:
Red ditt hemvist annorstädes,
Flytta längre bort din bostad,
Der din värd sig uppehåller
Och der din värdinna vandrar!
„När du sedan dit har kommit,
Hunnit målet för din vandring,
Uppnått dem som fram dig alstrat,
Dem som bragt dig uti dagen,

Låt då märka att du kommit.
Gif dem då ett hemligt tecken,
Dundra såsom åskan dundrar,
Blänk som blixtens ljungeld blänker,
Undansparka gårdens portar,
Rif ett bräde bort från fönstret
Och förflytta dig i stugan,
Fladdra in liksom en hvirfvel,
Grip dem baktill uti foten,
Invid hälen, der den smalnar,
Värdarne längst bort i hörnet
Och värdinnorna i dörrvrån:
Utgräf ögonen på värden,
Sönderslå värdinnans hufvud,
Krök till krokar deras fingrar,
Vrid på sned hvartenda hufvud!
„Vore detta ej tillräckligt,
Flyg som tuppen då till tåget,
Som en kyckling fram till gården,
Med ditt bröst emot dess sophög,
Nedslå hästen i dess spilta,
Boskapen i ladugården,
Nedtryck hornen uti smutsen,
Svansen ner mot golfvets plankor,
Vräng på snedden djurens ögon,
Kringvrid hastigt deras nackar!
„Om dig stormen hitfört, sjukdom,
Om af strömmen hit du hemtats,
Om en vårvind fram dig burit,
Om af frost och köld du hitbragts,

Sång. 17.

Må du stormens stråt beträda,
Fly längs vårens vindars slädväg,
Utan att i träden hvila,
Att i någon al dig sätta,
Bort till kopparbergets hjessa,
Till det malmuppfyllda fjellet,
Att dig stormen der må vagga,
Vårens vind dig der må vårda!
„Om från fästets rymd du kommit,
Från regnlösa skyars kanter,
Stig då åter upp mot himlen,
Höj dig upp mot fästets rymder,
Till de moln, som droppar stänka,
Upp till stjernorna, som tindra,
Att som eld deruppe brinna,
Att i form af gnistor spraka
Uppå solens vandringsbana
Och der månens ring sig hvälfver!
„Är du bragt af vattnets vågor,
Hitförd utaf hafvets böljor,
Återvänd då ner i vattnet,
Stig ånyo ner i böljan,
Ner till gyttje-slottets kanter,
Ner på vatten-åsens skuldror,
Att af hafvets vågor vaggas,
Af det djupa vattnet gungas!
„Om du är från Kalmas moar,
Från de hädangångnes hemvist,
Uppsök då ditt hem ånyo,
Återvänd till Kalmas gårdar,

Till dess mull, som pösig sväller.
Till dess mark, som jemnt är upprörd,
Uti hvilken skaror stupa,
Starke männers hopar sjunka!
»Om du, oförsynte, kommit
Ifrån Metsä-Hiisis håla,
Från hans boning, byggd af tallar.
Från hans hem, af furor timradt.
Manar jag dig dit tillbaka.
Bort till Metsä-Hiisis håla,
Till hans hem, af furor timradt,
Till hans boning, byggd af tallar,
Att du der må bo och vistas,
Ända tills dess tiljor ruttna,
Svamp utur dess väggar vexer,
Taket upptill sammanstörtar!
»Dit jag äfven dig besvärjer,
Dit jag manar dig, du lede:
Till den gamle björnens ide,
Till björninnans bo, den gamlas,
Bort till låga, sanka dälder,
Till de kärr, som aldrig tina,
Till den ständigt lösa gungflyn,
Ner i lätt upprörda källor,
Sjöar, hvarest fisk ej finnes,
Helt och hållet aborrlösa!
»Om ej der en plats du finner.
Längre bort jag dig besvärjer:
Bort till Pohjas fjerran gränser.
Till det vidtutsträckta Lappland,

Bort till sveder utan löfskott,
Till ännu ej plöjda marker,
Der ej sol, ej måne finnes
Der ej dagen gryr i öster!
Skönt är der för dig att vara,
Ljuft det blir dig der att vandra:
Elgar man i träden upphängt,
Stora renar der man nedgjort,
Till den hungriges förtäring,
Till den lystne mannens mättnad.
„Dit jag äfven dig besvärjer,
Manar dig, och dig fördrifver:
Till den strida Rutja-forsen,
Hvirfveln, som af lågor sjuder,
Dit de höga träden stupa,
Tallar ner med roten rulla,
Hela stora furor störta,
Träd med rika kronor falla;
Simma der, du onde hedning,
Uti forsens vilda vågsvall,
Hvirfla i de vida vattnen,
Bygg och bo bland trängre böljor!
„Om ej der en plats du finner,
Vill jag dig ännu besvärja
Till den svarta Tuoni-elfven,
Den evärdeliga strömmen,
Derifrån du aldrig slipper,
Aldrig här i tiden kommer,
Förrän dig jag sjelf befriar,
Förrn jag nalkas till din räddning,

Färdas fram med nio gumsar,
Dem en enda tacka burit,
Närmar mig med nio oxar,
Dem en enda ko har framfödt,
Åker fram med nio hingstar,
Dem att enda sto har kastat.
"Men om skjuts du skulle önska,
Om du häst begär för färden,
Skall jag nog dig skjuts förskaffa,
Ger dig gerna häst för färden:
Hiisi har en präktig fåle,
En med eldröd man, på fjellet,
Som ur nosen lågor frustar,
Fl åser flammor fram ur munnen;
Utaf jern dess hofvar äro,
Fötterna af stål beredda,
Lätt de springa uppför backar,
Ledigt uppför däldens branter,
Om blott ryttaren är duglig,
Om han drifver på med ifver.
"Men är detta ej tillräckligt,
Skaffa skidor då af Hiisi,
Sök dig alträds-don hos Lempo,
Hemta stafven hos den onde!
Skida så kring Hiisis marker,
Ila genom Lempos lunder,
Raskt kring Hiisis alla marker,
Kring den ondes marker högljudt;
Ligger någon sten i vägen,
Må den sprängas uti stycken;

Spärras vägen utaf ruskor,
Må de brista uti bitar;
Står en hjelte midt på vägen,
Må du honom undanskjuta!
"Öfverflödige, drag hädan,
Far, du onde, dina färde,
Innan dagen åter randas,
Förrn Guds morgonrodnad uppgår,
Förrän solen upp sig höjer,
Förrän hanen höres gala;
Nu är tid för dig att bortgå,
Att, du onde, hädan draga;
Månen lyser dig på färden,
Skiner på den stråt du vandrar!
"Om du ej nu genast viker,
Om du, hund, ej drager hädan,
Får jag utaf örnen näfvar,
Hvassa klor af blod-utsugarn,
Tänger, som i köttet knipa,
Fötter, greniga, af höken,
Hvarmed jag dig, onde, griper,
Dig för evigt tuktar, niding,
Tills ej mer ditt hufvud röres
Och ej andan mer du drager.
"Fordom vek ju äfven Lempo,
Fastän alstrad af en moder,
Vek, när man om Gud fick kunskap,
När sitt bistånd skaparn sände;
Skall ej äfven du då vika,
Som ej framfödts af en moder,

Du, en hund, som herre saknar,
Racka, som ej moder eger,
Nu, vid denna tidens slutpunkt,
Medan denna måne svinner!”
Gamle trygge Wäinämöinen
Tog till orda nu och sade:
”Godt det är mig här att vara,
Nöjsamt jag min tid fördrifver:
Bröd jag får utaf din lefver,
Fettet sofvel ger till lefvern;
Lungorna till kokning duga,
Späcket kan som mat förtäras!
”Jag mitt smedjestäd förlägger
Djupare uti ditt hjerta;
Starkare jag slår min slägga
Mot de allra värsta ställen,
Att du aldrig mer mig slipper,
Ej så länge tiden varar,
Om ej ord jag får förnimma,
Trolldoms-formler af dig lära,
Ord tillfyllest af dig höra,
Tusen ämnen för att sjunga,
Och ej orden hemlighållas,
Trolldoms-formlerna ej döljas,
Deras kraft ej göms i jorden,
Fastän trollkarln sjelf har bortgått.”
Wipunen, den sångförfarne,
Han, den gamle, starke mannen,
Som i munnen visdom gömde
Och oändlig kraft i bröstet,

Uppslog kistan, full af trollord,
Öppnade sin sångar-låda,
För att sjunga goda qväden,
Fram de bästa sånger lägga,
Dessa djupa ursprungs-runor,
Dessa ord om tidens upphof,
Dem ej hvarje barn kan sjunga,
Dem ej hvarje hjelte fattar,
Här i dessa onda dagar,
Detta tidehvarf som viker.

Ursprungsord han sjöng grundenligt,
Trolldoms-runor uti ordning,
Sjöng, hur enligt skaparns vilja
Och allsmäktiga befallning,
Luften ur sig sjelf blef framfödd,
Vattnet sig från luften skilde,
Jorden sig ur vattnet höjde.
Och ur jorden allt, som vexer;
Sjöng hur månen blifvit danad,
Huru soln på fästet sattes,
Huru luftens stolpar restes
Och på himlen stjernor ströddes.

Wipunen, den sångförfarne,
Sjöng med vishet nu förvisso:
Aldrig har väl hörts och skådats,
Aldrig nå'nsin här i tiden,
Den som bättre kunnat sjunga,
Som en högre konst besutit:
Orden stego från hans läppar,
Tungan talte lika lifligt

Som en fåle benen svänger.
Springarn sina hofvar lyfter.
Sjunger dagarne igenom,
Natt på natt förutan afbrott:
Solen stannar för att höra,
Gyllne månen står och lyssnar.
Vågorna på fjärden tystna.
Böljorna i vikens böjning;
Floder höra upp att svalla,
Rutjas fors ej längre brusar,
Wuoksi hejdas uti loppet,
Jordan-flodens vågor stanna.
Derpå gamle Wäinämöinen.
Då han orden nu fått höra,
Då har trollord fått tillfyllest,
Då han lärt sig goda formler,
Började sig bort begifva,
Ut ur Wipunens mun, den gamles.
Ur den starke mannens mage.
Ur den maktförseddes sköte.
Sade gamle Wäinämöinen:
”O du Antero Wipunen,
Öppna nu den vida munnen,
Upplåt dina breda käftar,
Att jag ur din mage slipper
För att hemåt mig begifva!”
Wipunen, den sångförfarne,
Sjelf till orda tog och sade:
”Många ting jag ätit, druckit,
Tusen ämnen har jag slukat,

Men ännu ej något sådant
Som den gamle Wäinämöinen;
Väl du gjort då hit du kommit,
Bättre gör du då du bortgår!"
  Wipunen, den sångförfarne,
Öppnade det breda gapet,
Vidgade sin mun än mera,
Upplät sina vida käftar;
Men den gamle Wäinämöinen
Ur den vises mun sig höjde,
Ur den starke mannens mage,
Ur den maktförseddes sköte,
Framgled hastigt ut ur munnen,
Nedsteg nu på mon med lätthet,
Lika vig som gyllne ekorn,
Som en mård med gyllne bringa.
  Nu på väg han sig begifver,
Kommer så till smedens smedja.
Sade smeden Ilmarinen:
"Har du orden nu förnummit,
Har du lärt dig goda trollord,
Hvarmed båtens sidor fogas,
Akterbogen sammanfästes
Och din farkosts förstäf reses?"
  Gamle trygge Wäinämöinen
Sjelf till orda tog och sade:
"Hundra ord jag har förnummit:
Tusen ämnen för att sjunga;
Orden har jag bragt i dagen,
Hemtat upp dem ur det dolda."

Derpå till sin båt han trädde,
Till sin sinnrikt redda verkstad,
Fick sin goda farkost färdig,
Sammanfäste sjelfva borden
Och fulländade dess bakstam,
Fick också dess förstäf upprest;
Otäljd formade sig båten,
Utan att en spån sig löste.

Adertonde Sången.

Gamle trygge Wäinämöinen
Har för afsigt nu att fara
Ut att fria till en jungfru,
Till en mö med rika lockar,
Uti Pohjola, det mörka,
I det skumma Sariola,
Pohjas vidtberömda dotter,
Bruden uti Pohja-gården.
Båten klädde han med vadmal,
Röd dess ena hälft han klädde,
Smyckade med guld dess förstäf,
Öfverhöljde den med silfver;
Slutligen, det var en morgon,
Bittida vid dagens gryning,
Sköt han ut på sjön sin farkost,
Den af hundra bräder byggda,
Från sin båthamns glatta rullar,
Från dess hala furustockar.
Masten reser han i skeppet,
Hissar segel uti masten,

Hissar upp ett högrödt segel
Och ett annat, blått till färgen,
Stiger sjelf ombord på skeppet,
Träder i sin nya farkost:
Styr nu ut på hafvets vågor,
Plöjer fjärdens blåa böljor.
  Höjer här sin röst och säger,
Tar till orda sjelf och talar:
”Stig nu, Jumala, i skeppet,
Kom, du nådige, i båten,
Att mig svage hjelte bistå,
Att en ringa man beskydda,
Här på dessa vida vatten,
Uppå hafvets breda böljor!
  ”Vagga nu, o vind, min farkost,
Jaga skeppet framåt, bölja,
Utan att jag åror nyttjar,
Att med dem jag vattnet upprör,
Uppå hafvets vida sträckor,
På dess breda öppna yta!”
  Annikki, med vackra namnet,
Nattens dotter, skymnings-jungfrun,
Som, förrn dagen grytt, är verksam,
Som hvar morgon tidigt vaknar,
Klappade som bäst sitt byke,
Höll just på att kläder vrida
Vid den röda spångens ända,
Ute på den breda bryggan,
Vid den dimbetäckta udden,
På den töckenhöljda holmen.

Vände sig och såg omkring sig
Öfverallt i vida rymden,
Upp emot den höga himlen,
Längsmed stranden utåt hafvet:
Solen strålade deruppe,
Nertill glänste vattnets vågor.
Blicken sände hon mot fjärden,
Vände hufvudet mot solen:
Invid Suomi-elfvens mynning,
Invid Wäinö-strömmens utlopp
Hon en strimma såg på hafvet,
Såg en mörkblå punkt på vågen.
Höjde då sin röst och sade,
Talade med dessa orden:
"Svarta strimma, du, på vågen,
Mörkblå punkt, hvad kan du vara?
Om du är en skara vildgäss,
Eller ock en kulle änder;
Må du lyfta dina vingar
Och mot himlen upp dig höja!
"Om du är ett laxrikt hafsgrund,
Eller ock en svärm af fiskar,
Må du genast plaska unnan,
Ned i vågorna dig sänka!
"Men om du ett klippgrund vore,
Eller ock en vatten-ruska,
Skulle vågor mot dig svalla,
Vattnet snart dig öfverhölja."
Båten nu alltmer sig närmar,
Fram det nya skeppet skjuter,

Längs den dimbetäckta udden,
Längs den töckenhöljda holmen.
Anni, med det vackra namnet,
Ser nu att ett skepp sig närmar,
Ett af hundra plankor timradt,
Tar till orda då och säger:
"Om du är min egen broders,
Eller ock min faders farkost,
Vänd din framstam då mot hemmet,
Fören emot egna stränder,
Hit, mot dessa landningsplatser,
Aktern emot andra hamnar!
Om du är en okänd farkost,
Må du åter utåt simma,
Bort mot andra landningsställen,
Och din bakstam hitåt vända!"
Icke var det någon hem-båt,
Icke någon okänd farkost,
Wäinämöinens farkost var det,
Den evärderlige sångarns,
Och den nalkades till stranden,
Närmade sig, för ett samtal,
Tog ett ord, bar fram ett annat,
Lät i ro ett tredje talas.
Annikki, med vackra namnet,
Nattens dotter, skymnings-tärnan,
Frågar genast nu af skeppet:
"Hvartåt styr du, Wäinämöinen,
Vattnets vän, hvart gäller färden,
Landets prydnad, säg hvart far du?"

Det var gamle Wäinämöinen,
Han från skeppet svarar henne:
”Ut jag ämnat mig på laxfångst,
Reser ut att fånga lek-fisk
I den svarta Tuoni-elfven,
Vid dess starrbevuxna stränder.”
Anni, med det vackra namnet,
Yttrar dessa ord och säger:
”Tala icke tomma lögner!
Fiskens lektid nog jag känner:
Annorlunda gick min fader,
Annorlunda for den gamle
Förr i tiden ut på laxfångst,
Fordomdags att fånga taimen:
Nät han hade uti båten,
Skeppet fullt af fiskebragder,
Här en not, och der en långref,
Pulsnings-stänger här, vid sidan,
Ljuster-jern inunder toften,
Långa bärlingar i aktern:
Hvartåt far du, Wäinämöinen,
Säg hvarthän, Uvantolainen?”
Gamle Wäinämöinen svarar:
”Ut jag rest att jaga vildgäss,
Bort till skimmervingars lekplats,
För att dregelnäbbar fånga,
Uti sund, der köpmän segla,
Uppå hafvets öppna yta.”
Annikki, med vackra namnet,
Yttrade ett ord och sade:

"Väl jag vet, hvem sanning talar.
Lätt en lögnare jag känner!
Annorlunda gick min fader.
Annorlunda for den gamle
Fordomdags att vildgäss jaga.
Att de röda näbbar fånga:
Spänd var då hans stora båge.
Draget var hans sköna armborst.
Kopplad var hans svarta jagthund.
Kopplet uti båten fästadt,
Långsmed strandens väg lopp stöfvarn.
Valpar sprungo bland dess stenar:
Tala sanning, Wäinämöinen.
Säg mig, hvart du styr din kosa?"
Sade gamle Wäinämöinen.
"Hvad, om nu jag mig begåfve
Ut i stora, vilda strider,
Der jemngoda hjeltar kämpa.
Och der blodet går till vaden.
Ända upp till knäna stiger?"
Annikki, hon säger åter.
Tennbriskprydda tärnan talar:
"Krigståg alltförväl jag känner!
Fordom, då min fader reste
Ut till stora, vilda strider,
Der jemngoda hjeltar kämpa,
Hundra roddare han hade,
Tusen andra män derjemte:
Bågar lågo då i fören,
Hvassa svärd på båtens bänkar:

Säg då engång verklig sanning,
Svara icke mer med lögner:
Hvartåt styr du, Wäinämöinen,
Säg hvarthän, Uvantolainen?"
 Nu den gamle Wäinämöinen
Yttrade ett ord och sade:
"Kom, o flicka, i min farkost,
Stig, o jungfru, ned i båten,
Och jag vill dig sanning säga,
Tala verklig, sveklös sanning!"
 Anni svarar honom ständigt,
Tennbriskprydda tärnan talar:
"Stormen i din båt må stiga,
Vårens vind uti din farkost!
Upp och ned din båt jag vänder,
Ner jag trycka vill dess framstam,
Om jag ej bestämdt får veta,
Hvart du ämnat dig begifva,
Och får höra verklig sanning,
Dina lögner sedermera!"
 Nu den gamle Wäinämöinen
Yttrade ett ord och sade:
"Sanning vill då nu jag tala,
Om på skämt jag hittills ljugit:
Ut på friarfärd jag farit,
Att den fagra mön begära
Uti Pohjola, det mörka,
I det skumma Sariola,
I den by, der männer dräpas,
Hjeltar uti hafvet dränkas."

Anni, med det vackra namnet,
Nattens dotter, skymnings-jungfrun,
När hon sanningen förnummit,
Hört en verklig, sveklös sanning,
Hann ej längre dukar klappa,
Lemnade sitt byke osköljdt,
Ute på den breda bryggan,
Vid den röda spångens ända,
Upp hon lyfte sina fållar,
Bar dem upp med begge händer,
Och åstad hon nu begaf sig,
Började att skyndsamt springa,
Framkom så till smedens boning,
Trädde sjelf uti hans smedja.
Det var smeden Ilmarinen,
Den evärdelige hamrarn,
Han en bänk af jern sig smidde,
Prydde den jemväl med silfver;
Alnshögt sot hans hufvud täckte,
Kol hans skuldror höljde famnshögt.
Anni genom dörren stiger,
Yttrar dessa ord och säger:
”Smed och broder Ilmarinen,
Du, en hamrare evärdlig!
Smid mig nu en vacker spole,
Smid mig äfven granna ringar,
Två par, tre par guld-örhängen,
Fem, sex kedjor för min gördel,
Och jag säger sanna saker,
Yppar för dig verklig sanning!”

Sång. 18.

Sade smeden Ilmarinen:
"Om du något godt förtäljer.
Vill jag smida dig en spole,
Gör dig äfven granna ringar,
Smider dig ett vackert bröstkors.
Lagar dina hufvudsmycken.
Men om något ondt du framför.
Sönderbryter jag de gamla.
Rycker dem ifrån ditt hufvud,
Vräker dem uti min ässja."
Anni, med det vackra namnet,
Hon till orda tog och sade:
"Smed och broder Ilmarinen!
Skall då någonsin du äkta
Den du gett din tro och lofven,
Den du utsett har till maka?
"Utan uppehåll du hamrar,
Dag på dag du står och smider:
Skor din fåle hela sommarn.
Smider hästskor hela vintern.
Nattetid du bygger slädar,
Åkdon gör du under dagen,
För att fara ut att fria.
För att bort till Pohja färdas.
Och nu far, mer flink och driftig.
Hinner före dig en annan,
Som tar bort din egen fästmö.
Som skall föra hem din älskling.
Den i två års tid du sett på.
Den du friat till i tre år;

Redan reser Wäinämöinen
Öfver hafvets blåa fjärdar,
Stödd mot båtens gyllne framstam
Eller mot sitt koppar-roder,
Bort till Pohjola, det mörka,
Till det skumma Sariola.”
Oro påkom Ilmarinen,
Svår var denna stund för smeden,
Tången nedföll ur hans näfve,
Hammarn halkade ur handen.
Sade smeden Ilmarinen:
”Annikki, min egen syster!
Jag skall smida dig en spole,
Granna ringar likaledes,
Två par, tre par guld-örhängen,
Fem, sex kedjor för din gördel;
Men ett bad du måste reda,
Elda upp den goda badstun:
Elda den med tunna klabbar,
Med småklufna, korta spjelkor,
Skaffa sedan lut en smula,
Frambär äfven litet såpa,
Att jag får mitt hufvud tvätta,
Att jag från min kropp får aftvå
Sotet sedan sista hösten,
Slagget, samladt hela vintern!”
Anni, med det sköna namnet,
Värmer nu i tysthet badstun
Med af vinden fällda stammar,
Träd som slagits ned af åskan,

Samlar upp från forsen stenar,
Hettar dem, tillreds för badet;
Vatten bär hon upp ur källan,
Ur dess lättupprörda vågor,
Bryter sig en qvast i skogen,
Liten kärleks-qvast i lunden;
Honingsqvasten upp hon mjukar
Uppå honing-stenens ända;
Gör sig sedan lut af surmjölk,
Såpa hon af märg bereder,
Såpa som sig hastigt löddrar,
Hastigt löddrar sig och fradgar,
För att tvätta friarns hufvud,
Att hans lemmar engång rentvå.
Sjelfve smeden Ilmarinen,
Den evärdelige hamrarn,
Smider snart hvad jungfrun önskat,
Lagar hennes hufvudsmycken,
Under det att badstun värmes,
Medan badet ombesörjes
Hemtar dem i hennes händer;
Systern yttrar då och säger:
”Badstun har jag redan eldat,
Gjort ditt varma imbad färdigt,
Alla qvastar upp jag mjukat,
Kärleksqvastarne jag uppblött:
Bada, broder, öfverskölj dig
Huru mycket du behagar,
Tvätta håret rent, som linet,
Skölj ditt anlet' hvitt, som drifvan!”

Derpå smeden Ilmarinen
Sjelf begifver sig till badstun,
Här han badar nu tillräckligt,
Tvättar sig, och ren sig sköljer;
Smedens ögon glänsa åter
Och hans tinningar, de blomstra,
Halsen blifver hvit som hönsägg,
Hela kroppen ren och tvagen;
In från badstun nu han kommer,
Stiger obemärkt i stugan,
Herrligt strålar nu hans anlet',
Rodnad blomstrar på hans kinder.
Derpå tager han till orda:
”Annikki, min egen syster!
Hemta nu min linne-skjorta,
Gif mig mina bästa kläder,
Att i dem jag mig får kläda,
Till min friarfärd mig smycka!”
Annikki, med vackra namnet,
Frambar genast linneskjortan
För hans kropp, från svett befriad,
För det obetäckta hullet;
Hemtade hans smala byxor,
Dem hans egen moder sömmat,
För hans sot-aftvagna höfter,
Hvilkas knotor icke märktes;
Frambar se'n hans mjuka strumpor,
Dem som ung hans moder stickat,
För hans fläckfritt rena smalben,
För hans muskelfulla vador;

Hemtade hans goda skoplagg,
Gaf hans bästa, köpta stöflar
Att uppå hans strumpor dragas,
Dem hans mor som jungfru stickat:
Gaf derpå den blåa rocken,
Som var nertill lefver-färgad,
Att på linne-skjortan klädas,
Som af bästa lärft var sömmad:
Sedan hans kaftan af vadmal,
Med fyrdubbel bräm af kläde.
Ofvanpå den blåa rocken,
Som var nyast bland de nya;
Se'n hans pels, med tusen knappar.
Smyckad skönt med flere hundra.
Öfver hans kaftan af vadmal.
Med dess kanter utaf kläde;
Dertill gördeln för hans höfter.
Det med guld beprydda bältet,
Som hans mor som jungfru stickat.
Som hon virkat ren som flicka;
Och hans brokigt sydda handskar,
Kantade med gyllne kanter,
Gjorda utaf Lapplands söner
För hans egna sköna händer:
Slutligen den höga hjelmen,
På hans sköna gyllne lockar,
Den engång hans fader köpt sig.
Fordom skaffat sig som fästman.
Derpå smeden Ilmarinen
Kläder på sig, gör sig färdig,

Pryder sig uppå det bästa,
Till sin träl han sedan säger:
”Späun min gode häst i redet,
För den brokigt prydda släden,
Att jag ut mig kan begifva
På min färd till Pohja-gården!”
Trälen svarade och sade:
”Hingstar sex i gården finnas,
Fålar, fodrade med hafre;
Hvilken vill du jag skall välja?”
Sade smeden Ilmarinen:
”Välj den allra bäste hingsten.
Spänn i redet unge fålen,
Brune springaren för släden,
Sätt jemväl sex gyllne gökar,
Sätt sju vackra blåa foglar
Att uppå min loka sjunga.
Att vid okets dragrem gala,
Så att flickorna må se det,
Gårdens mör deråt sig fägna:
Lägg i släden ock en björn-fäll,
Att jag uppå den må sitta,
Tag en vallross-hud derjemte,
Att den granna släden täcka!”
Lifstids-trälen uti gården,
Den för pengar lejde tjenarn,
Spände nu den unge fålen,
Brune springaren för släden.
Satte äfven sex små gökar,
Satte sju små blåa foglar

Att på lokans böjning sjunga,
Att vid okets dragrem gala;
Hemtade derpå en björn-fäll,
Att hans värd på den må sitta,
Tog en vallross-hud derjemte
Att den granna släden täcka.
  Sjelfva smeden Ilmarinen,
Den evärdelige hamrarn,
Upp en bön till Ukko sänder,
Beder så till dundrets herre:
"Sänd, o Ukko, nu ett snöfall,
Låt ånyo snö sig sänka,
Att med lätthet släden glider,
Snabbt framåt på vägen skrinner!"
  Ukko sände nu ett snöfall,
Lät ånyo snö sig sänka,
Täckte ljungen uppå heden,
Öfverhöljde markens bärskaft.
  Derpå smeden Ilmarinen
Satte sig i stålsmidd släde,
Höjde här sin röst och sade,
Yttrade de ord, som följa:
"Lycka, stig på mina tömmar,
Jumala, kom ner i släden!
Lycko-tömmar brista icke,
Slädar åker Gud ej sönder."
  Tömmarne han tog i handen,
Tog i andra handen pisken,
Gaf sin häst ett slag med snärten,
Sjelf han yttrade och sade:

”Skynda, bläs, med snabbhet hädan,
Spring nu, du med hvita manen!”
  Fram i hastig fart han åker
Längsmed hafvets strand, på sanden,
Utmed Sima-sundens kanter,
Utmed albevuxna höjder:
Stenarne på stranden rassla,
Sanden gnisslar under släden,
Gruset flyger mot hans anlet,
Vattnet stänker upp mot bröstet.
  En dag åker han, och tvenne,
Åker inpå tredje dagen,
Men uppå den tredje dagen
Upp han hinner Wäinämöinen,
Höjer då sin röst och talar,
Yttrar dessa ord och säger:
”O du gamle Wäinämöinen!
Låt oss fredligt nu förlikas,
Fast som friare vi täfla,
Samma jungfru eftersträfva:
Ej med våld hon bort må föras,
Fritt hon välja må sin make!”
  Sade gamle Wäinämöinen:
”Fredligt vill jag visst förlikas;
Ej med våld får jungfrun tagas,
Fritt hon välja må sin make.
Och åt den må jungfrun gifvas,
Som hon sjelf vill föredraga;
Groll må derför ej vi hysa,
Agg ej nära mot hvarandra.”

Längre fram på väg de färdas,
Styra framåt beggedera,
Skeppet glider, stranden brusar.
Hingsten springer, marken dånar.
När en liten tid förlidit,
När en ringa tid förflutit,
Börjar gårdens hund att skälla,
Börjar slottets vakthund gläfsa
Uti Pohjola, det mörka,
I det starka Sariola;
Morrar sakta till en början,
Gläfsar först med längre afbrott,
Sittande på åkerrenen,
Svängande sin svans mot marken.
Sade värden uti Pohja:
„Gå, min dotter ut att skåda
Hvarför gråe hunden skäller,
Hvarför gårdvarn högljudt gläfsar!"
Dottren svarade och sade:
„Jag har icke tid, min fader!
Ty den stora ladugården
Med dess hjord jag måste sköta;
Vrida måste jag min handqvarn,
Och det fina mjölet sikta:
Tung är qvarnen, fint är mjölet,
Svag är den som mjölet malar!"
Sakta skällde slottets vakthund,
Morrade med jemna afbrott;
Sade värden uti Pohja:
„Gå, min hustru, ut att skåda

Hvarför gråe hunden skäller,
Hvarför slottets vakthund gläfsar!”
Hustrun svarade och sade:
”Tid jag saknar, hinner icke:
Frukost måste här jag reda,
Laga mat för hela huset;
Tjockt ett bröd jag måste baka,
Degen än jag måste klappa:
Tjockt blir brödet, fint är mjölet,
Svag är den som brödet bakar!”
Sade värden uti Pohja:
”Alltid hafva qvinnor brådska,
Flickor ständigt att bestyra,
Fast de steka sig vid ugnen,
Fast de vräka sig på bädden;
Gå då du att se, min gosse!”
Gossen svarade och sade:
”Jag har icke tid, min fader;
Slipa måste jag min yxe,
Måste klyfva här ett trädblock,
Och en vidsträckt vedrad hugga,
Rada upp dess tunna klabbar:
Lång är trafven, fin är veden,
Svag är den som veden hugger!”
Slottets vakthund skäller ständigt,
Gårdvarn gläfsar oupphörligt,
Jemnt det fula djuret tjuter,
Holmens ullsvans klagar högljudt,
Sittande på åkerrenen,
Med den vida svansen uppböjd.

Sade värden uti Pohja:
”Utan skäl vår hund ej skäller,
Gläfsar icke utan orsak,
Ej mot träden blott han morrar.”
Sjelf han vandrar ut att skåda,
Skrider öfver sjelfva gården,
Till den mest aflägsna åkern,
Till det längst belägna fältet;
Såg hvart hunden vändt sitt hufvud,
Följde riktningen af nosen,
Blickade längs stormens kulle,
Längs den albevuxna åsen,
Fann nu klart och tydligt skälet,
Hvarför gråe hunden skällde,
Hvarför landets prydnad tjutit,
Hvarför gårdens ullsvans gläfsat:
Såg det röda skeppet segla
Öfver sjön vid Lempi-viken,
Såg den granna släden nalkas
Öfver land, vid Sima-holmen.
Värden sjelf i Pohja-gården
Skyndar genast in i stugan,
Träder under takets fogning,
Yttrar dessa ord och säger:
”Gäster nu till gården nalkas
Öfver hafvets blåa fjärdar!
Fram en brokig skrinda åker
Ute, bortom Sima-holmen,
Och en väldig farkost seglar
Hitom Lempi-vikens vatten.”

Sade Pohjolas värdinna:
"Hur skall nu ett tecken vinnas
Om de fremmande, som komma?
Du min lilla tjensteflicka,
Lägg nu rönnved uppå elden,
Stycken af det helga trädet!
Om ur veden blod ses sippra,
Skola säkert krig vi hafva,
Men om vatten fram ses flyta,
Skola uti frid vi lefva."
Det var Pohjas tjensteflicka,
Tärnan, van att ödmjukt lyda,
Rönnved lade hon i elden,
Stycken af det helga trädet;
Blod ej sipprar fram ur veden,
Icke blod och icke vatten,
Honing utur veden flyter,
Ljuflig saft ur trädet tränger.
Suovakko i stug'vrån säger,
Gumman under täcket talar:
"När ur veden honing flyter,
Ljuflig saft ur trädet tränger,
Äro gästerna, som nalkas,
Någon talrik friar-skara!"
Derpå Pohjolas värdinna,
Pohjas gumma, Pohjas dotter,
Genast ut ur stugan skynda,
Hasta begge ut på gården,
Kasta blicken utåt fjärden,
Vända hufvudet mot solen;

Här de se en farkost nalkas,
Se det nya skeppet segla,
Det af hundra plankor byggda,
Fram på sjön, längs Lempo-viken:
Skeppet glänste som af vadmal,
Lyste rödt till ena hälften,
Kraftfull stod en man vid styret,
Stödd emot sitt koppar-roder:
Der de se en fåle nalkas,
Se en skrinda röd sig närma,
Se en brokig släde ila
Öfver land, vid Sima-holmen:
Sex små gyllne gökar sitta
Galande på lokans böjning,
Sju små blåa foglar sjunga
Invid sjelfva okets remtyg;
Ståtlig satt en man i släden,
Stolt vid tömmarne en hjelte.
  Sade Pohjolas värdinna,
Yttrade och tog till orda:
"Hvilkendera vill du välja,
Då de komma att begära
Dig till lifstidsvän för evigt,
Till en dufva, ömt omfamnad?
  "Den, som der i skeppet nalkas,
Som i röda båten seglar
Fram på sjön längs Lempo-viken,
Är den gamle Wäinämöinen:
Gods och håfvor uti båten,
Skatter i sitt skepp han medför.

"Den som åker fram i släde.
Som i brokig skrinda nalkas
Öfver land, vid Sima-holmen,
Det är smeden Ilmarinen:
Tomma skenet blott han medför,
Har sin släde full af troll-ord.
"När de träda in i stugan,
Bör du mjöd i stopet hemta,
I ett kärl med tvenne handtag:
Gif då stopet i dens händer,
Som du vill som maka följa.
Gif det åt den gamle Wäinö,
Som har gods och guld i skeppet,
Som i båten skatter medför!"
Det var Pohjas sköna dotter,
Sinnrikt svarar hon och säger:
"O min moder, som mig burit.
Du min egen fostrarinna!
Gods jag icke efterfikar,
Bryr mig ej om manna-vishet.
Föredrager manna-fägring,
Aktar mer gestaltens skönhet.
Också ha väl aldrig hittills
Jungfrur här försålts för pengar:
Utan gods och håfvor vill jag
Följa smeden Ilmarinen,
Honom, som har smidit Sampo.
Som det granna locket hamrat."
Sade Pohjolas värdinna:
"O du insigtslösa toka!

Smeden Ilmari du väljer,
Tar en man med svettig panna;
Jemnt du får hans skjorta skölja,
Ständigt smedens hufvud tvätta!»
Dottren svarade och sade,
Yttrade och tog till orda:
»Wäinö vill jag icke hafva,
Vill en åldrig man ej vårda;
Blott besvär en gubbe gifver,
Endast tråk en åldrig make.»
Nu den gamle Wäinämöinen
Först till Pohja-gården hinner,
Skjuter då det röda skeppet,
Sin med vadmal klädda farkost,
Upp på stålbesmidda rullar,
Strandens kopparklädda stockar;
Stiger sedan in i stugan,
Träder under takets fogning,
Tar till orda der, på golfvet,
Invid dörren, under sparren,
Höjer nu sin röst och säger,
Yttrar dessa ord och frågar:
»Jungfru, vill du med mig följa,
Som min egen vän för evigt:
Vill du bli min lifstids-maka,
Bli en dufva vid min sida?»
Det var Pohjas sköna tärna,
Sjelf hon skyndar sig att svara:
»Har då nu du båten timrat,
Byggt det stora skeppet färdigt,

Utaf bitar ur min slända,
Utaf stycken ur mitt skäktträd?"
Sade gamle Wäinämöinen,
Yttrade och gaf till gensvar:
"Jag ett präktigt skepp har timrat,
Byggt en farkost stark och väldig,
Som är säker uti stormar,
Som i motvind, fast och stadig,
Skjuter fram igenom vågen,
Höjer sig på vattnets ryggar,
Stiger lätt, liksom en bubbla,
Glider fram, liksom ett näckblad,
Öfver fjärdarne i Pohja,
Öfver skumbetäckta böljor."
Men den sköna Pohja-dottren
Tog till orda då och sade:
"Sjömän vill jag icke prisa,
Hjeltar, som på vågen styra;
Hafvets stormar rubba sinnet,
Vårens vindar skada hjernan.
Icke torde dig jag följa,
Och jag följer icke heller,
Som din egen vän för evigt,
Som en dufva vid din sida,
Att ditt hviloläger reda,
Att din hufvudkudde ordna."

Nittonde Sången.

Derpå smeden Ilmarinen,
Den evärdelige hamrarn,
Skyndsamt sjelf i stugan stiger,
Träder under takets resning.
Nu en dryck af honing hemtas,
Mjöd uti en kanna räckes
Uti Ilmarinens händer;
Smeden yttrar då och säger:
„Ej, så länge tiden varar,
Medan gyllne månen strålar,
Vill jag denna drycken tömma,
Förrn jag sett min egen älskling!
Är den vän, jag väntat, färdig,
Färdig den, jag haft att vänta?"
Det var Pohjolas värdinna,
Hon till orda tog och sade:
„Möda ger dig den du väntat,
Möda den, du haft att vänta!
Ena skon ej än är påklädd
Och den andra knappt till hälften:

Färdig blifver den du väntat,
Redo, den du hem skall föra,
När du upplöjt huggorms-åkern,
Vändt det ormuppfyllda fältet,
Utan att din plog sig höjer,
Utan att dess billar darra,
Samma fält som Hiisi upplöjt,
Och der Lempo fåror ristat
Med af koppar smidda billar,
Med sitt eldigt hvassa plogbett:
Städse har min son, den arme,
Lemnat åkern plöjd till hälften."
Derpå smeden Ilmarinen
Träder in i jungfruburen,
Yttrar sjelf och tar till orda:
"Nattens mö, du skymnings-tärna!
Mins du väl ännu i tiden,
Då jag Sampo sammansmidde,
Hamrade det granna locket,
Hur du svor ett heligt löfte
Inför Gud, den uppenbare,
Inför hans, den högstes, anlet',
Hur ett säkert hopp du gaf mig,
Att du ville bli min maka,
Bli min lifstidsvän för evigt,
Bli en dufva vid min sida?
Nu vill ej din mor dig gifva,
Vill ej skänka mig sin dotter
Förrn jag upplöjt huggorms-åkern,
Vändt det ormuppfyllda fältet."

Hjelp hos jungfrun nu han finner,
Detta råd hon gifver honom:
"Hör mig smed, o Ilmarinen,
Du en hamrare evärdlig!
Forma dig en gyllne plogbill,
Gör den omsorgsfullt af silfver:
Dermed kan du fältet plöja,
Dermed huggorms-åkern vända."
Det var smeden Ilmarinen,
Guld han kastade i ässjan,
Silfver in i smideshärden:
Häraf smidde han en guldplog,
Smidde sedan tvenne jernskor
Och af stål en benbeklädnad.
Dessa nu han på sig drager,
Fäster skenorna kring benen,
Kläder sig i koppar-brynja,
Spänner sig i stålsmidt bälte,
Pådra'r jernbesmidda handskar,
Vantar, af två stenar gjorda,
Tar den eldigt snabbe fålen,
Spänner hästen uti redet,
Och går ut att åkern plöja,
Att på fältet fåror rista.
Ormar hvimlade på åkern,
Hufvud hväste vildt vid hufvud;
Smeden tager då till orda:
"O du orm, som Gud har skapat!
Hvem har lyftat upp ditt hufvud,
Hvem har väl befallt och bjudit,

Att din skalle skall stå upprätt,
Att din hals sig styf skall höja?
Gå med skyndsamhet ur vägen,
Smyg dig bort bland markens höstubb,
Kryp, du lede, i en rishög,
Göm dig genast uti gräset!
Om du der ditt hufvud höjer,
Skall af Ukko sjelf det krossas,
Af hans pilars hvassa stål-udd,
Af hans hagel, hårdt som jernet!"
   Huggorms-åkern nu han plöjer,
Fårar fältet, fullt af ormar,
Lyftar ormar upp på tegen,
Den af plogen vända marken,
Säger, när han återkommit:
"Nu jag upplöjt huggorms-åkern,
Vändt det ormuppfyllda fältet,
Dragit fåror på dess tegar:
Skall ej jungfrun nu mig gifvas,
Ej min älskling ren mig skänkas?"
   Det var Pohjolas värdinna,
Hon till orda tog och sade:
"Då skall dig min dotter gifvas,
Då skall jungfrun här dig skänkas,
När du Tuonis björn har fångat,
När du Manas ulf har betslat
Fjerran uti Tuoni-skogen,
Längst vid Manas landamären;
Hundra män dem gått att fånga,
Icke en har återkommit."

Derpå smeden Ilmarinen
Träder in i jungfruburen,
Yttrar dessa ord och säger:
"Åter är ett värf mig ålagdt;
Manas ulfvar skall jag betsla,
Tuonis björnar skall jag fånga
Fjerran uti Tuoni-skogen,
Längst vid Manas landamären!"
Hjelp hos jungfrun nu han finner,
Detta råd hon gifver honom:
"Hör mig smed, o Ilmarinen,
Du, en hamrare evärdlig!
Gör dig nu af stål ett betsel,
Hamra dig af jern en grimma,
På en vågsköljd sten vid stranden,
Invid trenne forsars brusning:
Dermed fångas Tuonis björnar,
Dermed betslas Manas ulfvar."
Derpå smeden Ilmarinen,
Den evärdelige hamrarn,
Smider sig af stål ett betsel,
Hamrar sig af jern en grimma,
På en vågsköljd sten vid stranden,
Invid trenne forsars brusning.
Vandrar nu att djuren fånga,
Yttrar sjelf och tar till orda:
"Terhenetär, dimmans dotter!
Sålla töcken ner ur sållet,
Utströ hastigt täta dimmor
Der de vilda djuren ströfva.

Att de mina steg ej höra,
Ej för mig till flykten taga!"
Ulfven innankort han betslar,
Fängslar björnen i sin jern-ked
Uppå Tuonis vida moar,
Djupt uti den blåa skogen,
Säger, när han återkommit:
„Gif mig, gumma, nu din dotter!
Jag har medfört Tuoni-björnen,
Betslad Manas ulf jag hitbragt."
Det var Pohjolas värdinna,
Hon till orda tog och sade:
„Då skall allan åt dig gifvas,
Då först blir din blå-and färdig,
När du fått den stora gäddan,
Flodens flinka, feta fjällfisk,
Ur den svarta Tuoni-elfven,
Djupt i Manala, det låga,
Utan att du not begagnar
Eller någon hand-not nyttjar;
Hundra gått att henne fånga,
Icke en har återkommit."
Smeden gripes nu af oro,
Råkar i allt större trångmål,
Stiger in i jungfruburen,
Yttrar dessa ord och säger:
„Åter är ett värf mig ålagdt,
Ännu bättre än de förra:
Att få upp den stora gäddan,
Flodens flinka, feta fjällfisk,

Ur den svarta Tuoni-elfven,
Manalas urgamla flöde,
Utan nät och utan dragnot,
Utan några andra redskap!»
Hjelp hos jungfrun nu han finner,
Detta råd hon gifver honom:
»Hör mig smed, o Ilmarinen,
Var för ingen del bekymrad!
Hamra nu en eldfull hafsörn,
En hvitfärgad väldig fogel;
Den skall gripa stora gäddan,
Fånga feta, flinka fisken,
Ur den svarta Tuoni-elfven,
Djupt i Manala, det låga.»
Derpå smeden Ilmarinen,
Den evärdelige hamrarn,
Hamrar sig en eldig hafsörn,
En hvitfärgad, väldig fogel;
Örnens klor af jern han smider,
Formar utaf stål dess fötter,
Vingarne af båtens sidor;
Sjelf på vingarne han stiger,
Upp på örnens vingbensspetsar.
Derpå talar han till örnen,
Råder så den starke fogeln:
»Du min örn, min egen fogel!
Flyg och ila, dit jag bjuder:
Till den svarta Tuoni-elfven,
Ner till Manala, det låga,

Spänn dess stora snabba gädda,
Grip dess flinka, feta fjällfisk!"
  Örnen nu, den sköna fogeln,
Sväfvar fram med starka vingslag,
Ilar ut att gäddan fånga,
Fisken med de grymma tänder;
Flyger fram till Tuoni-elfven,
Ner till Manala, det låga:
Ena vingen vidrör vattnet,
Upp till himlen når den andra,
Klorna uti vattnet gripa,
Näbben slår mot strandens klippor.
  Derpå smeden Ilmarinen
Går att vattnet genomsöka
I den svarta Tuoni-elfven;
Örnen vaktar vid hans sida.
  Wetehinen steg ur vattnet,
Grep i smeden Ilmarinen:
Örnen flög då på hans nacke,
Omvred Wetehinens hufvud,
Stötte ner det uti djupet,
Ner till bottnens mörka gyttja.
  Tuonis gädda nu sig närmar,
Vattnets hund i bugter nalkas;
Ej är gäddan af de minsta,
Ej ibland de allra största:
Tvenne yxskaft lång är tungan,
Af ett räfs-skafts längd hvar huggtand,
Trenne forsars vidd har gapet,
Och sju båtar lång är ryggen;

Upp på ollon-ekens grenar,
Upp i tallens rika krona;
Här han smakar sjelf på fisken,
Gäddans mage upp han ristar,
Sliter derpå upp dess bröstben,
Lösgör slutligen dess hufvud.
Sade smeden Ilmarinen:
"O du örn, du olycksdigre!
Säg hvad är du för en fogel,
Hvad slags kräk kan du väl vara,
Då på denna fisk du smakar.
Då du ristar upp dess mage,
Sliter upp jemväl dess bröstben
Och afskiljer gäddans hufvud?"
Örnen, med de starka jernklor,
Vredgas högt och börjar flyga,
Höjer sig i luftens rymder,
Mot det långa molnets kanter;
Skyar skälfva, himlar dåna,
Luftens lock i lutning bringas,
Ukkos båge sönderbrister,
Månens horn i stycken falla.
Derpå smeden Ilmarinen
Sjelf tar med sig gäddans hufvud
Till en gåfva åt sin svärmor,
Yttrar dessa ord och säger:
"Detta duga skall för evigt
Till en stol i Pohja-gården!"
Derpå tager han till orda,
Höjer sjelf sin röst och säger:

»Nu jag upplöjt huggorms-åkern,
Ormuppfyllda fält jag uppvändt,
Manas ulfvar har jag betslat,
Bundit Tuonis björn i kedja,
Fått den fjällbetäckta gäddan,
Fångat flinka, feta fisken
Ur den svarta Tuoni-elfven,
Djupt i Manala, det låga:
Skall ej jungfrun nu mig gifvas,
Skall ej tärnan här mig skänkas?»
Sade Pohjolas värdinna:
»Illa har du nu betett dig,
Då du afskiljt gäddans hufvud,
Då du ristat upp dess mage,
Slitit upp jemväl dess bröstben,
Och, dertill, på fisken smakat!»
Derpå smeden Ilmarinen
Yttrade ett ord och sade:
»Felfritt byte fångas sällan,
Icke ens från bättre ställen,
Mindre än från Tuoni-elfven,
Ifrån Manala, det låga!
Är hon redo, den jag väntat,
Färdig, den jag haft att vänta?»
Sade Pohjolas värdinna,
Tog till orda sjelf och talte:
»Redo är hon, som du väntat,
Redo, den du haft att vänta!
Nu min dotter bort jag gifver,
Nu min lilla and jag skänker

Här åt smeden Ilmarinen,
Att för alltid bli hans maka,
Bli hans lifstidsvän för evigt,
Bli en dufva vid hans sida!"
  Satt ett barn på stugu-golfvet,
Barnet sjöng på stugu-golfvet:
"Nu till våra stugor lände,
Till vårt slott, en väldig fogel,
Nalkades en örn från öster,
Stor en hök från himlens rymder;
Ena vingen slog mot himlen,
Vågorna beströk den andra,
Stjerten snuddade vid hafvet,
Hufvudet till molnen nådde.
Af och an han flög beständigt,
Såg sig om åt alla sidor,
Och till männens slott han nedflög,
Knackade derpå med näbben:
Männens slott, det hade jern-tak,
Ej ditin han kunde tränga.
  "Såg sig om åt alla sidor,
Af och an han flög beständigt,
Nedflög nu på qvinno-slottet,
Knackade derpå med näbben:
Slottet hade tak af koppar,
Ej ditin han kunde tränga.
  "Såg sig om åt alla sidor,
Af och an han flög beständigt,
Nedflög nu på jungfru-slottet,
Knackade derpå med näbben:

Jungfru-slottet hade lärft-tak,
Dit han lyckades sig tränga.
”Sänkte sig på slottets rökfång.
Nedflög derifrån på taket,
Undanstötte gluggens bräde,
Satte sig vid fönstergluggen,
Invid väggen, grönbevingad,
Hundrafjädrad, vid dess timring,
”Mönstrade de lockomhöljda,
Gårdens mör med rika flätor,
Sökte ut den allra bästa
I de lockomhöljdas skara,
Valde bland de perl-beprydda
Den mest blomstrande och fagra.
”Och den stora örnen griper.
Höken hugger nu med styrka
I den bästa uti hopen,
Uti denna flock af änder;
Den mest ljufva, den mest fina.
Den mest röda, den mest hvita,
Henne griper luftens fogel,
Fattar med de långa klorna
Den som högst sitt hufvud burit,
Som är skönast vext af alla,
Och hvars fina, mjuka fjädrar
Glänsa herrligast i hopen.”
Derpå Pohjolas värdinna
Yttrade och tog till orda:
”Huru visste du, min älskling,
Hvar förnam du, gyllne äpple,

Att en sådan jungfru vexte,
Att, ljuslockig, här hon lefde?
Glänste kanske jungfruns silfver,
Spordes hennes guld derborta,
Sken vår sol så långt i fjerran,
Lyste ända dit vår måne?"
  Sade barnet uppå golfvet,
Yttrade den späde gossen:
"Deraf visste han, vår älskling,
Så fann lyckans mullvad vägen
Till den fagra flickans boning,
Jungfruns vidtberömda hemgård:
Frejdad vidt är hennes fader
För det stora skepp han förer,
Än mer frejdad hennes moder
För de stora bröd hon bakar,
För de hvetebröd hon gräddar
Att förpläga gårdens gäster.
  "Deraf visste han, vår älskling,
Den fullkomligt obekante,
Att den unga jungfrun vexte,
Att hos oss en tärna uppsköt:
Då engång jag gick på gården,
Framskred nedom våra visthus,
Ännu tidigt, på en morgon,
Bittida vid dagens gryning,
Syntes röken lodrät stiga,
Tjock och sotig upp sig höja,
Ur det vidtberömda hemmet,
Ur den unga jungfruns boning;

Sjelf höll jungfrun på att mala.
Svängde flitigt re'n sin handqvarn:
Qvarnen larmade likt göken,
Likt en gräsand stenens handtag,
Sikten ljöd likt siskans qvitter,
Stenen skramlade som perlor.
”Då en annan gång jag utgick,
Vandrade på åkerrenen,
Sökte hon på fältet färggräs,
Lutad ner bland markens blommor,
Gjorde rödfärg der i grytor,
Kokade i kittlar gulfärg.
”Då en tredje gång jag utgick
Utanför vår ungmös fönster,
Hördes jungfrun flitigt väfva,
Hördes hennes väfsked klappa;
Skötteln rördes fram och åter
Som en hermelin bland stenrös,
Skedens tenar hördes rassla
Som en hackspik uti trädet,
Bommen af och an sig rörde
Som bland trädens grenar ekorn.”
Derpå Pohjolas värdinna
Yttrade ett ord och sade:
”Ser du nu, min egen flicka,
Har jag icke alltid sagt dig:
Sjung ej jemnt bland skogens granar,
Qväd ej visor uti dalen,
Lys ej med den smärta halsen,
Och med dina armars hvithet,

Med den unga barmens skönhet,
Med den ståtliga gestalten!
„Hela hösten har jag yrkat,
Sagt det hela denna sommar
Och förklarat re'n i våras,
Re'n vid andra sånings-tiden:
Byggom här ett hemligt porte
Med små undangömda fönster,
Der vår jungfru då kan väfva,
Syssla jemnt med sina väfskaft,
Obemärkt för Suomis fästmän,
Osedd af dess friarskara!"
Nu på golfvet talte barnet,
Gossen, fjorton dagar gammal;
„Lättare en häst man döljer,
Aktar tagelprydda fålar,
Än man kan en jungfru dölja,
Än en lockig mö man aktar.
Om ett slott af sten du byggde
Midt bland hafvets vida fjärdar,
För att dölja dina döttrar,
Dina dufvor der bevara,
Vore de dock ej så gömda,
Vexte ej så undandolda,
Att ej höge fästmän komme,
Landets hela friarskara,
Män med högt-uppresta hjelmar,
Hästar med stålhårda hofvar."
Sjelfve gamle Wäinämöinen,
Sorgsen och med nedsänkt hufvud,

Färdas bort mot hemmet åter,
Yttrar dessa ord och säger:
”Ve mig arme och försmådde,
Som ej insett har och funnit,
Att som ung man bör sig gifta,
Välja under skörde-tiden!
Allting måste den väl ångra,
Som ett tidigt gifte ångrar
Och att barn som ung han eger,
Hushåll i sin bästa ålder!”

Derpå varnar Wäinämöinen,
Råder visligt äldre männer
Att till unga mör ej fria,
Ej de sköna eftersträfva;
Varnar för att skrytsamt simma,
För att ro på vad på vattnet,
Och att täfla i att fria
Jemte andra yngre männer.

Tjugonde Sången.

Hvad är väl att nu besjunga,
Hvad skall nu vår sång förtälja?
Detta är att nu besjunga,
Detta skall vår sång förtälja:
Bröllopet i Pohja-gården,
Trolldoms-skarans dryckesgille.
Länge reddes ren till bröllop,
Länge samlades förråder
I den goda Pohja-gården,
Sariolas stora stugor.
Hvad har kunnat åstadkommas
Och hvad allt tillvägabringas
För den långa Pohja-festen,
Stora skarans dryckesgille,
Att förpläga bröllopsfolket,
Att den stora mängden mätta?
Fanns en oxe i Karelen,
Frodades en tjur i Finland,
Ej för stor och ej för liten,
Blott en kalf af vanlig storlek:

Svansen fläktade i Häme,
Hufvudet i Kemi rördes,
Hornens höjd var hundra famnar,
Nosens tjocklek hälften större;
På en vecka hermelinen
Sprang kring oxens plats vid klafven,
Svalan flög en dag på vägen
Mellan begge hornens spetsar,
Nådde dock med möda målet
Utan att på vägen hvila;
Sommar-ekorn lopp en månad
Utmed svansen, mot dess ända,
Hann dock icke hela vägen,
På en månad ej till slutet.
  Denna tjurkalf, stark och väldig,
Denne Suomis stora oxe,
Leddes fram ifrån Karelen,
Öfver Pohjas åkerrenar;
Hundra män i hornen höllo,
Tusen togo tag kring nosen,
När på vägen oxen leddes,
Fördes fram till Pohja-gården.
  Långsamt oxen nu sig närmar
Sariola-sundets mynning,
Betar gräs vid källans bräddar,
Når med ryggen upp till molnen;
Slagtare dock ej blef funnen,
Man att döda underdjuret,
Ej bland Pohjas söners skara,
Icke bland det stora slägtet,

Bland den ungdom, som då uppgick,
Icke ens bland äldre männer.
  Kom till slut en åldrig fremling,
Wirokannas från Karelen,
Han sig yttrade och sade:
"Vänta, vänta, arma oxe,
När jag kommer med min klubba,
När jag slår ett slag med stången,
Arma djur, emot din skalle,
Lär du ej en annan sommar
Svänga särdeles på nosen,
Höja på ditt tjocka tryne
Här på dessa åkerrenar,
Invid Sariola-sundet!"
  Gubben sig till slagt förfogar.
Wirokannas går att hugga,
Palvoinen att oxen fälla:
Oxen svänger på sitt hufvud
Och dess svarta ögon blänga:
Gubben upp i granen flyktar.
Wirokannas in i snåret,
Palvoinen i videt hoppar.
  Efter slagtare man sökte,
Karl att stora oxen fälla,
Från Karelens sköna bygder,
Suomis vida landamären,
Sökte från det svaga Ryssland,
Från det stolta Svea-landet,
Lapplands vidtutsträckta gränser,
Turjas trollkonstrika trakter,

Sökte slutligen hos Tuoni,
Uti Manala, det mörka,
Letade, men fann dock ingen,
Sökte, varseblef ej någon.
  Efter slagtare man sökte,
Karl att store oxen fälla,
På det vida hafvets yta,
Ute på de breda böljor.
  Svart en man steg upp ur hafvet,
Fram ur böljans djup en hjelte,
Ute på det vida hafvet,
På dess breda, öppna yta;
Icke var han af de största,
Icke af de allra minsta:
Kunde ligga under skålen,
Kunde stå inunder sållet.
  Hand af jern den gamle hade,
Svart som jernet var hans anlet,
Hjelm af sten hans hufvud täckte,
Skor af sten hans fötter höljde,
Gyllne knif han bar i handen
Med ett krokigt skaft af koppar.
  Der fann Suomis oxe slagtarn,
Träffade till slut sin bane,
Fann den man, som honom fällde,
Den som underdjuret nedslog.
  Mannen knappt sitt byte märker,
Förr'n han på dess nacke rusar,
Trycker tjuren ned på knäna,
Böjer bogen ned mot marken.

Fick han deraf rikligt byte?
Ringa byte blott han erhöll:
Köttet fyllde hundra såar,
Korfvens längd blef hundra famnar.
Båtar sju af blodet fylldes,
Tunnor sex af fettet fingos
För den stora Pohja-festen,
Sariolas bröllopsmåltid.
Byggd en stuga var i Pohja,
Gårdens pörte, vidt och rymligt,
Nio famnar lång var stugan,
Famnar sju i bredd den upptog.
Tuppen, som vid taket galar,
Höres icke ner till golfvet,
Hunden, som i hörnet skäller,
Hörs ej ända fram till dörren.
Sjelfva Pohjolas värdinna
Rörde sig vid golfvets fogning,
Framgick långsamt midt i stugan,
Eftertänkte i sitt sinne:
"Hvaraf skola öl vi göra,
Hvaraf spisöl skickligt brygga,
För det bröllop vi bereda,
Gästabudet, som skall gifvas?
Ej jag vet hur spisöl brygges,
Känner icke ölets ursprung."
Låg på ugnens mur en gubbe,
Sade gubben då på ugnen:
"Ölets ursprung är af kornet,
Kända drycken föds af humlan,

Föds dock icke utan vatten,
Icke utan häftig låga.
”Humlan, Remunens afkomling,
Stacks som liten ned i jorden,
Plöjdes ormslång ned i myllan,
Sattes, stor som nässelplantan,
Nära intill Kalevas källa
Ner i Osmo-åkerns jordvall;
Deraf uppsköt då en telning,
Höjde sig en ljusgrön stängel,
I ett litet träd den uppsteg,
Klängde upp uti dess krona.
”Lyckans gubbe sådde kornet
I den nya Osmo-åkern;
Kornet frodades förträffligt,
Vexte väl och sköt i höjden
I ett hörn af Osmo-åkern,
Uppå Kaleva-sonens svedland.
”När en liten tid förlidit,
Susar humlan ren i trädet,
Hviskar kornet uppå åkern,
Sorlar källans vatten sakta:
”När må vi tillsamman komma
När må vi hvarandra möta?
Ledsamt är att ensam lefva,
Bättre två och tre tillsamman!”
”Osmotar, som ölet brygger,
Tärnan som bereder spisöl,
Gick att plocka korn från åkern,
Tog sex korn från sädes-axet,

Sång. 20. Knoppar sju från humlans stängel.
Öste åtta slefvar vatten,
Ställde grytan öfver elden,
Bragte blandningen att koka:
Öl af kornet hon beredde
Under sommarns bråda dagar,
Ytterst på en dimmig udde,
Spetsen af en töcknig holme,
I ett nygjordt kar, på bottnet,
I en så af björkträd fogad.
”Ölet fick hon brygdt omsider,
Men hon fick det ej att jäsa;
Eftertänkte, öfverlade,
Yttrade ett ord och sade:
”Hvad skall härtill än man hemta,
Hvad kan vidare behöfvas
För att ölet måtte jäsa,
Att till skumning drycken komme?”
”Kalevatar, sköna tärnan,
Flickan med de fina fingrar,
Hon som alltid snabbt sig rörer,
Alltid lika flink på foten,
Framgick öfver golfvets fogning,
Midt på stugans golf sig svängde,
Ombesörjde ett och annat
Midt emellan tvenne kittlar:
Såg en sticka uppå golfvet,
Upptog stickan då från golfvet.
”Vände stickan, såg uppå den:
”Hvad månn' deraf kunde blifva

I den sköna tärnans händer,
I den goda jungfruns fingrar,
Om i hennes hand den föres,
I den goda jungfruns fingrar?”
”Förde den i hennes händer,
I den goda jungfruns fingrar;
Jungfrun gnuggar sina händer,
Gnider dem emot hvarandra:
Så en ekorre hon skapar,
Låter hvita ekorrn födas.
”Börjar nu att barnet lära,
Undervisar lilla ekorrn:
”Ekorre, du kullens älskling,
Kullens blomma, markens täckhet,
Skynda hädan dit jag bjuder,
Dit jag bjuder, dit jag manar,
Bort till Metsola, det ljufva,
Till det vakna Tapiola,
I ett litet träd dig svinga,
Klättra varsamt upp i kronan,
Att dig örnen icke griper,
Luftens fogel dig ej spänner;
Kottar bit från granens grenar,
Spetsar tag från tallens toppar,
Hemta dem i jungfruns händer,
Hit till Osmo-dottrens ölbrygd!”
”Ekorrn med den vida svansen
Nog förstod att skyndsamt springa,
Att den långa vägen löpa,
Hållen snabbt tillryggalägga,

Genom en skog, längs en annan,
Snedt igenom tredje skogen,
Bort till Metsola, det ljufva,
Till det trägna Tapiola:
Såg i skogen trenne granar,
Fyra än ej stora tallar,
I en gran han steg från dälden.
Upp i tallens topp på sandmon
Utan att af örnen gripas,
Att af luftens fogel spännas;
Bröt från granens krona kottar,
Spetsar tog från tallens toppar,
Omslöt kottarne med klorna,
Gömde dem i sina tassar,
Förde dem i tärnans händer,
I den goda flickans fingrar.
"Tärnan kastar dem i ölet,
Osmo-dottren i sitt spisöl:
Ölet börjar icke jäsa,
Färska drycken vill ej skummas.
"Osmotar, som ölet brygger,
Tärnan som bereder spisöl,
Eftersinnade beständigt:
"Hvad skall hit ännu man hemta
För att ölet måtte jäsa,
Färska drycken fås till skumning?"
"Kalevatar sköna tärnan,
Flickan med de fina fingrar,
Hon som alltid snabbt sig rörer,
Alltid lika flink på foten,

Framgick öfver golfvets fogning,
Midt på stugans golf sig svängde,
Ombesörjde ett och annat
Midt emellan tvenne kittlar,
Varseblef ett spån på golfvet,
Upptog spånet då från golfvet.
  "Vänder och betraktar spånet:
"Hvad månn' deraf kunde blifva
I den sköna tärnans händer,
I den goda jungfruns fingrar,
Om det förs i hennes händer,
I den goda jungfruns fingrar?"
  "Hemtar det i hennes händer,
I den goda jungfruns fingrar;
Jungfrun gnuggar sina händer,
Gnider dem emot hvarandra,
Så en mård hon låter födas,
Liten mård med gyllne bringa.
  "Börjar nu sin mård att lära,
Talar till den faderlöse:
"Lilla mård, min vackra fogel
Med det sköna, dyra skinnet,
Skynda hädan dit jag bjuder,
Dit jag bjuder, dit jag manar:
Spring till björnens stenrösgrotta,
Björnens gård i djupa skogen,
Der de bistra björnar kämpa,
Lefva än i all sin vildhet!
Samla dregel der i näfven,
Låt i handen fradga flyta,

Hemta den i jungfruns händer,
Hit på Osmo-dottrens skuldra!”
”Mården med det gyllne bröstet
Nog förstod att skyndsamt springa,
Lopp med hast den långa vägen,
Hållen snart tillryggalade,
Öfver en elf, längs en annan,
Snedt utöfver tredje elfven,
Sprang till björnens stenrösgrotta,
Djupa hålan mellan klippor,
Der de bistra björnar slogos,
Lefde än i all sin vildhet
På en klippgrund, fast som jernet,
På en häll, så hård som stålet.
Fradga föll från björnens käftar,
Dregel dröp ur vilda gapet;
Mården tog i tassen fradga,
Lät i näfven dreglet drypa,
Förde det i tärnans händer,
I den goda jungfruns fingrar.
”Jungfrun kastar det i ölet,
Osmo-dottren i sitt spisöl,
Ölet börjar dock ej jäsa,
Mannadrycken fradgar icke.
”Osmotar, som ölet brygger,
Tärnan, som bereder spisöl,
Eftersinnade beständigt:
”Hvad kan vidare behöfvas,
För att ölet måtte jäsa,
Att till skumning drycken komme?”

”Kalevatar, sköna tärnan,
Flickan med de fina fingrar,
Hon, som alltid snabbt sig rörer,
Alltid lika flink på foten,
Framgick öfver golfvets fogning,
Midt på stugans golf sig svängde,
Ombesörjde ett och annat
Midt emellan tvenne kittlar.
Varseblef ett gräs på golfvet,
Upptog gräset då från golfvet.
”Vände gräset, såg uppå det:
”Hvad månn' deraf kunde blifva
I den sköna jungfruns händer,
I den goda tärnans fingrar,
Om i hennes hand det hemtas,
I den goda jungfruns fingrar?”
”Hemtar det i hennes händer,
I den goda tärnans fingrar;
Jungfrun sina händer gnuggar,
Gnider dem emot hvarandra,
Så ett litet bi hon skapar,
Låter Mehiläinen födas.
”Börjar nu sin fogel lära,
Undervisar lilla biet:
”Mehiläinen, flinka fogel,
Lilla kung bland ängens blommor,
Flyg nu hädan, dit jag bjuder,
Dit jag bjuder, dit jag manar:
Till en ö på öppna fjärden,
Till en klippa uti hafvet,

Der en mö i slummer sjunkit,
Koppargördlad jungfru hvilar:
Honingsgräs hon har vid sidan,
Ljufva örter invid fållen.
Hemta honing i din vinge,
Ljuflig saft i din beklädnad,
Från det ljusa gräsets toppar,
Från den gyllne blommans krona,
Hemta den i tärnans händer,
Hit på Osmo-dottrens axel!"
"Mehiläinen, flinka fogeln,
Färdades med största snabbhet,
Flög i hast den långa vägen,
Hållen snart tillryggalade,
Öfver ett haf, längs ett annat,
Snedt utöfver tredje hafvet,
Hann till ön på öppna fjärden,
Kom till klippan uti hafvet,
Såg en mö i slummer sjunken,
Tennbriskprydd en tärna somnad
På den ej benämnda ängen,
Honungsfältets gröna linda,
Gyllne gräs vid hennes midja,
Silfverblommor invid gördeln:
Vätte vingen der i honing,
Fjunet i den ljufva saften
Från det ljusa gräsets toppar,
Från den gyllne blommans krona,
Förde den i tärnans händer,
I den goda jungfruns fingrar.

"Jungfrun kastar den i ölet,
Osmotar uti sitt spisöl;
Ölet började att jäsa,
Färska drycken kom till skumning
På det nya karets botten,
Uti sån af björkträd fogad,
Pöste jemnhögt med dess handtag,
Fräste öfver kärlets bräddar,
Ville ner på marken strömma,
Gjuta sig på golfvets tiljor.
"När en liten tid förlidit,
Icke alltför långt derefter
Kommo männer dit att dricka,
Lemminkäinen främst af alla.
Drucken blef den unge Kauko,
Drucken Ahti, muntre sällen,
Af det nyss beredda ölet,
Osmo-dottrens färska spisöl.
"Osmotar, som ölet brygger,
Tärnan som bereder spisöl,
Yttrade ett ord och sade:
Ve mig arma, mina dagar,
Att en dålig dryck jag bryggde,
Elakartadt öl beredde;
Ut ur sån det vill sig höja,
Strömma ner på golfvets tiljor!
"Sjöng i trädets topp en rödstjert,
Trasten närmast takets röste:
"Ej är drycken dock så dålig,
Ölets art är välbeskaffad,

Sång. 20. Men i tunna bör den tappas,
Ner i källarn bör den föras,
I en tunna gjord af ekträd,
Inom koppar-bandens stängsel.”
”Detta var nu ölets ursprung,
Kalevala-dryckens upphof.
Deraf blef det väl beryktadt,
Derför blef det vida prisadt,
Att dess art var välbeskaffad;
God var drycken för de nyktre;
Väckte glädtighet bland qvinnor,
Gaf åt männer muntert sinne,
Väckte fröjd ibland de nyktre,
Bland de druckne stoj och slagsmål.”
Derpå Pohjolas värdinna,
När hon hörde ölets ursprung,
Tog en rymlig så med vatten,
Fyllde nytt ett kar till hälften,
Lade korn deri tillfyllest
Och en mängd af humleknoppar,
Började att öl bereda,
Rörde om den starka vätskan
I ett nygjordt kar, på bottnet,
I en så, af björkträd fogad.
Stenar hettades i måna'r,
Vatten värmdes hela somrar,
Skogarne till bränsle öddes,
Vatten bars och brunnar tömdes,
Skogens stammar sågos glesna,
Källorna begynte torka

Under det man ölet bryggde,
Medan spisöl man beredde
Till förplägningen i Pohja,
Goda skarans dryckesgille.
Rök sig höjde upp från holmen,
Eld sågs brinna längst på udden,
Röken uppsteg, tjock och väldig,
Spridde sig i luftens rymder,
Höjde sig ur väldig eldstad,
Ur den stora, starka lågan,
Öfverhöljde halfva Pohja
Och förmörkade Karelen.
Detta nu allt folk betraktar,
Ser, och studsar af förundran:
”Hvaraf månne röken komma,
Sprida sig i luftens rymder?
Liten är den dock till krigsrök,
Alltför stor till herde-brasa.”
Det var Lemminkäinens moder,
Tidigt gick hon ut en morgon
Att ur källan vatten hemta,
Såg den tjocka röken stiga
Upp från Pohja-gårdens nejder,
Yttrade ett ord och sade:
”Detta är helt säkert krigsrök,
Brand af oväns händer stiftad.”
Sjelfve Ahti, Saarelainen,
Han, den sköne Kaukomieli,
Vänder sig och ser omkring sig,
Eftersinnar, öfverlägger:

"Månn' jag icke går att skåda,
Vandrar fram att undersöka
Hvadan denna röken kommer,
Sprider sig i luftens rymder,
Om det kunde vara krigsrök,
Brand af oväns händer stiftad?"
Kauko vandrar att beskåda
Stället, hvarest röken uppsteg,
Icke var det någon krigsrök,
Ej en brand af ovän stiftad:
Elden upptänd var till ölbrygd,
Lågan att bereda spisöl
Invid Sariola-sundet,
Vid den smala uddens krökning.
Detta Kauko nu betraktar,
Blänger med sitt ena öga,
Skefvar smått uppå det andra
Och på sned sin mun han vrider,
Yttrar slutligen och säger,
Der han blickar öfver sundet:
"Du min egen, goda svärmor,
Pohjas präktiga värdinna!
Brygg nu rätt förträffligt kornöl,
Spisöl af bepröfvad godhet,
Att förpläga stora skaran,
Främst af alla Lemminkäinen,
Vid hans egen bröllopshögtid
Med din egen, sköna dotter!"
Färdigbrygdt var ölet redan,
Musten att af männer tömmas;

Lades då det röda ölet,
Sköna drycken slutligt fördes
Att inunder jorden hvila,
Ner uti den hvälfda källarn,
I en tunna, gjord af ekträd,
Inom koppartappens stängsel.
Derpå Pohjolas värdinna
Börjar bröllopsmat bereda,
Ställer kittlarne att koka,
Pannorna att högljudt fräsa,
Stora bröd hon sedan bakar,
Talkkuna i mängd tillreder,
Att förpläga goda folket,
Att den stora mängden mätta
Under Pohjas långa bröllop,
Sariolas dryckesgille.
Ren var brödet färdigbakadt,
Redan talkkunan var tillredd;
När en liten tid förlidit,
Icke alltför långt derefter,
Stötte ölet i sin tunna,
Pöste drycken högt i källarn:
”Om den man dock skulle komma,
Som mig drucke, som mig tömde,
Som en lofsång skulle sjunga,
Prisa mig i goda qväden!”
Efter sångare man letar,
Söker runoskald förträfflig,
Den, som kunde skickligt qväda,
Stämma upp en herrlig lofsång:

Sång. 20.

Laxen hemtades att sjunga,
Gäddan togs att lofsång qväda:
Laxen dugde ej att sjunga,
Gäddan ej att lofsång qväda:
Sneda voro laxens käftar,
Alltför glesa gäddans tänder.
Efter sångare man letar,
Söker runoskald förträfflig,
Den, som kunde skickligt qväda,
Stämma upp en herrlig lofsång:
Hemtades ett barn att sjunga,
Liten pilt att lofsång qväda:
Barnet dugde ej att sjunga,
Dregelmunnen ej att qväda:
Krokig är den lilles tunga,
Sned är tungans rot hos barnet.
Häftigt hotar röda ölet,
Färska drycken yttrar vredgad
I sin kagge, gjord af ekträd,
Inom koppartappens stängsel:
"Om ej sångare man hemtar,
Ej en runoskald förträfflig,
Som förstår att skickligt qväda,
Stämma upp för mig en lofsång,
Alla band jag söndersparkar,
Väsnar så att bottnet brister!"
Genast Pohjolas värdinna
Bragte bjudningar i omlopp,
Sände budskap ut att spridas,
Tog till orda så och sade:

”Hör mig du, min lilla tärna,
Min beständiga trälinna!
Gå att bjuda folk tillsamman,
Männers hop till dryckeslaget:
Bjud de usla, bjud de arma,
Bjud eländiga och blinda,
Lytta till och med, och lama:
Ro de blinda hit i båtar,
Hemta hit till häst de lama,
Släpa lytta fram i slädar!
”Inbjud hela Pohja-folket,
Hela Kalevala-slägtet,
Bjud den gamle Wäinämöinen
Till en sångare förträfflig,
Bjud dock icke Kaukomieli,
Icke Ahti Saarelainen!”
Lilla tärnan tog till orda,
Yttrade sig så och sade:
Hvarför bjuds ej Kaukomieli,
Icke Ahti Saarelainen?”
Sade Pohjolas värdinna,
Gaf till svar åt lilla tärnan:
”Derför får ej Ahti bjudas,
Ej den muntre Lemminkäinen,
Att han är på kif begifven,
Ständigt böjd att strid begynna;
Månget bröllop han har hånat,
Stiftat ondt vid gästabuden,
Skymfat sedesamma jungfrur
Till och med i högtidskläder.”

Lilla tärnan tog till orda.
Yttrade sig då och sade:
"Hvaraf skall jag Kauko känna,
Att jag honom icke bjuder?
Ahtis boning ej jag känner,
Icke Kaukomielis hemgård."
Sade Pohjolas värdinna,
Tog till orda sjelf och talte:
"Lätt du känner Kaukomieli,
Unge Ahti Saarelainen:
Ahti bor uppå en holme,
Muntre sällen invid hafvet,
Vid den bugt sig bredast vidgar,
Närmast Kauko-uddens krökning."
Det var Pohjas lilla tärna,
Lejd för pengar att arbeta,
Bjudningar hon bar åt sex håll,
Kallelser till åtta orter,
Inbjöd hela Pohja-folket,
Hela Kalevala-folket,
Till och med inhysesmänner,
Legohjon i snäfva rockar:
Endast Ahti Saarelainen,
Honom hon objuden lemnar.

Tjugondeförsta Sången.

Sjelfva Pohjola-värdinnan,
Sariolas gamla qvinna,
Råkade sig ute röra,
Ombesörjde gårdens sysslor,
Hörde piskors ljud från kärret,
Slädars rasslande från stranden;
Vände blicken då mot vester,
Höjde hufvudet mot solen,
Eftertänkte i sitt sinne:
”Hvad är det för folk som nalkas
Mina stränder, o jag arma;
Är det kanske krigarskaror?”
Detta gick hon att betrakta,
Att på nära håll beskåda;
Icke var det krigarskaror,
Det var stora brudgumsföljet,
Mågen sjelf var midt i hopen.
Midt ibland den goda skaran.
Sjelfva Pohjola-värdinnan,
Sariolas gamla qvinna,

Sång. 21.

Då hon såg sin svärson komma,
Yttrade ett ord och sade:
"Stormen ren jag trodde dåna, *Sånger vid mågens ankomst. r. 23–2?.*
Trodde någon vedrad ramla,
Hafvets vågor slå mot stranden
Eller markens stenar skramla:
Detta gick jag att betrakta,
Att på nära håll beskåda:
Icke var det dån af stormen,
Ingen vedrad hade ramlat,
Hafvet slog ej upp mot stranden,
Stenar skramlade ej heller;
Det är mågens folk som kommer,
Hundratal med honom följa.
"Hvaraf känner jag min svärson,
Mågen i den stora mängden?
Lätt är mågen känd i mängden:
Känd bland andra träd är häggen,
Eken synlig är i småskog,
Månen märks bland himlens stjernor.
"Mågen kör en kolsvart fåle,
Lik en varg, som bytet slukar,
Lik en korp, som flyr med rofvet,
Lik en lärka, lättbevingad;
Gyllne siskor sex ses sitta
Sjungande på mågens loka,
Blåa foglar sju ses flyga
Galande vid okets remtyg."
Nu ett gny från tåget höres,
Slädarne vid brunnen rassla,

Mågen åker in på gården,
In på gården brudgumsföljet,
Sjelf är mågen midt i hopen,
Midt ibland det goda folket,
Icke just ibland de främste,
Icke bland de allra siste.
"Ut j gossar, ut j kämpar,
Ut de längste män på gården,
För att hvarje bröstrem lösa,
För att öppna hvarje draglänk,
Stängerna till marken sänka,
Föra mågen in i stugan!"
Mågens svarta fåle springer,
Slängande den granna släden,
Af och an kring bröllopsgården;
Sade Pohjolas värdinna:
"Träl, som tjenar mot betalning,
Bäste legodräng i bygden!
Fasttag mågens unge fåle,
Hingsten der med bläs i pannan,
Lös den ur dess kopparrede,
Ur dess tennbeprydda bröstrem,
Ur dess vackra dyra romor,
Ur dess loka, gjord af vide:
Så du mågens hingst må föra,
Med försigtighet den leda
Vid dess silkessnodda tömmar,
Vid den silfverprydda grimman
Ut, att vältra sig på fältet,
På vår mjuka, jemna gårdsplan,

I dess tunna, färska snöbädd,
På den rena, hvita marken!
”Vattna mågens unge fåle
I den närbelägna källan,
Hvilken oupphörligt flödar,
Qväller fram med söta vågor
Vid den gyllne granens rötter,
Under tallens rika krona!
”Gif åt mågens hingst till foder,
Ur den gyllne foder-vackan,
Utur asken, gjord af koppar,
Skrädadt bröd och renad kornsäd,
Gif den kokadt sommar-hvete,
Sommar-råg, af stampen krossad!
”Led derefter mågens fåle
Till den allrabästa krubban,
Upp till den förnämsta platsen,
Allra längst i boskapsgården:
Fastbind mågens raske fåle
Med den sköna, gyllne keden
Vid den jernbesmidda kroken,
Invid stolpen, gjord af masur:
Ställ för mågens vackra fåle
Fram en rågad kappe hafre,
Blomsterhö en annan kappe,
Och en tredje kappe agnar!
”Borsta mågens vackra fåle
Med den hvita vallross-skrapan,
Utan att ett hår må krökas,
Eller vackra taglet lossar;

—

Öfvertäck min svärsons fåle
Med ett silfversmyckadt täcke.
Med det gyllne tygets väfnad.
Med den kopparprydda filten!
– Bygdens gossar, unga dufvor,
Fören mågen in i stugan,
Tagen hattarne utaf er,
Vantarne af edra händer!
– Nu jag vill min måg betrakta,
Se om mågen ryms i stugan,
Utan att man borttar dörren,
Bryter lös dess sidoposter,
Höjer upp den öfre balken,
Sänker tröskeln lägre neder,
Rifver väggen närmast dörren,
Flyttar lägsta bjelken unnan!
– Mågen ryms ej under taket,
Goda gåfvan ej i stugan,
Utan att man borttar dörren,
Bryter lös dess sidoposter,
Höjer upp den öfre balken,
Sänker tröskeln lägre neder,
Rifver väggen närmast dörren,
Flyttar lägsta bjelken unnan:
Mågen är ett hufvud högre,
Skjuter öfver med ett öra.
– Dörrens balk må då sig höja,
Utan att han mössan lyftar,
Trösklarne må ner sig sänka,
Utan att hans klack dem vidrör,

Sidoposterna må vidgas,
Alla dörrar upp sig låta,
När i stugan mågen stiger,
In den gode mannen träder!
"Prisad vare Gud, den sköne,
Mågen träder in i stugan!
"Nu jag stugan vill betrakta,
Taga den i ögnasigte.
Se, om alla bord man tvättat,
Sköljt med vatten alla bänkar,
Städat stugans släta tiljor,
Sopat golfvets plankor rena!
"Denna stuga jag betraktar,
Men jag känner ej med visshet,
Af hvad träd den blifvit timrad,
Hvarifrån man huset hitfört,
Hvaraf väggarne man upprest,
Sammanfogat golfvets tiljor.
"En vägg är af igelkott-ben,
Utaf ren-ben är en annan,
Väggen invid dörrn af jerf-ben,
Dörrens öfre balk af lam-ben,
Sparrarne man gjort af apel,
Utaf masur ugnens stolpe,
Murbeklädnaden af näckblad,
Takets hvalf af fjäll från braxen.
Smidd af jern är golfvets långbänk,
Väggens bänk af utländskt virke,
Bordet är med guld utsiradt,
Golfvet är belagdt med siden,

Ugnens mur af koppar gjuten,
Härden byggd af hårda hällar.
Ugnens tak af utländsk stenart
Och dess främre del af rönnträd."
  Mågen stiger fram i stugan,
Träder under takets fogning,
Yttrar så ett ord och säger:
"Frid o Gud hit in förläna
Under vida frejdad takås,
Under takets sköna resning!"
  Sade Pohjolas värdinna:
"Frid också med dig, som kommit
Hit i denna ringa stuga,
Trädt i denna låga hydda.
Detta hus, af furu timradt,
Detta bo, af tallar uppfördt!
  "Hör trälinna, du min tärna,
Bygdens lejda tjensteflicka!
Frambär hastigt eld med näfver,
Med en antänd tjärvedssticka,
Att jag mågen får beskåda,
Se vår gode brudgums ögon,
Om de äro blåa, röda,
Eller hvita såsom linne."
  Det var Pohjas lilla tärna,
Bygdens lejda tjensteflicka.
Frambar hastigt eld med näfver,
Med en antänd tjärvedssticka.
  "Elden sprakar starkt ur näfret,
Sotig rök ur stickan stiger,

Kan min svärsons ögon svärta,
Sköna anletet besudla;
Tänd upp ljus, min lilla tärna,
Hemta eld på hvita vaxljus!”
  Lilla tärnan, hon, trälinnan,
Bygdens lejda tjensteflicka,
Tände hastigt eld på ljusen,
Frambar eld på hvita vaxljus.
  „Hvit är röken af ett vaxljus,
Lugn och klar är ljusets låga,
Strålar på min svärsons ögon,
Lyser uppå mågens anlet:
Nu jag ser min svärsons ögon,
Ej de äro blå, ej röda,
Icke hvita såsom linne,
Men som hafvets fradga ljusa,
Bruna, såsom säf vid stranden,
Vackra såsom vass i vattnet.
  „Bygdens gossar, unga dufvor!
Fören denne måg att sitta
På den allrabästa platsen,
Hedersrummet, der han vänder
Ryggen mot den blåa väggen,
Anletet mot röda bordet,
Mot de bjudna bröllopsgäster,
Gent emot det glada gillet!”
  Bjöd nu Pohjolas värdinna
Mat och dryck åt sina gäster,
Fägnade med feta rätter,
Mättade med gräddpiroger

Sina bjudna bröllopsgäster.
Mågen främst likväl af alla.
  Lax på stora fat var framlagd.
Derbredvid den bästa skinka.
Riklig råga kärlen täckte,
Fatens kanter höjda blifvit
Att de bjudna gäster mätta.
Mågen främst likväl af alla.
  Sade Pohjolas värdinna:
"Hör mig, du min lilla tärna.
Hemta öl hit fram med kannan.
Stopet med sitt dubbla handtag.
Åt de bjudna bröllopsgäster.
Men åt mågen främst af alla!"
  Gårdens lilla tjensteflicka.
Lejd för pengar att arbeta,
Lät nu stopet nytta göra.
Fembandskärlet flitigt kringgå,
Humlans safter skägget skölja,
Hvita skummet hakan hölja
Hos de bjudna bröllopsgäster,
Men hos mågen främst af alla.
  Hvad månn' ölet härvid tänkte.
Hvad månn' fembandskärlet sade.
När nu sångarn var tillstädes.
Den som kunde skickligt qväda.
När den gamle Wäinämöinen.
Sångens stöd för alla tider.
Var bland sångarne den bäste,
Främst bland dem som qväda kunde?

Öl han först ur stopet tömmer,
Sedan yttrar han och säger:
”Öl, du bästa dryck bland drycker,
Låt oss ej förgäfves dricka:
Lifva männerna att sjunga,
Gyllne struparne att qväda!
Värdarne helt säkert undra,
Och värdinnorna de tänka:
Månne sången redan tystnat,
Glädjens stämmor ren förstummats,
Eller bryggdes ölet dåligt,
Har en usel dryck man tappat,
När ej våra skalder sjunga,
Goda sångarne ej qväda,
Våra gäster stumma sitta,
Glädjens foglar ej sig fröjda!
”Hvem skall här då sången sköta,
Hvilken tunga ordet taga
Här vid detta Pohja-bröllop,
Detta lag i Sariola?
Bänkarne helt visst ej börja,
Om ej de, som på dem sitta;
Golfven sjunga säkert icke,
Om ej de, som gå på golfvet:
Fönstren fröjda sig ej heller,
Om ej fäderna vid fönstret;
Bordets kanter qväda icke,
Om ej de, som kring dem sitta;
Gluggen glammar ej i taket,
Om ej någon under gluggen.”

Satt ett litet barn på golfvet.
Liten mjölkskägg närmast ugnen,
Barnet talade på golfvet,
Pilten yttrade vid härden:
”Icke är jag alltför gammal,
Icke mycket stark till kroppen,
Men likväl och det oaktadt,
Om ej andra feta sjunga,
Raske karlar rösten höja,
Starke män en sång uppstämma,
Vill jag magre gosse sjunga,
Börja, bleka barn, att qväda,
Sjunga, fast jag ock är mager.
Trots min klena kropp begynna,
Denna qväll till fröjd och fägnad,
Denna högtidsdag till heder!”
Låg på ugnens mur en gubbe,
Denne talade och sade:
”Icke duger barnajoller,
Klagolåt af klena tungor!
Lögner äro barnens visor,
Flickors sånger tomma ord blott:
Låt den vise sången sköta,
Den som har en plats på bänken!”
Derpå gamle Wäinämöinen
Sjelf till orda tog och sade:
”Finns väl här bland denna ungdom,
Här i detta stora slägte
Den, som lade hand i handen,
Likt en hake mot en annan,

Och med mig till orda toge,
Började att runor qväda,
Till ett glädtigt slut på dagen,
Denna högtidsqväll till heder?"
Sade gubben då på ugnen:
"Förr man icke här förnummit,
Ej förnummit, eller skådat
I evärdeliga tider
Sångare, som bättre varit,
Någon mera kunnig konstnär,
Än jag fordom var att qväda,
Då jag sjöng i yngre dagar,
Qvad på vikens vida vatten,
Stämde upp på mon min visa,
Galade i hvarje granskog,
Sjöng i djupa ödemarker.
"Skön och stark var då min stämma,
Klingande och ren var rösten,
Flöt så lätt som flodens bölja,
Som den strida strömmens vågor,
Gick som skidan öfver drifvan,
Som en segelbåt på vågen.
Men jag kan det ej förklara,
Ej jag vet och ej jag känner,
Hvad min ljufva röst har röfvat,
Hvad som sänkt min starka stämma;
Ej som floden mer den flyter,
Vaggar icke mer som vågen,
Skrider som en harf på sveden,
Som en grenig tall på drifvan,

Som på sandig strand en släde,
Som en båt på torra stenar."
Derpå gamle Wäinämöinen
Sjelf till orda tog och sade:
"Om då ingen annan kommer
Att med mig tillsamman sjunga,
Må jag ensam då begynna,
Reda mig att runor qväda!
Då till skald jag blifvit skapad,
Sångare engång är vorden,
Vägen ej i byn jag frågar,
Visans början ej af andra."
Nu den gamle Wäinämöinen,
Sångens stöd i alla tider,
Satte sig till glada värfvet,
Gick att sångens sysslor sköta:
Glädjesånger vid sin sida,
Ord i mängd till hands han hade.
Sjöng nu gamle Wäinämöinen,
Skötte sången skönt och skickligt:
Icke tryta honom orden,
Sången ej hans sånger minskar;
Förr skall sten i klippan tryta,
Neckrosblad i insjön saknas.
Sjöng då gamle Wäinämöinen,
Väckte glädje hela qvällen.
Qvinnoskaran under löje,
Männerna med muntert sinne
Hörde, grepos af förundran
Öfver Wäinämöinens sångkonst;

Häpnad intog dem som hörde,
Häpnad dem som icke hörde.
 Sade gamle Wäinämöinen,
Slutade sin sång sålunda:
”Dock, hvad torde jag väl duga,
Uti sång och annan kunskap!
Litet kan jag åstadkomma,
Intet står i min förmåga;
Men om skaparn skulle sjunga.
Tala med sin ljufva tunga,
Skaparn skulle herrligt qväda,
Skulle sången skickligt sköta.
 ”Hafven sjönge han till honung
Och till ärter hafvets sandkorn,
Hafvets mull till malt han sjönge
Och till saltkorn hafvets småsten,
Vida lunderna till kornfält,
Svederna till hvete-åkrar,
Kullarne till sötmjölskakor,
Kala klipporna till hönsägg.
 ”Skaparn skulle skickligt sjunga.
Skulle qväda, skulle skapa
Med sin sång, i denna gården
Alla skjul af qvigor fulla,
Alla tåg af sköna hjordar,
Svedjelunderna af mjölk-kor,
Hundra nöt, med horn försedda,
Tusende med trinda jufver.
 ”Skaparn skulle kunnigt qväda,
Med sin sång han skulle skapa

Åt vår värd en pels af lo-skinn,
Klädeskappa åt värdinnan,
Nya skor åt gårdens döttrar,
Röda skjortor åt dess söner.
"Gif, o Gud, ock hädanefter,
Sanne skapare, förunna,
Att på detta vis man lefver,
Att man alltid så sig skickar,
Här vid dessa Pohja-fester,
Sariolas dryckesgillen,
Att i floder ölet flyter,
Mjödet rinner uti strömmar
Här i dessa Pohjas pörten,
Sariolas stora stugor,
Att här sjunges hela dagen
Qvällarne i fröjd förnötas,
Under denna värdens lifstid,
I värdinnans lefnadsdagar!
"Må ock Gud belöning ställa,
Skaparn lemna vedergällning
Åt vår värd på bordets ända,
In i boden åt värdinnan,
Löna sönerna vid noten,
Döttrarna i deras väfstol,
Att de aldrig måtte ångra,
Nästa år sig ej beklaga
Öfver detta långa bröllop,
Stora skarans dryckesgille!"

Tjugondeandra Sången.

När nu bröllop nog man hållit,
Gästabud tillfyllest firat,
Bröllop uti Pohjas stugor
Gästabud i Pimentola,
Sade Pohjolas värdinna
Till sin svärson Ilmarinen:

Sång vid Bru-dens öfverlem-nande. r. 7—124.

"Hvarför dröjer du, o brudgum,
Höge ättling, landets prydnad?
Dröjer du för värdens godhet,
Eller för värdinnans huldhet,
Vakar du för pörtets skimmer,
Eller bröllopsskarans fägring?
"Ej för värdens skull du dröjer,
Icke för värdinnans huldhet,
Vakar ej för pörtets skimmer
Eller bröllopsskarans fägring:
Nej, för jungfruns skull du dröjer,
För den unga brudens huldhet,
För din egen älsklings skönhet,
För den lockomhöljdas fägring.

”Brudgum, länge ren du bidat,
Bida än, min gode broder!
Än är ej din älskling färdig,
Ej din lifstids-vän i ordning:
Håret är till hälften flätadt,
Hälften återstår att fläta.
”Brudgum, länge nog du bidat,
Bida än, min gode broder!
Än är ej din älskling färdig,
Ej din lifstids-vän i ordning:
Nyss är ena ärmen påträdd,
Återstår ännu den andra.
”Brudgum, länge nog du bidat,
Bida än, min gode broder!
Än är ej din älskling färdig,
Ej din lifstids-vän i ordning:
Nyss är ena foten påskodd,
Återstår ännu den andra.
”Brudgum, länge nog du bidat,
Bida än, min gode broder!
Än är ej din älskling färdig,
Ej din lifstids-vän i ordning:
Nyss är ena vanten påträdd,
Återstår ännu den andra.
”Brudgum, som så länge bidat,
Gode broder, som ej tröttnat!
Nu den väntade är färdig,
Nu din fogel är i ordning.
”Gå då nu, du köpta jungfru,
Följ då med, försålda dufva!

Sång. 22.

Nu din bortgång är förhanden,
Afskedsstunden ren sig närmar:
Den dig bortför, står bredvid dig.
Den dig tager, står vid dörren,
Hingsten ren i betslet biter,
Släden väntar unga jungfrun.
”Du som pengar efterfikat,
Varit snar att räcka handen,
Snabb att ta emot en brudskänk,
Att på fingret ringen träda,
Må nu släden efterfika,
Snabbt i granna skrindan stiga,
Vara snar att utåt färdas,
Raskt begifva dig på resan!
”Unga flicka, ingalunda
Har du sett dig om förmycket,
Varit särdeles förståndig,
Om ett ångradt köp du slutit,
Som du evigt får begråta,
Som du år från år beklagar,
När ditt fadershem du lemnat,
Flyttat bort från fosterjorden,
Från din goda moders närhet,
Från din fostrarinnas gårdar.
”Huru lycklig var du icke
Hemma i din faders gårdar,
Vexte, blomman lik vid vägen,
Lik ett smultron uppå sveden;
Smör dig gafs, så snart du vaknat.
Mjölk, när du ditt läger lemnat,

Hvetebröd, när nog du hvilat,
Tjernfärskt smör, när upp du stigit:
När du smör ej ville äta,
Fick du skära för dig skinka!
Inga sorger då du hade,
Ej det ringaste bekymmer:
Skogens furor lät du sörja,
Gärdselstörarne bekymras,
Tallarne på kärret klaga,
Björkarne på öde sandmon;
Sjelf du sväfvade som löfvet,
Fladdrade omkring som fjäriln,
Var ett bär på modrens marker,
Var ett hallon lik på fältet.
Nu från denna gård du bortgår,
Till en annan gård du kommer,
Der en annan mor befaller
I ett nytt och okändt hushåll.
Der är annat, här är annat,
Annat är i nya hemmet,
Annorlunda hornen ljuda,
Annorlunda knarrar dörren,
Annorlunda öppnas grinden,
Annat ljud dess gångjern gifva;
Ej du kan dess dörrar öppna,
Ej i grindarne dig svänga
Så, som gårdens egna döttrar;
Eld förstår du ej att tända,
Ugnen kan du icke värma
Så, som gårdens värd det önskar.

Sång. 22. "Hur du trott, du unga jungfru,
Har du tänkt och har du menat,
Att du blott en natt blir borta,
Återvänder nästa morgon?
Icke för en natt du bortgår,
Ej för en och ej för tvenne,
Nej, för längre tid du vandrar,
Går för månader och dagar,
Från ditt fadershem för evigt.
För din lifstid från din moder:
Gården är ett fotsteg längre
Tröskeln är ett stockhvarf högre,
När en annan gång du kommer,
När härnäst du återvänder!"
Flickan suckade, den arma,
Drog med suckar efter andan,
Sorg i hennes barm sig lade,
Tårar fyllde hennes ögon,
Sjelf hon talade och sade:
"Så jag tänkte, så jag trodde,
Så jag tyckte i min lefnad,
Sade i min blomningsålder:
Icke är du än en jungfru
Under egen moders uppsigt,
På din egen faders marker,
I din gamla moders gårdar:
Då först vore du en jungfru,
När en make hem du följde,
Höll' din ena fot på tröskeln
Och den andra i hans släde,

Då först sköte du i höjden,
Blefve du ett hufvud högre!
„Sådant var mitt hopp i lifvet,
Var mitt mål i blomningsåldern,
Som ett bördigt år förväntadt,
Motsedt såsom sommarskörden.
Nu är ren mitt hopp besannadt.
Nu är ren min bortgång nära.
Ena foten är på tröskeln
Och den andra ren i släden,
Men jag kan det ej förklara,
Hvad som ändrat har mitt sinne:
Ej jag går med fröjd i hjertat,
Icke skiljes jag med glädje
Från det gyllne hemmets gårdar,
Der jag sutit i min ungdom,
Från det hem, der upp jag vuxit,
Funnit bergning hos min fader:
Med bekymmer far jag, späda,
Skiljer mig med saknad hädan,
Går mot famnen af en höstnatt,
Färdas ut på vårens halka,
Att ett spår ej syns på isen,
Ej ett fotsteg märks på halkan.
„Hurdant är väl andras sinne,
Huru andra brudars tankar?
Andra inga sorger känna.
Veta icke af bekymmer,
Såsom jag, beklagansvärda,
Jag, som dysta sorger närer

Sång. 22. I ett hjerta, mörkt som kolet,
I ett sinne, svart som sotet!
Sådant är den sällas sinne,
Lynnet hos en lyckans gunstling.
Som en vårens morgonrodnad,
Som en sommarmorgons solljus:
Huru äro mina tankar,
Hur är väl mitt dystra inre?
Som den flacka insjöstranden,
Som en kant af mörka molnet,
Som en dunkel natt om hösten,
Som den mulna vinterdagen,
Mulnare ännu än denna,
Mera dyster än en höstnatt!”
  Gårdens gamla tjensteqvinna,
Som för alltid der var bosatt,
Tog till orda nu och sade;

Sång, för att bringa Bruden till tårar r. 188–38.

  ”Så det går, du unga jungfru!
Mins du icke, hvad jag sagt dig,
Hvad jag yttrat hundra gånger:
Blif ej glad, om friarn kommer,
Ej åt friarns mun dig fägna,
Lita ej på ögats blickar,
Ej uppå hans stolta fotsteg.
Ljufligt tal han för i munnen,
Tjusande hans öga blickar,
Om ock Lempo invid kinden,
Om vid munnen döden bodde!
  ”Så jag ständigt jungfrun rådde,
Lärde så min lilla syster:

När de store fästmän komma,
Landets främste till dig fria,
Bör ett sådant svar du gifva,
Å din sida till dem säga,
Och med dessa ord dem svara,
Och på detta sätt dig yttra:
”Icke är jag, icke blir jag
Den, som låter mig behaga,
Att som hustru fjerran föras,
Hemifrån i träldom tagas!
Ej en flicka med mitt sinne
Kan som en trälinna lefva,
Vill i allt sig fogligt skicka,
Vänja sig vid ständig tuktan.
Gåfve någon mig ett ord blott,
Straxt han finge två tillbaka;
Ryckte någon mig i håret,
Grepe tag i mina lockar,
Skulle honom bort jag jaga,
Hastigt honom undandrifva!”
”Men du lydde ej min varning,
Hörde icke hvad jag sade,
Sjelfmant gick du in i elden,
Villigt i den heta tjäran,
Skyndade i räfvens släde,
Ställde dig på björnens medar,
Att i räfvens släde föras,
Att af björnen fjerran bringas,
Bort till träldom hos din svärfar,
Ständig träldom hos din svärmor.

”Till en skola nu du vandrar,
Från ditt hem du går att pröfvas;
Hård är skolan, dit du kommer,
Lång den pröfning som dig möter,
Tömmar ren man köpt derborta,
Bojor finnas i beredskap,
Ämnade för ingen annan,
Än för dig, beklagansvärda.
Alltför snart du får försöka,
Lär dig, arma, nogsamt känna
Hvassa käken hos din svärfar
Och din svärmors hårda tunga,
Svågerns kalla ord, och systerns
Spotska slängningar på nacken.
”Hör, o jungfru, hvad jag säger,
Hvad jag säger, hvad jag talar!
Blomman lik du var i hemmet,
Glädjen lik på fadrens gårdar;
Månljus nämnde dig din fader,
Och din mor sitt klara solsken,
Skimmer af en våg din broder,
Och sin blåa duk din syster;
Nu till annan gård du kommer,
Der en annan mor befaller.
Ingen likna kan ens moder,
Ingen fremling fostrarinnan.
Ej med fog en fremling rättar,
Ger en välment varning sällan:
Ruska nämns du af din svärfar,
Gammal släde af din svärmor,

Af din svåger tröskeltrappa,
Qvinno-utskott af hans syster.
”Då först vore du till nöjes,
Då, först då du skulle duga,
Om lik ångan ut du flöge,
Steg som röken ut på gården,
Sväfvade som löfvet undan,
Svingade dig bort, som gnistan.
”Ej du kan som fogeln flyga,
Ej som löfvet undansväfva,
Ej som gnistan bort dig svinga,
Ej som röken fly på gården.
”O, min egen unga syster!
Bytt du har, och bortbytt mycket,
Bytt du har din hulde fader
Mot en hård och vresig svärfar,
Bytt din egen, ömma moder
Mot en svärmor, sträng och hårdsint,
Bytt din egen gode broder
Mot en öfvermodig svåger,
Bytt din systers milda saktmod
Mot din makes systers spotskhet,
Bytt ditt lärftbeklädda läger
Mot en plats vid sotig stockeld,
Bortbytt dina klara sjöar
Mot en pöl, af gyttja uppfylld,
Bytt den sandbetäckta stranden
Mot ett svart och dyfullt botten,
Bortbytt dina ljufva lunder
Mot af ljung betäckta hedar,

Dina bärbevuxna kullar
Mot förbrända, hårda sveder!
"Har du trott, du unga jungfru,
Tänkt och menat, späda dufva:
"Sorgen upphör, mödan slutar,
När du suttit qvälln till ända;
Bort till ro du då skall föras,
Bort att ostörd hvila njuta!"
"Ej till ro du bort skall föras,
Ej att ostörd hvila njuta:
Nu först gäller det att vaka,
Nu, först nu begynner sorgen,
Väckas hos dig tunga tankar,
Förorsakas dig bekymmer.
"När du än ej gick med mössa,
Gick du glad och obekymrad,
När du än var utan slöja,
Var du äfven utan sorger:
Mössan först bekymmer bringar,
Hufvan hemtar tunga tankar,
Linneduken dystert sinne,
Slöjan en oändlig oro.
"Hur är jungfruns lif i hemmet?
Så en jungfru är i hemmet,
Som uti sitt slott en konung —
Endast svärdet dervid saknas.
Annat är med unga hustrun.
Så hon är i nya hemmet,
Som en fånge, förd till Ryssland —
Endast vakten dervid saknas.

Flitig är hon hela dagen,
Böjer träget sina skuldror,
Svetten fuktar hennes anlet,
Fradga höljer hennes panna.
Men när hvilotimmen stundar,
Bedes hon i elden draga,
Jagas undan, drifs i ugnen,
Önskas i den ondes händer.
"Ega borde hon, den arma,
Den beklagansvärda flickan,
Laxens sinne, girsens tunga,
Insjö-abborns hela klokhet,
Mörtens matlust, löjans hunger,
Aktsamhet utaf en svart-and.
"Ingen enda kan väl ana,
Icke nio ens förutse,
Bland den goda modrens döttrar,
Bland de barn, den gamla vårdat,
Hvarifrån den grymme kommer,
Hvar en vildsint make uppstår,
Arg och bitande som vargen,
En som griper tag i håret,
Skingrar lockarne i luften,
Gifver dem till pris åt stormen!
"Gråt, o gråt, du unga jungfru,
Gråt rätt bittert, när du gråter,
Gråt nu näftals dina tårar,
Göpnetals din saknads floder,
Droppar gråt på fostrarns gårdar,
Sjöar på din faders stuggolf,

Gråt att hela stugan flödar,
Vågor gå på golfvets tiljor!
Gråter du ej nu tillfyllest,
Gråter du vid återkomsten,
När du detta hem besöker,
Finner der din gamle fader
Qväfd af röken i sin badstu,
Med en torkad qvast vid sidan.
”Gråt, o gråt, du unga jungfru,
Gråt rätt bittert, när du gråter!
Gråter du ej nu tillfyllest,
Gråter du vid återkomsten,
När du detta hem besöker,
Finner der din gamla moder
Liflös uti ladugården,
Död, med kärfven än i famnen.
”Gråt, o gråt, du unga jungfru,
Gråt rätt bittert, när du gråter!
Gråter du ej nu tillfyllest,
Gråter du vid återkomsten,
När du detta hem besöker,
Finner der din raske broder
Sjunken liflös ned vid tåget,
Fallen död på hemmets gårdsplan.
”Gråt, o gråt, du unga jungfru,
Gråt rätt bittert, när du gråter!
Gråter du ej nu tillfyllest,
Gråter du vid återkomsten,
När du denna gård besöker,
Finner der din hulda syster

Död på vägen ner till stranden
Med sitt klappträd under armen.”
Djupt den arma flickan suckar,
Djupt hon suckar, hemtar andan,
Börjar slutligen att gråta,
Brister ut i bittra tårar.
Näftals gret hon sina tårar,
Göpnetals sin saknads floder
På sin faders rena gårdar,
Sjöar på sin faders stuggolf,
Derpå tog hon sjelf till orda,
Yttrade och sade slutligt:
”Mina systrar, ljufva siskor,
Mina fordna ungdomsvänner,
J, som vuxit vid min sida,
Hören alla hvad jag säger!
Ej jag vet och ej jag känner
Hvad det är, som hos mig kunnat
Förorsaka dessa sorger,
Uppväckt denna djupa oro,
Medfört dessa mörka tankar,
Åstadkommit denna ängslan.
”Annat tänkte, annat trodde,
Annat hoppades jag alltid:
Att som vårens gök få flyga,
Att på kullar glädtigt sjunga,
När till dessa dar jag kommit,
När till detta mål jag hunnit.
Ej jag får som göken flyga,
Ej på kullar glädtigt sjunga,

Sång. 22.

Lik en and jag är på vågen,
Årtan lik på vida viken.
Simmande i kylig bölja.
Skälfvande i isigt vatten.
„O min fader, o min moder,
O j älskade föräldrar!
Hvartill gåfven j mig lifvet,
Hvartill fostrades jag arma? —
Blott att gråta dessa tårar.
Blott att bära dessa sorger,
Att af dessa qvalen qväljas.
Att af denna oro täras!
Förr du hade bort, o moder,
Sköna moder, som mig burit.
Ljufva du, hvars barm mig närde,
Du min hulda fostrarinna,
Linda stubbar i din linda,
Tvätta stenar invid stranden.
Än du tvättat denna dotter,
Lindat in din fagra flicka
Här till dessa stora sorger,
Dessa tryckande bekymmer!
„Dock lär mången om mig säga,
Ganska många torde tänka:
Tanklöst barn ej har bekymmer,
Gärdselstören inga sorger!
Sägen dock, j goda menskor,
Sägen aldrig mera sådant!
Flera qval mitt hjerta gömmer
Än i forsen stenar finnas,

Sång. 22.

Än i dålig jordmån pilar,
Strån af ljung på torra heden:
Ej en häst dem orkar draga.
Skodde fålen ej dem släpar
Utan att dess loka svigtar,
Böjda trädet häftigt skakar,
För min smärta, min, den spädas,
Blott för mina svarta sorger."
Sjöng ett litet barn på golfvet,
Späde gossen närmast ugnen:

Tröstesång till Bruden.
v. 451—522.

"Hvarför gråter unga jungfrun,
Sörjer så uti sitt sinne?
Låt då hellre hästen sörja,
Svarte vallaken sig ängsla,
Jemra, med sitt jern i munnen,
Sörja, med sitt stora hufvud!
Hårdt är hufvudet hos hästen,
Hårdt dess hufvud, benen fasta,
Starkare är halsens krökning,
Hela kroppen mera kraftfull.
"Icke har du skäl att gråta,
Eller orsak till bekymmer:
Icke till ett kärr du föres,
Icke till en bäck du tages:
Föres från en fruktbar tufva
Till en vida mera fruktbar,
Från ett hem, der ölet flödar,
Till ett hem, än mera ölrikt.
"Om du vill åt sidan skåda,
Om du blicka vill mot höger,

Har du i ditt hägn en brudgum.
Starke mannen i din närhet.
God är mannen, god hans fåle,
Godt i allt är gårdens tillstånd:
Hjerpar ses med snabbhet flyga
Lekande omkring hans loka,
Trastar ses med glädje dröja
Sjungande vid okets remmar,
Gyllne gökar, sex till talet,
Ser man sväfva kring hans rankor.
Blåa foglar sju ses sitta
Galande på slädens framkant.
»Var för ingen del bekymrad,
Frukt utaf din moder, sörj ej!
Ej ditt läge skall försämras,
Bättre blifva skall ditt läge
Invid åkermannens sida,
Under raske plöjarns slädfäll,
Vid dens kind, som bröd dig bringar,
I den gode fiskarns armar,
Värmd utaf en elgskytts närhet,
Af en björnskytts varma famntag.
»Du har fått en man, den bäste,
Fått den ypperste af kämpar!
Aldrig ses hans bågar hvila,
Kogren qvar på knaggar hänga,
Ej hans hundar hemma ligga,
Ej på strå hans valpar vräkas.
Denna vår, ren trenne gånger,
Bittida vid dagens gryning

Har han vaknat vid en stockeld,
Uppstått från ett granrisläger;
Denna vår, ren trenne gånger,
Daggen fallit på hans anlet,
Trädens barr hans hufvud borstat,
Torra qvistar kammat honom.
"Mannen sina hjordar öker,
Sköter driftigt om sin boskap;
Hjordar eger denne brudgum,
Som i djupa skogar vandra,
Som vid åsens branter irra,
Tåga genom dalens botten,
Hundra nöt med horn i pannan,
Tusende med trinda jufver.
Stackar stå invid hans svedland,
Vid hvar bäck ett sädesupplag;
Hvarje alskog är en åker,
Hvarje åbrädd är ett kornland,
Hvarje stenig fläck bär hafre,
Hvarje strand är sådd med hvete,
Mynt i hvarje stenrös finnes,
Penningar bland smärre stenar."

Tjugondetredje Sången.

Nu skall unga mön förmanas,
Nu skall bruden undervisas:
Hvem skall unga mön förmana,
Hvem skall bruden undervisa?
Osmotar, den goda qvinnan,
Kalevatar, fagra tärnan,
Börjar undervisa bruden,
Ungmön, som från hemmet skiljes,
Hur man sig förståndigt skickar,
Hur man allmänt aktad blifver,
I sin makes hem förståndigt,
Aktad i sin svärmors gårdar.
Höjde då sin röst och sade,
Talade med dessa orden:
"Fästmö, du min unga syster, *Förmaning… till Brud… r. 15–…*
Du mitt gröna blad, min kärlek,
Lyssna till hvad jag dig säger,
Hvad en annans tunga talar!
Ut på vandring går du, blomma,
Vackra smultron, bort du färdas,

Fina fjun, du flyger från oss,
Skiljes hädan, sköna sammet,
Går ifrån ett frejdadt hemvist,
Från din faders fagra gårdar.
Till en annan gård du kommer,
I ett nytt och okändt hushåll;
Annat är i andra gården,
Olikt är sig allt derborta:
Eftertänksam får du vandra,
Sysslorna med omsorg sköta,
Får ej som i fadershemmet,
På din egen moders marker,
Vandra sjungande i dalen,
Glädtigt qvittrande vid vägen.
"När du går från denna gården,
Mins då allt, som med bör följa,
Glöm blott trenne ting i hemmet:
Öfverflödig sömn om dagen,
Ömma ord af egen moder,
Smör på bröd ur hvarje tjerna!
"Mins att medta allting annat,
Qvarglöm endast dina drömmar,
Lemna dem åt hemmets döttrar
Qvar på ugnens hörn i stugan:
Lemna visorna på bänken,
Glada sångerna vid fönstret,
Barnsligheterna åt qvasten:
Glöm ditt sjelfsvåld qvar på bädden
Och vid härden hvarje osed:
Lemna lättjan qvar på golfvet,

Eller bed din bröllopstärna
Taga den inunder armen,
Att i något busksnår föras,
Att i ljungen undangömmas!
”Nya vanor får du lära,
Glömma dina fordna vanor:
Öfverge din faders kärlek,
Nöjas med en svärfars kärlek;
Djupare du får dig buga
Och på goda ord ej spara.
”Nya vanor får du lära,
Glömma dina fordna vanor:
Öfverge din moders kärlek,
Nöjas med en svärmors kärlek;
Djupare du får dig buga
Och på goda ord ej spara.
”Nya vanor får du lära,
Glömma dina fordna vanor:
Öfverge din broders kärlek,
Nöjas med en svågers kärlek.
Djupare du blott får buga
Och på goda ord ej spara.
”Nya vanor får du lära,
Glömma dina fordna vanor,
Öfverge din systers kärlek,
Med en svägerskas dig nöja;
Djupare du får dig buga
Och på goda ord ej spara.
”Aldrig må du här i lifvet,
Medan gyllne månen strålar,

Nalkas gården utan seder,
Utan skick din makes boning!
Seder efterfrågar gården,
Seder till och med den goda:
Lynnet efterforskar mannen,
Lynnet till och med den bäste;
Då är klokhet först af nöden,
Om i gården osed råder,
Då, först då erfordras stadga,
När som mannen sjelf är duglös.
Är den gamle vild som vargen,
Gumman lik en björn i stugan,
Svågern som en orm på tröskeln,
Hustrun som en spik på gården,
Bör dock samma aktning gifvas,
Samma ödmjukhet bevisas,
Som i modershemmet fordom,
I din egen faders stugor
Visades din gamle fader,
Egnades din fostrarinna!
"Hädanefter bör du ega
Trägen håg och driftigt sinne
Och en outtröttlig omsorg,
Ständigt samma lugna klokhet:
Klara ögon hvarje afton
För att öfver elden vaka,
Skarpa öron hvarje morgon
För att hanens rop förnimma!
Ty vid första hanegället,
Innan än det andra ljudit,

Är de ungas tid att uppstå.
Tid att hvila blott för gamla.
„Men om hanen icke ropar,
Om ej värdens fogel galar,
Må då månen bli din hane,
Karlavagnen bli din ledning.
Gå då ofta ut på gården,
Att du månen kan beskåda,
Gifva akt på Karlavagnen,
Och betrakta himlens stjernor.
Står då Karlavagnen upprätt,
Vänd med hornen rakt mot söder
Och med stjerten upp mot norden.
Är det tid för dig att uppstå
Från din unge makes sida,
Från den raske mannens läger.
Att ur härden glöd uppleta,
Söka rätt på elddons-asken,
Blåsa eld uppå en pertstump,
Varsamt, att ej gnistor spridas!
„Men om härdens glöd har slocknat,
Finnes elddon ej i asken,
Stöt då på din egen älskling,
Väck då varsamt på den vackre:
„Gif mig eld, min gode make,
Eld behöfves, du mitt smultron!"
Får du då ett stycke flinta,
Någon liten grand af fnösket,
Slå då eld med största snabbhet,
Instick pertan i sin klyka,

Gå att ladugården sköta,
För åt kreaturen foder:
Ren din svärmors ko hörs råma,
Ren din svärfars fåle gnäggar.
Svågerns ko på klafven knycker,
Och hans hustrus qviga bölar
Efter den, som hö skall gifva,
Den som klöfver strör i krubban.
"Vandra nedböjd genom tågen,
Lutad genom ladugården,
Mata kreaturen vänligt,
Fodra varsamt fårahjorden,
Strö för korna halm i båset,
Gif de sjukas kalfvar dricka,
Välda strån åt hvarje fåle,
Och det fina hö't åt lammen:
Drif ej svinen vresigt undan,
Stöt ej grisarne med foten,
Frambär hon åt svinahjorden,
Mata grisarne ur tråget!
"Hvila ej i ladugården,
Vräk dig ej i boskaps-kättan!
När du skött om ladugården,
Sörjt för hela boskapshjorden,
Skynda genast då tillbaka,
Snabb som stormen in i stugan!
Der har barnet börjat gråta,
Späde gossen i sitt täcke;
Icke kan den arme tala,
Icke har han ord att säga

Om han fryser eller hungrar,
Eller hvad som förefallit,
Innan den bekanta kommer
Och han hör sin moders stämma!
Men då du i stugan stiger,
Medför fyra ting på engång:
Med en stäfva uti handen,
Med en löfqvast under armen,
Med en pertstump uti munnen,
Må du sjelf den fjerde vara.
"Börja då att golfvet städa,
Sopa stugans släta tiljor,
Vatten stänk omkring på golfvet,
Öfverstänk dock icke barnet!
Om du ser ett barn på golfvet,
Vore det också din svågers,
Lyfta barnet upp på bänken,
Tvätta det och kamma håret,
Gif uti dess hand en brödbit,
Bred åt barnet smör på brödet,
Men om bröd ej fins i gården
Gif det då ett spån i handen!
"När du börjar borden skura,
Allrasist vid veckans utgång,
Skölj då skifvan med dess kanter,
Glöm ej heller bordens fötter!
Tvätta bänkarne med vatten,
Sopa väggarne med vingen,
Hvarje bänk med sina bräddar,
Hvarje vägg med sina springor.

Om på bordet dam sig lägrat,
Stoft sig samlat har vid fönstren,
Bör det viftas bort med vingen,
Torkas med en fuktig damduk,
Att ej dammet kring må flyga,
Stoftet stiga upp mot taket.
”Sopa sotet ock från taket,
Stryk det äfven bort från muren,
Glöm ej dervid ugnens stolpe,
Mins derjemte takets sparrar,
Att man trifvas kan i stugan,
Vet sig bo i menskoboning!
”Hör o jungfru, hvad jag säger,
Hvad jag säger, hvad jag talar!
Rör dig aldrig utan klädning,
Stöka icke utan linne,
Gå ej utan duk på halsen.
Utan skor på dina fötter:
Sådant gör din make ledsen,
Kan din unge man förtörna!
”Omsorgsfullt du bör bevara
Rönnarne, som stå på gården!
Helig rönnen är på gården,
Helig hvarje qvist i rönnen,
Heligt löfvet i dess qvistar,
Bären heligast af alla,
Medelst hvilka jungfrun rådes,
Värnlöst barn en ledning gifves,
Hur hon skall sin man behaga,
Vinna unge makens hjerta.

Sång. 23. "Håll din hörsel skarp som mössets,
Gången lätt och snabb som harens,
Böj din unga nacke smidigt,
Vänd den hvita, vackra halsen
Spänstigt som den unga enen,
Som en topp af friska häggen!
"Ständigt vaksam bör du vara,
Ständigt rask och oförtruten,
Att du icke handlöst faller,
Dignar tröttad ner vid ugnen,
Eller kastar dig på bädden,
Sjunker sömnig på ditt läger.
"Kommer svågern hem från plogen,
Från sin gärdesgård din svärfar,
Från ett yttre värf din make,
Vackre vännen hem från sveden,
Bör en tvättskål genast hemtas,
Hastigt fram en handduk räckas,
Ödmjukt måste dervid bugas,
Med ett vänligt ord till helsning!
"Kommer ur sin bod din svärmor
Med sin skäppa under armen,
Möt då henne ren på gården,
Buga dig mot marken ödmjukt,
Bed att skäppan hon dig gifver
För att in i stugan föras!
"När du ej förmår begripa,
Sjelfmant ej förstår och finner
Hur ditt arbet' skall förrättas,
Hur din verksamhet begynnes,

Sök besked då af den gamla:
”O, min egen, goda svärmor,
Hur skall här mitt arbet' börjas,
Hvilka sysslor böra skötas?”
Svara skall dig då din svärmor,
Yttra dessa ord och säga:
”Så du bör ditt arbet' börja:
Dessa sysslor böra skötas:
Säd bör stampas, mjöl bör malas,
Handqvarnsstenen flitigt svängas.
Vatten bäres in derjemte,
Och derefter klappas degen,
Klabbar hemtas in i stugan,
För att dermed ugnen elda:
Sedan böra bröden bakas,
Goda, tjocka kakor gräddas,
Tinorna med omsorg tvättas,
Hvarje degtråg noga sköljas!
”När du nu ditt värf förnummit,
Fått besked utaf din svärmor,
Samla då från stenen torrsäd,
Skynda så till handqvarnsstugan.
När du in i stugan kommit,
Rummet, der du har din handqvarn,
Sjung då icke der med full hals,
Gör ej oljud med din stämma;
Stenens dån din sång må blifva,
Qvarnens handtag ensamt väsna!
Sucka icke heller högljudt,
Pusta ej för tungt vid qvarnen,

Eljest kan din svärfar mena
Och din svärmor tro och tänka.
Att du suckar så af ledsnad.
Att du qvider af bekymmer!
"Sikta mjölet snabbt, behändigt.
Bär det på ett lock i stugan,
Börja sedan raskt att baka.
Knåda degen med all omsorg,
Att ej mjöl blir qvar i klimpar,
Delvis blott i degen blandas.
"Ser du vattsån tom och lutad,
Tag då sån på dina skuldror.
Stick en stäfva under armen
Och begif dig efter vatten.
Vackert bör du vattsån bära
På din såstångs ena ända;
Kom lik stormen sen tillbaka,
Ila med en vårvinds snabbhet,
Utan att med vattnet dröja,
Att vid brunnen längre stanna,
Eljest kan din svärfar mena
Och din svärmor tro och tänka,
Att din bild du der betraktar,
Speglar dig med stor beundran,
Ser din friskhet uti vattnet,
Uti brunnens djup din fägring!
"Går du efter ved på gården,
Att ur trafven klabbar draga,
Släng ej undan något vedträd,
Om också af asp det vore!

Nedsänk sen din börda sakta.
Utan alltför mycket buller,
Eljest kan din svärfar mena
Och din svärmor tro och tänka,
Att du slängt den ner i ondska,
Att förtretad så du väsnar!
När du dig beger i boden,
När du går att mjöl dig hemta.
Slå då ej dig ner i boden.
Stanna icke qvar på gården.
Eljest kan din svärfar mena,
Och din svärmor tro och tänka,
Att du delar mjöl åt andra.
Skänker det åt bygdens gummor!
När du börjar kärlen skura,
När du tvättar dina bunkar,
Skölj hvar kanna med sitt handtag,
Stopen intill bottenranden,
Skålarne och deras bräddar,
Skedarne, och glöm ej skaften!
Räkning håll på dina skedar,
Haf på dina käril reda,
Att ej hundar dem må släpa,
Eller kattor bort dem bära,
Foglarne dem undansnappa,
Barnen hit och dit dem kringströ:
Barn i byn tillräckligt finnas,
Många hufvu'n små i gården,
Hvilka undansläpa stopen
Och förskingra dina skedar!

”När om qvällen bad skall redas,
Inbär vatten, hemta qvastar,
Blöt dem färdiga på förhand,
Jaga röken ut ur badstun,
Utan att för länge dröja,
Utan att i badstun stanna,
Eljest kan din svärfar tänka
Och din svärmor tro och mena,
Att du lagt dig ner på lafven,
Vräker dig på bänkens ända!
”När du återvändt i stugan,
Bjud din svärfar då att bada:
”O min egen, gode svärfar,
Nu är badstun redd och färdig,
Vatten infördt, qvastar redo,
Hela lafven ren och skurad:
Gå att bada, öfverskölj dig
Huru mycket du behagar,
Jag skall badet slå på ugnen,
Stå till hands inunder lafven!
”Stundar tiden för din spånad,
Tiden att din väf begynna
Sök ej händighet hos grannen,
Bortom bäcken nödig insigt,
Råd och hjelp i andra gården,
Väfskedstinnar af en fremling!
Sjelf förfärdiga ditt lingarn,
Spinn med egen hand ditt inslag,
Tvinna tråden lös och locker,
Garnet mera fast och välsnodt;

Nysta hop ett stadigt nystan,
Kasta det uppå din härfvel,
Linda trådarne kring stocken,
Svinga sen dig upp i väfstoln,
Slå med raska slag din väfsked,
Höj på skaften lätt och ledigt,
Väf till rockar duglig vadmal,
Ylletyg till dina kjortlar,
Af ett enda litet ullstrå,
Utaf ragg af vinterfåret,
Fjun af lammet, födt om våren,
Ull utaf en sommartacka!
"Lyssna till hvad nu jag talar,
Hvad jag vidare dig säger!
Koka godt och kraftigt kornöl,
Brygg en smaklig dryck af maltet,
Med ett enda korn i brygden,
På ett enda, halfbrändt vedträd.
När du mältar korn till brygden,
Söker bringa det till sötma,
Rör ej om ditt malt med kroken,
Vänd det icke med en trädstump,
Bearbeta det med göpnen,
Vänd det blott med flata handen!
Gå i badstun tidt och ofta,
Låt ej grodden taga skada,
Låt ej katten der sig sätta,
Lägra sig i ro på maltet;
Var ej heller rädd för vargar,
Frukta ej för skogens vilddjur,

Sång. 23.

När du dig beger till badstun,
Nödgas gå dit ner om natten!
"Om en gäst till gården komme
Vredgas icke öfver gästen!
Alltid har ett ordnadt hushåll
Något i förråd för gäster,
Öfverflödigt kött besparadt,
Eller bröd uti beredskap.
Bjud den fremmande att sitta,
Tala höfligt med den komne
Och med ord din gäst förpläga
Tills att maten blifver färdig.
När han åter går från gården,
Säger sitt farväl och vandrar,
Bör du gästen ej ledsaga,
Följa honom utom dörren,
Sådant kan din man förtörna,
Kan den vackre ledsen göra!
"Om det någongång dig lyster
Att en annan ort besöka,
Fråga då dig för derborta,
Var bland fremlingarne språksam:
Medan så du borta vistas,
Röj förstånd i dina samtal,
Klandra icke der ditt hemvist,
Nedsätt ej din egen svärmor!
Spörja bygdens unga hustrur
Eller andra nejdens qvinnor:
"Plär din svärmor smör dig gifva
Som din moder förr i hemmet?"

Bör du aldrig nånsin svara:
"Nej hon plär ej smör mig gifva!"
Säg att smör dig ges beständigt,
Mången sked deraf dig räckes,
Om ock engång blott, om sommarn,
Fjolårsgammalt smör dig gifvits.
"Lyssna till hvad jag dig säger,
Hvad ännu en gång jag yttrar!
När från denna gård du skiljes,
Kommer till det nya hemmet,
Glöm då ej din fostrarinna,
Nedsätt ej din egen moder!
Ty din moder gaf dig lifvet,
Räckte dig sin barm till näring,
Skänkte dig sin egen skönhet,
Delade med dig sin fägring;
Mången natt hon genomvakat,
Månget mål har hon förgätit
Medan dig i sömn hon vaggat,
Suttit vid sin lillas läger.
Den, som glömt sin fostrarinna,
Som sin egen moder nedsatt,
Gånge icke ner till Tuoni,
Ej med glädtigt mod till Mana!
Svår i Manala blir lönen,
Tung är Tuonis vedergällning
För en hvar, som glömt sin moder.
Som sin fostrarinna nedsatt;
Häftigt hota Tuonis döttrar,
Manas mör i vrede yttra:

”Hur har du din mor förgätit,
Huru henne så förklenat?
Svåra smärtor hon har utstått,
Lidit mycken vedermöda,
När hon hvilade i badstun,
Sträckte sig uppå sin halmbädd,
Då hon bragte dig till verlden,
Skänkte dig ditt lif, du arma!”

Satt på stugans golf en gumma,
Ålderstigen, klädd i mantel,
Van från dörr till dörr att vandra,
Fjerran trakters stigar trampa,
Hon till orda tog och talte,
Höjde nu sin röst och sade:
”Tuppen galar för sin älskling,
Kycklingen för lilla vännen,
Kråkan sjöng i stormens månad,
Kraxade vid vårens ankomst;
Hellre borde jag väl sjunga,
Hellre deras sång förstummas:
I sitt bo de ha én älskling,
Ha en vän i hemmet ständigt,
Vän och hem jag ensam saknar,
Är för evigt utan älskling.
”Hör min syster, hvad jag säger
När du går till makens boning,
Följ då ej din makes sinne,
Så som jag min make åtlydt,

Lyssnat till hans hala tunga,
Följt den stolte mannens sinne!
”Lik en blomma var jag fordom,
Liksom ljungen upp jag vexte,
Lik en telning jag mig höjde,
Uppsköt som en blomsterstängel:
Åkerbär man mig benämnde,
Smekte mig med namnet älskling,
And benämnde mig min fader,
Lom jag nämndes af min moder,
Vattenfogel af min broder,
Gyllne siska af min syster,
Gick en blomma lik vid vägen,
Lik ett hallon öfver fältet,
Ströfvade vid stranden sorglöst,
Vandrade på blomsterkullar,
Sjöng i hvarje dal min visa,
Trallade på hvarje bergstopp,
Lekte glad i hvarje löfskog,
Fann min fröjd i svedjelunden.
”Munnen räfven för i fällan,
Hungern hermelin' i gillret,
Hågen flickan till sin fästman,
Lynnet till ett annat hemvist;
Så ju flickans håg är skapad,
Dertill är ju dottren vaggad,
Att en man som maka följa,
Träla i en svärmors gårdar.
”Bort jag vackra bär blef tagen,
Fjerran, unga hägg, jag fördes.

Arma lingon, för att såras,
Sköna smultron, att förbannas;
Blef af hvarje trädstam rifven,
Blef af alla alar sårad,
Blef af alla björkar skråmad,
Blef af alla aspar skrapad.
"Bortgift blef jag, kom från hem
Fördes till en svärmors gårdar,
Der det funnes, som man sade,
När som nygift dit jag fördes,
Stugor sex, af granar byggda,
Kammare till dubbelt antal,
Invid hvarje sved ett visthus,
Blomsterströdda fält vid tågen,
Kornfält invid bäckens bräddar,
Hafreland vid hvarje mo-kant,
Tröskad säd i några lårar,
Än ej tröskad uti andra,
Pengar hundratals besparda,
Lika mycket att förvänta.
"I mitt oförstånd jag följde,
Tanklöst gaf jag hand och lofven
Byggd på stöttor sex var stugan,
Stod på stolpar sju eländigt;
Hårdhet mötte mig på sveden,
Kärlekslöshet uti lunden,
Sorg jag arma fann vid tågen,
Fann i skogarne bekymmer,
Öppet hat i några lårar,
Hemligt hat, fördoldt i andra;

Hundra hårda ord mig gifna,
Lika många att förvänta.
„Detta dock mig föga brydde.
Aktning sökte jag förvärfva,
Hoppades till heder komma,
Sträfvade att kärlek vinna: —
När jag bragte eld i stugan,
Inbar spånor, dem jag plockat,
Slog min panna jag mot dörren,
Hufvudet mot stugans dörrpost,
Fann vid dörren onda ögon,
Mörka ögonkast vid ugnen,
Sneda blickar midt i stugan,
Ytterst hätska i dess bakgrund;
Elden lågade ur munnen,
Bränder glödde under tungan
Hos den ondskefulle värden,
Hos min kärlekslöse svärfar.
„Detta lät jag dock ej bry mig,
Sökte lefva det oaktadt,
Sträfvade att ynnest vinna,
Att i allt mig ödmjukt foga,
Sprang med harens snabba fötter,
Lopp med hermelinens lätthet,
Sent om qvälln jag gick till hvila,
Uppsteg hvarje morgon tidigt;
Men jag arma vann ej aktning,
Kärlek ej, jag olycksfulla,
Om ock berg jag vältrat hade,
Splittrat klippor uti stycken.

Sång. 23.

"Mjöl jag stampade förgäfves,
Stötte grofva gryn med möda
Till min stränga svärmors måltid,
Att af hennes eldgap sväljas
Vid det långa bordets ända,
Ur en skål med gyllne kanter:
Sjelf jag åt, jag arma hustru,
Mjöl, från handqvarnsstenen skrapa
Ugnens härd till bord jag hade
Och till sked en slef ur grytan.
"Ofta jag beklagansvärda,
Såsom hustru hos min make,
Samlade på kärret mossa,
Hvaraf jag mitt bröd beredde,
Vindade ur brunnen vatten,
Släckte så min törst ur stäfvan:
Fick ej annan fisk förtära,
Ej ens annan nors, jag arma,
Än hvad sjelf med not jag uppdrog
Mödosamt i båten lutad;
Aldrig gafs mig fisk så mycket
Af min svärmors egna händer,
Att den hade räckt för dagen,
Eller dugat ens för gången.
"Trägen var jag under sommarn
Svängde grepens skaft om vintern
Som en annan lego-qvinna,
Lik en träl emot betalning;
Men uti min svärmors gårdar
Räckte man åt mig beständigt

Sämsta slagan uti rian,
Gröfsta bråkan uti badstun,
Strandens allratyngsta klappträd,
Boskapsgårdens längsta grepe:
Ej man trodde på min trötthet,
Märkte ej hur matt jag blifvit,
Fastän männer trötta blefvo,
Hästar dignade af matthet.
„Så jag olycksfulla flicka
Gjorde arbet' arbetstiden,
Böjde träget mina skuldror,
Men när hvilotimman inföll,
Önskades jag in i elden,
Sändes i den ledes händer.
„Utan skäl förtal blef utspridt,
Ondskefulla rykten spunnos,
Kränkande för mina seder,
För mitt goda namn, min heder,
Rykten haglade emot mig,
Tadel föll uppå min hjessa
Som en hop af vilda gnistor,
Som en skur af jernhårdt hagel.
„Dock, jag hade ej förtviflat,
Hade kunnat framåt lefva
I min hårda svärmors sällskap,
I den ondskefullas närhet:
Detta dock mig sorgsen gjorde,
Detta ökade min smärta,
Att min man blef vild som vargen,
Antog björnens grymma sinne,

Vände mig sin rygg vid bordet,
Under hvilan, vid sitt arbet'.
»Då först gret jag bittra tårar,
Sörjde ensam uti boden,
Mindes mina flydda dagar,
Mina fordna lefnadstider
I min faders vida gårdar,
I min vackra moders boning.
Så jag talade och sade,
Så begynte sjelf jag sjunga:
»Väl förstod min egen moder,
Att ge äpplet lif och näring,
Visste nog att plantan vårda,
Kunde den dock ej förflytta,
Satte om den vackra plantan
I en alltför dålig jordmån,
På ett alltför elakt ställe,
Invid björkens hårda rötter,
Att i all sin lifstid sörja,
Att i år och månar klaga.
Säkert dock jag hade dugat
Äfven för ett bättre ställe,
För ansenligare gårdar,
För ett rymligare stuggolf,
Varit värd en vida bättre,
En långt kraftigare make!
Vid en tölp jag fästad blifvit,
För en lymmel ut jag råkat,
Som sin vext af kråkan lånat,
Som sin näsa fått af korpen,

Munnen af den glupske vargen,
Hela sin gestalt af björnen!
Nog jag kunnat få en dylik,
Om jag ut på backen vandrat,
Sökt en tjärvedsstock vid vägen,
Stubben af en al i lunden,
Och af torf ett tryne bildat,
Gjort ett skägg af granens mossa,
Mun af sten, af ler ett hufvud,
Ögon utaf röda eldkol,
Öron utaf svamp från björken,
Ben utaf ett grenigt pilträd!”
”Medan så jag sjöng bedröfvad,
Suckade med sorg i hågen,
Råkade min man det höra
Der han stannat utanföre.
När då derifrån han inkom,
Trädde upp på bodens trappa,
Nog jag visste af hans ankomst,
Märkte alltförväl hans närhet;
Håret flög, fast vind ej blåste,
Fladdrade, fast fläkt ej rördes,
Munnen grinade förfärligt,
Vildt hans ögon sågos rulla.
I sin hand han bar en rönnkäpp,
Bar en påk inunder armen,
Slag på slag dermed han gaf mig,
Högg med den emot mitt hufvud.
”När då qvällens timme inföll,
När han sig begaf till hvila,

Lade han ett spö bredvid sig,
Tog från väggen läderpisken,
Ej för någon annans räkning,
Än för min, jag arma qvinna.
Sjelf jag äfven gick till hvila,
Nalkades min bädd om qvällen,
Lade mig bredvid min make.
Plats han gaf mig vid sin sida,
Lät mig af sin arm få känna,
Gaf mig nog med hårda handen,
Med det tjocka videspöet,
Med sin piskes skaft af vallross.
„Från hans kulna sida sprang jag,
Från det vinterliga lägret;
Efter mig min make störtar,
Rusar ut igenom dörren,
Far med handen mig i håret,
Griper tag i mina lockar,
Sliter håret ut i vinden,
Gifver det till pris åt stormen.
„Hvilken utväg stod att välja,
Hvar stod råd och hjelp att finna?
Skor af stål åt mig jag gjorde,
Snodde remmarne af koppar,
Ställde mig dermed vid väggen,
Väntade vid vägens ända,
Att den grymme skulle tröttna,
Att hans vrede skulle saktas;
Dock, ej tröttnade den grymme,
Icke lade sig hans vrede.

"Kallt det blef till slut derute,
Der jag irrade förskjuten,
Stod vid stuguväggen ensam,
Dröjde utanför vid dörren;
Så jag tänkte i mitt sinne:
"Längre vill jag icke vara
Den, som lider denna ondska,
Vill ej längre gå föraktad
Här i denna Lempo-skara,
Här i detta djefvulsnäste!"
"Bort jag gick från goda gården,
Öfvergaf det kära hemmet,
Ut jag irrade, jag arma,
Öfver kärr och öfver marker,
Öfver öppna, vida vatten,
Ända till min broders åkrar.
Men ur granen ljöd en stämma,
Hvarje tall jag hörde tala,
Kråkor kraxade omkring mig,
Skator sqvattrade emot mig:
"Här är ej ditt barndoms-hemvist,
Ej det ställe, der du föddes!"
Detta dock mig föga brydde,
På min broders gård jag trädde;
Men hvarenda grind mig sade,
Hvarje fält jag hörde klaga:
"Hvarför kommer du till hemmet,
Säg, hvad önskar här du spörja?
Död är längesen din fader,
Död din fagra fostrarinna,

Fremmande din bror dig blifvit,
Hustrun hård som en ryssinna!"
"Dock, ej detta ens mig brydde,
Fram begaf jag mig till stugan,
Räckte hand åt dörrens klinka,
Kall den kändes vid mitt handtag.
"När i stugan in jag stigit,
Blef jag stående vid dörren,
Men den sköna gårdsvärdinnan
Trädde icke fram till helsning,
Gaf mig ej ett välkomsthandslag;
Sjelf ej mindre skön och fager,
Bjöd ej heller jag en helsning,
Räckte ej ett välkomsthandslag.
Handen jag mot ugnen sträckte:
Kalla voro ugnens stenar.
Handen höll jag öfver härden:
Kallnad glöden var på härden.
"På en bänk min bror sig lägrat
Vräkte sig i vrån vid ugnen,
Famnshögt sot hans skuldror täckt
Låg kring hela kroppen spannhögt
Alnshögt dam hans hufvud höljde,
Aska, qvarterstjock från ugnen.
"Af den fremmande han frågar,
Spörjer så utaf den komna:
"Hvadan fremlingen från fjerran?"
Dessa ord jag honom svarar:
"Känner du ej mer din syster,
Ej din moders fordna dotter?

Samma moders barn vi äro,
Samma fogel oss har fostrat,
Samma vildgås oss har vårdat,
Ut ur samma bo vi flugit!"
"Brast då ut i gråt min broder,
Tårar föllo från hans ögon.
Till sin hustru så han sade,
Talte sakta till sin älskling:
"Red en måltid åt min syster!"
Hustrun då med sneda blickar
Bar ett fat med kål ur köket,
Hvaraf rackan flottet slickat,
Hunden redan saltet ätit,
Svarte gårdvarn fått sin frukost.
"Sade brodren till sin maka,
Talte sakta till sin älskling:
"Frambär öl åt komne gästen!"
Hustrun då med sneda blickar
Frambar vatten åt den komna,
Vatten, men ej rent ens detta —
Systern sköljt deri sitt anlet,
Svägerskorna sina händer.
"Bort jag gick ifrån min broder,
Hastade från barndomshemmet,
Ut jag arma kom på vandring,
Fjerran fick jag arma färdas,
Ströfva kring på andra stränder,
Irra usel kring i verlden,
Okänd hvarje dörr besöka,
Obekanta grindar öppna,

Lemna mina barn på stranden,
Ge i andras vård de arma.
"Många menskor nu det finnes,
Ganska många nu det gifves,
Som i vrede till mig ryta,
Som med hårda ord mig snäsa:
Ganska få numer det finnes,
Som ett vänligt ord mig gifva,
Som med mildhet till mig tala,
Som mig bjuda fram till ugnen,
När jag träder in från regnet,
Smyger in från vinterkölden,
Rimfrosthöljd kring klädningsfållen,
Isbelagd kring pelsens kanter.
"Förr i mina ungdomsdagar
Hade jag väl aldrig anat,
Om jag hört det ock af hundra,
Om ock tusen det försäkrat,
Att en lefnadslott jag finge,
Att jag dagar skulle skåda,
Dagar, sådana som dessa
Och en lott så hård som denna!"

Tjugondefjerde Sången.

Nu är unga mön förmanad,
Nu är bruden undervisad;
Än jag talar till min broder,
Till vår brudgum så jag säger:
„Brudgum, du min dyre broder, *Förmaningsord till Brudgummen. v. 5—264.*
Kärare än egen broder,
Än ett barn af samma moder,
Än en son utaf min fader!
Lyssna till hvad nu jag säger,
Hvad jag säger, hvad jag talar
Om din hvita, vackra fogel,
Om den dufva, du har vunnit!
„Prisa, brudgum, nu din lycka,
Goda gåfvan, som dig gifvits,
Prisa högt, hvad högt bör prisas!
Ty en god du fått och funnit,
God hon är, som skaparn utsett,
Som han nådigt dig förlänat;
Tacka äfven hennes fader,
Ännu mera hennes moder,

Sång. 24.

Som en sådan dotter vaggat,
Som en sådan brud dig fostrat!
"Skön är jungfrun vid din sida,
Strålande den mö du fästat,
Hvit är vännen, som du vunnit,
Täck är tärnan, som du skyddar,
Frisk är flickan, som du famnar,
Blomstrande din brud bredvid dig.
Raskt i rian hon arbetar,
Ledigt hon sin lie svänger,
Vacker är hon vid sitt byke,
Driftig, då hon kläder tvättar,
Ganska skicklig i att spinna,
Oförtruten vid sin väfnad.
Högljudt hennes väfsked väsnar,
Som på kullen gökens stämma,
Skottspoln flyger fram och åter,
Som en lekatt på en vedrad,
Spolen surrar om med snabbhet,
Som i ekorns mun en tallkott;
Byn har ej i ro fått sofva,
Slottets nejder sällan slumrat
Blott för jungfruns väfskeds prasse
Blott för skottspolns trägna surrni
"Unge brudgum, vackre yngling
Stolte man, du sköne fästman!
Smid en lie, hvässa bettet,
Bind den vid ett skaft som duger,
Som du slöjdat sjelf vid grinden,
Som du yxat till på stubben;

När en solskensdag då kommer,
För din jungfru ut på ängen,
Lyssna då hur höet hväser,
Hur vid slagen gräset hviner,
Huru ängens starrgräs susar,
Blomsterhö't i fallet fräser,
Se hur markens tufvor jemnas,
Löfträdsskotten nederfalla!
„När en annan dag är kommen,
Framtag då den raka skottspoln,
Gör en duglig väfskedsklofve,
En ordentlig, prydlig väfbom,
Snickra äfven vackra trampträd,
Skaffa alla väfnadsredskap,
Låt i väfstoln jungfrun stiga,
Gripa tag i väfskedsklofven:
Då skall hennes väfsked ljuda,
Väfstoln gällt och högljudt klappa,
Bullret ut i byn skall höras,
Slamret skall förnimmas vida.
Spörja skola bygdens gummor,
Qvinnorna i nejden fråga:
„Hvem är det, som nu hörs väfva?”
Och då passar sig att svara:
„Det min älskling är, som väfver,
Hon, mitt hjertas vän, som slamrar!
Slogo lyckor in i väfven,
Släppte skeden sina tenar?”
— „Lyckor slogo ej i väfven,
Skeden inga tenar släppte,

Sång 24. Väfven är, som väfd af Kuutar,
Som om Päivätär den spunnit,
Som om Karlavagnens tärna,
Stjernans dotter den fulländat!"
"Unge brudgum, sköne yngling
Stolte man, du fagre fästman!
När du nu din färd begynner,
När från denna gård du reser
Vid din unga jungfrus sida,
Med din egen vackra dufva,
Åk då icke denna siska,
Denna hvita, vackra fogel
Ner i gropar invid vägen,
Kör ej fast mot gärdgårdshörnen,
Stjelp ej henne öfver stubbar,
Kasta henne ej mot stenar!
Aldrig förr i fadershemmet,
I sin fagra moders gårdar,
Flickan blifvit vräkt i gropar,
Kastad emot gärdsgårdshörnen,
Blifvit åkt omkull mot stubbar,
Icke heller stjelpt mot stenar.
"Unge brudgum, sköne yngling
Stolte man, du fagre fästman!
Tag ej denna unga jungfru,
Bortför ej din egen älskling
Att i hörnet mulen sitta,
Att i stugans vrå sig gömma!
Aldrig förr i fadershemmet,
I sin fordna moders gårdar

Jungfrun gömd i vrån fått vistas,
Suttit undanskymd i hörnet:
Alltid hon vid fönstren suttit,
Rört sig midt på stugans tiljor,
Utgjort fadrens fröjd om qvällen,
Modrens glädje hvarje morgon.
„Icke må du, gode brudgum,
Icke må du denna dufva
Till en nödbrödsmortel föra,
För att stampa bark till föda,
Att af agnar baka kakor,
Att bereda bröd af tallbark!
Aldrig hon i fadershemmet,
I den vackra modrens gårdar
Blifvit förd till nödbrödsmortel,
Blifvit ställd att stampa barkmjöl,
Att af agnar baka kakor
Att bereda bröd af tallbark!
„Nej, din dufva må du föra
Till en tufva, rik på näring,
Till att råg ur lårar ösa,
Till att korn ur bingen hemta,
Till att tjocka kakor grädda,
Till att öl med insigt brygga,
Till att bröd af hvete baka
Och att talkkuna bereda!
„Brudgum, du min gode broder,
Icke må du denna dufva,
Denna unga, vackra vildgås
Någonsin till tårar bringa!

Skulle svåra stunder komma,
Gripes jungfrun utaf ledsnad,
Stick din brunte då i redet
Eller ispänn hvita skymmeln,
Hemta jungfrun till sin fader,
Hem till modrens kända stugor!
"Icke må du denna dufva,
Denna hvita, vackra fogel
Som en tjenarinna hålla,
Som ett legohjon behandla.
Neka att gå ner i källarn,
Eller att besöka boden!
Aldrig hon i fadershemmet,
I sin vackra moders gårdar
Hållits som en tjenarinna,
Som ett legohjon behandlats,
Nekats att gå ner i källarn,
Eller att besöka boden;
Ständigt skar hon hvetebrödet,
Hade uppsigt öfver äggen,
Sysslade i mjölksåns närhet,
Närmast invid ölets tunna,
Upplät boden hvarje morgon,
Läste loften hvarje afton.
"Unge brudgum, vackre yngling,
Männers stöd, du sköne fästman!
Om du jungfrun väl behandlar,
Skall du sjelf emottas vänligt,
När din svärfar du besöker,
Till din svärmors gårdar kommer:

Rikligt skall du der förplägas,
Riklig mat och dryck dig bjudas,
Hästen skall ur redet spännas,
In i stallet skall han föras,
Mat och dryck åt honom räckas,
Hafre bäras fram i skäppan.
"Ej du må om denna jungfru,
Om din hvita, vackra fogel
Säga att hon slägt ej eger,
Eller att hon saknar skyldskap!
Talrik slägt vår jungfru eger,
Har en vidtutgrenad skyldskap:
Om en kappe bönor utsås,
Får hvar slägting sig en böna,
Om en kappe linfrö såddes,
Vexte för en hvar en tåga.
"Ej du må, du gode brudgum,
Unga jungfrun hårdt behandla,
Lära henne vett med pisken,
Med en rem till klagan bringa,
Med en knippa ris att qvida,
Att vid lidrets dörr sig jemra!
Ännu aldrig unga jungfrun,
Aldrig förr i fadershemmet
Blifvit med en piske straffad
Tvingad med en rem att klaga,
Med en knippa ris att qvida,
Att vid lidrets dörr sig jemra.
"Ställ dig som en mur för henne,
Stå orubblig som en dörrpost,

Låt din mor ej aga henne,
Ej din fader henne banna,
Ej en fremling henne reta,
Granngårdsfolket henne tadla;
Ber din slägt dig aga henne,
Yrka andra på bestraffning,
Näns du dock ej slå den arma,
Ej ditt hjertas vän bestraffa,
Henne, som du tre år väntat,
Oaflåtligt efterfikat.
”Nej, förmana unga jungfrun,
Lär ditt äpple, gode brudgum,
Rätta henne under hvilan,
Eller inom slutna dörrar,
Fortfar så ett år igenom,
Näps med ord det första året,
Blott med ögats blink det andra,
Tredje året med en trampning!
”Om hon icke aktar detta,
Ej om sådant sig bekymrar,
Bryt dig då ett rö ur vassen,
Sök dig uppå mon ett starrgräs,
Hota dermed unga jungfrun;
Rätta henne fjerde året,
Skräm med denna stängel henne.
Med den sträfva starrens kanter,
Slå ej henne än med remmen,
Straffa henne ej med riset!
”Men om detta ej hon aktar,
Än ej efterföljer sådant,

Hemta då ett ris ur skogen,
Bryt i skogig däld en björkqvist,
Bär den under pelsens skörte,
Att en annan gård ej ser den,
Visa den åt unga jungfrun,
Hota dermed, slå dock icke!
„Om ej detta ens hon aktar.
Ej om sådant sig bekymrar,
Lär din jungfru då med riset,
Näps då henne med din björkqvist,
Inom stugans fyra väggar,
I ditt hus, med mossa drifvet.
Aga henne ej på ängen,
Tukta jungfrun ej på renen:
Bort i byn förnummes bullret,
Skriket ut till andra gården,
Hustruns gråt till grannens boning,
Larmet ända ut i skogen!
Värm allenast hennes skuldror
Och uppmjuka endast ryggen,
Rikta ej ett slag mot ögat,
Vidrör aldrig hennes öra, —
Bula finge hon på pannan,
Eller blånad öfver ögat;
Dervid kunde svågern fråga,
Dervid ock din svärfar mena,
Plöjarne i byn det märka,
Nejdens qvinnor le och säga:
Har den der i kriget varit,
Tagit del i någon drabbning?

Månne vargen henne rifvit,
Skogens björnar henne sargat,
Eller är en varg dess fästman,
Har en björn hon fått till make?"
  Låg en gubbe högst på ugnen,
Åldrig tiggare på muren,
Gubben talade på ugnen,
Tiggarn yttrade på muren:
  „Ej du må, du arme brudgum,
Följa hustruns håg och sinne,
Hustruns håg och hala tunga,
Som jag gjort, jag arme gosse!
Kött jag köpte, bröd jag köpte,
Smör jag köpte, öl jag köpte,
Fisk af alla slag jag köpte,
Köpte flere sorter sofvel,
Öl från hemmets egna trakter,
Hvetebröd från fjerran nejder.
  „Fick ej dermed dock en duglig,
Erhöll ej en sedig hustru.
Kom hon in i stugan, tycktes
I mitt hår hon vilja flyga.
Vildt förvred hon anletsdragen,
Hvälfde ögonen i vrede,
Jemt hon suckade och gnällde,
Talte till mig, full af ondska,
Kallade mig ofta klumprygg,
Nämnde mig på spe en vedklabb.
  „Men jag fann ett annat medel,
Hittade en annan utväg:

När jag skalade ett björkris,
Slöt hon sig till mig, sin fogel;
När af en jag bröt en vidja,
Blef hon ödmjuk mot sin älskling;
När med videspön hon näpstes
Flög hon ömt sin vän om halsen.”

—

Djupt den arma bruden suckar,
Suckar djupt och hemtar andan,
Brister ut i bittra tårar,
Yttrar slutligen och säger:

Brudens afskedssång. v. 301—462.

”Andras bortgång redan stundar,
Andras afsked är förhanden,
Närmare är dock mitt afsked,
Närmare min egen bortgång,
Fast det ock är tungt att skiljas,
Svårt i denna stund att lemna
Dessa vidtberömda bygder,
Dessa sköna, goda gårdar,
Der så vackert upp jag vuxit,
Der jag skjutit upp så herrligt
I min sälla blomningsålder,
Lycklig under barnaåren!

”Förr jag icke kunnat ana,
Aldrig i mitt lif förmoda,
Tro att bort jag skulle skiljas,
Ana att jag skulle föras
Bort från detta slottets nejder,
Bort från denna åsens skuldror;

Dock, nu vet jag att jag skiljes,
Vet det väl, och vandrar hädan:
Tömd är afskedsbägarn redan,
Afskedsölet ren är drucket,
Snart är släden vänd från hemmet,
Snart dess framkant utåt pekar,
Sidan mot min faders lada
Och dess hörn mot ladugården.
"Då ifrån mitt hem jag skiljes,
Då jag bortgår nu, jag arma,
Huru lönar jag min moders
Mjölk, och hur min faders godhet,
Hur min egen broders kärlek,
Hur min ljufva systers ömhet?
"Dig jag säger tack, min fader,
För min hittills funna bergning,
För den näring här jag njutit,
För de många mål mig mättat!
"Dig jag tackar, o min moder,
Som mig vaggat i min barndom,
Som mig burit späd i famnen,
Som din barm mig räckt till närin
"Dig jag säger tack, o broder,
Dig, min broder, dig min syster,
Tackar eder, gårdens husfolk,
Er, j kära barndomsvänner,
Jemte hvilka här jag lefvat,
Vuxit i min blomningsålder!
"Icke må du nu, o fader,
Icke du, min goda moder,

Icke mina många fränder,
Hemmets kära anförvandter
Börja att deröfver sörja,
Eller af bekymmer gripas,
Att jag går till andra nejder,
Färdas fjerran ut i verlden!
Skaparns sköna sol ju skiner,
Skaparns gyllne måne glänser,
Himlens klara stjernor tindra,
Karlavagnen ut sig sträcker
Äfven längre bort i rymden,
Äfven annorstäds i verlden,
Än på fadrens gård allenast,
Öfver dessa hemmets stugor.
 ”Hän jag skiljes, bort jag vandrar,
Går från detta gyllne hemvist,
Från min faders, från min moders
Alltid gästfritt öppna boning;
Lemnar mina kärr och marker,
Mina gräsbevuxna gårdar,
Lemnar mina klara sjöar,
Mina sandbetäckta stränder
Att af nejdens gummor grumlas,
Att af vallhjon genomvadas.
 ”Andra få nu kärren trampa,
Öfver mina marker irra,
Hvila sig i mina lunder,
Genomströfva mina hedar,
Stiga på min gärdeslinda
Och beträda tågets renar,

Springa öfver hemmets gårdar,
Stå vid stugans vägg derute;
Andra skola golfven sopa,
Städa stugans släta tiljor;
Renar få på åkern springa,
Lon i mina skogar löpa,
Vildgäss bo i mina lunder,
Foglar i min löfskog hvila!
"Hän jag skiljes, bort jag vand
Flyktar med en annan flykting
I en höstnatts dunkla sköte,
Ut på halkan af en våris,
Att ett spår ej syns på isen,
Ej ett fjät förmärks på halkan,
Ej min klädnings fläkt på drifvan,
Ej på snön af fålln en strimma.
"När jag sedan återkommer;
När jag hemmets gård besöker,
Ej min mor min röst förnimmer,
Ej min fader hör min stämma,
Om jag ock på grafven gråter,
Om på deras stoft jag sörjer.
Gräset redan frodigt grönskar,
Vuxit har en enrisbuske
Öfver modrens stoft i grafven,
Öfver fostrarinnans hufvud.
"När till hemmet då jag komme
Hit till dessa vida gårdar,
Lär väl ingen mer mig känna,
Ingen ann' än dessa tvenne:

Gärdets allra lägsta vidja.
Gärdselstören längst på åkern,
Som jag upprest förr som liten,
Som jag flätat hop som flicka.
"Och min moders gamla gallko,
Som jag i min ungdom vattnat,
Som jag skött, då den var liten,
Hör jag matt emot mig råma,
På den vida gårdens spånhög,
Hemmets snöbetäckta marker:
Kanske äfven den mig känner,
Vet att jag är hemmets dotter.
"Och min faders häst, den gamle,
Som jag matade som liten,
Som jag fodrat förr som flicka,
Hör jag kraftlöst mot mig gnägga,
På den vida gårdens spånhög,
Hemmets snöbetäckta marker:
Kanske äfven den mig känner,
Vet att jag är gårdens dotter.
"Och min broders gamle gårdshund,
Som jag matat i min barndom,
Som jag lärde in som flicka,
Hör jag svagt emot mig skälla,
På den vida gårdens spånhög,
Hemmets snöbetäckta marker:
Kanske äfven den mig känner,
Vet att jag är gårdens dotter.
"Andra torde ej mig känna,
När till hemmets gård jag kommer,

Fast min båtstrand är som fordom
Boningsplatsen oförändrad,
Fast hvart fiskrikt sund sig liknar
Och hvar notplats qvar jag finner.
"Blif då qvar i frid, o pörte,
Pörte med ditt tak af bräder,
Godt det blir att återkomma,
Kärt att engång än här vandra!
"Blif då qvar i frid, o farstu,
Farstu med ditt golf af bräder,
Godt det blir att återkomma,
Kärt att engång än här vandra!
"Blif i ostörd frid derute,
Gård med dina höga rönnar,
Godt det blir att återkomma,
Kärt att engång än här vandra!
"Er i fridens hägn jag lemnar,
Fält och bäruppfyllda skogar,
Er, j tågens blomsterlindor,
Er, j ljungbevuxna moar,
Träsk med edra hundra holmar,
Djupa sund, på fisk så rika,
Kullar, j med edra granar,
Dälder, j med edra björkar!"

Derpå smeden Ilmarinen
Slängde jungfrun i sin släde,
Gaf sin häst ett slag med snärten,
Yttrade ett ord och sade:

"Lefven väl, j insjöstränder,
Insjöstränder, åkerlindor,
Kullens alla unga tallar,
Alla höga träd i skogen,
Alla häggar bakom stugan,
Enar, j vid gårdens brunnsväg,
Smultronstjelkar, j på marken,
Smultronstjelkar, gröna grässtrån,
Videbuskar, granars rötter,
Alars toppar, björkars näfver!"
Derpå smeden Ilmarinen
Åkte ut från Pohjas gårdar,
Barnen blefvo qvar och sjöngo,
Barnen sjöngo så och sade:
"Flög till oss en kolsvart fogel,
Flaxade hitåt ur skogen,
Visste att vår and sig vinna,
Att vårt bär ifrån oss locka,
Tog ifrån oss vackra äplet,
Fångade vår fisk ur vattnet,
Svek med småmynt jungfruns sinne,
Lockade med silfver henne.
Säg, hvem för oss nu till stranden,
Leder nu oss ner till bäcken?
Tom skall vattsån stå i stugan.
Obegagnad blir vår såstång,
Golfven skola icke sopas,
Stugans tiljor qvasten sakna,
Tjockna skola bägarns bräddar,

Mörkna dryckesstopens handtag!"
Sjelf nu smeden Ilmarinen
Vid sin unga jungfrus sida
Färdas fram med gny och buller,
Åker öfver Pohjas stränder,
Långsmed Sima-sundens kanter,
Utmed åsens höga branter;
Stenar skramla, sanden gnisslar,
Släden skrinner, vägen undflyr,
Okets spända jernrem knarrar,
Medarne af björkträd knaka,
Masurstöttorna de braka,
Lokan gjord af hägg, den darrar,
Slädens vidjelänkar knarka,
Ringarne af koppar klinga,
Medan trafvaren, den starka,
Raske fålen fram ses springa.
En dag, åker han och tvenne,
Åker hela trenne dagar,
Med sin ena hand vid tömmen
Och vid jungfruns barm den andr
Ena foten utom släden
Och den andra under fällen.
Trafvarn sprang och färden fra
Dagen svann och vägen aftog.
Slutligen på tredje dagen,
När sig aftonsolen sänker,
Skymtar smedens hem på afstånd
Ilmas gård i fjerran blänker,

Synes röken lodrät stiga,
Tjock och sotig upp sig höja,
Vältra sig ur stugans skorsten,
Upp till skyarne sig svinga.



Tjugondefemte Sången.

Länge ren man väntat hade,
Länge väntat, utåt blickat
Efter bröllopsskarans ankomst
Uti Ilmarinens boning.
Ren de gamlas ögon fuktas,
Der de sitta invid fönstren,
Ren de ungas knän ses svigta,
Der de hålla vakt vid grinden,
Redan barnens fötter värka,
Der de stå vid stuguväggen,
Redan männens skodon nötas,
Der de ströfva kring på stranden.
Slutligen en vacker morgon,
Engång, medan dagen inbröt,
Hördes gny och dån ur skogen,
Ljöd från tallmon slädars rassel.
Lokka, vänliga värdinnan,
Kalevatar, fagra qvinnan,
Yttrade ett ord och sade:
"Det är sonens egen släde,

Nu han kommer hem från Pohja,
Vid sin unga jungfrus sida!
”Vänd dig nu mot dessa nejder.
Styr hit in till dessa gårdar,
Stugor af din fader byggda,
Redda af den ålderstigne!
Det är smeden Ilmarinen,
Kosan vänder han mot hemmet.
Stugorna, af fadren byggda,
Redda af den ålderstigne.
Hjerpar höras högljudt hvissla
På hans loka, gjord af ungträd.
Gyllne gökar glädtigt gala
På den granna slädens framkant,
Ekorrarne lustigt springa
Långsmed stängerna af lönnträd.
Lokka, vänliga värdinnan,
Kalevatar, sköna qvinnan,
Höjde nu sin röst och sade:
Talade med dessa orden:

Sång vid Brudgummens hemkomst. v. 41—126.

”Byn har bidt på månens skifte,
Ungdomen på solens uppgång,
Barnen väntat bär på marken,
Sjön en tjärad båt sig önskat,
Ej på månen jag har väntat,
Ej det ringaste på solen:
Väntat har jag på min broder,
På min broder, på hans maka:
Qvällar, morgnar ut jag blickat,
Har ej vetat hvart han svunnit,

Sång. 25.

Trott att mön ej vore fullvext,
Att hon vore än för mager,
Då min son ej återvände,
Fast han dock med visshet lofvat
Komma medan spåren syntes,
Innan fjäten hunnit svalna.
„Ständigt såg jag ut hvar morgo
Dagligen derpå jag tänkte,
Om ej vännens släde komme,
Brodrens skrinda icke åkte
In på dessa trånga gårdar,
Dessa smala boningsplatser;
Om ock häst af halm han hade,
Och hans släde blott två stöttor,
Hade den likväl jag prisat,
Kallat den till slädars släde,
Om den med sig bragt min broder
Hemtat hem min vackre gosse.
„Så jag hoppades beständigt,
Utåt såg jag hela dagen,
Tills på sned mitt hufvud hängde,
Tills min fläta vreds åt sidan,
Tills jag skefvade på ögat,
Väntande min broders ankomst
Hit till dessa smala gårdar,
Dessa trånga boningsplatser;
Slutligt ock han synes komma,
Engång verkligen han nalkas,
Hemtar hem ett fagert anlet,
Har en blomsterkind vid sidan.

”Brudgum, du min gode broder,
Spänn din raske hingst ur redet,
Låt den gode hästen ledas
Till dess fordna betesplatser,
Till den kända hafrekrubban;
Bringa sedan oss din helsning,
Bringa den åt oss och andra,
Bringa den åt alla gäster!
”När du slutat har din helsning,
Gif oss då besked, förtälj oss,
Om du gjort en lycklig resa,
Om du frisk och sund har färdats,
När din svärmor du besökte,
Till din svärfars hem begaf dig.
Fick du flickan, vann du väldet?
Har du störtat stridens portar?
Har din jungfrus slott du tagit,
Undanvräkt den fasta muren,
Har din svärmors golf du trampat,
Fått en plats på värdens långbänk?
”Men jag ser det, hvarför fråga,
Märker det, och hvi då spörja:
Frisk och sund min son har färdats,
Gjort en god, behaglig resa;
Dufvan fick han, väldet vann han,
Stridens portar har han krossat,
Störtat slottet, bygdt af bräder,
Nedfällt väggen, gjord af lindträd,
När sin svärmor han besökte,
I sin gode svärfars gårdar;

Knipan är uti hans värjo,
Dufvan är uti hans armar,
Sköna jungfrun vid hans sida.
I hans våld den vackra vännen.
”Hvem bar hit det falska budska
Hvem har väl det rykte utspridt,
Att vår brudgum tomhändt kommit
Att förgäfves fålen sprungit?
Tomhändt ej vår fästman kommit,
Ej hans häst förgäfves sprungit,
Någonting ändock har hingsten,
Med sin hvita man, oss hemtat:
Höljd af svett är gode hästen,
Löddrig ypperlige fålen,
Som har lilla dufvan hitbragt,
Medfört unga, sköna jungfrun.”
”Stig ur skrindan nu, du sköna,
Upp ur släden, goda gåfva,
Uppstig utan att du lyftas,
Res dig utan att du höjes,
Om han är för ung, som lyftar,
Och för stolt, som upp dig höjer!
”När du rest dig upp ur släden,
Höjt dig upp från skrindans säte,
Träd då på den vackra vägen,
På den lefverbruna marken,
Som vår svinahjord har jemnat,
Gårdens många grisar trampat,
Som af fåren blifvit slätad
Och af hästars manar sopad.

”Stig med dufvans nätta fötter,
Trippa som en årta trippar
Öfver dessa rena gårdar,
Öfver dessa jemna marker,
Gårdar, dem din svärfar utsett,
Dem din svärmor bragt i ordning.
Öfver sonens slöjdeplatser,
Öfver dottrens gröna lindor;
Sätt din fot på stugans trappa,
Tag ett steg på farstugolfvet,
Träd uti den vackra farstun,
Derifrån stig in i stugan,
Träd inunder frejdad takås,
Under dessa sköna sparrar!
”Redan hela denna vinter,
Redan under förra sommarn
Golfvets andbenstiljor knarrat,
Väntat att af dig beträdas,
Gyllne taket högljudt dånat,
Väntat dig att gå derunder.
Fönstren fröjdat sig och väntat
Dig, som skall vid fönstren sitta.
”Redan hela denna vinter,
Redan under förra sommarn
Låsen skramlat högt af längtan
Att af ringprydd hand bli lästa,
Trösklarne sig redan nedsänkt
För den stoltas fina fållar,
Dörrarne sig ständigt öppnat,
Väntande sin öppnarinna.

„Redan hela denna vinter,
Redan under förra sommarn
Stugan vändt sig kring af längtan
Efter den, som stugan sopar,
Farstun flyttat sig från stället,
Väntat den, som städar farstun,
Skjulen börjat framåt skrida,
Sökt den hand, som qvasten sköter.
„Redan hela denna vinter,
Redan under förra sommarn
Gården sänkt sig, börjat slutta,
Saknat den, som spånor plockar.
Loften lutat utaf längtan
Efter den, som går i loften,
Sparrar krökt sig, balkar böjt sig,
Väntat unga hustruns kläder.
„Redan hela denna vinter,
Redan under förra sommarn
Våra tåg af längtan klagat,
Saknat den, som der skall vandra,
Ladugården sökt sig närma
Den, som blir dess vårdarinna,
Boskapsgården vikit undan
För den and, som den skall trampa.
„Redan hela denna dagen,
Redan dagen härförinnan
Bästa mjölk-kon tidigt bölat
Efter den, som kärfven hemtar,
Unge fålen redan gnäggat
Efter den, som hö't skall gifva,

Vårens lam har bräkt af längtan
Efter den som fodret räcker.
”Redan hela denna dagen,
Redan dagen härförinnan
Gammalt folk vid fönstren suttit,
Barnen ströfvat kring på stranden,
Qvinnorna sig ställt vid väggen,
Gossarne vid farstudörren,
Väntat på den unga hustrun,
Längtat efter brudens ankomst.
”Hel dig gård, med all din fullhet,
Yttre gård med dina männer!
Hel dig trappa med din fullhet,
Trappa, du med dina gäster!
Hel dig farstu med din fullhet,
Hel dig skara under taket,
Hel dig stuga med din fullhet,
Barn på golfvets hundra tiljor!
Hel dig måne, hel dig konung,
Hel dig, unga bröllopsskara!
Aldrig förr har här väl funnits,
Icke nyss, förut ej heller,
Sådan stolt och ståtlig skara,
Bröllopsfolk, så skönt som detta!
”Brudgum, du min gode broder,
Vik det röda skynket undan,
Lyfta nu på silkesduken,
Låt oss denna mård beskåda,
Som du fem år efterfikat,
Gått och sett uppå i åtta!

"Har du medfört den du önskat
Du har önskat få en dufva,
Mjellhvit mö i landet välja,
Fager flicka bortom hafvet.
"Men jag ser det, hvarför fråga
Märker det, och hvi då spörja:
Du har dufvan med dig hemtat,
I din värjo är din blå-and,
Toppen af det träd, som grönskar
Rikast i den gröna lunden,
Grenen af den hägg, som blomma
Friskast i den friska skogen.".
Satt ett litet barn på golfvet.
Barnet talade och sade:
"O, hvad har du hemfört, broder!
Skön hon är, som tjärvedsstubben
Smärt, liksom en tjärutunna,
Lika reslig som en nystfot!
"Ser du nu, du arme fästman:
All din lifstid har du hoppats
Få en hundra markers jungfru,
En, som köptes blott med tusen:
Vacker mö du ock har fått dig,
Värd helt säkert mer än tusen!
Kråkan har du fått från kärret,
Fått en skata ifrån gärdet,
Fogelskrämman från en åker,
Svarta fogeln ifrån fältet!
"Hvad har hon väl gjort i tiden
Sysslat hela denna sommar,

Då hon ej en vant har stickat,
Ej en strumpa ens åt slägten!
Tomhändt träder hon i stugan,
Utan skänker till sin svärfar,
Möss i hennes kista stöka,
Spetsa öronen i asken!"
  Lokka, vänliga värdinnan,
Kalevatar, fagra qvinnan,
Hörde underliga talet,
Yttrade ett ord och sade:
  "Usla barn, hvad har du yttrat,
Hvad har oförskämdt du ordat!
Klander må mot andra riktas,
Smädelser må andra drabba,
Men för ingen del vår jungfru
Eller någon här i gården!
  "Onda ord du nu har yttrat,
Dåligt tal du fört i munnen,
Lik en nyfödd kalf du ordat,
Lika klokt, som gårdagsvalpen!
Herrlig mö vår brudgum vunnit,
Hemfört landets skönsta tärna,
Lik ett än ej moget lingon,
Lik ett smultron uppå kullen,
Lik en gyllne gök i trädet,
Liten siska, gömd i rönnen,
Brokig fink i björkens krona,
Mellan lönnens löf en svala.
  "Ej han funnit ens i Tyskland,
Eller träffat bortom Estland

Denna täckhet hos en tärna,
Denna ljufhet hos en alla,
Denna skönhet i ett anlet,
Denna ståtlighet i vexten,
Eller denna armens hvithet,
Denna halsens smärta böjning!
”Tom ej heller bruden kommit:
Pelsar har hon med sig hemtat,
Ryor har hon att oss bjuda,
Ylletyger hon oss bringar.
”Mycket denna jungfru redan
Vid sin egen slända spunnit,
Vid sin egen spinnrock tvinnat
Och beredt med egna händer:
Väfvar af den största hvithet,
Bredda ut vid vinterbyket,
Blekta under vårens dagar,
Torkade i sommartider,
Goda, lena linnelakan,
Goda, höga hufvudkuddar,
Sköna, släta silkesdukar,
Täcken, bländande och hvita.
”Goda fästmö, sköna fästmö,
Fästmö, blomstrande och fager!
Väl du var i hemmet aktad
Såsom flicka hos din fader;
Sök att alltid aktad vara
Såsom gift i mannens boning!
”Börja icke nu att sörja,
Skapa icke dig bekymmer!

Icke till ett kärr man fört dig
Eller till en bäck dig tagit —
Från en tufva, rik på näring,
Till en rikare man fört dig,
Från ett hem, der ölet flödar,
Till ett öfverflöd, än större.
"Goda jungfru, fagra fästmö,
Detta blott jag vill dig fråga:
Varseblef du vid din hitkomst
Stackar, yfviga i toppen,
Spanmålshögar, tofsbeprydda?
Denna gård rår om dem alla,
Denne brudgum dem har samlat,
Åkern plöjt och säden utsått.
"Unga jungfru, vackra jungfru,
Detta vill jag nu dig säga:
Du, som vetat väg till gården,
Lär dig nu i gården lefva!
Godt är här för dig att vara,
Skönt för hustrun blir att lefva:
Mjölksån i din vård du eger,
Ensam får du smöret sköta!
"Godt har jungfrun här att vara,
Skönt får dufvan här att lefva:
Rymlig här är badstulafven,
Breda äro stugans tiljor,
Värden jemngod med din fader,
Gårdsvärdinnan med din moder,
Sönerna din broders likar,
Döttrarna din egen systers.

”Om en längtan hos dig vaknar
Och om du med saknad minnes,
Hur din fader fisk dig fångat,
Hur din bror dig hjerpar hemtat,
Bed då ej derom din svåger,
Vänd dig icke till din svärfar,
Nämn din önskan för din make,
Blott för honom, som dig hitfört;
Icke ströfvar genom skogen
Något djur på fyra fötter,
Icke ilar genom rymden
Någon lättbevingad fogel,
Icke hvimlar ens i vattnet
Någon fisksvärm, ej den bästa,
Som din man ej vet att fånga,
Som din make ej dig hemtar!
”Godt har jungfrun här att vara
Skönt har dufvan här att lefva,
Nödgas ej till qvarnen hasta,
Ej vid stampen sig bemöda;
Hvetet här med vatten malas,
Forsen fradgar invid qvarnen,
Vågen tvättar kärlen rena,
Hafvets skum dem skurar sjelfman
”O du gyllne by, du goda!
O du bästa fläck på jorden!
Lindor nertill, åkrar ofvan,
Byn belägen midt bland dessa,
Invid byn den sköna stranden,
Invid stranden vackra båten,

Der vår unga and får gunga,
Vackra vattenfogeln plaska!"

Derpå stora bröllopsskaran
Blef med mat och dryck förplägad,
Rundligen med stora stekar,
Med de allraskönsta kakor,
Med ett godt och kraftigt kornöl
Och med vört, som brygts på hvete.
  Der fanns kokad mat tillfyllest,
Nog att äta, nog att dricka,
Att ur röda fat förtära,
Att ur sköna skålar spisa:
Kakor att i bitar brytas,
Smör att bredas öfver brödet,
Sik att uti stycken skäras,
Lax att skiftas ut i skifvor,
Medelst knifvar, silfversmidda,
Bett, som voro guldbeslagna.
  Oköpt rann det röda ölet,
Mjödet dracks ej för betalning,
Ölet flöt från sparrens ända,
Mjödet ur en uppställd tunna,
Läpparne af ölet sköljdes,
Sinnet lifvades af mjödet.
  Hvem blef utsedd nu att sjunga,
Bedd att sånger skickligt qväda?
Gamle trygge Wäinämöinen,
Den evärdelige sångarn,

Sjelf begynner nu att qväda,
Sig till sångens värf förfogar;
Höjande sin röst han säger
Och med dessa ord han talar:

"Käre vänner, gode bröder,
J som mundtligt till mig talen,
Mina goda språk-kamrater,
Hören hvad jag säger! Sällan
Mun mot mun två dufvor mötas,
Syskon öga emot öga,
Bröder sida invid sida,
Hand i hand en moders söner,
Här i dessa öde trakter,
Dessa Pohjas sorgsna länder!

"Skola då en sång vi börja,
Oss till sångens värf förfoga?
Skalden tillhör ju att sjunga,
Vårens gyllne gök att gala,
Sinetär att tyger färga,
Kankatar att väfven sköta.

"Äfven Lapplands söner sjunga,
Qväda gladt i sina hö-skor,
När de elgens kött, det grofva,
Renens magra kött förtära:
Hvarför kan då jag ej sjunga,
Kunna våra barn ej qväda,
Vi, som oss med bröd förplägat,
Vi, som mättat oss med mjölmat?

"Äfven Lapplands söner sjunga,
Qväda gladt i sina hö-skor,

När de vatten tömt ur skålen,
Tuggat på ett stycke barkbröd:
Hvarför kan då jag ej sjunga,
Kunna våra barn ej qväda,
Då en mustig dryck vi druckit,
Styrkt oss med ett kraftigt kornöl?
”Äfven Lapplands söner sjunga,
Qväda muntert uti hö-skor,
När de kring en sotig stockeld,
Invid härdens kol sig lägrat:
Hvarför kan då jag ej sjunga,
Kunna våra barn ej qväda
Under vida frejdad takås,
Under takets sköna resning?
”Här ha männer godt att vara,
Här ha qvinnor skönt att vistas,
Här, vid sidan af ett ölfat,
Här, vid brädden af ett mjödkar.
Hela sund med sik stå för oss,
Hela notvarp lax bredvid oss,
Maten minskas ej af ätning,
Drycken ej, fastän vi dricke.
”Här ha männer godt att vara,
Qvinnor alltför bra att vistas:
Icke sorgsen här man spisar.
Ledsamt är ej här att lefva:
Här man spisar fri från sorger,
Utan ledsnad här man lefver,
Under denna värdens lifstid,
I värdinnans lefnadsdagar.

Sång. 25.

"Hvem skall nu tillförst jag tacka,
Värden eller ock värdinnan?
Ständigt fordna tiders männer
Tackat främst af alla värden.
Som från kärret hitfört huset,
Skaffat stugan hit ur skogen,
Tallar hit vid roten släpat,
Forslat furor fram vid toppen,
På en lämplig plats dem lägrat,
På en stadig grund dem uppfört,
Till en stor och rymlig stuga,
Till en prydlig gård för slägten,
Timrat väggarne i skogen,
Bjelkarne på åsens branter,
Fått ur stenig jordmån spröten
Och från tallmon takets bräder,
Näfret från ett häggbergs höjder,
Mossan från de sanka kärren.
"Omsorgsfullt är stugan uppförd,
Huset stäldt på lämpligt ställe,
Hundra karlar derpå timrat,
Tusen hafva stått på taket,
Medan denna stuga byggdes,
Dessa plankor hop man fogat.
"Många gånger ren för värden,
Medan detta hus blef uppfördt,
Håret flugit har i vinden,
Pröfvat svåra vinterstormar;
Ofta har den gode värden
Lemnat vanten qvar bland stenar,

Hatten hängande i trädet,
Sjunkit ner till knä't i kärret.
"Ofta nog den gode värden
Bittida, vid dagens gryning,
Innan någon annan vaknat,
Innan byn det kunnat höra.
Stigit upp ifrån en stockeld,
Vaknat i sin granriskoja;
Ofta barr hans hufvud borstat,
Dagg bestänkt hans klara ögon.
"Derför får den gode värden
Många vänner ock i stugan,
Sångare, som bänken fylla,
Gäster, som vid fönstren fröjdas,
Som på golfvet glädtigt glamma,
Som i stuguhörnet stoja,
Som vid väggen stå derute,
Vandra öfver gärdets lindor,
Skrida af och an på gården,
Ströfva hit och dit vid stranden.
"Värden har till först jag prisat,
Nu jag prisar vår värdinna,
För de rätter hon har tillredt,
För det långa bordets råga.
"Sjelf hon stora bröd har bakat,
Talkkuna hon sjelf har tillredt,
Klappat den med flinka händer,
Snabbt med sina tio fingrar;
Vänligt bröden fram hon burit
Skyndsamt gästerna hon mättat,

Fläsk i rikligt mått dem bjudit,
Högtuppjästa gräddpiroger;
Betten böjts på våra knifvar.
Skaften ren från bladen lossnat,
Medan laxar här vi styckat,
Sönderhuggit gäddors hufvu'n.
"Ofta nog har vår värdinna,
Denna gårdens trägna husmor,
Vaknat före hanegället,
Uppstått, innan tuppen ropat,
Till bestyr för detta bröllop,
Medan rätterna hon tillredt,
Medan hon sin humla samlat,
Medan ölet var i brygden.
"Alltförväl har vår värdinna,
Denna gårdens trägna husmor,
Vetat att sitt öl bereda,
Att en smaklig maltdryck brygga
Af en säd, som grott tillfyllest,
Af ett malt med nödig sötma,
Som hon icke vändt med spaden,
Icke omrört med sin såstång;
Nej, med händerna hon vändt det,
Rört det om med sina armar
I en rökbefriad badstu,
På en lafve, ren och sopad.
"Ännu aldrig vår värdinna,
Denna gårdens trägna husmor,
Låtit grodden blifva klibbig,
Maltet unket, kärft till smaken,

Ofta hon gått ner i badstun
Helt allena, midt i natten,
Utan att för vargar rädas
Eller frukta skogens vilddjur.
"Nu jag prisat har värdinnan,
Prisa vill jag nu vår talman!
Hvem är här till talman utsedd,
Vald att leda bröllopståget?
Bygdens bäste man är talman,
Nejdens prydnad vägen visat.
"Klädd är denne gode talman
I en rock af utländsk vadmal,
Tätt åtsittande kring bröstet,
Ledig och beqväm kring lifvet.
"Klädd är ock vår gode talman
I en smal kaftan af kläde:
Fållarne i sanden släpa
Och dess skörten nå till marken.
"Något litet skönjes skjortan,
Skymtar fram helt obetydligt:
Fin är väfven, som om Kuutar,
Tennbriskprydda tärnan, väft den.
"Äfven bär vår gode talman
Kring sitt lif en präktig gördel,
Väfd af solens sköna dotter,
Stickad af dess rosenfingrar
På en tid, då eld ej lyste,
Då man eld ännu ej kände.
"Klädd är ock vår gode talman
Uti sköna silkesstrumpor,

Strumpeband han bär af siden,
Snodder, brokiga, kring benen,
Virkade af gyllne trådar,
Rikt utsmyckade med silfver.
”Visst har ock vår gode talman
Goda skor af utländskt arbet';
Svanor likna de på strömmen,
Tvenne lommar på en åbrant.
Tvenne vildgäss i ett barrträd,
Två flyttfoglar uti skogen.
”Visst har äfven denne talman
Håret lagdt i gyllne lockar,
Skägget uti gyllne flätor,
Högrest mössa på sitt hufvud,
Hvilken högt bland molnen skimrar,
Skymtar fram bland skogens toppar:
Ej en sådan fås för hundra,
Köpes ej för tusen marker.
”Nu jag prisat har vår talman,
Prisar nu vår bröllopstärna!
Hvadan fick man bröllopstärnan,
Hvadan togs den lyckosamma?
”Dädan fick man bröllopstärnan,
Dädan togs den lyckosamma:
Bortom Tanikka, det fasta,
Utanför det nya slottet.
”Dock, ej derifrån hon kommit —
Ej den minsta grund det eger —
Dädan togs vår bröllopstärna,
Dädan kom den lyckosamma:

Bortom vattnen ofvan Dvina,
Från de öppna, vida fjärdar.
"Ej ens derifrån hon hommit —
Icke minsta grund det eger —
Fanns ett smultron uppå marken,
Rodnade på mon ett lingon,
Ljusgrönt gräs på åkern grodde,
Gyllne blomman stod i lunden,
Deraf ficks vår bröllopstärna,
Dädan kom den lyckosamma.
"Munnen är hos bröllopstärnan
Nätt, som skottspoln är i Suomi,
Hennes klara ögon tindra
Liksom stjernorna på fästet,
Hennes höga panna liknar
Månen öfver hafvets vågor.
"Smyckad rikt är bröllopstärnan,
Halsen prydes af en guldked,
Hufvudet af gyllne plåtar,
Armarne af gyllne armband,
Fingrarne af gyllne ringar,
Öronen af gyllne hängen,
Pannan pryds af gyllne spännen,
Och af perlor ögonbrynen.
Ren jag trodde månen lysa,
Då den gyllne brisken blänkte,
Ren jag trodde solen skina,
Då på halsen spännet lyste,
Trodde något fartyg sqvalpa,
När jag hörde hufvan fläkta.

"Så jag prisat bröllopstärnan:
Nu beser jag hela skaran,
Önskar se om den är vacker,
Om de gamle trygge sitta,
Om vår ungdom är behaglig,
Hela skaran stolt och ståtlig.
"Nu jag skaran har beskådat,
Fast jag ock på förhand känt den;
Aldrig har väl förr här funnits,
Torde ock härnäst ej finnas
Sådan stolt och ståtlig skara,
Sådan prydlig mängd af gäster,
Sådan trygghet hos de gamle
Och en så behaglig ungdom!
Vadmalsklädd är hela skaran,
Liknar skogen, höljd i rimfrost:
Nertill som en morgonrodnad,
Ofvantill som dagens gryning.
"Godt förråd på silfver funnits,
Guld för gästerna tillräckligt,
Mynt i säckar uppå marken,
Penningspåsar invid tågen,
För den bjudna bröllopsskaran,
Gästerna till pris och heder!"
Gamle trygge Wäinämöinen,
Sångens stöd för alla tider,
Nu sig satte i sin släde,
Styrde kosan emot hemmet:
Sånger sjöng han under färden,
Qvad med mycken konst och insigt:

Sjöng en sång och sjöng en annan,
Men vid tredje sången slutligt
Stötte mot en sten hans mede,
Brast en fjettra mot en stubbe;
Så gick sångarns släde sönder,
Brast för Wäinö slädens mede:
Fjettran bröts med brak i bitar,
Slädens sidor söndersprungo.
Sade gamle Wäinämöinen,
Yttrade och tog till orda:
”Finns väl här, bland denna ungdom,
Bland det slägte, som nu vexer,
Eller ock bland äldre männer,
Bland det slägte, som går unnan,
Den som ginge ner till Tuoni,
Sig till Manala begåfve,
För att Tuonis borr mig hemta,
Manas nafvare mig bringa,
Att jag laga kan min släde,
Skrindan åter sammanfoga?”
Såväl unga männer säga,
Som ock gamle honom svara:
”Icke finns bland denna ungdom,
Icke ens bland äldre männer,
Ej bland hela detta slägte,
En så oförfärad hjelte,
Att han ginge ner till Tuoni,
Sig till Manala begåfve,
För att Tuonis borr dig hemta,
Manas nafvare dig bringa,

Att du laga må din släde,
Skrindan åter sammanfoga."
  Nu den gamle Wäinämöinen,
Den evärdelige sångarn,
Gick ånyo ner till Tuoni,
Vandrade till Manas stugor:
Borren bragte han från Tuoni,
Nafvaren från Manas stugor.
  Derpå gamle Wäinämöinen
Qväder fram en skog, som blånar:
Skapar så en ek i skogen
Och en stadig rönn derjemte:
Dem begagnar han för släden,
Deraf böjer han sig medar,
Deraf väljer han sig fjettror,
Vrider sig deraf en loka.
  Så han fick sin släde lagad,
Skrindan åter sammanfogad,
Spände fålen nu i redet,
Brune springarn för sin släde,
Sjelf han satte sig i släden,
Sänkte sig uti sitt åkdon:
Springarn sprang förutan piske,
Utan slag af perle-snärten,
Fram mot fordna foder-ställen,
Till bekanta betesplatser,
Bragte gamle Wäinämöinen,
Den evärdelige sångarn,
Ända fram till egna dörrar,
Till hans egen stugas tröskel.

Innehåll.

kahainen råkar nu i stor nöd och lofvar sin syster Aino till maka åt Wäinämöinen, som nu löser honom ur kärret: 331—476. — Joukahainen återvänder sorgsen hem och omtalar utgången för sin moder: 477—524. — Modren gläder sig högeligen öfver att få Wäinämöinen till svärson, men Aino gripes af oro och brister i tårar: 525 —580. . . . . Sid. 26-4[illegible]

Fjerde Sången. Wäinämöinen möter Joukahainens syster i en lund och begär henne till äkta: 1 —30. — Aino skyndar gråtande hem och förtäljer saken för sin moder: 31—116. — Modren söker trösta henne och ber henne kläda sig i sina skönaste kläder: 117—188. — Dottren sörjer beständigt och säger sig ej vilja bli en gubbes maka: 189—254. — Sorgsen vandrar hon ut, förvillar sig i skogen, kommer till en hafsstrand; här går hon att bada och omkommer i vågorna: 255—370. — Hennes moder gråter dag och natt öfver sin bortgångna dotter: 371—518. . . . . Sid. 46—[illegible]

Femte Sången. Wäinämöinen går att uppfånga Joukahainens syster ur vattnet: 1—52. — I skapnad af en obekant fisk fångas Aino af hans krok: 53—72. — Wäinämöinen vill nu sönderstycka fisken: men denne hoppar ur båten och undkommer i vattnet, samt säger honom hvem den är: 73—133. — Wäinämöinen söker förgäfves öfvertala Aino att återvända och gör äfven fåfänga försök att ånyo fånga henne: 134—163. — Misslynt begifver han sig hem, der hans moder råder honom att bland Pohjas döttrar söka sig en maka. 164—241. . . Sid. 61—[illegible]

Sjette Sången. Joukahainen hyser agg mot Wäinämöinen, beväpnar sig med båge och pilar och väntar på hans ankomst vid vägen till Pohjola: 1—78. — Han ser Wäinämöinen komma ridande öfver en flod, och skjuter på honom, men träffar endast hans häst: 79—182. — Wäinämöinen störtar i vattnet; en häftig storm uppstår och drifver honom ut på det vida hafvet: 183—210. — Joukahainen förtäljer dådet för sin moder: 211—234. Sid. 73—[illegible]

Sjunde Sången. Wäinämöinen simmar i flere dygn af och an i hafvet; en örn kommer slutligt flygande, tager honom på sin rygg och bär honom till Poh-

Elfte Sången. Lemminkäinen begifver sig åstad för att vinna den högättade Saari-jungfruns, Kyllikkis hand: 1—110. — I början begabbas han af Saaris tärnor, men ställer sig snart med dem på förtrolig fot: 111—186. — Endast Kyllikkis ynnest lyckas han icke vinna; han bortröfvar henne derföre med våld och afreser med henne till hemmet: 187—272. — Kyllikki sörjer öfver sitt öde, och förebrår Lemminkäinen hans stridslystna sinne; han lofvar henne då att aldrig draga ut i strid, om hon förbunde sig att aldrig gå till dans och lekar ut i byn. Begge afgifva heliga löften härom: 273—314. — Lemminkäinens moder prisar sin sons lycka och gläder sig öfver den unga svärdottren: 315—402. . . . . Sid. 143–1

Tolfte Sången. Kyllikki glömmer sin ed och går ut i byn, hvaröfver Lemminkäinen högeligen förtörnas; han besluter genast att öfvergifva henne och i Pohjola söka sig en annan maka: 1—128. — Hans moder afråder honom förgäfves från denna färd, hvilken hon fruktar skall medföra hans undergång; Lemminkäinen, som härunder kammar sitt hår, kastar förtrytsamt sin borste mot väggen, och säger att hans död icke skall stunda förr än blod flyter ur denna borste: 129—212. — Han rustar sig till färden, och begifver sig till Pohjola, der han snart genom besvärjelser undandrifver alla gårdens män, med undantag af en gammal usel herde: 213—504. . . . . Sid. 157–1

Trettonde Sången. Lemminkäinen begär af Pohjolas värdinna hennes dotter till äkta, men den gamla fordrar att han dessförinnan skall fånga Hiisis elg: 1—30. — Lemminkäinen skaffar sig skidor, begifver sig modigt ut på jagten och upphinner slutligt elgen, som dock innankort åter undkommer, hvarvid Lemminkäinen råkar sönderbryta sina skidor: 31—270. Sid. 175–1

Fjortonde Sången. Lemminkäinen lyckas omsider att meddelst öfliga skogsmanna-sånger och böner till vildmarkens gudamakter fånga Hiisis elg och bringar den till Pohjola: 1—270. — Nu föreläggas honom att tygla Hiisis eldfrustande hingst; han utför värfvet och medför hingsten till Pohjola: 271—372. —

Såsom ett tredje prof fordrar då Louhi, att han skall skjuta en svan uppå Tuonis elf, och han begifver sig ner till dess strand, men här lurar på honom den gamle herden från Pohjola; denne dödar honom och vräker hans kropp i Tuonis fors. Tuonis son hugger slutligen Lemminkäinen i stycken: 373—460. . . . . Sid. 185—200.

Femtonde Sången. En dag ser Kyllikki blod drypa ur Lemminkäinens borste; hon och hans moder ana då att han är fallen; den gamla modren skyndar till Pohjola och frågar af dess värdinna, hvart hon gjort af Lemminkäinen: 1—62. — Louhi bekänner efter långa omsvep hvart hon sändt hjelten, och solen gifver närmare besked rörande hans död: 63—194. — Lemminkäinens moder uppsamlar ur elfven de skilda delarne af hans kropp, sammanfogar dem och återkallar sin son till lifvet genom anlitande af besvärjelser och salvor: 195—554. — Lemminkäinen redogör för tillgången vid sin död och återvänder med sin moder till hemmet: 555—650. . . . . Sid. 201—222.

Sextonde Sången. Wäinämöinen timrar en båt. och sänder Sampsa Pellervoinen att hemta virke; men för båtbyggnaden saknar han snart trenne ord: 1—118. — Då han icke annorstädes finner dessa ord, begifver han sig till Tuonela för att hemta dem derstädes: 119—362. — Man söker nu här qvarhålla Wäinämöinen, men han räddar sig genom sin trollkraft, och då han åter hemkommit, varnar han en hvar att begifva sig till Tuonela, samt skildrar de fasor som derstädes vänta alla onda menniskor: 363—412. . . . Sid. 223--237.

Sjuttonde Sången. Wäinämöinen går att hemta de trenne orden hos Antero Wipunen och väcker denne ur hans sömn under jorden: 1—98. — Wipunen uppslukar Wäinämöinen, som då börjar att häftigt plåga honom i hans inre: 99—146. — Wipunen söker genom mångahanda besvärjelser befria sig från sin gäst, men Wäinämöinen hotar att ej draga dädan, innan han erhållit de tre saknade orden: 147—526. — Wipunen sjunger nu för Wäinämöinen hela sin vishet;

denne uppstiger ur hans inre, återgår till sitt arbete och fulländar båten: 527—628. . . . . Sid. 238–2

Adertonde Sången. Wäinämöinen seglar i sin nya farkost till Pohjola för att fria till den sköna Pohja-dottren: 1—40. — Ilmarinens syster Annikki varseblifver från stranden Wäinämöinen och samtalar med honom, samt underrättar derefter sin broder om ändamålet med Wäinämöinens färd: 41—266. — Ilmarinen begifver sig nu till häst till Pohjola: 267—470. — Då Louhi ser de tvenne friarne nalkas, råder hon sin dotter att välja den gamle Wäinämöinen: 671—634. — Pohjola-jungfrun säger sig vilja föredraga Ilmarinen, som smidt Sampo, och gifver Wäinämöinen, som till först inträder i stugan, afslag på hans anbud: 635—706. . . . . Sid. 260–28

Nittonde Sången. Ilmarinen inträder i Pohjolas stuga och begär jungfruns hand: 1—32. — Trenne farliga prof föreläggas honom då af Louhi; genom Pohja-dottrens råd och bistånd utför han lyckligt dessa värf: han plöjer först ett ormfyldt fält, fångar derefter Tuonis björn och Manalas ulf, samt slutligen en stor gädda ur Tuonis svarta elf: 33—344. — Ilmarinen trolofvas med Pohjola-värdinnans dotter: 345—498. — Misslynt begifver sig Wäinämöinen hemåt och varnar en hvar att i frieri täfla med en yngre man: 499—518. Sid. 284–30

Tjugonde Sången. I Pohjola redes till bröllop; en väldig tjur slagtas: 1—118. — Öl brygges och bröllopsmat beredes: 119—516. — Bjudningar utsändas åt alla håll; endast Lemminkäinen lemnas objuden: 517—614. . . . . Sid. 302–3

Tjugondeförsta Sången. Brudgummen och hans följe anlända och emottagas i Pohjola: 1—226. — Gästerna undfägnas rikeligen med mat och dryck: 227—252. — Wäinämöinen sjunger och tackar värdsfolket: 253—438. . . . . Sid. 323–3

Tjugondeandra Sången. Bruden göres färdig till afresan, och erinras om fordna och om kommande tider: 1—124. — Bruden gripes af sorg: 125—184. — Man bringar henne slutligen till tårar: 185

KALEVALA.

EFTER ANDRA ORIGINAL-UPPLAGAN

ÖFVERSATT

af

K. Collan.

Lyssna till den granens susning,
Vid hvars rot ditt bo är fästadt!
Finskt Ordspråk.

II.

HELSINGFORS,
Theodor Sederholms boktryckeri,
1868.

Företedt: *L. Heimbürger.*

KALEVALA.

Senare delen.

Ur Utgifvarens Företal

till andra original-upplagan.

1. *Om Kalevala-sångernas ordnande.* Denna bok om våra förfäders tillstånd, lefnadssätt och bedrifter i fordna tider framträder nu vida fullständigare än den var i sin första upplaga och kommer sannolikt att för framtiden bibehålla sitt nuvarande skick, då oupptecknade sånger af detta slag icke vidare torde finnas, sedan numera alla de trakter, der man i ringaste mån kunnat förmoda att sånger ännu sjungas, redan flera gånger och af flere runosamlare blifvit genomvandrade och undersökta i olika riktningar. Väl ihågkommande, att de skola utgöra det äldsta egendomliga minnesmärke för Finlands folk och språk, så länge de finnas till i verlden, har man sökt att med all möjlig omsorg och noggrannhet ordna och sammanställa dem vid hvarandra så väl som görligt varit, samt att i dem uppsamla allt hvad runorna bevarat till vår kunskap rörande dåtidens lif, plägseder och händelser. Vid redaktionen af sångerna har dock mycken frihet egt rum, då icke ens af de bäste sångare särdeles många runor erhållits i ett sammanhang, och dessa icke heller alltid varit af samma slag, hvarföre det ofta nog varit nödvändigt att lägga sjelfva ämnets inre kraf till grund för uppställningen och, utan afseende på ordningsföljden i den äldre Kalevala-editionen, då och då afvika också derifrån. Sannolikt torde derföre äfven redaktionsarbetet icke lyckats så, att det kunde tillfredsställa en hvar, och att ej ett och annat återstode att derom anmärka.

2. *Om särskilda namn i sångerna.* Icke allenast hvad ordningsföljden beträffar, utan äfven i fråga om namn afvika de af olika sångare och från olika orter erhållna runorna nog ofta från hvarandra. Den ene sjunger om *Wäinämöinen* hvad den andre tillägger *Ilmarinen* och den tredje *Lemminkäinen;* en om *Lemminkäinen* detsamma som en annan om *Kullervo* eller om *Joukahainen.* I stället för *Kullervo,* i berättelsen om hans skattebetalningsfärd (*35.* 69—358) förekommer hos andra *Tuiretuinen, Tuurikkinen, Lemminkäinen* eller *gamle Wäinös son.* — Samma otillförlitlighet röjer sig äfven i fråga om ortsnamn. Gång efter annan förblandas namnen *Kalevala, Wäinölä, Luotola, Luotela, Päivölä, Päivilä, Jumaliset, Wuojela, Joukola, Saarela, Sariola, Saraoja, Saraja, Pohjola, Lappi, Ruija*

med hvarandra, och förvexlingen såväl af dessa som af förstanförda namn är isynnerhet vanlig i mindre vigtiga fall, i hufvudsaker deremot mera sällan förekommande. Vid alla dylika namnförblandningar har dock god hjelp och vägledning stått att vinna såväl af sjelfva innehållet, som öfverhufvud af de sånger, hvilka erhållits från de bästa runotrakterna.

3. *Kalevala-sångernas nuvarande hembygd.* Det bästa och rikaste runo-hem är i hvarje händelse *Wuokkiniemi* socken i Arkangelska guvernementet. Derifrån österut, i *Jyskyjärvi* och *Paanajärvi*, eller mot norr i *Tuoppajärvi* och *Pääjärvi* aftager runosången allt mer och mer. Bättre har den bibehållit sig söderut, till en början i *Repola* och *Himola* i Olonetska guvernementet och, då man derifrån skrider öfver gränsen in på finskt område, i *Ilomants*, *Suojärvi*, *Suistamo*, *Impilaks*, *Sortavala*, samt långsmed Ladogas vestra strand ända ner till *Ingermanland*, i hvilken sistnämnda trakt likaledes åtskilliga Kalevala-sånger, om ock bristfälligt, ännu ihågkommas.

4. *Om de första hänvisningar till Kalevala-sångernas hembygd och till deras sammanställning.* Til framlidne provinciallåkaren doktor *Zachris Topelii* heder må nämnas, att han i femte häftet af sina åren 1822—1831 utgifna runosamlingar: *Suomen Kansan Vanhoja Runoja ynnä myös Nykyisempiä Lauluja* („Finska folkets Gamla Runor jemte Nyare Sånger") till först angifvit dessa sångers egentliga hemort. Redan dessförinnan hade dåvarande akademie-adjunkten, sedermera professorn *Reinhold von Becker* samlat från Österbotten några sånger om Wäinämöinen samt i *Turun Wiikko-Sanomat* 1820 sammanställt dem i en viss inbördes ordningsföljd, hvilket var det första försöket af detta slag. Utan dessa trenne män vore Kalevala-sångerna måhända ännu i dag lika undangömda som förr. Ty hvem hade väl utan hänvisning af Topelius väckts på tanken att uppsöka dem i det ryska Karelen, och i hvems hufvud hade väl idén att sammanväfva dem till ett helt kunnat plötsligen uppstå, om ej v. Beckers försök lemnat en vägledning i detta afseende?

5. *Kalevala-sångernas ursprunglighet.* Åtskilliga stycken af de i Kalevala upptagna sångerna sjunges äfven särskildt för sig. Sådana äro *Jernets ursprung* (sång 9), *Skogsmanna-sångerna* (s. 14), *Boskaps-sångerna* (s. 32), *Eldens ursprung* (s. 47) samt öfriga trollrunor, *Bröllops-sångerna* (s. 21—25), *Björn-sångerna* (s. 46). Efter Kalevala-sångarnes egen anvisning hvilka, då de kommit till dylika ställen, ofta lemna dem osjungna, sägande: "härifrån går det vidare såsom vanligt i sången om *Jernets ursprung*"; eller: "härefter äro bröllopssångerna att sjungas, ... de fås af qvinnorna", hafva de blifvit ordnade och kompletterade med ... mensam tillhjelp af alla dylika runor, utan afseende på om de sjungits i ett sammanhang med Kalevala-sångerna eller skildt från dem. Sådana runor begagnas ännu i våra dagar, då tillfället så erfordrar, öfverallt i ...

relen, såväl på finska som ryska sidan om gränsen, likaså i Ingermanlan samt delvis i Savolaks och Österbotten, och ehuru under tidernas lopp såväl i dem som i öfriga runor nya ord och föreställningar här och der inmängt sig, är det likväl svårt, till och med omöjligt att skilja dem från de ursprungliga forntida Kalevala-sångerna. Bättre är att afstå från en sådan noggrannare utmönstring och hellre anse de ursprungliga sångerna blott såsom frön, utsådda i diktens jordmån, ur hvilka den närvarande sångrikedomen under loppet af århundraden, kanske årtusenden, uppskjutit och utvecklat sig.

Med sångernas ursprunglighet går det ungefär på följande sätt. Vid bröllopstillfällen eller andra samqväm hör någon en ny sång och försöker lägga den på minnet. Då han sedermera sjelf vid något annat tillfälle sjunger den för nya åhörare, ihågkommer han bättre sjelfva innehållet än berättelsens lydelse ord för ord i hvarje vändning. De ställen, dem han ej erinrar sig med fullkomligt samma ord, berättar han med sina egna, ofta till och med bättre än han hört dem föredragas, och om härvid någon mindre väsendtlig omständighet blifvit utlemnad ur sammanhanget, så kan möjligen någon annan dylik ur sångarens eget hufvud träda i stället. På samma sätt behandlas sången sedermera af en annan och en tredje åhörare och förändras derigenom efterhand, dock mera i enskilda uttryck och vändningar än till sjelfva innehållet. Vid sidan af detta slags poetiska tradition går dock äfven en annan, som bättre bibehåller sången i dess gamla uttryck och skrufgångor, nemligen den som från slägte till slägte fortplantas af fader till son. Men på samma gång som denna hindrar sin medsyster att aflägsna sig alltför långt, är den sjelf å andra sidan nödsakad att följa henne åt, för att ej blifva alltför långt efter.

6. *Om de gamla runornas befarade försvinnande.* Af den omständighet att i ryska Karelen de gamla sångerna och deras sångare ända till våra dagar åtnjutit högt anseende, kunde man sluta till att sångarne ej förglömt sina runor utan hellre genom förbättringar och förskönningar skänkt dem deras nuvarande gestalt i mångfaldiga varianter. För några århundraden tillbaka torde de dock ej kunnat påträffas i sådan mängd, ehuru de väl alla redan då hade uppspirat och voro stadda i sin utveckling. Numera börja de deremot snarare att aftaga, än tillvexa genom nya bidrag, ty då en hvar, som det behagar, kan få dem i handen såsom en färdig bok och fullständigare än någon enskilds minne kunnat bevara dem, så förlorar konsten att sjunga ur minnet sitt fordna anseende, och med anseendet aftager äfven sjelfva konsten. Det går på samma sätt som med de olika dialekterna i ett språk, när ett gemensamt skriftspråk hunnit stadga sig. Dessförinnan aflägsna sig de särskilda munarterna mer och mer från hvarandra, och stundom uppstå till och med nya; men sedan ett skriftspråk kommit till stånd, börja de åter alla att förena sig kring detsamma.

7. *Om fremmande ord i runorna.* Af det ofvanantydda sätt, hvarpå sångerna fortplantats och bevarats, kan lätteligen förklaras hurledes i dem från olika håll inkommit ord, som sannolikt först under senare tider blifvit upptagna i språket, och häraf kan således ingalunda slutas till att sjelfva runorna icke äro af högre ålder. Orden och språket i sångerna äro i sjelfva verket intet annat än traditionens yttre drägt, som omgestaltat sig i öfverensstämmelse med tidens kraf. Också torde många i de gamla runorna förekommande ord af svenskt eller ryskt ursprung redan under perioden för Bjarmernas välde inkommit i språket, då enligt fornhistoriens vittnesbörd Bjarmerna stodo i handelsförbindelse såväl med Isländare och Normän som med Ryssar, och de folk som idka handel alltid erhålla på köpet nya ord i sitt språk. Många sådana ord af svenskt ursprung, hvilka man vanligen anser först senare, efter Finlands förening med Sverige, vara öfverkomna från detta land, anträffas äfven på andra sidan om gränsen i Ryssland uti Olonetska guvernementet och ryska Karelen. Att de derstädes förekomma kan svårligen på annat vis förklaras än sålunda, att de varit kända redan innan Finnarne blefvo åtskilda under svenskt och ryskt välde.

8. *Om tiden för runornas uppkomst och om deras ursprungliga hem.* Många gissningar hafva blifvit uppkastade rörande tiden och stället för dessa sångers första uppkomst. Sannolikare än öfriga hypoteser synes den, enligt hvilken de uppstått under det Bjarmiska väldets tider vid Hvita hafvets sydöstliga kuster eller i trakterna af de stora sjöar, Woikojärvi, Onega och Ladoga, som sträcka sig i en båge mellan Onega-viken af Hvita hafvet på den ena, och Finska vikens östra hörn på den andra sidan. De Finnar i ryska Karelen, hos hvilka dessa sånger bibehållit sig århundraden igenom, förefalla såsom vore de direkta afkomlingar af det fordna Bjarmalands rika, mäktiga och berömda folk. Man finner hos dem, framom öfriga Finnar, en viss yttre civilisation såsom arf ifrån fordna dagar, egendomliga spår af ett visst samhällslif, en medfödd fallenhet för köpenskap, som förstår att kringgå alla hinder och förbud, en raskhet såväl i kroppens rörelser som i andlig uppfattning vid allt hvad de företaga, hvilket allt i likhet med deras nuvarande hemvist, deras runo-hågkomster, de ord af svenskt ursprung, som förekomma i deras språk, qvinnfolkets egendomliga prydnader o. s. v., erhåller sin bästa förklaring af de fordna tiderna i Bjarmaland. I kroppens rörlighet, i liflig och snabb uppfattning äfvensom i böjelse för handel äro inom Finland Österbottningarne och Karelarne deras närmaste fränder, de sistnämnde i likhet med Ingrerna äfven i runokunskap.

9. *Om Pohjolas inbyggare.* Det finnes visserligen anledning till den förmodan att med Pohjolas eller Pohjas folk i dessa sånger menas Lappar, men antagligare synes dock, att i Pohjola icke bott Lappar, utan någon särskild stam af Finnarne. Väl benämnes Pohjola då och då i parallelverser Lappland *(Lappi),* men detta tyckes endast hafva utgjort ett sådant

namn i likhet med *Pimentola* (den mörka nejden), *Untamola* (sömnens hem) *Kylmä kylä* (den kulna byn), *Miesten syöjä sia* (den ort som slukar män) o. s. v. Endast på ett ställe (*12.* 199, 200) framhålles att i Pohjola talades ett fremmande språk, men detta ställe kan förklaras äfven sålunda att Lemminkäinens moder, då hon afrådde sin son att resa till Pohjola och bland öfriga skäl, som borde afhålla honom från denna färd, yttrade: „Turja-språket ej du känner, Kan på Lapplands språk ej qväda", med detta språk ej menade sjelfva tungomålet utan den för Pohjola egendomliga besvärjelse-konsten. Också hafva dessa verser kunnat senare inkomma i sången eller inblandas deri ur någon ursprungligen annan runo. Huru härmed än må förhålla sig, är detta ställe af ringa betydelse i jemnbredd med de mångfaldiga andra ställen som intyga att Pohjolas och Kalevalas inbyggare med lätthet förstodo hvarandras språk. För öfrigt är hela lefnadssättet i Pohjola mycket olikt såväl det nuvarande som sannolikt äfven det forntida lefnadssättet i Lappland, och i hela förra delen af Kalevala skildras Pohjolas inbyggare såsom ett vida mäktigare folk, än hvad någonsin varit tillämpligt på Lapparne. Lemminkäinen erinrar (*27.* 109—114) om det korn, som icke blott han utan äfven andra bragt till Pohjola, hvarmed väl icke kan syftas på annat än skattespannmål och skattskyldighet, och härpå häntydes äfven på ett annat ställe (*35.* 65—74); men när skulle väl något annat folk i verlden varit skattskyldigt under Lapparne? Om sitt fordna öfvervälde erinrar äfven Pohjolas värdinna i sångerna *42.* 335, 336 och *43.* 371—374. Antagligast är derföre att i Pohjola bott någon finsk folkstam, till hvilken i tiden skatt erlades från Kalevala, ända tills Wäinämöinen, Ilmarinen och Lemminkäinen gjorde slut på detta beroende. Just deruti ligger äfven Kalevala-sångernas gemensamma samband eller enhet, att de framställa, huruledes Kalevala småningom höjde sig i makt i jemnbredd med Pohjola och slutligen tillkämpade sig öfvervigten deröfver.

10. *Språkidiomet i dessa sånger* är den i Karelen vanliga Finskan och icke mycket afvikande från tungomålet i Finlands öfriga landskap, hvarföre äfven en Finne från hvilken trakt som helst lätteligen med någon vana kan förstå dem. —

12. *Om samlingar och samlare af Kalevala-sånger.* Under de fjorton år som förflutit sedan den första Kalevala-upplagan år 1835 utgafs i tryck, hafva flere nya runosamlingar blifvit gjorda. Deras upptecknare hafva varit hrr *J. Fr. Cajan*, *M. A. Castrén*, *D. E. D. Europaeus*, *A. E. Ahlqvist*, *Fr. Polén*, *Z. Sirelius*, *H. A. Reinholm* äfvensom utgifvaren af denna upplaga, bland hvilka den förstnämnde på egen bekostnad, de öfrige med understöd af Finska Litteratursällskapet anställt vandringar för uppsamlande af sånger. Isynnerhet lyckades det Europaeus att under åren 1845, 1846 och 1848 uppteckna en mängd såväl nya sånger som varianter

till äldre. Genom dessa af honom och andra i dagen bragta stora run-samlingar, hvilka numera jemte de tidigare uppteckningarne förvaras i Finska Litteratursällskapet i Helsingfors, har den närvarande upplagan af Kalevala vuxit till nära dubbelt större och vidlyftigare än den föregående. Huruvida den eljest, hvad sångernas uppställning och sjelfva innehållet för öfrigt beträffar, kan anses bättre än den första upplagan, öfverlemnas till hvarje läsares eget bedömande.

— — — — — — — — — — — — — — — —

Laukko den 17 April 1849.

E. L.

Inledning.

De tidigaste upplysningar om våra förfäders mythiska traditioner från fordna dagar torde stå att sökas i det bekanta rimmade poem, som af biskop M. Agricola bifogades såsom företal till hans finska öfversättning af Davids Psalmer, tryckt i Stockholm 1551. I detta versifierade förord uppräknas nemligen ett antal hedniska gudomligheter som af finska folkets tvenne hufvudstammar, Tavaster och Karelare, dyrkades i äldre tider, och bland hvilka de flesta ännu kunna återfinnas i den finska eller estniska mythologin, sådan den genom senare tiders forskningar numera gestaltat sig. Ehuru föga mer än ett torftigt register öfver delvis vanställda gudanamn, med korta dertill fogade förklaringar, eger detta Agricolas qväde ännu för vår tid åtminstone historiskt intresse såsom ett trehundraårigt vittnesbörd om tillvaron af en hednisk gudatro, hvilken först under våra dagar i Kalevala-sångerna trädt fram ur dunklet i hela sin öfverraskande storhet.

Länge utgjorde detta Agricolas poem den enda kunskapskälla i finsk mythologi man visste sig ega, och det befinnes äfven flitigt åberopadt af de få författare, som före medlet af 1700-talet egnade ämnet någon uppmärksamhet.[1]) Att ur folkets egen mun upphemta dess ännu gängse traditioner samt granska och ordna dem, synes icke fallit någon in; det öfverensstämde icke heller med andan af dåtidens forskning. De äldste finske grammatici, Petræus och hans trägne plagiator Matth. Martinius, omnämna visserligen tillvaron af en „finsk poesi“ och egna språkets prosodi ett särskildt kapitel, men hafva i hufvudsak få eller inga verkliga upplysningar att derom meddela. En mera direkt hänvisning till den qvarlefvande folkpoesin gaf biskop Petr. Bång i sin *Historia ecclesiastica Sveo-Gothorum* (Åbo 1675), der icke blott Agricolas ofvannämnda register anföres och kommenteras, utan äfven särskildt omtalas de gamla runor, som ännu vid denna tid ihågkommos af äldre personer bland allmogen i det inre landet, „*in paludibus Rovesiensibus et Savolaxensibus*“. Om beskaffenheten af denna poesi säger sig väl författaren sakna närmare kännedom, men såsom

[1]) Bland andra *Mich. Wexionius*, Epitome Descriptionis Regni Sueciae. Aboæ 1650. Lib. X. Cap. II., samt *Gabr. Arctopolitanus*, De origine ac religione Fennonum (præs. G. Törner). Upsaliæ 1728 pag. 35 ff.

profstycke anför han en s. k. „Björnsång“, jemte rimmad svensk öfversättning, och detta runofragment befinnes sedermera på flera håll reproduceradt efter Bång; bland annat bekantgjordes det redan 1682 för tyska läsare såsom ett poetiskt kuriosum från norden, genom en öfversättning af den kände polyhistorn Dan. G. Morhof.[1]) — Föga mer utförligt, ehuru med synbarligen större sakkännedom uttalar sig den lärde biskop D. Juslenius i inledningen till sitt „Finska Ordaboks-Försök“ (Stockholm 1745) om beskaffenheten af vår folkpoesi, ett ämne som af honom också vid andra tillfällen[2]) beröres, men hvilket han dock, oaktadt sin varma ifver för undersökningen af landets språk och kulturförhållanden, skänker endast förbigående uppmärksamhet.

En blick på dessa torftiga meddelanden, så godt som de enda under loppet af två sekler, är tillräcklig att belysa vigten af hvad Porthan och hans tvenne lärjungar, Lencqvist och Ganander verkade för uppdagandet af nationens poetiska och mythiska qvarlefvor. Vid samma tid, då Percy i England, Macpherson i Skottland, Herder och Goethe i Tyskland gåfvo intresset för folkens genuina poesi de första väckelserna, riktade äfven Porthan „under inflytelsen af en osynlig gemensam ande“, såsom en hans biograf yttrar, sitt forskande öga på hemlandets fornsånger, förskaffade sig en icke obetydlig samling deraf och påbörjade år 1766 uti sin afhandling *De poësi Fennica* en redogörelse för deras beskaffenhet, vid sidan af landets nyare diktkonst. Ehuru detta för sin tid utmärkta och ovanliga arbete tyvärr med femte häftet afbröts år 1778, hann dock Porthan deri lemna en karakteristik åtminstone af den lyriska folkdiktningen, dess formella egendomligheter och poetiska halt, dess fortplantning och runoskaldernas sångsätt, belysande denna framställning med flera profstycken i original och öfversättning. Sånger af rent episkt innehåll synas icke varit honom bekanta; åtminstone säger han sig icke känna till äldre dylika än från reformationens tidehvarf, men hoppas det oaktadt att från tillgängliga mythiska och magiska runor kunna upphemta något stoff till belysning af nationens forntida lif. Med en redogörelse för de sistnämndas beskaffenhet och användning afstannade emellertid afhandlingen tvärt, men lyckligtvis återupptogos kort derefter Porthans undersökningar åt detta håll af en annan hand under hans eget inseende. År 1782 gaf nemligen Chr. E. Lencqvist i sin dissertation *De superstitione veterum Fennorum theoretica et practica* den första sammanhängande framställning i finsk mythologi och riktade derigenom den inhemska litteraturen med ett arbete som ända till våra dagar bibehållit sitt

---

[1]) I hans „Unterricht von der Teutschen Sprache und Poesie“. Kiel.

[2]) I Juslenii „Aboa vetus et nova (præs. J. B. Munster). Åbo 1700 pag. 32 ff. samt i orationen “De convenientia ling. Fenn. cum Hebræa“ (i Nettelbladt's Schwedische Bibliothec. 1 Stück. pag. 163 ff.

visst värde såsom materialsamling för kännedomen af nationens hedniska öfvertro. Mindre tillförlitlig och användbar är Christfr. Gananders *Mythologia Fennica* (Åbo 1789), som visserligen eger förtjensten att innehålla ett betydligt antal upplysande runofragmenter, hemtade enligt författarens uppgift ur Porthans egna samlingar, men derjemte upptager ett från allehanda främmande områden sammangyttradt och utan strängare kritik begagnadt material. Med dessa trenne arbeten afstannade väl forskningarne åt detta håll för en tid, dock var genom dem den första skymt af en verklig dager kastad öfver den inhemska folkpoesins dittills dunkla gebit; beklagas måste blott att de dervid begagnade runosamlingarne icke i sin helhet offentliggjordes, utan sannolikt gått förlorade, hvarigenom utan tvifvel ett icke obetydligt poetiskt och mythologiskt stoff blifvit undanryckt forskningen.

Med begagnade af de nu vunna resultaterna kunde emellertid den tyske historikern Fr. Rühs i sitt 1809 i Leipzig utgifna arbete „*Finland und seine Bewohner*“ meddela en för sin tid icke otillfredsställande redogörelse för landets genuina folkpoesi. Likaså upphemtade äfven H. R. v. Schröter den största delen af sin samling *Finnische Runen, finnisch und deutsch* (Upsala 1819), ur Porthans och Ganandors arbeten; endast ett mindre antal sånger hade blifvit honom meddeladt af i Sverige samtidigt studerande finnar, hvilkas biträde äfven möjliggjorde hans öfversättningsarbete. Också i hemlandet riktades uppmärksamheten småningom åter åt detta håll. 1816 utgaf Jac. Judén i Wiborg sina välmenta „Anmärkningar om Finska Skaldekonsten“; tre år senare meddelade G. Renvall i „Mnemosyne“ ett utförligt „Försök till finsk prosodi“, och då Reinh. v. Becker 1820 påbörjat utgifvandet af „*Turun Wiikko-Sanomat*“ (Åbo Veckoblad), hänvisade han deri särskilda gånger till de gamla episka runorna, bland annat i den uppsats rörande Wäinämöinen, hvari den första vink framkastades rörande möjligheten att till ett helt kombinera de ännu tillgängliga sångerna om denne hjelte (se ofvan pag. II).

Ännu utgjorde dock de rika sångförråder, som i Karelens och norra Österbottens aflägsna skogsbygder qvarlefde i folkets hågkomst, en undangömd skatt, som måhända för alltid hade gått förlorad utan de outtröttliga, af upplyst fosterlandskärlek lifvade bemödanden, hvilka förnämligast af Elias Lönnrot, och före honom äfven af Z. Topelius d. ä., egnades deras upptecknande.

„Topelii stora förtjenst“, yttrar Lönnrot i en vacker minnesteckning öfver denne sin föregångare [1]), „var att bland alla han var den förste [2]), som

---

[1]) I "*Finlands Minnesvärde Män*". Band 2. Häft. 3. Helsingfors 1857.

[2]) Åren 1819 och 1821 utgaf visserligen redan C. A. Gottlund i Upsala tvenne små häften finska runor af icke värdelös beskaffenhet under titel: *Pieniä Runoja Suomen poijille ratoxi*, men utan redogörelse för deras ursprung eller i hvad mån de kunde anses för verkliga alster af folkpoesi.

tillerkände vårt folks fornsånger det värde, att de äfven i och för sig förtjente samlas och utgifvas, utan särskildt afseende på de tillfälliga upplysningar, mythologin, fornhistorien, språkkunskapen o. s. v. af dem kunde förvänta, ty äfven Dr. Schröters några år förut utgifna samling kan ej gerna betraktas annorlunda än som en för hans landsmän beräknad bokhandelsnovitet". — De vidsträckta embetsresor Topelius [1]) sedan 1803 särskilda gånger verkställde i landets nordligaste bygder, bragte honom i nära beröring med allmogen och gåfvo honom tillfälle att ur dess egen mun uppteckna en mängd äldre och nyare sånger. Andra meddelades honom efterhand af för saken intresserade vänner från särskilda delar af landet. Ehuru under de elfva senaste åren af sin lefnad fjettrad vid sjuksängen fortfor han med oafbruten ifver att öka och för trycket redigera dessa samlingar, hvaraf första häftet utgafs 1822, men det femte och sista först några månader efter hans död hann lemna pressen. Topelii samling upptager, utom nyare sånger, öfver 80 gamla episka runofragmenter, trollsånger och lyriska stycken. En del af dem härrör från norra Österbotten, Savolaks och Karelen inom eget land, men det värderikaste innehållet utgöres af sånger från Wuokkiniemi socken i ryska Karelen, ett område som Topelius väl aldrig sjelf hade beträdt, men med hvars befolkning han på annat sätt fann tillfälle att träda i gemenskap. „Från det sångrika Wuokkiniemi", anmärker Lönnrot, [2]) „utvandra årligen flere hundrade karlar om hösten för att under vintern idka gårdfarihandel i Finland. Åtskillige af dessa äro, likasom folket på deras hemort öfverhufvudtaget, sångkunnige. Af dem lät Topelius, så snart han hörde, att några funnos i staden eller dess närhet, samlas omkring sig och uppteckuade, hvad de för honom sjöngo. Blef han af dem underrättad att några ännu bättre sångare, än de sjelfva, funnos antingen på färder annorstädes i landet eller i hemlandet, så skickade han med dem af deras landsmän, hvilka han för tillfället hade hos sig, bud till de förre med anhållan, att de så skulle inrätta sina färder, att de derunder kunde besöka honom". Sålunda lyckades Topelius att efter sångare från Wuokkiniemi upptecknа t. ex. de i samlingen förekommande fragmenterna om verldens upphof af ett ägg, om Wäinämöinens och Joukahainens möte, om den förstnämndes besök hos Wipunen, om Ilmarinens friarefärd till Pohjola, om Lemminkäinens äfventyr dersammastädes såsom objuden bröllopsgäst, om Sampos bortröfvande, m. fl. vigtiga fragmenter, hvilka alla, ehuru i vida fullständigare skick, numera ingå såsom integrerande delar i Kalevala.

---

[1]) *Zachris Topelius* var född i Uleåborg 1781, idkade medicinska studier i Upsala och Stockholm och blef medicine doktor 1813; förestod sedan 1813 särskilda läkarebefattningar dels i Sverige, dels i Finland; blef 1811 stadsläkare och året derpå provinciallläkare i Nykarleby, der han efter en mångårig svår sjukdom afled 1831.

[2]) I ofvannämnda minneseckning, pag. 353 ff.

Redan i företalet till sitt andra häfte nämner Topelius uttryckligen ruokkiniemi såsom de gamla runornas egentliga hemvist, och i det sista äftet uttalar han sig derom ännu utförligare på följande sätt: „Sällan och ästan alls icke påträffas numera inom Finlands gränsor de gamla sångerna deras ursprungliga helhet och renhet. En ny lära och ny upplysning ifva förskingrat den dunkla skymning, i hvilken de bäst trifdes. Hvad an af dem ännu här och der finner, är ej annat än fragmentariska qvarfvor från forntiden, och äfven dessa äro uppblandade med en nyare tids d och föreställningar. En enda trakt, och äfven den utom Finland, eller igra socknar i Arkangelska guvernementet, bland dem i synnerhet Wuokniemi socken, har ännu bevarat sina gamla seder och den fordna hjeltemmens traditioner rena och oförfalskade. Der sjunger ännu den gamle 'äinämöinen, der hör man ännu Kantele och Sampo[1]), och just derifrån ır jag med mycken möda förskaffat mig de bästa runorna i min samling".

Till dessa sångens hemtrakter, så afsides belägna från civilisationens inliga stråtvägar, styrde Lönnrot[2]) för första gången sin färd år 1832, förtiden redan nära förtrogen med den finska folkpoesin, för hvars uppgande och samlande äfven han på sitt håll under flera föregående år varit örtrutet verksam. — Redan under sin studietid i Åbo hade han i en :ademisk afhandling *De Wäinämöine priscorum Fennorum numine* egnat dittills kända sångerna om denna mythiska personlighet en särskild undersökning, hvaraf förra delen utgafs under R. v. Beckers presidium 1827, en den senare, redan färdigtryckt, tyvärr gick förlorad vid Åbo brand i ptember samma år. Under följande sommar 1828 gjorde Lönnrot sin rsta vandring genom norra Savolaks och Karelen för uppsamlande af sånr och öfriga folktraditioner; 1831 företog han i samma ändamål en ny d genom Savolaks till trakterna norr om Kajana, derifrån han redan d i begrepp att öfverskrida gränsen till det ryska Karelen, då han genom förordnande till koleraläkare fann sig nödsakad att för denna gång åternda. Resultaterna af dessa resor äro samlade och offentliggjorda uti hans *ntele*[3]) hvars fyra häften innehålla såväl nyare som äldre sånger,

---

[1]) Enligt Topelii åsigt utgjorde Sampo ett af jern förfärdigadt stränginstrunt, till sin form likt Kantele.

[2]) *Elias Lönnrot* föddes den 9 April 1802 i Sammatti kapell af Karislojo soc- i Nyland, blef 1822 student i Åbo, promoverades till medicine doktor i Helsing- 1832 och blef följande år utnämnd till provincial- och slottsläkare i Kajana. er Castréns frånfälle fästades han 1853 vid det finska universitetet såsom professor nska språket och litteraturen, hvilken vigtiga plats han beklädde ända till 1862, han såsom professor emeritus på begäran erhöll afsked. Sedan denna tid är Lönn- bosatt i sin födelsebygd Sammatti, fortfarande äfven derstädes att med oförmind ifver och arbetskraft verka i den fosterländska litteraturens och språkforskninis tjenst.

[3]) *Kantele, taikka Suomen Kansan, sekä vanhoja että nykyisempiä Runoja Laulu ja.* 1—4 Osa. Helsingissä 1829—1831.

bland de sistnämnda isynnerhet trollrunor, bröllopsqväden och andra lyrisk
sånger af stort värde. — År 1832 hade Lönnrot derjemte i Helsingfors
gifvit afhandlingen *Om Finnarnes magiska medicin*, en sammanställning
de iakttagelser han under mångårig beröring med allmogen på åtskilli
orter i Finland och ur dittills bekanta trollsånger varit i tillfälle att
ställa rörande qvarlefvorna af folkets forntida trollkonst.

Sålunda i dubbel mening väl bevandrad på den inhemska folkpo-
sins gebit, påbörjade Lönnrot nu sina resor i det Arkangelska guverne-
mentet, bland hvars enkla, fredliga och gästfria befolkning han, sjelf
äkta folkets man, öfverallt fann ett välvilligt och för ändamålet gynnsam
emottagande. Kort härefter anställd såsom läkare i Kajana, förnyade ha
under de närmast följande åren fyra gånger sina besök i det finska och
ryska Karelens gränssocknar, för hvarje gång under flera veckor. Frå
dessa färder, stundom förknippade med icke ringa besvärligheter och ver
ställda än till häst, än till fots genom ödemarker och kärr, eller till sjö
i någon bräcklig farkost, än åter på mera banade stigar, der beqvämlig
fortskaffningsmedel stodo till buds, har Lönnrot i sina „Reseminnen,“ in-
förda i Helsingfors Morgonblad 1833—1835, meddelat skattbara upplysni-
gar om befolkningens plägseder, lefnadssätt, och bildningsståndpunkt, s
särskildt om dess sångkunnighet och den framgång hvarmed hans forskni-
gar och uppteckningar i olika nejder kröntes. Ur dessa intressanta anted-
ningar vilja vi här anföra hans skildring af sitt besök hos en af de
römdaste runosångarne i Wuokkiniemi, den gamle gårdshusbonden A
hippa i Latvajärvi by.[1]) — „Gubben var vid denna tid nära 80
gammal, men hade till en beundransvärd grad bibehållit sitt min
I fulla två dagars tid sysselsatte han mig med runors afskrifning, och n
på den tredje. Runorna sjöng han i god ordning, utan några märkb
luckor och de flesta af dem sådana, som jag ej förut af andra kunnat
och jag tviflar, huruvida de annorstädes numera stode att erhållas. My
belåten var jag derföre med mitt beslut att besöka honom. Hvem ve
jag härnäst mera hade träffat gubben vid lif, och hade han hunnit b
så hade äfven med honom en god del af våra urgamla runor gått i graf
Gubben blef hänryckt, när han emellanåt kom att tala om sin barndom
och om sin för flera herrans år sedan aflidne fader, af hvilken han i
hade sina runor. „När vi då“, sade han, „vid Lapukka stranden under
drägtstiden hvilade vid stockeldsbrasan, se der hade ni bort vara! Vi
då en hjelpkarl från Lapukka, äfven han en god sångare, dock icke j
god med min aflidne fader. Hela nätterna igenom sjöngo de ofta han
hand vid brasan, och aldrig sjöngs en runo två gånger. Jag var då
liten gosse och hörde uppå, hvarigenom jag småningom lärde de förnä

[1]) I Helsingfors Morgonblad 1835 n:o 59.

sångerna. Men mycket af dem har jag redan glömt. Af mina söner blifver efter min död ingen sångare, såsom jag efter min fader. Man tycker ej mera så mycket om de gamla sångerna, som i min barndom, då de voro det förnämsta, så vid arbete, som när man ledig samlades i byn. Väl hör man vid sammankomster ännu en och annan sjunga dem, i synnerhet sedan de druckit något, men sällan sådana som vore af något värde. I stället har ungfolket nu sina egna oanständiga visor, hvarmed jag ej ens ville orena mina läppar. Ack om då någon, såsom ni nu, hade sökt runor, hade han på två veckor ej hunnit skrifva ens det som min fader ensam kunde". Gubben blef under detta tal så rörd, att han bragtes nära till tårar; äfven jag hade svårt, att med likgiltighet höra hans berättelser om de gamla, goda tiderna, ehuru, såsom vanligt vid sådana tillfällen, mycket af det beröm, han tilldelade dem, endast egde sin grund i gubbens inbillning. Icke heller är det ännu (1835) så fattigt på de gamla runorna som han föreställde sig, om ock det är sannt, att de småningom torde alltmer försvinna. Ännu äro de icke så föraktade, utan hör både ung och gammal gerna på dem, när de sjungas." [1])

De storartade resultaterna af dessa resor öfverträffade alla de förhoppningar som derpå kunnat ställas, och Lönnrot kunde omsider skrida till utförandet af den älsklingsplan som redan i många år föresväfvat honom, att af de mythiskt-episka traditionerna framställa ett sammanhängande helt. I Februari 1835 öfversände han till det Finska Litteratursällskapet i Helsingfors sitt mannskript till *Kalevala,* som ännu före årets utgång på

[1]) Om en annan runosångare i Wuokkiniemi, benämnd *Waassila* och bosatt i byn Wuoninen, berättar Lönnrot följande: „Denne Waassila, mest hemmastadd i besvärjningsrunor, var en gammal gubbe. Hans minne hade dock på senare tider så aftagit, att han icke mer ihågkom hvad han förut skulle hafva kunnat. Om Wäinämöinen och några andra mythologiska personer berättade han dock åtskilligt som jag förut ej vetat. Och då det hände att han bortglömt någon sak som jag förut kände, frågade jag honom derom. Då påminde han sig det åter och sålunda fick jag alla Wäinämöinens bedrifter i ett sammanhang, hvarefter jag sedan ordnat de om honom kända runor." — I samma by påträffades en annan man, som 5 à 6 år tidigare i Finland, der han då varit stadd på renselhandel, hade sjungit runor för Lönnrot en hel natt på egendomen Laukko i Wesilaks socken. — Under en senare färd genom samma nejder, då L. rastade öfver en natt i Tsenaniemi by, upptecknade han efter bonden *Jyrki Kettunen* en mängd runor långt in på aftonen och fortsatte ännu om morgonen derpå samma arbete; denne Jyrki hade förut i Nykarleby för dr. Topelius sjungit, som han sade, i hela tre dagars tid. — I Uhtuva by, den förmögnaste på orten och bestående af 80 till större delen välbyggda hemman, af hvilka hälften hör till Paanajärvi och andra hälften till Wuokkiniemi socken, dröjde L. 1834 en half vecka, till det mesta ifrigt sysselsatt med afskrifvandet af runor och sånger, som byns både män och qvinnor sjöngo. „En enda, kallad *Matro*, utmärkte sig framför andra. Sedan hon i halfannan dag med sin strickstrumpa i handen sjungit, aflöstes hon af andra, hvilka sjöngo dels variationer af hvad hon nyss förut kunnat, dels andra nya sånger."

sällskapets bekostnad utkom af trycket i tvenne delar, försedda med ett li
förord, hvari Lönnrot redogjorde för sitt förfarande vid sångernas sam
ställning och meddelade sin åsigt rörande deras uppkomst, fortplantning
möjliga historiska grund, bifogande dertill en utförlig framställning af
finska versläran samt en ansenlig samling varianter.

Det vore öfverflödigt att här närmare skärskåda betydelsen af
vändpunkt i hela den fosterländska kulturens historia, som med Kalev
framträdande var uppnådd, eller att redogöra för det lifgifvande infly
detta nationalepos, med sina dyrbara forntidsminnen, sin djupa fond af
nadsvishet och fantasirik verldsåskådning, sin rikedom på poetiska gest
och skildringar, sina dittills okända språkskatter, utöfvat på den inhem
litteraturen och genom denna på det nationella bildningsarbetet i sin hel
Klart insågs detta genast i början af mången fosterlandsvän. och de
hoppningar som dermed vaknade funno redan vid Litteratursällskapets
mast följande årsdag den 16 Mars 1836 ett värdigt uttryck i dessa af
dåvarande ordförande yttrade ord: „Denna skatt af finska fornsånger är
den stora vigt, att den inhemska litteraturen derigenom icke blott blifvit
ligt riktad, utan hardt när vunnit en europeisk betydelse. Ja, man kan utan
mätenhet säga, att den nu först lemnat sin vagga. Finland, i besittning
dessa episka dikter, skall med upplyftande sjelfkänsla lära sig att rätt
stå sin forntid och med den äfven sin forntida ande-utveckling. Det
kunna säga till sig sjelft: äfven jag har en historia! — — Om Porth
ty hans namn bör i dag icke bli onämndt — om han, de finska häfde
fader, ännu lefde, huru skulle han icke välsigna denna fosterbygdens
tade vinning! — — En framtid, och den som jag hoppas icke aflägs
skall afgöra hvad uppmärksamhet bör skänkas dessa sånger, och derj
hvad rättighet till ett i finska litteraturhistorien odödligt namn den
förvärfvat sig, hvilkens möda och insigt vi ha att tacka för deras uppte
nande och ordnande“.

Dock var Lönnrots stora värf, grundläggandet af en sjelfständig fi
litteratur, härmed endast påbörjadt. Från hans många färder återstodo
dra betydande samlingar af lyriska sånger, episka fragmenter, ordspråk
gåtor, dem han efterhand blef i tillfälle att ytterligare föröka ge
nya uppteckningar, isynnerhet under en 1836—1837 på Litteratursällskap
anmodan verkställd resa, som för språkliga forskningar utsträcktes från
finsk-ryska gränsgebitet ända till de närgränsande lappmarkerna. S
gom blef äfven detta rika material, redigeradt af samlarens hand, synlig
tryck. 1840 utgaf Lönnrot sin stora sångsamlig *Kanteletar*, hvaraf de tv
första delarne upptogo närmare 600 smärre lyriska sånger, den tredje
äldre och nyare runor af något större omfång och öfvervägande episkt el
historiskt innehåll. I företalet till detta arbete meddelade Lönnrot derj
en utförlig karakteristik af den finska folkpoesin, utan tvifvel den mest

rika och upplysande framställning af detta ämne, man ännu för närvarande eger.[1] Tvenne år senare utkommo *Suomen Kansan Sanalaskuja*, en samling af öfver 7000 finska ordstäf, och 1844 följde *Suomen Kansan Arvoituksia*, upptagande nära 1700 ur folkets mun upptecknade gåtor.

Lifvade af Lönnrots föredöme hade emellertid flere yngre landsmän i hans fotspår tid efter annan för Litteratursällskapets räkning genomvandrat och undersökt de sångrika nejderna.[2] Af vigt var isynnerhet den resa som för detta ändamål år 1839 företogs af M. A. Castrén, ty ehuruväl den runoskörd han från denna sin färd medbragte, hufvudsakligen inskränkte sig till en mängd trollsånger, förvärfvade han derunder, genom besök hos den gamle Arhippa och andra goda runosångare i ryska Karelen, en förtrolig bekantskap med folkpoesin i dess ännu qvarlefvande genuina form, en omständighet som innan kort beredde den inhemska litteraturen en särskild vinning. Med stöd deraf kunde nemligen Castrén redan två år derefter fullända och i allmänhetens händer öfverlemna sin utmärkta öfversättning af Kalevala, samt i företalet dertill bifoga en skarpsinnig kritisk framställning af sångernas poetiska och mythologiska innehåll. Mängden af nya episka tillägg och varianter till Kalevala hade emellertid genom bidrag af ofvannämnde samlare tillvuxit i den proportion, att en genomgripande omredigering deraf befanns icke blott önskvärd utan ock af ämnets egen vigt naturligen förestafvad. Detta mödosamma och sannolikt för hvarje annan hand outförbara arbete verkställdes slutligen af Lönnrot sjelf med all den omfattande och öfverlägsna sakkännedom han under mer än tjuguåriga forskningar på detta område förvärfvat, och den 5 December 1849 utkom Kalevala i ny förstorad upplaga, helsad med glädje och nyväckt intresse af den fosterländska litteraturens vänner. Den första editionens 32 sånger, hvilka sammanräknade innehållit inemot 12,100 verser, hade nu tillvuxit till ett antal af 50, med närmare 22,800 verser; en hvar af de äldre sångerna hade derigenom blifvit ansenligt utvidgad och en och annan af dem var nu i sin nya form fördelad på två eller flere. Dessutom ingingo i den nya bearbetningen några fullkomligt nya runor, bland dem t. ex. den elfte sången, eller skildringen om Lemminkäinens och Kyllikkis äfventyr, hvaraf icke mer än tretton verser återfinnas i den gamla upplagan (*18.* 222—235). Likaså var den märkvärdiga Kullervo-episoden (sång *31—36*) till största delen ny, då deraf i första editionen hade ingått endast det bristfälliga fragment som bildar dess nittonde sång. Hvad dikten genom dessa och många andra tillökningar vunnit, är lätt i ögonen fallande; isynnerhet

---

[1] Större delen af detta förord är i svensk öfversättning införd i *Fosterländskt Album*, 3 häftet. Helsingfors 1847.

[2] Se närmare härom ofvanföre pag. V.

gäller detta de herrliga sångerna om Kullervo, om de ock i sitt nuvaran[illegible] skick bära alltför tydliga spår af tidens förstörande tand, för att någ[illegible] mer kunna gestaltas till ett samstämmigt poetiskt helt. Endast om en [illegible] bröllopssånger samt några andra lyriska partier synes oss den anmärkni[illegible] kunna göras, att de genom öfverflödande utförlighet samt här och der gen[illegible] upprepningar åstadkomma alltför långa digressioner och derigenom ver[illegible] störande för det hela. — Hvad sångernas inbördes ordningsföljd beträ[illegible] hade Lönnrot äfven verkställt flere väsendtliga förändringar hvilka, så [illegible] vi förmå inse, i de flesta fall utfallit till synnerlig fromma för dikt[illegible] angående de vigtigaste åtgärderna i detta afseende skola vi i det när[illegible] följande blifva i tillfälle att anföra utgifvarens egna ord. Den åsigt [illegible] emellertid kunna anses lika allmän som berättigad, att denna senare [illegible] betning af Kalevala, ehvad derom i detaljer kan anmärkas, dock i [illegible] och inre sammanhang, lika mycket som i fullständighet och rikedom på [illegible] skilda poetiska skönheter vida öfverträffar den äldre editionen.

Sin redogörelse för sjelfva redaktionsarbetet och dermed sammanhän[illegible] gande omständigheter har Lönnrot i korthet afgifvit i det på värdefulla upplysningar rika förord, hvaraf vi ofvanföre meddelat en öfversättning, med uteslutande endast af den del, som specielt rör arbetets språkliga sida. Vida utförligare har han likväl uttalat sig rörande den nya bearbetningen i de *„Anmärkningar till den nya Kalevala-upplagan“*, hvilka af hono[illegible] offentliggjordes i „Litteraturblad för allmän medborgerlig bildning“ 18[illegible] no. 1., innan arbetet ännu hade erhållit den sista fulländningen af hans hand. Då denna redogörelse är af största vigt för det rätta bedömandet af utgifvarens förfaringssätt och den samvetsgrannhet som, i förening med djup in[illegible] sigt, äfven i detaljer utgjort ledtråden derför, tro vi oss här böra med[illegible] dela följande längre utdrag ur denna numera mindre allmänt tillgängliga uppsats:

“Man har ansett de i flere runor återkommande magiska elementen verka störande för berättelsens lugna gång, och derföre uttryckt den [illegible] skan, att de vid en blifvande ny upplaga skulle sparsammare begagnas. Jag har noga betänkt denna sak och tyckt mig finna, att den störande [illegible] verkan af dem mera härrör af den olikhet, som finnes mellan den [illegible] rande och fordna verldsåsigten, än den vore grundad i sjelfva saken. [illegible] fordna åsigten var fast förknippad med öfvertygelsen om magins verklig[illegible] och, hvad den inverkade på händelsernas gång, ansågs då så litet [illegible] ligt, att icke all frånvaro deraf varit en mycket ovanligare företeelse. [illegible] nu det fordna föreställningssättet, sådant det i runorna finnes förvar[illegible] måste återgifvas i dess helhet och så troget som möjligt, utan all inve[illegible] af närvarande tiders meningar, så har jag ej trott det vara skäl att g[illegible] någon märkbarare inskränkning i de magiska elementernas upptagande. [illegible] antagande der de någongång förekommit utan allt närmare samband [illegible]

de öfriga händelserna i dikten, eller ock till formen varit för mycket ordrika. Med denna sednare inskränkning har likväl den önskade fullständigheten ofta råkat i strid.

„Alla anmärkningar mot ordningen mellan de särskilda runorna i den förra upplagan äro, der det kunnat ske, vid den nya observerade och begagnade densamma till godo. Så har den 29:de runon i den förra upplagan kommit att uppflyttas enligt förslaget i *Fosterländskt Album* Häft. 1, sid. 155.[1]) Deremot har den 28:de runon[2]) ej kunnat omflyttas så, som nämnda skrift s. 151 föreslår, och det af skäl, att deri beskrifves Kalevalas seger öfver en af de plågor, hvarmed Pohjola-värdinnan sednare hemsökte orten. Till sakkunniges bepröfvande hänskjuter jag föröfrigt, om diktens enhet verkligen vinner något derpå, att den 29:de runon, som beskrifver huru Wäinämöinen förgäfves sökte sin förlorade Kantele och derefter gjorde en ny, kommer att anföras omedelbart efter Sampo-färden, eller om det ej vore mera skäl att låta den stå på sitt nuvarande ställe, så att Wäinämöinen först vid det tillfälle, då han genom att hafva befriat solen och månen ur deras fängelse hade öfvervunnit äfven den sista af Pohjolas stämplingar, kände behofvet af att med kantelespelet yttra sin utomordentliga glädje. Sålunda skulle denna runo komma att sluta den egentliga dikten med beskrifningen om den verkan, Wäinämöinens spel utöfvade så hos den lefvande som liflösa naturen; derefter skulle blott runon om Wäinämöinens hädanfärd, hvilken i alla fall blifver ett slags appendix, tillkomma. Jag anser det vara en bisak, om Wäinämöinens Kantele låg en längre eller kortare tid på hafsbotten, helst den ändock blef der; hufvudsaken blifver, att placera runon, hvarest behofvet af en lifligare glädjeyttring gör dess tillkomst förklarlig.

„Hvad dr. Castrén i sin öfversättning af Kalevala, Förord, s. XXIII, anmärker om den då lefvande, numera aflidne, utmärkte runosångaren *Arhippa* äfvensom s. V. om de flesta runosångare, att de sjungit *Sampo-runorna* i ett sammanhang, eger visserligen sin riktighet; dock synes han ej ogilla den method i Kalevala blifvit följd, att interpolera Sampo-runorna med frieri- och bröllops-runorna, emedan eljest innehållet af Kalevala sönderfölle i flera af hvarandra oberoende runocykler. Den ordning, i hvilken runosångarne sjelfva sjunga sina runor, är väl ej alldeles att förbise, om jag ock ej vill fästa alltför stor vigt dervid, såvida de deruti mycket afvika från hvarandra. Just denna olikhet, hvarigenom ordningen mellan särskilda runor hos den ene sångaren ofta kom att korsa den andres, och sedan efter mångfaldiga uppteckningar af samma runor hos särskilda sångare högst få

---

[1]) I *Rob. Tengströms* utmärkta estetiska granskning af innehållet i den äldre Kalevala.

[2]) Sången om björnens dödande och den med anledning deraf firade festen.

återstodo, som ej af den ene eller den andre sjungits i något slags sammanhang med en eller flere andra, styrkte mig i den redan förut fattade meningen, att alla runor af detta slag möjligtvis kunde bringas i samband med hvarandra. Jag kunde ej anse den ene sångarens ordning mer än den andres för ursprunglig, utan förklarade så den ena som den andra ur det hos menniskan naturliga begäret, att bringa sina kunskaper i någon ordning, hvilket efter sångarenas individuela föreställningssätt skapat olikheten. Slutligen, när ingen af sångarena enskildt mera kunde mäta sig med mig i anseende till massan af runor, dem jag samlat, trodde jag mig ega samma rätt, som jag var öfvertygad om, att de fleste af sångarena tillerkände sig, att nemligen ordna runorna, eftersom de bäst passade till hvarandra, eller med runons ord: *itse loime loitsijaksi, laikahtime laulajaksi*, d. v. s. jag ansåg mig för en sångare, likagod som de sjelfva.

„Med samma sångarrätt har jag vid den nya upplagan trott mig kunna göra de nämnda förändringarne i runo-ordningen och andra ännu vigtigare. Sednare runovarianter hafva styrkt den förmodan, som jag redan vid första upplagan (*esipuhe* s. VII) uttalade, att *Joukahainen* och den „*glosögde Lappen*,“ som sköt på Wäinämöinen, voro en och samma person. Derigenom hafva den 30:de och 31:sta runon i den förra upplagan, hvilka förr stodo alldeles för sig sjelfva, numera fått ett mycket nära och naturligt samband med de öfriga sålunda, att de flyttats tillbaka framför berättelsen om Wäinämöinens äfventyr med Lappen, en anordning, som för dess naturlighet troligen af alla måste godkännas. Äfven har större delen af förra 24:de runon (vv. 9—215) kommit att omflyttas så, att den nu befinner sig på ett vida lämpligare ställe (se 2 runon). Vv. 394—461 af den förra upplagans 15:de runo[1]) hafva i denna flyttats lägre ner till Ilmarinens andra friarefärd till Pohjola; andra smärre förändringar att förtiga. Den största förändring har dock skett i början af dikten, i det *Veen emonen* (Vattnets moder) fått öfvertaga den roll vid verldens skapelse, som i den förra upplagan tillskrefs Wäinämöinen. Det ojemförligt största antalet af runovarianter tillskrifver denna akt ännu, som då, Wäinämöinen; likväl före jag ej utan mycket vigtiga skäl vågat göra denna förändring. Dessa skäl hafva utgjorts af de många uppenbara motsägelser, som runon i sitt förra skick framställer, af den muntliga traditionen och af den lätthet, hvarigenom en namnförvexling mellan *Ween emonen* (eller *Weinemöinen*) och *Wäinämöinen* kunnat uppstå (jfr Kalev. öfvers. af M. A. Castrén. VIII, IX och Mehiläinen 1839 Joulukuulta). För en namnförvexling, och den ej särdeles gammal, talar äfven den omständigheten, att D. Juslenius i sitt *Suomal. Sana-lugun Coetus*, tryckt i Stockholm år 1745, s. 423 översätter namnet „Wäinämöinen“ med „*Nereis — hafz fru*,“ af hvilk

[1]) Om Ilmarinens hemfärd med sin senare maka, den yngre Pohjola-dottern.

öfversättning man måste draga den slutsats, att han menat *Veen emonen*, så förvånande det å andra sidan är, att han, som både gjort trägna resor i landet och äfven haft någon ej ringa kännedom om våra runor, ända till den grad varit okunnig om Wäinämöinen och hans bragder. Blott hans presterliga embete, för hvilket runorna då lära hafva skyggat, kan till någon del förklara denna okunnighet.

„Angående den första runons närvarande skick har jag i ett privatbref nyligen fått följande anmärkning mig välvilligt meddelad: „Den 1:sta sången af Kalevala, som varit införd i *Suometar*, tyckes mig," säger anmärkaren, „vara hopsatt af flere stycken och komponerad i senare tider, så framt den någonstädes ännu sjunges i sin helhet, sådan den finnes införd i nämnde tidning, ty deri förekomma tydliga spår af den christna läran, som haft sitt inflytande på kompositören. Månne den således kan vara egnad att stå i början af Kalevala-sångcykeln?"

„Denna anmärkning torde ej af någon, som intresserar sig för ämnet, anses likgiltig, hvarföre jag ej annat kan, än utbedja mig att få höra äfven andras omdöme i saken, antingen i någon tidningsartikel eller annorlunda. Min egen åsigt är ännu, att samma runo ej förråder mer hopsättning af flera stycken, än äfven många andra runor, tillföljd af deras hopfogning ur ofta tio till tjugu och flera varianter, torde göra det. Under det dubbla bemödandet att ej genom upptagande af allt, som varianterna innehålla, göra runon oformlig, och dock ej lemna något vigtigt, kunna så lätt fel begås i synnerhet uti förra afseendet. Många sådana fel i den förra upplagan har jag i den närvarande bjudit till att afhjelpa, men i deras ställe hafva andra kunnat uppstå. Hvad som dock mer än allt eget bemödande för saken ger mig hopp, att den närvarande upplagan äfven i afseende på dess form skall blifva vida öfver dess föregångare, är den omsorgsfulla granskning, som den före tryckningen kommer att undergå hos Litteratursällskaperna i Helsingfors och Wiborg, då deremot den förra upplagan aftrycktes ord för ord sådan, som jag inlemnat manuskriptet dertill.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

„Jag är långt ifrån att anse Kalevala-runorna än i denna dag vara sådana, som de i början sjöngos; icke heller är jag numera af samma tanke med dem, som tro, att om någon företagit sig att samla dem några sekler tidigare, skörden då blifvit vida rikare. Det är väl ej blott möjligt, men äfven troligt, att några runor med tiden försvunnit; men å andra sidan måste den, som närmare känner förhållandet, medgifva, att i stället andra, såsom man plägar säga, vuxit till sig. Sångarena, som från slägte till slägte genom sekler fortplantat dessa runor, voro visserligen ej så nogräknade, att icke mången af dem, när det eljest föll honom in någon lyckligare idé, något bättre uttryck, som han trodde lända till sångens förskönande, då äfven begagnade sig af detsamma. Läser man för en god sån

gare upp en runo, den han ej förut hört, och ber honom derpå återsjun- den, så skall det sällan inträffa, att han skulle svara, det den ej fastnat i hans minne, utan han sjunger den verkeligen, dock icke alls len ord för ord, utan med bortlemnande af några, med tillsats eller förän- dring af andra. Upptecknar man nu sången, sådan han ur sitt minne gifvit den, läser den för en annan sångare och anmodar så åter denne sjunga den, så får man den ytterligare förändrad. Fortsätter man arbetet vidare sålunda, att man alltid läser den sista reproduktionen för en ny sån- gare, och sedan jemförer, hvad man af den tionde sångaren fått, med den ursprungliga sången, så skall man finna, att äfven i den tionde återgifnin- gen sången till sin grund är densamma, som den ursprungliga, men många uttryck deri äro annorlunda, somliga bättre, andra sämre, och ett och annat mindre väsendtligt stycke kunnat bortfalla, hvaremot något annat tillkommit. Den, som vill hafva en rätt åskådlig bild häraf, hänvi- sar jag till *Paavo Korhosen viisikymmentä runoa ja kuusi laulua*, hvars i *alkulause* ss. 24—27 finnes införd en sång först sådan den af författaren (folkskalden Paavo Korhonen) i våra dagar blifvit diktad, och omedelbart derefter sådan den upptecknades i ryska Karelen omkr. 50 mil derifrån. Förvandlar jag nu de nyssomtalte tio sångare till de tio sekler, genom hvil- kas mun Kalevala-sångerna kunna hafva kommit till oss, så torde jag ej behöfva tillägga något ytterligare, för att tillkännagifva min tanke om deras närvarande beskaffenhet i förhållande till den ursprungliga. Det lefvande ordet är ett andligt frö, som kastas ut i tiden, vexer, der det finner en tjenlig jordmån, och förgås slutligen liksom allt annat lefvande, sedan det framalstrat något nytt och bättre. Den tjenliga jordmånen för Kalevala- sångerna har hittills varit det ryska Karelen, der folkets ringa bildning gjort sinnet tillgängligare så för den enkla episka beskrifningen som för det underbara, mystiska i magin. Den dag torde ej vara långt borta, då det äfven der underhållit sinnet i tillräckligt lång tid och gjort det beredt och moget för mottagandet af nya begrepp i lifvets åtskilliga förhållanden. Och då dö de med allone undan hos folket, lefvande blott ett slags *vita postu- ma* i skriften.

„Skulle de, hvilka skrifvit om de homeriska sångernas uppkomst, haft den erfarenhet om traditionens behandling af sången, som jag beträffande de finska sångerna vunnit, så tror jag, att aldrig någon tvist kunnat uppstå om sättet för deras uppkomst. De skulle då allmänt hafva funnit, att någon med händelserna samtidig skald först besjungit dem kortare, och traditionen sedan utvidgat sångerna samt framställt dem i många variationer. Den som sedan hopsamlat varianterna, hade för sig ett ungefär dylikt ar- bete, som Kalevala-sångernas ordnande och hopfogningen af deras många varianter gifvit mig, hvilket jag ber, ingen dock må misstyda derhän, som ville jag ställa min förmåga eller ens ämnet för behandlingen i jemnbredd

ed hans. Redan de åtskilliga, ofta förekommande olika dialektformerna i : homeriska sångerna göra det omöjligt, att tänka sig en gemensam förttare för de samma, eller ock en tradition af dem, utan många varianter. ir den, som ordnar och hopfogar sådana till en sångcykel hörande stycm, blifver det emellanåt nödvändigt att tillsätta någon sammanlänkningsrs, och jag tviflar ej på, att sådana finnas äfven i de homeriska sånrna, om man noga letar efter dem. Äfven i Kalevala-runorna måste unrstundom någon dylik sammanlänkningsvers insereras, hvars särskilda utkande för hvarje gång dock säkert af mången annan jemte mig skulle ıses för pedantiskt och så mycket mer obehöfligt, som en sådan ej det ringaste drör sjelfva saken, utan vanligtvis består i orden: *Sanan virkkoi, noin imesi* — *Siitä tuon sanoiksi virkki* — det är: „Yttrade ett ord och sade", ller: „Derpå tog han så till orda," o. a. d."

De notiser och utdrag vi ofvanföre meddelat erbjuda föga eller intet ytt för läsare, som med någon uppmärksamhet följt den inhemska litteraırens utveckling under de senaste 40 åren. De beröra till största delen ända förhållanden, och kunna med skäl af mången anses här öfverflödiga. äl medveten deraf har öfversättaren dock trott att en kort öfversigt af alevala-sångernas successiva framträdande, samt några authentiska vittnesörd af deras upptecknare kunde ega sitt intresse för en och annan läsare, ynnerhet då hithörande uppgifter hittills legat spridda i flere särskilda, ll en del mindre tillgängliga arbeten. Möjligen kunna de ock i någon mån draga till skingrande af de villfarelser som ännu här och der utom Finnd visat sig råda i frågan om dessa sångers rätta upphof och derpå grunide anspråk på att få gälla för hvad de äro: oförfalskade alster af en nnin folkpoesi.

Det återstår att tillägga några ord om den öfversättning som härmed slutas, nitton år efter det originalet framträdde i dagen. Dess möjliga rtjenster kan undertecknad endast till en ringa del räkna sig till godo; de lhöra i väsendtlig mån de föregångare, hvilkas tidigare tillgöranden unrlättat arbetet och undanrödjat de största svårigheterna dervid. I främsta mmet gäller detta Castréns förträffliga tolkning af den äldre Kalevala, arigenom redan närmare hälften af den senare upplagans innehåll kan ıses iklädd svensk drägt. Ett annat vigtigt stöd har stått till buds i de versättningar [1]), hvilka lektor Carl Gust. Borg med lika stor skicklighet m sakkännedom verkställt ur den andra editionen, och som sammanräk-

[1]) *Kullervo*. Helsingfors 1850; — *Lemminkäinen*, en sångcykel ur Kalevala. fors 1852; — samt dessutom *42 Sången*, i tidskriften Suomi 1851.

nade omfatta närmare 17 hela sånger. Herr A. Schiefners fullständiga ty
öfversättning [1]) har likaledes erbjudit tillfälle till mången vigtig jemför
Men dessutom har öfversättaren haft förmånen att af prof. E. Lönnrot och
prof. Aug. Ahlqvist få inhemta en mängd upplysningar rörande tolkningen
af svårtydda ställen, för hvilkas välvilliga meddelande han anhåller att här
få uttrycka sin stora erkänsla.

De första försvenskningar ur Kalevala verkställdes på original-
meter af Lönnrot redan år 1835 och offentliggjordes af honom i Helsing-
fors Morgonblad under detta och några följande år. Den okonstlade, enkla
ton han deri anslog och det osmyckade uttryckssätt han begagnade, adopte-
rades efter honom af Castrén och har sedermera, mer eller mindre igenkänn-
ligt, återljudat i alla de talrika öfversättningar från finskan, som i vårt land
sett dagen, såväl i tidningar som många enskilda arbeten. Man kan säga
att derigenom utbildat sig ett eget poetiskt ordasätt, ett särskildt slag af
diktion, som slutligen erhållit sin fulländning genom Runebergs och Topeli
sköna öfversättningar eller efterbildningar i den finska poesins anda, med
hvilka en egen lyrisk genre kan anses vunnit burskap inom vår poesi på
svenska språket.

Mången har dock ansett det olämpligt och fruktlöst att i denna re
häfdvunna stil försvenska Kalevala, och yrkat på att någon mera omvex-
lande och tacksam versform borde för ändamålet väljas eller tillskapas.
Man har med skäl klagat öfver den orimmade trokeiska versen, genom
hvars tröttande enformighet och släpighet för ett svenskt öra det poetiska
innehållet måste blifva mer eller mindre onjutbart. Af vigt i frågan härom
är isynnerhet en uppsats af prof. Ahlqvist i tidskriften „Suomi“ 1853, hvari
flere grundade skäl för denna åsigt framhållas. Såsom prof på en mots
method har hr A. bifogat en i friare versform eller s. k. blankvers utförd
försvenskning af 36 sången ur Kalevala, hvars kraftfulla rytmer onekligen
förläna dikten en karakter af liflighet och omvexling, som den i sin jemna
takt fortlöpande trokeiska versen i sjelfva verket saknar. — Undertecknad
står i denna fråga måhända under inflytelsen af en traditionel fördom, men
kan ej frångå den åsigt, att en efterbildning af runometern, så vidt en
sådan i svenskan är möjlig, dock är enda rätta vägen, samt att originalets
poetiska skönheter åtminstone i någon mån kunna återgifvas och göras
slående äfven under den enkla, okonstlade form, hvars grundton till först
angafs af Lönnrot och Castrén. Deremot anser öfv., att andra försvensk-
ningsmethoder, eller åtminstone de metriska omskapningsförsök, som hittills

---

[1]) *Kalevala*, das National-Epos der Finnen, nach der zweiten Ausgabe
Deutsche übertragen von *Anton Schiefner*. Helsingfors 1852. — På franska har
Léouzon Le Duc lemnat en öfversättning i obunden stil af första upplagan, i
arbete: *La Finlande*, *son histoire*, *sa mythologie etc.* I—II. Paris 1845, samt af
editionen i: *Le Kalevala. Épopée nationale de la Finlande* etc. I—II. Paris 1

fvit gjorda, förläna dikten en väsendtligen fremmande prägel, under
urs påtryckning många egendomliga drag, om ej utplånas, dock för myc-
undanskymmas. Det skulle leda oss för långt att här utlägga de många
akerna dertill: hufvudorsaken är den episka diktens objektiva skaplynne,
mur den yttre formen, metern, rytmen framsprungit genom en slags
urnödvändighet, hvarföre den icke tål att godtyckligt omskapas eller
ändras, medan deremot, då fråga är om lyrisk poesi, en öfversättare kan
fara mera sjelfständigt och bör ega rättigheten att gestalta sin tolkning i
mare öfverensstämmelse med sin egen uppfattning af originalet. För sin
har undertecknad sjelf engång i „Suomi“ 1856 vågat ett försök att på
mad vers återgifva ett stycke, ett af de mest lyriska, ur Kalevala, men
af endast funnit, huru störande en sådan innovation verkar på frändska-
i med originalets anda och på troheten i det enskilda uttrycket.

Af dessa och ofvannämnda skäl är föreliggande öfversättning verk-
ild på den gamla, enkla, orimmade runometern, äfven med fara att den
igenom af mången skall anses alltför enformig och möjligen onjutbar.
t undertecknad dervid troget följt sina föregångare i spåren, att enskilda
ryck och stundom hela verser oförändrade blifvit upptagna ur Castréns
i Borgs öfversättningar, skall befinnas naturligt af den som besinnar huru
formigt äfven originalets ordasätt gestaltar sig hela dikten igenom, huru
nga stående epitheter, uttryck och vändningar ständigt i Kalevala åter-
mma, och huru litet svängrum och tillfälle till omvexling i ordalagen en
ersättare finner inom den trånga ramen af en åttastafvig vers, som stun-
n ej får inrymma mer än ett par tre ord. Ty såsom bekant tillåter den
ska poesin sällan eller aldrig hvad man kallat ett *enjambement*, eller
ersteg från den ena versen till den andra, hvarigenom en icke ringa
iet vore en öfversättare förunnad.

De mångfaldiga formella prydnader och skönheter, hvarpå den finska
sin öfverflödar, måste emellertid i en öfversättningsform, sådan som den
varande, helt och hållet eller till största delen gå förlorade. Redan det
skrifliga behag ett finskt öra finner af accentens ständiga strid med och
trampande under qvantiteten utgör i runometern ett egendomligt drag,
i i den svenska versen saknar all motsvarighet. Den rika, nästan i
rje vers återkommande alliterationen kan ock vid en öfverflyttning till
fremmande språk endast svagt och aldrig konseqvent efterbildas; åtmin-
ne har undertecknad icke funnit det möjligt att vidare än då och då
adkomma en lindrig anklang deraf. Likaså är det finska språkets out-
iliga onomatopoesi en sida, som en öfversättare redan från början måste
gifva alla förhoppningar på att kunna återgifva i ett af reflexionen så
omsiktadt språk som svenskan, hvilken längesedan förlorat den primitiva
mågan att i musikaliska ordbildningar efterlikna och återgifva naturljud
andra sinliga företeelser. — Stundom begagnar sig den finska versen

äfven af rimmet; här och der sker detta visserligen för större eftertrycks skull, men i de flesta fall är denna prydnad tillfällig och afsigtslös. Några dylika ställen äro äfven i öfversättningen behörigen observerade (så t. ex. i sång. *24*. 504—508; *27*. 161—162; *29*. 469—472; *31*. 273—274 m. fl.) utan att öfv. dock i allmänhet kunnat anse en efterbildning i dylikt fall vara af någon synnerlig vigt.

En formel omständighet må här ännu beröras. I svenskan förekommer en mängd ord, hvilka i metriskt afseende äro så godt som oanvändbara i trokeisk vers, men dock icke kunna umbäras i en öfversättning af Kalevala. Sådana äro t. ex. *svärdotter*, *förstuga*, *badstuga*, *jernhagel*, *ekorre*, *käpp-kafle* m. fl. Lätt torde de svårigheter inses, som varit förknippade med dylika ords begagnande eller utbytande mot andra. Likaså impraktikabla äro de trestafviga finska namnen *Kaleva*, *Pohjola*, *Osmola*, *Hiitola*, *Wellamo* och andra dylika. I alla föregående öfversättningar hafva de erhållit tonvigt på andra stafvelsen, hvilket är fullkomligt stridande mot deras rätta natur. I stället för att skrifva Kaléva, Pohjóla, Wellámo o. s. v., har öfv. i de flesta fall bibehållit den ursprungliga betoningen, och tillåtit sig att begagna dessa ord som daktyler. Flera öfvermetriska verser hafva väl derigenom blifvit tillskapade, dock är denna olägenhet mindre, och för öfrigt tillåter sig äfven originalet på många ställen en frihet i detta afseende. Verser med nio och tio stafvelser förekomma deri icke sällan, exempelvis sång. *3*. 199, 207; *20*. 1; *43*. 307; *45*. 23. m. fl., såsom äfven af öfversättningen framlyser.

I det följande äro några rättelser bifogade, hvilka torde benäget uppmärksammas före arbetets begagnande. För några af dem hafva vi att tacka en anonym recensent, som i Helsingfors Tidningar 1865 no. 265—267 underkastat förra delen en utförlig granskning hvari, bland åtskilligt annat, äfven några befogade anmärkningar förekomma. Oblandad vore denna tacksamhet från öfversättarens sida, om han kunde förutsätta, att sagda granskning blifvit företagen af rent intresse för sjelfva saken, utan inverkan af andra, för densamma fremmande motiver. Tyvärr synes dock detta icke varit fallet. Men derom förtjenar ej att här spilla många ord.[1])

Enkelhet och trohet äro de tvenne hufvudvilkor öfversättaren uppställt för detta sitt arbete. Att dock den senare af dessa fordringar endast

---

[1]) I förbigående må dock följande omständighet här beröras, för den anonyme granskarens speciella räkning. Onödigtvis har han nemligen formaliserat sig öfver en af mig begången inadvertens vid tolkningen af sång. *22*. v. 436. Om recensenten kännat sin Kalevala så bra, och genomläst öfversättningen så noga, som man med skäl kunde fordra, hade han ock funnit, att samma vers på ett annat ställe (*22*. 56) blifvit af mig fullkomligt ordagrannt och riktigt återgifven, samt att hela misstaget således endast kunnat bero af en *lapsus calami*, lätteligen framkallad genom reminiscensen af en nära beslägtad parallelvers (*22*. 88).

l en viss grad kunnat uppfyllas, har till en del legat i sakens natur, hvil-
t af insigtsfulle läsare lätteligen skall inses. För de många ofullkomligheter
h brister som berott af öfversättarens eget förvållande, måste han deremot
hålla om välvilligt öfverseende, i den förhoppning att arbetet dem oak-
dt skall kunna lemna svenske läsare någon vägledning till en närmare
kantskap med den herrliga nationaldikten och blifva dem ett medel att
sitt håll

„Lyssna till den granens susning,
Vid hvars rot vårt bo är fästadt.“

Helsingfors i December 1868.

K. C.

Rättelser.

I sång. *2*. 246. bör läsas: Sommarekorrns
„ *3*. 180. „ „ Karelen;
„ *3*. 181—182. „ Ingen har mot Wuoksi uppgått.
Ingen Imatra besegrat.“
„ *3*. 209. bör läsas: Furans rot den första bostad;
„ *3*. 340. „ „ han bär
„ *7*. 67. „ „ Luoto-viken,
„ *7*. 190. „ „ hans käkar.
„ *9*. 257. „ „ Sedan han det ryckt ur elden.
„ *9*. 258. „ „ Tagit det
„ *9*. 555. „ „ Mera oskadt
„ *10*. 283. „ „ Frågar
„ *11*. 392. „ „ strålande
„ *14*. 312. „ „ länder!“
„ *14*. 422. „ „ Här i
„ *16*. 62, 111, 113; *35*. 31, *37*. m. fl. ställen bör läsas: vränger.
„ *16*. 140. bör läsas: ekorrns
„ *16* 389. „ „ Gud
„ *17*. 575. „ „ Då han
„ *18*. 100. „ „ evärdelige
„ *18*. 263—264. „ Uti båtens gyllne bakstam.
Lutad mot dess koppar-roder,
„ *18*. 286. „ „ Slaggen, samlad
„ *18*. 330. „ „ Stiger okännbar
„ *18*. 594, 617. „ Lempi-viken
„ *19*. 160. „ „ något hand-nät
„ *19*. 462. „ „ ekorrn
„ *20*. 31. „ „ Sommarekorrn
„ *22*. 111. „ „ Har du
„ *22*. 435—436. „ Tanklöst barn har inga sorger,
Ej det ringaste bekymmer!
„ *24*. 40. bör läsas: ekorrns
„ *26*. 599. „ „ finns
„ *27*. 238. „ „ ekorn
„ *30*. 281. „ „ ugnshärd,
„ *31*. 163. „ „ ut att se det:
„ *32*. 469. „ „ Oskodd
„ *34*. 200. „ „ Snart de begge äldsta barnen.
„ *50*. 358. „ „ Denna vackra silfverstängel.
„ *50*. 363. „ „ Slår mot träd
I Senare Delen sid. 382. rad. 10. står *4*. 5., läs: *4* 5.

— — —

Tjugondesjette Sången.

Ahti bodde på en holme,
Vid en bugt af Kaukoniemi,
Plöjde der uppå sin åker,
Drog uppå sitt plogland fåror.
Goda öron hade Ahti,
En ovanligt säker hörsel;
Hörde då från byn ett buller,
Bortom sjöarna ett skrammel,
Hofslag från den hala isen,
Slädars slamrande på tallmon.
I hans håg då väcks en aning,
I hans hjerna föds en tanke:
Bröllop firar man i Pohja,
Håller gästabud i löndom!
Vred sin mun, sitt hufvud svängde
Och sitt svarta hår han slängde,
Blodet flydde från hans anlet,
Jagades ifrån hans kinder;
Straxt han lemnade sin plöjning,
Afbröt fåran midt på fältet,

Sång. 26.

Och till häst han steg från marken,
Styrde hemåt nu sin kosa
Till sin kära, goda moder,
Till den ålderstignas boning.
Sade, då han hemmet hunnit,
Yttrade, då dit han anländt:
»Du min gamla, goda moder,
Hemta mat så fort som möjligt,
Att den hungrig är, får äta,
Att den lystne kan sig mätta;
Elda badstu'n med detsamma,
Värm ett bad med största snabbhet,
Så att mannen får sig tvätta,
Hjeltars prydnad kan sig skölja!»
Det var Lemminkäinens moder:
Mat hon frambar ofördröjligt
Till den hungriges förplägning,
Till den lystne mannens mättnad,
Under det ett bad bereddes,
Medan badstu'n ombesörjdes.
Nu den muntre Lemminkäinen
Gör i största hast sin måltid,
Går med samma fart i badstu'n,
Träder i sitt värmda badrum;
Finken tvår sig nu derinne,
Gårdens snösparf der sig badar
Tills hans hufvud linet liknar,
Tills hans hals af hvithet glänser.
Från sitt bad han kom i stugan,
Yttrade ett ord och sade:

"O min gamla, goda moder,
Gå i boden nu på backen,
Hemta mina skönsta kläder,
Bringa mig en drägt som duger,
Som jag kunde på mig draga,
Som mig lända kan till prydnad!"
  Modren skyndar då att spörja,
Frågar honom då, den gamla:
"Hvart, min son, vill du bege dig?
Går du ut att lodjur fånga,
Eller kanske ut på elgjagt,
Eller ock på ekorrskytte?"
  Sade muntre Lemminkäinen,
Talte vackre Kaukomieli:
"O min moder, som mig fostrat!
Ej jag går att lodjur fånga,
Ämnar ej mig ut på elgjagt,
Ej på ekorrskytte heller;
Jag till Pohja far på bröllop,
Till den fest som hemligt firas.
Hemta mina skönsta kläder,
Bringa mig en drägt som duger,
Att i den jag får mig svänga,
Bära den vid bröllopsfesten!"
  Modren då sin son förmanar,
Hustrun ber sin make dröja,
Tvenne qvinnor honom varna,
Trenne Luonnottaret bedja
Lemminkäinen att ej fara
Till det goda Pohjas bröllop.

Sång. 26.

Så till sonen modren talar,
Till sitt barn den gamla säger:
"Gå ej, du min egen gosse,
Du min gosse, du min Kauko,
Till det bröllopet i Pohja,
Till det stora dryckeslaget,
Ty du är ju icke bjuden,
Och ej torde der du saknas!"
Men den muntre Lemminkäinen
Yttrar då ett ord och säger:
"Bjuden kommer endast stackarn,
Utan kallelse den gode;
Här jag har en evig bjudning,
Eger en beständig maning
I min eldigt skarpa klinga,
I mitt svärd, som blixtar ljungar!"
Lemminkäinens gamla moder
Fortfar dock att varna honom:
"O min son, du må ej fara
Bort till Pohja-gästabudet!
Vägen dit är rik på under,
Färden full af farligheter,
Värst dock äro trenne faror,
Som åt hjeltar döden bringa."
Sade muntre Lemminkäinen,
Talte vackre Kaukomieli:
"Öfverallt se qvinnor döden,
Spana faror allestädes,
Dem ej någon hjelte fruktar,
Icke synnerligen aktar;

Men likväl och det oaktadt:
Säg, på det jag må förnimma,
Nämn af farorna den första,
Nämn den första, nämn den sista!”
  Sade Lemminkäinens moder,
Yttrade den gamla qvinnan:
”Sanningsenligt dem jag nämner,
Icke så som du dem önskar.
Nämna vill jag första faran,
Denna fara är den första:
När ett stycke väg du vandrat,
Ändat första dagens resa,
Möter dig en elf i lågor
Tvärt på vägen, der du färdas;
Midt i elfven är en eldfors,
Midt i den en glödhet klippa,
Högst på den en kam af lågor,
Och på denna kam en eldörn.
Natten om han slipar näbben,
Hvässer klorna hela dagen
Mot den fremling, som sig närmar,
Mot den vandrare, som nalkas.
  Sade ystre Lemminkäinen,
Talte sköne Kaukomieli:
”Qvinnors död är denna fara,
Icke någon hjeltes bane!
Råd mot detta nog jag finner,
Hittar lätt ett lämpligt medel:
Fram en häst af al jag trollar,
Qväder fram en alträdshjelte,

Som förbi min sida skrider,
Färdas fram uti mitt ställe;
Sjelf liksom en and jag dyker,
Sänker mig liksom en alla
Undan örnens klor, den starkes,
Undan fogelns hvassa naglar.
O min moder, som mig burit,
Nämn för mig den andra faran!"
  Sade Lemminkäinens moder:
"Denna fara är den andra:
När ett stycke väg du vandrat,
Ändat andra dagens resa,
Möter dig ett svalg i lågor,
Som sig sträcker öfver vägen
Gränslöst fjerran ut mot öster
Och emot nordvest oändligt,
Fullt af heta kullerstenar,
Hällar, som af hetta glöda.
Hundra män ditin ha' råkat,
Tusende förgåtts i svalget,
Hundra män med svärd vid sidan,
Tusen hästar, jernbeklädda."
  Sade muntre Lemminkäinen,
Talte vackre Kaukomieli:
"Detta kan en man ej döda,
Kan ej bli en hjeltes bane!
Råd mot detta nog jag finner,
Vet ett råd och mins ett medel:
Jag af snö en kämpe qväder,
Skapar fram en man ur drifvan,

Honom störtar jag i lågan,
Drifver honom in i elden,
Att uti den heta badstu'n
Med en kopparqvast sig bada.
Sjelf jag drager mig åt sidan,
Tränger mig igenom elden,
Utan att jag skägget sveder,
Eller minsta hårstrå bränner;
O min moder, som mig burit,
Nämn mig nu den sista faran!»
Lemminkäinens moder svarar:
»Detta är den tredje faran:
När du än ett stycke vandrat,
Kommit med ännu en dagsfärd
Fram till Pohja-portens ingång,
Till det allra trängsta stället,
Skall en varg uppå dig rusa
Och en björn med honom följa,
Tätt vid Pohja-portens ingång,
Just der vägen är som smalast.
Hundra män de redan slukat,
Bragt om lifvet tusen kämpar;
Skulle dig då ej de sluka,
Ej en värnlös man förgöra?»
Sade muntre Lemminkäinen,
Yttrade den vackre Kauko:
»Fåret må som färskt bli slukadt,
Lefvande i stycken slitas,
Ej en man, om än så dålig,
Ej, hur klen som helst, en hjelte!

Jag på mannavis är gjordad,
Tillspänd medelst karlahäktor,
I en hjeltes spännen sluten,
Lär väl då så lätt ej råka
Uti Untamo-ulfvars käftar,
In i gap af vilda odjur!
»Råd mot vargen nog jag finn
Vet mot björnen ock en utväg:
Vargen qväder jag i betsel,
Björnen uti fasta bojor,
Eller krossar dem till agnar,
Sållar dem till fina smulor,
Så jag reder mig ifrån dem,
Hinner målet för min resa.»
Sade Lemminkäinens moder:
»Målet dermed ej du hunnit!
På den väg du dittills vandrat
Finnas redan dessa under,
Dessa trenne grymma fasor,
Dessa tre förderf för hjeltar,
Men till sjelfva stället kommen,
Finner du de värsta undren.
När ett stycke väg du vandrat,
Uppnått gården uti Pohja,
Möter du af jern en gärdsgård,
Ett af stål hophamradt stängsel,
Som från jorden når till himlen
Och från himmelen till jorden;
Spjut det har till gärdsgårdsstör
Och till gärdsel etterormar,

Som med äspingar man hopfäst
Och med ödlor sammanknutit;
Svansarne man lemnat lösa,
Låtit fritt hvart hufvud hänga,
Gapen obehindradt hväsa,
Skallarne sig utåt svänga.
»Andra kräk på marken kräla,
Etterormar uti rader,
Som med utsträckt tunga hväsa,
Slingra fram med svansen nedåt;
En, mer gräslig än de andra,
Ligger utsträckt tvärt för porten,
Längre än ett stugutimmer,
Tjockare än skjulets stolpe,
Hväser högt med framsträckt tunga,
Gapar med det öppna svalget
Icke alls mot någon annan,
Än mot dig, min arme gosse!»
Sade muntre Lemminkäinen,
Talte vackre Kaukomieli:
»Det är blott en barna-fara,
Icke någon hjeltes bane!
Jag kan eldens kraft besvärja,
Kan betvinga vilda lågor,
Äfven ormar kan jag qväsa,
Undanmana leda kräldjur;
Ganska nyss, i går på dagen,
Har jag plöjt en huggormsåker,
Vändt ett fält, af ormar uppfyldt,
Med fullkomligt bara händer;

Sång. 26.

Äspingar jag tog i handen,
Ormar mellan mina fingrar,
Tiotal af dem jag dräpte,
Säkert hundra svarta ormar;
Ormblod har jag än på nagelr
Fett af äspingar på handen.
Derför torde jag ej blifva,
Lär ej lätteligen varda
Tagen af en orm som munsbit
Slukad af det stora kräket.
Sjelf jag krama vill de lede,
Krossar dessa kräk för alltid,
Qväder alla ormar fjerran,
Drifver äspingarne unnan,
Stiger in från Pohjas gårdsplan
Träder in i sjelfva stugan."
Sade Lemminkäinens moder:
"Träd dock ej, min gode gosse
In i Pohjagårdens stuga,
Inom Sariolas väggar!.
Svärd i bältet bära männen,
Vapen alla gårdens kämpar,
Rusige de äro alla,
Vilde af för mycken drickning,
Och de qväda dig, du arme,
Mot din egen skarpa klinga;
Bättre män med sång besegrats,
Större hjeltar öfvervunnits!"
Sade muntre Lemminkäinen,
Talte vackre Kaukomieli:

"Ren förut jag dvalts och vistats
Uti Pohjagårdens stugor;
Mig kan ej en Lapp besvärja,
Ej en Turja-son betvinga;
Sjelf jag Lappen lätt besegrar,
Mäktar nog med Turja-sonen;
Jag med sång hans skuldra klyfver,
Genomborrar mannens käkar,
Sjunger skjortans krage sönder,
Sliter upp hans bröstbetäckning."
Sade Lemminkäinens moder:
"O du arme olycksgosse!
Än om fordna dar du talar,
Skryter med din förra ditfärd:
Ja, förut du dvalts och vistats
Uti Pohjagårdens stugor,
Simmat genom hvarje insjö,
Genom sund, likt tungor smala,
Flutit ner med dån i forsar,
Skymtat fram i strömmars hvirflar,
Pröfvat alla Tuonis elfvar,
Mätt i Manala dess floder;
Der ännu i dag du låge,
Om din arma mor ej funnits.
"Lägg på minnet hvad jag säger:
När du Pohjas stugor uppnått,
Ser du backen full af störar,
Gården full af idel stolpar,
På en hvar ett mannahufvud;
Blott en enda stör är ledig,

Och för att dess spets betäcka
Skall man hugga af ditt hufvu
Sade muntre Lemminkäinen,
Talte vackre Kaukomieli:
"Uslingar må derpå akta,
Svage stackare må frukta
Fem, ja sex års långa fejder,
Strider, som i sju år vara!
Ringa aktar dem en hjelte,
Ej för dem han gifver vika.
Bär då fram min pantsarskjorta
Bringa mig min gamla rustning
Sjelf min faders svärd jag hem
Letar fram min ärfda klinga;
Länge re'n hon dvalts i kölden
Legat länge i det dolda,
Gjutit tårar der beständigt,
Saknat den som henne burit!"
Fram han fick sin pantsarskjo
Fick sin fordna krigarrustning,
Fattade sin faders slagsvärd,
Tog den gamle stridskamraten,
Stötte spetsen ned mot golfvet,
Dref dess udd uti en tilja;
Svärdet i hans hand sig böjde,
Liksom häggens topp i skogen,
Eller som den unga enen;
Sade då den muntre Kauko:
"Knappast finnes väl i Pohja,
Inom Sariolas väggar

Den som detta svärd vill pröfva,
Denna klingas egg försöka!”
Bågen ryckte han från väggen,
Från en knagg sitt starka armborst,
Hof sin röst och tog till orda,
Yttrade och sade detta:
”Den vill jag en man benämna,
Den en verklig hjelte kalla,
Som kan draga upp min båge,
Som dess krökta stål kan spänna,
Borta der i Pohjas pörten,
Sariolas timmerstugor!”
Derpå muntre Lemminkäinen
Kaukomieli sjelf, den sköne,
Drog uppå sig pantsarskjortan,
Klädde sig i krigarrustning,
Till sin träl han dervid sade,
Yttrade och tog till orda:
”Hör mig nu, min träl, du köpte,
Slaf, som jag för pengar vunnit!
Gör i ordning nu min stridshingst,
Spänn min springare i redet,
Att jag resa kan på bröllop,
Bort till Lempo-folkets högtid!”
Trälen, hörsam, undergifven,
Skyndar genast ut på gården,
Spänner springaren i redet,
Röde fålen för en släde,
Yttrar sedan, återkommen:
”Nu jag har mitt värf förrättat,

Sång. 26.

Gjort din unge hingst i ordning
Spännt din vackre häst i redet!"
För den muntre Lemminkäine
Börjar det till affärd stunda:
En hand manar, en hand hejdar
Och hans fingersenor värka;
Ut han reser, som han ämnat,
Reser verkligt, rädes icke.
Men sin son förmanar modren
Så sitt barn den gamla varnar,
Stående i dörrn, vid sparren,
Invid kittelns plats i stugan:
"Du min ende, käre gosse,
Du mitt eget barn, min trygghe
Om i dryckeslag du kommer,
Och hvar helst du än må vara,
Drick allenast halfva stopet,
Töm din kanna blott till hälften
Gif åt någon annan resten,
Sämre delen åt en sämre,
Ty i kannan kräla maskar,
Ormar ligga på dess botten!"
Än förmanar hon sin gosse,
Varnar honom eftertryckligt
Vid den sista åkerns ända,
Vid det mest aflägsna ledet:
"Om i dryckeslag du kommer,
Och hvarhelst du ock må vara,
Intag endast halfva sätet,
Stig med halfva steg allenast,

Men den andra sämre hälften
Må du lemna åt en sämre,
Ty så kan en karl du blifva,
Träda fram som verklig hjelte,
Välberedd att hålla profvet,
Att din afsigt genomdrifva
I ett lag af tappre kämpar,
I ett modigt manna-samqväm!"
Derpå reste Lemminkäinen
Med sin fåle spänd för släden,
Gaf sin häst ett slag med piskan,
Smällde till med perlesnärten;
Hingsten började att springa,
Trafvarn lopp framåt med lätthet.
När en liten tid han färdats,
Åkt framåt en stund med snabbhet,
Såg på vägen han en orrskock;
Orrarne till flykten togo,
Fogelsvärmen flydde hastigt
Undan för den snabbe springarn.
Qvar de lemnat några fjädrar,
Några smärre dun på vägen;
Dessa upptog Lemminkäinen,
Gömde dem uti sin ficka;
Ingen vet hvad allt kan hända,
Hvad som tima kan på resan;
Allt behöfvas kan i gården,
Kan i nödfall än begagnas.
Icke långt han färdats hade,
Åkt ett litet stycke endast,

Sång. 26.

Då hans fåle plötsligt gnäggar,
Stannar tvärt och spetsar öron.
Det var muntre Lemminkäinen
Kaukomieli sjelf, den sköne:
Fram han böjer sig ur släden,
Reser sig och blickar kring sig:
Och så är det, som hans moder
Som den gamla nyss försäkrat,
Ty en elf af lågor svallar
Tvärt framför hans häst på väg
Och i elfven är en eldfors,
Midt i den en glödhet klippa,
Högst på den en kam af lågor,
Och på denna kam en eldörn;
Örnens gap af lågor sjuder,
Flammor fräsa fram ur svalget
Och af glöd hans fjädrar spraka
Strö omkring sig röda gnistor.
Kauko varsnar han på afstånd
Lemminkäinen re'n på långt håll
"Hvart skall Kauko sig begifva,
Hvart vill Lempi-sonen styra?"
Sade muntre Lemminkäinen.
Svarade den vackre Kauko:
"Jag till Pohja styr på bröllop,
Till dess lönligt hållna gillen;
Derför, drag dig du åt sidan,
Flytta dig en smula undan,
Lemna väg för vandringsmannen
Främst likväl för Lemminkäinen.

Att han kan förbi dig styra,
Färdas fritt på sidan om dig!”
  Örnen dessa ord då svarar,
Hväser fram dem ur sitt eldgap:
”Väg jag lemna vill åt vandrarn,
Främst likväl åt Lemminkäinen,
Att sig i mitt gap förfoga,
In i denna strupe styra;
Derigenom leder vägen,
Den du gerna kan få vandra
Bort till långa bröllopsfester,
Till evinnerliga gillen!”
  Rädd är icke Lemminkäinen,
Blir ej mycket brydd af detta,
Börjar leta i sin ficka,
I sin lilla läderväska;
Ut han tager orrens fjädrar,
Gnider fjädrarne till smulor
Mellan sina begge händer,
Sina tio fingrars fogning;
Deraf blifver då en orrskock,
Föds en flock af tjäderhonor,
Som i örnens mun han jagar,
In i gapet på den glupske,
In i svalget, fullt af lågor,
I den grymme fogelns käftar;
Så han härifrån sig redde,
Undkom så den första dagen.
  Och han slog sin häst med piskan,
Gaf ett slag med perlesnärten,

Framåt lopp i sträck hans fåle
Hingsten satte af med snabbhe
När han rest ett litet stycke
Åkt helt obetydligt framåt,
Stannar hingsten skygg helt p
Spritter fålen till och lyssnar.
Upp ur släden han sig höjer
Ut han sträcker sig att skåda
Och så är det som den gamla
Som hans egen mor förutsagt:
Framför honom är ett eldsvalg
Som sig sträcker öfver vägen
Gränslöst fjerran ut mot öster
Och emot nordvest oändligt,
Fullt af heta kullerstenar,
Hällar, som af hetta glöda.
Lemminkäinen rädes icke,
Sänder upp en bön till Ukko:
"O du Ukko, högst bland gudar
Fader uti himlens rymder!
Höj ifrån nordvest en molnvägg
Sänd en annan upp från vester,
Låt en tredje gro i öster,
Upp ifrån nordost sig lyfta;
Stöt tillhopa molnens kanter,
Hopslå rand mot rand med dun
Låt en stafshög snö sig sänka,
Till ett spjutskafts djup sig bre
Öfver dessa heta stenar,
Dessa glöduppfyllda hällar!"

Ukko, högst bland alla gudar,
Gamle fadren uti himlen,
Höjde från nordvest en molnvägg,
Hof en annan upp från vester,
Lät en tredje gro i öster,
Upp ifrån nordost sig lyfta,
Stötte sedan dem tillsamman,
Hopslog rand mot rand med dunder,
Lät en stafshög snö sig sänka,
Till ett spjutskafts djup sig breda
Öfver svalgets heta stenar,
På dess glöduppfyllda hällar;
Och då blef af snön en insjö,
Bildades ett träsk af stöpet.
Nu den muntre Lemminkäinen
Qväder fram af is en brygga
Öfver insjöns lösa sörja,
Som från strand till strand sig sträckte;
Så han undkom denna fara,
Gjorde så sin andra dagsfärd.
Och sin häst han slog med piskan,
Gaf ett slag med perlesnärten;
Fålen sprang framåt med snabbhet,
Lopp allt vidare med lätthet;
Fålen sprang en verst och tvenne,
Landets bäste lopp ett stycke,
Stannade till slut helt plötsligt,
Rörde sig ej mer från stället.
Lemminkäinen sjelf, den muntre,
Sprang då upp och såg omkring sig,

Såg en varg vid ledets mynning
Och en björn på byavägen,
Tätt vid Pohja-portens ingång,
Vid de långa tågens ända.
  Nu den muntre Lemminkäinen
Kaukomieli sjelf, den sköne,
Griper hastigt i sin ficka,
Söker i sin lilla väska,
Tager litet ull ur fickan,
Gnuggar den och bildar tappar,
Mellan sina tvenne händer,
Sina tio fingrars fogning.
  En gång på sin hand han blå
Skapar så en hjord af tackor,
Låter fram en fårskock springa,
Lam i ganska stora flockar.
Vargen nu på dem sig störtar,
Björnen rusar fram med honom,
Men den muntre Lemminkäinen
Åker framåt obehindradt.
  Fram han färdas än ett styck
Kommer då till Pohjas gårdspla
Bygdt var här af jern en gärds
Sammansmidt af stål ett stängs
Hundra famnar djupt i jorden,
Tusen famnar högt mot himlen.
Spjut man ställt som gärdsgårds
Lagt som gärdsel etterormar,
Dem med äspingar man hopfäst
Och med ödlor sammanknutit;

Svansarne man lösa lemnat,
Låtit fritt hvart hufvud hänga,
Hvarje skalle utåt svänga,
Skallen utåt, stjerten inåt.
  Men den muntre Lemminkäinen
Tänker då uti sitt sinne:
”Ja, så är det, som min moder,
Som min fostrarinna sade:
En ansenlig gärdsgård fins här,
Bygd från jorden upp till himlen;
Ganska djupt en orm sig gräfver,
Djupare likväl går stängslet;
Ganska högt kan fogeln flyga,
Högre dock är denna hägnad!”
  Dock var icke Lemminkäinen
Böjd att allt för mycket ängslas;
Ut han drog sin knif ur slidan,
Blottade det skarpa bettet,
Högg dermed i gärdesgården,
Bröt dess gärdsel uti stycken,
Öppnade det smidda stängslet,
Upplät hägnaden af ormar
Mellan fem af vidjebanden,
Mellan sju af stängslets störar;
Sjelf han åkte obehindradt
Ända fram till Pohja-porten.
  Men en orm på vägen krälar,
Sträckt på tvären framför porten,
Längre än ett stugutimmer,
Tjockare än portens stolpe;

Hundra ögon eger ormen,
Tusen tungor detta odjur,
Ögon som ett såll så stora,
Tungor långa som ett spjutskaft,
Tänder som ett räfsskaft långa,
Och sju båtars längd har ryggen.
  Men den muntre Lemminkäinen
Ej i handgemäng sig vågar
Med den hundraögda ormen,
Djuret och dess tusen tungor.
  Sade muntre Lemminkäinen,
Talte vackre Kaukomieli:
"Svarta orm, ur jorden kommen, *Tjusnings-ord mot ormen: v. 633—670.*
Matk, som höljs i dödens färger,
Du som slingrar fram i gräset
Invid Lempo-blommans rötter,
Du som genom tufvor tränger,
Mellan trädens rötter krälar!
Hvem har höjt dig upp ur gräset,
Manat fram dig från dess rötter,
Att på bara marken kräla,
Att på vägen fram dig slingra?
Hvem har lyftat upp ditt hufvud,
Hvem har här befallt och bjudit
Att din skalle skall stå upprätt,
Att din hals sig styf skall höja?
Månn' din fader, månn' din moder,
Eller ock din äldste broder,
Månn' din allra yngsta syster
Eller andra höga fränder?"

„Slut din mun och hölj ditt hufvud,
Undangöm din flinka tunga,
Till en bundt dig sammanrulla,
Vrid i hop dig till ett knippe,
Och gif väg, gif halfva vägen,
Att förbi dig vandrarn slipper,
Eller drag dig bort från vägen,
Smyg dig, lede, i en rishög,
Kräla undan, in i ljungen,
Sök att gömma dig i mossan,
Drag dig undan, som en ulltott,
Bortgå lik en aspträds-käfling!
Stick ditt hufvud in i torfvan,
Murket som det är, i tufvan,
Ty i torfvan är ditt hemvist,
Under tufvan är din boning;
Om du der ditt hufvud höjer,
Skall af Ukko sjelf det krossas,
Af hans viggars hvassa ståludd,
Af hans hagel, hårdt som jernet!"
Detta sade Lemminkäinen;
Ormen aktar dock ej detta,
Hväser endast oupphörligt,
Fräser jemnt med utsträckt tunga,
Höjer upp det vida gapet
För att sluka Lemminkäinen.
Men den muntre Lemminkäinen
Drog sig forntidsord till minnes,
Dem han lärt sig af sin moder,
Hört i tiden af den gamla;

Sade muntre Lemminkäinen,
Kaukomieli sjelf, den sköne:
"Om på detta ej du aktar,
Icke vika vill med mindre,
Skall du, stinn af egna smärtor,
Svullen upp af inre plågor,
Spricka sjelf i tu, du lede,
Brista uti trenne bitar,
Blott jag spanat upp din moder,
Tagit reda på den gamla,
Ty ditt ursprung väl jag känner,
Vet, du lede, nog din uppkomst,
Syöjätär din moder varit,
Wetehinen dig har fostrat.
"Syöjätär spottade i vattnet,
Fällde drägel ner i vågen.
Denna vaggades af vinden,
Gungades af hafvets fläktar,
Under sex års tid beständigt,
Sju om icke flere somrar,
Uppå hafvets klara yta,
På dess högtupphvälfda vågor;
Vattnet drog den ut på längden,
Mjuk den blef i solens strålar,
Bränningar i land den förde,
Vågor vräkte den mot stranden.
"Tre naturens döttrar gingo
På det vilda hafvets stränder,
Vid dess rand, der vågor dåna;
Slemmet sågo de vid stranden,

Yttrade ett ord och sade:
»»Hvad månn' deraf kunde blifva,
Om af skaparn lif det finge,
Om han ögon det beskärde?»
»Detta råkar skaparn höra,
Yttrar då ett ord och säger:
»»Endast ondt af ondt kan blifva,
Slemhet af den styggas slem blott,
Om jag äfven lif det gåfve,
Om jag ögon det beskärde.»
»Detta råkar Hiisi höra,
Det förnimmer nu den lede
Och begynner sjelf att skapa;
Hiisi gifver lif åt slemmet,
Åt den vämjeligas drägel,
Syöjätärs utspydda vätska,
Som nu blef förbytt till huggorm,
Till en matk, helt svart, förvandlad.
»Hvadan är hans lif då kommet?
Lif han fick ur Hiisis koleld;
Hvadan är hans hjerta taget?
Syöjätär hans hjerta gifvit;
Hvaraf ficks den stygges hjerna?
Af den strida strömmens fradga;
Hvadan skadedjurets känsel?
Djupt ur svallet af en eldfors;
Hvadan ficks den ondes hufvud?
Af en bönas kärna ficks det.
»Hvaraf skapades hans ögon?
Utaf frön af Lempo-linet;

Hvaraf detta odjurs öron?
Utaf löf från Lempo-björken.
Hvaraf är då munnen formad?
Utaf Syöjä-dottrens spänne;
Hvaraf tungan uti munnen?
Utaf Keitolainens stridsspjut;
Hvadan fick den stygge tänder?
Utaf Tuoni-kornets skalborst;
Hvaraf togs den ledes tandkött?
Utaf Kalma-jungfruns tandkött.
"Men af hvad är ryggen form
Utaf Hiisis kolelds-stake.
Hvaraf är då svansen svarfvad?
Utaf Pahalainens fläta;
Hvaraf knötos hop hans tarmar
Utaf dödens eget bälte.
"Dädan leder du ditt ursprung
Sådant är ditt namn och rykte,
Svarta kräk, ur jorden kommet,
Matk, som höljs i dödens färger
Uti jordens färg och ljungens,
Uti himlahvalfvets färger!
Gif då väg för vandringsmannen
För en hjelte stadd på resa;
Låt du vandraren få styra,
Lemminkäinen sig begifva
Fram till Pohjagårdens fester,
Till den höga ättens gästbud!"
Matken börjar nu sig röra,
Viker, hundraögd, åt sidan,

Ormen, tjock och stor, sig vänder, **Sång. 26.**
Drar sig undan långsmed vägen,
Låter vandringsmannen styra,
Lemminkäinen sig begifva
Fram till Pohjagårdens fester,
Till det lönliga gelaget.

Tjugondesjunde Sången

Nu jag har min Kauko länkat
Vägledt Ahti Saarelainen
Genom mången död och fara,
Undan Kalmas egen tunga,
Ända fram till Pohjas gårdar,
Till den gömda skarans hemvist
Nu skall vidare berättas,
Nu min tunga vill förtälja,
Hur den muntre Lemminkäinen,
Hur den sköne Kaukomieli
Trädde in i Pohjas stugor,
Inom Sariolas väggar,
Utan att han kallad blifvit,
Utan bjudning till gelaget.
Det var muntre Lemminkäine
Unge mannen, raske sällen:
Straxt, då han i stugan stigit,
Fram han träder midt på golfve
Golfvets lindträds-tiljor svigta,
Stugan, byggd af granar, darra

Sade muntre Lemminkäinen,
Yttrade och tog till orda:
„Hel, då hit jag in har stigit,
Hel ock den, som eder helsar!
Hör mig, värd i Pohja-gården,
Månne här i gården finnes
För en fåle korn att beta,
För en hjelte öl att dricka?"
Värden sjelf i Pohja sitter
Vid det långa bordets ända,
Yttrar från sin plats till gensvar,
Tar till orda sjelf och säger:
„Finnas torde väl i gården
Något lämpligt fält för fålen,
Icke heller lär dig nekas,
Om du stilla är i stugan,
Att dernere stå vid tröskeln,
Närmast dörren, under sparren,
Mellan våra tvenne kittlar,
Invid ugnens trenne krokar."
Nu den muntre Lemminkäinen
Skakade det svarta håret,
Mörkt till färgen som en kittel,
Tog till orda sjelf och sade:
„Lempo må sig hit begifva
För att stå vid stugudörren
Och mot svartnad vägg sig stryka,
Med dess sot sig sjelf besudla!
Aldrig har min egen fader,
Aldrig den som gaf mig lifvet

Stått på något sådant ställe,
Närmast dörren, under sparren;
Platser funnos nog på hans tid,
För en hingst ett skjul i gården
Och för män en skurad stuga,
Någon vrå för deras handskar,
Knaggar nog för männers vantar,
Väggar, der man klingor hängde;
Hvarför fins för mig ej detta
Liksom fordom för min fader?”
Högre upp han steg i stugan,
Styrde fram till bordets ända,
Satte ned sig främst på bänken,
Högst på furuplankans ända;
Bänken brakade för bördan,
Furusätet kändes svigta.
Sade muntre Lemminkäinen:
”Ej välkommen lär jag vara,
Eftersom ej öl man bjuder
Åt en gäst, till gården anländ!”
Det var Ilpotar, värdinnan,
Hon till orda tog och sade:
”Ha, du unge Lemminkäinen,
Ej som gäst du hit har kommit,
Men att trampa på mitt hufvud,
Att min hjessa nederböja!
Än vårt öl som korn förvaras,
Såsom malt den ljufva drycken;
Ej är hvetebrödet bakadt,
Köttet ännu icke kokadt;

En natt förr du borde kommit,
Eller ock en dag härefter!”
  Nu den muntre Lemminkäinen
Vred sin mun, sitt hufvud svängde
Och sitt svarta hår han slängde,
Tog till orda sjelf och sade:
”Maten är således äten,
Bröllop hållet, högtid firad,
Öl i jemn fördelning utskänkt,
Mjödet bjudet kring bland männen,
Kannorna i hopar ställda,
Stopen staplade i högar!
  ”O du Pohjolas värdinna,
Pimentolas gamla långkäft,
Uselt bröllop har du firat,
Bjudit gäster som en hynda!
Stora bröd du låtit baka,
Bryggt derjemte kraftigt kornöl,
Skickat bjudningar åt sex håll,
Bjudare till nio nejder;
Bjudit usla, bjudit arma,
Bjudit skurkar, bjudit lurkar,
Till ock med inhysesmänner,
Legohjon i snäfva rockar,
Allt slags annat folk du bjudit,
Mig allena bjöd du icke!
  ”Hvarför har mig detta drabbat?
Mitt ju var dock sjelfva kornet;
Andra bragte säd med slefvar,
Gåfvo sparsamt sina bidrag,

Sång. 27.

Men med stora mått jag mätte,
Öste ut rätt mången fjerding
Af min egen kornbesparing,
Af den säd, som sjelf jag utsåt
"Men jag är ej Lemminkäinen
Ej en gäst med namn och rykt
Om man intet öl mig bringar,
Ej på elden grytan ställer
Och ett kok i grytan lägger,
Allraminst ett lispund svinkött,
Att jag äta får och dricka
Då min resas mål jag hunnit."
Ilpotar, den goda qvinnan,
Tog till orda nu och sade:
"Du min lilla tjensteflicka,
Min beständiga trälinna!
Ställ en gryta öfver elden,
Hemta öl åt komne gästen!"
Lilla flickan, arma barnet,
Klenast i att kärlen tvätta,
Sämst bland dem som skedar
Som i gården slefvar skölja,
Lade nu ett kok i grytan:
Gamla stekben, abborhufvu'n,
Dertill några vissna rofskaft,
En och annan torkad brödkan
Ett stop öl dertill hon framba
Uselt kalja i en kanna,
Att af Lemminkäinen drickas,
Att den törstige förpläga,

Tog derjemte sjelf till orda:
"Månn' en sådan karl du vore,
Att du detta ölet drucke,
Denna fyllda stånka tömde?"
  Lemminkäinen, muntre gossen,
Kastar då en blick i stopet:
På dess botten låg en äsping,
Ormar summo midt i kärlet,
Maskar kröpo kring dess kanter,
Ödlor lekte uti ölet.
  Sade muntre Lemminkäinen,
Kauko ropade förgrymmad:
"Tuoni tage sådan munskänk,
Döden den som bragt mig kannan,
Innan månen upp sig höjer,
Innan denna dag är lyktad!"
  Derpå tog han så till orda:
"O du öl, o dryck, du usla,
Ganska illa ut du råkat,
Högst eländigt är du blifvet!
Men likväl må ölet drickas,
Dräggen ner till marken skickas
Med det obenämnda fingret,
Med den venstra handens tumme!"
  Och han griper i sin ficka,
Letar i den lilla väskan,
Tar en metkrok fram ur fickan,
Drar ett hullingsjern ur väskan,
Sänker kroken ner i stopet,
Börjar att i ölet meta;

Maskarne på kroken fastna,
Ormarne uppå hans hulling.
Upp han drog väl hundra grod
Tusental af svarta maskar,
Och till marken dem han släng
Vräkte alla ner på golfvet,
Drog sin hvassa knif ur slidan
Blottade det blanka bettet,
Afhögg alla ormars hufvu'n,
Afskar äspingarnes halsar.
Lyckligt nu han tömde ölet,
Drack förnöjd den svarta safte
Yttrade derpå och sade:
"Ej välkommen lär jag vara,
Då man icke öl mig bjudit,
Ej en bättre dryckesvara
Med frikostigare händer
Uti rymligare käril,
Eller slagtat någon gumse,
Låtit stora tjuren stupa,
Ledt en oxe in i stugan,
Fört ett klöfdjur in i rummet."
  Värden sjelf i Pohjagården
Tar till orda då och säger:
"Hvarför har då hit du kommi
Hvem har här till gäst dig bju
  Sade muntre Lemminkäinen,
Svarade den sköne Kauko:
"Vacker är den bjudne gästen
Vackrare den icke bjudne.

Hör mig, son af Pohjolainen,
Värd i dessa Pohjas stugor!
Gif mig öl emot betalning,
Låt mig få en dryck för pengar!"
  Värden uti Pohjagården
Gripes då af harm och vrede,
Mäktig vrede och förbittring,
Qväder fram en sjö på golfvet
Framför Lemminkäinens fötter,
Yttrar dervid sjelf och säger:
"Vatten har du här att dricka,
Släck din törst i denna insjö!"
  Ängslig var ej Lemminkäinen,
Han till orda tog och sade:
"Jag är ingen kalf i gården,
Ej en tjur, med svans begåfvad,
Som utur en elf kan dricka,
Sörpla vatten ur en insjö."
  Och han började att qväda,
Att sin trollförmåga öfva;
Fram han qvad en tjur på golfvet,
Qvad en stor, guldhornad oxe;
Denne utdrack insjöns vatten,
Tömde elfven högst begärligt.
  Pohjolainen, långe mannen,
Qväder fram en ulf ur munnen,
Frambesvärjer den på golfvet,
Att den fete oxen sluka.
  Lemminkäinen, muntre gossen,
Qvad en hare, hvit till färgen,

För att hoppa uti stugan
Framför vargens mun på golfvet.
Pohjolainen, långe mannen,
Qvad en hund med sneda käftar,
Att den hvite haren döda,
Den skefögde sönderslita.
Lemminkäinen, muntre gossen,
Qvad en ekorrn upp på sparren,
Att på takets bjelkar klättra,
Och att skällas på af hunden.
Pohjolainen, långe mannen,
Qvad en mård med gyllne bringa,
Mården nappade i ekorrn,
Der den satt på sparrens ända.
Lemminkäinen, muntre gossen,
Qvad en brandgul räf i stugan,
Räfven tog den gyllne mården,
Bet ihjäl det täcka djuret.
Pohjolainen, långe mannen,
Qvad en höna fram ur munnen,
Att på stugugolfvet trippa
Framför räfvens öppna käftar.
Lemminkäinen, muntre gossen,
Bringar fram en hök ur munnen,
Stark en fogel från sin tunga,
Denne söndersliter hönan.
Sade värden då i Pohja,
Tog till orda sjelf och talte:
»Bättre blir ej här gelaget,
Om ej gästerna förminskas;

Gårdens sysslor jaga gästen
Äfven från de bästa gillen!
Vik då hädan, Hiisi-afskum,
Drag dig bort ur menskors åsyn,
Sök ditt hemvist, leda väsen,
Fly till eget land, du onde!”
  Sade muntre Lemminkäinen,
Kauko yttrade till gensvar:
”Ej med tomma ord en hjelte,
Icke ens den allra sämste,
Kan förmås att lemna stället,
Att sig från sin plats förflytta.”
  Värden sjelf i Pohjagården
Ryckte då sitt svärd från väggen,
Grep sin eldigt skarpa klinga,
Yttrade ett ord och sade:
”O du Ahti Saarelainen,
Eller vackre Kaukomieli!
Låt oss mäta våra klingor,
Må vi våra svärd beskåda,
Pröfva på, om min är bättre,
Eller Ahti Saarelainens!”
  Sade muntre Lemminkäinen:
”Föga duger väl min klinga,
Som mot ben är sönderkrossad,
Bräckt mot hundra hufvudskålar!
Men likväl och det oaktadt:
Om ej festen bättre blifver,
Må vi mäta då och pröfva,
Hvem som har en bättre klinga!

Icke skydde förr min fader
Att sitt svärd med andra mäta;
Skall hans slägt med mig sig ändra,
Ätten med hans son försämras?”
 Svärdet tog han, stålet grep han,
Drog sin eldigt skarpa klinga
Fram utur dess läderbalja,
Buren vid det mjuka bältet;
Derpå mättes och försöktes
Längden af de begge svärden,
Och så obetydligt längre
Var då Pohja-värdens klinga,
Som det svarta under nageln,
Som en fingerled till hälften.
 Sade Ahti Saarelainen,
Yttrade den sköne Kauko:
”Något längre är din klinga,
Ditt alltså är första hugget!”
 Värden uti Pohjagården
Hugger till och slår omkring sig,
Måttar ständigt, träffar icke
Muntre Lemminkäinens hufvud,
Gör ett hugg i takets sparre,
Slår i stugans öfre dörrpost;
Sparren brister af på tvären,
Dörrens post i stycken springer.
 Sade Ahti Saarelainen,
Yttrade den sköne Kauko:
”Hvad har sparren gjort för illa,
Hvad har stugans dörrpost brutit,

Då mot sparren så du måttar,
Dänger svärdet så mot dörren?
"Hör mig, son af Pohjolainen,
Värd i dessa Pohjas stugor!
Ledsam är en strid i stugan,
Svår en tvekamp midt bland qvinnor!
Nya stugan ner vi söla,
Golfvet vi med blod befläcka:
Ut på gården må vi träda,
Ut på åkern gå att strida,
Ut på fältet, för att kämpa;
Bättre bloden är derute,
Vackrare på öppna gården,
Prydligare der på drifvan!"
Ut på gården nu de trädde;
Fanns derute då en kohud,
Hvilken ut på marken breddes,
Och på huden stego båda.
Sade Ahti Saarelainen:
"Hör mig nu, du Pohja-ättling!
Längre är väl här din klinga,
Mera fruktansvärdt ditt slagsvärd,
Men det torde ock behöfvas,
Innan från hvarann vi skiljas,
Innan här din hals du mister;
Slå då till du Pohja-ättling!"
Och då hugger Pohja-värden,
Hugger en gång, hugger tvenne,
Hugger slutligt tredje gången,
Men han måttar icke säkert,

Snuddar ej engång vid köttet,
Rör ej ens det yttre hullet.
  Sade Ahti Saarelainen,
Utbrast sköne Kaukomieli:
"Låt då mig också försöka,
Min är turen längesedan!"
  Värden uti Pohjagården
Aktar dessa ord dock föga,
Hugger ständigt, oförväget,
Måttar jemnt, men träffar icke.
  Blixtar ljungade ur svärdet,
Flammor sköto fram ur stålet,
Som af Ahtis händer svängdes;
Vida kring dess glans sig bredde
Spred sig skimrande på halsen
Af den långe Pohja-sonen.
  Sade vackre Kaukomieli:
"Hå, du värd i Pohjagården!
Arme man, din hals är redan
Lika röd som morgonrodna'n!"
  Pohjolainen, långe mannen,
Värden sjelf i Pohjagården
Sänker sina blickar nedåt,
Söker att sin hals beskåda;
Men den muntre Lemminkäinen
Slår då plötsligt till med svärde
Börjar hugga in på mannen,
Svänger högt sin blanka klinga.
  Och han ger ett väldigt svärd
Slår hans skalle af från skuldran

Skiljer hufvudet från halsen,
Hugger af det som ett rofskaft,
Som ett sädesax från halmen,
Eller från en fisk dess fena.
Hufvudet till marken faller,
Skallen trillar ner på gården,
Likasom, då pilen träffat,
Tjädern ner ur trädet dimper.
Hundra stolpar stå på backen,
Tusen stå på gården resta,
Hundra hufvuden på dessa,
Tom är blott en enda stolpe.
Men den muntre Lemminkäinen
Tog den arme mannens hufvud,
Lyfte skallen upp från marken,
Ställde den på stolpens ända.
Derpå Ahti Saarelainen,
Kaukomieli sjelf, den sköne,
Återvänder in i stugan,
Yttrar der ett ord och säger:
"Hemta vatten, arga flicka,
Att jag från min hand får tvätta
Blodet af den ilskne värden,
Af den ondskefulle mannen!"
Mäkta vred blir Pohjas gumma,
Mäkta vred och svårt förbittrad,
Män med svärd hon frambesvärjer,
Qväder vapenklädda kämpar,
Hundra män med skarpa klingor,
Tusen krigare med slagsvärd,

Att förgöra Lemminkäinen,
Att den sköne Kauko döda.
Tid det blef för Lempi-sonen
Högsta tid att bort sig skynda
Svårt det var i sjelfva verket,
Ständigt mer och mer betänkli
Att bli qvar för Lemminkäinen
Att sig längre uppehålla
Här vid detta Pohja-bröllop,
Vid den dolda skarans gillen.

Tjugondeåttonde Sången.

Unge Ahti Saarelainen,
Den förvägne Lemminkäinen
Söker nu att sig fördölja,
Att på flykten sig begifva,
Bort från Pohjola, det mörka,
Från den skumma Saragården.
Som en storm han styr ur stugan,
Flyr som röken ut på gården,
Att sin egen illbragd undgå,
Att för egna dåd sig dölja.
När han ut på gården kommit,
Blickar han åt alla sidor,
Söker der sin fordne fåle,
Får dock ej på fålen sigte,
Ser på åkern blott ett stenblock,
På dess vall en videbuske.
Hvar är nu ett råd att hemta,
Hvem skall här sitt bistånd gifva,
Att ej död må nå hans hufvud,
Ej hans hår af nöd må hotas,

Ej förderf hans lockar hinner
Här på dessa Pohja-gårdar?
Redan hörs från byn ett bulle
Stoj från närbelägna stugor,
Vapen blänka rundt kring byg
Ögon glimma genom fönstren.
  Nu den muntre Lemminkäine
Sjelfve Ahti Saarelainen,
Nödgas att gestalt förbyta,
Måste här förändra skepnad:
Som en örn han upp sig höjde,
Sökte upp mot himlen stiga,
Men hans kind af solen sveddes
Månen lyste på hans tinning.
  Men den muntre Lemminkäin
Höjer då en bön till Ukko:
"Jumala, du gode Ukko,
Stränge man i himlens höjder,
Du som luftens åska länkar,
Som beherskar alla strömoln!
Låt ett töcken ut sig breda,
Sänd ett litet moln på fästet,
I hvars skygd jag bort kan ila,
Till mitt hem tillbaka styra,
Till min egen goda moder,
Till den kära ålderstigna!"
  Lättbevingad fram han flyger
Ser sig då en gång tillbaka,
Och en spräcklig hök han mär
Lågor brinna ur dess ögon,

Liksom förr i Pohja-sonens,
Uti Pohja-värdens ögon.
Sade då den gråe höken:
”Ha, min vän och broder Ahti,
Mins du än den sista striden,
Mins du fordna kämpalekar?”
Sade Ahti Saarelainen,
Kaukomieli gaf till gensvar:
”Hör mig hök, min lilla fogel!
Flyg du till ditt hem tillbaka
Och förtälj, då du har kommit
Fram till Pohjola, det mörka,
Hur en örn är svår att fånga,
Att med klorna sönderslita.”
Ahti återkom till hemmet,
Till sin egen goda moder
Med en högst bedröfvad uppsyn,
Djupt betryckt uti sitt sinne.
Och sin moder här han möter,
Vandrande på boskapsvägen,
Gående vid gärdesgården;
Modren skyndar då att fråga:
”Du min egen yngste gosse,
Starkaste bland mine söner!
Hvarför är du så bedröfvad,
Då från Pohjola du kommer?
Har man kränkt dig der vid kannan
Under Pohja-gästabudet?
Om vid kannan man dig hånat,
Skall du få en bättre stånka,

Sång. 28.

Som din far i striden tagit,
Uti krig som byte vunnit."
Sade muntre Lemminkäinen:
"O min moder som mig burit!
Om vid kannan man mig håna
Kränkt jag hade alla värdar,
Hade hånat hundra kämpar,
Pröfvat tusen hjeltars styrka!"
Sade Lemminkäinens moder:
"Hvarför är du då bedröfvad?
Blef din fåle öfverträffad,
Har man för din häst dig sky
Om din hingst man öfverträffa
Kan en bättre hingst du köpa
Med din fars förvärfda medel,
Med hans samlade förråder!"
Sade muntre Lemminkäinen:
"O min moder, som mig burit
Om man för min häst mig hå
Om min hingst man öfverträff
Hade värden sjelf jag hånat,
Bragt på skam hvarenda körs
Alla män och deras fålar,
Hjeltarne med deras hingstar."
Sade Lemminkäinens moder:
"Hvarför är du då så sorgsen,
Så bedröfvad i ditt sinne,
Då från Pohjola du kommit?
Hafva qvinnor dig begabbat,
Gårdens flickor dig beskrattat

Om dig qvinnorna begabbat,
Gårdens flickor dig beskrattat,
Kan du andra lätt begabba,
Framgent andra mör beskratta."
Sade muntre Lemminkäinen:
"O min moder, som mig burit!
Om mig qvinnorna förhånat,
Gårdens flickor mig beskrattat,
Hade värden sjelf jag skymfat,
Kränkt hvarenda vacker qvinna,
Förolämpat hundra hustrur,
Gäckat tusen andra tärnor!"
Sade Lemminkäinens moder:
"Hvad går åt dig då, min gosse?
Någonting har säkert händt dig
På din färd till Pohjagården!
Kanske du för mycket ätit,
Ätit och derjemte druckit,
Och om natten på ditt läger
Skådat alltför svåra drömmar?"
Sade muntre Lemminkäinen,
Fällde dessa ord till gensvar:
"Gamla käringar må grubbla
Öfver nattligt drömda syner!
Mina nätters drömmar mins jag,
Mins än bättre mina dagars;
O min egen gamla moder!
Lägg nu vägkost i en påse,
Fyll med mjöl en liten lärftssäck,
Och med salt ett stycke linne:

Sång. 28.

Bort din gosse måste vandra,
Ut på väg från dessa nejder,
Långt från detta gyllne hemvist
Dessa vackra goda gårdar;
Männer hvässa sina klingor,
Hjeltar slipa sina lansar!»
Ifrigt spörjer då hans moder,
Så hans fostrarinna frågar:
»Hvarför hvässas deras klingor,
Hvarför slipas deras lansar?»
Sade muntre Lemminkäinen,
Svarade den sköne Kauko:
»Sina svärd de alla hvässa,
Alla slipa sina lansar
Endast för mitt arma hufvud,
För min hals, jag olycksfulle;
Saker händt och dåd ha timat
Borta der i Pohjas gårdar:
Jag har dödat Pohjolainen,
Värden sjelf i Pohjagården,
Och till strid har Pohja rest s
Plötsligen stått upp till örlig
Mot mig, olycksfulle gosse,
Mot mig ensam, rundtomkring
Modren tager då till orda,
Till sin son den gamla säger:
»Det var detta som jag sade,
Derför har ju jag dig varnat,
Ständigt velat dig förbjuda
Att till Pohjagården draga;

Om du blifvit vid det rätta,
Stannat i din moders stuga,
Under egen moders vårdnad,
I din fostrarinnas gårdar,
Hade inga fejder börjat,
Inga stridigheter uppstått!
”Hvar skall du, min stackars gosse,
Hvar, du arme olycksburne,
För ditt dåd dig nu fördölja,
Hvar din egen illbragd undgå,
Att ej döden når ditt hufvud,
Att du icke halsen mister,
Att ditt hår ej nöd må hota,
Ofärd dina mjuka lockar?”
Sade muntre Lemminkäinen:
”Ingen sådan plats jag känner,
Dit jag kunde undanflykta,
För mitt eget dåd mig dölja;
O min moder, som mig burit,
Säg mig, hvar jag mig skall gömma!”
Lemminkäinens moder svarar,
Tager ordet sjelf och säger:
”Icke vet jag, hvart jag råder,
Hvart jag bjuder dig att fara:
Om du till en tall förbytt dig,
Eller till en en på sandmon,
Skall förderfvet dock dig drabba,
Ofärd äfven der dig hinna:
Ofta nog en tall på backen
Fälles ned och klyfs till pertor,

Sång. 28.

Ofta enarne på sandmon
Qvistas af till gärdsgårdsstörar.
"Om du blir en björk i däld
Eller ock en al i lunden,
Skall förderfvet dock dig drabb
Ofärd äfven der dig möta:
Ofta nog en björk i dälden
Blir till klabbar sönderhuggen,
Ofta blifva lundens alar
Fällda ner, då marken svedjas.
"Gör du dig till bär på back
Till ett lingon uppå heden,
Här på egen mark till smultron
På en annans mark till blåbär,
Skall förderfvet dock dig hinna
Ofärd äfven der dig drabba:
Jungfrur skulle då dig plocka,
Tennbriskprydda mör dig taga.
"Går i hafvet du som gädda
Som en sik i lugna elfven,
Skall dock döden der dig drab
Ett olyckligt slut dig hinna:
Ty en yngling, svart som sote
Skall sitt nät i vattnet sänka,
Ungfisk upp i noten draga,
Gammal fisk i nätet fånga.
"Gör du dig till ulf i skogen
Till en björn i ödemarken,
Skall dock ofärd der dig drabl
Äfven der förderf dig hinna:

Ty en yngling, mörk som sotet,
Skall då der sin spjutspets hvässa,
För att alla vargar döda,
För att skogens björnar fälla."
Nu den muntre Lemminkäinen
Yttrade ett ord och sade:
"Sjelf jag vet de vidrigaste,
Känner till de värsta ställen,
Der mig döden gripa kunde,
Der ett sorgligt slut jag funne;
Moder, du som gaf mig lifvet,
Som din egen mjölk mig gifvit,
Säg, hvart vill du jag skall flykta,
Säg, hvad är ditt bud, din vilja?
Döden står mig ren vid munnen,
Och min olycksdag vid skägget;
Blott en dag mitt hufvud qvarstår,
Knappast en så helt och hållet!"
Lemminkäinens gamla moder
Tog till orda sjelf och sade:
"Jag kan nämna dig ett ställe,
En den bästa plats i verlden,
Der en brottsling kan sig dölja,
Der han kan en tillflykt finna;
Ty ett stycke land jag minnes,
Känner till ett litet ställe,
Icke betadt, icke slaget,
Ej af männers klingor hemsökt.
Men då bör en ed du svära,
Ge ett dyrt och heligt löfte,

Att du ej på sexti somrar
Ut i härnad dig begifver,
Icke ens af lust till silfver,
Eller om du guld behöfver."
  Sade muntre Lemminkäinen:
"Med en helig ed jag svär dig,
Att ej under första sommarn,
Icke ens uppå den andra,
Ut i stora strider draga,
Ut i krig, der klingor rassla;
Sår jag bär på mina skuldror,
Djupa hugg ännu i bröstet
Från förgångna glada dagar,
Tidigare kämpalekar
Uppå stridens vida valplats,
På de fält, der männer dödas."
  Lemminkäinens gamla moder
Yttrar då ett ord och säger:
"Tag din faders egen farkost,
Res med den att dig fördölja!
Öfver nio haf begif dig,
Och det tionde till hälften,
Till en fjärdomfamnad holme,
Till en ö i öppna hafvet,
Der din fader förr sig dolde,
Dolde sig och fann en tillflykt
Under stridens långa somrar,
Under flere hårda krigsår;
Godt var honom der att vara,
Ljufligt att sin tid förnöta;

Dölj dig der ett år, och tvenne,
Vänd på tredje året åter
Till din faders kända stugor,
Till föräldrahemmets båtstrand!"

Sång. 28.



Tjugondenionde Sången.

Lemminkäinen, muntre gossen,
Kaukomieli sjelf, den sköne,
Får sig vägkost i en påse,
Sommarsmör uti en vacka,
Smör för ett års tid till vägkost
Och för andra året svinkött;
Reser så att sig fördölja,
Färdas bort och skyndar dädan,
Yttrar dervid så och säger:
»Ut jag styr och bort jag flyktar,
Far för hela trenne somrar,
För en tid, kanske, af fem år;
Låter maskar fälten fräta,
Lodjur i min löfskog hvila,
Renar tumla sig på åkern,
Gäss i dessa lunder dväljas!
»Lef då väl, min goda moder!
Men när Pohja-folket kommer,
Pimentolas stora skara,
För att kräfva ut mitt hufvud,

Svara då, att ut jag vandrat,
Att jag mig åstad begifvit,
Sedan samma sved jag huggit,
Hvilken redan blifvit skuren!"
  Ut han drog sin båt i vattnet,
Sköt sin farkost ut på vågen,
Från dess stålbesmidda rullar,
Från dess kopparklädda hamnplats,
Hissade i masten segel,
Drog dess dukar högt i toppen,
Tog sig plats i akterstäfven,
Satte sig att skeppet styra,
Stödd mot båtens björkträds-bakstam,
Lutad mot det starka styret.
  Derpå yttrar han och säger,
Fäller dessa ord och talar:
"Blås, o vind, i mina segel,
Jaga, vårens flägt, min farkost,
Låt mitt furuskepp få ila,
Båten, byggd af tallar, styra
Till den obenämnda holmen,
Udden, som ej ord betecknal!"
  Vinden vaggar fram hans farkost,
Hafvets svallvåg skjuter skeppet
Öfver fjärdens vida vatten,
Öfver hafvets öppna sträckor,
Under hela tvenne måna'r
Och till slut i nära trenne.
  Uddens unga tärnor sitta
Vid det blåa haf på stranden,

Sång. 29.

Se sig om åt alla sidor,
Blicka mot det blåa hafvet;
En uppå sin broder väntar
Och en annan på sin fader,
Den dock väntar mest af alla,
Som uppå sin fästman väntar.
  Ahti synes då på afstånd,
Kaukos skepp i fjerran skönjes
Likt en obetydlig molnkant
Midt emellan haf och himmel.
  Uddens mör begrunda saken,
Holmens tärnor så sig yttra:
"Hvilket under syns på hafvet,
Hvilket sällsamt ting på vågen
Om det är en hemmets farkost
Ett af holmens segelfartyg,
Må den vända sig mot hemmet
Hit, mot holmens landningspla
Att vi finge budskap höra,
Tidningar från andra orter,
Om i frid på fasta landet
Eller om i krig man lefver!"
  Vinden blåser frisk i seglet,
Vågen drifver skeppet framåt,
Snart den muntre Lemminkäin
Styr sin farkost fram mot stra
Lägger till vid ön med skeppe
Allra ytterst invid udden.
  Frågar nu, då fram han hun
Spörjer detta vid sin ankomst:

"Fins på denna ö ett ställe,
Någon plats på holmens marker,
Att i land en farkost draga,
Stjelpa skeppet på det torra?"
 Holmens tärnor taga ordet,
Uddens unga jungfrur svara:
"Ställen finnas nog på holmen,
Platser på vår mark tillräckligt
Att i land din farkost draga,
Skeppet på det torra stjelpa:
Stora landningsplatser finnas,
Rullar ha vi nog på stranden
Om ock hundra skepp du hade,
Komme hit med tusen fartyg!"
 Nu den muntre Lemminkäinen
Drar sin farkost upp på stranden,
Skjuter skeppet upp på rullar,
Yttrar sedan sjelf och säger:
"Fins här kanske något ställe,
Någon plats på holmens marker,
Dit en ringa man kan flykta,
Der en kraftlös kan sig dölja
Undan krigets vilda åskor,
Undan skarpa klingors rassel?"
 Holmens tärnor svara honom,
Uddens unga jungfrur yttra:
"Ställen finnas nog på holmen,
Platser nog på dessa marker,
Dit en ringa man kan flykta,
Der en kraftlös kan sig dölja:

Öfverflöd på slott vi ega,
Gårdar, rymliga tillräckligt,
Om ock hundra hjeltar komme,
Tusen män vår ö besökte!"
  Men den muntre Lemminkäin
Yttrar då ett ord och säger:
"Fins då här på ön ett ställe,
Fins en plats på holmens mark
Blott ett litet stycke björkskog
Eller någon annan jordlapp,
Der en sved jag kunde fälla,
Rödja upp en duglig åker?"
  Holmens tärnor svara honom
Uddens jungfrur så sig yttra:
"Intet ställe fins på holmen,
Ingen plats på våra marker,
Icke som din rygg så bred ens
Icke något enda skäppland,
Der en sved du kunde fälla,
Rödja upp en duglig åker:
Holmens mark är re'n fördelad
Åkerjorden noga utmätt,
Lott om hvarje lund är kastad
Hvarje äng är lagligt skiftad."
  Sade muntre Lemminkäinen,
Frågade den vackre Kauko:
"Fins då här på ön ett ställe,
Fins en plats på holmens mar
Der jag kunde sånger sjunga,
Qväda mina långa qväden?

Orden smälta mig i munnen,
Börja gro uppå mitt tandkött.”
Holmens tärnor taga ordet,
Uddens unga jungfrur svara:
”Ställen finnas nog på holmen,
Platser här på ön tillräckligt,
Der du kunde sånger sjunga,
Qväda dina vackra visor:
Lunder der du leka kunde,
Marker, der du finge dansa.”
Nu den muntre Lemminkäinen
Börjar att sin sångkonst öfva;
Rönnar qvad han fram på gården,
Ekar midt på boskapstågen,
Jemna grenar på dem alla,
På hvarenda gren ett äple,
Gyllne hjul på hvarje äple,
Och en gök på hvarje guldhjul:
När en gök då börjar gala,
Strömmar guld ifrån dess tunga,
Flödar koppar fram ur näbben,
Droppar silfver ner ur munnen,
Ner uppå den gyllne kullen,
På den silfverrika höjden.
Ännu längre sjunger Kauko,
Qväder ännu mer och ordar,
Sjunger markens sand till perlor,
Skänker glans åt alla stenar,
Alla träd ett högrödt skimmer,
Alla blommor guldets färger.

Sång. 29.

Yttermera qväder Kauko,
Sjunger fram en brunn på går
Samt ett gyllne lock på brunn
Och en gyllne hink på locket
Hvarest gossar kunde dricka,
Gårdens mör sitt anlet tvätta.
Sjöar sjöng han fram på fäl
Änder blå i dessa sjöar:
Tinningar af guld de hade,
Silfverhufvu'n, kopparfötter.
Häpnad griper holmens tärn
Uddens unga jungfrur undra
Öfver Lemminkäinens sångkon
Öfver hjeltens trollförmåga.
Sade muntre Lemminkäinen
Talade den sköne Kauko:
"Herrligt kunde jag väl qväda
Skulle sköna sånger sjunga,
Om jag under taket vore
Och vid bordets ända sutte:
Men om ingen stuga finnes,
Om ett golf åt mig ej bjudes
Vill jag lasta af i skogen,
Stjelper sångerna i snåret."
Holmens tärnor svara honom
Uddens unga mör förmena:
"Stugor, stora nog, vi ega,
Gårdar rymliga tillräckligt,
Dit du kan din sång förflytta
In från denna köld härute."

När den muntre Lemminkäinen Sång. 29.
In i stugan stigit hade,
Dryckesstopen fram han qväder
Till det långa bordets ända,
Alla stop med öl han fyller,
Qväder mjöd i sköna kannor,
Öfvermått af mat på faten,
Råga öfver kärlens kanter.
Öl i stop nu fanns tillfyllest,
Mjöd i alla dryckeskannor,
Smör tillhands i riklig måtto,
Och derjemte äfven svinkött,
Att förpläga Lemminkäinen,
Att den sköne Kauko mätta.
Högeligen fin är Kauko:
Ej han börja vill att äta
Utan knif med skaft af silfver,
Bett, som vore guldbeslaget.
Knif han fick med skaft af silfver,
Qvad ett bett, med guld beslaget,
Och ett rundligt mål han gjorde,
Tömde ölet rätt förnöjsamt.
Nu den ystre Lemminkäinen
Styr från by till by sin kosa
Under glam med holmens tärnor,
Med de sköna lockomhöljda.
Hvart han än sitt hufvud vände,
Möttes han af deras kyssar,
Och der handen ut han sträckte,
Genast han en tryckning kände.

Sång. 29.

Hvarje natt var Kauko ute.
Äfven i det värsta mörker;
Ej der fanns en by på holme
Der ej tio gårdar funnos,
Och bland gårdar ej en enda
Der ej tio flickor funnos;
Icke fanns der någon flicka,
Icke någon moders dotter,
Vid hvars sida ej han sofvit,
På hvars arm han icke hvilat
Tusen tärnor han besökte,
Sof hos flere hundra enkor;
Två bland tio funnos icke,
Icke trenne ens af hundra
Jungfrur, dem han icke famn
Enkor, dem han ej besofvit.
Så den yre Lemminkäinen
Lefde sorglöst fram i tiden
Under hela trenne somrar
Uti holmens stora byar,
Tjuste alla holmens tärnor
Och förnöjde äfven enkor;
Oförnöjd dock blef en enda,
Glömd en gammal mö allena
Långt i fjerran på en udde,
I den sista byn af tio.
Ren han tänkte på att res
Ämnade till hemmet styra,
Då den gamla mön omsider
Sjelf engång till honom sade

"Vackre yngling, käre Kauko,
Om du icke mig vill minnas,
Skall väl jag, då bort du reser,
Styra mot en sten din farkost!"
Men ej förr än hanen galat,
Vaknar Kauko nästa morgon,
Hann ej jungfrun mer besöka,
Ej den arma mön förnöja.
Slutligen en dag beslöt han,
Svor en afton dyrt att vakna
Innan månen hunnit uppgå,
Innan hanen hunnit gala.
Långt förut han steg från hvilan,
Vida förr än sjelf han ämnat,
Och begaf sig straxt på vägen,
Styrde genom holmens byar
Att den arma mön besöka,
Att förnöja äfven henne.
Nu, då fram han gick i natten,
Skred från by till by helt ensam
Fram emot den fjerran udden,
Till den sista byn bland tio,
Såg han ej en gård vid vägen,
Der ej trenne stugor funnos,
Icke någon enda stuga,
Der ej trenne kämpar funnos,
Såg ej heller någon kämpe,
Som ej slipade sitt slagsvärd,
Som ej hvässade sin yxe
För att döda Lemminkäinen.

Den förvägne Lemminkäinen
Yttrar då ett ord och säger:
"Ack, så har då dagen randats,
Och den milda solen uppgått
Öfver mig, beklagansvärde,
Öfver denna hals, jag arme!
Lempo lär väl här beskydda
I sin famn en ensam hjelte,
Dölja honom i sin mantel,
Gömma den uti sin kappa,
Som af hundra män är ansatt,
Som af tusende förföljes!"
Jungfrur hann ej mer han famn
Hann ej smeka dem han famnat,
Bort han gick till holmens båtha
Sökte der sitt skepp, den arme:
Bränd till aska var hans farkost,
Båten var till stoft förvandlad.
Nu han såg sin ofärd stunda,
Såg en nödens dag sig närma;
Och en båt han börjar bygga,
Söker timra ny en farkost.
Men han saknar nödigt virke,
Bräder tryta vid hans timring;
Slutligt fann han trä, helt litet,
Virke, ganska obetydligt:
Bitar fem utaf en slända,
Stycken sex ifrån en rockten.
Häraf nu en båt han timrar,
Börjar bygga ny en farkost;

Timrar den med trolldomsformler
På en frambesvuren verkplats,
Skapar med ett slag en båtkant,
Med ett annat andra kanten;
Med ett tredje slag omsider
Får han hela båten färdig.
Ut i sjön han sköt sin farkost,
Stötte båten ner i vattnet,
Höjde rösten, tog till orda,
Yttrade och sade slutligt:
"Flyt, min båt, så lätt som bläddran,
Som ett näckrosblad på vågen!
Örn, o gif mig trenne fjädrar,
Och du korp, o gif mig tvenne,
Till ett skydd för skrala skeppet,
För min klena båt till sqvättbord!"
I sin farkost nu han stiger,
Tager plats i båtens bakstam,
Sorgsen och med nedsänkt hufvud,
Med åt sidan lutad mössa,
Ledsen att ej flere nätter,
Icke flere dar få dröja
Under glam bland holmens tärnor,
I de lockomhöljdas lekar.
Talte muntre Lemminkäinen,
Sade nu den sköne Kauko:
"Fjerran måste hjelten styra,
Ut på väg från dessa stugor,
Bort från dessa jungfrurs lekar,
Från de fagras glada samqväm!

Men, då bort jag mig begifver
När från orten nu jag viker,
Torde ej dess tärnor jubla,
Icke le de lockomhöljda,
Här i dessa snöda nejder,
Dessa holmens usla gårdar!"
 Bittert gråta holmens tärnor,
Högljudt klaga uddens jungfru
"Hvarför far du, Lemminkäine
Hvarför flyr du, männers pryd
Fann du holmens mör för kysk
Eller alltför få till antal?"
 Sade muntre Lemminkäinen
Svarade den sköne Kauko:
"Icke fann jag dem för kyska
Icke alltför få till antal:
Hundra tärnor här jag finge,
Kunde tusen qvinnor famna;
Derför reser Lemminkäinen,
Derför far jag, männers prydn
Att en åtrå här mig gripit,
Djup en längtan till min heml
Saknad efter hemmets smultro
Efter egna kullars hallon,
Efter fosterbygdens tärnor,
Efter egna nejders dufvor!"
 Nu den muntre Lemminkäin
Styrde båten längre utåt;
Vinden kom och förde skeppe
Vågen kom och dref hans fark

Ut på hafvets blåa yta,
På dess vida öppna sträcka;
Men på strand de arma blefvo,
På en häll de ömma stodo,
Holmens mör, i sorg försänkta,
Högljudt klagande, de ljufva.
Bittert greto holmens tärnor,
Jämrade sig der så länge,
Som ännu hans masttopp syntes
Och en skymt af toppens hake;
Dock, ej masten här de sörjde,
Icke heller toppens hake,
Utan den som stod vid masten,
Den som skötte segelskotet.
Lemminkäinen gret ej mindre,
Gret och sörjde sjelf så länge,
Som en strand af holmen syntes,
Som dess höjder fjerran skönjdes;
Dock ej holmens strand begret han,
Sörjde icke holmens höjder,
Jungfrurna på ön han sörjde,
Holmens höjders fagra dufvor.
Nu den muntre Lemminkäinen
Färdas på det blåa hafvet,
Seglar en och tvenne dagar,
Men uppå den tredje dagen
Blåser vinden upp med styrka,
Börjar himlens rand att dåna,
Nalkas från nordvest en stormvind,
Från nordost ett våldsamt väder,

Bryter kant på kant från båten
Stjelper slutligt sjelfva skeppet.
Nu den muntre Lemminkäinen
Faller handlöst ner i hafvet;
Fram med fingrarne han stretar
Bär sig upp med sina fötter.
När ett dygn i sjön han sum
Sträfvat fram af alla krafter,
Blir en liten sky han varse,
Ser han i nordvest en molnkan
Hvilken till en strand förbytes,
Till en udde sig förvandlar.
Till en gård han gick på ud
Fann värdinnan stadd vid bakn
Döttrarna vid brödberedning:
"O du goda gårdsvärdinna!
Om du nu min hunger såge,
Om mitt ärende du kände,
Sprunge du helt visst i boden,
Ner i källarn som en stormvin
Bragte med dig öl i kannan,
Toge fram ett stycke skinka,
Ställde detta öfver elden,
Lade smör dertill en smula,
Att en tröttad man förpläga,
En af vågor kringvräkt hjelte;
Dag och natt jag redan summi
Bland det vida hafvets böljor;
Vinden blott mitt stöd har var
Hafvets våg min enda tillflykt.

Gårdens vänliga värdinna
Gick uti sin bod på backen,
Bragte med sig smör ur boden
Äfvensom ett stycke svinkött,
Detta lade hon på elden,
Att den svultne väl förpläga,
Frambar öl uti en kanna
Åt den våg-kringvräkte hjelten:
Skänkte sen en annan farkost,
Gaf helt ny en båt åt Kauko,
Att i den sig ut begifva,
Att till hemmet återvända.
Så den muntre Lemminkäinen
Kom till hemmets nejder åter,
Såg dess stränder, såg dess marker,
Såg dess många sund och öar,
Sina gamla landningsplatser,
Ställen, der han fordom lefvat,
Hemmets tallbevuxna höjder,
Kullarne med sina granar;
Endast stugan fann han icke,
Såg ej mer dess väggar qvarstå.
Ty på stugans plats derborta
Susade en nyvext häggskog,
Tallar skymde gårdens backe,
Enar vexte på dess brunnsväg.
Sade muntre Lemminkäinen,
Talte sköne Kaukomieli:
"Här jag dvalts i dessa lunder,
Lekt på lindan många stunder,

Klängt på alla dessa stenar,
Trampat dessa åkerrenar!
Hvem har undanskaffat stugan,
Sköflat här de sköna husen?
Bränd är stugan ner till jorden
Och dess aska vinden kringströ
Ut han brast i bittra tårar,
Gret en dag och gret en annan
Men ej gret han öfver stugan,
Sörjde ej den brända boden,
Sörjde den, som bott deripne,
Bodens kära egarinna.
Men en fogel ser han nalkas
Ser en örn i luften sväfva,
Spörjer då af denne fogel:
"Örn, o du min egen fogel,
Kanske kunde du mig säga,
Hvar min gamla moder finnes.
Hvar min väna vårdarinna,
Hon, den hulda, som mig fost
Örnen ej besked kan gifva,
Intet vet den dumme fogeln;
Att hon dött, han dock förmo
Menar att hon lifvet mistat,
Tror att hon för svärd har fall
Att hon är med yxe slagen.
Sade muntre Lemminkäinen,
Talte sköne Kaukomieli:
"Du min väna vårdarinna,
Hulda moder, som mig burit!

Död du är, min fostrarinna,
Borta nu, min dyra moder!
Ack till stoft du re'n förmultnat,
Granar vexa på ditt hufvud,
Enar öfver dina hälar,
Viditräd på dina fingrar!
"Fåfängt gick jag, olycksfulle,
Drog, mig sjelf till men, jag arme,
Att mitt svärd i striden mäta,
Att det vackra vapnet pröfva
Borta der på Pohjas gårdar,
Pimentolas åkerrenar —
Ofärd jag min slägt beredde,
Döden åt min egen moder!"
Kauko nu omkring sig blickar
Och ett lindrigt spår han skönjer,
Som är trampadt uti gräset,
Som i markens ljung är intryckt,
Och en väg han här sig söker,
Lyckas leta ut en gångstig;
Vägen leder in i skogen,
Framåt föres han af stigen.
Fram han går en verst och tvenne,
Vandrar än ett stycke längre
In i djupa ödemarken
Till en bugt af skogsmons krökning;
Varsnar der en bortgömd stuga,
Undandold en liten koja,
Ställd emellan tvenne klippor,
Under skydd af trenne granar,

Ser i den sin goda moder,
Skådar der den ålderstigna.
  Nu den muntre Lemminkäinen
Gripes af den största glädje,
Höjer då sin röst och säger,
Fäller dessa ord och talar:
"Du min kära, goda moder,
Du min väna vårdarinna!
Lefver du då verkeligen,
Fins du qvar ännu, du gamla!
Re'n som död jag dig begråtit,
Som för alltid hädangången,
Trott att du för svärd har fallit
Att med spjut du blifvit dödad;
Och af tårar blind jag blifvit,
Sorg mitt sköna anlet sköflat."
  Lemminkäinens moder svarar
"Ja, i sanning, än jag lefver,
Men har nödgats undanflykta,
Tvungits att mig här fördölja
I den djupa ödemarken,
Innerst här vid skogsmons krök
Ty en fejd begynte Pohja,
Krig dess fjerran skaror bragte
Mot dig, olycksfulle gosse,
Du till svåra öden födde;
Stugorna de bränt till aska
Och förhärjat hela gården!"
  Sade muntre Lemminkäinen:
"O min moder, som mig fostra

Detta bör dig ej bekymra,
Ej den minsta sorg dig göra!
Nya stugor skola timras,
Andra bättre gårdar byggas,
Krig mot Pohjola skall börjas,
Lempo-skaran skall förgöras!"
Lemminkäinens gamla moder
Tog till orda sjelf och sade:
"Länge dröjde du min gosse,
Länge dvaldes du, min Kauko,
Borta uti andra länder,
Uti obekanta nejder,
På den obenämnda udden,
Ön, som intet ord betecknar!"
Sade yre Lemminkäinen,
Yttrade den sköne Kauko:
"Godt det var mig der att vara,
Nöjsamt jag min tid förnötte:
Träden skimra der så röda,
Träden röda, fälten blåa,
Och som silfver furans grenar,
Klart som guldet ljungens blommor:
Kullar finnas der af honing,
Hela berg af idel hönsägg;
Mjöd ur torra granar flyter,
Mjölk ur gamla murkna tallar,
Smör ur gärdsgårdshörnen sipprar,
Öl ur alla gärdsgårdsstörar.
"Ja, der var mig godt att vara.
Ganska angenämt att lefva:

Sång. 29.

Ett dock gjorde lifvet tråkigt,
Gjorde vistelsen besvärlig:
Rädd man var om sina döttrar,
Alltför mån om sina snärtor,
Trodde att med dessa jäntor,
Att med dessa fula tossor
Jag för illa fara kunde
Och för ofta låg om natten:
Jag, som alltid flytt för flickor,
Varit rädd för qvinnors döttrar
Som en varg för boskapshjorden,
Som en hök för bygdens dufvor!”

Trettionde Sången.

Unge Ahti, ende gossen,
Den förvägne Lemminkäinen,
Går en morgon ganska tidigt,
Bittida, vid dagens gryning,
Till sitt fartygs lägerställe,
Till sin landningsplats vid stranden.
Högljudt klagar här hans farkost,
Skeppet med de smidda hakar:
»Hvarför har man hop mig fogat,
Hvarför blef jag arma formad?
Ahti styr ej mer till örlig,
Ej på hela sexti somrar,
Icke ens af lust till silfver,
Eller om han guld behöfde!»
Men den muntre Lemminkäinen
Gaf sin båt ett slag med vanten,
Med sin brokigt prydda handske,
Tog till orda sjelf och sade:
»Sörj ej mer, du båt af furu,
Du med sidobord försedda!

Än du får i örlig draga,
Än som förr till strider styra
Full af roddare du blifver
Kanske re'n i öfvermorgon!"
  Derpå går han till sin mod
Yttrar sjelf ett ord och säger
"Gråta må du ej, o moder,
Icke klaga nu, du gamla,
Om jag mig åstad begifver,
Om till stridens fält jag drage
Ty en plan jag har i sinnet,
Ett beslut min hjerna fattat:
Att förgöra Pohja-folket,
Hämnas på det snöda slägtet!"
  Modren söker hindra honom,
Så den gamla honom varnar:
"Störta dig ej mer min gosse
Uti dessa Pohja-strider,
Ofärd blott dig der skall drabb
Döden går du der till möte!"
  Föga aktar Kauko detta,
Tänker endast på att resa,
Blir vid sitt beslut att fara,
Yttrar dessa ord och säger:
"Hvar skall jag en kämpe finna,
Hvar en kämpe, hvar en klinga
Som i strid kan Ahti hjelpa,
Som den starkes bistånd blifver?
  "Tiera är mig välbepröfvad,
Kuura känd från fordna dagar:

Kanske jag i honom finner
Denne kämpe, denna klinga,
Som i strid kan Ahti hjelpa,
Som den starke bistånd gifver!”
Nu från by till by han vandrar,
Styr på väg till Tieras boning,
Yttrar, när sitt mål han hunnit,
Säger, då han gården uppnått:
”Tiera, du min välbekante,
Du min dyre vän och broder!
Mins du än de flydda tider,
Dessa våra fordna dagar,
Då vi tvenne oss begåfvo
Ut till krigets vida valplats?
Icke till en by vi kommo,
Der ej tio gårdar funnos,
Ej en enda gård vi sågo,
Der ej tio kämpar funnos,
Icke heller någon kämpe,
Ej en enda man så modig,
Som vi ej till marken slogo,
Som vi tvenne icke fällde.”
Tieras far vid fönstret sitter,
Slöjdar der uppå sitt spjutskaft,
Modren står vid bodens tröskel,
Tjärnar smör med mycket buller,
Bröderna vid ledets mynning
Sammanfoga sina slädar,
Systrarna på bryggans ända
Hålla på att kläder tvätta.

Fadren yttrar då vid fönstret
Modren invid bodens tröskel,
Bröderna vid ledets mynning,
Systrarna på bryggans ända:
"Tiera har ej tid med krigståg
Ej hans spjut med strider hinn
Ty ett prisvärdt köp han slutit
Ingått ett förbund för evigt:
Nyss en maka ung han äktat.
Valt sig egen gårdsvärdinna;
Hennes bröst ej än han nalkat
Än ej smekt den sköna barme
Tiera har sig satt på ugnen
Kuura på ett hörn af muren,
Skor sin ena fot på ugnen,
Och mot härdens kant den an
Spänner bältet på vid porten,
Gjordar sig uti det fria.
Derpå griper Tiera spjutet:
Ej var spjutet bland de största
Icke bland de allra minsta,
Spjutet var af medelstorlek:
Uppå kanten af dess jernspets
Stod en häst, ett föl på sidan
Vargen tjöt vid jernets fogning
Och en björn vid spikens fäste
Tiera skakade sitt kastspjut.
Svängde det igenom luften,
Stötte ner en famn af skaftet
Uti åkerfältets lergrund,

Lindan som af gräs ej täcktes,
Marken, der ej tufvor funnos.
Och sitt spjut han slungar slutligt
Midt bland Lemminkäinens lansar,
Följer med och vandrar dädan
Att i striden Ahti hjelpa.
Derpå Ahti Saarelainen
Skjuter ut i sjön sin farkost,
Böjlig som en orm i gräset,
Eller lik en liflig äsping;
Mot nordvest han styr sin kosa,
Fjerran ut på Pohja-hafvet.
Men värdinnan sjelf i Pohja
Sänder ut den bistra kölden
Öfver hela Pohja-hafvet,
Kring dess vida öppna sträckor,
Yttrar dessa ord derunder,
Manar så och bjuder detta:
"Köld, min egen lille gosse,
Vackra barn, som sjelf jag fostrat,
Skynda hädan, dit jag bjuder,
Dit jag bjuder och befaller:
Låt den oförvägnes farkost,
Lemminkäinens segelfartyg,
Frysa in på öppna hafvet,
På dess vidtutbredda sträcka!
Hölj i frost också dess herre,
Isa fast den oförvägne,
Så att aldrig lös han kommer,
Att han ej sig lös kan slita,

Sång. 30. Förr än jag befriat honom.
Skyndat sjelf att honom lösa!”
Kölden, ond till börd och härkomst.
Gossen, stygg till art och seder,
Gick att sprida köld på hafvet,
Att de blåa böljor binda,
Och på vägen allaredan,
Medan öfver land han framgick.
Nöp han alla löf från träden,
Alla foderskal från gräsen.
Slutligen, då fram han hunnit,
Fram till Pohja-hafvets kuster,
Till det ändlöst vidas branter,
Lät han straxt på första natten
Grunda träsk och vikar frysa,
Isbelade hafvets stränder,
Fick dock icke hafvet afkyldt,
Icke än dess böljor bundna;
Icke finken ens på fjärden,
Ej på sjön den lilla ärlan
Kände sina fötter stelna,
Eller hufvudet förfrysa.
Men den andra natten redan
Skärper kölden till allt mera,
Lägger af all skam och blygsel,
Vexer till och blir förfärlig,
Blir en vinterköld på allvar,
Bränner på med all sin styrka,
Hopar is, en aln i tjocklek,
Sänder snö, så hög som stafven,

Låter den förvägnes farkost
Frysa in på öppna hafvet.
Nu vill kölden Ahti gripa,
Vill den tappre kämpen isa,
Börjar fordra ut hans fingrar,
Kräfver tårna likaledes;
Då förgrymmas Lemminkäinen
Då förgrymmas han och vredgas,
Jagar kölden in i elden,
I det jernuppfyllda röset,
Håller kölden qvar med handen,
Klämmer om det svåra vädret,
Höjer rösten, börjar tala,
Yttrar dessa ord och säger:
"Köld, som Puhuri har framfödt,
Vinterns ondskefulla foster!
Kyl ej mina fingerspetsar,
Hemsök mina tår ej heller,
Vidrör icke mina öron,
Kom mitt hufvud ej för nära!
"Annat nog du har att härja,
Mycket annat att förderfva,
Än det hull en menska eger,
Än en kropp, af qvinna framfödd;
Låt du mark och mossar frysa,
Sprid din frost i kalla stenar,
Härja strandens videbuskar,
Fatta tag i aspens knölar,
Skala näfret af från björkar,
Hemsök skogens unga granar,

Besvärjelse-ord mot kölden: vv. 185–298.

Ej det hull en menska eger.
Ej den qvinnobornes lockar!
»Tillfredsställer dig ej detta,
Kyl då märkligare saker:
Sprid din frost i heta stenar,
Hällar, som af hetta glöda,
In i klippor, jernuppfyllda,
Berg, som stål uti sig gömma.
Kyl den vilda Wuoksi-forsen,
Isa Imatra, den ilskna,
Gapet af dess vattenhvirfvel,
Af dess fruktansvärda vågsvall
»Skall jag nu ditt ursprung
Redogöra för din härkomst?
Alltför väl jag vet ditt urspru
Känner till din hela uppkomst:
Född bland videträd är kölden
Frosten alstrad är bland björk
Bakom Pohjagårdens koja,
Bortom Pimentolas stuga,
Af en far, som allt förderfvar,
Af en högst eländig moder.
»Hvem har gifvit di åt köld
Ammat upp det svåra vädret,
Då dess moder mjölk ej egde,
Fostrarinnan bröst ej hade?
»Ormen honom di har gifvit
Ammat honom, matat honom
Utur bröst, som vårtor sakna,
Utur spenar, som försinat.

Sång. 30.

Söfd han blef af nordanvädret,
Vaggad af den kulna vinden
Uppå sanka videmossar,
I den löst uppsvällda gungflyn.
»Så till vanart föddes gossen,
Blef ett barn, i grund förderfvadt;
Men ett namn ännu ej hade
Gossen som till intet dugde,
Derför fick ett namn den stygge,
Pakkanen benämndes barnet.
»Kring han smög vid gärdesgårdar,
Lurade bland torra ruskor,
Låg om somrarne i källor,
Ute på de vida kärren,
Smällde vintern om bland tallar,
Brakade i skogens furor,
Knastrade i nakna björkar,
Sprakade i alla alar,
Frostbelade träd och buskar,
Gjorde fält och marker jemna,
Bet från trädens grenar löfven,
Blommorna från ljungens toppar,
Ryckte barken lös från furor,
Slet från tallar långa flisor.
»Har då nu du vuxit större,
Hunnit stark och väldig blifva?
Vill du äfven mig besvära,
Göra mina öron svullna,
Fatta tag i mina fötter,
Fika efter mina fingrar?

"Mig du ej att frysa bring
Ej din kyla mig kan skada:
Eld jag gömmer i min strum
Bränder i min sko jag saml
Kol inunder mantelfållen,
Glöd inunder mina remmar,
Så att kölden ej mig skadar
Ej mig rör det svåra vädret
"Fjerran vill jag dig besv
Bort till nordens sista gräns
När du sedan dit har komm
När ditt eget hem du hunnit
Låt då kittlarne på elden,
Kolen fast i härden frysa,
Qvinnans händer in i degen,
Barnet uti moderlifvet,
Tackans mjölk uti dess jufve
Och i stoets mage fölet.
"Om på detta ej du aktar,
Vill jag hädan dig besvärja,
Bort bland kol på Hiisis ugn
In i Lempos egen eldstad:
Träng dig der i sjelfva lågan
Tag din plats på smedjestäd
Att af smedens slägga bultas
Af hans hammare förtöjas,
Att med kraft af hammarn k
Svåra slag af släggan röna.
"Om ej detta ens du aktar
Om du ej det minsta viker,

Än en plats för dig jag känner,
Vet ännu ett annat ställe,
Styr ditt gap i sommarns sköte,
Vänder mot dess famn din tunga,
Så att aldrig lös du kommer,
Aldrig mer dig kan befria,
Förrän jag engång dig löser,
Skyndar sjelf att dig befria!”
Kölden, nordanvindens ättling,
Känner nu sin ofärd stunda
Och om nåd han börjar bedja,
Yttrar dessa ord och säger:
„Må vi då i frid förlikas
Om att ej hvarandra skada,
Aldrig nå'nsin här i tiden,
Medan gyllne månen glänser.
„Om du hör att frost jag sprider,
Att jag än mig vettlöst skickar,
Må du mig i elden drifva,
In i lågorna mig tvinga,
Midt bland kol på smedjehärden,
Under Ilmarinens ässja,
Eller vänd mitt gap mot sommarn,
Styr emot dess famn min tunga,
Så att aldrig lös jag kommer,
Icke mer mig kan befria!”
Nu den muntre Lemminkäinen
Lemnar båten qvar på isen,
Örlogsskeppet, der det fastnat,
Sjelf han sig åstad begifver:

Tiera, som den andre, följer
Den förvägne tätt i spåren.
 Ut han går på flacka isen,
Vandrar på dess hala yta,
Tågar fram en dag och tvenne,
Men uppå den tredje dagen
Skönjes redan Nälkäniemi,
Syns den usla byn på afstånd.
 Fram han kom till uddens fäste,
Yttrade ett ord och sade:
„Fins här kött i detta fäste,
Eller finnes fisk i gården
För två krigare som tröttnat,
Tvenne män, af matthet slagne?"
 Kött i borgen ej man hade,
Fisk ej fanns i hela gården.
 Sade muntre Lemminkäinen,
Yttrade den sköne Kauko:
„Eld, förbränn det usla fästet,
Vatten, dränk det arma nästet!"
 Sjelf sin gång framåt han styrde,
In i djupa ödemarken,
Genom obebodda nejder,
Uppå obekanta stigar.
 Nu den muntre Lemminkäinen
Kaukomieli sjelf, den sköne,
Slet från skogens stenar mossa,
Ryckte lafven lös från klippor,
Strumpor han deraf beredde,
Gjorde sig helt hastigt handskar

För att frostens skador täcka,
Köldangripna ställen skydda.
Nu han går att vägen pröfva,
Börjar stigen undersöka:
In i skogen leder vägen,
Fjerran föres han af stigen.
Sade muntre Lemminkäinen
Talte sköne Kaukomieli:
"Tiera, du min egen broder,
Illa nu vi ut ha råkat!
År och dagar få vi vandra
Här inunder bara himmeln!"
Tiera tager då till orda,
Yttrar sjelf och säger detta:
"Fåfängt tågade vi arme,
Gagnlöst, vi beklagansvärde,
Ut i detta stora krigståg
Till det mörka Pohjalandet:
Blott att våra lif förspilla,
Att till pris oss sjelfve gifva
Här på dessa snöda ställen,
Dessa obekanta stigar!
"Ej det minsta nu vi känna,
Känna ej, och veta icke,
Hvilken väg oss här kan föra,
Hvilken stig oss kanske leder
Att förgås i ödemarken,
Att på mon omsider digna,
Der blott korpar ha sitt hemvist,
Kråkor öfver fältet flyga.

Korpar skola der oss rifva,
Stycken ur oss med sig föra:
Kött de finna här tillfyllest,
Blod helt varm får kråkan dricka,
Korpen kan sin kroknäbb fukta
Uti våra arma kroppar,
Vräka våra ben på stenar,
Släpa dem omkring på klippor!
„Icke vet min stackars moder,
Icke kan den arma ana,
Hvar uti den vida verlden
Hennes kött och blod må irra,
Om uti det stora kriget,
Der jemngoda hjeltar kämpa,
Eller på det stora hafvet,
Ute bland dess vida vågor,
Eller om på kott-höljd backe,
Om bland skogens snår han vandrar.
„Intet kan min moder veta
Om sin son, den olycksfödde!
Död hon tror sin gosse vara,
Längesedan hädangången,
Och så gråter då min moder.
Så den ålderstigna klagar:
„„Der är nu min son, jag arma,
Der mitt stöd, jag stackars qvinna:
Tuonis sådd han ombesörjer,
Kalmas åkerfält han harfvar!
Fritt nu skola för min gosse,
För min son, jag ömkansvärda,

Bågarne i ro förblifva,
Och förtorka alla armborst;
Skogens foglar skola frodas,
Hjerpar lugnt i lunden leka.
Björnar obehindradt rasa,
Renar fritt på åkern tumla!""
Sade muntre Lemminkäinen,
Yttrade den vackre Kauko:
"Ja så är det, stackars moder,
Så, du arma, som mig burit!
Närt du har en flock af dufvor,
Fostrat upp en svärm af svanor:
Vinden kom och spridde kring dem,
Lempo har förskingrat alla,
Några hitåt, andra ditåt,
Andra någonstäds i fjerran!
"Fordna tider nog jag minnes,
Kan ej glömma flydda dagar,
Då som blommor ut vi gingo,
Som små bär på hemmets marker;
Mången såg då på vår skönhet,
Fäste vid vår vext sitt öga;
Då var ej som nu för tiden,
Under dessa bistra dagar:
Nu vår ende vän är vinden,
Solen ensam känd från fordom;
Äfven hon dock höljs af skyar,
Undanskymmes här af regnmoln!
"Dock ej ville jag mig ängsla,
Icke öfver höfvan sörja,

Sång. 30.

Blott de sköna muntert lefde,
Under glam de lockomhöljda,
Under löje alla qvinnor,
Alla mör med fröjd i hågen,
Utan att af saknad täras,
Att förgås utaf bekymmer.
»Ingen trollkarl, ingen hexa
Kan ännu oss så förgöra,
Att vi dö på dessa vägar,
Att på denna färd vi digna,
Att vi här förgås som unga,
Stupa i vår bästa ålder!
»Alla trollmäns signerier,
Alla dessa hexors trollkonst
Må i deras hemvist hamna,
Deras egen boning drabba;
Må de sjelfva sig förhexa,
Sina egna barn förtrolla,
Dräpa egna anförvandter,
Och sin egen slägt förgöra!
»Aldrig har min fader fordo
Aldrig den som gaf mig lifvet,
Nödgats någon trollkarl blidka
Någon Lapp med skänker vinn
Så min fader fordom sade,
Så jag äfven sjelf vill säga:
Starke skapare, mig skydda,
Jumala, ditt hägn förläna!
Hjelp med nådefulla händer,
Med den stora makt du eger,

Bistå mig mot männers anslag,
Afvärj alla qvinnors ränker,
Onda ord af skäggbevuxne
Och af icke skäggbevuxne!
Blif mitt bistånd du beständigt,
Var mitt värn evärdeligen,
Att ej sonen må förkomma,
Att ej modrens frukt förvillas
Från den stig som skaparn danat,
Som af Jumala är gifven!"
Derpå muntre Lemminkäinen,
Kaukomieli sjelf, den sköne,
Gör af sorger tvenne hästar,
Svarta hingstar af bekymmer,
Hufvudlag af hårda dagar
Och af hemlig ondska sadlar.
På den enes rygg han hoppar,
På den gode bläsens länder,
Och med fart åstad han rider
Vid den trogne Tieras sida,
Färdas fram med gny på stranden,
På dess sand och grus med skrammel,
Hemåt till sin kära moder,
Till den ålderstignas boning.
Här jag lemnar Lemminkäinen
Bort, för längre tid, ur sången,
Leder Tiera fram på vägen
Att till hemmet sig begifva,
Länkar sjelf min sång på annat,
Styr med den på andra stigar.

Trettiondeförsta Sån

Dufvor små en moder närd
Födde upp en svärm af svan
Satte dem på gärdesgården,
Följde svanorna till stranden
Kom en örn, och bort dem
Kom en hök, och spred dem
Vingstark fogel dem förströd
Bar den ena till Karelen,
Och den andra bort till Ryss
Lemnade den tredje hemma.
Den som burits bort till R
Vexte upp och blef en köpm
Den som fördes till Karelen,
Erhöll namnet Kalervoinen;
Den som lemnats qvar i hem
Uppsköt, Untamoinen kallad,
Till sin egen faders plåga,
Till bekymmer för sin moder.
Nät utkastar Untamoinen
I Kalervos fiskevatten;

Kalervoinen vittjar näten.
Samlar fisken i sin väska.
Untamo, den vrånge mannen,
Gripes då af häftig vrede,
Börjar strid med egna händer,
Kräfver ut sin rätt med näfven,
Väcker tvist om fisk-afskrädet.
Handgemäng om abbor-ynglet.
Och de tvista och de kämpa,
Seger vinner ingendera;
Hvarje hugg den ene gifver,
Återgäldar straxt den andre.
Nästa gång, ej långt derefter,
Sedan två, tre dar förflutit,
Sådde Kalervo sin hafre
Bakom Untamoinens stuga.
Untamolas raska tacka
Äter upp den sådda hafren;
Kalervoinens arga gårdshund
Rifver Untamoinens tacka.
Men då hotar Untamoinen
Kalervo, sin egen broder,
Lofvar att hans ätt förgöra,
Svär att dräpa små och stora,
Att ihjälslå hela skaran
Och hans hus till aska bränna.
Männer ger han svärd i bältet,
Kämpar vapen uti handen,
Gossar han förser med pikar,
Ynglingar han yxor räcker,

Sång. 31.

Så till väldig strid han tågar
Mot sin broder Kalervoinen.
Kalervos svärdotter sitter,
Ung och vacker, närmast för
Genom fönstret ut hon blick
Yttrar dessa ord och säger:
"Är det kanske rök som stig
Eller något digert åskmoln,
Bakom åkrarne derborta,
Der det nya tåget slutar?"
Icke var det rök som upp
Icke något digert åskmoln,
Det var Untamoinens kämpar
Som till strid från fjerran dr
Untamoinens kämpar kom
Nalkades med svärd vid sida
Kalervoinens folk de dräpte,
Slogo ner den stora slägten,
Brände ner hans gård till as
Jemnade dess plats med jord
Blott en qvinna qvar blef
Med ett foster i sitt sköte,
Henne Untamoinens kämpar
Förde med sig bort till hem
Att dess lilla stuga städa,
Att dess pörtes tiljor sopa.
När en liten tid förlidit,
Föds ett gossebarn till verld
Af den olycksfulla modren;
Hur benämnes denne gosse?

Kullervo han nämns af modren,
"Stark i strid" af Untamoinen.
Och den lille gossen lades,
Bäddad blef den faderlöse
I en vagga för att vaggas,
I en gungbädd för att söfvas.
Barnet vaggas uti vaggan,
Gossen gungar, håret fladdrar,
En och tvenne dar han gungar,
Men uppå den tredje dagen,
Sparkar han med styrka redan,
Sparkar kring sig, stretar ifrigt,
Sliter af sin egen linda,
Och på täcket han sig höjer,
Bräcker vaggan, gjord af lindträd,
Sönderrifver alla bindlar.
Hurtig tycktes gossen blifva,
Mycken raskhet röjde barnet;
Redan väntar Untamola,
Att engång han upp skall vexa
Till båd' mannamod och klokhet,
Till en verklig hjeltestyrka,
Till en träl, mer värd än hundra,
Svarande mot tusen andra.
Två, tre månader han vexte,
Men då nu den tredje inföll,
Och ett knä i höjd han nådde
Började han sjelf att tänka:
"Om jag endast större blefve,
Vuxe till och vunne styrka,

Sång. 31.

Skulle nog min faders smärtor
Och min moders qval jag hämna!”
Detta hörer Untamoinen,
Yttrar sjelf ett ord och säger:
”Denne blir mitt slägtes bane,
Kalervo står upp i honom!”
Männerna, de öfverlägga,
Gårdens qvinnor eftersinna,
Hvart man kunde gossen bringa,
Hur hans död beredas kunde.
Gossen lägges i en fjerding,
Stickes in uti en tunna,
Kastas jemte den i vattnet,
Sänkes ner i böljans sköte.
Ut man gick till slut att skåda,
Efter tvenne, trenne nätter,
Huruvida gossen drunknat,
Ljutit döden i sin fjerding.
Gossen hade icke drunknat,
Icke dött uti sin fjerding,
Ut ur fjerdingen han sluppit,
Och på böljans rygg han sitter,
Bär ett kopparspö i handen,
Med en metref, snodd af silke;
Fisk ur hafvet upp han metar,
Mäter vattnets djup i hafvet:
Vatten finnes än i hafvet,
Nog att fylla tvenne skopor,
Och, om noga upp det mätes,
Kanske något på den tredje.

Untamoinen eftersinnar:
"Hvad skall göras med den gossen,
Hur skall han afdagatagas,
På hvad sätt om lifvet bringas?"
Sina trälar lät han samla
Stora torra björkträdsstammar,
Höga barrbevuxna furor
Och en mängd af kådigt virke
För att bränna upp en gosse,
För att Kullervo förgöra.
Och i hög man sammanstaplar
Stora torra björkträdsstammar,
Höga barrbevuxna furor
Och en mängd af kådigt virke,
Tusental af lass med näfver,
Hasselklabbar hundra famnar;
Eld i veden nu man tände,
Stack i brand det stora bålet,
Sluteligen slängdes gossen
Midt i eldens högsta låga.
Bålet brann en dag och tvenne,
Brann ännu på tredje dagen,
Och då gick man ut och se det:
Gossen låg på knä i askan,
Intill armarne bland kolen,
Med en stake uti handen,
Rörde om med den i glöden,
Föste alla kol tillhopa,
Men förbrändt var ej ett hårstrå,
Ej det minsta fjun var afsvedt.

Harmfull yttrar Untamoine
"Hvart skall denne gosse för
Huru skall han undanskaffas,
På hvad sätt om lifvet bring
I ett träd man honom hän
Upp uti en ek han hissas.
Tvenne, trenne nätter ging
Lika många dar förflöto,
Och då tänker Untamoinen:
"Nu är tid att undersöka
Om ej Kullervo har slutat,
Om ej gossen dött i galgen!"
Skickar ut en träl att skå
Trälen bringar detta budskap
"Än ej död är Kullervoinen,
Gossen omkom ej i galgen;
Men i trädets stam han rista
Med en sticka uti handen;
Trädet är betäckt af bilder,
Eken full utaf figurer,
Männer finnas der och kling
Spjut man ser vid deras sida
Hvad förmådde Untamoine
Mot den olycksdigre gossen?
Hvilka dödar än han uttänkt
Hvilket slut han honom ämn
Undgår gossen dödens käftar
Kan ej Kullervo förgöras.
Trött blir Untamo omsider
Att på gossens ofärd tänka,

Nödgas vårda Kullervoinen, Sång. 31.
Trälen såsom barn i huset.
Untamo till orda tager,
Yttrar slutligt sjelf och säger:
"Om du skickligt dig förhåller,
Om beskedligt här du lefver,
Får du stanna qvar i gården,
Och som träl din syssla sköta;
Lönen skall bestämmas sedan,
Efter hvad du sjelf förtjenat,
Möjligen ett prydligt bälte
Eller ock ett slag för örat."
När då Kullervoinen vuxit,
Skjutit upp en spann i höjden,
Togs han att ett värf förrätta,
Sattes att en syssla sköta,
Att det lilla barnet vårda,
Att den fingerslånge vagga.
"Vårda väl det lilla barnet,
Gif det mat, ät sjelf derjemte,
Skölj dess kläder uti strömmen,
Tvätta väl dess lilla byke!"
Tvenne dar han skötte barnet,
Bröt dess arm, ref ut ett öga,
Och rätt snart, på tredje dagen,
Lät han barnet dö i sjukdom,
Vräkte kläderna i strömmen,
Brände upp den lilla vaggan.
Untamo besinnar saken:
"Icke duger denne gosse

Sang. 31. Ens att vård om barnet hafv
Att den fingerslånge vagga :
Ej jag vet till hvad han du
Hvilka värf han kunde sköt
Kanske kan en skog han sv
Och en skog han sänds att
  Kullervo, Kalervo-sonen,
Yttrar då ett ord och säger
"Också jag en man kan blif
När jag yxe får i handen,
Vida vackrare att skåda,
Mera ståtlig än jag varit;
Karl, så god som fem, jag
Hjelte, som mot sex kan sv
  Bort han går till smedens
Yttrar der ett ord och säge
"O du smed, min gode bro
Smid nu straxt åt mig en y
Lämpa yxen efter mannen,
Jernet efter arbetskarlen,
Ty en sved jag går att hug
Stora björkar vill jag fälla!"
  Smeden smider hvad han
Gör i hast en yxe färdig;
För sin man är yxen lämpa
Jernet passar jemnt för karl
  Kullervo, Kalervo-sonen,
Börjar nu sin yxe slipa,
Hvässar bettet under dagen,
Täljer sig ett skaft om qväl

Ut han går att sveden fälla
I den djupa ödemarken
Bland dess väldigaste stammar,
I den gröfsta timmerskogen.
Med sin yxe nu han hugger,
Svänger högt det jemna bettet;
För ett hugg de bästa träden,
För ett halft de sämre stupa.
Stammar fem i hast han fällde,
Nedhögg åtta träd tillsamman,
Derpå hof han upp sin stämma,
Tog till orda sjelf och sade:
"Lempo sjelf må här sig ställa,
Hiisi denna sved må fälla!"
Yxen slår han i en stubbe,
Och med högljudd röst han ropar,
Låter gäll en hvissling ljuda,
Yttrar dessa ord och säger:
"Lika vidt må skogen falla,
Må de stora björkar stupa,
Som min stämma kan förnimmas,
Som min hvissling höres ljuda!
"Inga nya skott må skjuta,
Ej ett grässtrå upp sig höja,
Aldrig någonsin i tiden
Medan månens klarhet lyser,
Der Kalervo-sonen svedjat,
Der den starke nedfällt skogen!
"Om ock brodd ur jorden skjuter,
Om än sådden upp sig höjer

Och till stängel vexa hunnit,
Till en stjelk som stadga vunnit,
Må dock intet ax sig bilda,
Ej ett korn i toppen frodas!»
Untamo, den vrånge mannen,
Vandrar ut att se på sveden,
Som Kalervo-sonen huggit,
Som den nye trälen nedfällt:
Föga lik en sved är sveden,
Olik verket af en yngling.
Untamoinen öfverlägger:
»Härtill passar han ej heller:
Fällt han har min bästa stockskog,
Har förstört mitt gröfsta timmer!
Ej jag vet till hvad han duger,
Till hvad värf han kan begagnas;
Kanske att ett stängsel bygga?» —
Och han ställs att bygga stängslet.
Kullervo, Kalervo-sonen,
Börjar bygga gärdesgården,
Och de högsta furustammar
Radar han ihop som gärdsel,
Ödemarkens gröfsta granar
Tager han till gärdsgårdsstörar,
Vrider vidjebanden stadigt
Af de allra längsta rönnar,
Bygger stängslet utan ingång,
Gärdesgården utan öppning,
Tager deruppå till orda,
Yttrar sjelf och säger detta:

»Den som ej likt fogeln flyger,
Som ej tvenne vingar eger,
Öfverstiger ej det stängsel,
Som Kalervo-sonen upprest!»
Untamoinen råkar komma
Att beskåda gärdesgården,
Som Kalervo-sonen uppfört,
Den i kriget fångne trälen:
Utan öppning fann han stängslet,
Utan port och utan ingång,
Och i jordens sköte grundadt,
Sträckte det sig upp till molnen.
Och han yttrar då och säger:
»Ej till detta värf han passar!
Bygdt är stängslet utan ingång,
Utan led är gärdesgården,
Upp till himlen har han rest det,
Sträckt det ända upp till molnen;
Jag kan ej deröfver komma,
Ser en genomgång ej heller;
Ej jag vet till hvad han duger,
Hvilket värf han kunde sköta;
Kanske kunde råg han tröska?»
Och att tröska råg han sändes.
Kullervo, Kalervo-sonen,
Gifver sig åstad att tröska:
Rågen tröskar han till sådor,
Halmen bultar han till agnar.
Värden sjelf till stället nalkas,
Kommer för att undersöka

Sång. 31. Hur Kalervo-sonen tröskat.
Huru Kullervo arbetat:
Rågen var till sådor tröskad,
Halmen till en hög af agnar.
Harmfull yttrar Untamoinen:
"Denne karl till intet duger!
Ty i allt hvad han förrättar
Kan han endast skada göra;
Bort jag honom för till Ryssland
Säljer honom i Karelen,
Åt en smed, åt Ilmarinen,
Att hans tunga slägga sköta!"
Och han bortgaf Kullervoinen
Sålde honom i Karelen,
Gjorde köp med Ilmarinen,
Med den konsterfarne smeden.
Hvad betalte han för honom?
Ganska bra betalte smeden:
Tvenne sönderbrända kittlar,
Trenne gamla grytkrokshalfvor,
Fem utnötta, skrala lior,
Sex till spillo gifna gräftor
Gaf han för den usle karlen,
Trälen, som till intet dugde.

Trettiondeandra Sången.

Kullervo, Kalervo-sonen,
Ynglingen med blåa strumpor,
Med det vackra gula håret,
Med de sköna läderskorna,
Spörjer straxt i smedens boning
Efter arbete på qvällen;
Värden han för qvällen frågar
Och för morgonda'n värdinnan:
"Nämna mån j nu de sysslor,
Alla göromål bestämma,
Dem jag har att företaga,
Dem jag eger att begynna!"
Smeden Ilmaris värdinna
Eftertänker i sitt sinne,
Hvilka sysslor gifvas kunde
Åt den nye, köpte trälen;
Tjenst han göra får som herde,
Sätts att valla boskapshjorden.
Gårdsvärdinnan, full af ondska,
Smedens skadeglada hustru

Sång. 32.

Bakar nu ett bröd åt herden
Gräddar sjelf en diger bulle,
Hafre underst, hvete öfverst,
I dess midt en sten hon lägg
Smör hon smörjer öfver brö
Stryker flott uppå dess yta,
Gifver detta bröd åt trälen,
Räcker honom det som vägk
Föreskrifver sjelf derjemte,
Yttrar dessa ord och säger:
"Detta bör ej förr du äta,
Än till skogen hjorden hunni
Ilmarinens gårdsvärdinna
Sände nu sin hjord på bete,
Hof sin röst och tog till ord
Talade och sade detta:
"Ut i skog min hjord jag sä
Bort bland lundens snår min b
I en asplund mina mjölkkor,
I en björklund hela driften,
Att derute hull förvärfva,
Att en ökad fetma vinna
I de öppna svedjelunder,
I de vida löfskogsnejder,
Uppå björkbevuxna höjder,
Uti aspbevuxna dälder,
Uti gyllne furuskogar,
Silfvergråa ödemarker!
"Höge Jumala, förhindra,
Afböj, skapare, du starke,

Förebygg allt ondt på vägen,
Undanrödja hvarje fara,
Att min hjord i nöd ej råkar,
Ej af skam och skada drabbas!
”Så som under tak du skött den,
Skyddat hjorden under skjulet,
Sköt den så uti det fria,
Vakta den, der vakt ej finnes,
Så att hjorden må förökas,
Att värdinnans boskap frodas
Så som goda menskor önska,
Men emot de ondes önskan!
”Vore mina vallhjon tröga,
Om herdinnan synes håglös,
Låt då sälgen valla hjorden,
Alen mina kor beskydda,
Rönnen sköta om min boskap,
Häggen bringa den till hemmet,
Innan jag den nödgas söka
Och mitt folk af oro gripes.
”Om ej sälgen vaktar hjorden,
Rönnen ej min boskap skyddar,
Alen mina kor ej leder,
Häggen icke hem dem bringar,
Välj då bättre vårdarinnor,
Skicka ut naturens döttrar,
Att min boskap öfvervaka,
Att om hela hjorden sköta!
Ty du har en mängd af tärnor.
Hundratal af tjenarinnor,

Sång. 32.

Vänliga naturens döttrar,
Hvilka under himlen dväljas!
Suvetar, utvalda qvinna,
Etelätär, naturens moder,
Hongatar, du goda husmor,
Katajatar, sköna jungfru,
Pihlajatar, lilla tärna,
Tuometar, du Tapios dotter,
Mielikki, du skogens ungmor
Tellervo, du Tapios jungfru!
Öfvervaken mina hjordar,
Hafven vård om all min bos
Uppå bästa vis om sommarn
Vänligt under löfvens årstid,
Medan blad i träden susa,
Medan gräs på marken vagg
"Suvetar, utvalda qvinna,
Etelätär, naturens moder!
Utbred dina fina kjortlar,
Sträck ditt eget hvita förklä
Till ett tak för boskapshjord
Till beskärm för mina ungnö
Att ej blåsten dem besvärar,
Att de ej af regnet lida!
"Skydda hjorden mot all f
Undandrif allt ondt på vägen
Utur sanka kärr och mossar,
Utur vattenrika källsprång,
Ur den löst uppsvällda gungf
Utur djupa hål och hvirflar,

Att min hjord i nöd ej råkar,
Ej af skam och skada drabbas,
Att i kärr en klöf ej sjunker,
Icke ner i källor snafvar,
Tvärt emot den högstes önskan,
Jumalas beslut och vilja!
"Hemta långtifrån ett vallhorn,
Från det höga fästets nafle,
Grip en honingslur från himlen,
Tag ett honingshorn från jorden,
Blås med kraft i detta vallhorn,
Stöt uti den gälla luren,
Kalla blommor fram på kullar,
Kläd i skönhet sandmons kanter,
Skänk behag åt svedjebranter,
Ljuflighet åt löfskogsbrynet,
Gjut kring kärrens kanter honing,
Vört vid alla källors bräddar!
"Mata sedan hela hjorden,
Låt min boskap näring finna,
Mätta den med honingsfoder,
Gif den honing till att dricka,
Mata mina kor med gullgräs,
Låt dem silfvergräs förtära,
Invid kärr, likt vasslan lösa,
Invid lättupprörda källor,
Invid vattenfall som brusa,
Invid strida strömmars stränder
Och på guldbeströdda kullar,
Silfverrika svedjemarker!

"Bilda gyllne vattenbrunn
Uppå fältets begge sidor,
Att min hjord ur dem kan
Att han ljuflig saft får hem
Uti rikligt fyllda jufver,
Spenar, trängande och stin
Så att alla ådror svälla,
Att i floder mjölken strömr
Att i bäckar mjölken flödar
Att i forsar mjölken svallar
Och att alla mjölkrör sjuda.
Alla mjölkkanaler sorla
Och beständigt från sig gifv
Idkeligen rikligt rinna,
Dem till trots som afund hy
Tvärt emot hvar oväns vilja
Att ej mjölken förs till Ma
Att ej hjordens skänk försk

"Många äro de och onda,
Som till Mana mjölken föra
Som förstöra hjordens gåfva
Och som kornas skänk försl
Ringa är de godas antal,
Som sin mjölk från Mana h
Som från byn sig henne ska
Eller utomhus förvärfva.

"Icke plägade min moder
Uti byn besked begära,
Råd i andra gårdar söka;
Ty sin mjölk hon fick från

Vann sig den ur andras värjo,
Erhöll mjölken annorstädes.
Långtifrån hon lät den komma,
Lät den strömma till från fjerran,
Komma ifrån Tuonis rike,
Manas hem inunder jorden,
I all enslighet om natten,
Tyst och hemligt uti mörkret,
Icke hörd af vrånga menskor,
Obemärkt af hvarje ovän,
Oskadd af de ondskefulle,
Trygg för dem som afund hysa.
”Så min egen moder sade,
Så jag äfven sjelf vill säga:
Hvar har kornas gåfva stannat,
Hvart har nu min mjölk förkommit?
Är den bortförd utom huset,
Fängslad uppå bygdens gårdar,
I gemena qvinnors sköte,
I de afundsammas värjo?
Eller har i träd den fastnat,
Uti skogarne förskingrats,
Blifvit utspilld uti lunder,
Gått förlorad uppå moar?
”Ej min mjölk till Mana kommer,
Kornas skänk ej förs ur huset
I gemena qvinnors sköte,
I de afundsammas värjo;
Fastnar uti träd ej heller,
Och förskingras ej i skogar,

Blir ej utspilld uti lunder,
Går på moar ej förlorad,
Ty i hemmet den behöfves,
Är hvarenda stund af nöden,
Väntas hem utaf värdinnan
Med en stäfva uti handen.
"Suvetar, du sköna qvinna,
Etelätär, naturens moder!
Led min Syötikki på bete,
Låt min Juotikki få dricka,
Fyll hos Hermikki dess jufver,
Öka Tuorikkis förråder,
Mairikki med mjölk begåfva,
Omena med nya safter
Från det ljusa gräsets spetsar,
Från den sköna tåtelns toppar,
Från den milda moder-jorden,
Från dess honingsrika tufvor,
Från dess saftuppfyllda lindor,
Från den bärbetäckta marken
Och från ljungens blomsterjung
Gräsets fagra blomsterdöttrar,
Mjölkens unga mör i molnen,
Tärnorna vid himlens nafle,
Att i jufren mjölk sig samlar,
Att hvar spene ständigt sväller,
När de af den korta qvinnan,
Af den lilla tärnan mjölkas!
"Stig, o jungfru, ur din sump
Kom ur kärret, fin om fällen,

Res dig, milda mö, ur källan,
Höj ur dyn ditt fagra anlet!
Medtag vatten utur källan
Och bestänk dermed min boskap,
Så att hjorden må förskönas,
Att värdinnans boskap frodas.
Utan tillkomst af värdinnan,
Utan eftersyn af dejan,
Den odugliga värdinnan
Och den efterlåtna dejan.
„Mielikki, du skogsvärdinna,
Hjordens mor med öppna handen!
Skicka nu din längsta tärna,
Sänd din bästa tjenarinna
Ut att valla mina hjordar,
Taga vård om boskapsdriften
Under denna långa sommar,
Denna skaparns varma årstid,
Som oss Jumala förunnat,
Som den nådige förlänat!
„Tellervo, du Tapios tärna,
Skogens dotter, fet och fyllig,
Len om linnet, fin om fållen,
Med de sköna, gyllne lockar,
Du, som hjordarne beskyddar,
Som värdinnans boskap vårdar
Uti Metsola det ljufva,
I det trägna Tapiola:
Sköt på bästa sätt om hjorden,
Vårda omsorgsfullt min boskap!

Sång. 32.

"Hägna den med milda hän
Sköt min hjord med lätta fing
Borsta honom slät som varglo
Kamma honom glatt som fiske
Len om hullet som ett hafsdju
Lika mjuk som skogens tacka!
Kommer qvällen, nalkas natte
Börjar skymning ut sig breda,
Drif då hjorden hem så frodig
Till den goda gårdsvärdinnan,
Att på ryggen vattnet sqvalpa
Och en sjö af mjölk på gump
"När till hvila solen skrider
Och när qvällens foglar sjung
Säg då sjelf åt mina hjordar,
Tala till de hornbeprydda:
""Hemåt nu med er, j krokh
Hem till gården, mina mjölk
Godt i hemmet är att vara,
På dess mark beqvämt att h
Ödsligt är att gå i skogen,
Att omkring på stranden irra
Redan är för eder hemkomst
Elden tänd af gårdens qvinn
På den honingsrika lindan,
På den bärbetäckta marken!"
"Nyyrikki, du Tapios goss
Skogens son i blåa rocken!
Nedlägg tjocka furustammar,
Granar, yfviga i toppen,

Såsom spänger öfver smutsen,
Öfver alla svåra ställen,
Öfver kärr och sanka marker,
Vattensamlingar och pölar!
Låt du mina krumhorn vandra,
Klifva på med klufna klöfvar,
Så att hemmets rök de hinna
Utan svek och utan skada,
Utan att i kärret sjunka,
Att i dyn för alltid fastna!
"Om min hjord ej detta aktar,
Icke tågar hem till natten:
Pihlajatar, lilla tärna,
Katajatar, fagra jungfru,
Skär i lunden du ett björkris,
Bryt i skogen någon vidja,
Sök ett spö af rönn till gissel,
Gå att hemta någon enkäpp
Bakom Tapiolas fäste,
Bakom Tuomivaaras branter,
Drif dermed min hjord till gården,
Tills att badstun hunnit eldas;
Drif till hemmet hemmets boskap,
Skogens hjord till Tapiola!

Skyddsord mot Björnen: v. 315–542.

"Otso, ödemarkens äple,
Honungstass, du skogens krokrygg!
Låt oss nu förlikning sluta,
Gör med mig ett gränse-aftal,
Som består i alla tider,
Alla våra lefnadsdagar:

Att ej rifva mina klöfdjur,
Icke nedslå mina mjölkkor
Under denna långa sommar,
Denna skaparns varma årstid.
»När du skällans ljud förnimmer,
Eller hör ett vallhorn klinga,
Lägg dig då till ro på tufvan,
Gå att hvila dig på lindan,
Göm ditt öra under gräset,
Tryck ditt hufvud ner i tufvan,
Eller styr till ödemarken,
Sök ditt mossomhöljda ide,
Drag dig bort till andra kullar,
Vänd din stråt till andra höjder,
Der ej hjordens skällor höras,
Herdens rop ej mer förnimmas!
»Otso, du min ende älskling,
O du honungstass, du sköne!
Ej jag nekar dig att kringgå,
Ej att nalkas mina hjordar,
Men att röra dem med tungan,
I ditt grymma gap dem fånga,
Rifva dem med dina tänder,
Gifva dem ett slag med ramen.
»Kringgå hjordens betesmarker,
Skrid i smyg förbi dess mjölkfält,
Sky den nejd, der skällor ljuda,
Tag för herdens rop till flykten!
När på mon min boskap tågar,
Må du ner i kärret klifva;

När i kärret hjorden vadar,
Styr då inåt ödemarken;
När min hjord på kullen vandrar,
Må du vandra under kullen;
Vandrar hjorden under kullen,
Så må du på kullen vandra;
När min boskap går på sveden,
Vänd din kosa då mot skogen;
När till skogs min boskap tågar,
Må du dig till sveden draga!
Skynda lik den gyllne göken,
Lik den silfvergråa dufvan,
Hasta snabbt förbi som siken,
Flinkt som fisken uti vattnet,
Fladdra undan som en ulltapp,
Lätt som linet, lagdt i totte;
Klorna göm inunder håren,
Tänderna uti ditt tandkött,
Så att ej min boskap rädes,
Ej min klena hjord förfäras!
"Unna frid åt kreaturen,
Säkerhet åt mina klöfdjur!
Låt du dem helt vackert vandra,
Tåga fram i allsköns trygghet
Öfver kärren, öfver fälten,
Öfver ödemarkens moar,
Utan att du alls dem vidrör
Och på dem din arghet öfvar.
"Kom ihåg den ed du svurit
Förr engång vid Tuoni-elfven,

Vid det vilda vattenfallet,
Inför Skaparns knän i tiden:
Tillstånd blef dig då förunnad
Att om sommarn trenne gånge
Närma dig, der skällor ljuda,
Der min boskaps klockor klin
Men det blef dig ej beviljadt,
Något tillstånd gafs dig icke
Att gemena dåd föröfva,
Eller att dig skamlöst skicka!
"Men om arghet på dig kon
Känna tänderna en åtrå:
Vänd mot skogen då din argh
Och din onda lust mot furor!
Hugg i gamla murkna stamma
Slå till marken björkträdsstub
Vänd på ända vattenruskor,
Upprif bärbetäckta tufvor!
"Om du har behof af föda,
Om du vill din hunger stilla:
Ät då svampar uti skogen,
Mätta dig med någon myrsta
Med det röda rörets rötter,
Tapiolas läckerbitar,
Ej med mina foderväxter,
Korna, som mig bergning skä
"Uti Metsola ett mjödkar
Håller på att jäsa öfver
På den gulduppfyllda kullen,
På den silfverrika backen;

Der fins näring för den glupske,
Dricka för en hvar som törstar;
Maten minskas ej af ätning,
Drycken ej, hur än man dricker.
»Må vi då ett aftal ingå,
Ett fördrag för evigt sluta,
Att anständigt oss förhålla,
Hela sommarn väl oss skicka;
Marken hafva vi gemensam,
Men en hvar sin skilda vägkost.
»Men om böjd du är att strida,
Om du vill på krigsfot lefva,
Må vi kämpa under vintern,
Slåss, så länge snö vi hafva!
Men då sommarn börjar nalkas,
Mossar tina, källor ljummas,
Må du icke hitåt styra,
I den gyllne hjordens närhet!
»Om till denna trakt du kommer,
Om du nalkas dessa skogar,
Skall du alltid här bli skjuten!
Om ej någon skytt är hemma,
Ha vi här förfarna qvinnor,
Välbevandrade värdinnor,
Hvilka nog din väg förhindra,
Dina fjät till ofärd leda,
Att du icke mer kan skada,
Aldrig mer din arghet öfva,
Tvärtemot den högstes önskan,
Jumalas beslut och vilja!

„O du Ukko, högst bland gudar!
Om du hör det blifva allvar,
Så förvandla du min boskap,
Låt min hjord förändra skepnad,
Mina kor till stenar bytas,
Mina vackra nöt till stubbar,
Medan besten är på vandring,
Underdjuret ute ströfvar!
„Om till björn jag vore skapad,
Om en honungstass jag vore,
Ville icke så jag lefva,
Jemnt i fötterna på qvinnor:
Mark ju finnes annorstädes,
Boskapsgårdar längre borta,
Der du sysslolös kan ströfva,
Der du ledig kring kan vandra,
Dina hälar söndertrampa,
Dina smalbens kraft föröda,
I den mörkblå skogens inre,
Djupt i ödemarkens gömma.
„Tallmons kottar kan du trampa,
Sanden har du att beträda,
Väg är banad för din vandring,
Hafvets strand du har att gå på,
Ända fram till Pohjas ändpunkt,
Bort till Lapplands flacka marker;
Der är godt för dig att vara,
Nöjsamt att förnöta tiden:
Oskadd kan du gå om sommarn,
Utan strumpor under hösten

Öfver kärrens längsta sträckor,
Öfver vida flacka stränder.
"Om du dig ej dit begifver,
Icke hittar rätta vägen,
Spring med snabbhet då en sträcka,
Skynda dig på någon gångstig
Ända fram till Tuonis skogar,
Eller ock till Kalmas moar!
Kärr du finner der att trampa,
Ljungfält, dem du kan beträda;
Der är Kirjos, der är Karjos,
Jemte många andra ungnöt,
Uti ok, med jern beslagna,
Uti tiotal af klafband;
Feta blifva der de magra,
Äfven de som äro ben blott.
"Lund, var blid, var gynsam, vildmark!
Blåa skog, var mig bevågen,
Unna frid åt mina klöfdjur,
Lef med mina kor i endrägt
Under denna långa sommar,
Denna Herrens heta årstid!
"Kuippana, du skogens konung,
Skogens Hippa, brunskäggyfvig!
Tag nu vård om dina hundar,
Håll tillbaka dina rackor,
Stick en svamp i ena näsborrn
Och ett ollon i den andra,
Så att lukten ej de känna,
Icke vädra hjordens närhet!

Sång. 32.

Bind för deras ögon siden,
Knyt kring deras öron bindlar,
Att ej kornas steg de höra,
Icke varsna, hvar de vandra!
"Om ej detta är tillfyllest,
Om ej häruppå de akta,
Drif då undan dina söner,
Håll din afvel då på afstånd,
Jaga dem ur dessa skogar,
Led dem bort från dessa stränder
Dessa trånga betesmarker,
Dessa fältets vida bräddar!
Göm i grottan dina hundar,
Fängsla alla dina rackor
Uti guldbeslagna klafband,
Uti silfverprydda remmar,
Att de ingen skada göra,
Intet nesligt dåd föröfva!
"Om ej detta är tillfyllest,
Om ej detta ens de akta:
Ukko, himlens gyllne konung,
Luftens silfversköne herre,
Hör då mina gyllne böner,
Lyssna till de milda orden!
Vrid ihop af rönn en grimma
Rundt omkring den platta nosen;
Men om icke rönnen håller,
Påsätt då ett band af koppar;
Är ej kopparn stark tillräckligt,
Må af jern beslaget göras;

Om de jernet sönderbryta,
Om de äfven det förstöra,
Må en gyllne stör du drifva
Mellan munnens begge käftar;
Fäst dess ändor hårdt och stadigt,
Nåda väl dess tvenne spetsar,
Att ej käftarne sig röra,
Att ej tänderna sig skilja
Utan att med jern den bortslås,
Att med stål den undanspränges,
Att med knif den sönderbrytes,
Att med yxe lös den hugges!"

Derpå Ilmarinens hustru,
Smedens driftiga värdinna,
Släppte korna ut ur stallet,
Sände boskapen på bete,
Lät sin herde följa hjorden,
Trälen drifva bort sin boskap.

Trettiondetredje Sån

Kullervo, Kalervo-sonen,
Tar sin vägkost i en väska,
Drifver korna fram längs kä
Vandrar ensam sjelf på san
Säger, medan fram han skr
Yttrar detta under vägen:
"Ve mig, olycksfödde gosse
Ve mig, djupt beklagansvär
Hvad har det ej blifvit af
Lättingsvärf jag får förrätta
Oxens svans jag har att va
Nödgas hafva vård om kalf
Vada öfver kärr och mossa
Släpa fram på svåra vägar!
Plats han tager på en tu
Stadnar på ett soligt ställe,
Qväder der och yttrar detta
Fäller dessa ord i sången:
"Lys, du sol, som Gud har
Herrens hjul, o sänd din vä

Ner på smedens boskapsherde,
På den arme herdegossen,
Ej på Ilmarinens stugor,
Och ej alls uppå värdinnan!
Ganska godt har hon att lefva.
Hvetebröd hon kan sig skära,
Kan piroger för sig taga,
Smör hon breda kan deröfver;
Men den stackars herdegossen
Får en torkad brödkant gnaga,
Knaprar på en hafrekaka,
Skär ett bröd, af sådor bakadt,
Har ett halmbröd till förtäring,
Biter i ett bröd af tallbark,
Dricker ur sin rifva vatten,
Från den sanka tufvan samladt.”
”Skrid, o sol! Sjunk, hvetebulle!
Svinn, du tid, som Gud förlänat!
Sänk dig ned, o sol, i granskog,
Hvetebröd, gå ned i lunden,
Skynda bort i enris-snåret,
Fly och göm dig bakom alar,
Låt till hemmet herden styra,
Der han får på smöret smaka,
Bryta sig ett stycke kornbröd,
Sönderskära varma bullar!”
Under tiden har värdinnan,
Medan herden detta sjunger,
Medan Kullervoinen qväder,
Låtit smöret väl sig smaka,

Brutit sjelf sitt färska kornbr
Skurit sina varma bullar;
Vattenvälling nu hon kokar,
Värmer kål åt Kullervoinen,
Hvaraf hunden flottet slickat,
Musti redan fått sin frukost,
Merkki nyss sin mage mättat
Halli tillfredsställt sin hunger
  Sjöng en fogel då i lunden
Liten siska mellan löfven:
"Tid det vore nu till qvällsv
För den faderlöse trälen!"
  Kullervo, Kalervo-sonen,
Såg att qvällens sol sig sänk
Tog till orda sjelf och sade:
"Nu är tid att äta qvällsvard
Att sitt aftonmål begynna,
Att sin vägkost undersöka!"
  Korna bragte han till hvil
Hjorden att på mon sig lägr
Sjelf han satte sig på tufvan
Tog sig plats på gröna linda
Spände väskan af från rygge
Tog sitt vägkostbröd ur väsk
Vände på det och besåg det
Yttrade till slut och sade:
"Månget bröd har fager yta,
Och dess skal är slätt och v
Men af bark består dess inre
Agnar döljas under skalet."

Och han drog sin knif ur slidan
För att brödet sönderskära:
Knifven stötte då mot stenen,
Träffade den hårda klumpen,
Och på knifven afbröts udden,
Brast itu det skarpa bettet.
Kullervo, Kalervo-sonen,
Ser uppå sin goda täljknif,
Brister slutligt sjelf i tårar,
Yttrar dessa ord och säger:
"Knifven var min ende broder,
Stålet var min enda kärlek,
Var ett arf utaf min fader,
Var den gamles enda gåfva:
Äfven den jag nu förderfvat,
Bruten är den mot en stenklump
I det bröd värdinnan bakat,
Som hon ondskefullt har gräddat!
"Hur skall hennes hån jag löna,
Hennes spott och spe betala,
Hur den arga qvinnans vägkost,
Den gemena skökans varmbröd?"
Kråkan kraxar från en rishög,
Kråkan kraxar, korpen sjunger:
"Du min guldbrisk, stackars gosse,
Kalervoinens ende ättling!
Hvarför är du så bedröfvad,
Så betryckt uti ditt sinne?
Skaffa dig ett spö i lunden,
Bryt i skogig däld ett björkris,

Jaga hjorden ner i kärret,
Sprid din boskap ut på m
Gif en hälft till pris åt va
Och åt björnar andra hälf
"Skalla vargarne tillhop
Samla skogens alla björna
Tag i stället dem till bosk
Nämn dem Pienikki och K
Kör dem som en hjord till
Drif dem hem i brokig bl
Så kan hustruns hån du l
Qvinnans ondska vedergäl
Kullervo, Kalervo-sonen
Tog till orda sjelf och sa
"Vänta, vänta, Hiisis skök
Om min faders knif jag s
Skall du sjelf ej mindre s
Gråta åt de kor du mjölk
Och ett spö han bröt i
Valde sig en en till vallk
Körde korna ner i kärret
Oxarne i ödemarken,
Gaf en hälft till pris åt v
Och åt björnar andra hälf
Tog till kor en flock af v
Sammandref en hjord af b
Pienikki han nämnde någr
Kyyttä fingo andra heta.
Solen lutade mot vester
Bergades till hälften redan

Sänkte sig mot skogens toppar.
Nalkades till mjölkningstimmen,
Då den stygge herdeslyngeln,
Kullervo, Kalervo-sonen,
Körde hem sin hjord af björnar,
Varga-skaran in på gården.
Och till björnarne han talte,
Sade så till sina vargar:
”Rifven låret af värdinnan,
Biten bort en hälft af vaden,
När hon kommer för att se er,
När till mjölkning hon sig hukar!”
Och en lur han gör af koben,
Gör en tut utaf ett oxhorn,
Tar till vallhorn Kirjos skenben,
Tuomikkis till herdepipa,
Tutar ljudeligt i luren,
Blåser kraftigt i sitt vallhorn,
Trenne tag på gårdens backe,
Sex vid boskapstågets ända.
Ilmarinens gårdsvärdinna,
Smedens välerfarna hustru
Länge väntat har på mjölken,
Längtat efter sommarsmöret;
Klangen hör hon då från kärret,
Hornets gälla ljud från sandmon,
Och hon tager sjelf till orda,
Yttrar härvid så och säger:
”Dig, o Jumala, jag prisar!
Luren ljuder, hjorden kommer;

Men hvar tog vår träl ett va
Hvar fick dagakarlen luren,
Då med sådant ljud han nalk
Tutar på så väldeliga?
Mina öron snart han spränge
Bräcker med sitt skrål mitt h
  Kullervo, Kalervo-sonen,
Tog till orda, gaf till gensvar
"Trälen har sin lur från kärr
Hornet hemtadt är från moss
Men din hjord, den står på t
Nalkas ladugårdens åker:
Sörj då för, att elden tändes,
Skynda dig att mjölka korna!
  Smeden Ilmaris värdinna
Ber en gumma gå att mjölka
"Gå du, gamla mor, att mjöl
Gå att sköta kreaturen!
Sjelf jag icke dermed hinner,
Ty min deg jag har att knå
  Kullervo, Kalervo-sonen,
Yttrade och tog till orda:
"Hvarje duglig gårdsvärdinna
Hvarje välförståndig husmor
Mjölkar korna sjelf i gården,
Sköter sjelf om boskapshjord
  Smeden Ilmarinens hustru
Tänder då en eld för korna
Och begifver sig att mjölka,
Tar sin hjord i ögnasigte,

Mönstrar hela boskapsdriften,
Yttrar dervid så och säger:
”Sköna äro kreaturen,
Slätt och frodigt hull de hafva,
Lena äro de som lodjur,
Yfviga som skogens tacka,
Stinna äro kornas jufver,
Rikligt fyllda deras spenar!”
Ner hon hukar sig att mjölka,
Sätter sig att jufren tömma,
Drager en gång, drager tvenne,
Drager slutligt tredje gången,
Då på henne vargen rusar,
Björnen öfver henne störtar.
Vargen henne ref kring munnen,
Björnen högg i benet baktill;
Hälften slet han af från vaden,
Ryckte hälen lös från foten.
Kullervo, Kalervo-sonen,
Lönar så sin matmors arghet,
Qvinnans hån, värdinnans löje,
Smedens hustrus onda uppsåt.
Ilmarinens stolta maka
Brister sjelf i högljudd jämmer,
Yttrar dessa ord och säger:
”Ondt du gjort, du usle herde,
Björnar har du fört till hemmet,
Drifvit vargar in på gården!”
Kullervo, Kalervo-sonen,
Yttrar dessa ord till gensvar:

"Ondt jag gjort, jag usle he
Föga bättre du, min matmo
Som en sten i brödet bakat,
Lagt en flinthård klump i k
Knifven har jag stött mot s
Brutit mot den hårda klump
Enda arfvet af min fader,
Stålet, som min slägt har t
 Sade Ilmarinens maka:
"Ack min gode herdegosse!
Vik ifrån ditt onda uppsåt,
Tag besvärjelsen tillbaka,
Rädda mig ur vargens käfta
Ryck mig lös ur björnens r
Bättre skjortor vill jag ge d
Kläda dig i granna byxor,
Hvetebröd och smör dig ska
Och med spenvarm mjölk fö
Sysslolös ett år dig föda,
Utan arbetstvång ett annat.
 "Om du mig ej skyndsam
Ej på stunden mig befriar,
Går jag snart min död till
Sjunker liflös ner till jorden
 Kullervo, Kalervo-sonen,
Yttrar då ett ord och säger
"Om du dör, välan, så dö d
Stupar du, så stupa gerna!
Plats har jorden för de död
Kalma hvilorum tillräckligt,

Äfven för de mäktigaste,
De som mest af alla yfvas!"
Sade Ilmaris värdinna:
"Ukko, högste gud i himlen!
Grip i hast din stora båge,
Välj ditt allra bästa armborst,
Lägg en väldig pil af koppar
På den eldomhöljda bågen,
Sänd din ljungeldsvigg med snabbhet,
Skjut din kopparpil från bågen
Genom mannens axelhåla,
Tvärt igenom skulderbladet!
Döda så Kalervo-sonen,
Skjut ihjäl den usle trälen
Med din åskviggs hvassa stålspets,
Med den snabba kopparpilen!"
Kullervo, Kalervo-sonen,
Tog till orda sjelf och sade:
"Ukko, högste gud i himlen!
Icke må på mig du skjuta,
Skjut på Ilmaris värdinna,
Döda denna onda qvinna
Innan hon sig rör från stället,
Innan denna plats hon lemnar!"
Derpå Ilmaris värdinna,
Den förfarne hamrarns hustru
Sjunker död till jorden neder,
Faller ner som kittelsotet
Utanför sin egen stuga,
Uppå hemmets trånga gårdsplan.

Sång. 33.

Så förgicks den unga qvinna
Så den sköna hustrun omkom
Hon som varit sökt så länge,
Under sex år efterfikad
Till en lefnadsfröjd för smede
Ilmari till pris och heder.

Trettiondefjerde Sången.

Kullervo, Kalervos ättling,
Gubbens son med blåa strumpor,
Med det sköna gyllne håret,
Med de vackra läderskorna,
Börjar sig på väg begifva,
Lemnar Ilmarinens bostad,
Innan bud om hustruns bortgång
Hunne värdens eget öra,
Och af sorg han blefve gripen,
För en våldsam hämnd benägen.
Spelande han går från smeden,
Lemnar Ilmas gård med jubel,
Stöter i sitt horn på heden,
Blåser högt på svedjefältet;
Kärret dånar, marken skakar,
Och den vida mon besvarar
Kullervoinens jubeltoner,
Klangen af den stygges vallhorn.
Men till smedjan tränger ljudet:
Smeden stannar då i smedjan,

Går till tåget för att lyssna,
Ut på gården för att skåda
Hvad för klang ur skogen höres,
Hvad för toners ljud på heden.
Sanningen han här fick skåda,
Såg, hvad mer ej stod att ändra:
Död han såg sin egen maka,
Fann sin fagra hustru fallen,
Sjunken ner på hemmets gårdsplan,
Liflös liggande på lindan.
Qvar på platsen stannar smeden,
Sorgbetyngd uti sitt sinne,
Gråter bittert hela natten,
Gjuter länge sina tårar,
Med en håg så mörk som tjära,
Med ett sinne svart som sotet.
Framåt vandrar Kullervoinen,
Irrar hit och dit allena,
Går en dag i ödemarken
Genom Hiisis timmerskogar,
Men om qvälln, vid mörkrets inbrott,
På en tufva plats han tager.
Här han satt, den faderlöse,
Så han tänkte, den förskjutne:
»Hvem har kunnat ge mig lifvet,
Bragt mig, usling, fram till verlden,
För att irra dar och nätter
Ständigt under bara himlen!
»Andra till ett hem få styra,
Vandra till en egen bostad:

Jag har min i ödemarken,
Eger blott på mon ett hemvist;
Vinden är min enda eldstad,
Och min badstu-ånga regnet.
„Gode Gud, o skapa icke,
Kalla aldrig mer till lifvet
Något barn så oomhuldadt,
Så af alla öfvergifvet,
Utan fader här i verlden,
Utan någon egen moder,
Såsom du, o Gud, mig skapat,
Danat mig, beklagansvärde,
Liksom vor' jag född bland måsar,
På en häll, bland hafvets örnar!
Dagen gryr ju ock för svalan,
Ljusnar till och med för sparfven,
Fröjdar alla himlens foglar,
Men för mig den icke ljusnar,
Randas aldrig här i tiden,
Skall ej någonsin mig fröjda!
„Ej jag känner hvem mig fostrat,
Vet ej hvem som gaf mig lifvet,
Om en and mig födt på vägen,
Om mig knipan kläckt på kärret,
Eller årtan uppå stranden,
Skraken uti bergets skrefva.
„Faderlös jag blef som liten,
Miste ren som späd min moder;
Fader, moder föllo unnan,
Snart min stora slägt var utdöd,

Och med skor af is jag qvarblef,
Strumpor utaf snö jag ärfde,
Lemnades på frusna stigar,
På en spång af hala stockar,
För att halka ner i kärret,
För att ner i dyn försjunka.
"Dock, vid denna lefnadsålder
Ämnar jag ännu ej blifva
Någon trampad stock på kärret,
Vräkt i dyn till spång för vandrarn,
Störtar ej i kärr, så länge
Tvenne händer qvar jag eger
Och kan röra fem par fingrar,
Fritt begagna alla tio!"
Nu en plan han får i sinnet,
I hans hjerna föds en tanke
Att till Untamola styra,
Att sin faders smärtor hämna,
Gälda hvad hans moder lidit,
Allt hvad ondt han sjelf fått röna.
Och han yttrar så och säger:
"Vänta, vänta, Untamoinen,
Bida, du de minas bane!
När jag ut i härnad tågar,
Skall ditt hem med eld förhärjas,
Skall din gård till aska brännas!"
Honom möter då en gumma,
Skogens fru i mörkblå mantel,
Och till honom så hon talar,
Yttrar dessa ord och säger:

”Hvart skall Kullervoinen vandra,
Hvartåt styr Kalervo-sonen?”
Kullervo, Kalervo-sonen,
Yttrar dessa ord till gensvar:
”Jag har fått en plan i sinnet,
I mitt hufvud bor en tanke
Att till andra länder vandra,
Att till Untamola styra
Och de minas ofärd hämna,
Fars och moders smärtor gälda,
Bränna gårdarne till aska,
Stugorna till stoft förvandla.”
Skogsfrun tager då till orda,
Yttrar dessa ord och säger:
”Ännu är din slägt ej dödad,
Kalervo är icke fallen:
Qvar du har din far i lifvet,
Och din moder välbehållen.” —
”Du min kära, goda gumma,
Säg mig, o du goda skogsfru,
Hvar jag kan min fader finna,
Hvar min fagra fostrarinna!” —
”Der kan du din fader finna,
Der din fagra fostrarinna:
Invid Lapplands vida gränsor,
På en fjerran strand af fisksjön.” —
”Du min kära, goda gumma,
Säg mig, o du goda skogsfru,
Huru jag ditbort skall komma,
Hur jag finner rätta vägen!” —

"Lätteligen dit du kommer,
Om ock obekant med vägen:
Skogsmons krökning bör du följa,
Hålla dig vid denna elfstrand.
Vandra så en dag och tvenne,
Vandra hela trenne dagar
Framåt i nordvestlig riktning
Ända tills ett berg du möter,
Gå då vid dess fot allt längre,
Tätt vid bergets venstra sida
Och till slut en elf du varsnar,
Som du finna skall till höger.
Vandra nu vid elfvens strandbrädd
Långsmed trenne vilda forsar
Tills ett långsträckt näs du hinner,
Stannar på en spetsig udde;
Der på udden står en stuga,
Undangömd en fiskarkoja,
Och i stugan bor din fader,
Lefver qvar din fostrarinna,
Der skall äfven dina systrar,
Tvenne fagra mör du finna!"
Kullervo, Kalervo-sonen,
Börjar sig på väg begifva,
Vandrar en dag, vandrar tvenne,
Vandrar hela trenne dagar
Framåt i nordvestlig riktning
Ända tills ett berg han möter.
Långsmed bergets fot han framgår,
Tätt invid dess venstra sluttning

Och en elf till slut han varsnar,
Skrider utmed elfvens strandbädd,
Följer flodens venstra sida
Långsmed trenne vilda forsar,
Tills ett långsträckt näs han hinner,
Stannar på en spetsig udde,
Och på udden står en stuga,
Undangömd en fiskarkoja.
  In i stugan nu han träder,
Stiger okänd in i hyddan:
"Hvadan kommer vilsne vandrarn,
Från hvad hemvist bortom hafvet?" —
  "Känner icke du din gosse,
Ej din egen son numera,
Som af Untamoinens kämpar
Fördes bort till deras hemland,
Lika lång som fadrens spannmått,
Knappt så hög som modrens slända?"
  Modren tager straxt till orda,
Så den gamla honom svarar:
"Ack du olycksfulle gosse,
Du min egen, arme guldbrisk!
Vandrar du då verkeligen
Lefvande ännu i verlden?
Dig jag ren som död begråtit,
Som för alltid hädangången!
  "Tvenne söner förr jag egde,
Hade tvenne sköna döttrar,
Men jag arma moder miste
Snart af dem de begge äldsta,

„Lätteligen dit du kommer,
Om ock obekant med vägen:
Skogsmons krökning bör du följa,
Hålla dig vid denna elfstrand.
Vandra så en dag och tvenne,
Vandra hela trenne dagar
Framåt i nordvestlig riktning
Ända tills ett berg du möter,
Gå då vid dess fot allt längre,
Tätt vid bergets venstra sida
Och till slut en elf du varsnar,
Som du finna skall till höger.
Vandra nu vid elfvens strandbrädd
Långsmed trenne vilda forsar
Tills ett långsträckt näs du hinner,
Stannar på en spetsig udde;
Der på udden står en stuga,
Undangömd en fiskarkoja,
Och i stugan bor din fader,
Lefver qvar din fostrarinna,
Der skall äfven dina systrar,
Tvenne fagra mör du finna!"
Kullervo, Kalervo-sonen,
Börjar sig på väg begifva,
Vandrar en dag, vandrar tvenne,
Vandrar hela trenne dagar
Framåt i nordvestlig riktning
Ända tills ett berg han möter.
Långsmed bergets fot han framgår,
Tätt invid dess venstra sluttning

Och en elf till slut han varsnar, **Sång. 34.**
Skrider utmed elfvens strandbädd,
Följer flodens venstra sida
Långsmed trenne vilda forsar,
Tills ett långsträckt näs han hinner,
Stannar på en spetsig udde,
Och på udden står en stuga,
Undangömd en fiskarkoja.
  In i stugan nu han träder,
Stiger okänd in i hyddan:
"Hvadan kommer vilsne vandrarn,
Från hvad hemvist bortom hafvet?" —
  "Känner icke du din gosse,
Ej din egen son numera,
Som af Untamoinens kämpar
Fördes bort till deras hemland,
Lika lång som fadrens spannmått,
Knappt så hög som modrens slända?"
  Modren tager straxt till orda,
Så den gamla honom svarar:
"Ack du olycksfulle gosse,
Du min egen, arme guldbrisk!
Vandrar du då verkeligen
Lefvande ännu i verlden?
Dig jag ren som död begråtit,
Som för alltid hädangången!
  "Tvenne söner förr jag egde,
Hade tvenne sköna döttrar,
Men jag arma moder miste
Snart af dem de begge äldsta,

Sonen i det stora kriget,
Och på okändt sätt min dotter:
Nu är sonen återfunnen,
Dottren återvänder aldrig."
Kullervo, Kalervo-sonen,
Sporde genast af sin moder:
"Säg mig, hvart din dotter komm
Hur försvann min unga syster?"
Modren tager då till orda,
Yttrar sjelf och svarar detta:
"Så jag mistat har min dotter,
Så försvann din stackars syster:
Ut hon gick att plocka hallon,
Bär vid bergets fot i skogen;
Der förgicks den vackra dufvan,
Omkom fogeln oförmodadt,
Gick en onämnd död till mötes,
Fick ett slut, som ingen känner.
"Hvem är den som saknar flick
Hvem, om icke hennes moder?
Främst af alla saknar modren,
Efterspanar hon sin dotter;
Ut jag gick, jag arma moder,
För att söka upp min dotter,
Lopp som björn i ödemarken,
Såsom utter genom skogen,
Letade en dag och tvenne,
Letade i trenne dagar,
Men då trenne dagar svunnit,
När en vecka slutligt skridit,

Gick jag till en väldig backe,
Steg uppå den höga toppen;
Der jag ropade min dotter,
Kallade den svunna åter:
»»O min dotter, säg hvar är du!
Kom, min flicka, kom till hemmet!»
»Så jag ropade bedröfvad,
Kallade den svunna åter,
Men från bergen hördes ljuda,
Moarne till gensvar gåfvo:
»»Kalla icke mer din dotter,
Ropa icke, gör ej väsen!
Aldrig kommer hon tillbaka,
Återvänder ej i lifvet
Till sin fordna moders hemvist,
Till sin gamle faders båtstrand!»»

Trettiondefemte Sången.

Kullervo, Kalervo-sonen,
Gubbens son med blåa strumpor,
Börjar hädanefter lefva
Under skydd af far och moder.
Men han lär ej att begripa,
Kan ej mannavett förvärfva,
Ty förvändt han blifvit fostrad,
Vrångt behandlad såsom liten
Af en hårdsint fosterfader,
Af en vettlös vårdarinna.
Gossen söker verksam blifva,
Företar sig att arbeta,
Gifver sig åstad att fiska,
Att ro ut den stora noten,
Yttrar dervid sjelf och säger,
Talar, hvilande på åran:
”Skall jag ro af alla krafter,
Draga på med all min styrka,
Eller skall jag ro med måtta,
Jemnt så mycket som behöfves?”

Båtens styrman tog till orda,
Yttrade från akterstäfven:
”Om du ror af alla krafter,
Drager på med all din styrka,
Kan du dock ej båten bräcka,
Ej dess tullar sönderbryta.”
Kullervo, Kalervo-sonen,
Rodde nu af alla krafter,
Lade ut sin hela styrka,
Rodde sönder båtens tullar,
Bräckte af dess enträds-vrängen,
Sprängde båten, gjord af aspträd.
Kalervoinen kom att skåda,
Yttrade ett ord och sade:
”Ej till roddare du duger!
Båtens tullar har du söndrat,
Bräckt du har dess enträds-vrängen,
Sprängt min ökstock, gjord af aspträd;
Gå att pulsa framför noten,
Kanske är du dertill bättre!”
Kullervo, Kalervo-sonen,
Gick att pulsa framför noten,
Talte, stödd emot sin pulsstång,
Yttrade ett ord och sade:
”Skall med all min kraft jag pulsa,
Med min hela mannastyrka,
Eller stöta till med måtta,
Pulsa så, som jemnt behöfves?”
Svarar den som drager noten:
”Icke duger den att pulsa,

Som med all sin kraft ej pulsar.
Ej med all sin styrka stöter!"
  Kullervo, Kalervo-sonen.
Pulsar då med all sin styrka.
Stöter med sin hela manskraft:
Vattnet rör han upp till välling.
Noten stampar han till blånor,
Krossar fisken till en mörja.
  Kalervoinen kom att skåda.
Yttrade ett ord och sade:
"Icke duger du att pulsa!
Noten stampar du till blånor.
Slår i bitar alla flöten.
Rifver kilarne i stycken;
Drag åstad att skatt betala.
Res att gälda jordaräntor!
Kanske du på väg är bättre.
Mer förståndig uppå resor!"
  Kullervo, Kalervo-sonen.
Gubbens son med blåa strumpor
Med det sköna gula håret.
Med de vackra läderskorna.
Drog åstad att skatt betala.
Att erlägga räntespannmål.
  När han afbetalat skatten.
När han erlagt räntespannmåln.
Slänger han sig ner i släden;
Tager plats uti sin skrinda.
Börjar att till hemmet färdas.
Styr till egna bygder åter.

Fram med gny och brak han åker.
Mäter sträckan af sin hemväg
Uppå Wäinös vida moar,
Uppå fordom svedda marker.
Och en mö med gyllne lockar
Möter honom då på skidor
Uppå Wäinös vida moar,
Uppå fordom svedda marker.
Kullervo. Kalervo-sonen.
Bringar straxt sin häst att stanna,
Börjar att med flickan språka,
Bjuder henne, lockar henne:
”Stig, o jungfru, i min släde,
Kom att hvila här på fällen!”
Jungfrun styr förbi och säger,
Skidar undan, svarar spefullt:
”Döden stige i din släde,
Sjukdomen på dina fällar!”
Kullervo. Kalervo-sonen,
Gubbens son med blåa strumpor,
Slår sin raske häst med spöet,
Med den perlbesatta pisken.
Fålen springer, färden lider,
Släden knarrar, vägen aftar,
Fram med gny och brak han åker,
Mäter längden af sin hemväg
Ute på det vida hafvet,
På dess breda, öppna yta.
Och en mö med snörda kängor
Kommer honom då till möte

Ute på det vida hafvet.
På dess breda, öppna yta
Kullervo, Kalervo-sonen
Hejdar straxt sin häst i lo
Talar sirligt så och säger.
Ordnar sina ord med omsc
"Kom, du sköna, i min sl
Följ med mig, du landets
Jungfrun gifver då till g
Mön i kängor säger speful
"Tuoni komme i din släde
Manalainen må dig följa!"
Kullervo, Kalervo-sonen,
Gubbens son, med blåa st
Ger sin häst ett slag med
Med den perlbeprydda pisk
Fålen springer, färden lide
Släden skrider, vägen aftar
Fram med brak och gny h
Mäter längden af sin hemv
Uppå Pohjas öde moar,
Invid Lapplands vida gräns
Och en mö med brisk v
Hastar honom då till möte
Uppå dessa Pohjas moar,
Invid Lapplands vida gräns
Kullervo, Kalervo-sonen,
Hejdar straxt sin häst i fa
Talar sirligt så och säger.
Lägger orden med all oms

"Stig, o jungfru, i min släde,
Kom, du väna, under fällen.
Äplen skall du få förtära,
Nötter skall du här få knäcka!"
  Spefullt svarar honom jungfrun,
Så den tennbriskprydda säger:
"Spotta må jag i din kälke,
I din släde, usle vräkling:
Kallt det är inunder fällen,
Vedervärdigt i ditt åkdon!"
  Kullervo, Kalervo-sonen,
Gubbens son med blåa strumpor
Rycker jungfrun i sin skrinda,
Slänger flickan in i släden,
Sätter mön på sina fällar,
Tager henne under täcket.
  Harmsen tager mön till orda,
Yttrar så den tennbriskprydda:
"Släpp mig, släpp mig ut ur släden,
Låt mig, arma barn, få slippa
Att ditt djerfva tilltal höra,
Att uppå din fräckhet lyssna,
Eljest sönderslår jag bottnen,
Sparkar lös din spjelträdsmatta,
Trampar slädens korg i stycken,
Slår i kras ditt usla åkdon!"
  Kullervo, Kalervo-sonen,
Gubbens son med blåa strumpor,
Öppnar då sin penningkista,
Slänger upp det granna locket,

Visar henne allt sitt silfver,
Tar ur kistan klädesstycken.
Strumpor ock, med gyllne kanter.
Gördlar, smyckade med silfver.
Klädet fängslar flickans sinne,
Myntet ändrar tärnans tankar,
Silfret jungfruns håg betager.
Guldet möns förderf bereder.
Kullervo, Kalervo-sonen,
Gubbens son med blåa strumpor.
Leker med den unga flickan,
Kysser henne, smeker henne.
Med sin ena hand vid tömmen
Och vid flickans barm den andra.
Så förförde han den unga,
Kränkte här den tennbriskprydda,
Under kopparsmyckadt täcke,
Hvilande på spräcklig slädfäll.
Morgon skänkte Gud ånyo.
Lät en annan dag begynna:
Sade då den unga jungfrun.
Tog till orda sjelf och sporde:
”Hvadan leder du din härkomst,
Djerfve, säg, hvad ätt dig fostrat?
Stor är visst den slägt du tillhör.
Och din fader vida frejdad?”
Kullervo, Kalervo-sonen,
Yttrade ett ord och sade:
”Stor är ej den slägt jag tillhör,
Icke stor, ej heller liten,

Endast midt emellan båda:
Son jag är af Kalervoinen,
Är en stackars håglös gosse,
En förvänd och vettlös sälle.
Men förtälj din egen härkomst,
Nämn den höga ätt dig fostrat:
Stor är väl den slägt du tillhör,
Och din fader vida frejdad?”
Flickan gifver då till gensvar,
Yttrar dessa ord och säger:
”Stor är ej den ätt jag tillhör,
Icke stor, ej heller ringa,
Endast midt emellan båda:
Jag är Kalervoinens dotter,
Är en stackars tanklös flicka,
Blott ett barn, förvändt och vettlöst!
”Engång i min barndoms dagar,
Hemma hos min goda moder,
Gick jag ut att plocka hallon,
Bär vid bergets fot i skogen;
Smultron sökte jag på tufvan,
Hallon invid bergets sluttning,
Plockade i tvenne dagar,
Sof om nätterna i skogen,
Men uppå den tredje dagen
Väg ej mer jag fann till hemmet;
Vägen ledde in i skogen,
Stigen bort i ödemarken.
”Der jag satt, och gret så bittert,
Gret en dag och gret en annan,

Sång. 35.

Men uppå den tredje dagen
Gick jag till en väldig backe.
Steg uppå den högsta toppen.
Ropte der af alla krafter.
Men ur skogen hördes ljuda;
Moarne till gensvar gåfvo:
"Ropa ej, du dumma flicka.
Väsna ej så oförståndigt:
Ropet höres dock af ingen.
Kan i hemmet ej förnimmas!"
"När då tre till fyra dagar,
Fem. och sex, till ända lupit.
Gaf jag slutligt mig förlorad.
Gjorde mig beredd på döden:
Det oaktadt dog jag icke.
Omkom ej. jag olycksfulla.
"Om jag hade dött, jag arma,
Om jag usla fallit unnan.
Kanske att på andra året.
Kanske under tredje sommarn
Som ett gräs jag grönskat hade.
Blomstrat som en vacker blomma.
Vuxit som ett bär på marken,
Som ett lingon, rödt. på tufvan.
Obekant med dessa öden.
Fremmande för dessa sorger!"
Knappast har hon yttrat detta.
Knappast dessa ord hon utsagt;
Innan hon ur släden ilar
Och i strömmens djup sig störtar.

Ner i forsens vilda vågsvall.
I dess skumbetäckta hvirfvel:
Så hon gick sin död till möte,
Fick på detta sätt sin bane,
Fann i Tuonela en tillflykt.
Ro bland strömmens djupa vågor.
Kullervo, Kalervo-sonen.
Reste sig utur sin släde.
Började att bittert gråta.
Utbrast nu i högljudd klagan:
"Ve mig. ve mitt lif, jag arme.
Ve mitt hårda olycksöde!
Kränkt jag har min egen syster,
Skändat sjelf min moders lifsfrukt!
O min fader. o min moder,
O j kära ålderstigna!
Hvarför gåfven j mig lifvet.
Hvartill fostrades jag arme?
Vida bättre hade varit
Att ej födas. att ej vexa.
Att ej alstras fram i ljuset.
Tvingas fram till denna verlden.
Icke väl har döden handlat.
Rätt har ingen sjukdom hittat.
Då de icke bort mig röfvat.
Dödat mig. två nätter gammal!"
Med sin knif han löste redet.
Afskar remmarne med stålet,
Och han hoppade på hästen.
På den gode bläsens länder.

Sång. 35.

Färdades ett stycke framåt,
Red en obetydlig sträcka,
Höll invid sin faders gårdar,
Vid sin egen faders marker.
Uppå gården stod hans moder:
»O min moder, som mig fostrat!
O att du, min arma moder,
Då du bragte mig till verlden,
Hade fyllt med rök din badstu,
Skjutit bommen till för dörren
Och i röken qväft ditt foster;
Ombragt mig, två nätter gammal,
Fört i sjön mig i ett lakan,
Dränkt mig, insvept i ett täcke,
Kastat vaggan uppå elden,
Bränt den på din härd till aska!
»Om i byn man hade frågat:
»Hvart är vaggan förd från stugan?
Hvarför hålles bom för badstun?»
Hade du ju kunnat svara:
»Vaggan har jag bränt till aska,
Offrat den åt härdens lågor;
Malt bereder jag i badstun,
Söker bringa säd till groning.»
Skyndsamt frågar då hans moder,
Spörjer så den ålderstigna:
»O min son, hvad är å färde,
Hvilka under hafva timat?
Lik en Tuonis gäst du talar,
Liksom komme du från Mana!»

Yttrade ett ord och sade:
"Under ha i sanning timat.
Svårt ett brott är nu begånget:
Kränkt jag har min egen syster,
Skändat sjelf min moders lifsfrukt!
"Skatten hade jag betalat,
Erlagt alla jordaräntor,
Mötte då en mö på vägen,
Smekte henne, kränkte henne:
Och det var min egen syster,
Barnet af min egen moder.
"Döden har hon ljutit redan,
Gått sin sista stund till möte
Uti forsens vilda vågsvall,
I dess skumbetäckta hvirfvel.
Endast jag ännu ej känner,
Anar ej och fattar icke
Hur jag skall mitt lif få sluta,
Hvar jag kan få dö, jag arme:
Om i ulfvens glupska käftar,
Uti björnens gap, den vildes,
Uti buken af en hvalfisk,
Eller mellan gäddans tänder!"
Modren tager då till orda:
"Gif dig ej, min egen gosse,
Uti glupska ulfvars käftar,
Uti gap af vilda björnar,
Eller till ett rof för hvalar,
För den grymma gäddans tänder!

Suomis stora udde finns ju,
Vida äro Savos gränsor,
Der en man sitt brott kan dölja,
Gömma skammen af sin illbragd,
Dölja sig i fem och sex år,
Ja, med ens i hela nio,
Tills att tiden lindring skänker,
Åren lätta sorgens börda!"
  Kullervo, Kalervo-sonen,
Yttrade ett ord och sade:
"Ej jag går att mig fördölja,
Vill ej undanfly, jag usle:
Inför dödens gap jag träder,
Kalmas portar vill jag nalkas,
Styr till krigets vida valplats,
Till de fält der männer stupa:
Än står Untamoinen upprätt,
Än ej fälld är denne niding;
Hämnadt är ej hvad min fader,
Icke hvad min moder lidit,
Oberäknadt andra smärtor,
Och hur väl man mig behandlat!"

Trettiondesjette Sången.

Kullervo, Kalervo-sonen,
Gubbens son med blåa strumpor,
Nu till kamp och strid sig rustar,
Till ett krigståg sig bereder,
Slipar svärdet på en timme,
Hvässar spjutet på en annan.
Men hans gamla moder säger:
"Ej må du, min arme gosse,
Draga bort i blodig härnad,
Ut i krig, der klingor rassla!
Den som sjelfmant går i striden,
Opåkalladt ut i härnad,
Han skall ock i härnad falla,
Skall sitt slut i striden finna,
Stupar snarligen för svärdet,
Och förgås för egna vapen.
"Med en get du styr i striden,
Drager på en bock i härnad:
Snart skall geten der besegras,
Ner i dyn skall bocken trampas:

Med en hund du återvänder,
Rider hemåt på en groda.”
  Kullervo, Kalervo-sonen,
Yttrade ett ord och sade:
”Icke på ett kärr jag faller,
Ej på öde mon jag stupar,
Ej på fält, der korpar dväljas,
Marker, som af kråkor skördas,
När på stridens fält jag faller,
Stupar död på blodig valplats.
Herrligt är att dö i striden,
Skönt att falla under svärdsklang!
Ståtelig är krigets sjukdom,
Snabb är der en ynglings bortgång,
Bort han dör, ej qvald på sotsäng,
Faller, innan han förtvinat!”
  Men hans moder tog till orda:
”Om du stupar uti striden,
Hvad skall då din fader hafva
Till sitt stöd på ålderdomen?”
  Kullervo, Kalervo-sonen,
Yttrade ett ord och sade:
”Må han dö på hemmets sophög,
Stupa liflös ner på gården!” —
  ”Hvad skall då din moder hafva
Till sitt stöd på ålderdomen?” —
  ”Må hon dö i boskapsstallet
Med sin kärfve uti famnen!” —
  ”Hvad skall då din broder hafva
Till sitt skydd i framtidsdagar?” —

"Må han få sin död i skogen.
Digna ner på åkerfältet!" —
"Hvad skall då din syster hafva
Till sitt värn i framtidsdagar?" —
"Må hon dö på gårdens brunnsväg.
Stupa då hon går att byka!"
Kullervo, Kalervo-sonen,
Reder sig till färd från hemmet,
Talar till sin gamle fader:
"Far nu väl, min gode fader!
Skall du väl din son begråta,
När du hör att död jag blifvit,
Att ur menskors ätt jag vikit,
Att ur slägten jag försvunnit?"
Fadren svarade och sade:
"Icke skall jag dig begråta,
Om jag hör att död du blifvit:
Jag en annan son kan fostra,
En som blifver vida bättre
Och i allo mer förståndig."
Kullervo, Kalervo-sonen,
Yttrade ett ord och sade:
"Jag ej heller dig skall sörja,
Om jag hör att du gått hädan:
Lätt jag får en dylik fader,
En som har en sten till hufvud,
Mun af ler, af tranbär ögon
Och ett skägg af torra grässtrån,
Ben utaf ett grenigt sälgträd,
Kött af någon murken stubbe."

Till sin broder nu han sade:
"Far nu väl, min egen broder!
Skall väl du din bror begråta,
När du hör att död jag blifvit,
Att ur menskors ätt jag vikit,
Att ur slägten jag försvunnit?"
Brodren svarade och sade:
"Icke skall jag dig begråta,
Om jag får din död förnimma:
Jag kan få en annan broder,
En som blifver vida bättre,
Dubbelt mera skön och ståtlig."
Kullervo, Kalervo-sonen,
Yttrade ett ord och sade:
"Jag ej heller dig skall sörja,
Om jag hör att du gått hädan:
Lätt jag får en dylik broder,
En som har en sten till hufvud,
Mun af ler, af tranbär ögon,
Hufvudhår af torra grässtrån,
Ben utaf ett grenigt sälgträd,
Kött af någon murken trädstam."
Till sin syster nu han sade:
"Far då väl, min egen syster!
Skall ej du din broder sörja,
När du hör att jag har fallit,
Att ur menskors ätt jag vikit,
Att jag ur vår slägt försvunnit?"
Så hans syster tog till orda:
"Icke skall jag dig begråta,

Om jag får din död förnimma:
Jag kan få en annan broder,
En som blifver vida bättre
Och i allo mer förståndig."
  Kullervo, Kalervo-sonen,
Yttrade ett ord och sade:
"Dig ej heller jag skall sörja,
Om din bortgång jag förnimmer;
Lätt jag får en sådan syster,
En som har en sten till hufvud,
Mun af ler, af tranbär ögon,
Hufvudhår af torra grässtrån
Och af insjöns näckblad öron,
Kropp af någon lönnträdstelning."
  Till sin moder nu han sade:
"O min egen, hulda moder,
Du min fagra fostrarinna,
Du min gyllne ledarinna!
Skall väl du din son begråta,
När du hör att död jag blifvit,
Att ur menskors ätt jag vikit,
Att jag ur vår slägt försvunnit?"
  Modren yttrade till gensvar,
Tog till orda sjelf och sade:
"Ej en moders håg du anar,
Känner ej ett modershjerta!
Bittert skall jag dig begråta,
När jag hör att död du blifvit,
Att du trädt ur folkets leder,
Undanryckts vår slägt för alltid;

Floder gråter jag i stugan,
Vågor uppå golfvets tiljor,
Gråter nedböjd uti skjulet,
Tyngd af sorg i boskapsstallet;
Snön jag gråta vill till glanskis,
Bringar markens is att smälta,
Gräs att skjuta fram ur marken,
Bäckar att bland gräset flöda.
"När jag saknar mod att gråta,
Icke vågar högljudt klaga,
Sörja uti menskors åsyn,
Gråter jag i badstun hemligt,
Gjuter ut min sorg på lafven,
Fuktar tiljorna med tårar."
Kullervo, Kalervo-sonen,
Gubbens son med blåa strumpor,
Drog med högljudt spel i härnad,
Ut i krig med klang och jubel,
Spelade på kärr och marker,
Lät sitt horn kring heden skalla,
Kring de gröna fälten klinga,
Mäktigt ljuda öfver ljungen.
I hans spår då hann ett budskap,
Till hans öron kom en sägen:
"Död derhemma är din fader,
Hädangången är den gamle:
Återvänd för att beskåda
Hur den döde sänks i grafven!"
Kullervo, Kalervo-sonen,
Yttrade till svar och sade:

„Om han dött, må död han vara;
Hemma bör en vallak finnas,
Hvarmed han i graf kan föras,
Under Kalmas tak förflyttas."
Gladt han spelade på kärret,
Framgick tutande på sveden;
I hans spår då hann ett budskap,
Till hans öron kom en tidning:
„Död i hemmet är din broder,
Somnad sonen af din fader;
Vänd tillbaka för att tillse
Hur den döde sänks i grafven!"
Kullervo, Kalervo-sonen,
Yttrade till svar och sade:
„Om han dött, må död han vara:
Finnas bör en hingst derhemma,
Hvarmed han i graf kan föras,
Under Kalmas tak förflyttas."
Gladt han spelade på kärret,
Blåste högt bland skogens granar;
I hans spår då kom ett budskap,
Till hans öron hann en tidning:
„Död i hemmet är din syster,
Somnad är din moders dotter;
Vänd tillbaka för att tillse
Hur den döda skall begrafvas!"
Kullervo, Kalervo-sonen,
Yttrade till svar och sade:
„Om hon dött, må död hon vara!
Finnas bör ett sto derhemma,

Hvarmed hon i graf kan föras,
Under Kalmas tak förflyttas."
Fram han gick med spel på fältet,
Lät sitt horn på ängen skalla;
I hans spår då kom ett budskap,
Till hans öron hann en tidning:
„Död är nu din goda moder,
Död din hulda fostrarinna;
Vänd tillbaka för att skåda
Hur af fremlingar hon jordas!"
Kullervo, Kalervo-sonen,
Yttrade ett ord och sade:
„Ve mig, olycksfödde gosse!
Hädangången är min moder,
Död är hon, som redt mitt läger,
Som mitt granna täcke stickat,
Som de långa väfvar spunnit,
Som den stora sländan vridit,
Och jag var ej der tillstädes,
Såg ej hur hon uppgaf andan!
Kanske att af köld hon omkom,
Eller att hon dog af hunger!
„Må den döda uti hemmet
Tvättas väl med tvål från Tyskland,
Svepas in i sidentyger,
Lindas uti linnelakan
Och till slut i grafven sänkas,
Under Kalmas tak förflyttas,
Bäras bort med klagosånger,
Jordas under sorgeqväden;

Hem jag sjelf ännu ej hinner,
Har ej än på Unto hämnats,
Ej den onde mannen slagit,
Icke nedgjort denne niding.”
Spelande han drog till striden,
Bort till Untola med jubel,
Yttrade ett ord och sade:
”Ukko, högste gud i himlen!
O, att du ett svärd mig gåfve,
Skänkte mig den skönsta klinga,
Som förmådde hopen trotsa,
Som mot hundratal försloge!”
Och han fick det svärd han önskat,
Fick den allra bästa klinga,
Dermed folket allt han dräpte,
Nedslog hela Unto-skaran,
Brände stugorna till aska,
Lät dem uti gnistor uppgå;
Lät blott härdens stenar qvarstå,
Och den högsta rönn på gården.
Kullervo, Kalervo-sonen,
Återvänder nu till hemmet,
Till sin fordna faders stugor,
Till föräldra-gårdens åkrar:
Tom är stugan vid hans ankomst,
Öde, då han öppnar dörren;
Ingen träder fram att helsa,
Ingen räcker honom handen.
Handen räckte han åt härden:
Kallnat hade härdens kolhög.

Alltförväl han då förmärkte
Att ej mer hans moder lefde.
Handen höll han nu mot ugnen:
Kallnat hade ugnens stenar.
Alltförväl han då förmärkte
Att ej mer hans fader lefde.
Blicken sänkte han mot golfvet:
Städadt var ej golfvet mera.
Alltförväl han då förmärkte
Att ej mer hans syster lefde.
Ner han gick till hemmets båtstrand:
Ej en båt låg qvar på stranden.
Alltförväl han då förmärkte
Att ej mer hans broder lefde.
Och då brast han ut i tårar,
Gret en dag och gret en annan,
Tog till orda sjelf och sade:
»O min egen, goda moder!
Hvad har qvar åt mig du lemnat,
Medan du på jorden lefde?
»Dock, du torde mig ej höra,
Om ock på den graf jag gråter,
Som ditt ögonpar betäcker,
Som din hjessa öfverhöljer!»
Modren vaknade i grafven,
Hof sin stämma upp ur mullen:
»Hunden Musti qvar jag lemnat,
Så att du på jagt kan draga:
Tag då hunden med på färden,
Och begif dig ut i skogen,

Vandra uppåt ödemarken,
Till den gård, der skogens tärnor,
Der de blåa jungfrur dväljas;
Gå till granrisslottets sluttning,
För att någon näring söka,
Att ett villebråd begära!"
Kullervo, Kalervo-sonen,
Tog då hunden med på färden
Och begynte utåt vandra,
Styrde ut i ödemarken.
När en liten stund han vandrat,
Gått på vägen fram ett stycke,
Kom han till den plats i skogen,
Nådde han det olycksställe,
Der han kränkt den unga jungfrun,
Der sin moders barn han skändat.
Och der gret den gröna lindan,
Genom lunden ljöd en klagan,
Alla örter små, de sörjde,
Ljungens blommor fällde tårar
Öfver jungfrun, som förfördes,
Modrens frukt, som här förstördes.
Gräset reste sig ej längre,
Ljungens blommor hade vissnat,
Höjde sig ej här numera,
På det olycksdigra stället,
Der den unga mön förfördes,
Der hans moders frukt förstördes.
Kullervo, Kalervo-sonen,
Drog sitt skarpa svärd ur slidan,

Vände på det och beskåg det,
Forskade och öfverlade,
Sökte tyda svärdets mening,
Sporde om det kunde vilja
Skuldbelastadt kött förtära,
Dricka blodet af en brottsling.
Svärdet anar mannens mening,
Klingan fattar hjeltens fråga,
Svarar dessa ord och säger:
»Hvarför skulle jag ej gerna
Skuldbelastadt kött förtära,
Dricka brottsligt blod med nöje?
Äfven skuldfritt kött förtär jag,
Dricker blod, af brott ej söladt.»
Kullervo, Kalervo-sonen,
Gubbens son med blåa strumpor,
Stötte fästet ner i jorden,
Tryckte in det djupt i sanden,
Vände udden upp mot bröstet,
Störtade sig sjelf på udden,
Fann på detta sätt sin bane,
Mötte så sin död omsider.
Så förgicks den unge hjelten,
Denna död fick Kullervoinen,
Det var hjeltens lefnadsände,
Olyckssonens slut för evigt.

När den gamle Wäinämöinen
Erfor Kullervoinens öde,

Hörde att han ljutit döden,
Fällde han ett ord och sade:
”Icke må ett framtidsslägte
Låta barnen vrångt behandlas
Af en vettlös vårdarinna,
Af en främmad fostrarinna!
Barn, som blifvit vrångt behandladt,
Som med ringa insigt fostrats,
Lärer aldrig att begripa,
Kan ej mannavett förvärfva,
Om det ock till åren kommer,
Om ock kroppen stadga vinner.”

Trettiondesjunde Sången.

Det var smeden Ilmarinen:
Bittert gret han hvarje afton,
Sörjde sömnlös hela natten,
Utan föda under dagen,
Klagade hvar morgon tidigt,
Suckade vid dagens gryning,
Att hans unga maka bortgått,
Att den sköna sänkts i grafven;
I hans hand ej svängdes mera
Släggans skaft, det kopparsmidda,
Inga hammarslag förnummos
På en månads tid ur smedjan.
Sade smeden Ilmarinen:
„Ej jag arme man kan fatta,
Hur det blir mig nu att lefva:
Om jag vakar, om jag sofver,
Lång är natten, trög är tiden,
Kraften svag, af mödor mattad.
„Saknad känner jag om qvällen,
Dystra äro mina morgnar,

Värre är det dock om natten,
Än mer smärtsamt, då jag vaknar;
Dock, ej qvälln det är, jag saknar,
Ej jag morgnarne begråter,
Icke heller andra tider:
Jag min hulda maka saknar,
Sörjer blott min egen älskling
Med de svarta ögonbrynen.
"Ofta under dessa tider,
Mången gång, jag olycksfulle,
Midt i natten under drömmen,
Famlar jag med handen fåfängt,
Sträcker jag min arm förgäfves
Af och an åt begge sidor."
Utan maka lefde smeden,
Åldrades förutan hustru,
Gret två månader och trenne;
Slutligt, när den fjerde inföll,
Guld han plockade ur hafvet,
Silfver ur de djupa böljor,
Samlade en hög af bränsle,
Bragte samman tretti' slädlass;
Veden han till kol förbrände,
Vräkte kolen i sin ässja.
Nu han tog det fångna guldet,
Tog det silfver som han samlat,
Jemnstort med ett får om hösten,
Af en vinter-hares storlek,
Guldet sköt han in i glöden,
Dref sitt silfver in i ässjan,

Ställde trälar till att pusta,
Legohjon att bälgen sköta.
Trälarne, de pusta ifrigt,
Sköta bälgen oförtrutet
Utan handskar uppå handen,
Utan hattar öfver hjessan,
Medan smeden Ilmarinen
Sjelf om elden rör i ässjan:
En gestalt af guld han önskar,
Vill en brud af silfver dana.
Illa pusta smedens trälar,
Draga bälgen ganska dåligt,
Sjelfve smeden Ilmarinen
Företar sig då att pusta,
Pustar en och tvenne gånger;
Sluteligen tredje gången
Blickar han i ässjans botten,
Skådar långsåt bälgens bräddar
Hvad ur ässjan kunde komma,
Hvad som stege fram ur härden.
Ut ur ässjan steg en tacka,
Trädde fram vid bälgens mynning;
Vexelvis af guld och koppar,
Och af silfver voro håren.
Andra gladde sig häröfver,
Men ej gladdes Ilmarinen.
Sade smeden Ilmarinen:
"Dig må någon varg sig önska!
Jag af guld en maka önskar,
Hoppas få en brud af silfver!"

Derpå smeden Ilmarinen
Skjuter tackan in i elden,
Lägger dertill guld i ässjan,
En förökåd mängd af silfver,
Låter sina trälar pusta,
Legohjonen bälgen draga.
Trälarne de pusta ifrigt,
Sköta bälgen oförtrutet
Utan handskar uppå handen,
Utan hattar öfver hjessan,
Medan smeden Ilmarinen
Sjelf om elden rör i ässjan;
En gestalt af guld han önskar,
Vill en brud af silfver vinna.
Illa pusta smedens trälar,
Draga bälgen ganska dåligt;
Sjelfve smeden Ilmarinen
Företar sig då att pusta,
Pustar en och tvenne gånger;
Tredje gången sluteligen
Blickar han i ässjans botten,
Efterser vid bälgens bräddar
Hvad ur ässjan kunde komma,
Hvad som stege fram ur härden.
Ut ur ässjan steg en fåle,
Trädde fram vid bälgens mynning;
Gyllne man och silfverhufvud,
Kopparhofvar hade fålen;
Andra gladde sig häröfver,
Ilmarinen gladdes icke.

Sade smeden Ilmarinen:
”Dig må någon varg sig önska!
Jag af guld en maka önskar,
Vill en brud af silfver vinna.”
Derpå smeden Ilmarinen
Skjuter fålen in i elden,
Lägger dertill guld i ässjan,
En än större mängd af silfver,
Låter sina trälar pusta,
Legohjonen bälgen draga.
Trälarne, de pusta ifrigt,
Draga bälgen oförtrutet,
Utan handskar uppå handen,
Utan hattar öfver hjessan,
Medan smeden Ilmarinen
Sjelf om elden rör i ässjan;
En gestalt af guld han önskar.
Vill en brud af silfver vinna.
Illa pusta smedens trälar,
Sköta bälgen ganska dåligt;
Sjelfve smeden Ilmarinen
Företar sig då att pusta,
Pustar en och tvenne gånger:
Sluteligen tredje gången
Blickar han i ässjans botten,
Skådar långsåt bälgens bräddar
Hvad ur ässjan kunde komma,
Hvad som stege fram ur härden.
Ut ur ässjan steg en jungfru,
Steg en mö med gyllne flätor,

Silfverhufvud, gyllne lockar:
Skön var jungfruns hela skapnad.
Svårt förskräcktes alla andra,
Smeden blott förskräcktes icke.
Ilmari, den gode smeden,
Smider på den gyllne bilden,
Hamrar rastlöst hela natten,
Utan hvila hela dagen;
Fötter skapar han åt jungfrun,
Skapar fötter, bildar händer:
Fötterna dock ej sig höja,
Armen rörs ej till ett famntag.
Öron åt sin mö han smider,
Men ej höra hennes öron;
Fager mun han gifver henne,
Fager mun och klara ögon,
Men förmår dock icke skänka
Ord åt munnen, lif åt ögat.
Sade smeden Ilmarinen:
"Dägelig vore denna jungfru
Om hon egde ordets gåfva,
Egde själ och egde tunga!"
Derpå bragte han sin jungfru
I den dunuppfyllda bädden,
Uppå mjuka hufvudkuddar,
På det sidenklädda lägret.
Ilmari, den gode smeden,
Eldar badstun full af imma,
Fogar anstalt om ett tvålbad,
Gör af löfträdsgrenar qvastar,

Skaffar trenne såar vatten:
Finken tvår sig nu med dessa,
Hemmets snösparf ren sig sköljer
Från den slagg, som guldet afgett.
Rikeligt har smeden badat,
Öfversköljt sig efter önskan,
Sträcker sig vid jungfruns sida
På den dunuppfyllda bädden,
Den af stål hopsmidda sängen,
Det af jern beredda lägret.
Nu fick smeden Ilmarinen,
Redan under första natten,
Söka sig ett antal täcken,
Sörja för en mängd af mantlar,
Tvenne, trenne björnskinnsfällar,
Dertill fem, sex yllerockar,
För att hvila hos sin maka,
Bilden, som af guld var formad.
Lagom varm var ena sidan,
Den som låg i täcken insvept;
Den som åter låg mot jungfrun,
Vänd emot den gyllne bilden,
Den var nära att förfrysa,
Att en snöig massa blifva,
Att till hafvets is förstelna,
Att till stenens hårdhet styfna.
Sade smeden Ilmarinen:
"Denna brud för mig ej duger!
Mön till Wäinölä jag bringar,
Till ett stöd åt Wäinämöinen,

Till en maka för hans lifstid,
Till en dufva vid hans sida!»
Mön till Wäinölä han förde
Talade, till stället kommen,
Yttrade ett ord och sade:
»O du gamle Wäinämöinen!
Här jag hemtar dig en jungfru,
Ung en mö med fagert anlet',
Men ej alltför stor i munnen,
Icke mycket bred om käften.»
Gamle trygge Wäinämöinen
Kastade sin blick på bilden,
Fäste ögonen på guldet,
Yttrade ett ord och sade:
»Hvarför hemtar du mig detta,
Detta gyllne under-väsen?»
Sade smeden Ilmarinen:
»Hvarför, om ej till ditt bästa:
Till en maka för din lifstid,
Till en dufva vid din sida.»
Sade gamle Wäinämöinen:
»O du smed, min egen broder!
Kasta du din mö i elden,
Smid af henne andra saker,
Eller för till Ryssland henne,
Låt till Tyskland bilden bringas
Att med split och strid bli bortgift
Bland de rike, bland de höge!
För min slägt det ej sig skickar,
Passar för mig sjelf ej heller

Att en gyllne maka äkta,
En af silfver efterfika.”

Derpå rådde Wäinämöinen,
Vattnets älskling gaf en varning,
Manade det unga slägtet,
Bjöd den ätt, som upp sig höjer,
Att sig ej för guldet buga,
Ej för silfver svaghet hysa;
Dessa varningsord han fällde.
Så han talade och sade:
”Icke mån j, arme söner,
Unge hjeltar, j som vexen —
Om förmögenhet j egen,
Eller om j medel saknen —
Icke mån j här i tiden,
Medan månens klarhet lyser,
Söka er af guld en maka,
En af silfver eftersträfva!
Kyla sprider röda guldet,
Frost förlänar blanka silfret.”

— — —

Trettiondeåttonde Sången.

Sjelfve smeden Ilmarinen,
Den evärdelige hamrarn,
Öfvergaf den gyllne bilden,
Sin af silfver smidda jungfru,
Spände fålen i sitt rede,
Brune springaren för släden,
Tog sig plats uti sitt åkdon.
Höjde sig uti sin slädkorg:
Sinnad var han nu att resa,
Ämnade sig ut begifva
Att i Pohjola begära
Pohja-gårdens andra dotter.

Åkte nu en dag igenom,
Reste hela andra dagen,
Sluteligen på den tredje
Pohja-hemmets gård han nådde.

Louhi, Pohjolas värdinna,
Stod tillfälligtvis på gården;
Genast tog hon då till orda.
Skyndade att efterfråga,

Huru hennes barn befann sig,
Hur den kära dottren lefde
Såsom nygift hos sin make,
I sin svärmors hem som hustru.
  Derpå smeden Ilmarinen,
Sorgsen och med nedsänkt hufvud,
Med åt sidan lutad mössa,
Yttrade ett ord och sade:
"Fråga ej, min goda svärmor,
Spörj ej nu om dessa saker,
Hur ditt barn sig må befinna,
Hur din kära dotter lefver!
Dödens gap har henne fångat,
Svårt ett slut har drabbat henne;
Gömdt är ren mitt bär i jorden,
Sänkt i hedens sand den fagra:
Tufvan täcker nu mitt silfver,
Gräs de svarta ögonbrynen!
Jag är kommen att begära
Mig din andra, yngre dotter:
Gif mig henne, o min svärmor,
Sänd med mig din andra dotter
Till min förra hustrus hemvist,
Uti systerns stad och ställe!"
  Louhi, Pohjolas värdinna,
Yttrade ett ord och sade:
"Illa handlade jag arma,
Illa, jag beklagansvärda,
Då jag dig min dotter skänkte,
Då en gång mitt barn jag gaf dig,

För att i sin ungdom bortgå,
Dö uti sin fulla fägring:
I ett varggap gaf jag henne,
I den vilde björnens käftar!
"Icke ger jag nu den andra,
Skänker icke bort min dotter
För att sotet af dig stryka,
För att slaggen af dig skrapa;
Hellre sänder jag min dotter,
Störtar jag det stackars barnet
I den strida strömmens vågsvall,
Ner uti dess vilda hvirfvel,
Uti Manas lakes käftar,
Mellan Tuoni-gäddans tänder!"
Ilmari, den gode smeden,
Vred sin mun, sitt hufvud svängde,
Skakade det svarta håret,
Sina krusigt lagda lockar;
Sjelf han trängde in i stugan,
Trädde under takets resning,
Fällde der ett ord och sade:
"Kom till mig, du unga jungfru,
Kom uti din systers ställe,
Till min fordna makas hemvist;
Honingsbröd du der får baka,
Öl du skall åt mig få brygga!"
Sjöng ett barn på stugugolfvet,
Sjöng och yttrade i sången:
"Bort, objudne gäst, från slottet,
Fremling, ut från dessa dörrar!

Redan har vårt slott du skadat,
Gjort förfång åt detta fäste,
Då du förra gången hitkom,
Fann en väg till våra dörrar!
”Unga jungfru, du min syster,
Fägna dig ej öfver friarn,
Låt dig af hans mun ej tjusas,
Eller af hans stolta fötter!
Vargens tänder eger friarn,
Räfvens knep han bär i fickan,
Björnens klor vid sina armar,
Har blodsugarns knif i bältet,
Hvarmed han ens hufvud sargar,
Ristar skåror uti ryggen.”
Sjelf den unga jungfrun talar
Så till smeden Ilmarinen:
”Icke vill jag till dig komma,
Bryr mig ej om klena karlar;
Ren du har en hustru dödat,
Tagit lifvet af min syster:
Mig också du skulle döda,
Äfven mig afdagataga!
Också torde denna jungfru
Vara värd en bättre make,
En gestalt, mer skön och ståtlig,
Och att i en bättre släde
Bort till bättre ställen föras,
Till ansenligare gårdar,
Än till kolig smedjeboning,
Till en ömklig makes eldstad”.

Ilmari, den gode smeden,
Den evärdelige hamrarn,
Vred sin mun, sitt hufvud svängde
Och sitt svarta hår han slängde;
I det samma grep han jungfrun,
Slog kring henne sina armar,
Bröt som stormen ut ur stugan,
Störtade sig ut i släden,
Slängde jungfrun i sitt åkdon,
Vräkte henne i sin slädkorg
Och begaf sig straxt på resa,
Gjorde sig beredd till hemfärd,
Med sin ena hand vid tömmen
Och vid jungfruns barm den andra.
Mön brast ut i gråt och jämmer,
Yttrade ett ord och sade:
"Bort jag förs till kärrets tranbär,
Ut bland missnen på en mosse;
Der förgås jag, unga dufva,
Nås af döden, arma fogel!
"Hör mig smed, o Ilmarinen!
Om du icke bort mig släpper,
Sönderssparkar jag din släde,
Slår ditt åkdon uti stycken,
Stöter bottnen ut med knäna,
Sönderbråkar den med benen!"
Ilmari, den gode smeden,
Yttrar sjelf ett ord och säger:
"Derför eger smedens släde
Dessa jernbeslagna sidor,

För att tåla vid en sparkning,
Vid en vacker flickas sjelfsvåld.”
  Bittert gråter unga jungfrun,
Klagar mön med koppargördeln,
Vrider tröstlös sina händer,
Sammanpressar sina fingrar,
Yttrar dessa ord och säger:
”Om du icke bort mig släpper,
Till en fisk jag mig förvandlar,
Till en sik i djupa vågen!”
  Ilmari, den gode smeden,
Yttrar sjelf ett ord och säger:
”Icke kan du der mig undfly,
Ty som gädda jag dig följer.”
  Bittert gråter unga jungfrun,
Klagar mön med koppargördeln,
Vrider tröstlös sina händer,
Sammanpressar sina fingrar,
Yttrar dessa ord och säger:
”Om du icke lös mig släpper,
Såsom hermelin jag flyktar
Ut i skog, till bergets hålor.”
  Ilmari, den gode smeden,
Yttrar sjelf ett ord och säger:
”Icke kan du der mig undfly,
Ty som utter jag dig följer!”
  Bittert gråter unga jungfrun,
Klagar mön med koppargördeln,
Vrider tröstlös sina händer,
Sammanpressar sina fingrar.

Yttrar dessa ord och säger:
"Om du icke lös mig släpper,
Flyr jag qvittrande som lärkan,
För att bortom skyn mig gömma."
Ilmari, den gode smeden,
Yttrar sjelf ett ord och säger:
"Icke kan du der mig undfly,
Ty som örn jag dig förföljer."
Nu ett stycke väg han åker,
Färdas fram en liten sträcka,
Då hans fåle med en fnysning
Stannar tvärt och spetsar öron.
Jungfrun höjde upp sitt hufvud,
Spår hon varseblef i drifvan,
Frågade och tog till orda:
"Hvem har sprungit öfver vägen?"
Sade smeden Ilmarinen:
"Haren öfver vägen sprungit."
Djupt den arma flickan suckar,
Suckar djupt och hemtar andan,
Yttrar slutligen och säger:
"Ve mig stackars, arma flicka!
Mycket lyckligare vore,
Vida bättre att få följa
I den snabbe harens fotspår,
I de fjät hans krokben trampat,
Än i denne fästmans åkdon,
Under skrynklig makes slädfäll;
Harens hår är mera prydligt,
Och dess mun är mer behaglig!"

Smeden biter sig i läppen,
Gör en knyckning på sitt hufvud,
Åker på med brak och buller,
Kör ett litet stycke framåt,
Hästen stannar då och fnyser,
Spetsar sina långa öron.
Jungfrun höjde upp sitt hufvud,
Spår hon varseblef i drifvan,
Frågade och tog till orda:
"Hvem har sprungit öfver vägen?"
Sade smeden Ilmarinen:
"Räfven öfver vägen sprungit."
Djupt den arma flickan suckar,
Suckar djupt och hemtar andan,
Yttrar dessa ord och säger:
"Ve mig arma, stackars flicka!
Vida lyckligare vore,
Vida bättre att i släde
Fara med en räf som skriker,
En som stryker kring beständigt,
Än i denne fästmans åkdon,**
Under skrynklig makes slädfäll:
Räfvens hår är mera prydligt
Och dess mun är mer behaglig."
Smeden biter sig i läppen,
Gör en knyckning på sitt hufvud,
Åker på med brak och buller,
Kör ett litet stycke framåt:
Hästen med de långa öron
Fnyser åter till och stannar.

Jungfrun lyfte upp sitt hufvud,
Spår hon varseblef i drifvan,
Tog till orda då och sporde:
"Hvem har sprungit fram här öfver?"
Sade smeden Ilmarinen:
"Vargen öfver vägen sprungit."
Djupt den arma flickan suckar,
Suckar djupt och hemtar andan,
Yttrar dessa ord och säger:
"Ve mig arma, olycksfulla!
Vida lyckligare vore,
Mycket bättre att få följa
Spåren af en ulf som tjuter,
Som sin nos mot marken sänker,
Än i denne fästmans åkdon,
Under skrynklig makes slädfäll;
Ulfvens hår är mera prydligt,
Och dess mun är mer behaglig."
Smeden biter sig i läppen,
Gör en knyckning med sitt hufvud,
Åker vidare med skrammel,
Når den nya byn till natten.
Ilmari är trött af färden,
Djupt han somnar på sitt läger:
Af en annan lockas jungfrun
Att sin trötte man förhåna.
Derpå smeden Ilmarinen,
När om morgonen han vaknat,
Vred sin mun, sitt hufvud svängde
Och sitt svarta hår han slängde:

Sade smeden Ilmarinen,
Öfverlade, tog till orda:
"Skall jag börja på att sjunga,
Skall väl denna brud jag qväda
Till ett vilddjur uti skogen,
Till ett hafsdjur uti vattnet?
"Ej till vilddjur mön jag qväder,
Skrämd då blefve hela skogen,
Icke heller till ett hafsdjur,
Ty då flydde vattnets fiskar;
Hellre vill jag här med svärdet,
Med min klinga jungfrun döda."
Svärdet anade hans afsigt,
Fattade hvad hjelten yttrat,
Fällde då ett ord och sade:
"Ej jag torde blifvit skapad
Att afdagataga qvinnor,
Att förgöra svaga väsen."
Sjelfve smeden Ilmarinen
Företog sig nu att sjunga,
Började att vredgad orda,
Qvad sin maka till en fiskmås,
Att på skär och klippor skria,
Att på hafvets hällar kraxa,
Att på strandens uddar klaga,
Att i motvind jemnt sig vagga.
Derpå smeden Ilmarinen
Tog sig plats uti sin släde,
Åkte på med gny och buller
Sorgsen och med nedsänkt hufvud,

Styrde hem till egna nejder,
Återkom till kända trakter.
Gamle trygge Wäinämöinen
Mötte honom uppå vägen,
Tog till orda då och sade:
"Smed och broder Ilmarinen!
Hvarför är du så bedröfvad,
Låter snedt din mössa hänga,
Då från Pohjola du kommer?
Säg hur lefver man i Pohja?"
Sade smeden Ilmarinen:
"Lätt att lefva är i Pohja!
Sampo finnes der, som malar,
Granna locket, som sig rullar.
En dag mol den säd att ätas,
Andra dagen till försäljning,
Och den tredje till förvaring.
"Ja, det säger jag förvisso,
Vill det än en gång försäkra:
Godt att lefva är i Pohja,
Ty i Pohja Sampo finnes!
Der är plöjning, der är såning,
Der är all slags vext och gröda,
Der är en ovansklig lycka."
Sade gamle Wäinämöinen:
"Smed och broder Ilmarinen!
Hvar har du din maka lemnat,
Hvar din brud, den vidtberömda,
Då du kommer hem så ensam,
Återvänder utan hustru?"

Säng. 38.

Det var smeden Ilmarinen,
Dessa ord han gaf till gensvar:
„Jag min sköna brud har sjungit
Till en mås på strandens klippor.
Nu hon skriar såsom tärna,
Höjer sina rop som fiskmås,
Skränande på strandens stenar,
Klagande bland skär och klippor."

Trettiondenionde Sången.

Gamle trygge Wäinämöinen
Tog till orda sjelf och sade:
”Hör mig smed, o Ilmarinen!
Låt oss nu till Pohja fara
Att den goda Sampo vinna,
Att bese det granna locket.”
Smeden Ilmarinen svarar,
Yttrar dessa ord och säger:
”Sampo står ej der att tagas,
Granna locket kan ej föras
Bort från Pohjola, det mörka,
Från det skumma Sariola;
Sampo har man undanskaffat,
Bragt är der det granna locket
In i Pohja-hälleberget,
Uti kopparklippans inre,
Bakom nio lås och riglar,
Och dess rötter har man fästat
På ett djup af nio famnar;
En i jordens famn är fästad,

I ett vattenfall den andra
Och i hemmets berg den tredje."
Sade gamle Wäinämöinen:
"Smed, du gode vän och broder!
Låtom oss till Pohja fara,
Sökom der att Sampo taga!
Byggom oss en väldig farkost,
Dit vi kunna Sampo bringa,
Undanskaffa granna locket
Ifrån Pohja-hälleberget,
Ut ur kopparklippans inre,
Från de nio låsens stängsel."
Sade smeden Ilmarinen:
"Säkrare till lands är färden;
Lempo gånge ut på hafvet,
Döden ut på vida fjärdar!
Stormen skulle der oss kasta,
Vädret hit och dit oss vräka;
Våra fingrar blefve åror,
Våra flata händer styren."
Sade gamle Wäinämöinen:
"Säkrare till lands är färden,
Säkrare, men mer besvärlig,
Dertill äfven mera krokig.
Båten har sin fröjd på vattnet,
Skeppets lust det är att ila,
Att gå fram på vida vatten,
Att de öppna fjärdar följa,
När det vaggas fram af blåsten,
När det bort af böljor bäres,

Gungas utaf vestanvinden,
Drifves fram af sunnanfläktar.
Men likväl och det oaktadt:
Om du ej till sjös vill resa,
Må till lands vår färd vi göra,
Släpa fram oss långsmed stranden!
”Hamra nu åt mig en klinga,
Smid mig ett eldeggadt slagsvärd,
Till att tukta dessa hundar,
Undandrifva Pohja-skaran,
Då jag går att Sampo taga,
Till den kulna byn derborta,
Till den mörka Pohja-gården,
Till det skumma Sariola.”
Det var smeden Ilmarinen,
Den evärdelige hamrarn,
Jern han föste in i elden,
Stål i smideshärdens kolhög,
Lade dertill guld en näfve,
Äfvensom en handfull silfver;
Ställde trälar till att pusta,
Lejde män att bälgen draga.
Ifrigt pustade hans trälar,
Drogo bälgen oförtrutet;
Jernet pöste upp som välling,
Stålet som en deg sig töjde,
Silfret skimrade som vatten,
Guldet vällde fram i vågor.
Derpå smeden Ilmarinen,
Den evärdelige hamrarn,

Sång. 39.

Blickar ner i smideshärden,
Synar bräddarne af bälgen,
Ser en klinga der sig dana,
Ser ett gyllne fäste formas.
  Massan tog han ut ur elden.
Ryckte nu det goda smidet
Ur sin ässja, fram på städet,
För att der af hammarn klappas,
Smidde svärdet efter önskan,
Hamrade den bästa klinga,
Som han rikt med silfver prydde,
Smyckade med guldsirater.
  Gamle, trygge Wäinämöinen
Kom att sjelf beskåda svärdet,
Grep den eldigt hvassa klingan,
Tog den uti högra handen,
Vände på den och besåg den,
Yttrade ett ord och sade:
"Passar detta svärd för mannen,
Lämpar klingan sig för bärarn?"
  Svärdet passade för mannen,
Lämpade sig väl för bärarn:
Månen skimrade på udden,
Solen sken på flata sidan,
Stjernor glänste på dess fäste,
Hästen gnäggade på bettet,
Katten jamade på knoppen
Och på slidan tjöt en hundvalp.
  Af och an han svängde svärdet
Uti remnan af ett jernberg,

Tog till orda sjelf och sade:
"Med en sådan egg, som denna,
Kunde berg i stycken huggas,
Hela klippor sönderklyfvas!"
  Sjelfve smeden Ilmarinen
Yttrade ett ord och sade:
"Men, jag arme, hvarmed kan jag,
Hur skall jag mig nu försvara,
Väpna mig, och mig omgjorda,
Finna skydd till lands och vatten?
Skall min drägt af ben jag taga,
Kläda mig i pansarskjorta,
Spänna mig i stålsmidt bälte? —
Bättre är en man i ben-drägt,
Mera trygg i pansarskjorta,
Starkare i stålsmidt bälte."
  Tid det blifver nu att fara,
Stunden närmar sig till uppbrott;
En är gamle Wäinämöinen,
Ilmarinen är den andre,
Ut de gå att häst sig söka,
Att gulmanig fåle fånga,
Betslet bära de i bältet,
Fålens remtyg öfver skuldran.
Samfäldt sökte de bli varse
Hästens hufvud mellan träden,
Spanade med skarpsynt öga
Kring den dunkelblåa skogen;
I en lund de funno fålen,
Den gulmanige bland granar.

Gamle, trygge Wäinämöinen
Och med honom Ilmarinen
Satte remtyg på den gyllne,
Betslade den ett år gamle;
Långsamt nu åstad de redo,
Två man högt, längs strandens sträcka,
Men från stranden ljöd en klagan,
Jämmer hördes från dess båthamn.
Gamle, trygge Wäinämöinen
Yttrade ett ord och sade:
„Der är visst en mö, som gråter,
Någon dufva, som sig jämrar;
Skola vi gå dit att skåda,
Att betrakta saken nära?”
Närmare han skred mot stället,
Gick att undersöka saken:
Ingen mö det är som gråter,
Ingen dufva som sig jämrar;
Det hans farkost är, som gråter,
Båten, som på stranden klagar.
Sade gamle Wäinämöinen,
Då han fram till båten hunnit:
„Hvarför gråter du, min trädbåt,
Klagar så, du årfäst-rika?
Sörjer du din fasta byggnad,
Styrkan uti dina tullar?”
Furuskeppet gaf till gensvar,
Årfäst-rika båten sade:
„Båtens håg står ut på vågen
Äfven från en tjärad stapel,

Flickans håg till mannens boning,
Äfven från ett ansedt hemvist;
Och, jag stackars skepp, jag sörjer,
Gråter här, jag arma farkost,
Efter den, som ut i vattnet,
Som mig ut i sjön skall skjuta.
»Väl man sade, då jag gjordes,
Sjöng och påstod, då jag byggdes,
Att jag reddes till en stridsbåt,
Rustades till örlogsfartyg
För att gods till hemmet bringa,
För att rika skatter rymma;
Men till strid jag ej fått styra,
Ej på färder efter byte.
»Andra, äfven sämre fartyg
Färdas ständigt ut i örlig,
Kunna stridens stråt beträda
Trenne gånger hvarje sommar,
Bringa hem ett rikligt byte,
Gods och håfvor i sitt lastrum;
Jag, ett väl hoptimradt fartyg,
Sammansatt af hundra bräder,
Måste murkna på min spånhög,
Vräkes här på timmerplatsen;
Markens allra sämsta maskar
Dväljas under mina vränger,
Luftens ömkligaste foglar
Bygga sina bon vid masten,
Alla ödemarkens grodor
Hoppa af och an i fören.

Dubbelt skönare det vore,
Tvåfaldt, kanske trefaldt bättre,
Att en tall på backen vara,
Att på heden stå som fura,
I hvars grenar ekorrn springer,
Kring hvars rot en hundvalp hoppar!"
Gamle, trygge Wäinämöinen
Yttrar då ett ord och säger:
„Klaga ej, du båt af bräder,
Gråt ej, skepp, du årfäst-rika:
Snart du får till striden styra,
Ut i blodig örlig gånga!
„Skepp, om skaparn dig har skapat,
Om du är en gifvarns gåfva,
Skjut med kanterna i vattnet,
Skrid med borden ut på vågen,
Utan att af händer röras,
Att af någon näfve gripas,
Att med axeln framåt skjutas,
Att i sjön med armen dragas!"
Trädstams-skeppet gaf till gensvar.
Årfäst-rika båten sade:
„Icke går mitt stora slägte,
Icke något brödra-fartyg
Outskjutet ut i vattnet,
Utan påstöt ut på vågen,
Då det ej med handen röres,
Ej med armen utåt vändes."
Sade gamle Wäinämöinen:
„Om jag ut i sjön dig skjuter,

Månne utan rodd du löper,
Framgår utan årors tillhjelp,
Utan bruk af akter-åran,
Utan någon vind i seglen?"
 Trädstams-skeppet gaf till gensvar,
Årfäst-rika båten sade:
"Ingen ur mitt stora slägte,
Ingen annan båt bland hopen
Löper utan rodd af händer,
Framgår utan årors tillhjelp,
Utan bruk af akter-åran,
Utan någon vind i seglen."
 Gamle trygge Wäinämöinen
Tog till orda nu och sade:
"Månne då med rodd du löper,
Går du fram med årors tillhjelp,
Medelst bruk af akter-åran
Och med vind i dina segel?"
 Trädstams-skeppet gaf till gensvar,
Årfäst-rika båten sade:
"Hela mitt så stora slägte,
Alla mina brödra-båtar
Löpa medelst rodd af händer,
Skrida fram med årors tillhjelp,
Medelst bruk af akter-åran
Och med vind i sina segel."
 Nu den gamle Wäinämöinen
Lemnade sin häst på sanden,
Hängde grimman upp i trädet,
Band uti en gren dess tyglar;

Och sitt skepp han sköt i vattnet,
Qvad sin farkost ut på vågen,
Sporde sedan trädstams-skeppet,
Yttrade ett ord och sade:
"O du båt med böjda vränger,
Trädstams-skepp, du årfäst-rika!
Bär du äfven lika vackert,
Som du vacker är att skåda?"
Trädstams-skeppet ger till gensvar,
Årfäst-rika båten säger:
"Vackert nog jag torde bära,
Vid och stor jag är på bottnen,
Hundra roddare jag rymmer,
Tusen män, som stilla sitta."
Nu den gamle Wäinämöinen
Började att sakta sjunga,
Qvad vid båtens ena sida
Ynglingar med sträfva lockar,
Sträfva lockar, hårda händer,
Stolte män, i stöflar klädda,
Qvad vid båtens andra sida
Unga mör med koppargördlar,
Smyckade med tenn i håret,
Skönt med gyllne ringar prydda.
Wäinämöinen qvad derefter
Folk som båtens tofter fyllde,
Qvad en ålderstigen skara,
Som i alla tider suttit,
Der ej mycket rum var öfrigt,
Då till först de unga kommit.

Sjelf han satte sig vid rodret
I sin björkbåts böjda bakstam,
Lät sin farkost framåt skrida,
Yttrade ett ord och sade:
„Flyt i trädlös trakt, du farkost,
Vandra öfver vida fjärdar,
Flyt som bläddran öfver hafvet,
Som ett näckrosblad på vågen!”
Svenner lät han rodden sköta,
Tärnor sitta sysslolösa;
Svenner rodde, åror böjdes,
Men med färden led det icke.
Tärnor lät han rodden sköta,
Svenner sitta sysslolösa;
Tärnor rodde, fingrar böjdes,
Men med färden led det icke.
Gammalt folk till rodd han satte,
Och se på fick ungdomsskaran;
Gubbar rodde, hufvu'n skälfde,
Men ännu ej framled färden.
Sjelfve smeden Ilmarinen
Satte sig att ro omsider,
Och nu framgled furubåten,
Båten framgled, färden framled,
Långt hans årors slag förnummos,
Vida ljöd hans tullars gnissel.
Smeden ror och vattnet brusar,
Tofter knaka, borden böjas,
Båtens rönnträdsåror hvina,
Skaften ljuda gällt som hjerpen,

Sång. 39.

Bladen väsna högt som orren,
Förens ljud är snarlikt svanens,
Akterns brus likt korpens läte.
Tullarne likt vildgäss snattra.
Wäinämöinen sjelf, den gamle.
Styrde färden genom svallet
I sitt röda fartygs bakstam.
Stödd emot sitt starka styrblad:
Under vägen syns en udde,
En eländig by sig visar.
Ahti bodde der på udden,
Kauko invid uddens krökning:
Öfver brist på fisk han sörjde.
Hemmets brödlöshet begret han.
Torftigheten i sitt visthus
Och sin ringa lott i lifvet.
Borden för en båt han tillhögg.
Bottnen för sin nya farkost,
På den långa hunger-udden,
Nedanom sin by, den usla.
Goda öron hade Ahti,
Ännu vida bättre ögon:
Mot nordvest sin blick han sände,
Vände hufvudet mot söder,
Såg regnbågen långt på afstånd,
Kanten af ett moln i fjerran.
Dock, regnbågen var det icke,
Icke heller någon molnkant,
Det en farkost var, som framgick.
Var en båt som framåt styrde

Öfver hafvets öppna yta,
På dess vidtutbredda sträcka,
Med en ståtlig man vid styret
Och en kraftfull man som rodde.
Sade muntre Lemminkäinen:
"Ej jag känner denna farkost,
Känner ej det goda skeppet,
Som mėd rodd från Suomi kommer,
Drifs med årslag fram från öster.
Och mot vester styret vänder."
Nu med kraft sin röst han höjde,
Lät sin stämma mäktigt ljuda,
Ropade från udden högljudt,
Öfver sjön den raske sporde:
"Hvems är båten uppå vattnet,
Hvems är skeppet der på vågen?"
Männerna i båten säga,
Qvinnorna i skeppet svara:
"Hvem är du, som bor i skogen,
Som i denna vildmark hugger,
Då du denna båt ej känner,
Sjelfva Wäinö-gårdens farkost,
Och ej hjelten invid styret,
Eller den som rodden sköter?"
Sade muntre Lemminkäinen:
"Nu jag känner båtens styrman,
Känner roddarn likaledes:
Gamle trygge Wäinämöinen
Sitter sjelf vid båtens styre,
Roddaren är Ilmarinen:

Hvart, j männer, gäller resan,
Hvart är kosan ställd, j hjeltar?"
Gamle Wäinämöinen svarar:
"Kosan riktad är mot norden,
Genom hafvets starka vågsvall,
Öfver skumbetäckta böljor,
För att Sampo oss förvärfva,
Att det granna locket hemta
Utur Pohja-hälleberget,
Ifrån kopparklippans inre."
Sade muntre Lemminkäinen:
"O du gamle Wäinämöinen!
Tag då äfven mig som hjelte,
Såsom tredje man på färden,
Då du går att Sampo taga,
Att bese det granna locket!
Väl som man för mig jag svarar;
Om till strid det komma skulle,
Öfver denna hand jag råder,
Kan begagna dessa skuldror."
Gamle trygge Wäinämöinen
Tager mannen med på resan,
Muntre sällen i sin farkost,
Och den muntre Lemminkäinen
Nu med skyndsamhet sig närmar,
Styr med snabba steg till stranden,
Hemtar med sig sido-bräder
Uti Wäinämöinens farkost.
Sade gamle Wäinämöinen:
"Träd tillfyllest finns i båten,

Nog af sidobord i skeppet,
Och en lagom last derjemte:
Hvarför bär du sidobräder,
Träd till öfverflöd i båten?"
Sade muntre Lemminkäinen:
"Ej förråd en farkost stjelper,
Stödet ej en stack förstörer;
Ofta nog på Pohja-hafvet
Pröfvar stormen skeppets sidor,
Kräfver motvind starka sqvättbord."
Sade gamle Wäinämöinen:
"Derför har också mitt stridsskepp
En med jern bepansrad bringa,
En med stål beslagen förstäf,
För att ej af vinden drifvas,
Af och an af stormbyn vräkas."

Fyrationde Sången.

Gamle trygge Wäinämöinen
Styrde färden genom svallet
Från den långa uddens ändpunkt,
Bort ur byns, den uslas, hörvidd,
Styrde under sång på hafvet,
Öfver våg med fröjd och jubel.
Jungfrurna på strandens uddar,
Tärnorna se på och lyssna:
„Hvilket jubel hörs på hafvet,
Hvilken glädjesång på vågen,
Vackrare än härförinnan,
Skönare än någon hittills?"
Gamle Wäinämöinen styrde
Första dagen utmed floder,
Öfver träsk den andra dagen,
Tredje dagen utför forsar.
Nu den muntre Lemminkäinen
Drog sig några ord till minnes
Ofvan fallet af en eldfors,
Vid den helga strömmens hvirfvel.

Sång. 40.

Forsens besvärjelse: v. 23—82.

Och han höjde då sin stämma,
Tog till orda här och sade:
”Upphör nu, o fors, att sjuda,
Sluta, vilda våg, att häfvas!
Forsens dotter, svallets jungfru,
Sätt dig på en skumhöljd klippa,
På en häll, bestänkt med fradga,
Fånga bränningar i famnen,
Hopa böljorna med handen,
Styr med näfven forsens vågsvall,
Att det ej mitt bröst bestänker,
Icke yr emot mitt hufvud!
”Gumma, du inunder vattnet,
Qvinna, som i skummet väljes!
Stig med händerna på vågen,
Lyfta barmen öfver svallet,
För att bränningarne samla,
Skumbetäckta vågor vakta,
Att de ej en skuldlös stöta,
Mot en felfri man sig vältra!
”Stenar midt i vattenfallet,
Hällar i dess högsta brusning
Må sin panna nedersänka,
Draga hjessan ner mot djupet,
Ur det röda skeppets farled,
Tjärbesmorda båtens stråtväg!
”Vore detta ej tillräckligt:
Stenens Kimmo, son af Kammo!
Borra du ett hål med borren,
Gör en öppning med ditt huggjern

Midt igenom forsens klipphäll,
I den onda stenens sida,
Att på den ej båten fastnar,
Att vår farkost oskadd framgår!
»Om ej detta är tillfyllest:
Strömkarl, vattnets värd i djupet!
Gör till mossa forsens stenar,
Båten mjuk som gäddans blåsa,
Då den framgår genom skummet,
Färdas genom bergshögt vågsvall!
»Jungfru, som i forsen dväljes,
Ungmö, du vid strömmens stränder,
Sno ihop det mjuka snöret,
Ur en mjuk och yfvig totte,
Drag ditt snöre öfver vattnet,
Blåa snodden öfver vågen,
Att längs den mitt skepp får löpa,
Tjärubringan fram kan skrida,
Och att äfven simple karlar,
Oerfarne vägen hitta!
»Melatar, du kloka qvinna!
Fatta ynnestfullt din åra,
Hvarmed du en båt kan styra,
Bana väg i trollska forsar,
Undan afundsmannens boning,
Nedanom förtrollarns fönster.
»Vore detta ej tillfyllest:
Ukko, Jumala i himlen!
Länka med ditt svärd min farkost,
Styr dess väg med blottad klinga,

Så att lätt min trädbåt löper,
Furuskeppet framåt ilar!"
Sjelf den gamle Wäinämöinen
Styr sin färd igenom svallet,
Styr emellan höga klippor,
Genom bränningar som brusa,
Och ej fastnar siarns farkost,
Skeppet stannar ej i farten.
Först då ut han hade kommit
På de vida, öppna vattnen,
Stannade hans skepp i farten,
Hejdades hans båt i loppet;
Hårdt stod furuskeppet fästadt,
Båten rördes ej ur stället.
Derpå smeden Ilmarinen
Och den muntre Lemminkäinen
Stucko ner i sjön sitt styrblad,
Åran, gjord af gran, i vattnet,
Sköto på och sökte lossa
Skeppet, der det fastnat hade;
Båten börjar ej att löpa,
Furuskeppet lossnar icke.
Gamle trygge Wäinämöinen
Yttrar då ett ord och säger:
"O du muntre son af Lempi,
Böj dig ner att undersöka,
Uppå hvad vårt fartyg fastnat,
Hvad det är, som skeppet stött på,
Här på dessa vida vatten,
Ute på det lugna djupet:

Om det är en sten, en ruska.
Eller något annat hinder?
Nu den muntre Lemminkäinen
Lutade sig ner att skåda,
Blickade inunder båten,
Fällde dessa ord och sade:
"Ej på någon sten är båten,
Icke på ėn vattenruska,
Utan på en gäddas skuldror,
Uppå vattenhundens ryggben."
Gamle trygge Wäinämöinen
Yttrade ett ord och sade:
"Ett och annat finns i floder,
Gäddor finnas der och ruskor!
Stå vi på en gäddas skuldror,
Uppå vattenhundens ryggben,
Slå då med ditt svärd i vattnet,
Sönderhugg den stora fisken!"
Det var muntre Lemminkäinen,
Ungdomsfriske, raske sällen:
Svärdet drog han fram ur bältet,
Benförkrossarn från sin sida,
Slog med klingan ner i vattnet,
Högg med svärdet under båten,
Nedföll dervid sjelf i vattnet,
Damp i sjön på sina händer.
Derpå smeden Ilmarinen
Griper hjelten uti håret,
Lyfter mannen upp ur hafvet,
Yttrar sjelf ett ord och säger:

"Karl är hvar och en nu vorden,
Gjord att skägg på hakan bära,
För att hundra jemnt må finnas,
För att fylla tusentalet!"
Och sitt svärd han drog ur bältet,
Skarpa stålet ur sin slida,
Sökte dermed fisken träffa,
Högg inunder skeppets sida;
Blanka svärdet brast i stycken,
Fisken sporde deraf intet.
Gamle trygge Wäinämöinen
Tog till orda då och sade:
"Icke hälften af en hjelte
Finns i er, knappt tredjedelen;
När det någon gång behöfves,
När det tarfvas manna-insigt,
Då är klent beställdt med vettet,
Då är all besinning borta!"
Sjelf han grep sin goda klinga,
Fattade det skarpa stålet,
Stötte svärdet ner i hafvet,
Högg inunder skeppets sida
I den stora gäddans skuldror,
Uti vattenhundens ryggben.
Hårdt var nu hans klinga fastnad,
Stannade i gäddans gälar;
Gamle trygge Wäinämöinen
Sökte draga fisken uppåt,
Lyfte gäddan öfver vattnet:
Gäddan bröts i tvenne stycken,

Stjerten sjönk och gick till botten,
Främre delen föll i båten.
  Skeppet började att löpa,
Slapp från stället, der det fastnat;
Gamle trygge Wäinämöinen
Styrde båten till en holme,
Vände skeppet upp mot stranden
Och besåg på alla sidor
Främre hälften utaf gäddan,
Tog till orda sjelf och sade:
”Den som här är äldst bland svenner,
Han må sönderklyfva fisken,
Skära gäddan uti stycken,
Hugga hufvudet i bitar!”
  Männerna i båten svara,
Qvinnorna i skeppet yttra:
”Renast äro fiskarns fingrar,
Heligast hans egna händer.”
  Gamle trygge Wäinämöinen
Drog då knifven ut ur slidan,
Tog ur bältet kalla stålet,
Dermed sönderklöf han gäddan,
Styckade den fångna fisken,
Tog till orda sjelf och sade:
”Den som här är yngst bland jungfrur,
Hon må koka denna gädda,
Reda oss en frukostmunsbit,
Ställa till ett mål af fiskmat.”
  Jungfrurna de gå att koka,
Tio tärnor derom kappas;

Och så blef då gäddan kokad
Att som frukostbit förtäras,
Men på klippan lågo benen,
Blefvo lemnade på hällen.
Gamle trygge Wäinämöinen
Började beskåda benen,
Vände dem och såg uppå dem,
Yttrade ett ord och sade:
"Hvad månn' kunde deraf blifva,
Fås af dessa gäddans tänder,
Dessa fiskens breda käftar,
Om de bragtes i en smedja,
Om en skicklig smed dem hade,
Om till kunnig man de fördes?"
Sade smeden Ilmarinen:
"Intet göras kan af skräpet,
Fiskens ben till intet duga,
Om de ock i smedjan bragtes,
Om en skicklig smed dem hade,
Om till kunnig man de fördes."
Gamle trygge Wäinämöinen
Tog till orda sjelf och sade:
"Deraf kunde dock förvisso
Bli en Kantele af fiskben,
Om här blott en konstnär funnes,
Som en harpa kunde göra."
Men der kom ej någon annan,
Fanns ej någon kunnig konstnär,
Som förstod att harpan bilda.
Gamle trygge Wäinämöinen

Blef den konstnär som behöfdes,
Lade sjelf sin hand vid verket,
Bildade en gäddbensharpa,
Ett ovanskligt glädjeverktyg.
Hvaraf gjordes harpans kupa?
Af den stora gäddans käkben;
Hvaraf fingos harpans skrufvar?
Dertill togos gäddans tänder;
Hvaraf gjordes harpans strängar?
Utaf Hiisi-hästens tagel.
Nu var Kantele fulländad,
Nu var strängaspelet färdigt,
Stora gäddbens-instrumentet,
Harpan, gjord af fiskens fenor.
Ynglingar till stället kommo,
Kommo äfven gifte männer,
Halfuppvuxne gossar kommo,
Smärre flickebarn derjemte,
Unga tärnor, gamla gummor,
Medelålders-qvinnor kommo
För att strängaspelet skåda,
För att Kantele betrakta.
Gamle trygge Wäinämöinen
Bjöd de unga, bjöd de gamla,
Medelålders-män och qvinnor
Att med sina fingrar spela
Uppå gäddbens-instrumentet,
Uppå harpan, gjord af fiskben.
Unga spelte, gamla spelte,
Medelåldrige, de spelte;

Och de ungas fingrar böjdes,
Och de gamlas hufvu'n skälfde;
Glädjen blef dock ingen glädje,
Spelet ej till spel sig höjde.
Sade muntre Lemminkäinen:
"Gossar, j, med halft förstånd blott,
Och j dumma flickor alla,
Och j andra arma menskor!
Ej bland er en spelman finnes,
En som rätta konsten eger;
Hemten till mig gäddbensharpan,
Låten mig få strängaspelet,
Att på begge knäna läggas,
Under mina fingerspetsar!"
Nu den muntre Lemminkäinen
Fick i handen strängaspelet,
Glädjens verktyg närmast till sig,
Harpan under sina fingrar,
Jemkade på strängaspelet,
Vände harpan uti handen,.
Men han fick den ej att ljuda,
Glädjens verktyg ej att klinga.
Sade gamle Wäinämöinen:
"Icke finns bland denna ungdom,
Bland det slägte, som nu vexer,
Och bland gammalt folk ej heller
Den som kan på harpan spela,
Fröjd ur strängaspelet locka:
Månne Pohjola då bättre
Finge Kantele att klinga,

Fröjden att ur harpan stiga.
Om till Pohjola hon sändes?"
Harpan sände han till Pohja,
Kantele till Sariola;
Gossar spelte nu i Pohja,
Gossar spelte, flickor spelte,
Gifte männer spelte äfven,
Gifta qvinnor likaledes,
Sjelfva gårdsvärdinnan spelte,
Vred och vände gäddbensharpan,
Tog den mellan sina händer,
Höll i den med tio fingrar.
Gossarne i Pohja spelte,
Allt slags folk försökte spela;
Glädjen ljöd dock ej som glädje,
Klang var ej i strängaspelet;
Strängarne i oskick bragtes,
Taglen gnisslade erbarmligt,
Sträf och skärande var tonen,
Harpan skorrade förfärligt.
Låg en blind i stuguhörnet,
Sof en gammal man på ugnen;
Gubben vaknade på ugnen,
Upp från muren spratt den gamle,
Mumlade ifrån sin sofplats,
Brummade i vrån och sade:
"Hören upp och lemnen spelet,
Sluten detta larm och tystnen!
Ljudet spränger mina öron,
Ristar svårt uti mitt hufvud,

Väcker hos mig verklig rysning,
Stör min sömn för hela veckan!
„Om ej Suomi-folkets harpa
Kallar fram en verklig glädje,
Eller uti sömn försänker,
Vaggar in i ljuflig slummer,
Vräken harpan då i vattnet,
Sänken den i hafvets vågor,
Eller fören den tillbaka,
Återställen strängaspelet
Uti mästarns egna händer,
Uti sjelfva konstnärns fingrar!"
Plötsligt nu från harpans strängar
Dessa ord till gensvar ljuda:
„Ej jag bör i vattnet vräkas,
Vill ej än i vågen sänkas;
Ljuda vill jag än hos mästarn,
Klinga uti konstnärns händer!"
Och då fördes varsamt harpan,
Bragtes Kantele försigtigt
I den hand som henne skapat,
På dens knän, som henne danat.

Fyrationdeförsta Sången.

Gamle trygge Wäinämöinen,
Den evärdelige sångarn
Ställer fingrarne i ordning,
Tvättar sina tvenne tummar,
Sätter sig på glädjestenen,
Tager plats på sångarhällen,
På den silfverrika kullen,
Toppen af den gyllne höjden,
Tar i fingrarne sin harpa,
Lägger kupan ner på knäna,
Strängaspelet under handen,
Höjer nu sin röst och säger:
”Komma må en hvar att höra,
Som ej hittills har förnummit
Fröjden af de gamla runor,
Strängaspelets klara toner!”
Derpå gamle Wäinämöinen
Började att skickligt spela
På den goda gäddbensharpan,
På sin Kantele af fiskben:

Smidigt höjde sig hans fingrar,
Tummen lyfte sig med lätthet.
Nu blef glädjen först en glädje,
Nu fick jublet ljud af jubel,
Spelet ljöd som spel omsider
Och en verklig sång var sången.
Välljud steg ur gäddans tänder,
Klar en klang ur fiskens ryggben,
Ljufligt ljödo hingstens tagel,
Springarns hår, till strängar snodda.
Så den gamle Wäinö spelte,
Och ej fanns ett djur i skogen,
Springande på fyra fötter,
Lufsande med ludna smalben,
Som ej kom att spelet höra,
Att dess glädjeljud beundra.
Ekorrn styr ditåt sin kosa,
Fram från träd till träd han hoppar;
Hermelinerna sig närma,
Sätta sig på gärdesgården;
Elgar springa fram på heden,
Lodjur taga del i fröjden.
Vargen vaknar uti kärret,
Björnen bryter upp från sandmon,
Ur sitt ide under tallar,
Ur det granomhöljda snåret;
Vargen vandrar vida sträckor,
Björnen tågar öfver tallmon,
Sätter sig på gärdesgården,
Stiger upp på sjelfva ledet;

Stängslet ner på berget störtar.
Ledet in i lunden rasar;
Björnen hoppar i ett granträd,
Klifver upp i tallens krona,
För att höra strängaspelet,
Att dess ljufva klang beundra.
Tapiolas trägne gubbe,
Sjelfve Metsola-beherrskarn,
Hela Tapiola-skaran,
Både ynglingar och tärnor
Trädde på en topp af berget
Att till harpospelet lyssna;
Äfven sjelfva skogsvärdinnan,
Tapiolas trägna husmor
Klädde sig i blåa strumpor,
Snörde röda band i skorna,
Satte sig i björkens knyla,
Stödde sig mot alens krökning
För att Kantele få höra,
Gifva akt på harpospelet.
Äfven alla luftens foglar,
Som på tvenne vingar sväfva,
Yrde fram med fart till stället,
Sköto ner med största snabbhet,
Att den höga sången höra,
Att dess ljufva klang beundra.
Örnen i sitt bo förnimmer
Suomi-spelets sköna toner,
Lemnar ungarne i boet,
Flyger sjelf åstad till stället,

Der den ädle hjelten spelte,
Der sin harpa Wäinö rörde.
Ner från höjden flyger örnen,
Höken skjuter fram ur molnen,
Allan ur de djupa böljor,
Svanen från det sanka kärret;
Och hvarenda liten bofink,
Alla qvittrande små foglar,
Flere hundratal af siskor,
Nära tusen glada lärkor
Fröjda sig i luftens rymder,
Qvittra muntert på hans skuldror,
Medan fadren glädje väcker,
Medan Wäinämöinen spelar.
Äfven luftens Luonnottaret,
Rymdens undersköna tärnor
Undra öfver glädjeljuden,
Lyssna uppå strängaspelet;
En på luftens loka sitter,
Strålande på himlabågen,
På en liten sky en annan,
Glänsande på rosig molnkant.
Kuutar, unga mön, den fagra,
Päivätär, den sköna tärnan,
Sutto vid sin väfsked båda,
Läto skaften höjas, sänkas,
Väfde på en gyllne väfnad,
Sysslade med tyg af silfver
Vid en rand af purpurmolnet,
På ett hörn af himlabågen.

Men då nu de fingo höra
Dessa harpans ljufva toner,
Flög ur handen deras väfkam,
Föll ur deras fingrar spolen,
Brast i väfven gyllne garnet,
Sprungo skaftens silfvertrådar.

Icke fanns ett enda väsen,
Ej en varelse i vattnet,
Simmande med tre par fenor,
Ej den allra största fisksvärm,
Som nu icke kom att höra,
Att beundra glädjeljuden.
Gäddor styrde fram i bugter,
Ovigt summo vattnets hundar,
Laxar nalkades från grunden,
Sikar ifrån djupa ställen,
Aborrar och smärre mörter,
Muikor jemte andra fiskar
Kommo simmande mot vassen,
Lade sig vid stranden alla
För att Wäinös sång få höra,
Att till harpospelet lyssna.

Ahto, konungen på vågen,
Vattnets gubbe, vassbeskäggad,
Stiger upp vid vattenbrynet,
Smyger fram bland neckrosbladen,
Lyssnar der till glädjeljuden,
Yttrar sjelf till slut och säger:
"Sådant har jag ej fått höra —
Ej så länge tiden varat —

Som den gamle Wäinös toner,
Som den höge sångarns runor."
Sotkottaret, systerparet,
Vassens svägerskor vid stranden,
Släta sina långa lockar,
Kamma ut det rika håret
Med en silfverskaftad borste,
Med en hårkam, guldbeslagen,
Höra då ett sällsamt välljud,
Strängaspelets sköna toner,
Och i vattnet faller kammen,
Silfverborsten ner i böljan:
Sina lockars vård de glömma,
Lemna håret skött till hälften.
Äfven sjelfva vattnets moder,
Med den vassbetäckta barmen,
Höjde sig till slut ur hafvet,
Dök omsider upp ur vågen,
Smög sig fram igenom vassen,
Stödde sig emot en klippa
För att höra sångens toner,
Wäinämöinens spel på harpan,
Ty så underbar var sången
Och så herrligt harpospelet;
Djupt i sömn hon här försjunker,
Dignar slumrande vid stranden
Ofvanpå en gråsprängd klippa,
Vid den breda hällens framkant.
Men den gamle Wäinämöinen
Spelade en dag och tvenne,

Och ej fanns det någon hjelte,
Ej en enda man så modig,
Ej en man och ej en qvinna,
Ej en mö med långa lockar,
Som ej härvid tårar fällde,
Som ej djupt i hjertat rördes.
Unga greto, gamla greto,
Än ej gifta männer greto,
Likaledes gifta männer,
Halfuppvuxna unga gossar,
Både ynglingar och tärnor,
Alla flickor små derjemte,
Ty så underbar var sången,
Gubbens strängaspel så ljufligt.
Till och med för Wäinämöinen
Svällde ymnigt tårekällan;
Tårar runno från hans ögon,
Stora klara droppar föllo,
Vida trindare än tranbär,
Ännu rundare än ärter,
Mycket digrare än hjerpägg,
Större än en svalas hufvud.
Så hans ögons tårar flöto,
Runno tätt uppå hvarandra,
Föllo ner uppå hans kinder,
På den gamles sköna anlet',
Och ifrån hans sköna anlet'
Ner uppå hans breda haka,
Runno från hans breda haka
Ner uppå det hvälfda bröstet,

Och ifrån det hvälfda bröstet
Ner uppå de fasta knäna,
Flöto från de fasta knäna
Ner uppå hans höga vrister,
Runno från hans höga vrister
Under fötterna på marken;
Genom mantlar fem de trängde,
Genom sex hans gyllne gördlar,
Genom sju hans blåa skjortor,
Genom åtta vadmalsrockar.
  Och de klara tårar flöto
Från den gamle Wäinös närhet
Till det blåa hafvets stränder
Och från blåa hafvets stränder
Under vattnets klara yta
Ner i djupets svarta gyttja.
  Men den gamle Wäinämöinen
Höjde då sin röst och sade:
"Finnes väl bland denna ungdom,
Uti denna sköna skara,
Uti detta stora slägte,
Här, bland fadrens många söner,
Den som hemtar mina tårar
Upp ur hafvets klara vågor?"
  Honom svara då de unga,
Svara likaså de gamla:
"Icke finns bland denna ungdom,
Uti denna sköna skara,
Uti detta stora slägte,
Här, bland fadrens många söner,

Den som hemtar dina tårar
Upp ur vattnets klara böljor.”
Sade gamle Wäinämöinen,
Tog till orda sjelf och talte:
”Den som samlar mina tårar,
Den som dessa droppar hemtar
Upp ur vattnets klara böljor,
Skänker jag en silkesklädnad.”
Kraxande då kommer korpen:
Sade gamle Wäinämöinen:
”Gå att taga mina tårar
Upp ur hafvets klara böljor,
Och en silkesdrägt jag ger dig!”
Korpen finner dem dock icke.
Detta hör den blåa knipan,
Och till stället hon sig närmar.
Sade gamle Wäinämöinen:
”Ofta nog, du blåa knipa,
Doppar du din näbb i vågen,
Söker du i vattnet svalka:
Gå att samla mina tårar
Under vattnets klara yta!
Jag den bästa lön dig gifver,
Skänker dig en silkesklädnad.”
Knipan skyndar då att söka
Gamle Wäinämöinens tårar
Under vattnets klara yta,
I den svarta dyn på djupet;
Samlar tårarne ur hafvet,
Hemtar dem i Wäinös händer,

Men förvandlade de blifvit, **Sång. 41.**
Herrligt voro de förbytta,
Omgestaltade till perlor,
Perlor, skimrande och klara,
Ämnade att kungar smycka,
Att förnöja jordens store.

Fyrationdeandra Sången.

En var gamle Wäinämöinen,
Smeden Ilmari den andre
Och den tredje Lempi-sonen,
Kaukomieli sjelf, den sköne:
Ut på hafvet nu de styrde,
Foro öfver vida vågor
Fjerran till de kulna bygder,
Bort till Pohjola, det mörka,
Till den ort, der hjeltar dödas,
Tappre män om lifvet bringas.
Hvem var den som rodden skötte?
En var smeden Ilmarinen,
Han var den som skötte rodden
Vid det öfra paret åror,
Och den muntre Lemminkäinen
Rodde med det nedre paret.
Gamle trygge Wäinämöinen
Hade sjelf sig satt vid rodret,
Styrde nu sin farkost framåt,
Styrde färden öfver djupen,

Genom hafvets starka vågsvall,
Öfver skumbetäckta böljor
Fram till Pohjas landningsplatser,
Till dess redan kända båthamn.
  När de fram till stället hunnit,
Uppnått målet för sin resa,
Drogo de i land sitt fartyg,
Ryckte hastigt tjärubringan
Upp på kopparklädda kaflar,
Strandens stålbetäckta stockar,
Gingo derifrån till gården,
Stego genast in i stugan.
  Sporde Pohjolas värdinna,
Frågade de nyss anlände:
»Hvilken tidning bringa männen,
Hjeltarne hvad nytt från fjerran?»
  Gamle trygge Wäinämöinen
Svarar dessa ord och säger:
»Männens tidning gäller Sampo,
Hjeltarnes det granna locket;
Hit vi styrt att Sampo dela,
Att bese det granna locket.»
  Sjelfva Pohjola-värdinnan
Yttrar då ett ord och säger:
»Ej åt två kan hjerpen skiftas,
Ekorrn ej förslår åt trenne;
Godt har Sampo här att surra,
Lätt för locket är att mala
Uti Pohja-hälleberget,
Uti kopparklippans gömma;

Godt har äfven jag att vara,
Som den stora Sampo eger.”
Gamle trygge Wäinämöinen
Tog till orda då och sade:
”Om du ej vill dela med dig,
Icke afstår halfva Sampo,
Taga vi den hel och hållen,
Föra den uti vår farkost.”
Louhi, Pohjolas värdinna,
Gripes då af mäktig vrede,
Kallar Pohjola tillhopa,
Unge män, med svärd försedda,
Kämpar, uti vapen klädda,
För att döda Wäinämöinen.
Gamle trygge Wäinämöinen
Tog då fram sin gäddbensharpa,
Och han satte sig att spela,
Började sin tonkonst öfva:
Alla lyssnade till spelet,
Hörde glädjens ljud med häpnad,
Männerna med muntert sinne,
Qvinnoskaran under löje,
Kämparne med tårfyldt öga,
Gossarne på knä på golfvet.
Pohjas folk till sömns han sjunger,
Sänker skaran uti slummer,
Matthet griper dem som lyssnat,
Domning alla skådelystna,
Unga somna, gamla somna,
Under Wäinös spel på harpan.

Nu den vise Wäinämöinen,
Den evärdelige siarn,
Griper tag uti sin ficka,
Letar i sin lilla väska;
Sömnens nålar fram han tager,
Ögonen med sömn bestryker,
Sluter ögonhåren korsvis,
Sätter lås för ögonlocken
På det sömnförtyngda folket,
På den trötta kämpaskaran,
Sänker i den tyngsta dvala,
I en lång, varaktig slummer
Hela Pohja-gårdens husfolk
Och allt folk i byn derjemte.

Nu han går att Sampo taga,
Leta fram det granna locket
Utur Pohja-hälleberget,
Utur kopparklippans inre,
Bakom nio lås och riglar,
Tio, bommen inberäknad.

Gamle trygge Wäinämöinen
Hof till sakta sång sin stämma
Framför kopparbergets portar,
Vid den fasta borgens klippvägg:
Redan darra fästets dörrar,
Redan skakas deras gångjern.

Sjelfve smeden Ilmarinen,
Han som här var andre mannen,
Borgens lås med smör besmorde,
Strök uppå dess gångjern ister,

Att ej porten skulle knarra,
Ej af rost dess gångjern gnissla:
Låsen lät han upp med fingret,
Portens riglar med en hacka:
Låsen öppnades med lätthet,
Upp de fasta dörrar sprungo.
  Nu den gamle Wäinämöinen
Tog till orda sjelf och sade:
»O du muntre son af Lempi,
Som är främst bland mina vänner,
Gå och tag den goda Sampo,
Lösgör du det granna locket!»
  Det var muntre Lemminkäinen
Kaukomieli sjelf, den sköne —
Alltid redo, äfven obedd,
Färdig utan särskild maning —
Fram han steg att Sampo taga,
Att det granna locket lossa,
Yttrade, då fram han trädde,
Sade skrytsamt under vägen:
»Nu, så sannt jag är en hjelte,
Och en man, jag son af Ukko,
Må sig Sampo här förflytta,
Granna locket villigt lossna
För en stöt af högra foten,
Vid beröring af min häl blott!»
  Lemminkäinen börjar lyfta,
Lyfter, skjuter på och vänder,
Fattar Sampo uti famnen,
Stöder sina knän mot marken,

Det oaktadt rörs ej Sampo,
Rubbas ej det granna locket:
Fästade dess rötter äro
På ett djup af nio famnar.
  Fanns en oxe god i Pohja,
Kraftfullt byggd i hela kroppen,
Mäkta stark i begge sidor,
Seg i alla sina senor:
En famn långa voro hornen,
Och halfann' famn tjock var nosen.
  Oxen tager han från betet,
Tar en plog från åkerrenen,
Upp han plöjer Sampos rötter,
Granna lockets stöd i jorden,
Sampo börjar då att röras,
Granna locket får en lutning.
  En var gamle Wäinämöinen,
Smeden Ilmari den andre
Och den tredje Lemminkäinen:
Bort de förde stora Sampo
Ifrån Pohja-hälleberget,
Ut ur kopparklippans inre,
Buro Sampo ner i båten,
Bragte honom i sin farkost.
  Sampo i sin båt de fingo,
In i skeppet granna locket,
Stötte ut i sjön sin farkost,
Den af hundra bräder byggda,
Båten sköt med fart i vattnet,
Sänkte sidorna i vågen.

Sång. 42.

Sporde smeden Ilmarinen,
Yttrade ett ord och sade:
"Hvart skall goda Sampo föras,
Hvart skall granna locket bringas
Nu, från dessa snöda trakter,
Pohjagårdens usla nejder?"
Gamle trygge Wäinämöinen
Tog till orda sjelf och sade:
"Föras skall den goda Sampo,
Bringas måste granna locket
Till den dimomhvärfda udden,
Till den töckenhöljda holmen,
För att der i frid få vara,
För att ständigt der förblifva:
Ty der finns ett litet ställe,
Finns en obetydlig jordfläck,
Icke betad, icke slagen,
Ej af männers klingor hemsökt."
Derpå gamle Wäinämöinen
Styrde ut från Pohja-hemmet,
Reste bort förnöjd till sinnes,
Glad i hågen till sin hembygd;
Sjelf han härvid tog till orda:
"Vänd dig nu, min båt, från Pohja,
Sträck mot hemmets strand din förstäf,
Och mot okänd kust din bakstam!
"Vagga nu, o vind, min farkost, *Roddar-Sång. v. 197–216*
Gunga båten fram, du bölja,
Årorna din hjelp förläna,
Skänk åt roddarn någon lättnad

Här på dessa vida vatten,
Dessa hafvets öppna sträckor!
»Vore årorna för klena,
Vore roddarne för svaga,
Båtens styrmän alltför späda,
Barn blott, de som ha befälet:
Gif då, Ahto, dina åror,
Skänk oss, hafvets värd, din farkost,
Gif oss nya, bättre åror
Och ett mera stadigt styrblad!
Tag dig sjelf en plats vid åran,
Sätt dig sjelf att rodden sköta,
Jaga fram vårt furufartyg,
Med de jernbeslagna tullar,
Genom hafvets starka vågsvall,
Öfver skumbetäckta böljor!»
Derpå gamle Wäinämöinen
Styrde färden genom svallet;
Sjelfve smeden Ilmarinen
Och med honom Lemminkäinen
Voro de som rodden skötte,
Rodden skötte de och gledo
Öfver hafvets öppna sträckor,
Öfver vattnets vida vågor.
Sade muntre Lemminkäinen:
»Fordomdags, på min tid fanns väl
Vatten nog för den som rodde,
Likasom för sångarn sånger;
Men numer, i dessa tider,
Höres aldrig något qväde,

Ljuder ej en sång i båten.
Ej en visa mer på vågen.”
Gamle trygge Wäinämöinen
Yttrar då ett ord och säger:
”Sjunga bör man ej på vattnet,
Icke qväda uppå vågen:
Sången alstrar endast lättja,
Visor uppehålla rodden:
Bort den gyllne dagen ginge,
Natten kunde nå oss halfvägs
Här på dessa öppna vatten,
Dessa hafvets vida vågor.”
Men den muntre Lemminkäinen
Svarar då ett ord och säger:
”Tiden går nog det oaktadt,
Undan flyr den sköna dagen,
Natten brusar fram omsider,
Qvällens skymning kommer skyndsamt
Om du också aldrig sjunger,
Aldrig här i lifvet qväder.”
Derpå gamle Wäinämöinen
Styrde öfver blåa hafvet,
Styrde en dag, styrde tvenne:
Slutligen på tredje dagen
Frågar muntre Lemminkäinen,
Spörjer han för andra gången:
”Hvarför sjunger du ej, Wäinö,
Qväder du ej, ädelborne,
Då du fått den goda Sampo,
Då du rätta vägen funnit?”

Gamle trygge Wäinämöinen
Yttrar lugnt ett ord och svarar:
"Än för tidigt är att sjunga,
Alltför bittida att glädjas;
Då först är det tid att sjunga,
Då är glädjen på sitt ställe,
När vi egna dörrar skåda,
Egna portars rassel höra."
Sade muntre Lemminkäinen:
"Om jag sjelf vid styret sutte,
Sjönge jag, då jag det kunde,
Medan jag det än förmådde:
Snart, kanske, jag det ej kunde,
Mäktade jag det ej mera.
Men, då icke du vill sjunga,
Vill jag sjelf en sång försöka."
Nu den muntre Lemminkäinen,
Kaukomieli sjelf, den sköne,
Gaf sin mun dess rätta ställning,
Sökte få sin röst i ordning,
Företog sig så att sjunga,
Började att högljudt skråla
Med sin sträfva, skarpa stämma,
Med en hes och rosslig strupe.
Högljudt sjunger Lemminkäinen,
Skrålar sköne Kaukomieli,
Munnen röres, skägget darrar,
Käkarne på sned sig vrida;
Långt i fjerran höres sången,
Ljudet flyger öfver hafvet,

Kan i sjette byn förnimmas,
På den sjunde fjärden höras.
  Satt en trana på en stubbe,
Öfverst på en fuktig tufva,
Täljde klornas tal på tårna,
Lyfte jemnt på sina fötter;
Plötsligt spratt hon till af räddsla,
Skrämd af Lemminkäinens toner.
  Tranan öppnade sin strupe,
Upphof nu ett gräsligt läte,
Höjde sig på sina vingar,
Styrde flygten rakt till Pohja.
När hon dessa nejder uppnått,
Hunnit fram till Pohja-kärret,
Skrek hon till för andra gången,
Skränade af alla krafter,
Bragte Pohjas folk att vakna,
Väckte upp det onda väldet.
  Louhi, Pohjolas värdinna,
Uppstod ur sin långa dvala,
Skyndade till boskapsgården,
Styrde stegen ner till rian,
Tog sin hjord i ögnasigte,
Mönstrade sin säd i logen:
Hjorden hade ej förminskats,
Rian fann hon oantastad.
  Nu hon skyndade till berget,
Nådde kopparklippans ingång,
Sade, kommen fram till stället:
»Ve mig, ve min lefnads dagar!

Här har någon annan varit;
Sprängda äro alla låsen,
Öppnat har man fästets portar,
Sönderbrutit deras gångjern!
Kan väl Sampo vara bortförd,
Egenmäktigt undanskaffad?”
Bortförd var den goda Sampo,
Röfvadt var det granna locket
Ifrån Pohja-hälleberget,
Utur kopparklippans inre,
Från de nio låsens stängsel,
Tio, bommen inberäknad.
Louhi, Pohjolas värdinna,
Harmas härvid högeligen,
Klart hon ser sin makt försvagad,
Ser tillintetgjordt sitt välde;
Och till Udutar hon beder:
”Dimmans dotter, töcknets tärna,
Strö utur ditt såll ett töcken,
Sprid i största hast en dimma,
Sänd från himlen tjocka dunster,
Låt en mist från molnen falla
Öfver hafvets öppna sträckor,
På dess vidtutbredda yta,
Så att icke Wäinämöinen,
Uvanto sin kosa finner!
”Men om detta nog ej vore:
Iku-Turso, Äiös ättling,
Höj ditt hufvud upp ur hafvet,
Lyfta hjessan upp ur vågen,

Störta Kalevas afkomma,
Dränk Uvantolainens skara,
Sänk de ondskefulle männen
Ner i hafvets djupa vågor,
För till Pohja goda Sampo,
Utan att i sjön den fälla!
”Vore detta ej tillräckligt:
Ukko, högste gud bland gudar,
O du luftens gyllne konung,
Herrskare, du silfverklädde!
Bringa du en storm å bane,
Låt ett våldsamt väder höjas,
Framdrif vinden, utsänd vågen
Rakt emot det skepp som framgår,
Så att icke Wäinämöinen,
Uvanto kan undankomma!”
Dimmans dotter, töcknets tärna,
Andas dimmor öfver hafvet,
Fyllde luftens rymd med töcken.
Qvarhöll gamle Wäinämöinen
Under hela trenne nätter
Ute på det blåa hafvet,
Utan att han målet nådde,
Någonstädes färdas kunde.
När han legat trenne nätter
Ute på det blåa hafvet,
Sade gamle Wäinämöinen,
Tog till orda sjelf och talte:
”Icke engång sämre karlar,
Ej ens sömnigare hjeltar

Låta sig af dimmor dränkas,
Af en mist på sjön besegras."
Med sitt svärd han slog i vattnet,
Högg i hafvet med sin klinga:
Honung flöt, der klingan träffat,
Sötma i den skurna fåran;
Töcknet sväfvade mot himlen,
Dimmorna sig uppåt höjde,
Tjockan skingrades på hafvet,
Fri från mist blef vågen åter,
Hafvet vidgades alltmera,
Rymden sträckte sig allt längre.
När en liten tid förlidit,
Någon stund till ända lupit,
Hördes vattnet våldsamt brusa
Tätt invid den röda båten,
Och i svallning häfdes vågen
Hög mot Wäinämöinens farkost.
Då vardt smeden Ilmarinen
Plötsligt gripen af förfäran,
Blodet flydde från hans anlet',
Rodnaden ifrån hans kinder;
Öfver sig han drog ett täcke,
Drog det öfver sina öron,
Skylde anletet med omsorg,
Ögonen än mer försigtigt.
Sjelf den gamle Wäinämöinen
Sänkte blicken ner i vattnet,
Långsmed båtens ena sida,
Och ett under fick han skåda:

Iku-Turso, son af Äiö,
Tätt invid den röda båten,
Höjde hufvudet ur hafvet,
Lyfte hjessan upp ur vågen.
Gamle trygge Wäinämöinen
Griper tag uti hans öron,
Drager honom upp vid dessa,
Höjer rösten, spörjer honom,
Yttrar sjelf ett ord och säger:
„Iku-Turso, son af Äiö!
Hvarför stiger du ur hafvet,
Hvarför dyker du ur vågen,
Träder fram i menskors åsyn,
Till och med i Kaleva-sonens?"
Iku-Turso, son af Äiö,
Fägnar sig ej just deröfver,
Räds ej heller synnerligen,
Gifver intet svar på frågan.
Gamle trygge Wäinämöinen
Frågar åter eftertryckligt,
Spörjer strängt för tredje gången:
„Iku-Turso, son af Äiö,
Hvarför steg du upp ur hafvet,
Hvarför dök du fram ur vågen?"
Iku-Turso, Äiö-sonen,
Gaf till slut den tredje gången
Dessa ord till svar och sade:
„Derför steg jag upp ur hafvet,
Derför dök jag fram ur vågen,
Att jag hade uti sinnet

Att förgöra Kaleva-slägtet
Och till Pohja Sampo bringa.
Men om du i sjön mig släpper,
Om mitt arma lif du skonar,
Skall jag väl härnäst ej mera
Träda fram i menskors åsyn!"
Gamle trygge Wäinämöinen
Släppte då i sjön den arme,
Yttrade ett ord och sade:
"Iku-Turso, son af Äiö!
Stig ej mera upp ur hafvet,
Höj dig ej härnäst ur vågen,
Träd ej fram i menskors åsyn
Nå'nsin efter denna dagen!"
Efter denna dagen stiger
Turso icke mer ur hafvet,
Träder ej i menskors åsyn,
Ej, så länge sol och måne
Och den gyllne dagen finnes,
Och den luft, som glädje skänker.
Nu den gamle Wäinämöinen
Styrde vidare sin farkost.
När en liten stund förlidit,
Några ögonblick förflutit,
Bjöd den höge guden Ukko,
Han som öfver luften råder,
Vindarne att upp sig höja,
Vädren att på hafvet rasa.
Alla vindar upp sig höjde,
Vädren började att rasa,

Sång. 42. Våldsamt frambröt vestanvinden.
Häftigt stormade nordvestan,
Ännu häftigare sunnan,
Östanvinden tjöt af ilska,
Grufligt vrålade nordostan,
Nordan dånade förfärligt.
Blad de ryckte lös från löfträd,
Blåste barren bort från barrträd,
Sleto blommorna från ljungen,
Foderskalen ifrån gräsen,
Drefvo djupets svarta gyttja
Upp till vattnets klara yta.

Hård var stormen nu på hafvet,
Vågor slogo upp mot båten,
Ryckte med sig gäddbens-harpan,
Bragte Kantele af fiskben
Uti Wellamo-folkets värjo,
Ahtola till evig glädje;
Ahto varsnade på vågen,
Ahto-barnen sågo harpan,
Togo sköna strängaspelet,
Förde hem det till sin boning.

Men den gamle Wäinämöinens
Ögon fylldes nu med tårar
Och han yttrade och sade:
»Så försvann hvad nyss jag vunnit,
For sin kos den kära harpan,
Gick min lefnads fröjd förlorad!
Aldrig får jag väl nu mera,
Aldrig någonsin i tiden,

Fröjd ur gäddans tänder locka,
Toner ur min fiskbensharpa!"
Sjelfve smeden Ilmarinen
Blef af ångest djupt betagen,
Yttrade ett ord och sade:
"Ve mig, ve mitt lif, jag arme,
Som for ut på dessa fjärdar,
Gaf mig ut på öppna hafvet,
Trädde på ett träd som rullar,
Steg uppå en gren som svigtar!
Vindar nog mitt hår lärt känna,
Pröfvat fruktansvärda stormar,
Onda dar mitt skägg har skådat
Äfven här på dessa vatten,
Sällan dock det torde pröfvat
En så mäktig storm som denna,
Vågor, som så våldsamt häfvas,
Böljor, brusande som dessa;
Vinden blott är nu min tillflykt,
Hafvets våg min enda räddning."
Gamle trygge Wäinämöinen
Tänkte härvid så och sade:
"Gråta bör man ej i båten,
Ej uti ett skepp sig jemra;
Tårar hjelpa ej ur nöden,
Klagan ej från onda dagar."
Derpå hof han upp sin stämma,
Sade sjelf och talte detta:
"Styr, o vatten, dina söner,
Hejda dina barn, o bölja,

Sång. 42.

Lugna vågorna, o Ahto,
Bjud, o Wellamo, ditt hafs-folk,
Att de ej mot bogen stänka,
Ej slå in uti min farkost!
"Stig, du storm, mot himlens rymder,
Höj dig åter upp till molnen,
Till din ätt och till din vagga,
Till din slägt och dina fränder!
Kullvräk icke furuskeppet,
Bringa ej min båt att kantra,
Störta hellre träd på sveden,
Kullvräk granarne på kullen!"
Det var muntre Lemminkäinen,
Kaukomieli sjelf, den sköne:
Han till orda tog och sade:
"Kom du örn, o kom från Turja,
Bringa tre af dina fjädrar,
Och du korp, o bringa tvenne
Till ett skydd för skrala skeppet,
För min klena båt till sqvättbord!"
Sjelf han höjde skeppets kanter,
Fäste sidobord kring båten,
Reste plankor öfver dessa,
Allra minst en famn i höjden,
Så att vågen ej slog öfver,
Icke stänkte in från kanten.
Sqvättbord funnos nu i båten,
Kanter, höga nog, den hade,
Att af vilda stormar skakas,
Att af vreda vågor stötas,

Der den gick igenom svallet,
Styrde fram i bergshög sjögång.

Fyrationdetredje Sången.

Louhi, Pohjolas värdinna,
Kallar Pohjola tillhopa,
Låter folket bågar gripa,
Männerna med svärd sig väpna.
Ställer Pohjas båt i ordning,
Rustar ut sitt örlogsfartyg.
Män hon ställer i sin farkost,
Radar krigare i skeppet,
Liksom knipan sina ungar,
Sina små en årta ordnar,
Hundra män med svärd försedda,
Tusen krigare med bågar.
Master reser hon i skeppet,
Ställer stängerna i ordning,
Hissar sedan sina segel,
Spänner ut sitt fartygs dukar,
Breda som en utsträckt molnvägg,
Som en klumpig sky på himlen,
Och sin färd hon nu begynner,
Gifver sig åstad och skyndar,

För att Sampo återtaga
Utur Wäinämöinens farkost.
Gamle trygge Wäinämöinen
Styrde öfver blåa hafvet,
Höjde nu sin röst och sade,
Talade i båtens bakstam:
"O du muntre son af Lempi,
Som står högst bland mina vänner,
Stig i masten af vår farkost,
Klättra uppför segelstången,
Granska luftens rymd framför oss,
Se på himlens hvalf bakom oss,
Om dess rand är klar och molnfri,
Klar och molnfri, eller mulen!"
Det var muntre Lemminkäinen,
Ungdomsfriske, raske sällen —
Alltid redo, äfven obedd,
Färdig utan särskild maning —
Upp han klättrade i masten,
Steg med lätthet upp i toppen,
Såg mot öster, såg mot vester,
Såg mot norr och såg mot söder,
Spejade kring Pohjas stränder,
Yttrade till slut och sade:
"Klar är luftens rymd framför oss,
Mulen himmelen bakom oss:
Ifrån norr en sky sig höjer,
I nordvest en molnkant skönjes."
Sade gamle Wäinämöinen:
"Sannt är icke hvad du talar!

Ej en sky det torde vara,
Ej en molnkant, som sig höjer,
Det är något segelfartyg:
Skåda en gång till, och noga!"
En gång till han ser, och noga,
Yttrar dessa ord och säger:
"Der i fjerran syns en holme,
Skymtar fram en ö på afstånd:
Hökar hvimla i dess aspar,
Tjäderhonor i dess björkar."
Sade gamle Wäinämöinen:
"Sannt är icke hvad du talar;
Hökar torde det ej vara,
Icke fläckbeströdda tjädrar,
Det är Pohja-gårdens söner;
Skåda än en gång, och noga!"
Nu den muntre Lemminkäinen,
Skådade för tredje gången,
Fällde dessa ord omsider,
Yttrade och sade slutligt:
"Pohja-båten är i antåg,
Stampar fram, med hundra åror;
Hundra karlar ro i båten,
Tusen sitta sysslolösa."
Nu den gamle Wäinämöinen
Fick förspörja verklig sanning,
Och han yttrade och sade:
"Ro nu på, du Ilmarinen,
Ro, du muntre Lemminkäinen,
Ron, j alle här i skeppet,

Så att fram vår båt må ila,
Att vår farkost hinner unnan!»
  Rodde smeden Ilmarinen,
Rodde muntre Lemminkäinen,
Rodde alle man i båten;
Furustyret hördes knaka,
Tullarne af rönnträd pepo,
Båten, byggd af tallar, skälfde,
Fören gnällde som en sjöhund,
Aktern brusade som forsen,
Vattnet fräste upp i bubblor,
Fradgan flöt i klumpar unnan.
  Hjeltarne i täflan rodde,
Årorna i kapp de drogo,
Men det led ej fram med färden,
Furuskeppet fick ej försprång,
Undkom icke segelbåten,
Pohja-gårdens örlogsfartyg.
  Nu den gamle Wäinämöinen
Fann att ofärd var förhanden,
Såg en nödens dag sig närma,
Eftertänkte, öfverlade,
Hvad som stod att företagas,
Fällde dessa ord och sade:
»Häremot jag vet en utväg,
Minns ännu en liten trollkonst.»
  Nu han sökte fram sitt fnöske,
Letade bland sina elddon,
Tog ur dem en liten flinta,
Slet en liten bit af fnösket,

Detta slängde han i hafvet,
Bakåt, öfver venstra axeln,
Höjde rösten, tog till orda,
Yttrade och sade detta:
»Häraf må en klippa uppstå,
Må en hemlig häll sig bilda,
Och mot den må Pohjas farkost,
Hundraroddar-skeppet krossas,
Uti stormuppjagad bränning,
I ett häftigt svall af vågor!»
Och der uppstod nu en klippa,
Bildades en ö i hafvet,
Sträckt på längden emot öster,
Liggande mot norr på bredden.
Pohja-skeppet nu sig närmar,
Stampar framåt öfver vågen,
Stöter innankort mot klippan,
Fastnar hårdt på hälln i hafvet;
Sönder brister furubåten,
Skeppet med de hundra vränger,
Masterna i hafvet störta,
Alla segel sjunka neder
För att bort af stormen bäras,
Att af vårens vind förskingras.
Louhi, Pohjolas värdinna,
Steg med fötterna i vattnet
För att resa upp sin farkost,
För att skeppet uppåt vända:
Skeppet stod ej mer att resas,
Båten kunde icke röras,

Brutna voro alla vränger,
Sönder till och med dess tullar.
  Eftertänkte, öfverlade,
Fällde dessa ord och sade:
"Hvem skall med ett råd nu komma?
Hvem skall här i redet ställas?"
  Sin gestalt hon nu förbytte,
Djerfdes att förändra skepnad:
Lior tog hon, fem till antal,
Sex utslitna, gamla gräftor,
Klor hon gjorde sig af dessa,
Fäste dem vid sina näfvar;
Hälften af den spruckna båten
Under sig som kropp hon lade,
Svängde sidorna som vingar,
Gjorde sig en stjert af styret;
Hundra män inunder vingen,
Tusen på sin stjert hon ställde,
Hundra män med svärd försedda,
Tusen krigare med bågar.
  Vingarne till flygt hon breder,
Höjer sig som örn i luften,
Flaxande hon framåt flyger
För att Wäinämöinen hinna:
Ena vingen vidrör molnen
Och den andra sopar vattnet.
  Vattnets mor, den sköna qvinnan,
Höjde nu sin röst och sade:
"O du gamle Wäinämöinen!
Vänd ditt hufvud bort från solen,

Rikta mot nordvest ditt öga,
Se dig om helt obetydligt!"
Gamle trygge Wäinämöinen
Vänder hufvudet från solen,
Riktar mot nordvest sitt öga,
Ser sig om helt obetydligt:
Redan nalkas Pohjas gumma,
Underfogeln nu sig närmar,
Lik en hök till skulderbenen,
Lik en örn till sjelfva kroppen.
Fogeln uppnår Wäinämöinen,
Flyger fram till mastens ända,
Slår sig ned på segelstången,
Sätter sig i högsta toppen:
Båten nära är att kantra,
Störtar nästan öfverända.
Härvid smeden Ilmarinen
Vid sin Jumala sig tryggar,
Till sin skapare sig vänder,
Yttrar dessa ord och säger:
"Starke skapare, mig skydda,
Jumala, ditt hägn förläna,
Så att sonen ej förkommer,
Modrens barn ej faller unnan
Ur det antal skaparn skapat,
Jumala till lif befordrat!
"Ukko, gud, du uppenbare;
Gamle fader uti himlen!
Gif mig du en pels som lågar,
Hemta mig af eld en skjorta,

I hvars skydd jag strida finge,
Och hvari jag kunde kämpa
Utan att mitt hufvud våga,
Att mitt hår till spillo gifva
I en lek af blanka klingor,
Der de skarpa svärden pröfvas!”
Gamle trygge Wäinämöinen
Fällde sjelf ett ord och sade:
”Ha, du Pohjolas värdinna!
Kommer du att Sampo dela
På den dimomhvärfda udden,
På den töckenhöljda holmen?”
Sade Pohjolas värdinna:
”Ej jag ämnar Sampo dela
Någonsin med dig, du snöde,
Jemte dig, o Wäinämöinen!”
Sjelf hon söker Sampo taga
Utur Wäinämöinens farkost.
Nu den muntre Lemminkäinen
Drager svärdet ur sitt bälte,
Rycker ut det skarpa stålet,
Klingan från sin venstra sida,
Och mot örnens klor han måttar,
Dänger svärdet mot dess fötter.
Hugg på hugg gör Lemminkäinen,
Yttrar dessa ord derjemte:
”Ner, j männer, ner, j klingor,
Ner med er, j usle kämpar,
Hundra män från hvarje vinge,
Tio från hvarenda fjäder!”

Sade Pohjolas värdinna,
Talade från skeppets masttopp:
"O du muntre son af Lempi,
Arme Kauko, usle sälle!
Svikit har du nu din moder,
Ljugit har du för den gamla:
Ty du lofvat att ej draga
Ut i strid på tio somrar,
Äfven om du guld behöfde,
Eller finge lust till silfver!"
Gamle trygge Wäinämöinen,
Den evärdelige siarn,
Ansåg tiden vara inne,
Fann att rätta stunden kommit:
Upp ur sjön han höjde styret,
Drog sitt blad af ek ur böljan,
Dermed slog han underdjuret,
Afhögg klorna uppå örnen;
Klorna sönderslogos alla,
Blott den minsta klon blef oskadd.
Männen störtade i hafvet,
Föllo ner från örnens vingar,
Hundra män från hvarje vinge,
Tusen krigare från stjerten;
Sjelfva örnen damp från masten,
Föll med brak på båtens botten,
Liksom tjädern ifrån trädet,
Ekorrn ifrån granens grenar.
Derpå grep han tag i Sampo
Med det ej benämnda fingret,

Vräkte Sampo ner i hafvet,
Stjelpte hela granna locket
Öfver röda skeppets brädgång
Ut uppå det blåa hafvet;
Der gick Sampo nu i stycken,
Brast i bitar granna locket.
Och så sjönko dessa bitar,
Stora stycken utaf Sampo
Genom hafvets lugna vatten
Ner uppå det svarta gruset,
Byttes der till hafvets håfvor,
Blefvo Ahto-barnens skatter.
Derför aldrig här i tiden,
Medan gyllne månen glänser,
Saknar hafvet rikedomar,
Lider Ahto brist på skatter.
Andra stycken utaf Sampo,
Några mindre bitar blefvo
Qvar på blåa hafvets yta,
På det vida hafvets vågor,
För att der af vinden vaggas,
För att bort af böljor bäras.
Vinden vaggar dessa stycken,
Hafvets svall dem framåt gungar
På det blåa hafvets yta,
På det vida hafvets vågor:
Vinden drifver dem mot stranden,
Böljorna i land dem bära.
Gamle trygge Wäinämöinen
Såg hur bränningarne drefvo,

Huru hafvets vågsvall vräkte,
Hur mot stranden böljor buro
Dessa stycken utaf Sampo,
Bitarne af granna locket.
Stor hans glädje var häröfver
Och han yttrade och sade:
"Dessa bära i sig fröet,
Början till ovansklig lycka;
Deraf plöjning, deraf såning,
Deraf all slags vext och gröda:
Genom dem skall månen lysa,
Lyckans sol beständigt stråla
Öfver Suomis vida länder,
Öfver Finlands sköna bygder!"
Louhi, Pohjolas värdinna,
Yttrar då ett ord och säger:
"Häremot än jag vet en utväg,
Vet en utväg, mins ett medel
Mot din plöjning, mot din såning,
Mot din boskap, mot din gröda,
Mot din måne, som skall skina,
Mot din sol, som ständigt strålar:
Månen i ett berg jag drifver,
Gömmer solen i en klippa,
Frosten låter jag förstöra,
Kylig väderlek fördröja
All din plöjning, all din såning,
All din skörd och all din äring,
Hagelfall af jern jag skickar,
Skurar utaf stål jag sänder

Öfver dina goda sveder,
Öfver dina bästa åkrar.
„Björnen upp från mon jag jagar,
Den gles-tandade ur snåret,
För att dina hingstar rifva,
För att dina ston ihjälslå,
För att dina hjordar fälla,
För att dina kor förskingra;
Folket dödar jag med sjukdom,
Ämnar all din slägt förgöra
Så att den ej mer i tiden
Nämns och höres af i verlden!"
Nu den gamle Wäinämöinen
Tog till orda sjelf och sade:
„Mig kan ingen Lapp besvärja,
Ingen ifrån Turja kufva!
Jumala beherrskar vädret,
Skaparn vårdar ödets nycklar;
Ej i afundsmannens armar,
Ej i oväns hand de hvila.
„Om på Jumala jag litar,
På min skapare förtröstar,
Drifver han all mask från sådden,
Hvarje oväu från min gröda,
Så att sådden upp ej bökas,
Så att vexten icke nedslås,
Så att brodden icke bortrycks,
Så att grödan ej förstöres.
„Men, du Pohjolas värdinna,
Drif förderfven in i stenen,

Inneslut allt ondt i klippan,
Samla plågorna i berget,
Aldrig deremot vår måne,
Aldrig solen här i tiden!
”Frosten må du låta härja,
Kylig väderlek fördröja
Dina egna åkrars rågbrodd,
All den sådd, du sjelf har utstrött:
Låt ditt hårda hagel falla,
Skurarne af stål sig sänka
Der man plöjt med dina plogar,
Uppå Pohja-gårdens åkrar!
”Jaga björnen upp från sandmon,
Drif ur snår den ilskne katten,
Skicka ödemarkens kroktass,
Den gles-tandade ur buskris
In på Pohjas boskapsvägar,
På den mark dess hjordar trampa!”
Derpå Pohjolas värdinna
Fällde dessa ord och sade,
”Nu har makten från mig vikit,
Svagt är nu mitt välde vordet:
Sjunkit har min skatt i hafvet,
Böljor hafva Sampo krossat!”
Gråtande hon hemåt styrde,
Full af sorg till Pohjas nejder.
Intet som är värdt att nämnas
Fick hon med sig hem af Sampo,
Men hon medtog dock en smula
Med det ej benämnda fingret:

Locket bragte hon till Pohja,
Bar till Sariola grepen;
Derför råder nöd i Pohja,
Är ett brödlöst lif i Lappland.
Gamle trygge Wäinämöinen,
Sedan sjelf i land han stigit,
Finner stycken utaf Sampo,
Bitar af det granna locket
Uppå stranden invid hafvet,
På den fina, mjuka sanden.
Sampos stycken nu han bragte,
Förde granna lockets bitar
Till den dimomhvärfda udden,
Till den töckenhöljda holmen
För att frodas och förkofras,
Vexa till och äring gifva,
För att engång kornöl skänka,
För att bröd af råg beskära.
Derpå gamle Wäinämöinen
Tog till orda sjelf och sade:
"Jumala, o gif oss lycka,
Skapare, o skänk oss trefnad,
Låt oss städse lyckligt lefva,
Låt engång oss dö med heder
I det ljufva Suomi-landet,
I det herrliga Karelen!
"Starke skapare, mig skydda,
Jumala, ditt hägn förläna,
Bistå mig mot männers anslag,
Afvärj alla qvinnors ränker,

Slå på land hvar ovän neder,
Tukta vattnets onda makter!
”Stå på dina söners sida,
Bistå dina barn beständigt,
Skänk dem du ditt skydd om natten,
Var du deras värn om dagen,
Att ej solen vredgad skiner,
Att ej månen vredgad lyser,
Att ej vinden vredgad hviner,
Att ej regnet vredgadt strömmar,
Att de ej af kölden skadas,
Ej af vädrets hårdhet lida!
”Foga hop af jern ett stängsel,
Res en mur af stora stenar
Kring den egendom jag eger,
Kring mitt folk, på begge sidor,
Ifrån jorden upp till himlen,
Ifrån himlen ner till jorden,
Mig till hemvist, mig till bostad,
Mig till skydd och mig till hägnad,
Så att ej för mycket röfvas,
Undanrycks af ovåns händer,
Medan denna tiden varar,
Medan månens klarhet lyser!”

Fyrationdefjerde Sången.

Gamle trygge Wäinämöinen
Tänkte nu uti sitt sinne:
»Herrligt vore det att spela,
Att med toner glädje väcka
Här på dessa sköna gårdar,
Dessa nya boningsplatser!
Men min harpa är försvunnen,
Flyktat har min fröjd för evigt
Ner till fiskbebodda gårdar,
Laxars stenuppfyllda hålor,
Att af djupets makter egas,
Att af Wellamos folk besittas:
Ahto återbär den aldrig,
Bringar den ej mer tillbaka.
»Smed och broder Ilmarinen!
Förr du smidt, i går du smidde,
Smid på denna dag desslikes,
Smid åt mig af jern en räfsa,
Som är tätt besatt med tenar
Och hvars skaft är långt tillräckligt,

Att jag räfsa kan i hafvet,
Hopa vågorna i högar,
Samla vassen upp i såtar,
Kasta allt i sträng på stranden,
För att harpan återfinna,
Få min Kantele tillbaka
Utur fiskbebodda bugter,
Laxars stenuppfyllda hålor!"
Det var smeden Ilmarinen,
Den evärdelige hamrarn:
Han af jern en räfsa smidde,
Hamrade ett skaft af koppar;
Tenar, hundra famnar långa,
Femfaldt längre skaft han gjorde.
Nu den gamle Wäinämöinen
Tog sin jernhopsmidda räfsa,
Gick ett litet stycke framåt,
Vandrade en ringa sträcka
Till sin stålbeklädda båtplats,
Till dess kopparklädda kaflar.
Der fanns båt, der funnos tvenne,
Tvenne båtar i beredskap
Uppå stålbetäckta stockar,
Uppå kopparklädda kaflar:
Ny var en af dessa båtar,
Gammal var den andra båten.
Sade gamle Wäinämöinen,
Talte till den nya båten:
"Gå, o farkost, ut på vattnet,
Sänk dig ner, o båt, i vågen,

Utan att med armen vändas,
Att med handens tumme gripas!"
Ut på vattnet gick hans farkost,
Båten sänkte sig i vågen;
Gamle trygge Wäinämöinen
Satte sig vid akterstäfven,
Började att hafvet sopa,
Att dess vågor genomstöka;
Näckrosblad han drog tillsamman,
Räfsade bland strandens ruskor,
Sammanföste brutna vass-strån,
Brutna vass-strån, hafsrörs bitar;
Hvarje djup han undersökte,
Harfvade vid hvarje klippa,
Fann dock icke, såg ej mera
Sin af gäddben gjorda harpa,
Sin för evigt svunna glädje,
Kantele, som gått förlorad.
Gamle trygge Wäinämöinen
Började att hemåt vandra,
Sorgsen och med nedböjdt hufvud,
Med på snedden dragen mössa,
Tog till orda och förmälde:
"Aldrig skall jag väl numera
Ha min fröjd af gäddans hufvud,
Höra fiskbensharpan klinga!"
Medan han i lunden vandrar,
Vid ett skogsbryn framåt skrider,
Hör han der ett björkträd gråta,
Ser en masurbjörk, som tåras;

Och till stället han sig närmar,
Träder ända fram till trädet.
Här han frågar nu och spörjer:
"Hvarför gråter, sköna björk, du?
Gröna träd med hvita gördeln,
Hvarför sörjer du och klagar?
Icke ut i krig du föres,
Ej i härnad dig man tvingar."
Skickligt svarar honom trädet,
Sjelf den gröna björken talar:
"Säkert torde mången säga,
Flere i sitt sinne tänka,
Att i glädje blott jag lefver,
Uti fröjd och jubel endast,
Jag, som äfven under sorger,
Trots min saknad gläds, jag arma:
Blott i nödens stund jag klagar,
Jemrar mig då värst jag lider.
"Jag mitt tomma lif begråter,
Klagar öfver egen ringhet:
Ty vanlottad är jag arma,
Utan skydd, jag olycksfulla,
Uppå dessa onda ställen,
Dessa vida betesmarker.
"Andra, som af lyckan gynnas,
Bida ständigt med förhoppning
På den sköna sommarns ankomst,
På den varma tidens inbrott.
Annat får jag, olycksfulla,
Annat nödgas jag emotse:

Att man näfret af mig skalar,
Att man mina qvistar bryter.
»Ofta, jag beklagansvärda,
Mången gång, jag djupt betryckta,
Vid den snabba vårens ankomst
Bygdens barn till mig sig närma,
Rista i min stam med knifvar,
I min saf-omhöljda midja,
Och om sommarn onda herdar
Rifva lös min hvita gördel,
Än till kärl och än till slidor,
Än till sina smultronrifvor.
»Ofta, jag beklagansvärda,
Mången gång, jag djupt betryckta,
Flickor i mitt skygd sig lägra,
Tärnor här omkring mig svärma,
Bryta löfven ur min krona,
Binda grenarne till qvastar.
»Ofta nog, jag olycksfulla,
Mången gång, jag djupt betryckta,
Fälles jag, då marken svedjas,
Eller klyfves jag till kastved;
Trenne gånger ren i sommar,
Under denna långa årstid,
Männer i mitt skygd sig lägrat,
För att sina yxor hvässa
Mot mitt olycksburna hufvud,
Mot mitt lif, jag ömkansvärda.
»Detta är mitt sommarnöje,
Fröjden af den varma tiden:

Mera gynnsam är ej vintern,
Bättre ej den tid, det snöar.
”Gánska tidigt ren på året
Sorgen min gestalt förändrar,
Tungt mitt hufvud ned sig böjer
Och mitt anlete förbleknar,
När jag på de mörka dagar,
På den svåra tiden tänker.
”Plågor bringar stormen sedan,
Frosten svårare bekymmer:
Stormen tar den gröna pelsen,
Frosten stjäl min sköna klädning,
Så att jag, allt skydd beröfvad,
Jag, beklagansvärda björkträd,
Helt och hållet blottad qvarstår,
Utan all beklädnad lemnas
Att i vinterkölden skälfva,
Att mig genomfrusen jemra!”
Sade gamle Wäinämöinen:
”Gråt ej mer, du gröna björkträd,
Qvid ej nu, du löfskottrika,
Sörj ej, du med hvita gördeln!
Ty en lycklig lott dig väntar,
Nya, mera blida öden;
Gråta skall du snart af glädje,
Högljudt skall af fröjd du jubla.”
Derpå gamle Wäinämöinen
Högg af björkens stam en harpa,
Slöjdade en dag om sommarn,
Sökte forma strängaspelet

På den dimomhvärfda udden,
På den töckenhöljda holmen,
Gjorde moderträt till harpan,
Kupan till sin nya glädje,
Och af stadig björk var kupan,
Moderträt af kärnfull masur.
  Sade gamle Wäinämöinen,
Tog till orda sjelf och talte:
"Här är moderträt till harpan,
Stommen till en evig glädje:
Hvadan skola skrufvar tagas,
Hvadan pinnar fås till harpan?"
  Stod en ek vid boskapsskjulet,
Högrest i ett hörn af gården;
Jemna grenar eken hade
Och på hvarje gren ett äple;
På hvart äple var ett guldhjul
Och en gök på gyllne hjulet.
När då göken gol i trädet,
När ett femfaldt rop den höjde,
Nedföll guld ifrån dess tunga,
Flödade ur näbben silfver
Ner uppå den gyllne kullen,
På den silfverrika höjden:
Häraf fingos harpans skrufvar,
Pinnarne till masurkupan.
  Sade gamle Wäinämöinen,
Tog till orda sjelf och talte:
"Skrufvar har jag fått till harpan,
Pinnar till min masurkupa;

Sång. 44.

Någonting ännu dock saknas,
Strängar fem i harpan fela:
Hvadan skola strängar skaffas,
Tungorna till harpan tagas?”
Ut han gick att strängar söka,
Skred igenom svedjelunden.
Uti lunden satt en jungfru,
Ung en tärna uti dälden;
Icke gret den unga jungfrun,
Var dock riktigt glad ej heller;
För sig sjelf hon sjöng en visa,
Blott för att sin qväll fördrifva,
Väntande uppå sin fästman,
Längtande att se sin älskling.
Gamle trygge Wäinämöinen
Smyger utan skor till stället,
Nalkas varsamt, utan strumpor:
När han fram till stället hunnit,
Ber han jungfrun om en hårlock,
Yttrar dessa ord och säger:
”Skänk mig en af dina lockar,
Några hårstrån, vackra flicka,
Att till strängar bli på harpan,
Att åt glädjen toner gifva!”
Flickan gaf de hår han äskat,
Gaf af sina mjuka lockar,
Skänkte honom fem, sex hårstrån,
Räckte honom än ett sjunde:
Deraf äro harpans strängar,
Tonerna i glädjens redskap.

Så han fick sin harpa färdig;
Och den gamle Wäinämöinen
Satte sig på lägsta stenen,
Uppå trappan, byggd af hällar,
Tog i händerna sin harpa,
Glädjen närmare intill sig,
Vände kupan upp mot himlen,
Stödjande dess knopp mot knäna,
Stämde strängarne med omsorg,
Bragte tonerna i samklang.

Stämda fick han harpans strängar,
Fick sin Kantele i ordning,
Tog den under sina händer,
Öfver sina knän på tvären,
Lät nu sina tio naglar,
Fem af sina fingerspetsar
Öfver strängaspelet fara,
Af och an på harpan löpa.

Nu, då gamle Wäinämöinen
Spelade uppå sin harpa,
Lätthänd och med mjuka fingrar,
Krökande sin tumme utåt,
Nu blef ljud i masurkupan,
Klang i löfskottrika björken;
Gökens guld begynte tona,
Glädtigt ljödo jungfruns hårstrån.

Wäinämöinens fingrar spela,
Strängarne i harpan klinga,
Bergen dåna, hällar braka,
Alla klippor återskalla,

Sång. 44. Stenar sqvalpa fram på vågen,
Gruset uppå vattnet flyter,
Furorna af fröjd betagas,
Stubbarne på sandmon dansa.
Qvinnorna i Kalevala,
Öfvergifva brokig sömnad,
Skynda till med elfvens snabbhet,
Störta som en ström till stället,
Unga qvinnor under löje,
Gårdsvärdinnor högst förnöjda,
För att strängaspelet höra,
Att dess glädjeljud beundra.
Alla männer i hans närhet
Stå med mössan uti handen;
Gummor, som tillstädes kommit,
Stå med handen under kinden:
Flickorna med tårfyldt öga,
Gossarne på knä på marken
Lyssna uppå strängaspelet,
Undra öfver glädjeljuden;
Med en mun de alla säga,
Yttra så med samma tunga:
"Aldrig förr har här förnummits
Något strängaspel så ljufligt,
Medan denna tid har varat,
Medan månens guld har strålat!"
Vida ljöd det ljufva spelet,
Till den sjette byn det hördes,
Och ej fanns det något väsen,

Som ej skyndade till stället

Att det ljufva spelet höra,
Att på harpans toner lyssna.
Alla djur som bo i skogen
Hukade sig ner på klorna
För att strängaspelet höra,
Att dess glädjeljud beundra;
Foglar, som i luften flyga,
Satte sig på trädens grenar,
Hafvets alla slag af fiskar
Kommo simmande till stranden;
Maskar, till och med, i jorden
Kröpo slutligt upp ur mullen,
Vredo på sig der och hörde
På det ljufva strängaspelet,
Den ovanskeliga glädjen,
Wäinämöinens harpotoner.
Och den gamle Wäinämöinen
Spelte herrligt nog på harpan,
Anslog underbara toner,
Spelte en och tvenne dagar,
Oafbrutet, sen han börjat,
Allt från samma morgonmåltid
Gjordad i sitt samma bälte,
Klädd i en och samma skjorta.
När uti sitt hem han spelte,
I sin boning, byggd af furu,
Hördes alla hustak dåna,
Kändes golfvens plankor svigta,
Stugtak sjöngo, dörrar tjöto,
Fönstren klingade af glädje,

Gråstensugnen rörde på sig,
Spiselns masurstolpe gnällde.
När han åter gick i granskog,
När han framskred under furor,
Bugade de höga granar,
Böjdes tallarne på kullen,
Kottarne till marken flögo
Och kring roten spriddes barren.
När han vandrade i löfskog
Eller steg i svedjelunden,
Väcktes lif och lek i skogen,
Hjertlig fröjd i svedjelunden,
Alla markens blommor smektes,
Telningarne ned sig böjde.

Fyrationdefemte Sången.

Louhi, Pohjolas värdinna,
Hörde och förnam en tidning,
Att sig Wäinölä förkofrat,
Kalevalas välstånd vuxit
Genom bitarne af Sampo,
Genom granna lockets spillror.
Häftig afund henne griper,
Och hon öfvertänker ständigt,
Huru döden bringas kunde,
Hur förderf hon skulle draga
Öfver Wäinöläs befolkning,
Öfver Kalevala-slägtet.
Böner sänder hon till Ukko,
Beder så till dundrets herre:
»O du Ukko, gud i höjden!
Nedslå Kalevala-folket
Med en skur af jernhårdt hagel,
Medelst nålar, som ha stålspets,
Eller döda det med sjukdom,
Dräp det ondskefulla slägtet,

Män på deras vida gårdar,
Qvinnor uppå fähusgolfven!"
Blind en dotter Tuoni hade,
Loviatar, en gammal qvinna,
Värst bland alla Tuonis döttrar,
Vidrigast bland Manuttaret,
Alla svåra plågors upphof,
Tusen vedermödors källa:
Mörk var hela hennes uppsyn,
Vederstygglig ansigtsfärgen.
Denna Tuonis svarta dotter,
Ulappalas blinda qvinna,
Redde på en väg sitt läger,
På en usel plats sin stråbädd,
Låg med ryggen vänd mot vinden,
Tvärs emot det skarpa vädret,
Vänd bakut mot drag och kyla,
Mot det håll, der dagen randas.
Nalkades en häftig vindstöt,
Stark en stormil kom från öster,
Vinden gjorde henne fruktsam,
Häfdade den dumma qvinnan
På en löflös svedjesträcka,
På en utmark utan tufvor.
Och hon bar sitt tyngda sköte,
Bar den mödosamma bördan
Tvenne månader och trenne,
Fyra måna'r, fem desslikes,
Under sju och under åtta,
Nio månader igenom,

Enligt qvinnans gamla räkning,
Och den tionde till hälften.
När den nionde förflutit,
När den tionde begynte,
Vexte hennes vedermöda,
Tyngdes hon alltmer af plågan,
Kunde dock ej fostret föda,
Icke bringa fram sin lifsfrukt.
Upp hon steg ifrån sitt läger,
Sökte sig ett annat ställe,
Vindens sköka gick att föda,
Gick att alstra fram sin lifsfrukt
Mellan tvenne höga klippor,
I en klyfta mellan fem berg,
Men ej föddes hennes foster,
Bragtes icke fram till verlden.
Plats hon sökte för att föda,
För att tömma ut sitt sköte,
På den sanka, lösa gungflyn,
Invid vattenrika källsprång,
Men hon fann ej der ett ställe,
Fick ej der sitt sköte lätta.
Föda ville hon sin lifsfrukt,
Sökte lättnad från sin börda
Midt i skummet af en eldfors,
I en väldig vattenhvirfvel,
Under trenne forsars vågsvall,
Under nio branta brådjup,
Men ännu ej föddes fostret,
Ingen lättnad fick den usla.

Ut hon brast i gråt, den leda,
Klagade, den afskyvärda,
Såg ej hvart hon borde vandra,
Hvart hon kunde taga vägen
För att fostret från sig gifva,
För att sina söner föda.
Talte Jumala ur molnen,
Sade skaparen från himlen:
"Der, i kärret, finns en smygvrå,
Uppå stranden, invid hafvet,
Uti Pohjola, det mörka,
I det starka Sariola;
Gå att der din lifsfrukt föda,
Att ditt tyngda sköte lätta;
Dig behöfver man derborta,
På din afvel der man väntar!"
Det var Tuonis svarta dotter,
Manas afskyvärda jungfru:
Bort hon gick till Pohjas stugor,
Sariolas badstu-marker
För att sina söner föda,
Sina barn till verlden bringa.
Louhi, Pohjolas värdinna,
Gumman med de glesa tänder,
Hemligt henne tog i badstun,
Lönligen uppå sin lafve,
Utan att i byn det märktes,
Att ett ord derom förspordes,
Värmde badstun i all tysthet,
Bragte skyndsamt allt i ordning,

Och med öl begöt hon dörren,
Slog uppå dess gångjern spisöl,
Att ej dörren knarra finge,
Ej dess gångjern skulle gnälla.
Derpå hof hon upp sin stämma,
Fällde dessa ord och sade:
»Du naturens gamla dotter,

Ord vid Barnsbörd: v. 117—146.

O du sköna, gyllne väsen,
Som den äldsta är bland qvinnor,
Tidigast af alla mödrar!
Stig till knäna ut i hafvet,
Intill midjan ner i vågen,
Tag ur hafvet slem af girsen,
Slipprig vätska från en lake,
Stryk den mellan alla knotor,
Smörj dermed den sjukas sidor,
För att jungfruns plågor lindra,
Qvinnans vedermöda lätta,
Undandrifva dessa smärtor,
Denna svåra födslovånda!
»Om ej detta är tillräckligt:
O du Ukko, höjdens herre!
Skynda hit, der du behöfves,
Närma dig, då hit du kallas,
Här en flicka är i barnsnöd,
I förlossning stadd en qvinna,
Uti röken af en badstu,
Här i byn, uti dess badhus!
»Tag nu fram din gyllne klubba,
Fatta den i högra handen,

Undanrödja dermed hindren.
Nedslå dörrens sidoposter,
Öppna skaparns lås och riglar,
Sönderkrossa alla bommar,
Så att både stor och liten,
Att den minste fram kan träda!"

Nu den afskyvärda qvinnan,
Tuonis dotter utan ögon,
Började sitt sköte tömma,
Födde fram sin stygga afvel
Under kopparsmyckadt täcke,
Under mjuka sängomhängen.

Nio söner här hon födde
Under samma natt om sommarn,
Under ett och samma imbad,
Under samma badstu-eldning,
Genom samma kraftansträngning,
Utur samma skötes fyllnad.

Sina söner hon benämner,
Vårdar dem med samma omsorg
Som en hvar sitt foster egnar,
Det man sjelf har bragt till verlden:
En till håll och styng hon danar,
Fostrar till kolik en annan,
Ammar upp till gikt en tredje,
En gestaltar hon till tvinsot,
Åter en hon gör till bulnad,
Utser en till utslagssjukdom,
En till frätsår hon bestämmer,
Och af en hon danar pesten.

Utan namn förblef en enda,
Hennes siste son på halmen;
Denne dref till slut hon dädan,
Att ett troll i vattnet blifva,
Att som gast i dälder dväljas,
Allestäds sin afund öfva.
Louhi, Pohjolas värdinna,
Lät de andra sig begifva
Till den dimomhvärfda udden,
Till den töckenhöljda holmen,
Hetsade sin vreda afvel,
Dref de förr ej kända plågor
Uppå Wäinöläs befolkning,
Uppå Kalevala-slägtet.
Wäinöhemmets söner sjukna,
Kalevala-folket täres
Af förut ej sedda krämpor,
Icke ens till namnet kända;
Undertill förmultna golfven,
Ofvan ruttna takens bräder.
Nu den gamle Wäinämöinen,
Den evärdelige siarn,
Gick att hufvuden befria
Och att själar återlösa,
Gick till Tuoni för att strida,
Att med sjukdomarne kämpa.
Och han värmer upp sin badstu,
Hettar stenar för ett imbad
Med en ved af största renhet,
Klabbar, vräkta upp af vattnet;

Bringar vatten i sin gömma,
Tager qvastar i sin värjo,
Värmer sina mjuka qvastar,
Blöter deras hundra qvistar.
Nu han gaf ett ljufligt imbad,
Dref en hetta, söt som honung,
Upp ur ugnens heta hällar,
Kullerstenarne, som glödde,
Hof derjemte upp sin stämma,
Fällde dessa ord och sade:
»Kom, o Jumala i badet, *Ord vid badning: v. 211–228.*
Luftens fader, träd i värmen,
För att helsa åstadkomma,
För att ro tillvägabringa!
Undanstryk de helga gnistor,
Släck den helga slaggen äfven,
Drif onödig hetta nedåt,
Jaga ut all skadlig hetta,
Att ej dina barn den bränner,
Ej förderfvar dem du skapat!
»Allt det vatten som jag gjuter
Öfver dessa heta stenar,
Må till honing sig förbyta,
Fräsa upp till ljuflig sötma!
Rinna må en ström af honing,
Flyta må en sjö af sötma
Genom denna ugn af stenar,
Denna mossbetäckta badstu!
»Utan skuld vi ej förtäras, *Läkedoms-ord: v. 229–255.*
Dödas icke utan sjukdom,

Icke utan skaparns tillstånd,
Utan död, af Gud oss skickad.
Den som skuldlöst oss vill dräpa,
Må i munnen få sitt trollord,
Skadorna i eget hufvud,
Och af egna anslag drabbas!
»Om i mig en man ej finnes,
Ej i Ukkos son en hjelte,
Som från skador kan befria,
Som förtrolladt ondt kan hämma,
Är väl Ukko sjelf densamme,
Han, som rymdens skyar länkar,
Han, som bor i regnlös molnsky,
Som beherrskar himlens strömoln.
»Hör mig, Ukko, gud i höjden,
Jumala der ofvan molnen!
Skynda hit, der du behöfves,
Närma dig, då hit du kallas,
Att utforska dessa plågor,
Att en dam för nöden sätta,
Trolldomsskador undanjaga
Och besmittelsen fördrifva!
»Bringa mig en eldig klinga,
Hemta mig ett svärd som gnistrar,
Att jag tukta får de onda,
Jaga bort de afskyvärda,
Smärtorna till stormens stråtväg,
Plågorna till vida sveder.
»Plågorna jag bort förvisar,
Smärtorna jag nu besvärjer;

Plågornas besvärjelse: v. 259—312.

Sång. 45.

In i källare af stenar,
In i jernuppfyllda rösen,
För att stenar öfverfalla,
Hällarne med värk besvära:
Stenen qvider ej af smärta,
Klippan klagar ej af plåga,
Äfven om i henne bragtes
Smärtor utan gräns och måtta.
"Plågans dotter, Tuoni-jungfru,
Som på plågostenen sitter,
Der de trenne strömmar flöda,
Trenne floder ut sig grena,
Du som plågo-stenen malar,
Som på plågo-berget vrider!
Gå att alla plågor samla
I den blåa klippans inre,
Eller vräk dem ner i vattnet,
Ner i hafvets djup dem störta,
Der ej vinden mera kännes,
Der ej solen längre skiner!
"Om ej detta är tillräckligt:
Kivutar, du goda gumma,
Wammatar, du qvinnors prydnad,
Träd med mig uti gemenskap,
Kom att helsa åstadkomma,
Frid och ro tillvägabringa!
Borttag från de svåra smärtor
Deras kraft och deras styrka,
Att den lidande får hvila,
Att den svage lugnt kan sofva,

Den betryckte sans behålla,
Sjuklingen till ro sig sträcka.
”Samla smärtorna i skrinet,
Plågorna i koppar-asken,
För att alla smärtor bringa,
För att all slags sjukdom föra
Midt på sjelfva Kipuvuori,
Toppen utaf plågo-berget;
Koka der de svåra smärtor
I en oansenlig kittel,
Som ett enda finger rymmer,
Blott en tummes omfång eger.
”Midt i kullen står en klippa
Och ett hål är midt i klippan,
Hålet är med nafvarn borradt,
Har med huggjern blifvit öppnadt;
Dit må alla plågor slängas,
Må de svåra smärtor fösas,
Må all pinsam vånda drifvas,
Må all värk och nöd förvisas,
Att de nattetid ej skada,
Ej om dagen undanslippa!”
Derpå gamle Wäinämöinen
Den evärdelige siarn,
Smörjer alla ömma ställen,
Öfverstryker alla skador,
Gnider dem med åtta salvor
Och med nio trolldomsmedel,
Höjande sin röst han säger,
Yttrar dessa ord och talar:

”Ukko du, o gud i höjden,
O du gamle man i himlen!
Låt en sky gro upp i öster,
Höj ifrån nordvest en molnvägg,
Drif en annan fram från vester,
Nedsänd honing, nedsänd vatten
Att på dessa skador smörjas
Öfver sjuka ställen gjutas!
”Intet skulle jag väl kunna
Utan skaparns lof och tillstånd;
Måtte skaparn hjelp förläna,
Jumala sitt bistånd gifva,
Sen jag sett med egna ögon,
Sen jag smort med egna händer,
Och med ljuflig tunga talat,
Andats med min egen anda!
”Dit ej mina händer räcka,
Dit må skaparns händer hinna;
Der ej mina fingrar passa,
Der må skaparns fingrar passa:
Skönare hans fingrar äro,
Rörligare skaparns händer.
”Kom nu, skapare, att trolla,
Kom, o Jumala, att orda,
Kom, allsmäktige, att läka!
Gör den sjuke frisk om natten,
Lifva honom under dagen,
Att ej plågor upptill kännas,
Att ej smärtor midten trycka,
Att ej värken flyr till bröstet!

Låt ej någon värk förspörjas,
Ej den allraminsta plåga,
Medan tiden ännu varar,
Medan gyllne månen strålar!"
Gamle trygge Wäinämöinen,
Den evärdelige siarn,
Bortdref härmed trolldomsskador,
Hämmade de onda smittor,
Botade all pålagd sjukdom,
Hvarje ondt, af andra vålladt,
Räddade sitt folk från döden,
Kaleva ifrån förderfvet.

Fyrationdesjette Sången.

Kom till Pohjola en sägen,
Till den kulna byn en tidning,
Om att Wäinölä sig hemtat,
Kalevala undansluppit
Alla dit utsända plågor,
De förut ej kända krämpor.
Louhi, Pohjolas värdinna,
Gumman med de glesa tänder,
Vredgas svårliga häröfver,
Yttrar dessa ord och säger:
"Jag ett annat medel känner,
Vet ännu en annan utväg:
Björnen jagar jag från sandmon,
Hetsar ödemarkens kroklass
Uppå Wäinö-hemmets boskap,
Hjordarne i Kalevala!"
Björnen dref hon upp från sandmon,
Upp från ofruktbara marker
In på Wäinö-hemmets sveder,
Kalevalas betesplatser.

Sång. 46.

Gamle trygge Wäinämöinen
Tog till orda sjelf och sade:
"Smed och broder Ilmarinen!
Hamra nu åt mig ett jagtspjut,
Smid en udd med trenne kanter,
Gör dertill ett skaft af koppar!
Ty en björn här måste fångas,
Fällas bör lurfhårig Otso,
Så att icke mina hästar,
Mina ston han öfverfaller,
Mina boskapshjordar dödar,
Mina kor kring fältet skingrar."
Smeden smidde nu ett jagtspjut,
Icke kort, och långt ej heller,
Medelmåttigt gjordes spjutet:
Uppå kanten af dess jernspets
Stod en varg, en björn vid udden,
Och en elg vid bettets fogning,
Uppå skaftet sprang en fåle,
Och en ren lopp fram vid knoppen.
Snö sig sänkte nu till jorden,
Föll i lätta, fina flingor,
Lik en tackas ull om hösten,
Lik en hares hår om vintern;
Sade gamle Wäinämöinen,
Tog till orda sjelf och talte:
"Nu mig göres lust i hågen, *Björnjägarens Sång: v. 47—144.*
Lust att Metsola besöka,
Träda in hos skogens döttrar,
I de blåa jungfrurs gårdar.

Sång. 46.

"Nu jag går ur männers skara
Ut till yttre värf i skogen:
Tag mig till din man, du vildmark,
Tapio, välj mig till din hjelte,
Hjelp mig nu att lyckan finna
Och att skogens sköne fälla!
"Mielikki, du skogsvärdinna,
Tellervo, du Tapios hustru!
Lägg nu band på dina hundar,
Håll tillbaka dina valpar
I det try-omvuxna skjulet,
I den lilla ekträdskojan!
"Vackre Otso, skogens äple,
O min honungstass, du trinde!
När du hör att jag mig närmar,
Att jag stolte man dig nalkas,
Göm då klorna in i ramen,
Tänderna uti ditt tandkött,
Att de aldrig mig beröra,
Ej af hast ens vid mig snudda.
"Du min ende, vackre Otso,
O min honungstass, du sköne!
Slå dig ner i ro på tufvan,
Lägg dig på den sköna klippan,
Der omkring dig furor buga,
Granar kring ditt hufvud susa;
Så du der må röra på dig,
Så, du honungstass, dig vända,
Som i boet hjerpen rör sig,
Gåsen liggande sig vänder!"

Nu den gamle Wäinämöinen
Hörde hunden börja skälla,
Hörde ren sin spårhund gläfsa
På plir-ögats egna gårdar,
Vid den tvära nosens koja,
Yttrade ett ord och sade:
"Göken ren jag trodde gala,
Trodde kärleksfogeln sjunga,
Men det var dock icke göken,
Icke sjöng en kärleksfogel:
Ty det är min gode jagthund,
Är det ypperliga djuret,
Som vid björnens stugdörr stannat,
Vid den sköne mannens hemgård."
Gamle trygge Wäinämöinen
Stötte nu på sjelfve björnen,
Undanvräkte sidenbädden,
Slog omkull det gyllne lägret,
Höjde nu sin röst och sade,
Yttrade de ord som följa:
"Dig, o Jumala, jag prisar,
Lofvar, skapare, dig ensam,
Att åt mig du björnen gifvit,
Skänkt mig skogens guld till byte!"
Och han såg uppå sin älskling,
Yttrade ett ord och sade:
"Du min Otso, du min ende,
O du honungstass, du sköne,
Blif ej ens på skämt förtörnad!
Jag var icke den dig fällde:

Sjelf du halkade från grenen,
Snafvade mot barrträdsqvistar,
Sönderslet din benbeklädnad,
Ref din gråa rock af granris;
Halt det ute är om hösten,
Skum är dagen, himlen mulen!
„O du gyllne gök i skogen,
Med det lurfvigt sköna håret!
Lemna nu ditt hem åt kölden,
Låt din bostad öde ligga,
Öfvergif din björkriskoja,
Ditt af qvistar byggda ide;
Gif dig ut, du vidtberömde,
Börja färden, skogens stolthet,
Vandra framåt, lätt på foten,
Skynda bort i blåa strumpor,
Bort från dessa trånga gårdar,
Dessa alltför smala stigar,
Till en skara utaf kämpar,
Till ett samqväm utaf karlar!
Illa ej man der blir fägnad,
Ömkligt icke der man lefver:
Ty med honung man bespisas,
Nybrygdt mjöd der bjuds att dricka
Åt de fremmande som komma,
Gäster, som besöka stället!
„Vandra, såsom ock du vandrar,
Bort från detta trånga näste,
Träd inunder frejdad takås,
Under takets sköna fogning!

Skrid på snön med samma lätthet
Som ett näckrosblad på vågen;
Sväfva öfver skogens ruskor
Lätt som ekorrn uppå grenen!"
Derpå framgår Wäinämöinen,
Den ovanskelige sångarn,
Spelande igenom lunder,
Under högljudd klang på moar,
Vandrar med den ädle gästen,
Kommer med den hårbeklädde;
Spelet höres in i stugan,
Klangen ända under taket.
Folket yttrade i stugan,
Så den sköna skaran sade:
"Hören detta ljud derute,
Dessa toners klang ur skogen,
Detta läte af en korsnäbb,
Af en Tapio-tärnas pipa!"
Gamle trygge Wäinämöinen
Hann omsider sjelf till gården.
Folket störtade ur stugan,
Så den sköna skaran sade:
"Är vårt guld på vandring redan,
Har vårt silfver anträdt färden,
Nalkas nu den dyra skatten,
Är på väg vår ädla penning?
Gaf vår skog oss honingätarn,
Gaf sitt lodjur skogens herre,
Då med sång j återvänden,
Jublande på skidor kommen?"

Gamle Wäinämöinen svarar:
»Uttern har oss blifvit gifven,
Jumala sitt vildbråd skänkt oss
Till ett sång- och samtalsämne;
Derför nu med sång vi nalkas,
Komma jublande på skidor.
»Dock, en utter är det icke,
Ej en utter, ej ett lodjur:
Den berömde sjelf sig närmar,
Skogens stolthet är på vandring,
Gamle mannen framåt tågar,
Nalkas nu i klädesrocken;
Om vår gäst är efterlängtad,
Så må alla dörrar uppslås,
Men är gästen ovälkommen,
Må man dem med omsorg stänga!»
Folket svarade och sade,
Så den sköna skaran talte:
»Hel dig Otso, du som kommit,
Hel dig honungstass, som vandrat
Hit till dessa rena gårdar,
Dessa sköna boningsplatser!
»Längtat har jag all min lifstid,
Hoppats all min blomningsålder
Att få höra Tapio-hornet,
Höra skogens pipa ljuda,
Och att skogens guld må komma,
Ödemarkens silfver nalkas
Hit till dessa trånga gårdar,
Dessa ganska smala vägar.

Likt ett bördigt år jag väntat,
Motsett det likt sommarskörden,
Liksom skidan väntar ny-snö,
Eller hoppas uppå halka,
Liksom mön sin fästman väntar,
Tärnan, rodnande, en make.
"Hvarje qväll jag satt vid fönstret,
Alla morgnar uppå trappan,
Hela veckor invid grinden,
Månader vid boskapsvägen,
Långa vintrar under skjulen;
Qvar jag stod tills snön var hårdnad,
Tills den hårda snön blef uppsmält,
Marken bar och gruset synligt,
Gruset öfverhöljdt af mylla,
Myllan gräsbetäckt omsider.
Hvarje morgon så jag tänkte,
Dagligen mig sjelf jag sporde:
"Hvar har björnen nu fördröjt sig,
Skogens älskling sig försinkat?
Månne han till Estland vandrat,
Lunkat bort från Suomi-landet?"
Derpå gamle Wäinämöinen
Tog till orda sjelf och sade:
"Hvart skall jag den komne föra,
Hvart den gyllne gästen leda?
Skall han bringas in i ladan,
I det halmuppfyllda skjulet?"
Folket svarade och sade:
Så den sköna skaran talte:

"Dit må nu den komne föras,
Gyllne gästen beledsagas:
Under vida frejdad takås,
Under sparrens sköna resning;
Der är maten i beredskap,
Och på dryckesvaror tillgång,
Stugans golf är skuradt redan,
Sopad är hvarenda tilja,
Alla qvinnor äro klädda
Uti rena heldagsdrägter,
Bära sköna hufvudsmycken,
Dukar af den största hvithet."

Derpå gamle Wäinämöinen
Tog till orda sjelf och sade:
"Otso, du min lille fogel,
Du min honungstass, mitt knyte,
Allt ännu du måste vandra,
Öfver mark och moar tåga!

"Börja nu, mitt guld, din vandring,
Gif dig ut på väg, min älskling,
Tåga stolt i svarta strumpor,
Skrid, du klädesbyxa, framåt,
Närma dig på mesens vägar,
Träd på sparfvens vandringsstigar
Under fem släthuggna sparrar,
Under bjelkar sex i stugan!

"Sen nu till, j arma qvinnor,
Att ej fänaden förskräckes,
Ej den klena hjorden rädes,
Ej värdinnans boskap skadas,

När i stugan Otso kommer,
Sticker in den ludna nosen.
"Gossar, gifven rum i förstu'n,
Flickor, stån ej framför dörren,
När i stugan hjelten träder,
När den stolte hit sig närmar.
"Du min Otso, skogens äple,
Skogens skönhet, o du trinde!
Var ej skygg för våra flickor,
Räds ej för de lockomhöljda,
Bry dig ej om våra qvinnor,
Frukta ej de strumpbeklädda!
Allt hvad qvinna är i stugan,
Skall sig draga längst i ugnsvrån,
När i stugan mannen träder,
När den raske gossen kommer."
Sade gamle Wäinämöinen:
"Frid, o Gud, jemväl härinne
Under vida frejdad takås,
Under sparrens sköna resning!
Hvart skall nu min skatt jag lemna,
Hvar skall nu den ludne läggas?"
Folket svarade och sade:
"Hel dig, hel dig, du som kommit!
Dit må du din fogel föra,
Dit den gyllne beledsaga:
Fram till furuplankans ända,
Upp till hörnet af vår jernbänk,
Att hans pels kan undersökas,
Att vi få hans hår beskåda!

"Bry dig ej derom, min Otso,
Tag det icke alltför illa,
Att din pels man undersöker,
Att ditt hår man vill beskåda;
Icke skall din pels förderfvas,
Ej ditt ludna skinn skall tagas
Till en drägt för usle männer,
Till eländigt folks beklädnad."
Derpå gamle Wäinämöinen
Drager pelsen af från björnen,
Hänger den på visthus-skullen,
Lägger köttet ner i kitteln,
Det förgyllda kopparkärlet,
Grytan med dess koppar-botten.
Grytorna på elden stodo,
Kopparkärlen öfver lågan,
Packade och öfverfulla
Af det rikeliga köttet;
Salt var äfven strödt deröfver,
Som från fjerran hemtadt blifvit;
Saltet hemtadt var från Tyskland,
Bortom vattnen ofvan Dvina,
Rodt igenom Suolasalmi,
Lossadt slutligen ur skeppet.
Sedan köttet kokadt blifvit,
Kittlarne från elden tagits,
Bragtes nu det sköna bytet,
Fördes skogens vackre korsnäbb
Till det långa bordets ända,
Lades upp i gyllne koppar,

För att här på mjödet smutta,
På det goda ölet smaka.
Stugans bord var gjordt af furu,
Alla fat af koppar gjutna,
Alla skedar utaf silfver,
Alla knifskaft guldbeslagna;
Råga täckte alla käril,
Fatens bräddar höjda blifvit
För att rymma skogens gåfva,
Ödemarkens gyllne byte.
Derpå gamle Wäinämöinen
Tog till orda sjelf och sade:
"Kullens gubbe, du med guldbröst,
Värd i Tapiolas gårdar!
Metsolas honungsrika moder,
Skogens vänliga värdinna!
Son af Tapio, du rene,
Snygge man i röda mössan!
Tellervo, du Tapios tärna,
Och du Tapios hela skara:
Kommen till er oxes bröllop,
Till den ludnes högtidsmåltid!
Nog här finnes till att äta,
Till att äta, till att dricka,
Att för egen del sig pläga
Och att ut i byn fördela!"
Folket svarar då och säger,
Så den sköna skaran talar:
"Hvar är Otso född och boren,
I sin dyra pels uppvuxen?

Månne han på halmen föddes,
Vexte upp på badstu-golfvet?
Nu den gamle Wäinämöinen
Tog till orda sjelf och sade:
"Otso föddes ej på halmen,
Ej på agnar i en ria;
Der är Otso född och boren,
Der är honungstassen fostrad:
Nära månen, invid solen,
Uppå Karlavagnens skuldror,
Uti luftens jungfrurs närhet,
Hos naturens sköna döttrar.
"Gick vid luftens rand en jungfru,
Vandrade vid himlens nafle,
Utmed kanten af en molnsky,
Längsmed himlafästets gränsor,
Klädd i himmelsblåa strumpor,
Uti brokig fotbeklädnad,
Bar en korg med ull i handen,
Höll en hår-ask under armen.
Ullen fällde hon i vattnet,
Släppte håret ner i vågen;
Detta sqvalpades af vinden,
Gungades af vädrets fläktar,
Vaggades af vattnets ångor,
Drefs af vågor upp mot stranden
Af den saftuppfyllda skogen,
Af den honungsrika udden.
"Mielikki, den väna skogsfrun,
Tapiolas trägna qvinna,

Björnens ursprung: v. 355—458.

Ryckte håret upp ur vattnet,
Tog ur sjön den fina ullen,
Sammanvecklade med snabbhet,
Lindade helt vackert ullen
I en liten korg af lönnträd,
I en prydlig, vacker vagga,
Lyfte sedan lindebanden,
Fäste vaggans gyllne kedjor
Vid den största qvist af trädet,
Vid den lummigaste grenen.
»Nu hon vaggade den käre,
Gungade sin lille älskling
Under granens blomsterkrona,
Under tallens vida grenar:
Der hon fostrade sin Otso,
Födde upp den hårtofsrike
Vid den honungsrika lunden,
I den saftuppfyllda skogen.
»Otso frodades och vexte,
Sköt i höjden, skön och ståtlig,
Kort om benen, krum i knäna,
Platt om mulen, trind och knubbig,
Bred om pannan, tvär om nosen
Och med håret skönt och lurfvigt;
Men han hade inga tänder,
Var ej än försedd med naglar.
»Mielikki, den väna skogsfrun,
Tog till orda sjelf och sade:
»»Klor jag ville honom gifva,
Skulle honom tänder skaffa,

Om han icke skada gjorde,
Onda dåd med dem bedrefve.»
»Otso nu med ed försäkrar,
Uppå skogsfruns knän han svärjer,
Inför Gud, den uppenbare,
Under allbeherrskarns anlet',
Att ej någon skada göra,
Att ej onda dåd föröfva.
»Mielikki, den goda skogsfrun,
Tapiolas trägna qvinna,
Vandrade att tänder hemta,
Gick att söka klor åt björnen,
Letade bland fasta rönnar,
Sökte dem bland sega enar,
Torra, rotupprykta stammar,
Kådiga och hårda stubbar:
Inga klor af dem hon erhöll,
Fann ej heller några tänder.
»Vexte uppå mon en fura,
Reste sig en gran på kullen,
Fanns en silfverqvist i furan,
Satt en gyllne gren i granen:
Dem hon tog i sina händer,
Gjorde klor deraf åt Otso,
Fäste dem uti hans käftar,
Satte dem i björnens tandkött.
»Nu hon lät den ludne vandra,
Sände ut på väg sin älskling,
För att kärren genomvandra,
För att skogar genomströfva,

Tåga fram vid svedjebranter,
Irra kring de öde moar;
Vackert bjöd hon björnen vandra,
Sedigt sig på färden skicka,
Och förnöta fröjdetiden,
Glädjens dagar genomlefva
Uppå kärr och uppå höjder,
Fjerran hedars tummelplatser,
Utan skor om sommarn vandra,
Utan strumpor under hösten,
Men den sämre tiden vistas,
Under vinterkylan dväljas
I en stuga, byggd af häggar,
Vid en rand af skogens barrslott,
Vid den sköna granens fötter,
Uti enrissnårets gömma,
Under täcken fem af ylle,
Under åtta mjuka mantlar: —
Det är der jag fått mitt byte,
Der jag detta vildbråd hemtat.”
Så det unga folket sade,
Så det gamla folket talte:
”Hur var skogen nu så gifmild,
Skogen gifmild, öknen gynnsam,
Hur bevektes skogens herre,
Blidkades den gode Tapio,
Att han gaf sin egen älskling,
Att sin honungsskatt han afstod;
Fälldes Otso med ett jagtspjut,
Eller blef med pil han träffad?”

Gamle trygge Wäinämöinen
Tog till orda sjelf och sade:
"Mycket gifmild var oss skogen,
Gifmild skogen, gynnsam öknen,
Lätt bevektes skogens herre,
Blidkades den godé Tapio.
"Mielikki, den väna skogsfrun,
Tellervo, en Tapios jungfru,
Skogens mö med fagert anlet,
Skogens lilla tjensteflicka
Hastade att vägen visa,
Gick att hugga vägamärken,
Att vid vägen stakar ställa,
Att beteckna rätta kosan,
Gjorde skåror uti träden,
Reste märken uppå bergen
Till den ädle björnens bostad,
Ända fram till pels-öns stränder.
"När till slut jag hunnit stället,
När till gränsen fram jag kommit,
Fälldes Otso ej med spjutet,
Blef ej träffad utaf skottet:
Sjelf han halkade från grenen,
Snafvade mot barrträdsqvistar;
Bröstet refs af granrisruskor,
Buken blef af qvistar uppfläkt."
Detta talte han derjemte,
Fällde dessa ord och sade:
"O min Otso, du min älskling,
Du min fogel, du min kärlek!

Gif oss nu din hufvudbonad,
Låt nu dina betar fara,
Lemna dina glesa tänder,
Gif oss dina breda käftar!
Blif ej heller alltför ledsen
Om du kanske nu får höra
Benen i ditt hufvud braka,
Dina tänder häftigt skallra!
»Näsan tar jag nu af björnen
Till min förra näsas fromma,
Tar den icke hel och hållen,
Icke heller till min enda.
»Örat tager jag af björnen
Till mitt förra öras båtnad,
Tar det icke helt och hållet,
Icke heller till mitt enda.
»Ögat tager jag af björnen
Till mitt förra ögas bistånd,
Tar det icke helt och hållet,
Icke heller till mitt enda.
»Pannan tager jag af björnen
Till min förra pannas tillhjelp,
Tar den icke hel och hållen,
Icke heller till min enda.
»Munnen tager jag af björnen
Till min förra muns förstärkning,
Tar den icke hel och hållen,
Icke heller till min enda.
»Tungan tager jag af björnen
Till min förra tungas fyllnad,

Tar den icke hel och hållen,
Icke heller till min enda.
”Den en karl jag ville kalla,
Den jag hölle för en hjelte,
Som vår Otsos betar löste,
Droge ut hans tänders rader,
Ryckte dem utur hans stålkäk,
Toge ut dem med sin jernhand!”
Icke kom der någon annan,
Icke fanns en sådan hjelte:
Sjelf han borttog björnens betar,
Ryckte ut hans tänders rader;
Stödd med knät emot hans skalle,
Drog han ut dem med sin jernhand.
Så han uttog björnens tänder,
Fällde dessa ord och sade:
”O min Otso, skogens äple,
Skogens skönhet, o du trinde!
Nu du måste gå ett stycke,
Har ännu en väg att vandra,
Ut ur denna ringa boning,
Denna ganska låga hydda
Till ett mera högrest hemvist,
Till en rymligare bostad.
”Kom mitt guld, begynn din vandring,
Ludne älskling, börja färden,
Gå förbi vår svinhjords vägar,
Öfver gårdens grisars stigar,
Till den skogbevuxna kullen,
Upp emot det höga berget,

Till en tall med yfvig krona,
Till en fura, hundragrenig!
Godt det är dig der att vara,
Ljufligt att din tid förnöta:
Boskapshjordens klockor klinga,
Skällor ljuda i din närhet.»
Gamle trygge Wäinämöinen
Återvände nu till hemmet,
Och det unga folket sade,
Så den sköna skaran talte:
»Säg oss, hvart du bragt ditt byte,
Hvart du förde villebrådet:
Har du det på isen lemnat,
Har du dränkt det uti stöpet,
Kastat det i kärrets gyttja,
Eller gräft det ner i sandmon?»
Gamle trygge Wäinämöinen
Yttrar dessa ord och säger:
»Ej jag det på isen lemnat,
Icke dränkt det uti stöpet:
Hundar hade då det bortfört,
Luftens foglar det besudlat;
Ej jag kastat det i kärret,
Eller gräft det ner i sandmon:
Maskar hade der förstört det,
Svarta myror ätit upp det.
»Dit jag bragte villebrådet,
Dit jag fört mitt ringa byte:
På den gyllne kullens hympel,
Upp på koppar-åsens skuldror,

I det rena trädets krona,
I en fura, hundragrenig,
På den största bland dess qvistar,
På den yfvigaste grenen,
Till en fröjd för alla menskor,
Till förnöjelse för vandrarn.
„Tänderna jag vändt mot öster,
Riktat ögonen mot vester,
Men ej alltför högt i toppen —
Vore de för nära toppen,
Kunde de af stormen skadas,
Genom vårens vind förderfvas —
Men ej heller tätt vid marken;
Om de ställdes tätt vid marken,
Skulle svinen bort dem släpa,
Undanvräka dem med trynet."
Gamle trygge Wäinämöinen
Företog sig nu att sjunga,
Denna sköna qväll till ära,
Till ett glädtigt slut på dagen.
Sade gamle Wäinämöinen,
Fällde sjelf ett ord och talte:
„Håll nu eld, du pertbloss-klyka,
Att jag här må se att sjunga:
Sången följer nu i turen
Och min röst har lust att ljuda."
Derpå spelade och sjöng han,
Väckte glädje qvälln igenom,
Sade, då han slöt sitt qväde,
Yttrade till sist i sången:

”Gif, o Gud, ock hädanefter,
Sanne skapare, förunna,
Att på samma vis man fröjdas
Och på lika sätt sig skickar
Vid den starke gossens bröllop,
Vid den ludnes glada högtid!
”Gif, o Jumala, beständigt,
Sanne skapare förunna,
Att i skogen vägar stakas,
Att i träden märken huggas
För vårt goda jägarfölje,
För vår stora mannaskara!
”Gif, o Jumala, beständigt,
Sanne skapare, förunna,
Att här Tapios horn må ljuda,
Skogens pipa må förnimmas
Uppå dessa ringa gårdar,
Dessa trånga boningsplatser!
”Dagen om man så må sjunga,
Qvällarne igenom jubla
Här på detta stora fastland,
Här i Suomis vida bygder,
Bland den skara som nu vexer,
Bland den ungdom som nu uppgår!”

Fyrationdesjunde Sången.

Gamle trygge Wäinämöinen
Spelte länge på sin harpa,
Spelte länge, sjöng derjemte,
Väckte äfven eljest glädje.
Ljudet hörs till månens gårdar,
Glädjen upp till solens fönster;
Månen ur sin boning träder,
Slår sig ned i björkens krona,
Solen ur sitt slott sig närmar
Och i furans topp sig sätter
Att på strängaspelet höra,
Att beundra glädjeljuden.
Louhi, Pohjolas värdinna,
Gumman med de glesa tänder,
Tager solen här till fånga,
Griper månen likaledes,
Månen uti björkens krona,
Solen uti furutoppen,
Snabbt hon för dem till sitt hemvist,
Till det mörka Pohja-landet.

Månen i en gråsprängd klippa
Gömmer hon, att mer ej lysa,
Solen, att ej längre stråla,
Stänger hon uti ett stålberg,
Yttrar dervid sjelf och säger:
»Sjelfmant må de nu ej slippa,
Månen må ej gå att lysa,
Soln ej höja sig och stråla,
Förrän jag engång dem löser,
Kommer sjelf att bort dem föra,
Hemtar dem med nio hingstar,
Hvilka samma sto har burit!»
När hon undanskaffat månen,
När hon solen bort förflyttat,
In i Pohja-hälleberget,
I den jernuppfyllda klippan,
Röfvar hon desslikes elden,
Tar från Wäinö-hemmet flamman;
Utan eld dess stugor blefvo,
Utan ljus dess hus och gårdar.
Nu var natt förutan ända,
Mörker rådde utan afbrott,
Natt det var i Kalevala,
Uti Wäinö-hemmets stugor,
Och i himlen likaledes,
Uti Ukkos hem i luften.
Dystert utan eld var lifvet,
Svårt det var att ljuset sakna,
Ledsnad kände alla menskor,
Ledsnad Ukko sjelf försporde.

Ukko, herrskaren i höjden,
Luftens skapare, den store,
Börjar att häröfver undra,
Eftertänker och begrundar,
Hvad som kunde månen skymma,
Hvilket töcken solen höljde,
Då ej månen mera glänste,
Solen icke längre lyste.

Och på molnets kant han framgick,
Längsmed himlafästets gränsor,
Uti himmelsblåa strumpor,
Uti brokig fotbeklädnad,
För att efter månen leta,
Taga reda uppå solen,
Kunde dock ej månen finna,
Fick ej heller rätt på solen.

Eldens ursprung: v. 67—364.

Eld slog Ukko, luftens herre,
Gnistor lät han plötsligt springa
Ur sin blanka klingas eldbett,
Ur sitt svärd, som blixtar ljungar;
Eld han slog emot sin nagel,
Bragte gnistor fram vid fingret,
I den höga himlarymden,
Uppå stjernegårdens slätter.

Elden så till lif han väckte,
Och han gömde eldens gnista
I en pung, med guld utsirad,
I en dosa utaf silfver,
Gaf den nu åt luftens tärna,
För att vaggas, för att gungas,

Till en annan måne bildas,
Till en nyfödd sol förvandlas.
Jungfrun på det långa molnet,
Tärnan invid himlaranden
Började att gnistan vagga,
Gungade den ljusa lågan
I en vacker, gyllne vagga,
Hängande på silfverremmar.
Silfverbjelkarne sig böjde,
Gyllne vaggan hven i luften,
Molnen skälfde, himlen genljöd,
Himlens lock på sned sig vände
Under gungningen af elden,
Under vaggandet af lågan.
Jungfrun vaggar träget elden,
Gungar jemnt den ljusa lågan,
Ansar den med sina fingrar,
Sköter om den uti handen;
Elden fäller då den dumma,
Släpper oförsigtigt lågan:
Ner den föll ur hennes fingrar,
Ur den hand som skött och smekt den.
Himlahvalfvet sönderbrister,
Luftens hela rymd sig öppnar;
Elden ilar nu med snabbhet,
Hastigt flyr den röda gnistan,
Skjuter genom himlens rymder,
Fräser tvärs igenom molnen,
Ner igenom nio himlar,
Sex af stjernor prydda fästen.

Sade gamle Wäinämöinen:
„Vän och broder Ilmarinen!
Låt oss vandra för att skåda,
Låt oss gå att undersöka,
Hvad det var för eld som nedföll,
Hvilket sällsamt ljus som blänkte
Fram ur himlens höga rymder
Ända ner till jordens sköte:
Om det vore månens skifva,
Eller solens klot måhända."
Hjeltarne sig ut begåfvo,
Vandrade och öfverlade,
Huru dit de skulle komma,
Hur de skulle vägen finna
Till den plats der elden fallit,
Der sig skenet sänkt till jorden.
Mötte dem en ström på vägen,
Lik ett väldigt haf i storlek.
Gamle trygge Wäinämöinen
Börjar då en farkost bygga,
Timrar den i öde skogen,
Medan smeden Ilmarinen
Styreń hugger sig af granträd,
Starka åror gör af furu.
Färdig blef den nya båten,
Hade årar, hade tullar;
Båten förde de i vattnet,
Ut de rodde, fram de skredo
Af och an på Neva-floden,
Rundt kring Neva-flodens udde.

Ilmatar, den sköna jungfrun,
Äldst ibland naturens döttrar,
Kommer hjeltarne till möte,
Yttrar dessa ord och säger:
„Hvilka ären j, o männer?
Huru ären j benämnde?"
Sade gamle Wäinämöinen:
„Sjömän begge två vi äro,
Jag den gamle Wäinämöinen,
Denne smeden Ilmarinen;
Nämn då äfven du din härkomst,
Säg oss huru du benämnes!"
Qvinnan svarade och sade:
„Jag den äldsta är bland qvinnor,
Aldra äldst bland luftens jungfrur,
Alla väsens första moder,
Jemngod med fem vigda hustrur,
Jemnlik brudar sex i skönhet.
Hvart, j männer, gäller resan,
Hvart är färden ställd, j hjeltar?"
Gamle Wäinämöinen svarar,
Yttrar sjelf ett ord och säger:
„Qväfd hos oss är eldens låga,
Sjunkit har det klara ljuset;
Länge utan eld vi lefvat,
Dvalts i oafbrutet mörker,
Men vi vilja nu omsider
Gå att elden efterspana,
Som har fallit ned från himlen,
Uppifrån de höga molnen."

Qvinnan yttrade till gensvar,
Tog till orda sjelf och sade:
”Svårt det blir att elden finna,
Att om ljuset kunskap vinna!
Dåd har elden ren föröfvat,
Lågan mycken ofärd alstrat:
Elden flög med största snabbhet,
Hastigt föll den röda gnistan
Från de rymder skaparn danat,
Der den bragtes fram af Ukko,
Genom himlens jemna fäste,
Genom luftens vida sträckor,
In igenom sotig rökglugg,
Genom takets torra kroppås,
In i Tuuris nya stuga,
Palvoinens ej täckta boning.
”När då elden dit var kommen,
In i Tuuris nya stuga,
Började han ondt föröfva,
Företog sig svåra missdåd,
Gjorde jungfru-brösten skada,
Svedde döttrarna i barmen
Och förstörde knät på sonen,
Brände gårdens värd i skägget.
”Modren ammade sitt spenbarn
Uti en eländig vagga,
Och då elden dit var kommen,
Gjorde han sin värsta illbragd,
Brände barnet i dess vagga,
Brände modrens bröst tillika:

Ner till Manala gick barnet,
Gossen for till Tuonis boning,
Ty han var till döden danad,
Var bestämd att duka under
För den röda eldens pina,
För de marter lågan alstrat.
"Bättre insigt modren hade,
Ej hon gick till Manas boning,
Hon förstod att eld besvärja,
Visste att fördrifva lågan
Genom nålens fina öga,
Genom hammaren på yxen,
I den heta isbillns ränna,
Längs den gröna åkerrenen."
Gamle trygge Wäinämöinen
Skyndade sig då att fråga:
"Hvart begaf sig elden dädan,
Hvaråt ilade dess gnistor
Ifrån Tuuris åkerrenar:
Ut i skogen eller hafvet?"
Qvinnan yttrade till gensvar,
Tog till orda sjelf och sade:
"När då elden bort begaf sig,
Medan lågan framgick längre,
Stora sträckor först den brände,
Många kärr och många marker,
Störtade till slut i vattnet,
Ner i Aluejärvis böljor,
Och i brand försattes insjön,
Gnistrade af eld och lågor.

”Gånger tre, en natt om sommarn,
Nio gånger på en höstnatt,
Upp till granens topp den svällde,
Sjöd utöfver alla bräddar,
Sen i eldens våld den råkat,
I den vilda lågans händer.
Fiskarne i land den vräkte,
Abborr-skaran upp på klippor;
Fiskarne omkring sig sågo,
Abborrarne öfvervägde
Hur det blefve nu att lefva;
Abborrn sörjde sina visthus,
Alla fiskar sina hemvist,
Girsen saknade sin stenborg.
”Abborrn med sin krökta nacke
Kom och satte efter gnistan,
Kunde dock ej gnistan fånga;
Men då kom den blåa siken,
Siken sväljde eldens gnista,
Slukade den ljusa lågan.
”Nu sig lade Aluejärvi,
Sänkte sig från sina bräddar
Till sin fordna plats och läge,
På en enda natt om sommarn.
”När en liten tid förlupit,
Gripes sväljaren af smärta,
Råkar slukaren i vånda,
Uti nöd den alltför mätte.
”Fram han sam, och sam tillbaka,
Sam en dag och sam en annan

Längsmed sikomhvärfda holmar,
Mellan grund, der laxar dväljas,
Framför tusen uddars spetsar,
In i hundra öars bugter;
Hvarje udde honom rådde,
Hvarje ö han hörde säga:
"Ej i detta lugna vatten,
Ej i Alue, den trånga,
Finnes den mig arme slukar,
Den mig usle vill förgöra
Under dessa eldens marter,
Dessa qval, som lågan alstrat!"
  Detta hör den blanke laxen,
Slukar upp den blåa siken;
När en liten tid förflutit,
Gripes sväljaren af plågor,
Råkar slukaren i vånda,
Uti nöd den öfvermätte.
  "Fram han sam, och sam tillbaka,
Sam en dag och sam en annan,
Mellan grund der laxar dväljas,
Mellan gäddors vida gårdar,
Utmed tusen uddars spetsar,
In i hundra öars bugter;
Hvarje udde honom rådde,
Hvarje ö han hörde säga:
"Ej i detta lugna vatten,
Ej i Alue, den trånga,
Finnes den mig arme slukar,
Den mig stackars fisk vill döda

Under dessa eldens marter,
Dessa qval, af lågan väckta!"
"Kommer då den gråa gäddan,
Slukar upp den blanke laxen;
Men då någon stund förlidit,
Gripes sväljaren af plågor,
Råkar slukaren i vånda,
Uti nöd den öfvermätte.
"Fram han sam, och sam tillbaka,
Sam en dag och sam en annan
Mellan grund, der måsar vistas,
Skär, der hafvets örnar dväljas,
Längsmed tusen uddars spetsar,
In i hundra öars bugter;
Hvarje udde honom rådde,
Hvarje ö han hörde säga:
"Ej i detta lugna vatten,
Ej i Alue, den trånga,
Finnes den mig arme sväljer,
Den mig usle fisk vill döda
Under dessa eldens marter,
Dessa qval, dem lågan frambragt!"
Gamle trygge Wäinämöinen
Och med honom Ilmarinen
Knyter nu en not af lindbast,
Gör ett nät af enträds-qvistar,
Färgar det med vide-vatten,
Och bereder det med sälgbark.
Gamle trygge Wäinämöinen
Sände qvinnorna på notdrägt;

Qvinnorna till noten gingo,
Systrarna begynte draga,
Rodde af och an med noten
Mellan öar, mellan uddar,
Mellan grund, der laxar dväljas,
Längsmed sikomhvärfda holmar,
Genom strandens bruna bladvass,
In uti den vackra säfven.
Och man stretar och arbetar,
Drager noten, skakar henne;
Afvigt var dock noten kastad,
Orätt blir hon äfven dragen,
Och den fisken får man icke,
Som man täflat om att fånga.
Bröderna till stranden vandra,
Männerna gå ut på notdrägt;
Och man stöter och man stampar,
Drager noten, släpar henne
Ut ur vikar, upp mot klippor,
Upp mot Kalevalas stengrund,
Men den fisken får man icke,
Som egentligen behöfves;
Icke kom den gråa gäddan
Upp ur vikars lugna vatten,
Icke ur de stora fjärdar: —
Glesa nät och fina fiskar.
Alla fiskar sig beklaga,
Gäddor säga sinsemellan,
Och af iden frågar siken,
Laxar af hvarandra spörja:

"Hafva alla raska karlar,
Kalevalas söner bortdött,
De som nät af lin bereda,
Som af garn sig redskap knyta
Och en pulsstång kunna föra,
Sköta om den långa staken?"
  Detta hörde Wäinämöinen,
Tog till orda sjelf och sade:
"Hjeltarne ha icke bortdött,
Än finns män i Kalevala;
En har dött, men tvenne föddes,
Som en bättre pulsstång hafva,
En spann längre stakar ega,
Dubbelt farligare fisknät."

———

Fyrationdeåttonde Sången.

Trollord om elden: v. 1—372.

Gamle trygge Wäinämöinen,
Den evärdelige siarn,
Började att eftersinna,
Öfverlade och beslöt sig
Att ett nät af lin bereda,
Hundraögd en not sig knyta.
Och han yttrade och sade:
Fällde sjelf ett ord och talte:
»Finns här den som lin kan utså,
Utså lin och plöja marken?
Ty ett nät jag önskar göra,
Hundraögd en not bereda,
Att den arme fisken döda,
Den eländige förgöra.»
Fanns en obetydlig jordlapp,
Ett osvedjadt, litet ställe
Uppå kärrets längsta sträcka,
Midt emellan tvenne stubbar.
Stubbens rötter upp man gräfde,
Linfrö hittades derunder

Sång. 48. Uti Tuoni-larfvens gömma,
Maskarnes förvaringsställe.
Fanns en hop af falnad aska,
Hittades en liten stofthög
Af ett skepp som blifvit uppbrändt,
Af en båt, förstörd af lågor;
Linet såddes der i jorden,
Ströddes ut bland denna aska
På en strand af Aluejärvi,
På ett åkerfält med lergrund.
Häraf vexte upp en planta,
Uppsköt lin oändligt yfvigt;
Utan leder vexte linet,
På en enda natt om sommarn.
Linet såddes under natten,
Plöjdes ner vid månens skimmer:
Rensadt linet blef och plockadt,
Drogs ur marken, refs ur jorden,
Rycktes upp med allsköns styrka,
Repades derefter hurtigt.
Derpå lades det i vatten:
Innankort var linet uppblött,
Upptogs sedan ganska skyndsamt,
Torkades med största snabbhet,
Bragtes hastigt in i stugan,
Blef förutan dröjsmål bråkadt,
Bearbetades med raskhet,
Skäktades så flinkt som möjligt,
Blef med mycken styrka häckladt,
Borstades i morgonstunden,

Lades innankort i totte,
Fästes ganska fort vid sländan
På en enda natt om sommarn,
Midt emellan tvenne dagar.
Systrarna, de spunno linet.
Svägerskor påträdde bindnåln,
Bröderna, de knöto noten,
Fädren fäste den vid telnar.
Jemnt gick bindnåln fram och åter,
Flitigt upp och ner gick knytträ't,
Innan noten blifvit färdig,
Innan garnredskapet knutits
På en enda natt om sommarn
Och en half ännu derjemte.
Färdig noten blef omsider,
Knutet var nu garnredskapet:
Hundra famnar lång var ändan,
Hvarje arm sjuhundra famnar;
Noten blef försedd med sänken,
Med behörigt antal flöten.
Ut med noten gå de unga,
Hemma tänka då de gamla:
Månne nu den fisk skall fångas,
Som man önskat sig så ifrigt?
Noten drages, noten släpas,
Och man stretar och arbetar;
Längsmed strömmen föres noten,
Drages äfven tvärs deröfver;
Fisk man får till ringa antal,
Några små fördömda girsar,

Aborrar, af ben uppfyllda,
Mörter med en ymnig galla,
Men den fisken får man icke,
För hvars skull man noten tillredt.
 Sade gamle Wäinämöinen:
"Smed och broder Ilmarinen,
Låtom nu oss sjelfve vandra
Att i vattnet noten föra!"
 Hjeltarne sig ut begifva,
Sänka noten ner i vattnet;
Notens ena arm de kasta
Vid en holme uppå fjärden,
Och den andra armen kastas
Invid udden af en ängskant,
Notens kil de sedan sänka
Vid den gamle Wäinös båtplats.
 Och de streta och de stöta,
Och de draga och de hala,
Fisk i ymnighet de fånga,
Aborrar af alla arter
Och en talrik mängd af taimen,
Braxnar likaså, och laxar,
All slags fisk som finns i vattnet,
Men den fisken få de icke,
För hvars skull man nätet bundit,
Garnredskapet sammanknutit.
 Nu den gamle Wäinämöinen
Gjorde noten ännu större,
Skarfvade dess tvenne armar,
Begge med femhundra famnar,

Ökte linan med sjuhundra,
Tog till orda sjelf och sade:
"Må vi ro vår not på djupet,
Längre utåt näten föra
Och på nytt en dragning göra,
Med ett annat varp försöka!"
  Näten roddes ut på djupet,
Fördes längre ut på fjärden,
Och en dragning gjordes åter,
Andra varpet här försöktes.
  Härvid gamle Wäinämöinen
Tog till orda sjelf och sade:
"Wellamo, du vattnets husfru
Med den vassbetäckta barmen!
Kom att byta ut din skjorta,
Kom att afstå dina kläder!
Du af säf en skjorta eger,
Har en mantel, gjord af hafs-skum,
Som är sydd af stormens dotter,
Utaf Aallotar dig gifven,
Jag dig ger af lärft en skjorta,
Gjord af fint, oblandadt linne,
Som har blifvit väfdt af Kuutar,
Som af Päivätär är spunnet.
  "Ahto, som på vågen råder,
Du som hundra djup beherrskar!
Tag, fem famnar lång, en stake,
Grip en stång, i längd sju famnar,
För den genom alla fjärdar,
Upprör dermed hafvets botten,

Ord vid notdrägt: v. 123—150.

Drif den ben-uppfyllda skaran,
Jaga fram ett stim af fiskar
Der vi denna dragnot lyfta.
Der vi lagt dess hundra flöten,
Från på fiskar rika bugter,
Hålor, som af laxar hvimla,
Från den vida fjärdens hvirflar,
Från de dystra djup i hafvet,
Dit ej solens strålar tränga
Och der sanden aldrig rubbas!”
Steg en liten man ur hafvet,
Hof en hjelte sig ur vågen,
Upp på hafvets rygg han trädde,
Fällde der ett ord och sade:
”Tarfvas det en karl som pulsar,
Som med stång i vattnet stöter?”
Gamle trygge Wäinämöinen
Tog till orda sjelf och sade:
”Någon tarfvas det, som pulsar,
Som med stång i vattnet stöter.”
Hafvets man, den lille hjelten,
Ryckte upp en tall på stranden,
Tog ett träd ur furuskogen,
Fästade dervid ett klippblock,
Frågade och sporde sedan:
”Skall med all min kraft jag pulsa,
Så som mina skuldror gitta,
Eller så som jemnt behöfves?”
Gamle vise Wäinämöinen
Yttrar då ett ord och säger:

"Pulsar du som det behöfves,
Får du redan nog att göra."
Hafvets man, den lille hjelten,
Företog sig då att pulsa
Med den kraft som jemnt behöfdes,
Sammandref en mängd af fiskar
Der man noten skulle lyfta,
Der man lagt dess hundra flöten.
Smeden skötte båtens åror,
Gamle trygge Wäinämöinen
Var den man som noten lyfte,
Den som upptog garnredskapet.
Sade gamle Wäinämöinen:
"Samlats har en svärm af fiskar
Der vår dragnot upp vi lyfta,
Der vi lagt dess hundra flöten."
Upp ur vattnet lyftes noten,
Upptogs, skakades och tömdes
Uti Wäinämöinens farkost;
Så man fångade den fisksvärm,
För hvars skull man knutit näten,
Sammanbundit denna dragnot.
Gamle trygge Wäinämöinen
Styr sin farkost upp mot stranden
Till den blåa bryggans sida,
Till den röda spångens ända,
Ordnar der sin fångna fiskhop,
Lastar ut en benfull skara,
Finner nu den gråa gäddan
Som var eftersökt så länge.

Nu den gamle Wäinämöinen
Tänkte så uti sitt sinne:
»Skall jag våga honom gripa
Utan skydd af jern på handen,
Utan handskar utaf stenar,
Utan vantar utaf koppar?»
Solens son förnimmer detta,
Yttrar dessa ord och säger:
»Gäddan skulle jag väl klyfva,
Toge henne nog i handen,
Om min faders knif jag hade,
Om den gamles bett jag egde.»
Föll då ner en knif från himlen,
Kom från skyn en knif med guldskaft,
Med en klinga utaf silfver,
Ner till solens son, i bältet.
Solens son, den starke mannen,
Tager denna knif i handen,
Och med den han klyfver gäddan,
Vidgar dermed munnens öppning;
I den gråa gäddans mage
Finnes nu den blanke laxen;
I den blanke laxens mage
Fanns till slut den hala siken.
Och han klöf den hala siken,
Fann ett nystan, blått till färgen,
I en bugt af sikens tarmar,
Ini deras tredje slingring,
Öppnade det blåa nystan,
Och ur nystanet, det blåa,

Föll ett nystan, rödt till färgen.
Upp han knöt det röda nystan,
Midt i nystanet, det röda,
Fann han slutligt eldens gnista,
Som från himlen kommit hade,
Som igenom molnen fallit,
Genom åtta himlafästen,
Genom luftens nio rymder.
Wäinämöinen öfverlägger
Huru gnistan skulle föras
Till hans hem, der eld ej lyste,
Hans i mörker höljda stugor,
Men då spritter gnistan plötsligt,
Flyger ur sol-sonens händer,
Wäinämöinens skägg hon sveder,
Och på smeden ännu värre
Bränner hon hans begge kinder,
Sveder likaså hans händer.
Fram gick gnistan på sin vandring
Långsmed Aluejärvis vågor,
Flyktade till enrissnåret,
Tände eld i hedens enar
Och steg upp uti en granskog,
Brände skogens sköna granar,
Vandrade allt längre framåt,
Brände halfva Pohja-landet
Och en del af Savos gränsor,
Karjala på begge sidor.
Gamle trygge Wäinämöinen
Börjar sjelf att utåt vandra,

Styr sin väg till ödemarken,
Der den vilda elden framgått,
Fångar der omsider elden
Under tvenne stubbars rötter.
Inuti ett murket alträd,
I en rutten trädstams krökning.
  Nu den gamle Wäinämöinen
Tog till orda sjelf och sade:
„Eld, som Jumala har danat,
Låga, du som skaparn frambragt!
Fåfängt steg du ner i djupet,
Flög förgäfves långt i fjerran:
Bättre gör du, om du kommer
Till din gråstensugn tillbaka,
Innesluter dig i askan,
In i dina kol dig gömmer,
För att blott om dagen brukas
Till en björkveds-eld på härden,
Men om natten undangömmas
I den gyllne askens rundel!"
  Eldens gnista upp han fångar
Uti lätt antändligt tunder,
In uti en hårdnad björksvamp,
I en kittel utaf koppar;
Elden bar han uti kitteln,
Bragte honom, höljd i näfver,
Till den dimbetäckta udden,
Till den skuggomhöljda holmen;
Eld i hemmen nu man hade,
Ljus i alla stugor rådde.

Sjelfve smeden Ilmarinen
Störtar sig i hafvets vågor,
Sträfvar till en sten i vattnet,
Sätter sig på strandens klipphäll,
Ansatt svårt af eld och lågor,
Qvald af flammans vilda framfart,
Söker der att elden släcka,
Att den ljusa lågan hämma:
Höjande sin röst han säger,
Fäller dessa ord och yttrar:
»Eld, som Jumala har danat,
Panu, som är son af solen!
Säg mig hvem dig så förtörnat,
Att du ansatt mina kinder,
Brännt mig invid veka lifvet,
Svedt mig så på begge sidor?
»Hvarmed skall jag elden dämpa,
Hur den ljusa lågan släcka,
Huru flammans kraft förtaga,
Hur dess verkningar försvaga,
Att den mig ej mer må skada,
Ej för länge här mig plågar?
»Skynda, jungfru, hit från Turja,
Kom från Lappland, mö med isskor,
Kom med strumpor utaf rimfrost
Och med frusna klädningsfållar,
Du som bär en rimfrost-kittel,
Med en slef af is i kitteln:
Sänd en skur af kyligt vatten,
Stänk ett regn, med is uppblandadt,

Ord mot brännskada: v. 301—366.

Öfver alla brända ställen,
De af elden gjorda skador!
"Om ej detta är tillräckligt:
Kom från Pohjola, du gosse,
Kom du barn från sjelfva Lappland,
Långe man från Pimentola,
Hög som ödemarkens granar,
Stor som tallen uppå kärret,
Du som handskar har af rimfrost,
Som är klädd i rimfrost-stöflar,
Du som bär en rimfrost-mössa,
Och af frusen dagg en gördel!
Hemta rimfrost ifrån Pohja,
Bringa is från byn, den kalla!
Riklig rimfrost finns i Pohja,
Ymnig is i byn, den kalla,
Rim i floder, is i sjöar,
Och i luften frusna dimmor;
Rimfrostklädda harar hoppa,
Isomhöljda björnar springa
På den snöbetäckta höjden,
Det i drifvor svepta berget,
Rimbeströdda svanor gunga,
Isomhöljda änder simma
På den snöuppfyllda strömmen,
Vid den isbelagda forsen.
"Hemta rimfrost i en kälke,
Släpa is uti en släde
Från det vilda fjellets hjessa,
Från det fasta bergets kanter!

Kyl med denna rimfrost sedan,
Svalka med den kalla isen
Dessa sår, dem elden vållat,
Som af Panu åstadkommits!
"Om ej detta är tillräckligt:
Ukko, du o gud i höjden,
Du som skyarne beherrskar,
Du som öfver strömoln råder!
Låt en sky gro upp i öster,
Höj från vester upp en molnvägg,
Stöt tillsamman deras kanter,
Hopslå rand mot rand med tordön,
Sänd ett regn af is och rimfrost,
Kylande och goda salvor
Öfver alla brända ställen,
På de skador elden frambragt!"
Dermed smeden Ilmarinen
Lyckades att lågan hämma,
Att omsider elden dämpa;
Frisk och sund som förr blef smeden,
Kände sig fullkomligt botad
För allt ondt han rönt af elden.

Fyrationdenionde Sången.

Ännu icke lyste solen,
Än ej sken den gyllne månen
Öfver Wäinö-hemmets stugor,
Öfver Kalevalas moar;
Kallt det blef för kreaturen,
Svårt för hjordarne att lefva,
Ledsnad kände luftens foglar,
Ledsnad herrskade bland menskor.
Då ej solen längre lyste,
Månen icke mera glänste.
Gäddan kände djupets gölar,
Örnen foglars stråt i luften,
Vinden skeppets färd för dagen,
Men ej visste menskobarnen
När en morgon tog sin början,
Eller när en natt var inne
På den dimbetäckta udden,
På den skuggomhvärfda holmen.
Rådslag höllo då de unga,
Medelålders män betänkte,

Huruledes utan måne,
Utan sol man lefva skulle
Uti dessa öde bygder,
Dessa nordens sorgsna nejder.
Äfven jungfrur höllo rådslag,
Slägtingar betänkte saken,
Gingo ner till smedens smedja,
Fällde dessa ord och sade:
”Upp, du hamrare vid väggen,
Smed, stig fram der bakom muren
Att en annan måne smida,
Att en sol ånyo dana!
Tungt det är att månen sakna,
Svårt, då ingen sol oss lyser!”
Hamraren steg upp vid väggen,
Smeden trädde fram vid muren
Att en annan måne smida,
Att en sol ånyo dana,
Och af guld han smidde månen,
Hamrade en sol af silfver.
Kom den gamle Wäinämöinen,
Satte sig vid dörrn i smedjan,
Yttrade ett ord och sade:
”Smed, min gode vän och broder!
Säg hvad klappar du och bultar
Hela dagen i din smedja?”
Det var smeden Ilmarinen,
Han till orda tog och sade:
”Jag af guld en måne smider,
Hamrar på en sol af silfver,

Som vid himlens tak skall fästas.
På det sjette stjernehvalfvet."
Nu den gamle Wäinämöinen
Tog till orda sjelf och sade:
"O min broder Ilmarinen,
Fåfängt verk du företagit!
Guldet lyser ej som månen,
Silfret kan som sol ej skina."
Smeden formade en måne,
Gjorde äfven solen färdig,
Lyfte dem med största omsorg,
Bar dem begge två försigtigt,
Månen upp i granens krona,
Solen i en högrest fura;
Svetten dröp från bärarns hufvud,
Rann i strömmar från hans panna
Vid det ytterst svåra verket,
Vid det mödosamma värfvet.
Månen fick till slut han upprest,
Solen likaledes fästad,
Månen uti granens krona,
Solen i en tall, i toppen;
Intet sken dock månen hade,
Icke heller lyste solen.
Nu den gamle Wäinämöinen
Tog till orda sjelf och sade:
"Spådomskonst är nu af nöden,
Tydas måste här af tecken,
Hvart vår sol har tagit vägen,
Hvart vår måne har försvunnit."

Wäinämöinen sjelf, den gamle,
Den ovanskelige siarn,
Täljer sig af alträd spånor,
Lägger dem i nödig ordning,
Vänder dem med sina fingrar,
Radar sina spådomsredskap,
Höjer nu sin röst och säger,
Fäller dessa ord och yttrar:
"Kunskap jag begär af skaparn,
Söker enkom svar af honom:
Tala sanning, skaparns tecken,
Förebud från Gud, förtälj mig,
Hvart vår sol har tagit vägen,
Hvart vår måne har försvunnit,
Då man aldrig mer i tiden
Skådar dem på himlens fäste!
"Tala enligt skäl och grunder,
Icke efter mannens sinne,
Bringa mig sannfärdigt budskap,
Gif ett tillförlitligt intyg!
Men om spådomsmedlet ljuger,
Skall dess värde bli förringadt,
In i elden skall det kastas,
Brännas måste männens tecken!"
Sanning talte spådomsmedlet,
Männens tecken gaf till gensvar,
Att man undanskaffat solen
Och att månen var försvunnen
Uti Pohja-hälleberget,
Uti kopparklippans inre.

Gamle trygge Wäinämöinen
Yttrar då ett ord och säger:
"Om jag reser nu till Pohja,
Bort till Pohjas söners stigar,
Skall jag månen få att skina,
Solens guld att åter stråla!"
Ut han färdas, skyndar dädan
Till det mörka Pohja-landet,
Vandrar en och tvenne dagar,
Och uppå den tredje dagen
Synas redan Pohjas portar.
Ses dess stenbetäckta höjder.
Högt han ropar till en början,
När han Pohja-elfven uppnått:
"Skynden hit med någon farkost.
Att jag öfver elfven slipper!"
Då hans rop af ingen höres
Och då ingen båt man bringar,
Samlar han en hög af bränsle,
Grenar af ett torkadt granträd,
Tänder upp en eld på stranden.
Låter röken tjock sig höja;
Upp till himlen stiger elden,
Röken sprider sig i rymden.
Louhi, Pohjolas värdinna,
Träder sjelf till stugans fönster,
Blickar utåt sundets mynning,
Yttrar dessa ord och säger:
"Hvad är det för eld som brinner
Der på ön vid sundets mynning?

Alltför klen den är till krigsbrand,
Alltför stor till eld vid notdrägt."
  Sonen sjelf af Pohjolainen
Stack sig hastigt ut på gården
För att se och för att höra,
För att granska saken noga:
"Der på andra sidan elfven
Är en kämpe stadd på vandring."
  Nu den gamle Wäinämöinen
Ropade för andra gången:
"Pohja-son, ro hit en farkost,
Hemta båt åt Wäinämöinen!"
  Pohja-sonen svarar honom,
Yttrar sjelf ett ord och säger:
"Här är ingen farkost ledig!
Kom med fingrarne som åror
Och med händerna som styrblad
Öfver elfven uti Pohja!"
  Nu den gamle Wäinämöinen
Eftertänkte, öfverlade:
"Den är icke någon hjelte,
Som ifrån sin kosa viker!"
Gick som gädda ner i vattnet,
Såsom sik i lugna elfven,
Sam med snabbhet öfver sundet,
Lade sträckan snart till rygga,
Tog ett steg och tog ett annat,
Trädde upp på Pohja-stranden.
  Sade Pohja-gårdens söner,
Röt den onskefulla skaran:

»In på gården dig förfoga!»
In på Pohjas gård han trädde.
Sade Pohja-hemmets söner,
Röt den ondskefulla skaran:
»In i stugan dig förfoga!»
Fram han gick till Pohjas stuga,
Trädde med sin fot i farstu'n,
Grep med handen dörrens handtag,
Trängde sedan in i stugan,
Trädde under takets resning.
Männer drucko mjöd i stugan,
Sörplade den söta saften,
Hvar och en med svärd vid sidan,
Alla uti krigar-rustning,
För att döda Wäinämöinen,
Slå ihjäl Suvantolainen.
Af den komne spörja desse,
Yttra nu de ord som följa:
»Hvad har stackaren att säga,
Store simmarn att förkunna?»
Gamle trygge Wäinämöinen
Svarar dessa ord och säger:
»Märkeliga ord om månen,
Underbara ting om solen:
Hvart har solen från oss flyktat,
Hvart har månen tagit vägen?»
Sade Pohja-gårdens söner,
Röt den ondskefulla skaran:
»Dit har solen från er flyktat,
Dit har månen tagit vägen:

I en sten med spräcklig sida,
I den jernuppfyllda klippan;
Aldrig derifrån de komma,
Om de icke gifvas fria!"
  Nu den gamle Wäinämöinen
Tog till orda sjelf och sade:
"Kommer månen ej ur klippan,
Slipper solen ej ur berget,
Må vi då ett napptag pröfva,
Må vi börja på med svärden!"
  Svärdet grep han, stålet drog han,
Klingan ryckte han ur slidan:
Månen glimmade på spetsen,
Solen sken på svärdets fäste
Och på ryggen stod en fåle,
Katten jamade vid knappen.
  Och de mätte sina klingor,
Granskade hvarandras vapen:
Ganska obetydligt längre
Var den gamle Wäinös slagsvärd,
Blott så mycket som ett kornfrö,
Eller som ett ringa halmstrå.
  Ut begaf man sig på gården,
Trädde på den jemna planen;
Nu den gamle Wäinämöinen
Gaf ett hugg med blanka svärdet,
Gaf ett hugg och gaf ett annat,
Skalade som rofvors strängar,
Knäppte af som linets knoppar
Hufvuden af Pohjas söner.

Derpå gamle Wäinämöinen
Vandrar att uppsöka månen,
Går att solen ut befordra
Ur den spräckligt gråa stenen.
Ur den ståluppfyllda klippan,
Ur det jernuppfyllda berget.
När han gått ett litet stycke,
Vandrat fram en ringa sträcka,
Skådar han en ö i grönska,
Ser på ön ett fagert björkträd
Och ett stenblock under björken,
Under detta block en klippa,
Uti klippan nio dörrar,
Hundra reglar framför dessa.
Uti klippan sågs en skåra,
Varsnades en skenbar ristning;
Svärdet drog han ut ur slidan,
Ristade ett streck i klippan
Med sin klingas skarpa eldbett,
Med sitt svärd, som gnistor sände:
Klippan brast i tvenne stycken,
Remnade i trenne delar.
Gamle trygge Wäinämöinen
Blickade i klippans remna:
Ormar drucko öl dernere,
Maskar såg han vört förtära
I den fläckbeströdda klippans,
Lefverbruna stenens inre.
Sade gamle Wäinämöinen,
Tog till orda sjelf och talte:

"Derför fås ej öl så rundligt
Af värdinnorna, de arma.
Att af ormar ölet drickes,
Vört af maskarne förtäres!"
Af han högg hvar huggorms hufvud,
Afskar äspingarnes halsar,
Hof sin stämma, tog till orda.
Yttrade och sade detta:
"Aldrig mera här i tiden,
Räknadt ifrån denna dagen,
Skola ormar öl förtära,
Maskar på vår maltdryck smaka!"
Nu den gamle Wäinämöinen
Den evärdelige siarn,
Pröfvar dörrarne med handen
Och med ordets kraft hvar regel:
Dörrarne all handkraft trotsa,
Reglarne med ord ej öppnas.
Gamle trygge Wäinämöinen
Tog till orda sjelf och sade:
"Klen är mannen utan verktyg,
Utan yxe lik en käring!"
Bort begaf han sig till hemmet,
Sorgsen och med nedböjdt hufvud,
Då han icke månen funnit,
Ej ännu på solen träffat.
Sade muntre Lemminkäinen:
"O du gamle Wäinämöinen!
Säg mig, hvarför tog du icke
Mig som trollkarl med på färden?

Låsen hade då sig öppnat,
Alla bommar sönderbrustit,
Månen sluppit ut att lysa,
Solen stigit upp att skina!"
Gamle trygge Wäinämöinen
Tog till orda sjelf och sade:
"Reglarne för ord ej brista,
Låsen sprängas ej med trollsång,
Öppnas ej med händer heller,
Vika ej för armars styrka."
In han steg i smedens smedja,
Yttrade ett ord och sade:
"Hör mig, smed, o Ilmarinen!
Hamra en tregrenig gräfta,
Smid åt mig ett dussin billar,
Gör en väldig knippe nycklar,
Att jag månen får ur stenen,
Solen lösa kan ur klippan."
Det var smeden Ilmarinen,
Den ovanskelige hamrarn:
Allt han smidde, som behöfdes,
Hamrade ett dussin billar
Och en väldig knippe nycklar,
En ansenlig bundt af lansar,
Ej för små och ej för stora,
Smidde dem af medelstorlek.
Louhi, Pohjolas värdinna,
Gumman med de glesa tänder,
Gör sig fjäderklädda vingar,
Företager sig att flyga,

Flyger först i hemmets närhet,
Styr omsider längre utåt,
Ilar öfver Pohja-hafvet,
Bort till Ilmarinens smedja.
  Smeden öppnade sitt fönster,
Såg om stormen var i antåg:
Stormen var det ej som kommit,
Men en slaghök, grå till färgen.
  Ilmari, den gode smeden,
Fällde nu ett ord och sporde:
»Fogel, säg mig, hvad du söker,
Hvi du satt dig vid mitt fönster?»
  Fogeln talar med sin tunga,
Höken svarar nu och säger:
»Hör mig smed, o Ilmarinen,
Du, som hamrar oupphörligt,
Du är just en kunnig konstnär,
Skicklig hammarsmed förvisso!»
  Smeden Ilmarinen svarar,
Yttrar sjelf ett ord och säger:
»Underligt är det väl icke,
Om jag är som smed bevandrad,
Jag som engång himlen smidde,
Som ett lock för luften hamrat!»
  Fogeln talar med sin tunga,
Höken yttrar nu och säger:
»Smed, hvad är det, som du smider,
Som du hamrar på, o konstnär?»
  Det var smeden Ilmarinen,
Dessa ord han gaf till gensvar:

"Det ett halsjern är, jag smider,
Åt värdinnan ifrån Pohja.
För att dermed fängsla henne
Vid en kant af hälleberget."
Louhi, Pohjolas värdinna.
Gumman med de glesa tänder.
Fann att ofärd var förhanden.
Såg en nödens dag sig närma
Och begynte utåt flyga.
Undkom så till Pohja-hemmet.
Månen löser hon ur klippan.
Släpper solen ut ur berget.
Sjelf förbyter hon sin skepnad,
Omgestaltar sig till dufva,
Flyger flaxande tillbaka,
Bort till Ilmarinens smedja.
Kommer fram till dörrn som fogel,
Uppnår tröskeln såsom dufva.
Ilmari, den gode smeden,
Tog till orda nu och sade:
"Fogel, hvarför har du kommit,
Flugit hit till denna tröskel?"
Fogeln talade i dörren,
Dufvan svarade på tröskeln:
"Derför är jag här på tröskeln,
För att bringa dig ett budskap:
Månen har ur klippan stigit,
Solen ut ur berget sluppit."
Sjelfve smeden Ilmarinen
Vandrar härvid ut att skåda,

Går till dörren af sin smedja,
Ser uppmärksamt upp mot himlen,
Ser på fästet månen lysa,
Ser den sköna solen stråla.
Och han går till Wäinämöinen,
Yttrar der ett ord och säger:
"O du gamle Wäinämöinen,
Sångare, ovanskelige!
Kom att åter månen skåda,
Kom att se den sköna solen,
Ty på himlen stå de verkligt,
Äro på sitt fordna ställe."
Gamle trygge Wäinämöinen
Skyndar genast ut på gården,
Lyfter hufvudet mot höjden,
Riktar blicken upp mot himlen:
Månen upp på fästet stigit,
Solen hade himlen funnit.
Nu den gamle Wäinämöinen
Sjelf sig tager för att orda,
Höjande sin röst han säger,
Yttrar dessa ord och talar:
"Hel dig måne, der du lyser
Och ditt sköna anlet' visar!
Hel dig gyllne dag, som randas.
Hel dig sol, som åter uppgår!
"Gyllne måne, ut du sluppit,
Fram du trädt, o sol, ur berget,
Lik en gyllne gök du höjt dig,
Stigit som en silfverdufva

Sång. 49.

Till din fordna plats och boning,
Till förut beträdda banor!
"Höj dig då hvar morgon åter,
Äfven efter denna dagen;
Bringa till oss frid och helsa,
Hopa håfvor uppå håfvor,
Hemta fångst i våra händer,
Medför lycka till vår metkrok!
"Vandra nu din väg med helsa,
Lägg din bana frisk tillrygga,
Sträck din båge hög och vacker,
Tills du qvällens glädje hinner!"

Femtionde Sången.

Mariatta, vackra barnet,
Vexte länge uti hemmet,
I sin höge faders boning,
I sin kära moders stugor;
Kedjor fem hon nötte sönder,
Ringar sex af stål förslet hon
Med sin faders många nycklar,
Som vid hennes midja blänkte.
Halfva tröskeln af hon nötte
Med sin klädnings granna fållar,
Dörrens halfva bjelke upptill
Med den släta silkesduken,
Hälften af dess sidoposter
Med de fina ärm-uppslagen,
Golfvets tiljor uti stugan
Medelst sina kängors klackar.
Mariatta, vackra barnet,
Denna lilla unga flicka,
Lefde länge uti kyskhet,
Bibehöll beständig oskuld,

Sång. 50.

Närde sig med sköna fiskar,
Födde sig med bröd af tallbark.
Men förtärde aldrig hönsägg.
Ägg af höns, dem hanen nalkats,
Åt ej kött af någon tacka,
Som en bagge kommit nära.
Af sin mor hon sänds att mjölka,
Men att mjölka går hon icke;
Yttrar dessa ord och säger:
"Ingen jungfru, som mig liknar,
Vidrör jufren af en mjölkko,
Som ej varit skygg för tjurar,
Då ej mjölk af qvigor vinnes,
Eller står att fås af kalfvar."
Af sin far hon bjöds i släden.
Steg dock ej i hingstens släde:
Stoet spändes för af brodren,
Men hon yttrade och sade:
"Ej jag sätter mig i släden —
Ty bland hingstar stoet varit —
Då ej fålar släden draga,
Eller fölen dermed mäkta."
Mariatta, vackra barnet,
Som i ständig kyskhet lefvat,
Vänligt nickande åt alla,
Blygsamt prydd af rika flätor,
Sänds att valla boskapshjorden,
Följer fåren ut på marken.
Fåren gingo öfver kullen,
Lammen öfver bergets höjder,

Jungfrun framgick i en alskog,
Skred med lätta steg i lunden,
Der den gyllne göken ropte,
Silfverfogeln hördes sjunga.
  Mariatta, vackra barnet,
Ser sig om och lyssnar ifrigt,
Sätter sig på bär-rik tufva,
Lägrar sig vid bergets sluttning,
Höjer här sin röst och säger,
Yttrar sjelf ett ord och talar:
»Gala, gyllne gök i lunden,
Sjung för mig, du silfverfogel,
Höj din stämma, lilla tennbröst,
Säg mig, smultron ifrån Tyskland:
Skall jag länge bära bart hår,
Länge gå i vall som flicka
Uppå dessa öppna sveder,
Dessa vida löfskogsmarker:
Månne en och tvenne somrar,
Månne fem, och sex kanhända,
Eller hela tio somrar,
Eller icke fullt så länge?»
  Mariatta, vackra barnet,
Dröjde länge på sin vallgång;
Svårt det är att boskap valla,
Allra mest dock för en flicka:
Ormar uti gräset kräla,
Ödlor smyga kring på marken.
  Ingen orm dock nu sågs kräla,
Inga ödlor fram sig smögo,

Men ett bär på backen ropte,
Uppå mon ett lingon sade:
”Kom att plocka mig, o jungfru,
Ryck mig bort, du fagra rödkind,
Tag mig, tennbriskprydda tärna.
Välj mig, du med koppar-gördeln,
Innan jag af sniglar ätes,
Af de svarta maskar sväljes!
Hundrade ha mig betraktat,
Tusen här bredvid mig suttit,
Hundra tärnor, tusen qvinnor,
Barn'en tallös mängd derjemte,
Ingen dock mig velat röra,
Ingen har mig arma plockat!”
Mariatta, vackra barnet,
Skred ett litet stycke framåt,
Gick att detta bär beskåda,
Att det röda lingon taga
Uti sina fagra fingrar,
Uti sina sköna händer.
Lingonet hon fann på backen,
Såg på mon det röda bäret;
Formen af ett bär det egde,
Var till skapnad likt ett lingon,
Stod för högt att nås från marken,
Alltför lågt att nås från trädet.
Jungfrun drog en stör ur jorden,
Nedslog lingonet till marken;
Bäret höjde sig från marken
Upp på hennes vackra kängor,

Och från hennes vackra kängor
Uppå jungfruns knän det uppsteg,
Steg derefter ifrån knäna
På den granna klädningsfållen,
Steg från fållen upp till gördeln
Och från gördeln upp till bröstet,
Ifrån bröstet upp på hakan,
Derifrån på hennes läppar,
Smög sig sedan in i munnen,
Hoppade på hennes tunga
Och från tungan ner i halsen,
Sjönk till sist i hennes mage.
  Mariatta, vackra barnet,
Blef af lingonet befruktad,
Gjordes hafvande af bäret,
Tilltog efterhand i omfång,
Lade af båd' band och snören,
Hörde upp att gördel bära,
Gick i hemlighet i badstun,
Smög sig ensam dit i mörkret.
  Ständigt tänker hennes moder,
Öfverväger esomoftast:
»Hvad går åt vår Mariatta,
Åt vår dufva uti hemmet,
Då hon aflagt band och snören,
Upphört att sin gördel bära,
Och så hemligt går i badstun,
Smyger ensam dit i mörkret!»
  Yttrade ett barn och sade,
Så ett litet barn förmälde:

"Detta är åt Mariatta,
Det är felet med den arma,
Att hon gått i vall för ofta,
Följt för länge med vår boskap."
Och hon bar sitt tyngda sköte,
Bar den mödosamma bördan
Under sju och åtta måna'r,
Nio månader igenom,
Enligt qvinnans gamla räkning,
Och den tionde till hälften.
På den tionde så händer
Att i vånda jungfrun råkar,
Känner smärtor i sitt sköte,
Finner sig af värk besvärad.
Bad begär hon af sin moder:
"O min egen goda moder!
Red ett uppvärmdt hviloläger,
Ombesörj en eldad badstu,
Der en jungfru kan få bada,
Der en qvinna sjuk får ligga!"
Modren yttrar då och säger,
Dessa ord den gamla svarar:
"Ve dig, ve dig, Hiisis sköka!
Hvem är mannen, som dig lägrat?
Är det någon ännu ogift,
Eller någon gift kanhända?"
Mariatta, vackra barnet,
Svarar dessa ord och säger:
"Ingen ogift man mig lägrat,
Icke heller någon gift man;

Bär jag gick engång att plocka,
Lingon sökte jag på backen,
Plockade ett bär med fägnad,
Tog det sedan på min tunga;
Bäret gled mig ned i halsen,
Sjönk till slut uti min mage,
Deraf blef mitt sköte uppfyldt,
Deraf är min lifsfrukt alstrad.»
Bad begär hon af sin fader:
»O min egen gode fader!
Unna mig ett uppvärmdt läger,
Låt mig få en eldad badstu,
Der den sjuka funne lättnad,
Kunde sina smärtor utstå!»
Fadren yttrar då och säger,
Dessa ord den gamle svarar:
»Gå ifrån mig, gå, du frilla,
Vandra hädan, eldens sköka!
Gå till björnens stenrös-grotta,
Björnens boning mellan klippor,
För att der ditt foster föda,
För att bringa fram din lifsfrukt!»
Mariatta, vackra barnet,
Svarar sinnrikt nu och säger:
»Icke är jag någons frilla,
Har ej eldens sköka varit:
Jag en mäktig man skall föda,
Bringa fram ett ädelt foster,
Som skall råda på de höge,
Till och med på Wäinämöinen.»

Sång. 50.

Jungfrun gripes nu af ångest,
Vet ej hvart hon skall sig vända.
Hvar hon skall ett bad begära,
Yttrar dessa ord och säger:
"Piltti, minst bland mina tärnor,
Du min bästa tjenarinna!
Gå att bad i byn begära,
Sök i Sara-oja badstu,
Der den sjuka finge lättnad,
Kunde sina smärtor utstå;
Gå med hast och ila skyndsamt,
Ty i hast behöfves badet!"
Piltti, lilla tjensteflickan,
Yttrade ett ord och sade:
"Hvem skall om ett bad jag bedja,
Hjelp af hvem skall jag begära?"
Svarade vår Mariatta,
Tog till orda sjelf och sade:
"Sök att få ett bad hos Ruotus,
Badstu invid lidrets mynning!"
Piltti, lilla tjensteflickan,
Alltid ödmjuk och uppmärksam,
Ifrig utan särskild maning,
Flink och färdig, äfven obedd,
Flyr som ångan ut ur stugan,
Snabb som röken ut på gården;
Upp hon fångar sina fållar,
Bär dem upp med begge händer,
Springer hastigt, ilar skyndsamt
Ut på väg till Ruotus' boning;

Kullar dåna, der hon framgår,
Berg, dem hon beträder, svigta,
Kottar flyga kring på heden,
Sand och grus kring kärret spridas;
Fram hon kom till Ruotus' boning,
Trädde in i timmerstugan.
Fule Ruotus, klädd i skjorta,
Åt och drack, som stort folk egnar,
Sittande vid bordets ända
I det fina linneplagget.
Sade Ruotus vid sin måltid,
Sporde vresigt, stödd mot bordet:
"Usla, hvad har du att säga,
Hvarför är du här och löper?"
Piltti, lilla tjensteflickan,
Yttrar dessa ord och svarar:
"Ut jag gått att bad begära,
Badstu här vid Sara-oja,
Der den sjuka lättnad finge,
Den betryckta hjelp och bistånd."
Ruotus' hustru, ful att åse,
Gick med händerna i sidan
Midt i stugan, öfver golfvet,
Der dess plankor sammanlupo,
Sjelf hon skyndade att spörja,
Yttrade ett ord och sade:
"Hvem är den, som bad skall hafva,
Hvem behöfver hjelp och bistånd?"
Sade Piltti, lilla tärnan:
"Det är unga Mariatta."

Ruotus' hustru, ful att åse,
Yttrar sjelf ett ord och säger:
"Badstun står för byn ej ledig,
Bad ej fås vid lidrets mynning;
Badstu finns på Kytömäki,
I dess tallskog är ett stallrum:
Der må eldens sköka föda,
Frillan bringa fram sitt foster;
Hästens andedrägt, den varma,
Kan er der till imbad tjena!"
Piltti, lilla tjensteflickan,
Skyndar sig med fart tillbaka,
Springer snabbt och ilar hastigt,
Säger då hon återkommit:
"Bad ej finns i byn derborta,
Badstu ej vid Sara-oja;
Ruotus' hustru, ful att åse,
Yttrade och sade detta:
"Badstun står för byn ej ledig,
Bad ej fås vid lidrets mynning,
Badstu finns på Kytömäki,
I dess tallskog är ett stallrum:
Der må eldens sköka föda,
Frillan bringa fram sitt foster;
Hästens andedrägt, den varma,
Henne tjena kan till imbad!"
Ord af detta slag hon fällde,
Sade så i sjelfva verket."
Mariatta, djupt bedröfvad,
Brister härvid ut i tårar,

Yttrar sjelf ett ord och säger:
"Ut jag får mig då begifva,
Nödgas gå som legohjonet,
Vandra likt en lejd trälinna
Ända upp till Kytömäki,
Till en plats i furuskogen!"
Upp hon fångar sina fållar,
Bär sin kjol med begge händer,
Tar en badqvast i sin värjo,
I den honungsrika famnen,
Och med snabba steg hon vandrar
Under svåra födslosmärtor
Bort till huset, bygdt bland furor,
Stallet uppå Tapiomäki.
Höjande sin röst hon talar,
Yttrar dessa ord och säger:
"Skänk mig, skapare, ditt bistånd,
Kom att nådigt mig beskydda
I det mödosamma verket,
I den svåra födslostunden!
Lindra tärnans vedermöda,
Smärtan i en qvinnas sköte,
Att hon ej förgås af plågor,
Ej för qvalen dukar under!"
När hon fram till stället hunnit,
Yttrar hon ett ord och säger:
"Andas nu, min gode fåle,
Börja, starke häst, att flåsa,
Pusta fram en ljuflig imma,
Utbred varma badstuångor,

Att den svaga lättnad röner,
Den betryckta hjelp och bistånd!"
Och den gode hästen andas,
Starke fålen börjar flåsa
Mot det plågofyllda skötet:
Och då hästen drager andan,
Sprids en värme som i badstun,
När på ugnen vatten gjutes.
Mariatta, arma jungfrun,
Denna lilla, kyska tärna,
Erhöll så ett rikligt ångbad,
Ymnig värme för sitt sköte,
Och ett litet barn hon födde,
Bragte fram en vacker gosse
Uppå hö't vid hästens sida,
I den tagelpryddes krubba.
Derpå tvättar hon sin gosse,
Lindar honom i sin linda,
Lyfter på sitt knä den lille,
Tager barnet uti famnen.
Undangömd hon höll sin gosse,
Födde upp det vackra barnet,
Detta kära gyllne äple,
Denna lilla silfverstängel,
Närde barnet uti famnen,
Vände det i sina händer.
Uppå knät hon tager gossen,
Håller barnet i sitt sköte,
Börjar att hans hufvud borsta,
Att den lilles lockar kamma:

Men från knät försvinner gossen,
Barnet kommer bort ur famnen.
  Mariatta, arma jungfrun,
Gripes nu af största ångest,
Rusar upp att söka barnet,
Söker nu sin lille gosse,
Detta kära gyllne äple,
Denna vackre lille silfverstängel,
Under qvarnens sten, som malar,
Under meden, der den framgår,
Under sållet, der det skakas,
Under vattensån, som bäres,
Slår mot trän och öppnar buskar,
Breder ut det tunna gräset.
  Länge sökte hon sin gosse,
Lille gossen, späda barnet,
Uppå granbevuxna kullar,
Mellan stubbarne på heden,
Sökte öfverallt bland ljungen,
Letade i hvarje busksnår,
Gräfde mellan enträds rötter,
Lyftade på trädens grenar.
  Fram hon går, försänkt i tankar,
Långsamt vidare hon vandrar,
Tills en stjerna henne möter,
Och för stjernan hon sig bugar:
»Stjerna, som af Gud är skapad!
Vet du intet om min gosse?
Säg mig hvar den lille finnes,
Hvar mitt gyllne äple dväljes?»

Stjernan svarar henne sinnrikt:
»Visste jag det, sad' jag ej det:
Ty han är ju den mig skapat
Att i dessa svåra tider
På det kulna fästet glimma,
På den mörka himlen tindra.»
Fram hon går försänkt i tankar,
Långsamt vidare hon vandrar:
Slutligt möter henne månen,
Och för månen hon sig bugar:
»Måne, som af Gud är skapad!
Vet du intet om min gosse?
Säg mig hvar den lille finnes,
Hvar mitt gyllne äple dväljes?»
Månen svarar henne fintligt:
»Visste jag det, sad' jag ej det:
Ty han är ju den mig skapat
Att i dessa svåra tider
Ensam under natten vaka,
Dagarne igenom sofva.»
Fram hon går, försänkt i tankar,
Långsamt vidare hon vandrar,
Slutligt möter henne solen,
Och hon bugar sig för solen:
»O du sol, som Gud har skapat!
Vet du intet om min gosse?
Säg mig hvar den lille finnes,
Hvar mitt gyllne äple dväljes?»
Fyndigt svarar henne solen:
»Väl jag känner till din gosse;

Det är han som mig har skapat
För att under sköna dagar
Jag i gyllne prakt må lysa,
Stråla i min silfverklädnad."
"Väl jag vet, hvar gossen finnes,
Hvar den lille är, du arma!
Der är nu din lille gosse,
Der ditt kära, gyllne äple:
I ett kärr han står till midjan,
Upptill armarne i sandmon."
Mariatta, arma jungfrun,
Sökte nu sin son i kärret;
Gossen hittades i kärret,
Bragtes derifrån till hemmet.
Mariattas son, den lille,
Vexte till en vacker gosse,
Men hans namn ej någon kände,
Hur han hette visste ingen;
Modren kallar honom: blomma,
Fremmande: den sysslolöse.
Någon sökte man att kristna,
Att med vatten döpa barnet,
Tills en gubbe, Wirokannas,
Kom att barnets dop förrätta.
Gubben höjde nu sin stämma,
Yttrade ett ord och sade:
"Ej jag döper den fördömde,
Vill ej kristna denne usling,
Innan någon granskat barnet,
Afgjort om det skall få lefva."

Hvar fanns den som skulle granska,
Granska barnet, fälla domen?
Gamle trygge Wäinämöinen.
Den ovanskelige siarn,
Han var den, som kom att granska.
Granska barnet, fälla domen.
Gamle trygge Wäinämöinen
Fällde dervid detta domslut:
”Då från kärret gossen tagits,
Alstrats af ett bär ur jorden,
Må han ner i jorden sänkas,
Vid en bärbevuxen tufva,
Eller föras ut på kärret,
Slås i hufvudet med klubba!”
Svarade den späde gossen,
Barnet, knappt två veckor gammalt:
”O du stackars gamle gubbe,
Du försofne arme dåre!
Du har fällt ett dårligt domslut.
Illa har du tolkat lagen!
Ej för vida värre synder,
Dåd af mycket större dumhet,
Har man fört dig sjelf i kärret,
Och ditt hufvud sönderklubbat.
Då som yngre man du fordom
Bortgaf sonen af din moder
Såsom priset för ditt hufvud,
Såsom lösen för din frihet!
”Icke heller dåförtiden
Förde man dig ut på kärret,

När som yngre man du bragte
Unga jungfrur att sig störta
Uti hafvets djupa vågor,
Ner på bottnens svarta gyttja!"
Gubben kristnade med snabbhet,
Döpte nu helt hastigt barnet
Till en konung i Karelen,
Till en man som makten vårdar.
Men den gamle Wäinämöinen
Greps af harm, betogs af blygsel
Och beslöt att dädan vandra;
Ner till hafvets strand han styrde,
Företog sig der att sjunga,
Qvad ännu för sista gången,
Fram han qvad ett skepp af koppar,
Sjöng åt sig en däckad farkost.
Plats han tog i akterstäfven,
Styrde ut på öppna hafvet,
Tog till orda vid sin affärd,
Sade nu, då bort han styrde:
"Låt ännu en tid förflyta,
Dagar komma och försvinna,
Då behöfver man mig åter,
Väntar, saknar mig ånyo
Att en annan Sampo bringa,
Att på nytt en harpa dana,
Att en annan måne hemta,
Att ännu en sol befria,
När båd' sol och måne saknas
Och all fröjd ur verlden svunnit!"

Derpå gamle Wäinämöinen
Styrde utåt genom svallet,
Sittande i segelbåten,
I sitt fasta kopparfartyg,
Seglade till högre rymder,
Fardades till lägre himlar.
Der förblef han med sin farkost,
Hamnade med segelbåten,
Lemnande sin sköna harpa,
Strängaspelet qvar i Suomi,
Och de höga runo-sånger,
Åt sitt folk till evig glädje.

— — - -

Sångarens slutord v. 513—620

Nu jag borde munnen sluta,
Lägga band uppå min tunga,
Hora upp att runor qväda,
Låta sångens ljud förklinga:
Äfven hästen hemtar andan,
När en längre väg han sprungit,
Äfven lians bett förslöas,
När det sommarns gräs har skördat,
Äfven vattnet ner sig störtar,
När det följt med elfvens bugter,
Äfven elden slocknar slutligt,
När den natten lång har brunnit:
Skulle då ej sången tröttna,
Ej dess veka toner mattas
Efter qvällens långa glädje,
Fröjderna vid solens nedgång?

Så jag ofta hörde sägas
Och på andra sidan yttras:
”Icke ens den strida forsen
Tömmer genast allt sitt vatten,
Ej den gode sångarn heller
Pröfvar all sin konst på engång;
Bättre är att sjelfmant sluta.
Än att bryta af i midten.”
Skall jag stanna då, och sluta,
Höra upp och lemna resten,
Veckla sången till ett nystan,
Till en bundt den sammanbinda,
Gömma den på visthusskullen,
Inom dörrens fasta benlås,
Så att aldrig ut den slipper,
Aldrig kommer lös i tiden,
Förrän låsen åter öppnas,
Käkarne ånyo vidgas,
Tänderna på nytt sig skilja,
Tungan fri och ledig röres?
Ty hvad är det, om jag sjunger,
Om jag än så högljudt qväder,
Om i hvarje dal jag drillar,
Hvarje lund med toner fyller?
Ingen mor jag har i lifvet,
Vaken är ej mer den gamla,
Ingen älskling lyss till sången,
Ingen egen vän mig hörer;
Endast granar på mig lyssna
Furans grenar mig förnimma,

Björkens löf mig ömhet visa,
Rönnarne till mig sig hylla.

Tidigt miste jag min moder,
Blef som barn allena lemnad.
Liksom lärkan på en klippa,
Liksom trasten på en stenhög,
Till att qvittra liksom lärkan,
Att som trasten ensam sjunga,
Af en annan qvinna vårdad.
Styrd utaf en styfmors nycker.
Bort hon jagade mig arme,
Dref det öfvergifna barnet
Ut i blåsten bakom stugan.
På dess nordligaste sida,
För att skyddlös nås af stormen,
Värnlös bort af vinden föras.

Så jag arma lärka irrat,
Så jag stackars fogel flugit,
Ströfvat verlden kring, jag svaga,
Vandrat usel långa vägar,
För att hvarje vindkast pröfva,
Stormens rytande förnimma,
För att uti kölden skälfva
Och mig genomfrusen jemra.

Flere torde det väl finnas,
Ganska många lär det gifvas,
Som med vrede till mig ryta,
Som med hårda ord mig snäsa;
En fördömer högt min tunga,
Och min röst en annan häcklar,

Klandrar strängt min stämmas sträfhet,
Och att jag för ofta sjunger,
Att jag oljud åstadkommer,
Sången illa sammansätter.
Men jag ber er, käre vänner,
Undren ej för mycket öfver
Att jag, barn, för högljudt sjungit,
Att så fult jag lille qvittrat!
Jag har icke lärt att sjunga,
Har ej lefvat bland de store,
Utifrån min visdom hemtat,
Sångens ord i fjerran samlat.
Andra hafva lärt att sjunga,
Jag hann aldrig ut ur hemmet,
Från min goda moders sida,
Från den enda käras närhet.
Hemma fick jag all min lärdom,
Under egen stugas sparrar,
Vid min egen moders slända,
På min egen broders spån-plats.
Medan jag ännu var liten,
Klen en pilt i rifven skjorta.
Men likväl för sångarskaran
Har jag skidat spår i drifvan,
Brutit topparne af träden,
Qvistat stammar, utmärkt vägen: —
Det är här som vägen börjar,
Här begynnas nya stigar
För en bättre sångarskara,
Mera insigtsfulle skalder,

Sång. 50. Bland det slägte som nu vexer.
620. Bland den ungdom som här uppgår.



Innehåll.

Femtionde Sången. Den vackra jungfrun Mariatta, som lefvat i beständig oskuld, förtär i skogen ett lingon, och föder deraf en son: 1—350. — Gossen försvinner ur sin moders famn men återfinnes i ett kärr: 351—424. — Den gamle Wirokannas hemtas att döpa barnet, men vill ej förrätta dopet, innan någon besigtigat den faderlöse gossen och afgjort huruvida han bör lemnas vid lif: 425—440. — Wäinämöinen infinner sig och fäller det utslag, att barnet bör dödas, men den späde gossen tillrättavisar honom med spotska ord: 441—474. — Wirokannas döper barnet till konung i Karelen; vredgad begifver sig Wäinämöinen bort, men förutspår att den dag ännu skall komma, då man önskar honom tillbaka för att förskaffa sitt folk en ny Sampo, en ny Kantele, en ny sol och måne; han seglar i sitt kopparfartyg bort till den fjerran trakt, der haf och himmel förenas; endast sin Kantele och de höga runosånger qvarlemnar han till evig fröjd för Finland: 475—512. — Sångarens slutord: 513—620. . . Sid. 351—372.



Magiska Sånger.

Bröllops-sånger.

Namn-Register.

Uvantola, Suvantola, Wäinölä: *16.* 384.

Wammatar (plågans dotter), ett välgörande andeväsen, åkalladt för borttagande af plågor: *45.* 282—302. — Äfven kallad Kivutar.

Wellamo, sjöguden Ahtos gemål, hafvets beherrskarinna, vattnets värdinna: (*12.* 263; *41.* 155—168); *48.* 123—130. — Wellamos folk, skara: vattnets samtliga gudamakter: *42.* 487, 532; *44.* 12; — Wellamos jungfrur: *5.* 20, 24, 30. — Aino en Wellamos jungfru: *5.* 132, 162.

Wesi-Hiisi, vattnets Hiisi, ett förskräckande hafsvidunder: *12.* 262.

Wetehinen (af vesi, vatten), ett hafstroll: *19.* 217—220; — äfven benämnd Syöjätär: *26.* 694.

Wipunen, med förnamnet **Antero,** en åldrig, hädangången jätte, vis och trollkunnig, som uppslukar Wäinämöinen, och ur hvars inre denne upphemtar de trenne trollord han behöfver för fulländande af sin nya farkost: *1.* 49; *17.* 13, 40—148, 527—602.

Wirokannas från Karelen, „en åldrig man från fremmande land" som gör försök att slagta den stora oxen i Pohjola: *20.* 53—72; — döper Mariattas lille son: *50.* 433—440, 475—478. — Äfven kallad Palvoinen.

Wuojalainen, binamn för Kauppi eller Lyylikki: *13.* 47. — Wuolainen eller Wuolangoinen enl. Ganander: jernets fader, eller „en af cycloperne."

Wuoksi, ström i östra Finland: *3.* 181; *17.* 571; *30.* 209. Se: Imatra.

Wäinämöinen, Wäinö, Kalevalas äldste och förnämste hjelte, född af Ilmatar, broder till Ilmarinen, och högt beprisad för sin vishet och utomordentliga sångförmåga. Äfven benämnd Osmoinen, Suvantolainen, Uvantolainen.

Wäinölä, Wäinämöinens hemvist i Kalevala; äfven kalladt Suvantola eller Uvantola.

Äiö (gubben, den gamle), nämnd, måhända blott appellativt, såsom fader till Iku-Turso: *42.* 411—450.



